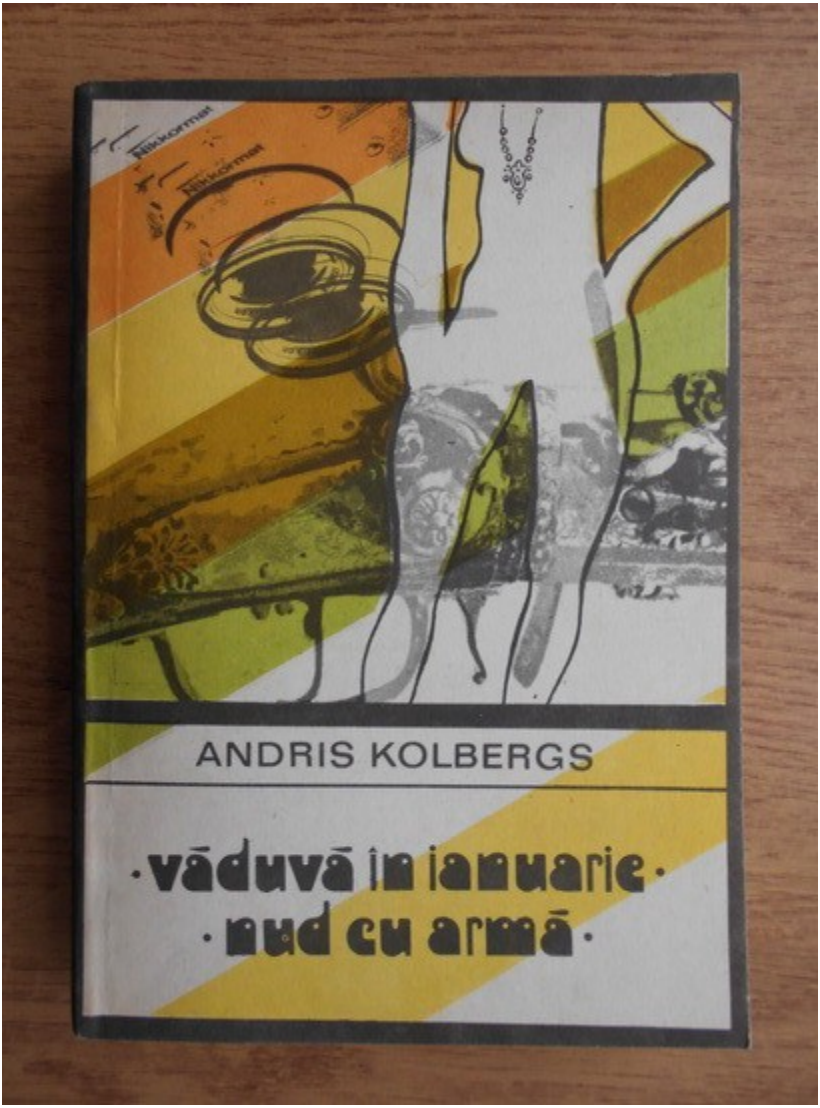
ANDRIS KOLBERGS
·văduvă în ianuarie·
·nud cu armă·

ANDRIS KOLBERGS

VĂDUVĂ ÎN IANUARIE
NUD CU ARMĂ

În româneşte de
Virgiliu Ene

EDITURA UNIVERS

Bucureşti, 1987

VĂDUVĂ ÎN IANUARIE

IANUARIE

De la mijlocul lui decembrie începu brusc dezgheţul, în câteva zile câmpul se înnegri, şanţurile se umplură cu apă, iar dacă ici-colo se mai păstra o pojghiţă subţire de gheaţă nici măcar o pisică nu s-ar fi hazardat să meargă pe ea. Drumurile de ţară se desfundaseră de nu le mai puteai străbate nici cu piciorul, nici cu maşina, iar şoselele erau un adevărat pericol din cauza poleiului de pe ele, pentru că noaptea mercurul termometrelor cobora sub zero. În ultima zi a anului vechi spicherul de la televiziune anunţă, pe un ton dramatic, că pe cea mai mare parte a teritoriului republicii se aşteaptă precipitaţii sub formă de ploaie şi, în acest fel, strică atmosfera de sărbătoare, pentru că despre ploi şi furtuni se vorbise atât vara cât şi toată toamna.

Pentru organizatorii trenului de schiori „Ratukalis” anunţul spicherului sunase ca un necrolog, fiindcă banii fuseseră deja daţi agenţiei feroviare de voiaj. Dacă nu va fi zăpadă, pierdeau speranţa de a mai salva măcar un sfert din această sumă. Cine merge o sută de kilometri ca să frământe în picioare noroiul rece, iar noaptea să se zvârcolească pe paturile înguste şi tari din tren şi să asculte cum răpăie ploaia pe acoperişul vagoanelor?

Organizatorul-şef al trenului de schiori îşi revărsa asupra subalternilor furia împotriva forţelor naturii. Le propusese ca biletele să fie împărţite cluburilor sportive, ca de obicei, dar aceştia protestaseră. De ce să nu se vândă prin casele de bilete! Oricum, tot nu ajung pentru toţi amatorii. Şi iată acum rezultatul.

Că în primele două zile ale noului an nu va ploua organizatorul şef nici nu reţinuse măcar, aşa încât, trezindu-se a treia zi şi văzând pe fereastră fulgi mari, nu-i veni să-şi creadă ochilor.

Zăpadă!

Sări din pat şi se repezi la fereastră.

Zăpadă!

Deschise larg fereastra şi întinse mâna afară ca să prindă un fulg jucăuş de nea în palmă şi să-l privească ca pe o comoară

nemaivăzută. Apoi se repezi în camera alăturată, să se uite la barometru. Zăpadă şi iar zăpadă!

Pesemne că ninsese toată noaptea, pentru că se albiseră complet şi curtea şi acoperişurile şi crengile copacilor şi maşinile oropsite pentru care nu se mai găseau garaje. Arătau exact ca nişte troiene. Dar organizatorul încă nu era convins de sfârşitul fericit al zilei şi pe loc făcu o comandă telefonică cu hotelul Ergli. Recepţionera de serviciu, trezită, nu putu înţelege la început ce i se cere, apoi se gândi că-i o glumă şi până la urmă răspunse totuşi: „Da, e zăpadă. Şi încă ce zăpadă!”

Asta nu era însă singura locuinţă în care locatarii săriseră din aşternuturi în acea dimineaţă, strigând bucuroşi. „Zăpadă!” „Ura!” se auzea peste tot unde locuia cel puţin un singur schior. Probabil că niciodată nu stătuseră în acelaşi timp la ferestre atâţia oameni şi nu se îmbătaseră de priveliştea stratului afânat de zăpadă pe care oraşul îl desfăşura până sub ochii lor. Niciodată nu cotrobăiseră încă atâţia oameni deodată prin unghere, magazii şi debarale după schiuri, beţe şi alte articole pentru a le mai controla o dată şi a le ajusta. Niciodată încă atâţia băieţandri deodată nu legaseră sfori la săniile lor. Şi niciodată circuitul telefonic nu a fost atât de încărcat de convorbiri:

— Da or mai fi locuri la autobuz? Înscrieţi-ne şi pe noi. Trrrei! Ei, păi sâmbătă la şapte şi jumătate!...

Se aminteau toate localităţile din Letonia în care exista un cât de mic deluşor, se exprima încrederea cea mai profundă că până la sfârşitul săptămânii zăpada nu se va topi nicicum, fiecare al treilea om radia strălucind ca un nasture de aramă şi chiar cei de la serviciul meteorologic zâmbeau, desenând un pătrat negru, ceea ce însemna că prognoza nu s-a adeverit.

Marele sezon al sportului de iarnă începea. Cu întârziere, dar începea!

În Letonia zăpada cădea şi cădea, cu mici răgazuri, de aproape o săptămână încheiată şi stratul afânat de zăpadă devenise atât de gros încât părea că dezgheţul din decembrie nici n-ar fi existat.

La Riga circulaţia pe străzi în această dimineaţă de sâmbătă era tot atât de intensă ca în orice zi de lucru. Peste tot treceau

autoturisme şi autobuzele luau pasagerii şi se grăbeau să-i ducă în afara oraşului, tramvaiele şi troleibuzele cărau cu râvnă pasagerii spre gară. La intrarea principală, care dădea spre peron, unde întotdeauna diferite grupuri îşi aşteptau tovarăşii întârziaţi, se râdea în hohote, se hârjoneau, se etalau etichete, tinerii se grozăveau şi tropăiau mărunt din picioarele îngheţate pe dalele colorate, până îşi uitau pe undeva rucsacurile, după care alergau apoi pierzându-şi capul. Aici se făleau cu bocancii de slalom şi legăturile produse de cele mai diverse firme, aici străluceau în toate culorile schiurile din fibră de sticlă. Fete voinice din Gajzin trăgeau după ele husele de foaie de cort pentru schiuri, în care puteai crede că erau împachetate pânzele cu catarg cu tot ale unui iaht mai mic, îşi arătau pline de trufie costumele moderne de schi. Privind la aceste matadoare, omul rămânea mut de uimire câte pulovere se pot îmbrăca sub canadienele de nailon şi totuşi să se păstreze feminitatea.

Automatele de eliberare a biletelor clipeau cu ochi verzi şi roşii şi scoteau biletele cum scot puştii limba, când vor să facă în necaz portarilor sau vreunei mătuşi urâcioase. La casele de bilete aştepta o puzderie de lume. Acolo se vindeau bilete pentru trenul „Ratukalis”, organizat special pentru schiori.

La staţia de taxiuri de la gară, în această dimineaţă, se împotmolise printre alte zeci de maşini şi un Pikap galben-orange. Era o maşină destul de hârbuită, cu o emblemă înscrisă pe portieră. Numai un specialist ar fi putut stabili, după această abreviere, că maşina aparţinea unei anumite direcţii de construcţii. Din cauza gerului, şoferul pornea din când în când motorul, iar ventilatorul de la încălzire funcţiona fără întrerupere, altfel s-ar fi aburit imediat geamurile. În maşină şedeau doi oameni. Unul, mai în vârstă, la volan, iar altul, mai tânăr, alături,

— Şi dacă aşteptăm degeaba? mormăi tânărul.

— Las pe mine.

— Şi, în general... De ce să ne hurducăm în tren, când am putea merge cu maşina?

Bătrânul nu socoti necesar să răspundă. Păi, îi poţi lămuri văicăreţului ăstuia că maşina sare oricui în ochi şi că în Ergli ar putea s-o ţină cineva minte?

— Şi de întors ne-am putea întoarce mai repede...

Nici la asta nu-i răspunse.

Pe peron începu înghesuiala — sosea garnitura „Ratukalis”. Tampoanele se ciocneau zăngănind sonor şi aceste sunete răzbăteau de pe rambleul înalt până deasupra bastionului Moscovei, care era cufundat în întunericul nopţii cu luminile lui cu tot.

Făcându-şi loc spre casele de bilete, Gvido Lieknis se salută cu o sumedenie de oameni. Pe cei mai mulţi nici măcar nu ştia cum îi cheamă, îi ştia doar din mijloacele de transport, când se duceau să schieze, destul de des, an de an. Probabil încă de pe timpul când la pădure se duceau cu tramvaiul şase şi se adunau în jurul „Cazanului” sau al trambulinei. Sau, mai târziu, când a venit rândul Siguldei, Ergliei şi Gajzinului. Pe cei pe care-i întâlnise în Carpaţi sau în Caucaz îi ştia mai bine, pentru că erau toţi letoni, iar pe meleaguri străine fiind, e mai bine să te ţii la un loc, interesele sunt comune, aşa că adesea simpla cunoştinţă se transformă în relaţii de prietenie.

— Gvido! încotro o pornim?

— Păi, la Colinele Cocorilor. Ajungem, şi-om vedea, ce altceva putem spune acum?

— Cinci kilometri pe şoseaua Kokhese.

— Ştiu asta. Colina Pilatov. Bun loc, numai că are o singură pistă. Şi Lieknis se aşează la rând la o casă. M-am săturat să tot urc şi să cobor toată ziua. Azi mă duc să arunc o privire penaţilor familiei, cum s-ar fi exprimat un doctor honoris causa. Vezi, nici măcar bocancii de slalom nu i-am luat.

— Păi, tu ştii mai bine! Salut!

După Gvido urma un tânăr cu un pulover gri gros. Unul din generaţia asta de lungani de doi metri, care umblă aduşi de spate, privind cu ochi stinşi şi groaznic de flegmatici. Pe mulţi din aceştia Lieknis îi luase la muncă şi întotdeauna se bucurase după aceea când izbutea să scape de ei, pentru că produsele acceleraţiei se dovedeau extrem de slăbănoage şi neajutorate. Asta era cel puţin mai în vârstă, se vedea că făcuse armata.

„Cu siguranţă că va contracta o pneumonie, se gândi Gvido, evaluând încă o dată tricotajul pufos, gros pe care erau răspândite steluţe roşii şi negre cu patru colţuri. La început va transpira, apoi va îngheţa ca un gândac!”

Tânărul avea o faţă ovală, atrăgătoare, mustăţi blonde, care parcă-i dădeau un aer bărbătesc, numai că obrazul plin de zbârcituri mici şi de coşuri producea un contrast neplăcut.

Cea mai mare înghesuială din lume este în vagoanele unui tren de schiori cu trei minute înainte de plecare. Cam tot atâţia câţi trebuie să treacă în faţă, vor să meargă în spate. Chiar şi politeţea reciprocă nu poate lărgi coridorul. Prin aer zboară mereu un scurt „permiteţi”, „vă rog”, „vă mulţumesc”, în timp ce schiurile, rucsacurile doldora şi beţele continuă să se agaţe de perdelele ferestrelor, de mânerele uşilor, de plafoane, de orice se poate, fără ca cineva să fi bănuit până atunci existenţa acestora.

Ţinând într-o mână rucsacul şi în cealaltă schiurile, Gvido Lieknis îşi făcea loc cu un umăr înainte, perseverent ca un spărgător de gheaţă care trebuie să scoată dintr-un golf un şir de vase. Pe drumul deschis de el îl urma, cu destulă uşurinţă, o femeie într-o canadiană de un galben intens.

Gvido intră în compartiment, femeia după el, dar se opri în uşă, aşteptând ca Gvido să-şi pună schiurile în portbagaj.

— Permiteţi, şi pe ale dumneavoastră...

— Mulţumesc, răspunse ea sec şi îi dădu o geantă de voiaj mare, galbenă. Apoi se aşeză plină de importanţă lângă fereastră.

Trenul se urni din loc şi o porni încet.

— Cât pe-aci să întârzii! zâmbi uşor femeia. Ieri încă nu mă puteam hotărî dacă să merg, dar azi e o vreme... Am aruncat în geantă ce s-a nimerit şi la gară!

Cineva îşi vârî capul pe uşa deschisă, însă, hotărându-se pesemne să nu deranjeze perechea, trecu mai departe.

— E cald aici...

Ea îşi dezbrăcă canadiana şi închise uşor uşa, lăsând-o doar puţin crăpată.

— Dacă nu vă deranjează... E neplăcut să stau ca pe stradă...

— Mai e vorbă!?,

— Ce vreme splendidă, poate reuşim să ne şi bronzăm...

— S-ar părea că în ianuarie e cam devreme...

Părul femeii era uşor vopsit, ca să nu se vadă rarele fire albe. Îmbrăcămintea îi era scumpă, dar puteai să-ţi dai seama că trecuseră peste ea trei sezoane. Nu, era clar că nu-i dintre cele cărora le merge totul din plin.

Femeia se întinse spre geantă, Gvido se grăbi s-o ajute. Dar ea îi refuză ajutorul: se poate descurca şi singură. Din buzunarul lateral al genţii scoase revista „Liesma” şi se apucă să o răsfoiască cu nepăsare, privind din când în când pe fereastră.

Trenul străbătea deja împrejurimile Rigăi. Pe ambele părţi se perindau teritoriile îngrădite ale întreprinderilor şi fabricilor, unde mai mult zăceau împrăştiate decât se păstrau cele mai diverse utilaje metalice şi doar datorită zăpezii nu arătau azvârlite şi uitate, ca toamna, când pământul este plin de bălţi şi pe la garduri se usucă urzicile şi măcrişul.

Roţile ţăcăneau la joncţiunea şinelor tot mai des, prin dreptul ferestrelor fugeau tufişurile, care odată cu revărsarea zorilor nu mai păreau atât de negre şi mari.

Gvido aruncă spre femeie o privire plină de interes, încercând să-i definească vârsta. Douăzeci şi cinci, conchise el, deşi nu era pe deplin încredinţat. Părul lung, aproape negru, contrasta cu pielea albă, sprâncenele groase, îmbinate, buzele subţiri, silueta uimitor de graţioasă.

Surprinzându-i privirea, ea îşi desprinse brusc ochii de pe ilustraţiile colorate, se uită la Gvido cu ochii căprui mari şi zâmbi timid.

— Mă cheamă Ilona.

— Gvido Lieknis... — Se ridică. Inginer... — Se înclină adânc. Cărţile de vizită le-am uitat în frac.

— Ceea ce în general n-ai, nici nu poţi ţine minte!

— Pe cuvânt de onoare! Cum, necum, sunt un şef, am câteva zeci de subalterni! se autoironiză Gvido, care era un excelent specialist, tovarăşii afirmau chiar că în domeniul tensiunilor joase nu-şi găsea egal, dar în ce priveşte avansarea rămăsese în urmă, nereuşind să se împace cu conducerea, şi mai era considerat şi extrem de orgolios. Prietenii îl sfătuiau să vină în timpul sărbătorilor la club, unde cu asemenea prilejuri era

întinsă şi masa şi să discute ca de la om la om cu conducerea, care, se putea presupune, asta şi aştepta, dar considera că este sub prestigiul ei să facă primul pas. Conducerea se temea că, din cauza salariului destul de mic, până la urmă inginerul Lieknis se va transfera la altă întreprindere, deşi el, cu cunoştinţele pe care le poseda şi capacitatea de organizator, era cum nu se poate mai potrivit pentru postul de inginer-şef, care avea să se elibereze curând, când titularul actual va ieşi la pensie.

Cauza conflictului lui Lieknis cu administraţia era extrem de neînsemnată. La o şedinţă Gvido i-a trântit-o directorului: „Pe dumneavoastră, Fedor Mihailovici, nu vă interesează cum suntem noi de fapt, ci cum apărem în rapoarte!” Ceea ce nu era întru totul adevărat, şi însuşi Gvido îşi dădea seama, dar cuvintele curajoase îi asiguraseră popularitatea în faţa unui auditoriu larg. La început se vorbise că inginerul are un spate tare devreme ce se încumetase el să facă aşa ceva, dar după aceea Lieknis dobândise reputaţia unui persecutat pentru adevăr şi de patru ani purta această cunună de martir.

— Vă pot da şi dumneavoastră revista, propuse Ilona şi pentru o clipă el îi zări iar ochii, care puteau cuceri pe oricine.

— Adică să schimb discuţia atât de atractivă cu o doamnă pentru o revistă?!

— Ei bine, atunci aştept această discuţie! Şi puse de-o parte revista.

— Într-o clipă! Lăsaţi-mă doar să mă concentrez!

În acest timp cineva trase uşa si îşi vârî capul în compartiment:

— Pardon!

— Vă rog. Intraţi! strigă Gvido recunoscându-l pe tânărul acela de doi metri, cu mustăţi blonde şi cu pulover gros presărat cu steluţe, care stătuse după el la rând la casă.

— Pe undeva pe aici trebuie să fie şi locul meu. Şi tânărul se uită la bilet. Vagonul şase, locul douăzeci şi doi.

Intră în compartiment, se aşeză alături de Ilona şi îşi întinse picioarele lungi. Răspândea un uşor miros de băutură.

— A, dar saltelele şi lenjeria de pat s-au împărţit? întrebă el deodată.

— Încă nu, răspunse supărat Gvido.

— Atunci e bine! Mă temeam că am întârziat. M-am întâlnit cu nişte prieteni şi cu acest prilej am ras o tărie. Bulendrele mele au rămas la ei... O clipă! Tânărul băgă mâna sub pulover, scoase o hârtie de trei ruble nou-nouţă şi neîndoită şi, ţinând-o de un colţ, ca pe o ilustrată, o întinse femeii. Asta când o să aducă lenjeria, să plătiţi pentru mine. Şi puteţi să-mi faceţi şi patul. Ah, ce-mi place când o duducă îmi face patul, da şi ei ştiu că-i place treaba asta! Toţi suntem din acelaşi aluat!

Pe faţa bancnotei întinse vecinei lui Lieknis scria cu litere mari: „Du-te la capul vagonului!”

— Nu doresc să mă ocup de patul dumneavoastră, răspunse tăios, supărată, femeia.

— Eh, v-aţi şi supărat. Şi tânărul făcu să dispară hârtia de trei ruble.

Gvido nu se putea hotărî cum să procedeze, — totul se produsese atât de brusc. Îi veni în ajutor chiar tânărul.

— E clar! Vă incomodez, nu mă agreaţi! Ei bine, mă duc acolo unde sunt agreat! Se ridică. Dar diseară trebuie să mă întorc, din păcate, pentru că în zăpadă dorm doar câinii eschimoşilor! La revedere.

— Plata pentru saltea şi pătură intră în preţul biletului, spuse împăciuitor Gvido.

— Ura! E ca şi cum aş fi câştigat o jumătate de duzină de beri! Ieşi în coridor, dar imediat îşi vârî capul înapoi în compartiment: Dom’le, se poate să vă zic două cuvinte?

Gvido privi la vecină, surise îngăduitor şi se ridică.

Tânărul închise uşa după ei.

— Prietene, dacă fata asta-i a ta, iartă-mă, spuse el preocupat. Eu am mai tras pe aici o duşcă cu prietenii...

— Nu-i nimic, totul e-n ordine...

Trenul zbura prin pădurea înzăpezită. Se părea că brăduleţii mai mici se băgaseră singuri în această zăpadă să se pitească.

— Nu, prietene, spune, ca să ştiu ce am de făcut.

— Care-i diferenţa?...

— Dacă tu n-o agăţi, atunci o agăţ eu... Noi avem acolo ale noastre, dar asta, îţi spun eu, e o bucăţică! Ce, nu vezi? Merge să se distreze! Uită-te la mâna dreaptă! Şi-a scos verigheta doar

de-o oră, se mai vede urma. Dacă nu-ţi iese nimic, atunci nu mai garantez nimic... Aşa că, pe diseară!

Şi fără să mai aştepte un răspuns, plecă spre partea din faţă a trenului. În compartimentul alăturat cântau vesel o veche romanţă despre o dragoste tragică neîmpărtăşită, iar la capătul vagonului un alt cântec, dar acesta modern.

Ridicându-se pe vârfuri, femeia scotocea în geanta ei galbenă. Bricheta o găsise, dar nu şi ţigările. Gvido coborî geanta din portbagaj, ca să-i vină mai uşor. Da, urma de verighetă era, flăcăul avea ochi ageri.

Mâna ei subţirică tremura uşor. Din nou li se întâlniră privirile şi în clipa aceea Gvido văzu ceea ce până atunci nu putuse să înţeleagă, — supunerea tristă a omului urmărit fără întrerupere.

— Ies să fumez...

— Sunt gata să vă însoţesc! propuse el vesel.

— Mulţumesc, nu-i nevoie! Mă duc singură...

Dincolo de fereastră apăru o clipă gara Kangar şi câţiva pasageri pe peron.

VĂDUVA

Când Margita coborî din tramvai, marele ceas electric de deasupra intrării indica ora şapte fără zece minute. De la staţie până la uşa turnantă nu avea mult de mers. Cu puţin înainte de şapte această distanţă se parcurgea, de obicei, aproape în coloană compactă, cu pas sprinten, căutând în buzunare sau în geantă fişa de pontaj. Nimănui nu-i place să se explice cu şeful de atelier pentru o întârziere de câteva minute, de aceea fiecare grăbeşte pasul, pentru orice eventualitate, şi se strecoară repede pe uşa rulantă, ca prin palele roţii unei mori de apă.

Dar dincolo de intrare, după ce automatul marchează fişa de pontaj, tumultul se stinge. Majoritatea continuau drumul fără grabă, cu pas legănat. Numai cei care lucrau la banda rulantă, care pornea fix la şapte, alergau ca arşi.

Până la atelierul Margitei mai era încă o jumătate de kilometru. La început ea se rătăcise de câteva ori, căutându-l în acest oraş denumit uzină. În oraşul cu clădiri construite de mult, fără structură, înnegrite de fum, alături de care se ridicau zidurile complet noi, din cărămidă refractară, cu ferestre mari cu canaturi multe şi cu grămezile de moloz încă neridicate din faţa uşilor, în oraşul acesta cu bulevarde drepte, asfaltate, de-a lungul cărora se întindea liliacul înalt, care tocmai înflorise, în oraşul acesta cu stradele înguste şi întunecoase, unde tot timpul, doar dacă nu se organizează vreo muncă voluntară, zac diferite fiare vechi şi lucesc băltoace măslinii. Electrocarele trec pe aici ca nişte bărci cu motor, proiectând trombe de apă murdară.

La atelierul de turnătorie doi tineri muşchiuloşi, goi până la mijloc, aruncau cu lopeţile pământul pentru forme. Transpirate, acoperite de praf negru, trupurile străluceau de parcă ar fi fost unse cu ulei. Unul avea pantaloni militari şi centură. Deşi turnătoria lucra după un grafic special, — ceea ce însemna că rar se întâmpla ca, liberele să cadă sâmbăta şi duminica, că lucrul se desfăşura în trei schimburi, întrucât cuptorul Martin funcţiona cu foc continuu şi nu se mai oprea decât poate pentru reparaţii, — aici nu se ducea lipsă de oameni. Pesemne pentru că exista posibilitatea unui câştig bun, după terminarea unor cursuri de calificare foarte scurte. În special erau atraşi aici tineri recent lăsaţi la vatră, care înainte de armată nu reuşiseră să-şi facă o meserie mai bună.

— Priveşte, încă o mititică de la menajerie! aruncă vorba un flăcău deşirat, observând-o pe Margita. Celălalt prinse imediat vorba.

— Ei, puicuţo, ce-ai făcut azi-noapte de ţi se închid ochişorii de somn?

Margita nu găsi ce să răspundă, doar îşi sumeţi capul şi trecu fără să scoată o vorbă pe lângă cei doi tineri obraznici. Cu paşi mărunţi însă, punând un picior în faţa celuilalt, aşa cum se cere la Casa de mode, pentru a arăta mai graţioasă şi pentru a-şi legăna mai mult şoldurile.

Trecând de colţ, începu din nou să se gândească la cizmuliţele pe care trebuia să le cumpere acum, că la iarnă nu le mai

găseşti. Ah, dacă ar avea măcar o prietenă care să lucreze într-un magazin de încălţăminte, problema s-ar rezolva de la sine. Dar vezi că n-are o asemenea prietenă. Atunci începu să socotească rubedeniile şi trebui să recunoască cu durere că s-a născut în cea mai mediocră familie, în care singurul om cu „relaţii”, era unchiul Janis, care avea un fost coleg de şcoală încărcător la un depozit de lemne şi datorită lui erau asiguraţi cu lemne bune şi uscate.

La vestiarul de femei nu mai era nimeni, dar nici în cel pentru bărbaţi, despărţit cu un paravan de lemn, nu se auzeau uşile de la dulapuri. Margita se uită la ceas şi începu să se schimbe. Nu avea de ce să se grăbească, primul frigider va părăsi banda de montaj cam peste zece minute. Abia atunci va auzi glasul lui Ajvar: „Marga, preia marfa!”

Îmbrăcându-se, Margita se privi în oglinjoara fixată pe partea interioară a uşiţei dulapului. Bustul şi talia sunt ideale, gândi bucuroasă. Apoi luă centimetrul — avea încă timp — bustul: optzeci şi opt; talia: şaizeci şi trei. Oricare şi-ar fi dorit aşa ceva!

În acel moment se deschise cu zgomot uşa de la vestiarul bărbaţilor şi dincolo de paravan se auziră glasuri răstite. Margita recunoscu îndată pe maistrul principal, dar după frazele întretăiate nu putu recunoaşte de la început cine-i celălalt. Abia după un timp ghici că maistrul discuta cu adjunctul şefului de atelier. Cei doi trânteau uşile dulapurilor şi căutau ceva. Înseamnă că iar nu venise la lucru vreunul de la linia de montaj şi maistrul căuta uneltele acestuia pentru a le da înlocuitorului. Pentru a ajunge la mulţimea de şuruburi şi piuliţe situate sub agregatul frigiderului, şurubelniţele şi cheile obişnuite nu erau bune — trebuiau îndoite într-un anumit unghi, fie că făceai rost de aşa ceva, fie că ţi le modificai singur.

— M-am săturat! se auzi vocea maistrului. Îmi dau demisia! Aici e grădiniţă de copii, nu atelier!

— Consideră că asta-i crucea pe care trebuie s-o porţi...

— Dar nu mai pot! Nu pot ca după-amiaza să bâjbâi prin toate ungherele şi să-i trezesc pe cei care trag la aghioase! Ce treabă am eu că ei s-au zbânţuit ieri până la ora cinci la dans? Dacă ar fi după mine, aş închide toate cluburile astea care organizează dansuri în zilele de lucru!

— Dar nu ţi se dă asemenea putere.

— Nu. Şi de-asta şi plec!

— Comitetul Comsomolului nu va fi de acord.

— Păi, eu am primit să fiu maistru-şef la un atelier comsomolist, nu la un ansamblu experimental al Comisiei pentru problemele minorilor! Un puşti poate să nu vină la lucru şi zece zile, iar eu nu-l pot da afară! Şi de câte ori poţi organiza acelaşi spectacol? Mucoşii îşi bat joc de noi. Alaltăieri prietena ta Lidka a fost pusă în discuţie: din nou a fost prinsă noaptea cu un marocan sau tunisian în hotel şi din nou se jură că n-o să se mai întâmple.

— Doar ştii că pe Lidka o ţinem datorită maică-si. Nu pot să înţeleg cum o femeie atât de cumsecade a crescut o asemenea zmucită. Şi totuşi Lidka lucrează destul de bine.

— Când vine la lucru. Dar asta nu se întâmplă prea des!

Nu era uşoară viaţa unui maistru la atelierul de frigidere!

Ideea privind înfiinţarea atelierului comsomolist apăruse încă pe când clădirea nu era pe de-a întregul gata. Se părea că apăruse posibilitatea de a crea un atelier model, care, ca un far pe malul mării, să arate calea de urmat întreprinderilor din alte raioane şi din întregul oraş. Un atelier unde va fi curăţenie şi ordine, un nivel ridicat de civilizaţie a muncii şi un interior modern. Pe scurt, unde totul va arăta în aşa fel încât cel mai cusurgiu dintre străini să rămână cu gura căscată şi să tot scoată exclamaţii de mirare. Iar pentru ca acesta să fie cu adevărat un atelier, al tineretului, patronajul asupra cadrelor şi-l asumase comitetul Comsomolului. Nimănui din cei care doreau să lucreze acolo nu i se promisese marea cu sarea şi totuşi se adunaseră cam cincizeci de amatori. Vreo zece luase biroul de construcţii, încă zece aparatul administrativ, iar ceilalţi alcătuiseră destul de repede un colectiv harnic şi puternic. Probabil datorită faptului că în majoritate veniseră din alte ateliere şi nu de-a dreptul de pe stradă. Trei zile pe săptămână săpau, betonau, tăiau. şi băteau cuie de zor pentru a putea da cât mai repede în exploatare clădirea, iar celelalte două zile, într-o încăpere mică, din alt colţ al uzinei, deprindeau viitoarea meserie. Acolo oricine putea să-şi exerseze mâna ajustând uşile ştanţate, mânuind aparatul de sudură fină, şlefuind, montând

compresoarele. Cu mijloacele vechi, nemodernizate, în noul atelier se realiza o duzină de frigidere pe lună, finisate ca o bijuterie şi şefii de peste tot îşi aduceau oaspeţii aici ca să le admire. În afară de asta, ziarele răspândiseră vestea că acest frigider încăpător, care se fixa de perete, costa doar o sută douăzeci de ruble şi era destinat bucătăriilor mici. De soarta frigiderelor se interesau locuitorii din aproape toate republicile. La început producătorii nu mai puteau de bucurie, văzând atâta interes faţă de producţia lor, dar la sfârşitul verii căzură pe gânduri.

Atelierul lua avânt, liniile de montaj şi liniile semiautomate se puneau în funcţiune una după alta. Pentru servirea acestora era nevoie de noi şi noi muncitori. Ei intrau în colectivul deja format şi diluau fondul de aur al vechilor lucrători. Începură să apară şi din aceia care eludau modul normal de angajare, — fiii şi fiicele unor părinţi cu influenţă: unul căzuse la examenele de admitere, altul sperase sa nu-şi murdărească mâinile, gândind că, oricum, aici e o producţie fină. Pentru prima dată, la întrebarea de ce n-ai fost la lucru ieri, maistrul primi răspunsul: mi-a fost teribil de somn dimineaţa. Conducerea convocase de urgenţă o consfătuire de producţie şi hotărâse ca pentru fiecare absenţă nemotivată să-l retrogradeze pe vinovat pe timp de o lună ca încărcător. Încărcătorii câştigau un salariu mai mare, dar munca era mai grea, iar condiţiile, mai ales toamna în ploaie şi iarna în ger, erau mult mai grele decât în atelier. Ca rezultat, apăruseră dispoziţii scurte şi întemeiate de retrogradare în muncă, pe care maistrul şi şeful de atelier le semnau imediat cu o bucurie pe care nici nu încercau s-o ascundă. Ah, dacă ar fi ştiut sărmanii că peste o jumătate de an ei înşişi vor ruga adunarea generală să anuleze hotărârea anterioară, întrucât cei ce vor încălca disciplina la ei vor fi atât de mulţi de ar fi putut să asigure încărcători nu numai pentru atelierul lor, ci şi pentru toată uzina!

Cei care rămâneau, totuşi, deveneau peste un timp tineri lucrători obişnuiţi, cu un simţ al datoriei obişnuit şi le aduceau bucurie părinţilor. Despre exemplul pozitiv al acestora se vorbea la radio, televiziunea organiza interviuri cu cei mai buni, iar ziarele nu doreau nici ele să rămână mai prejos.

— Bravo, bravo! îi băteau entuziasmaţi pe umăr pe cei de la fabrica de frigidere conducătorii diferitelor fabrici şi uzine. Vedeţi, noi nu putem aşa ceva!

Şi acest „noi nu putem aşa ceva” era afirmat cu tărie peste tot, dar cel mai mult la Comisia pentru problemele minorilor, care le trimitea şi lor tineri greu de educat, pentru care era nevoie nu numai de o zi redusă de muncă, dar şi — în consecinţă — de condiţii mai bune de muncă, şi acestea pe seama celorlalţi muncitori. Iar în loc de mulţumiri, numai întârzieri şi lipsuri nemotivate. Şi, pe deasupra, mai trebuia să şi roşeşti pentru actele lor de huliganism, mici furturi, consumarea de băuturi alcoolice în locuri publice şi să asculţi tânguirile fără sfârşit ale mamelor lor.

Aceşti conducători foarte „neputincioşi” erau oameni înţelepţi, lăudând peste măsură pe cei de la fabrica de frigidere şi chiar găsind o bază teoretică pentru activitatea acestora: tinerii îi înţeleg mai bine pe tineri, îi influenţează mai uşor, fiind împreună nu numai la lucru, dar şi la distracţii. Unde ai atâţia vulturaşi comsomolişti, acolo ai şi succesul asigurat!

„Cum de nu ne-a trecut aşa ceva prin minte chiar nouă?” se mirau cei de la Comisia pentru problemele minorilor şi trimiteau iarăşi şi iarăşi doar la atelierul de frigidere. Curând, acolo fiecare al şaselea tânăr era cu probleme, nivelul disciplinei scăzu simţitor, întrucât se dovedi că nu numai cei buni îi pot influenţa pe cei răi, ci şi invers. Iar când frigideriştilor li s-a mărit planul de producţie, ceea ce a dus la lipsa unor piese, care le primeau de la alte ateliere, întreruperea procesului de muncă s-a reflectat, de asemenea, asupra disciplinei, iar lucrul în asalt din a doua jumătate a lunii se dovedi a acţiona ca o lovitură de ciocan dată calităţii.

„Să-mi comand cizme la «Eleganţa»?” se gândi Margita, terminând să se îmbrace. Dar la atelierul de acolo trebuia să stai la coadă încă de cu seara. Însă aşteptarea îndelungată la coadă o speria mult mai puţin decât preţul probabil al comenzii. La întoarcerea spre casă trebuia să rezolve această problemă. Dar dacă se iveşte un model pe care şi-l poate permite o fată cu un salariu de o sută de ruble?

Pe când intra în atelier, văzu că nu întârziase, — Volodea abia fixă uşile la primul frigider, iar Ajvar nu se vedea deloc. Cei doi executau ultimele operaţiuni de montare, cele mai importante. Dimineaţa, până când se putea descurca de unul singur, Ajvar dădea fuga la secţiile de prelucrare metalică şi vopsitorie să vadă dacă schimbul este asigurat cu forţă de muncă şi dacă se întrevede că pot avea loc goluri de producţie, se ducea la atelierul de ştanţare pentru ca să scoată, cu binele sau cu răul, piesele de care avea nevoie şi apoi le căra singur la vopsitorie. Apoi verifica cu atenţie grămezile de materiale izolatoare şi examina cutiile agregatelor frigorifice. Trecea de-a lungul benzii rulante, se uita dacă le ajung fetelor piesele mărunte şi numai când se convingea că totul este în ordine se aşeza alături de Volodea şi se apuca de munca sa propriu-zisă. Iar dacă ceva lipsea, Ajvar îl căuta pe maistru şi făcea un asemenea tam-tam că acesta fugea ca din puşcă pe la magazii să caute ce trebuie. Maistrul nu se încumeta niciodată să-i ceară explicaţii, întrucât Ajvar tocmai termina Politehnica. Din când în când încercau să-l avanseze, vrând să-l prindă într-un vârtej din care să nu mai aibă ieşire, dar în ultima clipă Ajvar găsea câte o motivare atât de convingătoare încât pentru un timp îl lăsau din nou în pace, iar el declara triumfător:

— Rămân la şaibă! Ce altceva poate face omul dacă are trei copii?!

Datorită aprovizionării de dimineaţă, controlului şi priceperii oamenilor din toate secţiile, ce executau orice fel de operaţii, această linie de montaj aproape că nu cunoştea întreruperi. Ajvar şi Volodea obişnuiau să lase câte ceva şi schimbului doi. Iar aceştia se străduiau să preia experienţa, dar nu le reuşea nimic. Nu aveau acolo pe nimeni cu o asemenea autoritate, care să poată trimite pe oricine în orice secţie să ajute, dacă asta ar fi fost în interesul întregii brigăzi. Chiar şi maistrul-şef nu reuşea să facă aşa ceva, ca să nu mai vorbim de maiştri. Uneori lui Ajvar i se imputau acţiunile personale, dar el le-o reteza scurt:

— Noi venim la lucru să muncim. De dormit putem să dormim şi acasă, ba chiar acolo e mai comod. Da, noi venim să câştigăm. Dar dumneavoastră pentru ce veniţi aici?

Câştigurile în brigadă erau atât de mari, încât normatorul ofta şi bucuros ar fi tăiat la jumătate tarifele, dar nu putea face nimic din cauza schimbului doi, căruia nu i-ar fi rămas decât ceva mărunţiş şi oamenii s-ar fi împrăştiat la alte ateliere fără ca măcar să se uite înapoi.

— Chiaburi nesătui! mormăia normatorul, cercetând situaţia pe care o luase de la contabilitate ca să i-o arate şefului de atelier. Pe de-o parte şi şeful era într-o situaţie cam dificilă, iar pe de altă parte măcar de-ar fi fost în atelier mai mulţi asemenea nesătui!

Când Volodea o observă pe Margita, aceasta şedea deja la biroul său, completând certificatele de garanţie ale frigiderelor.

— Salut!

— Bună ziua, Volodea! răspunse oficial Margita. Eşti gata?

— Când o să fie gata, te strig... Nu se închide bine uşiţa...

„De ce chiar la «Eleganţa»? Sunt doar şi ateliere mai ieftine... Ah, dacă aş avea măcar o vânzătoare cunoscută! Nici n-ar trebui să le ţină sub tejghea... Mi-ar spune doar când se aşteaptă să le vină...”

— Arabul ăsta avea un sacou roşu ca focul, cu revere strălucitoare... Eu, în general, nu pot suporta arabii. Dar ăsta era un tip super, vreun conte ceva... Îţi imaginezi ce efect când am intrat în sală? El cu sacoul roşu şi părul negru ca pana corbului, eu blondă... El mă conducea cu vârful degetelor de cot... — auzi Margita cum povestea Lidka toate acestea în spate. Pe ea, împreună cu o fetişcană, prietenă, o puseseră sa spele frigiderele. Se auzea cum hârâie cu periile şi cum plescăie apa pe pardoseala de beton.

— Păi, tu eşti roşcovană, obiectă fetişcana.

— Totuna, sunt considerată blondă, răspunse Lidka.

— Marga, ia marfa! strigă Volodea peste umăr şi se apucă de lucru la frigiderul următor. Pe banda rulantă, care continua să alunece, întoarse frigiderul cu spatele. Repede. Baza turnantă nici nu apucă să scârţâie. Puse un arc, strânse patru şuruburi, vârî şurubelniţa în buzunarul exterior şi întoarse frigiderul la loc. Frigiderul încă se mai clătina când mâna stângă pipăi în spate, pe raft, uşiţa, o ridică şi aproape fără ajutorul mâinii drepte, o

prinse în balamale. Nicio mişcare de prisos. Ai fi zis că-i un automat perfect.

Margita luă certificatul frigiderului, ştampila de control şi se ridică de la birou.

Treaba ei dura două-trei minute. Trebuia să verifice dacă numărul compresorului corespunde celui din certificat, să închidă capacul vasului de expansiune, să controleze cu atenţie dacă nu sunt crăpături la cutia de plastic, cât de bine se închide uşiţa. Vâra calibrul sub banda de cauciuc adeziv şi-l clătina într-o parte şi alta. Apoi se uita dacă rostul nu depăşea o zecime de milimetru.

— Ascultă, Marga, spuse Volodea, fără să-şi întrerupă munca. Ajvar şi cu mine ne-am gândit... Poate, ai vrea să treci la noi la banda rulantă? Altfel ne e teamă să nu vină vreunul de pe stradă... Vei lua trei-patru roşioare[1] mai mult. Nu-i nevoie să dai răspunsul acum, mai gândeşte-te...

— Îhî... — mormăi Margita. Puse ştampila pe frigider, o aplică şi pe certificat, vârî certificatul în spirala ţevii capilare şi se duse înapoi la birou. Frigiderul trecu pe lângă ea şi dispăru în magazie fără zgomot. Popasul lui pe banda rulantă era doar jumătate de treabă: până la ambalare, mai avea de trecut prin diferite verificări — regimul de funcţionare şi consumul de energie.

Încă patruzeci de ruble pe lună o ademeneau, însă o speria ritmul încordat de lucru al lui Ajvar şi Volodea. De cum te scoli dimineaţa, să tot trudeşti până seara. Rita pleacă potrivit decretului, probabil că o vor în locul ei.

Era cea mai murdară operaţiune pe linia de montaj, trebuia să lucrezi cu clei şi fierăstrău. Să pregăteşti bucăţi de polistiren expandat pentru izolaţie. Polistirenul se sfărâmă, bucăţelele se electrizează şi se lipesc de îmbrăcăminte ca bucăţelele de hârtie de chihlimbarul frecat. Nu, acolo nu te duci să lucrezi în halat de atlas strălucitor, bine călcat. Şi, în general, acolo e ca într-un butoi, în capătul ăla al liniei de montaj peste tot sunt numai grămezi de plastic spongios şi carcase de frigider proaspăt vopsite. E drept, acolo rar se mai uită câte cineva la ce

1 Bancnote de zece ruble, care au culoarea predominantă roşu-maroniu.

faci. Până când îţi pregăteşti dimineaţa locul de muncă, iar seara aduni tot, a şi trecut o jumătate de oră, dar şi aici, la controlul tehnic, poţi să întârzii câte un pic, că nu iese gălăgie.

Cântărind tot ce era „pentru” şi „împotrivă”, Margita continua să completeze certificatele. Când completezi deodată mai multe, treaba merge mai cu spor.

Peste o oră luară o pauză de cinci minute pentru fumat, iar Ajvar şi Volodea se apucară să discute perspectiva imediată.

— Margita nu va accepta, trase concluzia Ajvar. Până nu se mărită nu are chiar atâta nevoie de cei treizeci-patruzeci în plus, maică-sa o să-i dea întotdeauna o farfurie de supă. Dar prestigiul? Dacă nu va mai fi la control, n-o să mai ai cui să-i zici cu glas mieros: Marga, uită-te la dulăpiorul ăsta, parcă merge! Marga, nu băga în seamă zgârietura asta, o vopsesc imediat! Maică-sa aşa a educat-o — că trebuie să munceşti doar ca să-ţi ajungă să mănânci şi să te îmbraci. La şcoală învăţase că nivelul de trai creşte an de an şi, uite, ea aşteaptă cu sacul deschis. După ea, dacă atelierul ăsta ar lua foc, nici n-ar clipi măcar. De lucru se găseşte tot timpul, indiferent ce faci. În timp ce pentru tine asta ar fi o tragedie. Pentru toţi care au început aici ar fi o tragedie...

— Cred că o nedreptăţeşti...

— N-o nedreptăţesc — şi ăsta-i lucrul cel mai groaznic.

Apoi Ajvar vorbi despre propunerea de a întări disciplina, care găsise un ecou pozitiv la conducere. După propunerea sa, maistrul va trebui să treacă cu autobuzul uzinei la opt şi jumătate pe la toţi cei întârziaţi şi-i va aduce la uzină. Volodea credea că acest privilegiu al întârziaţilor îi va face şi pe ceilalţi să nu se scoale mai devreme şi curând va fi nevoie de două autobuze.

— După toate probabilităţile, în locul Ritei va veni o mânză leneşă, pentru că în brigada noastră sunt doar Lidka şi Rolis, de care în ultimul timp nu te mai poţi plânge, se aprinse Ajvar. Celelalte au deja câte cinci-şase asemenea podoabe.

— Dacă întârzie — câţiva ghionţi! Se lasă pe tânjală — câţiva ghionţi! La vestiare. Ca să nu vadă nimeni.

— Makarenko!

— O să vezi, ajută! Şi dacă nu ajuta — va cere singur să fie mutat în alt loc de muncă! N-am de gând să-i cocoloşesc şi să pierd la leafă pentru ei!

Tresărind, banda rulantă se pusese din nou în mişcare.

IANUARIE

Trenul schiorilor mergea fără să oprească prin gări, de parcă ar fi fost un expres internaţional. Cântăreţii din compartimentul alăturat se potoliră, pregătindu-se puţin câte puţin de coborâre — îşi îmbrăcau puloverele, cei ce se leneviseră se grăbeau să-şi ungă schiurile, îşi aranjau proviziile, pentru că masa urmau s-o ia lângă focul de tabără.

— Aţi fost la carnavalul de la Gajzin anul trecut? întrebă Gvido.

— Să vedeţi, eu sunt începătoare în ale schiului. După o întrerupere îndelungată, vreau să încerc din nou!

— Aha, atunci vă pot da câteva sfaturi preţioase! Întâi în ce priveşte ruta...

— Nu ţine! În uimitorii ei ochi căprui jucau drăcuşori. Cunosc deja ruta. Am închiriat verile o cameră aici în Ergli. Nu chiar în oraş, ci cam la cinci kilometri. Un loc dumnezeiesc. Râu, soare, dealuri, niciun vecin, lapte proaspăt cât îţi doreşte inima!

— Înţeleg, luaţi şi vaca cu dumneavoastră de la Riga.

— Asta mai lipsea! Ironia fără intenţie nu-i scăpă însă. Vaca era a bătrânei care mi-a închiriat camera. O fiinţă extrem de simpatică şi îndatoritoare.

— O, văd că vreţi pur şi simplu să mă lăsaţi în voia soartei. Să rămân, cum se spune acum, singur în doi cu acest mustăcios, care are un tact uimitor. Sper că nu mă va sili şi pe mine să-i fac patul!

De mult făceau echilibristică pe linia dincolo de care începe un flirt. Gvido, la început cu acea uşurinţă pe care ţi-o dă simpla prezenţă a unei femei frumoase, în timp ce ea cu acea intenţie, abia simţită, în intonaţia unei femei măritate pentru care viaţa de familie a devenit o povară şi care doreşte ca măcar câteva zile să se simtă liberă. În situaţia ei, chiar şi cel mai stângaci

compliment îşi putea atinge scopul, trezind nechibzuinţa fetişcanei adolescente amestecată cu temerea de a trece pragul permis.

„Să vezi că-i plac”, gândi cu satisfacţie Gvido şi continuă jocul nevinovat.

— Şi mie îmi place lăpticul proaspăt...

Ilona făcu o faţă serioasă, tăcu îndelung, apoi întrebă brusc:

— Sunteţi căsătorit?

— Nu.

— Atunci ascultaţi sfatul meu — nu vă căsătoriţi!

Inginerul Lieknis avea treizeci de ani, dar deja căpătase complexul burlacului. I se părea că toate femeile cunoscute se gândesc numai cum să-i pună pe cap căpăstrul căsniciei. Burlacii nu sunt totuşi duşmanii sexului frumos, dar stau mereu cu atenţia încordată precum mustangii din preerie, care sunt adesea urmăriţi de cowboy-i cu lasoul pregătit. Romanele lor de dragoste sunt scurte şi în ele nu-şi găseşte loc nebunia, care dă dragostei atâta frumuseţe irepetabilă. Burlacii se tem să lase dragostea să se apropie de ei, întrucât trăiesc cu credinţa că aceasta se lasă cu pensii alimentare şi hotărâri judecătoreşti de reţineri. Ei caută femei fără pretenţii şi fără iluzii şi pe urmă singuri se miră că în aceste relaţii le lipseşte ceva. Şi, deşi nu aşteaptă de la căsătorie nimic bun, până la urmă se căsătoresc totuşi, doar pentru că altfel bărbaţii nu pot avea copiii lor. Şi se spune că devin soţi ideali şi taţi grijulii, care de la lucru se întorc întotdeauna la timp, îşi pun din antreu papucii călduroşi şi, în aşteptarea cinei, citesc cel puţin trei ziare. Iar dacă mai târziu, când se adună anii, admit anumite situaţii, extrem de rare şi extrem de neînsemnate, asta se întâmplă numai pentru a-şi dovedi lor înşile că mai sunt în stare să cucerească. De fapt, chemarea lor este viaţa conjugală cea mai puritană şi trece destul de mult timp până îşi dau seama de acest lucru.

Cuvintele Ilonei îi sugerară lui Lieknis că este privit ca un potenţial cuceritor cutezător şi faptul acesta îl măguli.

„Mi-e milă de tine, prietene necunoscut, se adresă cu prefăcută compătimire în sinea sa soţului Ilonei. Nu mai lăsa altădată singură o asemenea frumuseţe de soţie! Se poate întâlni cu atractivul şi talentul inginer Gvido Lieknis.”

Eticheta trebuia respectată... Gvido promise Ilonei s-o ajute să-şi însuşească abc-ul schiului, să facă un foc, să facă o ţepuşă şi să frigă cum se cuvine cârnăciorii vânătoreşti. Îi promise o zi minunată, o seară minunată şi o dimineaţă minunată. Îşi exprimă o singură părere de rău, că noaptea va trebui să se întoarcă la trenul de schiori şi să o lase pe Ilona singură în căsuţa ei pustie. Sau poate că bătrâna va mai găsi o saltea pe care să se poată dormi? El ar fi gata să-i plătească pentru asta. Ba mai mult, în rucsac are o sticlă de coniac bun şi ciocolată. Poate că se înmoaie inima aspră a bătrânicii?

— Eu cred că da, răspunse jenată Ilona. Loc este berechet acolo...

— Ei, totuşi...

— O să spunem că sunteţi vărul meu.

— Bună idee!

— În general, bătrâna e înţelegătoare.

— Asta sună foarte promiţător.

— Poate că am şi spus-o foarte promiţător.

— Sunteţi pur şi simplu minunată...

— Iar dumneavoastră îmi păreţi foarte simpatic şi îndatoritor.

Clădirea gării şi peronul din Ergli, asupra cărora o asemenea năvală a hunilor se revărsa numai iarna, se cutremurau de zăngănitul schiurilor, larma strigătelor, huruitul maşinilor ce soseau, bulgărilor de zăpadă azvârliţi, indicaţiilor cum să se fixeze rucsacurile, lătratul câinilor pierduţi, care amuşinau în căutarea stăpânilor chiar în mijlocul mulţimii.

— Parcă-s copii mici! spuse cu blândeţe o băbuţă, care stătea în apropiere în faţa unei prăvălioare cu alimente şi privea cu interes această babilonie.

Mulţimea se îndreptă spre centrul oraşului, direcţie în care se găseau şi colinele cu pârtiile de schi.

Numai doi oameni traversară liniile: un bărbat cu rucsacul în spate şi o geantă de voiaj galbenă în mână şi o femeie într-o canadiană de aceeaşi culoare, cu schiurile pe umeri.

Cotind după pădurice spre drumul care înconjoară Ratukalisul, cei doi îşi puseră schiurile şi porniră fără grabă mai departe. Drumul era bătătorit de maşini, aşa că schiurile femeii o luau mereu razna.

— Nu-i nimic, o linişti bărbatul. O să dăm de zăpadă, eu o iau înainte şi o să fie mai uşor! Se vede că n-ai fost campioană.

— Am făcut gimnastică artistică. Pe cuvântul meu! Pe undeva pe aici trebuie să fie o cărare care coteşte spre stânga. Pe ea ieşim pe lac. Dar nu te temi să treci peste lac?

— Mă tem, dar nu arăt!

— Aşa să faci! Aha, uite şi cărarea! Când ajungem la lac, pe partea cealaltă, pe deal, e un foişor de pază, trebuie să ne ţinem pe direcţia lui. Mergi primul?

— E singura posibilitate de a mă îneca sub privirea ta spunându-ţi: „Pe veci al tău!”

După dezgheţul mare gheaţa nu putea fi groasă şi bărbatul se străduia să se ţină la distanţă de copci. Pescarii le marcaseră cu crengi de brad sau pin, pentru a le putea găsi chiar pe viscol. Sau poate că nici nu le făcuseră cei care pescuiau cu momeală, ci vreun braconier, care pusese setcă pentru ştiucă şi mai pe seară avea să vină după pradă.

Pe malul stâng Gvido văzu o casă mare construită din piatră cioplită. Pe lângă foişorul de lemn, pe fundalul orbitor al zăpezii, mişunau schiorii ca nişte furnici care ba apăreau, ba dispăreau după culme.

— Ne-au luat-o înainte, spuse Gvido. Acolo se şi schiază!

Se opri şi privi în urmă. Deşi se străduise să meargă încet, Ilona rămăsese mult în urmă. Schiurile nu prea o ascultau, faţa îmbujorată i se făcuse şi mai frumoasă, canadiana descheiată atrăgea fără voie privirea asupra pieptului care tresălta sub jerseul subţire.

„Te poate scoate din minţi una ca asta”, se gândi Gvido şi se întoarse.

— Încotro mai departe? întrebă el.

— Nu-i nevoie să urcăm dealul... Pe la poalele lui...

Pe pantă schiurile se afundau adânc în zăpadă, uneori chiar intrau sub ea.

„Dacă bătrânica ne refuză găzduirea peste noapte, va trebui să ne întoarcem amândoi la Ergli şi să ne cazăm la hotel. Nu se poate să nu aranjăm asta cu bani!”

Traversară drumul mare, deschis în zăpadă de un buldozer. Pantele acoperite de zăpadă păreau tăiate în marmură albă.

— De aici luaţi-o drept spre stejarul mare de colo, iar când vom fi acolo, aproape că am şi ajuns la râuleţ. Cei doi tot amestecau pe „tu” cu „dumneavoastră”.

„Ia te uită ce pustietate de pădure, se gândi Gvido. Nu se vede nicio casă. “

Şi în acea clipă zări în depărtare râul Ogra, ale cărui maluri erau marcate de coroanele sălciilor şi de gheţuri groase. În locurile neîngheţate curentul îngrămădise sloiurile unele peste altele, iar acum, sub soarele de amiază, gheţurile scânteiau în diferite culori.

— Formidabil! oftă fermecat Gvido.

— Trebuie să trecem râul, spuse Ilona. Casa e pe partea cealaltă.

— Mergi înainte...

— Mi-e teamă.

— Atunci sărută-mă la despărţire! și îşi întinse obrazul.

De sărutat nu-l sărută, însă se lipi strâns de obrazul întins şi încremeni aşa o clipă. Părul mătăsos îl gâdilă pe gât.

— Gata. Du-te... — şopti Ilona.

Gvido îşi făcu vânt şi se repezi în jos, ridicând nori de zăpadă strălucitoare în razele soarelui. În atingerea acestei femei era atâta gingăşie reţinută şi mângâiere încât aceasta îl sperie. I-ar fi plăcut ca tânărul mustăcios cu pulover gri să aibă dreptate că Ilona e doar în căutarea unei aventuri de o noapte, însă nu prea mai credea în asta. Totul arăta că întâlnirea întâmplătoare poate nu se va mai termina chiar aşa cum se planificase. Situaţia era pentru el stranie, necunoscută, deşi teoretic prevăzuse că odată şi-odată asta se va întâmpla...

Panta era destul de uşoară, însă Ilona se temea totuşi să-şi dea drumul pe schiuri şi coborî în trepte până la jumătate.

Se opriră pe mal, privind cum curge apa repezindu-se printre pietrele acoperite de gheaţă, dispărând sub mantia de gheaţă ornată cu ţurţuri străvezii şi repezindu-se tot atât de vijelios afară.

Pe cel ce cunoaşte Ogra îngrămădirile de gheţuri de pe maluri nu-l pot mira, ele arată doar că în timpul gerurilor de toamnă nivelul râului este destul de ridicat, apoi scade mult, între gheaţă şi apă formându-se un spaţiu liber. Minunatul pod de

gheaţă îşi susţine o vreme propria greutate, dar prima zăpadă îi năruie vrând-nevrând.

La dreapta, stânga şi în faţa lor se întindea o mică lume de basm. El cuprinse femeia cu braţul de-după umeri şi o trase spre sine simţind dăruirea trupului ei.

— Eşti măritată?

— Să nu vorbim de asta, te rog...

Dar în tâmplele ei sângele pulsa şi îşi spunea cu groază: „Ce fac! Ce fac!”

Poate că s-ar fi întors la Ergli, dacă Gvido n-ar fi pornit pe mal, căutând un loc liniştit sau unde gheaţa să fi format o punte.

— Uită-te, pe aici a trecut o vidră. Şi Gvido îi arătă urmele dese de labe palmate. Blana ei face pe puţin trei sute.

— Da, da, râse. Ilona şi dădu din cap. Faptul că s-a pomenit de bani îi alungă slăbiciunea — lumea redevenise reală.

De undeva, de dincolo de pădure, se auzeau nişte lovituri. Sunetele se propagau uimitor de clar pe deasupra vârfurilor de brazi şi Gvido se gândi: cineva bate piroane sau pene. Peste tot se găsesc oameni grei de cap care nu se gândiseră de cu toamnă să-şi adune lemne şi nu pot aştepta până când soarele o să încălzească pământul; că atunci doar munca ar fi de două ori mai uşoară.

La următoarea cotitură, o grămadă de sfărâmături de gheaţă atârna deasupra apei ca spinarea zimţată, alb-albastră, a unui crocodil. Gerul lipise gheţurile de parcă ar fi fost cimentate, dar curentul puternic al apei rosese gheaţa de jos. În locurile mai degajate, unde gheaţa era mai subţire, chiar se străvedeau pietricelele de pe fund. Gvido îşi scoase schiurile şi porni primul. Mergea cu atenţie, încercând întâi cu vârful bocancului fiecare bucată de gheaţă, apoi se lăsa cu greutatea întregului corp, gata în orice, moment să sară înapoi. Şi numai după această verificare temeinică punea ambele picioare pe ea şi începea să încerce mai departe drumul.

— Ilona! o strigă el, în sfârşit, de pe malul celălalt. Numai să nu-ţi dea prin gând să te abaţi într-o parte, mergi drept pe urmele mele!

Gvido urmărea cu o plăcere neascunsă mişcările ei graţioase; în sfârşit întinse mâinile în întâmpinarea ei şi dintr-o zvâcnitură

o smulse în sus, pe malul sigur. Şi deodată ea se pomeni foarte aproape de el. Feţele erau aproape, ochii erau aproape, buzele erau aproape. Mult prea aproape...

Sărutul fu lung şi lacom. Lacom, chiar aşa se gândi Gvido, abia trăgându-şi răsuflarea. Nimic în acest sărut nu mai era din atingerea lor nevinovată de mai înainte, doar patima, de-a dreptul patimă, chiar patimă înflăcărată.

— O să creadă oare că sunt vărul tău? întrebă preocupat Gvido, ţinând-o încă îmbrăţişată pe Ilona.,

— O să creadă. I-am spus astă vară de vreo două ori că o să vină, dar n-a mai apărut.

— Tot un văr ca mine?

— Nu, unul adevărat.

— Ei hai, pornim?

Se gândi că de dragul bunei-cuviinţe ar trebui s-o mai sărute o dată, după aceea însă se răzgândi — nu merită să se ambaleze degeaba.

Gvido îi ajută Ilonei să-şi fixeze legăturile, ca să nu-şi mai dea jos mănuşile şi să-i îngheţe mâinile.

Strecurându-se prin zăvoiul de sălcii, care în acel loc era rar, ieşiră la o potecă îngustă de pădure, la poalele unei coline. Se vedea limpede că pe ea nu mersese încă nimeni în această iarnă.

— La stânga, spuse Ilona.

Era greu de mers, trebuiau să ridice crengile mestecenilor, mălinilor sau arinilor încovoiate de zăpadă, care le barau trecerea. Mai departe, cotind brusc, drumul ducea în sus.

Erau de două ore pe drum. Gvido simţea oboseala şi o uşoară iritare. Nu-l mai bucurau nici chiar glumele Ilonei, care la început îi păruseră atât de hazlii. Mult timp pe ambele părţi fuseseră însoţiţi de nişte brazi mici, golaşi, cu coroana de crengi tocmai în vârf, apoi se iviră şi copacii puternici, bătrâni, iar după aceea, fără niciun fel de tranzit, pădurea se sfârşi. Gvido încremeni de uimire. În faţa lor se afla cel mai autentic pastel al pictorului Voldemar Irbe, din care pictase probabil cu sutele, pentru că, spre diferenţă de minunatele tablouri de acest gen cu bazare, biserici şi scene de cârciumă, care au interesat chiar Galeriile din Dresda, peisajele de iarnă constituiau producţia lui

comercială. Tirajul de masă şi în acelaşi timp corespondenţa deplină cu gusturile standard ale vremii sale. Drăguţe, dulcişoare, elegiace, chiar şi astăzi mai pot mişca până la lacrimi sufletele simple.

În luminişul pădurii era o luncă — probabil că nu numai luncă, ci şi vreo două parcele lucrate de pământ sărăcăcios, însă acum, iarna, tot acest spaţiu părea înţelenit, apărat de vânturi de un deluşor semicircular, pe care crescuseră brazi înalţi. Baza potcoavei era retezată abrupt — probabil că acolo era malul râpos al râului.

Pe deluşor, aproape de lizieră, era o căsuţă cu acoperişul plin de zăpadă şi, se înţelege, cu coşul fumegând. Fumul era alb şi se ridica spre cer aproape vertical. Se mai vedea marginea unor construcţii din gospodărie şi câteva tufişuri care arătau pur şi simplu ca nişte mănunchiuri de crengi uscate.

— Un tablou ideal pentru o ilustrată de felicitări pentru sărbătorile de iarnă! fluieră Gvido.

— Uite c-am ajuns.

Panta se oprea chiar la uşa casei.

— Du acolo lucrurile, vin şi eu imediat, spuse Ilona şi se îndreptă spre construcţiile anexe.

— Nu-i nimic, te aştept!

— Du-te, aşa e mai bine. Ea îi făcu conspirativ cu ochiul şi dispăru după colţ.

Gvido se scutură de zăpadă, puse schiurile în tindă şi bătu la uşă. La început uşor, apoi mai tare, dar, fără să mai aştepte răspuns, deschise uşa. „Ori bătrânica nu prea aude, ori e prin casă mai departe”, se gândi el.

Lumina de la ferestruică era slabă. După soarele şi zăpada orbitoare, nu putu vedea în primul moment decât soba în care ardea vesel focul.

— Intraţi şi închideţi uşa, spuse liniştit un glas de bărbat.

— Bună ziua, mormăi dezorientat Gvido, închise uşa şi încercă să-l vadă pe acest om. Doar Ilona nu-i spusese că în afară de bătrânică mai este şi un bătrânel.

— Daţi jos rucsacul... Luaţi loc... Simţiţi-vă ca acasă...

Ochii se obişnuim repede cu semiobscuritatea. La capătul mesei, sprijinindu-se cu spatele de dulapul alăturat, stătea un

om de statură măruntă, a cărui faţă era încordată ca un arc de oţel.

— Sunt vărul Ilonei, spuse Gvido dând jos rucsacul.

Omul dădu din cap cu înţelegere. Lui Lieknis nu-i plăcu faţa încordată a acestuia.

— Da, eu şi Ilona... Noi ne-am hotărât...

— Da staţi jos odată! strigă omul în aşa fel încât Lieknis simţi că-l furnică pe şira spinării.

Gvido se uită automat împrejur. Lângă uşă, întinzându-şi picioarele lungi, stătea vecinul de compartiment cu puloverul gri. Lui Lieknis începu să i se împăienjenească ochii de la aceste steluţe negre şi roşii, de furie pumnii i se strânseră singuri când zări această faţă batjocoritoare.

— Fără scamatorii, altfel voi fi nevoit să trag! îl preveni flăcăul.

Şi Gvido văzu pe genunchii celuilalt un pistol. Mai bine zis ceva între revolver şi pistol. O unealtă aducătoare de moarte, care ar fi interesat cu siguranţă pe un specialist armurier prin construcţia ei deosebită. Era un pistol Bera cu patru focuri fără cocoş, cu două ţevi una sub alta. Din profil amintea de un „buldog”, ca exemplarele din care sunt pline vitrinele muzeelor revoluţiei, numai că acesta era complet plat, şi fără gardă în jurul trăgaciului. Când sunt executate două împuşcături, în interiorul pistolului se învârte încărcătorul, de forma unei cutii de chibrituri, şi în locul tuburilor de cartuşe goale din dreptul ţevilor vin noi cartuşe şi poţi să mai tragi de două ori. La începutul secolului acest pistol, datorită formei sale plate, era recomandat să fie purtat în buzunar pentru autoapărare. Calibrul de nouă milimetri îl făcea o armă destul de ameninţătoare, iar patul de lemn, plin de scrijelituri, chiar înfricoşătoare.

Mai mult şocat decât speriat, Gvido continua să se holbeze la arma veche, care, ca un gâde conştiincios, aştepta doar un semn pentru a se apuca de treabă.

— Viaţa are o singură lipsă, e prea scurtă, spuse omul cu faţa încordată care stătea lângă dulap. Şi încheie cu un zâmbet: Şi ce sens ar avea să ţi-o mai scurtezi singur, nu?

— Ce doriţi? exclamă Gvido, gata de bătaie.

— Vorbeşte mai încet, altfel e greu să distingi cuvintele.

Gvido nu era fricos, însă nu-i venea să creadă că Ilona l-a atras în cursă, deşi reieşea clar din prezenţa tânărului. În orice caz, era obligat s-o prevină pe femeie. Creierul aprecie instantaneu situaţia — amândoi stau jos, pistolul e pe genunchi. Dacă scaunul ar ajunge pentru tânăr, pentru celălalt trebuie mişcată şi răsturnată masa sau să pună mâna în acest timp pe armă. Gvido se aplecă, făcându-se că vrea să se aşeze, înhăţă scaunul, dar nu-l putu ridica de pe podea.

— L-am bătut puţin în cuie, să nu mai ispitească...

Gvido privi prin ferestruică şi zări în razele soarelui pe Ilona. Stătea în picioare, rezemată de peretele magaziei şi fuma.

VĂDUVA

Margita aşteptă destul de mult, însă vânzătoarele nu apărură. Vocile slabe, strecurate de pe undeva din fundul depozitului, uşa deschisă în colţul sălii de vânzare, panoul vopsit în bronz al gazetei de perete, pe care erau lipite note pe hârtie cu pătrăţele, — totul arăta însă că această corabie nu era părăsită de tot şi că nu te puteai considera fericit că ai găsit-o şi, în conformitate cu legile mării, ai drepturi asupra ei.

Dincolo de ferestrele largi şi înalte trăia Riga Veche, unde din cauza trotuarelor prea înguste pietonii mereu intrau în conflict cu şoferii. Un război ce amintea de cruciade şi în care marii seniori învăluiţi în cuirasele lor cromate şi lăcuite constituiau minoritatea dominatoare. Lăsând în jos geamurile laterale, scoteau capetele, riscând chiar să încalce regulile, care interziceau semnalele sonore şi se certau sau se rugau să-i lase să treacă, dar pedestrimea eroică se făcea că nu aude nimic.

Din timp în timp din strada intra în magazin câte un cumpărător potenţial, însă după ce-şi arunca privirea pe ceea ce etalau rafturile şi vitrinele, se întorcea pe călcâie şi pleca.

În sfârşit, pe uşa din fund apăru o tânără uscăţivă, cu gene lungi, rimelate. Probabil faptul că Margita aşteptase o puse în încurcătură, întrucât nu putea să-şi dea seama pentru ce poate aştepta aici necunoscuta.

— Aşteptaţi pe cineva? întrebă politicoasă;

— Am nevoie de nişte cizmuliţe de toamnă.

— Nu avem. Şi tânăra dădu din cap. Doar produse în țară.

— Dar n-aţi putea să-mi spuneţi când o să primiţi? întrebă cu glas stins Margita, la gândul că e al şaselea magazin din acea zi.

— Nici noi nu ştim, răspunse tot atât de politicoasă vânzătoarea.

Ar fi bine să-i ofere o floare sau un pachet de ciocolată, dar cum să faci aşa ceva, şi-apoi n-ar fi inutil? Dacă s-ar cunoaşte cât de puţin, ar fi altă treabă.

Margita se întoarse spre ieşire.

— Aşteptaţi puţin, spuse tânăra şi se strecură pe lângă gazeta de perete spre capul coridorului.

Peste un minut, se întoarse cu o cuţit mare albă şi-i propuse să încerce cizmuliţele după tejghea, să nu fie văzute de vreun cumpărător întâmplător.

Cizmuliţele nu erau dumnezeieşti, nu de calitate super, de o asemenea jertfa vânzătoarea n-ar fi fost în stare, însă erau o marfă cehoslovacă şi lucrată curăţel, cu tălpi de plastic. În orice caz ele întreceau toate aşteptările tainice ale Margitei. Şi deodată veni prăbuşirea — nu-i încăpeau! Erau mici! Măcar cu un număr mai mare... Margitei chiar îi dădură lacrimile când înapoie cutia.

— Ce păcat!

Însă pe vânzătoare o şi cuprinse dorinţa de a face ceva. O altă pereche într-adevăr nu mai avea, dar se gândi că ar putea schimba chiar asta cu alta cu o măsură mai mare fie la şeful depozitului, fie la altă vânzătoare, aşa că dispăru din nou în coridor, de data asta pentru mai mult timp.

Se întoarse însă cu mâinile goale, fiind ea însăşi puţin jenată de insucces.

— Nu. Altă pereche nu mai e.

— Dar poate ne-am putea înţelege cumva? izbucnit Margita.

Ea niciodată nu putuse să „se înţeleagă”. Şi părinţii ei tot aşa, din păcate nu puteau să „se înţeleagă” În nicio privinţă şi, probabil, din această cauză familia se mai înghesuia încă în două camere mici într-un imobil nereparat de multă vreme, întrucât se prevedea a fi demolat în perspectivă. Mulţi tovarăşi

de muncă ai tatălui său primiseră apartamente noi, deşi, condiţiile lor de locuit fuseseră mult mai bune. Nici mama nu se putea descurca şi de aceea era nevoită ca după munca grea din atelierul de vopsitorie să stea la cozi mari la magazinele de peşte şi legume. Ea nu se plângea, crezând că toţi ceilalţi fac acelaşi lucru, dar fiica nu avea o asemenea convingere fermă. Ea ştia că sunt oameni care se pot descurca în toate, pot obţine orice şi îi invidia pentru această artă.

— Treceţi pe la sfârşitul lui iunie, spuse tânăra de după tejghea.

— Mulţumesc! Mulţumesc foarte, foarte mult! şi Margita ieşi fericită în fugă din magazin. „Nici nu ştii ce-i mai bine, — să capeţi pe loc cizmuliţele, sau să legi prietenie cu o vânzătoare...”

Fără a ţine seama de timpul necesar schimbării unui tramvai cu altul, de acasă până în centru Margita făcea mai puţin de o oră, şi cu toate acestea ea mergea rar în centru. Viaţa la periferie nu are numai laturi negre, cum se crede de obicei, cum ar fi lipsă de confort şi greutăţile în ce priveşte transportul. Periferia e toată cufundată în iasomie şi meri, ea emană un aer curat, care lipseşte cu desăvârşire în centrul orgolios, care înghite praf şi fum. Fiecare raion periferic îşi are personalităţile lui, pe care toţi le cunosc, pe care le salută toţi: cel mai bun dansator al său, miss Europa sa şi Janka Malear al său, de mare interes în rândul consumatorilor cu nasuri roşii, care se adună pe lăzile goale din spatele prăvăliilor alimentare. În afară de asta, fiecare raion periferic are relaţii extrem de încordate cu toate celelalte raioane. Dacă cineva din Milgravis se încumetă să conducă după dans pe Anna sau Zanna în Ciekurkalu, poţi fi sigur că acasă va trebui să pună comprese pe vânătăi, iar cea mai mare parte a drumului nu va fi preocupat dacă Anna sau Zanna se va lăsa sărutată la portiţă, ci să nu se împiedice la start şi să n-o ia la fugă prea repede înapoi. Dacă unul din Milgravis se întâlneşte la dans cu unul din Ciekurkalu în raionul Moscova, se vor lupta eroic, umăr la umăr, ca doi fraţi de sânge, pentru ca a doua zi să aibă din nou de furcă unul cu altul.

Din păcate, odată cu construcţia noilor cartiere de locuinţe diferenţa dintre raioane dispare împreună cu tradiţiile puternice,

căci pe noii veniţi nu-i leagă nimic de aceste locuri, în afară de metrii pătraţi locuibili.

Periferia în care locuia Margita nu era ocupată de clădiri construite din prefabricate, cu tei piperniciţi jupuiţi, cu bălţi urât mirositoare şi clisoase în curţi şi nu se vedeau pe nicăieri blocuri neconstruite încă în întregime pe lângă care să atârne braţele macaralelor. Aici băieţandrii încă se furişau cu teamă după merele din pomii altora, iar cumetrele puteau judeca nu numai purtarea celor de alături, dar şi pe cea a vecinilor mai îndepărtaţi şi să ghicească de bine, de rău care flăcău cu ce fată se va însura. Aici fiecare locuinţă avea cel puţin o tufă de coacăz şi o palmă de răzor, care erau cultivate cu o atenţie neobişnuită. Cei ce locuiau aici nu spunea niciodată: mă duc în centru. Nu, ei spuneau: trebuie să merg în Riga, iar când ajungeau la Turnul Pulberăriei sau pe lângă Operă rămâneau cu gurile căscate de ceea ce vedeau.

Cu toate că în ultimii zece ani la periferie se modificase ideea de depărtare faţă de centru — centrul înaintând cu paşi repezi în periferie — vechea generaţie nu aproba această apropiere. Ea dorea să rămână cu obiceiurile ei, cu modul de viaţă cald, iar tânăra generaţie nu putea întreprinde nimic esenţial, pentru că şi în ceea ce priveşte locuinţele şi din punct de vedere material depindea de vârstnici. De aceea tinerii, o vreme, erau obligaţi să trăiască aşa cum doreau bătrânii, sau măcar să se prefacă un timp că trăiesc în acest fel.

Ajungând în centru, Margita, se înţelege, nu se repezi spre casă. Se plimbă prin Riga Veche şi trecu canalul pe la colinele Bastionului. Apoi un anumit timp îşi permise să intre în curentul uman din care ieşi doar în dreptul noului hotel aflat în construcţie, se uită la vitrina magazinului „Sakta” la frumoasele jachete şi bluze şi se pomeni din nou în Riga Veche. Era acea oră plăcută când se închid magazinele şi la uşile cafenelelor se adună mulţimea celor ce aşteaptă să intre.

În cabina telefonică de lângă hotelul “Riga” o văzu pe Lidka. Lidka era îmbrăcată cu o roche viu colorată, care cădea în falduri largi, ca în jurnalele de modă, şi încălţată cu pantofi aurii cu tocuri înalte. Buzele viu rujate şi pieptănătura îi dădeau un

aer de eleganţă. Şi Lidka o văzu pe ea şi îi făcu semn cu mâna s-o aştepte până termină convorbirea.

— Ce bine că te-am întâlnit! turui bucuroasă Lidka. Am şi sunat la patru fete, dar niciuna nu e acasă... Oh, parazitele! Ai întâlnire?

— Nu, pentru astăzi nu ne-am înţeles, răspunse evaziv Margita. De ce să ştie asta că de câteva luni ea nu mai are prieten?

— Oh, Marga, am o idee de milioane! Tu mă poţi ajuta!

Cam pe la cinci pe Lidka o sunase un bărbat necunoscut (dar plin de tact şi politicos). Numărul de telefon i-l dăduse cutare şi cutare — Lidka şi-l amintea, dar nu mai ţinea minte din ce oraş. Doreşte să-i transmită din partea acelui cunoscut un salut cordial. El însuşi e pentru prima oară la Riga cu treburi de serviciu. Şi, în general, se cam plictiseşte şi ar fi bucuros dacă Lidka şi-ar găsi timp să cineze cu el. Când ajunsese ea, masa era deja pusă cu tot dichisul, dar mai era cu băiatul ăsta şi un altul, coleg de serviciu, parcă. Şi au stăruit ca ea să mai cheme vreo prietenă. Dar cine stă seara acasă?

— Ei, ce părere ai, Margita, cum îţi pare asta? Oameni excepţional de serioşi! Iar dimineaţa la lucru, altfel din nou mă poartă pe la comisii, iar mama vitregă pur şi simplu se învineţeşte de ciudă. Ca şi cum n-ar fi fost niciodată tânără! Mai vorbim, mai dansăm — şi acasă!

Pe Margita n-o trăgea inima spre casă. Tatăl, la bucătărie tot trage cu rindeaua la rafturile pe care le-a promis mamei în dar de ziua ei de naştere şi se chinuie să rezolve problema veşnicelor surpături din zidurile coridorului, frăţiorul, în magazie, „cumineşte” bicicleta sa cu motor şi la fiecare cinci minute o huruie. În camera de trecere, soră-sa mai mică îşi face lecţiile şi, rozând creionul, se ţine de capul cuiva să-i explice cum să-şi rezolve tema, în camera din fund mama, din cauza vederii slabe, se bagă cu totul în maşina de cusut şi coase sau însăilează ceva. La televizor azi nu-i nimic interesant, iar cărţile n-au atras-o niciodată pe Margita.

De câteva ori fusese În mici cafenele din centru, însă probabil că nu în cele mai bune. Acestea nu prea se deosebeau de „cârciumioara” din apropierea casei lor, unica oază într-un

pustiu destul de întins. Ziua era o simplă cantină cu autoservire, iar seara bucătăria se separa cu o cortină şi venea o orchestră formată din trei oameni. Mesele rămâneau însă aceleaşi, cu picioare din ţevi de duraluminiu şi suprafaţa acoperită cu melamină.

În restaurantul „Riga” cu siguranţă că totul era altfel. Acolo, desigur, pentru fiecare consumator seara petrecută era o sărbătoare.

— Dar dacă nu-mi place, plec!

— Faci cum vrei. Margita! Găseşti tu ceva să ciripeşti şi pe-aci ţi-e drumul când te saturi!

Deodată Margita îşi aminti de banii pentru cizmuliţe pe care-i avea în geantă şi fu cât pe-aci să refuze. Apoi se înduplecă la argumentele Lidkăi şi hotărî să ia măsuri de prevedere.

Înainte de a intra în salonul restaurantului, se abătu pe la toaletă, scoase banii din geanta şi-i băgă în sutien, apoi scoase abonamentul de tramvai, stătu o clipe în cumpănă şi-l strecură în acelaşi loc.

Tavanul neînchipuit de înalt, colonadele şi lustrele de cristal o impresionară, la fel şi razele colorate alt reflectoarelor îndreptate spre ringul de dans, tablourile de pe pereţi şi vitraliile de la ferestre, ciorchinii de struguri auriţi în partea superioară a colonadelor și în colţuri. O duzină de ospătari în fracuri, cu şerveţele albe ca neaua trecute pe braţ, alunecau printre mese de parcă erau pe patine cu rotile.

Apoi semiobscuritatea catifelată şi draperiile grele de catifea, traversele de covor sub picioare. Solista manipulând energic firul microfonului, să nu se împiedice, şi pe care Margita o văzuse de câteva ori la televizor. Erau prea multe pentru o singură dată. Îi venea să se întoarcă. Margita se uita la Lidka, care, luând-o de braţ, o trăgea cu îndrăzneală după ea printre dansatori.

Pe neaşteptate în faţa lor apăru un bărbat cu faţă arogantă. Era şi el în frac, dar fără şervet. Stătea în aşa fel încât nu puteai să te strecori pe lângă el.

— Cu ce vă putem servi? se interesă oarecum politicos, dar după intonaţie puteai să înţelegi dintr-o dată: „Ce căutaţi pe aici?” În acelaşi timp colţurile gurii i se încreţiră dispreţuitor.

Aproape fără să se uite la Lidka, privirea îi alunecă pe îmbrăcămintea Margitei şi pe silueta ei.

Rictusul dispreţuitor din colţul gurii se adânci şi mai mult. Margitei îi năvăli sângele în obraji, de ruşine era gata să se întoarcă şi să fugă încotro o vedea cu ochii.

— Păi cum, Feliks, nu mă mai recunoşti? schiţă un surâs Lidka.

— Tocmai de asta şi întreb, fiindcă te recunosc.

— Noi stăm uite acolo, în colţul ăla... Mi-a venit o rudă de la Moscova.

Feliks se uită în direcţia indicată, văzu doi bărbaţi stând cu spatele spre sală şi, furios pe sine că nu dispune de drepturi mai mari. spuse:

— Dar să nu te mai văd şi să nu mai aud de tine azi! Şi nici de tine! adăuga uitându-se la Margita.

— Şeful de sală, îi şopti pe drum Lidka. Un idiot sinistru! N-ar fi trebuit să intrăm pe uşa aia, prin hotel, dar nu m-am gândit la asta!

Văzând fetele apropiindu-se bărbaţii se ridicară şi le traseră scaunele pentru a le fi mai uşor să se aşeze.

Margita nu se simţea în apele ei. Cu cine s-a încurcat? Cu Lidka! Doar se ştie câte s-au auzit despre ea! Şi uite acum stă cu doi bătrâni! Auzi, băieţi! Băieţi erau când mama mergea pe la baluri! De ruşine, i se urcă sângele din nou în obraji. Trase cu coada ochiului la mesele de alături, dar, spre mirarea ei, nimeni nu râdea; se pare că pe Lidka şi pe ea nici măcar nu le observaseră.

Cavalerul Lidkăi avea peste treizeci de ani. Era deja cam plinuţ. În buzunarul de la piept al hainei strâmte şi şifonate atârnau câteva pixuri. Pe reverul stâng se vedea insigna romboidală de licenţiat. Între insignă şi stofă intercalase o căptuşeală de plastic tăiată cu grijă. Plinuţul era de pe acum cam ameţit, făcea pe cavalerul degajat şi vesel. Sări, chemând cu un gest ospătarul şi comandă: „Şampanie pentru doamne! Şi muzică! Eu plătesc!” — şi din nou, cu un gest de adevărat general, care trimite la luptă mii de soldaţi, ceru chelnerului să execute comanda mai repede. Abia începu să cânte orchestra şi o şi invită pe Lidka la dans. Aceasta, chicotind, se prinse de mâna lui întinsă şi plecară.

— Ce-ţi pot oferi? întrebă cavalerul destinat Margitei, Glasul îi era plăcut, neinsinuant.

— Nimic.

— Mănâncă, mănâncă, fetiţo, la vârsta dumitale încă nu duci grija siluetei. Poate nişte somon? Şi ridică îndată farfurioara ovală, pe care erau aliniate feliuțele fine, roze, îi ajută să se servească şi îi întinse untul. Se pare că nu locuieşti departe, dacă ai venit atât de repede!

— Păi, eu m-am nimerit întâmplător. „Mai bine să punem lucrurile la punct, se gândi ea, pentru ca mai târziu să nu fie neînţelegeri”... Lidka şi cu mine... adică Lidia... lucrăm împreună.

Şi-i povesti cum fusese la o vânzătoare cunoscută să cumpere cizmuliţe de import, dar n-a cumpărat, că nu se potrivise numărul, şi a întâlnit-o întâmplător la cabina telefonică pe Lidia, care o convinsese să vină. Aşa se explică, într-o oarecare măsură, de ce-i îmbrăcată cu o bluză de stambă cusută nu prea ireproşabil şi o fustă din cele mai simple, în carouri, cumpărată de-a gata din magazin.

— În ce priveşte cizmuliţele, adu-mi aminte mai târziu, poate reuşesc să te ajut, rosti scurt bărbatul, văzând că Lidka şi Valerian se întorceau de la dans.

Ce vârstă ar putea avea? Probabil că peste cincizeci. Părul uşor încărunţit i se ondula la tâmple. Ochelari moderni cu lentile groase, rezistente, dinţi puternici. Faţa uscăţivă, gură cu buze subţiri şi o siluetă elastică, zveltă. Răspândea un miros de curăţenie, iar glasul te îndemna la sinceritate. Un om în care te puteai încrede. Pe lângă el, Valerian arăta ca un guler de haină ponosit, mototolit, transpirat.

— Aveţi un nume curios: Sam...

— De fapt Samuel, dar cine ţine mintă un nume atât de lung?

— Sunteţi şeful lui? arătă Margita spre Valerian.

— Nu, suntem colegi de serviciu.

Într-un loc străin, se gândi fata, s-ar cuveni să tacă, adaptându-se treptat. Ea însăşi, intrând în sală, crezuse că nu va putea scoate o vorbă, dar Sam îi stârnea. o curiozitate aproape copilărească, pe care ea încerca să şi-o satisfacă pe loc. Din timp în timp îşi dădea seama că e prea proastă pentru a

putea susţine o discuţie cu un asemenea bărbat, se retrăgea în carapacea sa, însă reţinerea îi trecea îndată ca de la sine. Cea mai mare parte a timpului stătură doar ei la masă, Valerian şi Lidka se întorceau numai să bea şi din nou plecau să danseze.

Margita îşi amintea de acest „eveniment” mai mult ca de orice altceva.

Nu se ştie de unde se apropie de masa lor un tânăr brunet, cu aspect de meridional, şi o invită la dans. Nu-i ceru lui Sam permisiunea, ci doar o fixă cu ochii lui da ţigan, de parcă ar fi hipnotizat-o.

Margita se fâstâci aşteptând ce va zice Sam, dar acesta îşi luă o înfăţişare indiferentă şi ea acceptă invitaţia. Cavalerul, îmbrăcat cu o vădită neglijenţă, dar studiată cu multă grijă, se risipi în complimente specifice sudului. Considerând asta ca un semn evident al succesului ei într-o sală atât de luxoasă, Margita chiar îi zâmbi. Sam observa acest lucru, se ridică încetişor şi plecă să schimbe câteva vorbe cu şeful de sală Feliks.

Când dansul se sfârşi şi tânărul vru s-o conducă pe Margita la locul ei, apăru Lidka, care o înhaţă de mână:

— Hai cu mine!

La toaletă începu să strige la Margita:

— Proasto, eşti anormală! Unde te bagi, tâmpito? Tu ce-ţi închipui, de ce te-au invitat, ca tu să te zbânţui cu alţii? Mai foloseşte-ţi şi tu creierul! Apoi, trăgându-şi sufletul, continuă mai liniştită: Ţi-a spus să te muţi la masa lui?

— Da.

— Hai, zboară! Fiecare trebuie ca măcar o dată să-şi ardă aripile! Poveştile bunicii despre tot felul de pasiuni sunt nimic faţă de pacostea care te paşte! Şi p-ormă te mai şi jefuiesc. Ăştia sunt cei mai murdari bişniţari de bazar!

Şi, trântind uşa toaletei, Lidka plecă în sală.

Margita nu mai ştia ce să facă, de parcă i-ar fi stat mintea. Cel mai bine ar fi fost dacă ar fi întins-o, însă îi rămăsese poşeta pe scaun.

În acest timp Valerian îl întrebă pe Sam:

— De unde s-au adunat la voi în Riga atâtea muşte de bălegar?

— Fac comerţ cu flori.

— Tăticii le cultivă, iar fecioraşii le vând?

— Statul le cultivă, iar ăştia doar iau caimacul... Sunt o adevărată mafie, care ştie ce să pună în palmă cui trebuie. Sălbaticii ăştia puturoşi sunt doar agenţii mărunţi. Probabil că nu sunt oraşe unde să nu ajungă, iar caimacul se adună gros... Până când comerţul interrepublican nu va fi prin lege încredinţat exclusiv cooperativelor, până atunci aceste lăcuste vor năpădi drumurile de la Vladivostok până la Murmansk şi înapoi.

Valerian umplu păhărelele. Ciocniră. De data asta Sam bău. Probabil al doilea păhărel în toată seara.

— Tu încă mai gândeşti privind de la înălţimea statului? Sam tăcea. După tot ce s-a întâmplat! se miră Valerian. Lui, într-adevăr, i se întâmplaseră cam multe în ultimii ani.

Văzând că Margita intră din nou în sală, tipul negricios se repezi în întâmpinarea ei, deşi masa de la care se ridicase se afla oricum în drumul Margitei. O apucă strâns de mână şi o duse cu forţa la el:

— Fă cunoştinţă, draga mea! Prietenul meu, profesor şi docent. Numele îi trecu pe lângă urechi, întrucât ea încerca mânioasă să-şi elibereze mâna. Dânsul e artistul...

Unul din cei trei de la masă plecă şi se întoarse cu un scaun. Din gâturile a două — din patru — sticle de şampanie băute ieşeau la iveală hârtii de cincizeci de ruble, să le vadă toată lumea. Cei trei stăteau răbdători, aşa cum stau pescarii pe malul bălţii când aruncă nadele şi aşteaptă peştele mărunt.

— Lăsaţi-mă! Mă doare!

— De ce te superi? De ce nu-ţi plac? Te rog, un singur pahar pentru prietenie! Toarnă mai repede, profesore şi docente! La noi aşa e obiceiul...

— Dar mă doare!

În căutarea salvării, Margita se uită în jur. Nu, era singură în mijlocul unor orbi şi surzi. O cuprinse frica.

În acel moment apăru alături şeful de sală Feliks. Nu, parcă nici n-o vedea pe Margita, se uita pe lângă sau prin ea.

— Cine v-a lăsat să intraţi? întrebă el cu răceală în glas pe meseni. Aceştia săriră să-i explice cu toţii ceva. Margita simţi că

mâna îi este liberă şi fugi imediat. În ţinuta asta? Aici nu-i cantina din piaţa centrală! Iritat, Feliks nu asculta. Îi făcu semn scurt chelnerului: Fă-le socoteala. Şi dacă peste cinci minute vă mai văd aici, pun să vă ridice. Şi nu cu taxiul şi nu acolo unde aţi vrea. Asta-i!

— Credeam, fetiţo. că ţi-ai găsit alt anturaj, spuse zâmbind Sam. dar Margita nu sesiză în cuvintele lui ironia ascunsă. Noi eram gata să ducem poşeta la biroul de lucruri găsite.

— Aş bea ceva, spuse Margita.

Sam turnă. Coniacul avea o culoare întunecată şi era aromat.

— Ce va spune prietenul dumitale când va afla despre peripeţiile de azi ale iubitei sale?

— Nu-s obligată să dau nimănui socoteală! răspunse vioi Margita.

Amintirile o năpădiră dintr-o dată. Probabil datorită coniacului, datorită celor petrecute în acea zi sau poate tocmai fiindcă nu dorea să-şi amintească ultimii trei ani. O mulţime de episoade mărunte se împleteau într-un mănunchi strâns, care acum s-a desfăcut. Şi fiecare fir însemna un detaliu.

...Iat-o în faţa tribunalului de familie. Ar trebui să plângă, însă nu-i dau lacrimile. Dar capul trebuie să-l plece — înţelege asta. Fratele şi sora au fost alungaţi în curte, tatăl ar fi dezertat, de asemenea, cu bucurie, dar mama i-a poruncit să rămână.

„Poate ai rămas grea?” o chestionează mama.

„Nu.”

„Eşti sigură?”

Margita dă din cap.

„Dar el le-a spus ceva părinţilor?”

Margita ridică din umerii ei înguşti.

„Vorbeşte!” ţipă mama.

„Nu ştiu.”

„Apăi, da, el mai trebuie să-şi termine armata! Cum ai putut să faci aşa ceva?”

Dar poate mama să audă adevărul? Şi ar putea ea înţelege ce este dragostea? Sau i-ar face plăcere să audă că băiatul a obţinut cu forţa ce a dorit? Cât din indignarea mamei este adevăr şi cât prefăcătorie cerută de morala periferiei?

„Abia aţi terminat clasa a unsprezecea! Sunteţi încă copii!”

Restul, mama îl ia asupra sa. Undeva, cândva, va avea loc şi discuţia cu părinţii băiatului. Căci vinovatul lipseşte — îşi satisface stagiul în Ucraina şi în fiecare săptămână îi trimite Margitei câte două scrisori pline de dor, sărutări şi jurăminte.

„Te duci să lucrezi la maică-sa. Aşa trebuie. Acolo cel puţin o să fii tot timpul sub ochii ei, iar acasă o să am eu grijă de tine. Şi niciun fel de dansuri, niciun fel de zile de naştere, să nu-ţi iasă vorbe!”

Mama băiatului e brigadieră într-un mic atelier de cartonaje şi cutii pentru torturi. E o femeie, bună şi se poartă faţă de Margita ca faţă de o noră. Opt femei mai în vârstă, Margita şi un bărbat mai vârstnic, care fierbe cleiul. Mirosul de clei a îmbibat în aşa hal hainele, părul şi pielea lui, de se simte până şi de pe partea cealaltă a străzii!

Atelierul e la câţiva paşi de casă, deşi Margita ar fi străbătut cu plăcere zece kilometri. Păi, o asemenea viaţă seamănă mai mult a închisoare!

După un an şi jumătate şuvoiul de scrisori se întrerupsese.

„S-a căsătorit şi a rămas să trăiască acolo”, le comunicase mama băiatului. Avea ochii plânşi, îi părea rău de Margita, condamna purtarea fiului.

În aceeaşi zi, Margita îşi scrisese demisia şi plecase cu tramvaiul spre staţia unde se afla panoul cu oferte de locuri de muncă.

„Numai să plec de aici! Pe cât posibil în partea cealaltă a oraşului, unde să nu mă ştie nimeni! M-am săturat de compătimirile exprimate de vecinii mai apropiaţi şi de privirile pline de milă a celor mai depărtaţi”.

„Aha, acum e la strâmtoare, se gândi Sam. Dacă în clipa de faţă nu are niciun prieten, atunci am anumite şanse.”

— E plictisitor aici! Era mai bine să mergem la „Perla”, acolo măcar au program de varieteu ca lumea, spuse Sam.

— Eu n-am văzut program de varieteu decât la cinema, recunoscu Margita.

— Hai să ne ducem, totuşi, cândva... Sam o privi îndelung, evaluând-o cu precizie. Coase-ţi, drăguţă, o rochie ca a Lidiei. Te va prinde, vei arăta cel mai bine.

Margita îşi muşcă buzele, ca să nu izbucnească în plâns. Ea nu va avea niciodată o asemenea rochie scumpă! Lidka! A şi găsit pe cine să-i dea exemplu!

— E timpul să merg acasă!

— Şi eu mă pregăteam de retragere.

— Dar noi mai rămânem, noi stăm aproape, făcu cu ochiul Valerian. Lidka nu spuse nimic.

— Ei, în ce parte a lumii locuieşti, fetiţo? întrebă în stradă Sam.

— Eu merg cu tramvaiul.

— Am maşina parcată lângă Operă.

— Nu, merg cu tramvaiul!

„Nu, după cum se vede, are totuşi pe cineva”, se gândi iritat Sam, dar asta nu-l împiedică să-şi ia rămas-bun foarte politicos şi chiar să-i sărute mâna.

„Bufon bătrân”, râse în sinea sa Margita şi totuşi, fiind pentru prima oară când i se săruta mâna, păşea mândră de sine, chiar băţoasă.

La colţ se despărţiră.

— Aşteptaţi! îl strigă deodată pe Sam şi, zâmbind fermecător, se întoarse câţiva paşi. Am uitat să vă amintesc de cizmuliţe...

— A... Bine... Dă-mi banii, numărul îl ţin eu minte...

Margita se fâstâci, apoi se întoarse şi scoase pe furiş banii ascunşi.

Sam râse, dar când banii ajunseră în palma sa se opri brusc. Sângele începu să-i clocotească. Rublele încă erau calde, iar imaginaţia îi desenă pieptul feciorelnic încordat pe care se încălziseră.

— Să mergem... Te duc cu maşina!

— Mulţumesc, dar merg cu tramvaiul. La revedere. Şi îi zâmbi fermecător.

Peste două zile Lidka aduse la lucru o cutie cu cizmuliţe.

— Sam le-a trimis prin Valerian, pentru tine, explică Lidka. El a trebuit să plece de urgenţă în Crimeea. Sunt a-ntâia!

Erau nişte cizmuliţe la care nici să viseze nu s-ar fi încumetat, roşii ca focul, lungi, din cea mai naturală şi cea mai moale piele, elegante şi uşoare. Cu carâmbi înalţi, care însă îmbrăcau bine gleznele şi făceau picioarele mai graţioase. În timpul mersului nu apărea nicio încreţitură, iar la cizmuliţa dreaptă atârna o mică literă, un M. Dacă ar fi atârnat asemenea cizmuliţe în vârful unui stâlp la târg, toate femeile din Riga, de la şaptesprezece la şaizeci de ani, s-ar fi avântat să se caţere până acolo!

Anna, tehniciana, văzând cizmuliţele, se închise imediat în biroul ei ca să-i telefoneze mamei şi să lămurească câţi bani mai au în casă. Întorcându-se, declară cu o indiferenţă prost jucată că e gata să dea două sute de ruble, nu mai mult, iar când i se dădu să încerce o cizmă, mai adăugă îndată douăzeci.

La vestiar fură pipăite, încercate cu dinţii, îndoite şi probate. Uneori se părea că dintr-o clipă în alta vor dispărea din câmpul vizual al Margitei.

Posesoarea stătea dezorientată şi fericită. Era clar că toate femeile din atelier vor vorbi de ea şi cizmuliţele ei cel puţin o săptămână. Chiar maistrul-şef fu amestecat în treaba asta, căci pe talpă era imprimată doar o emblemă argintie, după care nu puteai înţelege în ce ţară era fabricată această capodoperă a artei încălţămintei. Cum pe cutie nu era scris nimic, maistrul-şef începu să studieze, în lumină, hârtia mătăsoasă în care era învelită fiecare cizmuliţă. Dar filigranul de pe hârtie repeta aceeaşi emblemă de pe talpă. Maistrul-şef nu învăţase heraldica nici măcar facultativ, singurul lucru pe care-l putuse stabili era că hârtia e din pai de orez şi că aşa ceva se foloseşte la fabricarea ţigărilor de calitate superioară.

Ar mai fi încercat şi privit încă mult timp cizmuliţele, dacă nu s-ar fi auzit până la vestiar glasurile furioase şi mirate ale lui Volodea şi Ajvar:

— Unde-au dispărut fetele astea? Hei, banda rulantă a pornit deja, scărmăna-v-ar toţi dracii!

Margita, vinovată, azvârli cizmuliţele în cutia albă şi voia s-o vâre în dulapul său, când zece glasuri la unison exclamară:

— Ce, ai înnebunit? E drept că până acum, slavă Domnului, din vestiarul nostru n-a dispărut încă nimic, dar nici să ispiteşti oamenii nu are rost!

Ca să nu se ciocnească de Volodea şi să trebuiască să-l asculte, toată liota, în frunte cu Margita şi cutia albă, se repezi prin secţia de vopsitorie, unde atârnau pe cârlige groase, ca iezii în ghearele vulturilor, carcasele nevopsite ale frigiderelor ce ieşeau din camera de degresare, apoi prin secţia mecanică, unde ţăcăneau automatele de sudură fină şi şuierau încălzitoarele cu acetilenă. Intră în fugă în secţia de montaj şi trase cu urechea. Volodea vocifera furios lângă vestiar, iar Ajvar nu se vedea nicăieri.

Fetele alergară la locul lor şi se apucară repede de lucru, să recupereze ceea ce pierduseră. Margita vârî cutia cu cizmuliţele în dulapul de lângă birou, însă sufletul nu i se liniştise încă şi îndată o scoase de acolo şi o puse lângă scaun.

Din fericire, peste câteva zile începu să bată crivăţul, aducând ploi şi frig, străzile din periferii se acoperiră de băltoace, trecătorii se înfăşurau tremurând în impermeabile.

Margita încălţă cizmuliţele şi se duse la prăvălie după pâine şi lapte. Niciun efect. Nimeni nici măcar nu observă, doar câteva femei care se pricepeau îşi aţintiră privirea spre ele. Nici la „cârciumioară”, unde Margita luase cu ea o prietenă să bea o ceaşcă de cafea, nu înregistrară niciun triumf. Aici nu era centrul, aici era periferia. Aici o îmbrăcăminte în pas cu moda putea mai curând să provoace un zâmbet ironic decât admiraţie. Aici toţi erau înfundaţi până peste cap în treburile lor gospodăreşti, de neamânat, tăiau şi stivuiau lemnele, reparau acoperişul, pentru a putea aştepta în linişte toamna, culegeau şi uscau mazărea sau cimentau pivniţele, pentru a putea depozita acolo cartofii. Şi, în afară de asta, aici domnea un standard bine stabilit: costum de culoare închisă, cămaşă albă şi cravată în dungi. Chiar şi tinerii nu se puteau desprinde complet de acest standard şi, intrând în magazine, se uitau lung la canadienele viu colorate, dar până la urmă îşi cumpărau ceva de culoare închisă. Dacă voiai să te arăţi în haine moderne, trebuia să mergi în centru, pe bulevarde.

Trecu o săptămână, dar Sam nu dădu niciun semn de viaţă. Margita primi leafa şi se bucură că poate plăti şi restul, pentru că cele şaptezeci de ruble cu siguranţă nu fuseseră de ajuns. Dar cel mai mult ar fi dorit ca Sam să uite complet de existenţa ei, pentru că datorită acestor cizmuliţe se iviseră noi probleme. Ele o obligau să se gândească febril la o îmbrăcăminte adecvată — doar nu puteai merge, având asemenea cizmuliţe, cu mini-fusta în carouri, din stofă de lână cincizeci la sută! Drept care începu să colinde magazinele de consignaţie, nădăjduind. să găsească ceva mai portabil, dar care să se potrivească mai bine, însă nici acolo nu curgeau râuri de lapte, iar legea cererii şi ofertei domnea în politica de preţuri, ca peste tot — lucrurile bune costau scump, cele proaste se dădeau aproape gratis. Margita era aproape hotărâtă să se jertfească, mergând în locul Ritei la banda de montaj, dar se hotărâse prea târziu, locul era deja ocupat.

Sam apăru tocmai când se aştepta cel mai puţin. Stătea la poartă şi se enervase, grăbit ca de obicei.

— Bună, fetiţo, spuse el prietenos şi o luă de braţ pe Margita ca s-o conducă până la staţia de tramvai. Ţi-au venit bine cizmuliţele?

— Mulţumesc... Sunt foarte bune... V-am dat atâta bătaie de cap... Margita trecuse imediat la „dumneavoastră”, pentru a-i spulbera orice iluzie. Ştia că şi în intonaţie trebuie să se distingă o anumită distanţă, din care cauză îi vorbea rece, cum se vorbeşte cu o cunoştinţă întâmplătoare, faţă de care ai doar o anumită stimă. Dar banii au ajuns? Nu vă sunt datoare?

Sam râse îngăduitor, arătându-şi dinţii albi.

— Mai trebuie să plăteşti o sută douăzeci de ruble, dar nu-i scoate acum din geantă, fetiţo, ne socotim noi... Ţine... — şi Sam îi vârî în mână un pacheţel mic, moale. O amintire din Crimeea. Nu-l desface, ai tot timpul să te uiţi la el acasă! Apropo, ce faci sâmbătă? Vrem să ne repezim, un grup, până la Talin, să prânzim acolo. Plecăm dimineaţa şi ne întoarcem seara.

„Îi vând tehnicienei cizmuliţele... Păcat, dar altă ieşire nu am”, se hotărî Margita în sinea ei.

În pachet era un batic minunat de mătase. Din Hong Kong. Galben-verzui, exact culoarea preferată, iar în colţuri colibe chinezeşti printre mandarini.

... Duminică dimineaţa se trezi în Estonia, pe umărul lui Sam. Fereastra mare a camerei de hotel era întredeschisă, afară trecea rar câte o maşină, în baie ţiuia ţeava. Fără ochelari Sam arăta mai viril, ea se miră că nu-i pare dezgustător, ba dimpotrivă. Mâinile lui, scoase peste pătură, deşi era răcoare, erau acoperite de un păr închis, aproape negru. Margita trecu uşor cu palma peste păr. Ei, cum-necum, era un bărbat pe care te puteai bizui, nu un puşti oarecare, în capul căruia fluieră vântul.

Margita îşi amintea perfect totul.

„Fetiţo, te fac regină”, îi vorbise cu patimă Sam.

„Nu, nu pot!”

„Păi, în cazul ăsta nici eu nu pot. Încă nu sunt un bătrânel neputincios care să se mulţumească să-şi exprime simţăminte paterne. Văd că mâine dimineaţă va trebui să ne despărţim şi nu ne vom mai vedea niciodată.”

Sam apăsase întrerupătorul veiozei de noapte — camera se cufundase în întuneric.

„Înţeleg totul, dar nu pot!” se tânguise ea încet, lăsându-l totuşi s-o dezbrace.

...Ea nu putea uita scena din faţa ghişeului administratorului hotelului, când a trebuit să completeze fişa. S-o completeze după buletinul fiicei lui Sam, care era doar cu doi ani mai mare ca ea.

IANUARIE

Tânărul mustăcios de la uşă fu atât de dezorientat de râsul neaşteptat care pusese stăpânire pe Gvido, încât, pentru mai multă siguranţă, luă în mână pistolul, care stătuse tot timpul liniştit pe genunchii săi.

Bătrânul îşi afundă şi mai mult capul în gulerul scurtei de sport şi nu spuse nimic, dar privirea sa fixă, ca un ghimpe, deveni răutăcioasă.

Gvido continua să se cutremure de râs în acest timp, încerca să spună măcar o vorbă. Era un râs provocat de situaţia neprevăzută, de nervii care-l lăsaseră deodată. Un asemenea hohot se întrerupe brusc, fără a lăsa senzaţia de înviorare pe care o încerci după râsul obişnuit.

— Gura! Sau îţi sfărâm ţeasta ca pe un bostan fiert! Bătrânul se ridică brusc, muşchii sub pielea gălbejită a feţei i se zbăteau nervos. Dar îşi stăpâni imediat accesul de furie, deşi ochii îi luceau încă plini de răutate.

Gvido îşi întrerupse râsul.

Un timp rămaseră privind unul la altul.

În sobă trosnea focul. Plita de fontă era crăpată în două locuri, crăpături pe care, atunci când din cauza schimbării vântului se modifica curentul, flăcările ieşeau în afară.

În faţa şopronului, la soare, Ilona — numai dacă într-adevăr aşa o chema pe această femeie — îşi termină de fumat ţigara. Aruncă mucul. Îşi şterse schiurile, pentru a înlătura zăpada care se lipise de ele, îşi făcu vânt şi porni de pe o ridicătură cu panta destul de lină unde se afla şopronul. Apoi se urcă din nou „în trepte” şi iarăşi porni la vale.

— Ascultă, ticălosule, dacă mai îndrăzneşti să râzi o dată de ce-ţi zic eu, va fi pentru ultima oară! spuse pe un ton aspru bătrânul apoi se aşeză şi se sprijini iar de dulap.

— Iertaţi-mă, dar... După mine, ceea ce spuneţi e, în general, imposibil... Permiteţi-mi să vă explic...

— Dă-i drumul!

— Aţi spus, dacă am înţeles bine, că vreţi să „curăţaţi” fabrica „Opalul”... Gvido se opri întrebător, de parcă ar fi aşteptat confirmarea sau negarea, dar cel de lângă dulap nici măcar nu se mişcă. Aşa ceva e imposibil... Eu cunosc oarecum condiţiile din fabrică... Acolo face de pază o gardă înarmată, cu câini...

— Uite ce-i, inginere Gvido Lieknis... Ascultă cu atenţie, te previn pentru ultima oară. La următoarea minciună, pun să te bată. Şi continuă încet, maimuţărindu-l pe Gvido: „Eu cunosc oarecum condiţiile din fabrică...” Dumneata le cunoşti chiar

foarte bine, Gvido Lieknis! Dumneata ai proiectat şi instalat sistemul de alarmă de la seiful central!

— Asta nu schimbă lucrurile!

— Pentru dumneata nu le schimbă, pentru noi însă da!

— E absurd! Seiful are uşă dublă, cu multe închizători!

— Când o să am nevoie de sfatul dumitale, ţi-l voi cere! De cât timp ai nevoie pentru a schiţa planul exact al etajului întâi?

— Din memorie?

— N-ai luat cu dumneata niciun fel de documentaţie? rosti batjocoritor bătrânul. Trase spre el geanta galbenă de voiaj a Ilonei, o deschise, scoase un top de hârtie de scris, o riglă şi o trusă de compas simplă, de şcoală. Instalaţia de alarmă e zidită în perete? Şi împinse hârtia şi trusa de compas spre Lieknis. Hai, apucă-te de lucru! Hei, pehlivane! se adresă apoi tânărului cu mustăţi blonde. Arată-i domnului cabinetul său!

Fără a lăsa pistolul, tânărul se ridică şi deschise uşa spre cameră. Gvido băgă de seamă că la uşă era pus un zăvor masiv de fier.

— Ridică labele, să pot pipăi ce ai în buzunar! ordonă tânărul şi, venind pe la spate, începu să-l scotocească pe Gvido. Cureaua i-o las? îl întrebă pe bătrân.

— Locuind la noi, inginerul poate foarte bine să-şi ţină nădragii cu mâna şi să se lipsească de şireturi... Deci, de câte ore ai nevoie?

— Nu ştiu, bolborosi Lieknis. N-am mai lucrat niciodată aşa.

— Nu-i nimic, data viitoare va fi mai uşor, glumi bătrânul, în timp ce Gvido îşi desfăcea şireturile de la bocanci.

Deşi se chinuia la noduri, treaba mergea greu. „E nervos”, se gândi mulţumit bătrânul.

Aproape o jumătate de minut studie Gvido cum îşi ţine picioarele tânărul, sperând că acesta se va ridica în aşa fel încât să-i vină la îndemână. Când, în sfârşit, tânărul îşi trecu toată greutatea corpului pe piciorul stâng, Gvido se temu totuşi şi nu riscă. Da, acum ar putea să-l lovească în picior şi, dacă flăcăul ar cădea pe spate, ar putea sări peste el şi fugi pe uşă afară. În cel mai rău caz ar răsuna o împuşcătură când ar ajunge pe prag. De la distanţă mică şi având în vedere că ţinta se mişcă în linie dreaptă, este aproape exclus să greşeşti. Dacă prima

împuşcătură te răneşte doar, următoarea te dă gata şi ăştia te îngroapă pe undeva în hăţişuri, ca până la primăvară să nu te găsească nimeni.

Iar dacă Lieknis nu riscă, se datora faptului că avea prea puţine şanse de reuşită. Chiar dacă întârzia împuşcătura şi el reuşea să ajungă în curte, s-ar fi înfundat în zăpadă până la genunchi. Fără schiuri nu avea şanse să scape de aici.

„Ziua nu se poate, dar seara, când se întunecă?" Creierul lui căuta febril alte variante. „Important e să ajung în desişul pădurii, unde urmăritorii trebuie să-şi scoată schiurile şi s-o ia prin zăpadă. Atunci mă pot repezi încotro văd cu ochii, iar ăştia trebuie mai întâi să dea de urmele mele!"

— Cât de amănunţit trebuie să indic obiectivele?

— Păi, cât mai detaliat cu putinţă.

— Atunci... e bine dacă termin până la ziuă?

— În principiu, avem timp destul.

„Nu, nu trebuie să fiu de acord atât de repede, — se gândi Gvido — asta poate isca neîncredere. "

— După mine, dumneavoastră degeaba speraţi să reuşiţi...

— Nu-ţi băga nasul în treaba noastră!

— Cum vreţi... — Gvido luă materialele pentru desenat şi plin de demnitate se duse în cameră. După el, puseră intenţionat cu zgomot zăvorul.

Casa era evident părăsită, fusese de curând părăsită, judecând după faptul că pardoseala încă nu era acoperită de un strat gros de noroi uscat, cărămizile erau nevătămate, cuptorul mai era cald şi geamurile de la ferestre luceau întregi. Asemenea case se puteau găsi în toate colţurile Letoniei, unde din cauza lucrărilor de ameliorări funciare sau a tractoarelor pe şenile se distruseseră drumurile de acces, iar odată cu plecarea locatarilor acestor case în sate, orăşenii nu se mai duceau până acolo şi colhozul încă nu se apucase să le dărâme pentru lemne de foc.

Uşile de trecere dintre cele două cămăruţe nu mai erau. Cineva le smulsese din ţâţâni şi le luase. Gvido se gândi că, poate, le luaseră chiar aceşti oameni pentru a-l lipsi de posibilitatea de a se baricada în ultima cameră. Însă nici n-ar fi avut cu ce — din toată mobila rămăsese doar un taburet, care

trebuia să ţină loc de birou. Gvido puse pe el materialele pentru desenat şi începu să aştepte până i se vor obişnui ochii cu întunericul, care aici era mai mare decât în bucătărie. Fereastra era blocată. Pe dinafară fuseseră bătute cu cuie scânduri groase, dar marginile, nedate la rindea, nu se îmbinau bine, lăsând să se strecoare prin ele razele soarelui, care se opreau pe scândurile murdare ale duşumelei. În razele de soare pluteau miliarde de fire de praf ridicate de bocancii grei ai lui Gvido şi de vântul care pătrundea printre bârnele peretelui. Tavanul înnegrit, pereţii pe care mai fluturau încă petice de tapet, — toate astea miroseau a fum şi a şobolani, care lăsaseră în colţuri scârnăvie şi mormane de tapet ros.

Timpul! Trebuie să trag de timp!

Cineva ieşi din bucătărie afară şi zăpada din jurul casei scârţâi sub paşii lui. Se duse la prima fereastră şi bătu cu ciocanul în scândurile bătute în cuie, încercându-le. Abia acum înţelese Gvido ce fel de zgomote auzise pe malul râului. Era evident că aceşti oameni tocmai sosiseră şi se apucaseră în grabă să înlăture posibilitatea ieşirii din aceste două camere afară. Şi totodată făcu o descoperire — de la casă la calea ferată mai era un drum, mult mai scurt.

Omul de afară trecu mai departe, coti după colţ şi se duse la a doua fereastră. Din nou lovituri de ciocan. Însă de data asta ele se amestecau cu accese de tuse. Apoi ceva bocăni chiar sub fereastră.

Loviturile se repetară şi Gvido, ducându-se încetişor la fereastră, îşi lipi fruntea de geam. Deşi îl despărţeau zece centimetri de crăpătura dintre scânduri, iar câmpul vizual era destul de îngust, Gvido văzu o scară simplă de lemn şi în acelaşi timp auzi un zgomot înăbuşit deasupra capului — cineva umbla prin pod.

În camera din faţă se scurgea nisip din tavan. Şuvoaiele constante de nisip, exact ca în clepsidre, curgeau şi curgeau pe podea formând mici piramide. Nisipul continuă să se scurgă şi atunci când omul coborî din pod. În tindă se scutură îndelung de zăpadă, apoi vorbi ceva în bucătărie şi lui Gvido i se păru că de acolo se aude şi un glas de femeie. Asta-l făcu să scrâşnească neputincios din dinţi.

Tâmpit! Vezi bine, în ochii ei era doar un tâmpit şi un papă-lapte! În timpul discuţiei din bucătărie, când el o văzuse cum schiază pe deluşor, îl uimise pur şi simplu această nevinovată distracţie, în totală contradicţie cu conţinutul discuţiei din casă. Atunci nu avusese timp să se gândească la ea, se uita la ţevile negre ale pistolului, care-l paralizau şi-l obligau să se gândească la un singur lucru. Cu atât mai mult îl rănea acum în amorul propriu glasul femeii, îi părea chiar rău că nu încercase totuşi să fugă. Chiar dacă l-ar fi împuşcat şi miliţia n-ar fi descoperit vinovaţii tânărul cu mustăţi blonde ar fi rămas olog pe toată viaţa. Urma de verighetă de pe degetul Ilonei era tot atât de lată ca şi verigheta tânărului, dar putea asta însemna că ea era soţia lui? În orice caz, dacă ea era soţia vreunuia din ei, atunci cu siguranţă că era a tânărului vânjos şi nu a tipului posedat de mania măreţiei, cu faţa tâmpă, faţă de care tânărul se străduia să se poarte cu tot respectul.

Aşezându-se pe cuptor. Gvido se apucă să schiţeze neglijent planul depozitului. La urma urmei, trebuia să facă ceva în caz că s-ar deschide uşa şi l-ar controla cu ce se ocupă.

Se înnsera, gerul se înăsprea, iar în cameră temperatura coborâse sub zero grade, dar de la cuptor iradia căldură, care prin canadiană şi pulover îi încălzea spinarea.

Creionul aluneca uşor pe hârtie, în minte îi apăru o încăpere destul de mare, cu pereţii, tavanul şi podeaua formate din plăci groase de oţel; sub ele era un strat gros de azbest — pentru caz de incendiu, iar sub azbest cel mai solid beton. Pentru a face în el o gaură, un lucrător de-al lui Gvido, cu un ciocan pneumatic, se trudise două ore tocind mereu sapa ciocanului Uşa, de grosimea zidului, se închidea cu trei zăvoare având diametrul braţului care ieşeau din ea puse în funcţiune de un mâner rotund asemănător cu o manşă de avion, situat în mijlocul uşii. Mecanismul punerii în mişcare a zăvoarelor era simplu, el îndeplinea doar rolul unei clanţe de uşă. Complicată era încuietoarea acestui mecanism!

În fiecare dimineaţă, la opt şi jumătate, anumiţi oameni de la „Opal”, al căror număr era foarte restrâns, puteau urmări o scenă impresionantă. Şeful depozitului, poreclit din cauza urechilor sale clăpăuge şi a ochelarilor Mickey Mouse, se

îndrepta spre comandantul pazei şi, apoi, împreună îşi vârau capetele în biroul contabilului-şef. Acesta se ridica imediat de la birou si îi urma. Toţi trei, de obicei fără să vorbească, treceau pe lângă garda care făcea de pază la intrarea de la etajul întâi, străbăteau două coridoare şi se opreau la gratiile asemănătoare celor de la celulele închisorilor. Comandantul pazei scotea o cheie uriaşă, pe care o avea în buzunar tot timpul, şi o potrivea în gaura broaştei. De obicei, în acel moment contabilul-şef îl apuca de cot şi-l întreba:

„Sistemul de alarmă e deconectat?”

„Da”, răspundea acesta şi în aceeaşi clipă se deschideau gratiile, ale căror ţâţâni, oricât le-ai fi uns, scârţâiau îngrozitor.

Mulţi se întrebau de ce mai trebuie gratii în faţa uşii supersolide a depozitului. Ce reprezintă acestea pentru spărgători, dacă lacătul e foarte simplu, un specialist în acest domeniu poate să-l descuie ca pe nimic, cu un simplu şperaclu. Apoi cu toţii ajungeau la concluzia că gratiile nu sunt pentru spărgători ci pentru curioşii care ar încerca bucuroşi să învârtă mânerul uşii şi să dea la o parte capacul rotund, de aramă, ce acoperea gaura cheii ca să nu pătrundă în ea praf sau vreun grăunte de nisip şi să împiedice funcţionarea exactă a mecanismului. Căci deodată, uite, un asemenea curios vârâ în gaura cheii un chibrit sau acel grăunte de nisip... Urmările puteau fi dintre cele mai triste — ar fi nevoie de o zi întreagă până când să se demonteze uşa şi să se scoată acest fleac dintre arcurile excentrice şi roţile dinţate turnate din bronz şi oţel inoxidabil. Poate că atunci când au construit seiful ăsta uriaş erau şi mai mulţi curioşi şi gratiile erau într-adevăr necesare. Judecând după medaliile primite la expoziţiile internaţionale, piese turnate din argint, care erau fixate pe partea de sus a uşii, seiful fusese construit în anul o mie opt sute nouă. Mai târziu a fost doar dotat cu sistemul de alarmă, pe care l-au îmbunătăţit sau l-au schimbat.

Întrebarea contabilului, dacă sistemul de alarmă este deconectat, nu era doar de formă. Comutatorul se afla în camera de gardă şi, nu se ştie cum, cu câteva luni mai înainte, comandantul uitase de el şi cât pe-aci să facă toţi trei criză de inimă, când se porniseră pe sunat sirenele şi câinii de pază pe

lătrat. Garda, în panică, trăsese o salvă de avertizare în aer, iar pe stradă se şi apropia ca un bolid maşina de patrulare a miliţiei, căci una din legăturile sistemului de alarmă ducea direct la secţia de miliţie. „Eh, eşti un papă-lapte!” exclamase Mickey Mouse întorcându-se spre comandant. Nici până atunci, nici după, nimeni nu mai auzise aşa ceva din gura lui.

În nişă, la doi metri depărtare de gratii, se afla intrarea în depozit.

Înainte de a se ocupa de chei, contabilul cu Mickey Mouse verificau dacă sigiliile de plumb sunt întregi — fiecare avea cheia sa — şi răsuceau mânerul rotund ca o manşă, pentru a retrage în corpul uşii zăvoarele de oţel.

Momentul însuşi al deschiderii uşii neobişnuit de groase Gvido îl asemăna cu alunecarea stâncii din povestea lui Ali Baba şi cei patruzeci de hoţi.

„Atunci, pe diseară”, dădea din cap Mickey Mouse şi intra în împărăţia sa. Costumul la două rânduri, dintr-o stofă în dungi, de modă veche, stătea pe el ca turnat. În pofida ochelarilor, se putea vedea cum îi scânteiază tinereşte ochii.

De-a lungul pereţilor încăperii, până la tavan, se înălţau rafturi. Pe cele de jos se aflau lingourile de argint, aur şi platină, pentru că erau mai grele şi era nevoie mai des de ele, amintind după formă brichetele de ceai verde compact. Mai sus erau gheme de sârmă de argint şi aur, folosite pentru lipituri. Dar toate aceste metale aureolate de legende nu-l prea interesau pe Mickey Mouse. Nu era însă tot atât de indiferent şi faţă de pietrele preţioase. Despre ele putea povesti ore întregi cu dragoste şi duioşie.

„Înainte de război am avut norocul să văd la British Museum «Smaraldul de Devonshire» — îl încredinţa Mickey Mouse în secret pe Gvido — despre care nu trebuie prea mulţi să ştie. După abdicare, Don Pedro l-a adus în Europa şi l-a dăruit ducelui de Devonshire. A fost găsit în renumitele cariere Muzo din Columbia. Cristalul are formatul caracteristic al smaraldelor: o prismă cu şase feţe şi baza plană. Are o culoare de un verde dens uimitor şi o greutate de aproape zece uncii. Dacă reuşiţi să ajungeţi în Anglia, să mergeţi neapărat să-l vedeţi. Acum treizeci de ani a mai fost văzut o dată la o expoziţie a Asociaţiei

comercianţilor de giuvaeruri la Londra, iar în cincizeci şi cinci l-au expus în Muzeul oraşului Birmingham.”

Deşi Gvido nu-i împărtăşea entuziasmul, iar bătrânul cu siguranţă simţea asta, el continua să povestească. Poate pentru ca să retrăiască ceea ce-i fusese dat în anii tinereţii.

„Da, multe am mai văzut la viaţa mea... La Amsterdam mi-au arătat «Ochiul tigrului». Acest briliant are o nuanţă interesantă de chihlimbar şi cântăreşte şaizeci şi unu de carate, aproape de trei ori mai puţin decât diamantul însuşi înainte de şlefuire. Este cel mai mare diamant pe care l-am ţinut în mână. Dar nu şi cel mai frumos! Nimic nu poate fi mai frumos decât «Houp», briliantul rarissim cu nuanţă de safir. E uimitor de curat, şlefuit minunat, în proporţii corecte — nu prea înalt, nu prea lat. Dumneavoastră poate nu ştiţi că briliantele pot avea cele mai diferite nuanţe. În coroana ţarului Rusiei, de exemplu, era «Pavel Întâi», având o nuanţă dumnezeiască de rubin. La Moscova se păstrează «Orlov», probabil cel mai însemnat dintre toate diamantele care s-au descoperit vreodată în India. Şi «Şahul» se păstrează la Moscova şi...”

Montarea noului sistem de alarmă în depozitul lui Mickey Mouse durase mult şi Gvido trebuise să petreacă acolo ore lungi, reglând partea automatică. În comparaţie cu modelul anterior, în cel prezent se introduseseră modificări însemnate. Însuşi Gvido depusese eforturi în acest sens. Admiţând că pe neaşteptate se întrerupea curentul — accidente şi pene fiind posibile oriunde, — Gvido construise un mic dispozitiv care, într-un asemenea caz, cupla automat sistemul de alarmă şi farurile la sursa de curent continuu.

Mickey Mouse avea mult timp liber şi mult material pentru povestiri. Îndată ce bătrânul începea să se foiască pe scaun, lângă birou, Gvido era sigur că într-o clipă va auzi ceva neobişnuit. De obicei începea să se foiască imediat ce preda meşterilor inelele neterminate şi celelalte giuvaere, care se păstrau noaptea în depozit. După ce brigadierii primeau materialele, semisfera mare de sticlă se fixa din nou pe balanţa de precizie, iar cartoteca şi registrele de evidenţă se încuiau în birou.

Într-o zi Gvido aflase ce este uncia troy, că greutatea perlei se determină în grani, în timp ce, până nu de mult, pentru determinarea greutăţii briliantelor nu exista o carată unică, ci echivalentele cântăreau la Lisabona mai mult decât la Florenţa, iar cele mai grele erau la Veneţia şi Madras.

„Dacă giuvaergiii ar folosi aceleaşi denumiri ca şi mineralogii, ar fi o ordine exemplară în acest domeniu, însă viaţa ar fi neinteresantă. Giuvaergiii numesc rubine toate pietrele roşii, deşi această denumire ar trebui să fie folosită numai pentru varietatea roşie de corindon. Dar comercianţii vor să facă comerţ, ei trebuie să plaseze turmalinele şi granatele. Şi de aceea au inventat pentru ele alte denumiri, ca «rubinul de Cap», «rubinul de Adelaide». Şi iată că doamnele pot să-şi procure rubine mai ieftine, deşi de fapt ele nu sunt decât granate. Ametistul este un cuarţ liliachiu, frumos, însă dacă la denumire se adaugă «oriental», atunci este un corindon liliachiu sau chiar un spinel liliachiu. Şi în acelaşi timp unii giuvaergii numesc ametist şi cuarţul siberian scânteietor. La început, pietrelor verzi li se spunea smarald. «Smaraldul oriental» este corindon verde, iar «smaraldul de Urali» granatul verde cel mai comun. Dacă vă gândiţi să-i dăruiţi soţiei o piatră preţioasă, atunci feriţi-vă mai întâi de cei ce vor să vă plaseze ceva cu epitetele «oriental», «de Urali», «de Arizona», «brazilian» — varietăţi sunt cu sutele. Dar uite că nu v-am povestit nimic despre pietrele preţioase artificiale. Şi în acest domeniu am câte ceva interesant de spus” — Şi urma o prelegere de cel puţin două ore academice.

Când Mickey Mouse avea nevoie de un material didactic. doar lua de pe raft o cutie sau alta, scotea piatra şi-i permitea lui Gvido s-o învârtească în lumină ţinând-o între două degere. Unele pietre erau destul de mari, una chiar cântărea aproape trei carate. Bătrânul o admira cu o bucurie naivă, aproape copilărească.

„Uită-te cum joacă! Priveşte cum scânteiază! Ca sifonul!”

Pietrele erau pentru el fiinţe vii cu biografiile lor, găsite sub o stea fericită sau nefericită, puteau aduce posesorului bucurie sau amărăciune. Tatăl său avusese un mic atelier de giuvaergerie. Despre arta letonă a giuvaergeriei în argint avea o

părere foarte bună şi se putea referi la aprecieri similare ale unor specialişti cu autoritate internaţională în acest domeniu, însă toate aceste pandantive, inele şi broşe nu-l puteau atrage tot atât cât îl atrăgeau pietrele preţioase şi plecase să înveţe meserie în Europa Occidentală.

Trăise şi învăţase Mickey Mouse în multe capitale până când înţelesese, cu părere de rău, că nu are suficient talent şi nu va putea intra niciodată în prima mie de giuvaergii din timpul său. A fost o tragedie pe care o suportase în mod eroic şi, de aceea, putea acum să spună cu un zâmbet trist: „Eu sunt asemenea criticilor de artă. Ştiu multe, dar nu-s în stare să fac nimic!”

...Gvido trase cu urechea. Da, glasul femeiesc din bucătărie nu se mai auzea. Îşi lipi urechea de uşă, însă uşa era groasă, din două scânduri îmbinate.

Cât mai era lumină trebuia să studieze împrejurimile şi să chibzuiască traseul evadării. Bocancii va trebui să-i ţină în mână, iar când va ajunge la drum, va putea să-i încalţe. Ergli este un orăşel destul de mare, acolo trebuie să fie şi o secţie de miliţie, dar cum s-o găsească? Mai întâi trebuie să se ducă la oficiul poştal. Telegraful probabil funcţionează în permanenţă, acolo va găsi un telefon şi-i vor spune şi numărul secţiei...

În cealaltă cameră geamul era bătut în cuie mici. Le slăbi unul câte unul, le scoase şi le puse la loc pentru ca cel care ar controla — pe seară cu siguranţă că va veni careva din ei — să nu bage de seamă, iar în caz de nevoie putea smulge cuiele în câteva secunde şi să scoată geamul.

Unele cuie ruginite nu se lăsau trase. Marginile florii erau ascuţite şi îi tăiau degetele. Îi dădu sângele. Cotrobăind puţin pe podea, găsi un nasture mare de palton. Era cât de cât o unealtă.

Scoţând geamul şi sprijinindu-l de perete, se lipi de crăpătura dintre scânduri. Acum câmpul vizual era mai mare, însă nu văzu mare lucru. La câţiva metri ieşea din zăpadă, ca un zid, un zmeuriş uscat. Creştea probabil pe marginea unei râpe, pentru că, dincolo de el, aproape la aceeaşi înălţime, se vedeau vârfurile cu conuri ale unor brazi. Râpa era bună pentru fugă, pentru că în ea se putea azvârli de-a rostogolul, iar urmăritorii mai mult ca sigur nu vor putea coborî după el cu schiurile. Vor fi

nevoiţi să fugă aşa şi deci nu vor avea niciun avantaj sau vor trebui să ocolească foarte mult cu schiurile.

„Interesant, ce-ar face cu mine dacă ar şti că am scos geamul?”

Când Gvido se întinse din nou pe cuptor şi se apucă să schiţeze planul, sângele se porni să-i curgă mai tare şi pată foaia de hârtie. Pentru orice eventualitate, o vârî în mijlocul teancului şi continuă să lucreze...

„Adevăratele pietre, tinere, — spunea Mickey Mouse şi zâmbetul îi lumina toată faţa — sunt aureolate de legende vii despre crime săvârşite de dragul lor. Şi mânjite cu sânge! Pe conştiinţa fiecărei pietre aproape că găseşti sângele unui om. Pe «Orlov» l-a scos un soldat francez din statuia lui Brahma, unde servea drept ochi. Pe «Sancy» l-a luat un jefuitor de pe trupul lui Carol cel Brav, peste două sute de ani l-a cumpărat Ludovic al XlV-lea, iar la începutul revoluţiei franceze a fost din nou furat. Comandantul fortului Saint George din Madras se temea atât de tare că-i vor fura «Regentul», încât l-a vândut de frică. Câteva zeci de ani mai târziu a fost furat totuşi, a fost însă găsit. Atunci Napoleon a amanetat piatra şi cu banii luaţi a finanţat câteva campanii. O istorie extrem de sângeroasă are rubinul «Timur». Pe nepotul lui Tamerlan, vestitul astronom Ulugbek, l-a ucis propriul său fiu. Vedeţi ce pasiuni se dezlănţuie din cauza unor nenorocite de pietre! Chiar între. bărbaţi! Iar dacă v-aş povesti de ce ticăloşii sunt gata femeile de dragul pietrelor nu m-aţi crede. Dar pe ele le poţi înţelege. Dacă pentru bărbaţi o piatră preţioasă e numai o problemă de prestigiu, datorită ei, femeia devine mai frumoasă. În orice caz aşa cred ele. Tot ce-am spus acum pare prea mercantil, însă cei cărora briliantele le produc doar o satisfacţie estetică sunt extrem de puţini. Şi când te gândeşti la asta, te întristezi.”

VĂDUVA

Până nu demult Sam ocupase un loc înalt în societate şi avusese o funcţie corespunzătoare. Dar parcă tot timpul ar fi

mers pe marginea unei prăpăstii, de unde se desfăta cu priveliştea uluitoare de jos, când uite că o dată îi fugise pământul de sub picioare şi zburase în jos, încercând să se agaţe ba de un tufiş, ba de altul. Şi doar când torentul clocotitor de jos era foarte aproape, izbutise să se prindă de ceva şi se trezise pe o salcie groasă, nesigură, deşi picioarele îi şi intraseră în apă. Nu se considera vinovat, îi blestema pe cei din jur, era gata chiar să se judece cu conducerea, poate ar fi obţinut ceva, dar acest drum îi era interzis. În loc să se potolească, începu să-i învinuiască pe toţi, fără ca el, de fapt, să fie atât de nepătat. Dacă Sam s-ar fi oprit la timp, ar fi reuşit să se agaţe pe undeva mai pe sus. Era un om capabil şi acest lucru nu-l puteau nega nici duşmanii săi. De aceea prietenii i-ar fi găsit vreo funcţie cu maşină de serviciu.

Sam îl cunoştea de mult pe omul care-l azvârlise din şa. De fapt, îi era foarte îndatorat lui Sam şi Sam se bizuia pe recunoştinţa lui, înfuriindu-se apoi că se înşelase. În anii cincizeci, flăcăi tineri fiind şi cu studiile terminate, lucrau împreună. Dorind să se afirme, făcuseră o greşeală de neadmis. De fapt, din cauza fricii lui Dodik. Acesta, în ultimul moment, se temuse şi astfel zădărnicise acţiunea. Ceea ce făcuse Sam pentru Dodik, în condiţii de război ar fi echivalat cu salvarea prietenului rănit din câmpul de bătaie al mitralierelor duşmanului. Fiind adjunctul lui, Sam luase totul asupra sa. Avea socotelile sale pentru această jertfă, — mai târziu, când pasiunile se vor stinge, putea conta pe recunoştinţa nu numai a lui Dodik, dar şi a părinţilor acestuia.

Un timp Sam bătuse pasul pe loc în partea inferioară a curentului, apoi începuse din nou să se ridice. Lucrase cu Dodik în diferite domenii şi trecuseră câţiva ani până când fostul şef putuse să-l cheme la el pe fostul adjunct. Şeful avea acum un cabinet mare, luminos, cu o masă separată pentru şedinţe. Adjunctul un birou mult mai mic, însă tot cu secretară.

În scurt timp oamenii observară că indicaţiile din biroul mic nu coincid cu indicaţiile din cabinetul mare. Cele dintâi, fiind mai aproape de subordonaţi, se îndeplineau, iar celelalte erau adesea uitate. Dualitatea de putere nu putea exista mult timp. Dodik încercase să se înţeleagă cu Sam, dar acesta se purtase

arogant şi chiar sfidător. La urma urmei Dodik îi era dator pentru salvare, să plătească acum! În acest fel merse treaba câteva luni. De fiecare dată Sam acţiona tot mai lipsit de politeţe.

Cei ce pretind insistent recunoştinţă nu sunt iubiţi, întocmai cum nu sunt iubiţi creditorii, pentru că orice datorie înseamnă jug. Iar Sam îi amintea zilnic prin prezenţa sa: „Ai fost un laş, ai fost un laş!”

În afară de asta, pe Sara îl plăceau femeile, în timp ce. înfăţişarea lui Dodik nu prezenta niciun interes pentru ele, drept care în compania reprezentantelor sexului frumos era întotdeauna sfios. Pentru a învinge această sfială şi a atrage asupra sa atenţia, una din salariate i se adresase lui Dodik cu rugămintea de a fi apărată de insistenţele lui Sam, deşi nu exista nicio bază pentru o asemenea acuzaţie. Ultima picătură o pusese soţia lui Sam, pretinzând ca soţul să revină la patul conjugal. Şi Sam se clătinase. Se prăbuşise spre fundul prăpastiei sub o mare povară de acuzaţii nemeritate sau, în orice caz, aşa i se părea lui, cu hotărârea răzbunătoare de a trăi mai departe numai pentru sine.

Plăcerile omeneşti sunt atât de multe, încât încercările de a face lista lor completă n-au izbutit niciodată. Unul, cu riscul de a-şi frânge gâtul, se caţără pe munţi, altul, încuindu-se cu patru lacăte, îşi lipeşte colecţia sa de timbre, al treilea, încovoiat sub povara grea, cară într-un colţ îndepărtat al dunelor de pe malul mării puieţi minusculi, de pe urma cărora el însuşi nu va avea niciodată vreun folos, al patrulea bagă la băutură în el până nu mai poate, pentru a-şi distruge cât mai repede sănătatea cu vin ieftin.

Lui Sam îi plăcea să „aranjeze” viaţa femeilor cu care avusese relaţii intime. Făcea acest lucru dezinteresat şi cu cele mai bune intenţii, deşi într-o oarecare măsură acesta era hobby-ul lui. Sam le ajuta cu plăcere chiar şi pe femeile cu care o rupsese de mult, pentru ca niciodată să nu mai aibă cu ele relaţii intime. Le rezolva treburile la instituţii şi oficialităţi, le aranja rudele la spital, soţii şi copiii mari la serviciu, în caz de nevoie le ajuta şi material, unele folosindu-se de asta fără jenă, întrucât uneori este greu să dovedeşti adevărata sărăcie în care te afli.

Margita se dovedi a fi pentru Sam o descoperire minunată. Exact ca o bucată de plastilină neatinsă, din care poţi modela tot ce vrei. L-a ajutat şi faptul că Margita se îndrăgostise cu adevărat de el. Şi nu era nimic de mirare în acest fapt: o cucerise superioritatea intelectuală a lui Sam, experienţa sa de viaţă. Oriunde s-ar fi dus cu Sam, i se părea ca o excursie interesantă. Acolo oaspeţii nu veneau să se îndoape până nu mai puteau; gazda nu alerga cu vasele până în bucătărie şi înapoi, acolo serveau ospătari versaţi care, înainte de a turna în pahare, te pofteau să alegi din ce sticlă. Acolo nu cântau „Să bem pentru dragul nostru Vanea (sau Jan)”, ci ascultau cu atenţie artişti profesionişti (de regulă nu în frac, ci doar prieteni sau cunoscuţi). Acolo se ţineau toasturi lungi, se enumerau meritele şi calităţile celor prezenţi, de obicei exagerându-le şi înfrumuseţându-le, iar femeilor li se sărutau mâinile cu dezinvoltură. Cu siguranţă că în acele case erau şi tineri, însă nu apăreau niciodată. Evident, preferau alte distracţii. Dacă bărbaţii, de la prima privire, o mâncau cu ochii pe Margita, pe faţa femeilor se putea citi întotdeauna o expresie de scepticism — Margita era de două ori mai tânără decât cea mai tânără dintre ele. De unde scosese Sam fetişcana cu mişcări atât de stângace, care nici măcar nu ştie ce să facă cu şerveţelul de in aşezat pe farfurie? În orice caz, nu dintr-un anturaj onorabil.

— Uită-te cum a întinerit el însuşi, râse una privindu-l pe Sam, care se mişca suplu şi drept în anturajul bărbaţilor. N-are încă şaizeci şi cinci?

— Parcă nu. Ce, chiar eşti geloasă pe fetişcana asta?

— Nu, doar îmi aminteam.

— Bătrâneţea începe nu atunci când începi să uiţi, ci când începi să-ţi aminteşti…

Oriunde ar fi apărut Sam, aduna în jurul său ascultători, pentru că avea talentul rar ca după câteva cuvinte să pună stăpânire pe conversaţie şi să vorbească despre orice subiect, fiind în multe domenii îndeajuns de competent. Putea vorbi despre politică şi despre economie, ca şi despre întâmplările senzaţionale care făceau vâlvă din timp în timp în legătură cu diverse cazuri penale.

Ziua Sam şi-o petrecea la telefon în birou şi Margita nu se putea minuna îndeajuns cât de uşor stabileşte relaţii cu oameni complet necunoscuţi şi obţine de la ei ce-i trebuie. Pe fiecare îl putea ajuta cu ceva, oricui îi putea aranja ceva. Stătea într-un costum elegant, tolănit într-un fotoliu, cu telefonul pe genunchi, ca să-i fie mai comod, şi vorbea, vorbea. Şi părea că niciodată nu uită ce promite. Unuia îi găsea, pentru copil, o meditatoare la franceză, altuia îi aranjase, fără programare, vizita la un medic foarte ocupat, unui al treilea îi asigurase materialele de construcţie, unui al patrulea îi procurase permis pentru pescuit într-o zonă interzisă. Toată activitatea asta amintea de basmul cu Oficiul bunelor servicii. Margitei, şi nu numai ei, i se părea că Sam poate să rezolve orice angajare, în pofida faptului că funcţia lui era destul de mică — era doar preşedintele conducerii cooperativei pentru construcţii şi administrarea fondului locativ.

Însă sarcina lui principală părea să fie aceea de a aranja viitorul Margitei. Începu prin a o obliga să plece de la uzină şi să intre la cursurile de contabili, unde se învăţa şi puţină dactilografie, urmărea succesele ei, iar când le-a terminat şi se pregătea să răsufle, — nu-i plăcuse niciodată să înveţe — Sam a anunţat-o că trebuie să urmeze cursurile pregătitoare pentru admiterea în învăţământul superior, pentru ca la vară să dea admiterea. El însuşi adunase actele necesare, inclusiv o adeverinţă falsă cu profesia şi vechimea în câmpul muncii, şi se înţelesese în toate privinţele cu profesorii şi conducerea, deoarece cursurile începuseră de două luni.

Fie că însăşi contabila cooperativei şi-a dat demisia, fie că Sam a obligat-o să demisioneze, dar la două săptămâni după terminarea cursurilor Margita stătea deja în anticameră şi, pe uşa întredeschisă, asculta convorbirile telefonice fără sfârşit ale lui Sam. Uneori Sam închidea uşa, deşi n-ar fi avut nevoie să facă aşa ceva, pentru că, oricum, Margita nu pricepea nimic din convorbirile lui. Şi, în general, nici nu erau interesante. Numai metri cubi, tarife, termene şi vagoane.

Sam nu mai făcea risipă de cadouri ca la început, însă Margita era îmbrăcată bine şi cu gust. Fata simţea asta, în special când se duceau la restaurant. Nu la cel obişnuit, la care mergeau

zilnic la prânz, ci la unul de lux, cu bar drapat în catifea, cu program de varieteu şi personal care aluneca fără zgomot printre mese. Se duceau acolo cam de două ori pe săptămână, când veneau cu treburi la Sam din republicile învecinate sau din alte părţi. Pentru ca oaspetelui să-i pară mai scurt timpul seara, Sam îl invita la cină şi atunci Margita trebuia să îmbrace cele mai elegante toalete, pentru că, după cum se exprima Sam, eu sunt prăvălia, iar tu vitrina acestei prăvălii.

Intrând în sala restaurantului, Margita întotdeauna căuta cu privirea o rivală, cea mai frumoasă şi mai elegantă femeie, pentru a se compara cu ea. Câteodată se simţea învingătoare. Sfiala de mai demult îi dispăruse repede şi se simţea la masă ca acasă, fără să se sperie de mulţimea de tacâmuri şi pahare. Curând chelnerii şi şefii de sală o cunoşteau şi o salutau de departe zâmbind. Şi privirile de la mesele învecinate! Ce nu vedeai în ele! Invidie şi ură, dorinţă şi plăcere. Conştiinţa superiorităţii sale crescu. Se simţea în centrul atenţiei şi totul în această sală se învârtea în jurul ei! Câte încercări de a-i cuceri simpatia nu i se făceau, însă ea le respingea politicos, fapt care dezlănţuia şi mai mult pasiunile. Vorbeau despre ea. ridicând nedumeriţi din umeri.

Era suficient să apară în uşă, ca în colţurile sălii să se şi şoptească. În aceste localuri se schimbă doar o parte a clienţilor, restul sunt permanenţi, şi chiar dacă frecventează diferite baruri şi restaurante de lux o fac numai ca să nu se plictisească într-un singur loc. Astăzi sunt aici, mâine alături iar poimâine se duc la Jurmala sau la „Ciupercuţă”.

Nu-s nici prea tinerei, nici prea bătrâni, la început mai vioi, apoi cad pe gânduri, lâncezesc acolo, considerându-se înalta societate. Când unul din aceştia cade pe gânduri, bea mai mult şi azvârle cu banii, apoi caută să împrumute sau amanetează vreun lucru de preţ, semn că în curând individul va dispărea fără urmă. De la anturajul rămas, poţi afla despre lipsa în gestiune la un magazin, speculă sau jefuirea locuinţei unei rude bogate. După un an, la una din mese se citeşte cu glas tare, plin de bravură legendară, o scrisoare de la locul de detenţie sau locul de stabilire obligatorie a domiciliului.

Margita nu cunoştea toate acestea, ea ştia doar că sunt cele mai scumpe restaurante, cu clientela cea mai bună, desigur, oameni cu merite. Aşa îi plăcea să gândească şi aşa gândea. În special pentru că aşa îi plăcea. Şi, mergând la braţ cu Sam spre masa rezervată, îşi permitea uneori să răspundă la saluturi etalând zâmbetul unei frumuseţi recunoscute.

— Margita, trebuie să vorbim, o chemă într-o zi mama în camera din spate.

Ea îşi dădu seama despre ce ar putea fi vorba.

— Margita, cine sunt oamenii ăştia care te aduc noaptea cu maşina?

— Prieteni...

— De ce nu ne faci cunoştinţă cu ei, ce, nu suntem destul de buni pentru ei?

— Toate la vremea lor, încercă să scape Margita.

— Nu mă lua drept o proastă! De unde ai atâtea toalete scumpe?

— Păi, lucrez şi câştig!

N-ar fi trebuit deloc să spună aşa ceva. Mama se opusese plecării, ei de la fabrică pentru a se face contabilă, în ochii ei asta însemna dumnezeu ştie ce, dar când mai aflase şi că fiică-sa bate la maşină, se hotărâse s-o convingă, cu orice preţ, să plece de la birou. Dactilografă înseamnă aproape secretară, iar la ce foloseşte o secretară nu-i pentru nimeni un secret! Dacă nu azi, atunci mâine! Mama trăia cu convingerea că în lume nu există decât un singur adevăr — adevărul ei. Orice altceva era minciună sau fleacuri.

Mama avea un caracter de fier. Cu un asemenea caracter puteai, tot atât de bine ca şi cu o pană de oţel, să spargi cele mai noduroase buturugi. Un caracter de neînfrânt avusese de altfel şi mama ei, şi bunica şi, poate, şi generaţiile anterioare pe linie femeiască. Din păcate nu-şi dăduse seama că şi fiica îl poate moşteni. Câştigă!... Ea se şi informase cât pot să coste asemenea bulendre viu colorate! Cu banii daţi pe o singură rochiţă din asta, putea să-i coase un costum tatălui!

— Mâine îţi dai demisia şi treci să lucrezi la mine la spălătoria de lână! Şi să nu mai aud de nicio maşină! — Ea mai putea

înţelege căsătoria fără dragoste, dar dragostea fără căsătorie — nu.

— Nu!

— Atunci caută-ţi altă locuinţă! Ar trebui să fii un exemplu pentru sora mai mică şi când colo ce faci?! Şi-aşa toate bătrânele bârfesc pe seama familiei noastre! Sau fii om, sau du-te unde vezi cu ochii!

Mama nu putea fi altfel — ori servitoare slugarnică, ori tiran...

Un bloc de piatră cu patru etaje, care se înalţă mult deasupra căsuţelor de lemn învecinate, lăsate pentru trebuinţele lor de constructori la sfârşitul secolului trecut, când, urmând creşterea rapidă a industriei din Riga, se dezvoltaseră şi construcţiile, insuflă speranţe privit din afară. Iluziile se risipesc însă îndată ce intri pe scară. Îngustă şi întunecoasă, mirosind a mucegai şi pisici, şerpuieşte în sus printre locuinţele cu o singură cameră, ca o tenie. Puteai gândi că fostul proprietar al blocului participase la un concurs cum să stoarcă mai mulţi bani din fiecare cărămidă pusă şi desigur că, în niciun caz, nu ocupase unul din ultimele locuri. Dacă cineva cară din pivniţă lemne sau un coş cu cărbuni, cel ce coboară trebuie să se tragă înapoi pe palier pentru a putea trece unul pe lângă altul, altfel se poate murdări.

Toaletele se aflau între etaje, câte una la patru locuinţe. Canalizarea era extrem de veche şi ieftină, constând în principal din conducte verticale. Când se înfunda cu ceva, toată apa murdară ieşea prin chiuvete şi inunda partea inferioară a clădirii.

Omul îmbrăcat foarte decent care veni la bătrânica de la etajul trei îi inspiră acesteia încredere deplină — atât de politicos, bine educat şi deloc înfumurat.

— Dar cum vă aranjaţi dumneavoastră personal? întrebă el politicos; după ce privi prin încăpere. De fapt, nici nu aveai ce să priveşti — o bucătărie lungă, îngustă, cu o fereastră la capăt şi o cămăruţă mică. O locuinţă în care nu se mai făcuseră reparaţii de zeci de ani.

— Păi, pot sta noaptea şi la bucătărie... În pivniţă am o sofa foarte bună... Dar cât oferiţi dumneavoastră?

— Douăzeci...

La mai mult nici nu se putuse gândi bătrânica, însă nu putu să nu cedeze ispitei de a se tocmi.

— Ştiţi, eu nu de dragul banilor o iau pe fata asta... Picioarele nu mă mai ţin, iar iarna trebuie să car lemnele din pivniţă... Apoi cu medicamentele... Cu pensia o mai scot la capăt dacă mai am un ajutor...

— Scuzaţi, nu vă înţeleg...

— Păi, de la şcoala tehnică sanitară.. E ca şi cum ai avea doctorul în casă. De aceea v-am şi scris.

Sam rămase pe gânduri. Locuinţa nu prea era potrivită nici pentru el, nici pentru Margita. Când prietenul îi dăduse scrisoarea, primită ca răspuns la anunţul din ziar, privind subînchirierea unei camere pentru eleve de la şcoala tehnică sanitară, el se gândise la ceva mai bun. Însă acum cel mai important lucru pentru Margita era să facă rost de un adăpost, pentru că mai încolo cu siguranţă o va împăca el pe fată cu maică-sa.

— N-o să accepte să le care, spuse el tare.

— Ce?

— Lemnele, n-o să vrea să le care!

— Şi ce să fac eu, femeie bătrână...

— Doamnă, vă înţeleg, dar nu pot obliga pe nimeni din oamenii noştri!

— Sunteţi un om de treabă!

— Tocmai de asta am venit să lămuresc totul, pentru ca să nu fie neînţelegeri. Însă, apropo, ştiu o fată, dacă nu şi-o fi găsit între timp locuinţă...

— Nu, nu, de ce să vă bateţi capul...

— Fiica unor oameni cumsecade, intră la cursurile de pregătire pentru admiterea în învăţământul superior, la toamnă începe să înveţe.

Bunicuţa, la care se mutase Margita, nu era o femeie rea şi nu avea prejudecăţi însă, ca orice om, toată viaţa îşi formase nişte obiceiuri şi la bătrâneţe credea că acestea sunt principala ei bogăţie. Poştăriţei, care-i aducea pensia, îi lăsa patruzeci de copeici, chiria o plătea la fiecare cinci ale lunii, rufăria o spăla singură şi o usca în bucătărie, pentru că din pod se fura, o dată

pe săptămână se ducea la o prietenă „la o cafea” şi atunci Margita trebuia să stea acasă, fiindcă nu putea lăsa aşa locuinţa, vasele le spăla cu praf de muştar, iar tigăile le freca numai cu ziare. Înţelegea că Margita nu are de unde şti toate aceste mici înţelepciuni, dar nu-i putea ierta faptul că nu le învaţă pentru viitor. Şi atunci. se puse pe şicane. Ba se prefăcea că e bolnavă şi Margita trebuia să meargă la cimitirul Matveevskoe să cureţe mormântul răposatului ei soţ, sau să alerge prin magazine după pâine integrală, pentru că „doctorii i-au prescris numai pâinea asta”. Pe neaşteptate Margitei i-au dispărut cheile de la locuinţă, pentru ca apoi să apară tot atât de neaşteptat, când comandase deja altele la atelier, iar manualele ajunseseră după bufet, unde niciodată nu fuseseră puse.

Locatara făcea eforturi să nu se certe cu gazda, dar nici n-ar fi vrut cu aceasta să i se urce în cap. Poate că relaţiile lor s-ar fi aranjat cumva, cum se întâmplă de obicei, dacă locatara n-ar fi avut încotro, însă Margita era sigură ca Sam va găsi pentru ea — şi deci şi pentru el — ceva mai bun. Deocamdată micile frecuşuri, întocmai ca nişte cari, rodeau pe dinăuntru buna înţelegere, până când bătrânica o anunţă: „Cel târziu la zece să fii acasă! Când vii noaptea mă trezeşti şi după aceea nu mai pot adormi!” Margita se jură că va trece prin bucătărie în ciorapi şi nici nu va aprinde lumina, dar bătrânica o ţinea pe-a ei. În casa EI, trebuie să se ţină seama de EA! Judecând după intonaţie, avea cel puţin un castel regesc.

Când Margita îi povesti lui Sam despre catastrofa care se apropie, acesta o sfătui să se înţeleagă cu bătrâna și chiar să stea în vreo seară cu ea la televizor sau să înceapă tratativele cu părinţii, de unde Margita înţelese că lui Sam nu-i arde să se ocupe de problema locuinţei ei. Dar Sam nu bănuia că nu mai are de-a face cu fetişcana stângace din fabrică ci cu o femeie modernă, care se învârte în sferele înalte, unde sunt foarte preţuite calculele şi viclenia elegantă, cu o doamnă, care începe să fie conştientă de valoare ei. Nu, ea încă îl diviniza pe Sam, nici prin gând nu-i trecea să se întâlnească pe furiş cu altcineva — cu toate că asemenea propuneri primea tot mai des, pentru ea Sam era ocrotitorul, stăpânul ei şi nu-şi putea imagina pe un

altul în locul lui, dar toate astea n-o împiedicară să pună la cale un mic spectacol.

Într-o zi intră în biroul lui Sam cu cea mai nevinovată expresie pe faţă.

— Nu ai numărul de telefon al lui Miervald? Mi-a dat cartea de vizită însă n-o mai găsesc.

— Da, da, fetiţo! făcu semn Cu capul Sam, continuându-şi conversaţia telefonică în care încerca să convingă pe cineva de ceva. Abia mai târziu realiză ce-l întrebase fata.

Sam se ridică de la birou, ceea ce făcea foarte rar, şi se duse la uşa deschisă.

— Ţi-a promis ceva?

— Cred că ar putea eventual să-mi rezolve problema locuinţei.

— Despre ce-i vorba? se enervă Sam. Buzele lui subţiri i se subţiară şi mai mult, vocea îi tremura ca la bătrâni. Ce, te-a azvârlit cu lucrurile în stradă? Crezi că o locuinţă se obţine aşa de uşor? Nu mai poţi aştepta câteva săptămâni?

Şi, întorcându-se brusc, plecă în biroul său ca să dea un nou telefon. De data asta Margita ascultă cu atenţie, dar speranţele ei nu se adeveriră, convorbirea nu avea nicio legătură cu problema locuinţei.

— În niciun caz! protesta Sam. Toţi suntem muritori! Ce garanţie avem că nu-mi cade mâine o cărămidă în cap, sau că nu mă calcă tramvaiul? Nici dumneavoastră nu vă pot garanta acest lucru! Orice probleme trebuie rezolvate la notariat şi numai la notariat! Credeţi-mă, merită să pierzi o jumătate de oră şi câteva ruble, pentru ca pe urmă să nu-ţi faci nervi degeaba! La revedere!

Margita băgă de seamă că în ultimul timp Sam foloseşte adesea în convorbiri cuvântul „notariat”.

În ultima vreme Sam era extrem de ocupat — trebuia să găsească fără întârziere trei-patru adrese, unde să le facă intrarea în Riga unor oameni care sperau ca pe urmă să-şi facă locuinţe proprietate personală prin cooperativa de construcţii. Conflictul Margitei cu gazda nu l-ar fi neliniştit, dacă n-ar fi fost pomenit porcul de Miervald, care era totdeauna gata să intre cu arma pe terenurile de vânătoare ale altora. Se înţelege, Sam ar

fi putut el însuşi să renunţe la Margita, numai că deocamdată nici nu se gândea la aşa ceva: fata îi era dragă ca mai înainte.

Ca de obicei, îi veni în ajutor o întâmplare, care avea o legătură foarte îndepărtată cu toată problema asta.

Prietena gazdei, la care aceasta mergea să bea „cafea” o dată pe săptămână, se hotărî să plece din locuinţa sa, care era imposibil de încălzit, şi să se mute la căminul de bătrâni. Aşa o sfătuiseră rudele, însă ea se încăpăţânase un an întreg: „Azil de bătrâni, auzi, azil de bătrâni!” Până la urmă acceptase ca măcar să se ducă să vadă. Ceea ce a văzut a impresionat-o serios — curăţenie, ordine, televizor color, club, spectacole, camere de două persoane. „Ce mai! Casă de odihnă! Şi ce mâncare, se dă mâncare bună! Poţi veni să mă vizitezi şi parcă am fi în pădure, miroase a răşină. O zi nu mai stau aici, aştept doar cu nerăbdare ca nepotul să termine de întocmit actele.”

— Dar pensia şi locuinţa se pierd, obiectă gazda Margitei, dar mai mult decât orice, îi părea rău că pleacă singura ei prietenă.

— O sumă pentru mici cheltuieli îţi lasă totuşi şi mai poţi câştiga câte ceva pe deasupra, dacă iei ceva lucru de mână. Numai să vrei...

Pe baza acestei informaţii, Sam născoci o combinaţie complicată, care urma să aibă drept rezultat o locuinţă frumuşică pentru Margita. Era convins că face acest lucru de dragul ei, însă de fapt se străduia mai mult pentru sine. În societatea de unde storcea mijloacele pentru viaţa largă şi plăcută, începuseră să-şi facă loc îndoieli cu privire la capacitatea lui de a rezolva orice. Pentru Sam asta putea avea un sfârşit tragic şi de aceea era necesar să întreprindă fără întârziere ceva, care să liniştească pe cei care se îndoiau. O locuinţă pentru Margita ar fi fost o dovadă cum nu se poate mai bună.

Gazda Margitei se lăsă convinsă pentru o mie de ruble, promiţând să ducă mobila la Consignaţia, iar ea să meargă la căminul de bătrâni în care locuia prietenia ei. Prima rundă putea fi considerată deci câştigată, însă greutăţile principale urmau abia de acum încolo, întrucât la comitetul executiv al sovietului fiecare metru pătrat era socotit şi răssocotit de tot felul de comisii. Chiar dacă Margita ar fi fost primită în spaţiu, luând

asupra sa îngrijirea bătrânei, nu i s-ar fi emis ordin de repartiţie. Afacerile astea nu mai mergeau. Înlăturând încă cinci-şase asemenea variante, Sam dădu o mită grasă la un soviet sătesc. Ca urmare, Margita primi ordin de repartiţie într-o casă ai cărei proprietari n-o văzuseră în viaţa lor. Urmară câteva combinaţii fulger cu adeverinţe false, care, fiind întărite de o duzină de convorbiri telefonice, dădură rezultatul scontat — locuinţa inexistentă din provincie a fost schimbată de Margita cu cea existentă din Riga, iar deţinătoarea spaţiului locativ inexistent l-a lăsat cu mărinimie sovietului sătesc, pentru a se muta la căminul de bătrâni, unde îşi petrecea fericită ultimele zile ale vieţii, delectându-se cu bomboane de ciocolată, din care-şi putea cumpăra cu nemiluita din mia de ruble, şi nu înceta să se plângă de salariatul de la Consignaţia, un „hoţ”, care i-a preţuit şifonierul ei bun, de dinainte de război, doar la patruzeci de ruble, când alături unul exact la fel se vindea cu patruzeci şi cinci.

Pentru Sam, reparaţiile fură doar simple probleme tehnice, devreme ce tocmai se începuse construirea de garaje de către cooperativă. A fost suficient ca la şedinţa conducerii să se ridice şi să spună preocupat:

— Eu am obţinut nişte relaţii, am putea urgenta construcţia garajelor, dar... — Acest „dar” trebuia neapărat subliniat şi apoi să tacă brusc, cufundându-se în gânduri.

— Cât? se interesă imediat cel mai isteţ.

— Păi, de fapt, nimic, explică Sam. Nişte materiale şi câţiva lucrători pentru vreo două zile. Din păcate, nu avem cum să întocmim acte.

— Păi, nici nu trebuie să întocmim nimic! Doar suntem de-ai noştri, ne cunoaştem, dăm fără niciun fel de acte! Asta o propuse cel de-al doilea membru al conducerii şi începu să caute o hârtie ca să noteze cele necesare.

Cam o săptămână în locuinţa Margitei au dăltuit, cioplit, spart, bătut, ajustat şi cimentat, iar peste două săptămâni, când tânăra chiriaşă ajuta îngrijitoarei să spele scara, locuinţa ei semăna cu o bomboană din pomul de Anul Nou. Pereţii erau tapisaţi cu un tapet frumuşel, pardoseala era acoperită cu linoleum moale, cauciucat, în locul sobei — un cămin electric

mic, finisat cu cărămidă roşie, născocit special pentru cei ce nu vor să spargă lemne, iar puţinele piese de mobilă veche, cumpărate de la bătrână, se îmbinau armonios cu cele moderne: canapeaua, şifonierul cu sertare jos şi măsuţa joasă pentru reviste.

Dar schimbările cele mai mari se făcuseră la bucătărie. Din ea despărţiseră nu numai baia. Cum în locul sobei cu lemne pentru gătit puseseră un aragaz, rămăsese spaţiu pentru un mic antreu cu cuier pentru paltoanele musafirilor.

Margita credea că acum Sam se va muta la ea, dar nu s-a întâmplat aşa. În schimb trecea pe acolo de două-trei ori pe zi, de cele mai multe ori în absenţa ei, şi aducea musafiri. Uneori câte unul, uneori mai mulţi. Se putea vedea după ceştile de cafea din chiuvetă. Dacă Margita era acasă. Sam o ruga să facă ea cafeaua şi să servească biscuiţi. În acest timp el le arăta musafirilor minunile săvârşite de constructori şi spunea că în curând va instala şi telefon. Pe unii îi ruga să nu vorbească despre ce au văzut, asta fiind cea mai sigură garanţie că ei vor povesti în toată Riga. Dacă rămânea să doarmă, lua multe somnifere, altfel nu putea adormi, ceea ce înainte nu i se întâmplă. Şi, în general, Margitei i se părea că, de obicei plin de energie şi perspicacitate în timpul zilei, seara se poticnea ca sub o povară neomenească. Pe la birou trecea pentru câteva minute, pesemne trebuind să aranjeze alte treburi. Era însă căutat necontenit la telefon şi Margita era nevoită să stea mai mult în biroul lui decât la contabilitatea ei...

— Vine ceva mai târziu... A ieşit pentru moment... Mai sunaţi peste vreo două ore...

Ce altceva ar fi putut spune? Poate doar să noteze numerele de telefon la care era rugat Sam să sune imediat ce apare.

Iată însă că într-o zi Sam dispăru complet. Nici la birou nu veni, nici la ea. nu apăru. Ea începu să se alarmeze, se gândi să roage pe cineva să sune acasă la el, să vadă dacă nu-i bolnav. Doar nu putea pleca fără să lase o vorbă!

În pauza de masă Margita se duse acasă să vadă dacă Sam nu şi-a făcut cumva apariţia. Chiar dacă n-ar fi lăsat niciun bileţel, ar fi observat după vasele din bucătărie.

Trecând prin curte dădu bună ziua femeii de serviciu, care stătea de vorbă cu trei tineri. Unul era îmbrăcat într-o scurtă de nailon închisă până la gât cu fermoar, de parcă ar fi fost răcit. Femeia de serviciu îi răspunse şi îşi văzu mai departe de discuţie.

Nu reuşi Margita să închidă bine uşa după sine, că cineva de-afară apăsă pe butonul soneriei, făcând ca bing-bang-ul să răsune înăbuşit.

În prag stătea un om într-o scurtă închisă până sus.

— Dumneavoastră sunteţi... — îi pronunţă distinct numele, prenumele şi patronimicul.

— Da.

Străinul îi arătă legitimaţia şi ordinul de percheziţie. Imediat apărură ceilalţi doi cu femeia de serviciu, care se ţinea foarte oficial, de parcă nici n-ar fi cunoscut-o pe Margita.

O. rugară pe femeia de serviciu să aducă martori. Aceştia aşteptară fără să scoată un cuvânt tot timpul cât dură percheziţia, apoi semnară şi plecară.

Cel mai mare în grad era, pesemne, cel cu scurta, pentru că el puse întrebări Margitei şi notă totul pe un formular special.

— Aveţi bani şi lucruri de preţ în locuinţă?

Margita trase sertarul bufetului de modă veche — acolo pusese vreo treizeci de ruble, apoi un altul de sub oglindă — câteva inele stas şi o brăţară de argint.

— Aveţi în locuinţă bani sau obiecte de preţ care vi s-au dat în păstrare de alte persoane?

Margita clătină din cap.

— Da? Nu? Gesturile nu am cum să le consemnez în procesul-verbal.

— Nu.

Subalternii lui triară şi examinară flacoanele cu parfumuri şi tuburile de cremă, se uitară cum sunt încleiate picioarele scaunelor, pipăiră stofa divanului, uşor, cu vârful degetelor, apoi linoleumul, să nu fie ceva sub el. Lucrau extrem de încet şi metodic.

— Şefule, ne trebuie totuşi un aparat, aici, abia au terminat reparaţiile. Şi unul din ei ciocăni în perete. E gol în câteva locuri,

dar poate că aşa sunt pereţii, casa nu-i nouă. E păcat să spargem.

— Şi dacă s-ar putea să vină o femeie, continuă al doilea. Să scormonească prin rufăria murdară de damă...

— Poate, în general, altă brigadă? întrebă ironic şeful, care avea o înfăţişare de parcă-l chinuia un ulcer stomacal.

— Cine mai are chei de la locuinţă şi cine poate intra aici în absenţa dumneavoastră?

Margita se fâstâci, apoi îi spuse.

În spatele bufetului, înghesuit în perete, găsiră, învelit în hârtie, un teanc gros de bancnote. Exact două mii de ruble.

— Ce-i cu banii ăştia?

— Nu ştiu.

— Înseamnă că nu sunt ai dumneavoastră şi nu aveţi pretenţii la ei?

— Nu, răsuflă speriată Margita.

Scara, când se termină percheziţia, trebui să meargă la secţia de miliţie. Peste o oră pe Margita o chemă în birou un maior, pe care nu-l mai văzuse niciodată. Maiorul o interogă amănunţit şi fără patimă. Nu o contrazise în nimic pe Margita, scria doar şi iar scria. În timpul interogatoriului se deschisese de câteva ori uşa şi-l chemaseră undeva, însă el refuzase să se ducă. Trebuia mai întâi să termine discuţia cu cetăţeanca asta.

Întrebări avea destule. Cum l-a cunoscut pe Sam? Cine a mai fost atunci? Unde? Din ce oraş era Valerian? Ce funcţie are? La ce hotel a stat? Cine poate şti? Lidka? Numele de familie, vă rog? Adresa n-o ştiţi? Mulţumesc, e suficient locul de muncă. La ce prieteni de-ai lui Sam aţi fost acasă? Vă dădea bani? Aţi notat numerele de telefon la care trebuia să sune? Pe ce le-aţi notat? Pe fila calendarului de birou? O clipă!

Maiorul ridică receptorul şi telefonă la cooperativă. Deşi era târziu noaptea, acolo era lume, aşa că maiorul rugă să i se dicteze numerele de telefon scrise de Margita.

Plecând, se ciocni de Miervald. După câte se vedea, miliţienii tocmai îl ridicaseră din pat. Era ciufulit şi somnoros, dar îi aruncă o privire scurtă Margitei, care se apropia, şi-i şopti:

— Sam a fost pus sub urmărire în toată ţara.

A doua zi, la cooperativă veniră revizorii. Dar cel mai meticulos control al documentelor contabile şi al documentaţiei tehnice nu dădu rezultatul aşteptat. Fără a lua în consideraţie nişte nimicuri, revizorii nu descoperiră nimic şi Margitei i se păru că au plecat cam contrariaţi.

Conducerea cooperativei, care cunoştea cu siguranţă relaţiile ei cu Sam, îi propuse să-şi dea demisia. Ea, se înţelege, ar fi putut refuza şi chiar să se judece, însă nu făcu acest lucru. Leafa era mică aici, iar de contabili era nevoie peste tot. Peste două săptămâni, când veni vestea că Sam a fost arestat într-un orăşel îndepărtat de pe Volga, Margita lucra deja la serviciul de salarizare al unei mari uzine. În camera mare cât o sală erau zece birouri. Tot timpul cineva vorbea la telefon, ţăcăneau abacele şi zumzăia aritmometrul când şefa controla socotelile făcute în prealabil cu un mic calculator electronic.

Aici lucrau doar femei, toate măritate de mult şi având copii, aşa că discuţiile se duceau tot timpul pe probleme familiale: despre un loc în tabăra de pionieri, despre ce se găseşte la secţia de semipreparate a cantinei, despre îmbrăcămintea necesara pentru iarnă, despre copiii care învaţă bine sau nu vor să înveţe şi, desigur, despre relaţiile cu soţii. După discuţiile cu orizont larg, privind probleme globale, după gândurile înaripate ale lui Sam, după toată strălucirea care o înconjurase — nimănui din cunoscuţii lor nu i-ar fi dat prin minte să menţioneze o primă de zece ruble, necum să se mai certe pentru că nu se dă tuturor. — Margita se simţea azvârlită înapoi, din centru la periferie. În sinea sa râdea dispreţuitor de colegele de muncă, considerându-se o fiinţă superioară, aproape aristocrată, şi lucra strângând din dinţi, însă, ce-i drept, îşi îndeplinea sarcinile. Încă mai aştepta. Aştepta ca Sam să iasă din încurcătură, având încredere în steaua lui. Doar el era mai inteligent decât aceşti anchetatori în birourile cărora era nevoită să meargă acum. Şi apoi un glas lăuntric îi spunea ei că Sam va fi în curând liber. În afară de asta, judecând după întrebările anchetatorilor,. Sam nu era învinuit de lucruri capitale, deşi era clar că nu-i nevinovat, aşa că Margita se străduia să-l ajute, în limitele posibilului, răspunzând la multe din întrebări cu. „nu ştiu” sau „nu-mi aduc aminte”. Anchetatorii

păreau că iau de bune toate aceste răspunsuri, le notau, însă după aceea puneau asemenea întrebări la care nu mai era posibil să răspunzi cu „nu ştiu” şi „nu-mi amintesc”. În majoritatea cazurilor Margita nu înţelegea rostul acestor întrebări, ce verigă de lanţ trebuie să clarifice, de unde şi credinţa ei că ieşise învingătoare. - Era atât de convinsă de superioritatea lui Sam asupra acestor anchetatori, costumele cărora arătau că salariul lor nu-i prea mare şi că n-au niciun fel de relaţii, încât aştepta întrebările despre legăturile lor intime pentru a le arunca în faţă: „A fost un bărbat adevărat! Eu l-am iubit şi-l voi iubi orice mi-aţi spune despre el!” Dar asemenea întrebări nu i s-au pus. Anchetatorii se interesau doar de fleacuri.

— La ce oră aţi terminat masa la „Lira”?

— Pe la trei.

— Unde v-aţi dus după aceea?

— Înapoi la serviciu.

— Cu cine aţi mers împreună?

— Cu Samuel, desigur!

— După câte rezultă din mărturisiri, cu toate acestea n-aţi ajuns amândoi la serviciu. Uite aici scrie. Anchetatorul răsfoi hârtiile invers. „L-am aşteptat pe el şi pe secretară la restaurantul «Lira» în maşina proprie. Pe secretară am dus-o la serviciu la birourile cooperativei de construcţii de locuinţe, iar noi”...

— „Lira” e cafenea, nu restaurant! Eu nu ţin minte să ne fi aşteptat cineva sau...

— Cât de des aţi avut ocazia ca, împreună cu şeful, să plecaţi cu maşini care vă aşteptau la uşa restaurantului?

— Aşa, dintr-o dată, nu pot să “spun... de şapte, opt ori... Poate mai mult...

— Mulţumesc.

Dar de unde să ştie ea ce răspuns l-ar fi ajutat pe Sam?

— Şi acum. să ne întoarcem la „Lira”... O maşină Lada verde închis...

— Da, cu una ca asta am mers.

— Mulţumesc.

La serviciu Margita minţi că s-a încurcat într-o poveste cu un accident de maşină şi în acest fel ajunsese printre martori. Un timp s-au comentat diferite întâmplări legate de transporturi şi rolul martorilor, însă în continuare citaţiile de la procuratură nu mai mirară pe nimeni.

Pe Sam, împreună cu doi necunoscuţi, l-au judecat după o jumătate de an. Zvelt, inteligent şi tot atât de prezentabil ca întotdeauna, el s-a apărat cu curaj. A pus întrebări caustice păgubaşilor şi martorilor, la care aceştia s-au fâstâcit şi uneori au dat înapoi de la pretenţiile lor, s-a purtat cu dispreţ faţă de cei inculpaţi în acelaşi proces cu el pentru că aceştia nu numai că recunoscuseră faptele comise, dar chiar şi maşinaţiunile plănuite numai, a cerut să se reancheteze unele episoade, a polemizat cu procurorul, de zece ori pe zi a solicitat tribunalului să aibă în vedere primele declaraţii ale păgubaşilor, întrucât îi erau mai favorabile, însă tot timpul a rămas corect şi elegant.

Scopul său principal era să influenţeze pe ambii asesori, care jucau un rol tot atât de important în pronunţarea sentinţei ca şi judecătorul. De aceea se prezenta ca un suflet nobil, care doar datorită unui concurs de împrejurări ajunsese pe banca acuzaţilor. Învârtise lucrurile în aşa fel încât chiar şi păgubaşii fuseseră nevoiţi să vorbească de timpul în care biografia lui era fără pată. Aceştia afirmaseră într-un singur glas că atunci el fusese un om cinstit şi nu abuzase de funcţia sa, deşi ar fi putut-o face. După aceste pagini luminoase apărea o rubedenie îndepărtată de-a soţiei, din păcate decedată deja şi de aceea nemaiputând fi martor, care îl rugase pe Sam să cumpere de la un magazin de bijuterii un inel cu briliante în valoare de patruzeci de mii de ruble. Asta se întâmplase demult, Sam povesti amănunţit că acest om se temea de o reformă monetară şi de casa de economii şi voia să bage banii într-un lucru sigur al cărui preţ putea doar să crească. Rudele citate declamaseră însă că, după părerea lor, o asemenea sumă unchiul lor nici în vis nu putuse vedea, însă recunoşteau că era un om plin de ciudăţenii, îngrozitor de avar, tot aduna şi ascundea. În căsuţa pe jumătate năruită, după moartea lui, găsiră în diferite colţuri învelite în zdrenţe monezi de argint şi ruble ţariste de aur. La solicitarea lui Sam, magazinul de

bijuterii dăduse o adeverinţă că în anul respectiv a vândut într-adevăr unele inele de o asemenea valoare.

Următoarea mişcare a lui Sam putea să pară naivă. El a declarat că a uitat într-un taxi servieta cu zecile de mii de ruble. De fapt nu numai că nu era naivă, dar semăna cu lada cu fundul dublu a unui scamator. Mai întâi în ea se găsea explicaţia începutului activităţii sale infracţionale. Şi aceasta apărea sub o formă nobilă. El nu putuse să-i spună cele întâmplate unui om bătrân, bolnav, pentru că acesta ar fi avut un atac de inimă. Iar briliantele nu avea cu ce să le cumpere. Îi rămânea o singură cale — să împrumute banii şi apoi să-i dea înapoi treptat. Din leafă, se înţelege, nu era posibil să rupi atâţia bani. Pentru ca familia să nu sufere din cauza prostiei lui, a divorţat şi a plecat de acasă, însă a continuat să-şi ajute material fiica în limitele stabilite de lege — rog tribunalul să vadă adeverinţele anexate la dosar, sub numărul cutare, la pagina cutare. Dar şi după maturitate fiica a continuat să primească sprijin material, poate nu atât de regulat cum ar fi dorit, totuşi... Asta a declarat-o ea însăşi.

— V-aţi adresat cu o declaraţie la miliţie după pierderea servietei?

— Am alergat disperat pe la oficiile de lucruri pierdute, am fost de câteva ori la garajul de taxiuri.

— Dar la miliţie?

— Nu, la miliţie n-am fost. Mai târziu am înţeles că asta a fost o greşeală din partea mea. Recunosc că mi-a fost frică. Cum aş fi explicat de unde am eu, cu o leafă de trei sute de ruble, o sumă atât de mare?

— Şi ruda?

— Am mai spus... Dacă ar fi aflat de pierdere, totul s-ar fi terminat tragic. Şi această moarte ar fi apăsat pe conştiinţa mea până la sfârşitul zilelor mele.

— Deci, afirmaţi că aţi început să luaţi bani de la diferite persoane pentru a-i restitui rudei bolnave?

— Perfect adevărat.

— Pe ce vă puteaţi baza pentru a spera că veţi putea mai târziu să vă plătiţi datoriile? Doar de mult nu mai aveaţi o leafă de trei sute de ruble, nu primeaţi decât un salariu relativ nu

prea mare de preşedinte al cooperativei de construcţii de locuinţe.

— Păi, speram... Mi se promisese că voi putea să-mi reiau vechiul post.

Sistemul după care acţiona Sam nu era prea nou şi nici prea ingenios. El introdusese doar unele îmbunătăţiri substanţiale. La început lansă printre cunoscuţi zvonul că se poate, fără să-ţi vină rândul, să primeşti locuinţă proprietate personală. Nu, nu dintr-o dată. Dacă cineva din cei înscrişi se retrage. Dar atunci banii trebuie depuşi imediat, într-o jumătate de oră. Şi trebuiesc întocmite actele necesare. Nu, el nu intenţionează să alerge după bani, ar fi de acord doar să meargă până la casa de economii.

Unul dorea locuinţă pentru el, altul se gândea la copii. La urma urmei, nu-i totuna unde stau banii, la Sam sau la casa de economii? Nu număra aceste mii undeva după colţ, ci în prezenţa notarului şi pe baza semnăturii lui Sam. Nu primeşte locuinţă? Ei şi? Primeşte banii înapoi copeică cu copeică. Se înţelege, totul trebuie păstrat strict secret şi să nu vorbească despre asta nici măcar cu cei mai buni prieteni. Era de ajuns să sufle cuiva ceva, că Sam îi făcea imediat socoteala şi-i înapoia banii. Apoi acela era fericit dacă Sam mai era de acord să îi primească banii din nou. Dacă cineva avea nevoie de bani, îi primea, chiar a doua zi, dacă cineva un an de zile nu întreba de banii săi, Sam însuşi îi telefona şi-i comunica că, probabil, va pleca de pe postul de preşedinte, aşa că îl roagă să-şi ia banii şi regretă foarte mult că nu a putut să-şi ajute un prieten drag. După o jumătate de an, fără niciun fel de eforturi, putea primi iarăşi banii.

Astfel şi-a creat Sam reputaţia de cel mai cinstit om.

Nicicând şi nicăieri nu lipsesc amatorii de a primi locuinţe, cunoscuţii aveau cunoscuţii lor, iar aceştia la rândul lor aveau alţi cunoscuţi şi la Sam veneau chiar din locuri îndepărtate ale Rusiei sau Ucrainei. Ar fi trebuit să construiască la marginea Rigăi cel puţin trei zgârie-nori pentru a satisface pe toţi amatorii. În interesul firmei — orice întreprindere are nevoie de reclamă — Sam a făcut rost, dând mită, de câteva locuinţe şi de aceea acum pe banca acuzaţilor nu era singur.

Mult timp pe cer nu se ivise niciun noruleț, nimic nu prevestea furtuna. Se părea că lanţul banilor luaţi şi daţi este veşnic, iar el nu spera să trăiască veşnic, chiar după cele mai optimiste socoteli îşi dădea încă cincisprezece ani.

Luând banii de la ultimul client, îi înapoiase cinstit primului, era nevoie numai să lărgească cercul pentru a putea acoperi cheltuielile zilnice. Dar, cum spusese un înţelept, nu există talent pe care să nu-l poţi îneca în băutură, nu există bani pe care să nu-i poţi cheltui şi nu există întâmplări de care să nu te poţi împiedica.

Unul din clienţii lui Sam a fost prins că a furat din bunurile statului. Se înţelege că era interesat, să acopere imediat lipsa, dar nu putea face asta decât în cazul în care ar fi primit de la Sam trei mii. Întrucât nu avea telefon în celulă, iar întâlnirile cu rudele îi erau interzise până la proces, nu a găsit altă ieşire decât să ceară anchetatorului să-l ajute pentru a primi banii. Desigur, nu i-a spus: eu am dat banii ca să primesc locuinţă înainte de a-mi veni rândul, ci numai:

— Un om cumsecade avea nevoie, iar eu l-am împrumutat.

E însă periculos să amesteci anchetatorul în orice treabă. Acesta nu s-a mulţumit doar cu chitanţa, ci s-a dus la notariat şi şi-a băgat nasul în registrul şnuruit. Şi a descoperit că tot trei mii i-a dat aceluiaşi om cumsecade şi alt om, care locuia într-un mic sat din munţii Carpaţi. Şi anchetatorul a început să se intereseze: de ce i-au dat, de fapt, banii? Iar dacă sunt chemaţi de anchetatori, oamenii încep să se neliniştească, înainte de toate, desigur, pentru banii lor. În special dacă văd în faţa uşii acestui birou câteva persoane cunoscute cu feţe îngândurate. Teama este contagioasă şi, se pare, se transmite chiar şi de la distanţă, în câteva zile Sam a împărţit aproape tot ce avea depus la casa de economii, iar ultimilor a fost nevoit să le spună:

— Peste o săptămână! Banii nu sunt la mine!

Cu ce i-a rămas, Sam s-a suit într-un vagon de dormit, fără a mai avea timp să vândă maşina şi să dea fuga până la Margita acasă, după teancul de bani ascuns...

Sam admitea că nu numai judecătorul, dar nici asesorii nu vor crede povestea cu servieta pierdută în care erau atâtea zeci de

mii, însă, dacă erau oameni cinstiţi, nu. puteau exclude complet această versiune. În acest caz purtarea lui necinstită din ultimul timp se explica în mare măsură printr-un scop nobil şi, dacă se aveau în vedere şi meritele din trecut, atunci se puteau lua în consideraţie circumstanţe atenuante. Şi în afară de asta... Era puţin probabil ca judecătorilor să le fie foarte simpatici păgubaşii. Fără să mai vorbim de faptul că mulţi păgubaşi primeau o leafă destul de modestă, însă ocupau posturi care îl fac pe orice om normal să se gândească la venituri necurate, pe judecător şi asesori trebuie să-i dezguste asemenea tipi, care acum ţipă că au fost prădaţi, deşi ei înşişi fac acelaşi lucru zilnic, jecmănind de la bătrâni şi tineri, bolnavi şi sănătoşi. Pe aceştia îi interesase un singur lucru — să răzbească primii la plăcinte.

Sam nădăjduia ca vreunul din asesori să locuiască el însuşi într-o cameră în care-i imposibil să te învârteşti fără să calci pe careva din familie şi să aştepte aproape fără speranţe, fiind trecut pe o listă lungă, cei nouă metri de persoană. Aşteaptă sau a aşteptat. Numai un asemenea asesor poate să înţeleagă ce tipi josnici sunt aceştia, care s-au deprins să răzbească fără a sta la rând, numai el poate să-i urască până la sfârşitul zilelor. Pe Sam nu-l va dezvinovăţi, dar o parte din vină o va trece asupra păgubaşilor şi deci partea lui Sam va fi mai mică. Cu atât mai mult cu cât Sam îi ajuta, amintind că în unele cazuri el nici nu ceruse bani, iar aceste mii i-au fost oferite cu insistenţă.

Mai avea încă un atu — recunoaşterea cinstită a celor făptuite. Chiar de la începutul anchetei s-a prefăcut că recunoaşte cele mai mici încălcări ale legii, iar dacă nu declarase ceva, asta se datora sclerozei bătrâneţii, însă era suficient să se pronunţe un nume, că Sam spunea imediat totul ca din carte. Ce importanţă mai avea dacă acţiunea civilă privea o sumă mai mare sau mai mică cu câteva mii? Oricum, păgubaşii nu mai aveau nicio nădejde să-şi vadă înapoi banii, chiar dacă Sam ar mai fi trăit o mie de ani. Ce putea să însemne când se împărţeau la toţi banii de pe maşina confiscată şi cele cinci teancuri cu banderolă găsite la Margita în timpul percheziţiei? Cel mult dacă ar reveni fiecăruia câte o rublă pe lună. Recunoscând cinstit însuşirea banilor străini, Sam se îndepărta uşurel de răspunderea ce-ar fi

avut-o pentru mijlocirea luării de mită, căci asta i-ar fi atras o pedeapsă mai aspră.

În general, Sam îşi făcuse socoteala că va scăpa cu trei ani, dar i-au dat opt. Şi nu pentru că ar fi fost un prost psiholog, ci pentru că suma era prea mare şi judecătorul se legase de darea de mită. Apoi, agravase situaţia încă o circumstanţă: la proces s-a prezentat plângând o femeie cu un copil, pe care Sam şi-o făcuse clientă numai ca să facă o experienţă. Întâmplător, descoperise numele ei şi numărul de telefon în lista celor care urmau să primească locuinţă în anul următor. Sam i-a telefonat şi i-a spus că ar vrea să stea de vorbă cu ea, că s-ar putea să o ajute.

Discuţia avusese loc în biroul cooperativei. Se vedea că femeia aşteaptă un copil. Era nervoasă şi de la primele cuvinte îşi manifestase ostilitatea.

— Aţi putea să-mi aranjaţi locuinţa mai devreme? V-aş spune „mulţumesc”. Dar să dau cuiva bani, nici nu mă gândesc!

— Cum v-a putut veni aşa ceva în minte! Drept cine mă luaţi? Eu vă propun foarte oficial un schimb, iar dumneavoastră mă jigniţi!

— Atunci înseamnă că ceva n-am înţeles...

— Mă interesează o locuinţă în raionul în care e prevăzută construirea blocului dumneavoastră.

— Nu prea este un raion admirabil, în Mežcien ar fi fost mai bine... — a spus jenată femeia.

— Unuia îi place mama, altuia fata... Cartierul Imant v-ar conveni? Dacă nu, spuneţi-mi de la început, o să rog pe altcineva.

— Imant... Foarte bine... “

— Construcţia blocului a şi început, dacă vreţi, vă puteţi duce să-l vedeţi... Vă garantez că peste o jumătate de an vă mutaţi. Da, era cât pe-aci să uit... îmi daţi două camere şi primiţi în schimb un apartament cu trei camere mai mici... Sper să vă convină şi asta.

— Da, însă e mai scump.

— Vedem imediat... — Sam răsfoi planurile şi alte documente. Rămâne să mai plătiţi doar şase sute de ruble.

— N-aş putea să vă telefonez mâine, să vă dau răspunsul definitiv?

— Cum, nu vreţi un apartament cu trei camere? se miră Sam.

— Propunerea e atât de neaşteptată... Trebuie să vorbesc acasă...

Putea Sam presupune că în aceeaşi după amiază îşi va duce paltonul de iarnă şi-l va vinde la magazinul de haine vechi şi că până la miezul nopţii va alerga pe la cunoscuţi să împrumute câte douăzeci şi cinci sau cincizeci de ruble ca să adune acele, amărâte pentru el, şase sute de ruble? Putea el să-şi închipuie că ea a adunat pentru locuinţă toată viaţa de când se ştie, că mama ei deja vânduse o casă la ţară ca să se mute la fiică, unde să aibă grijă de copilaş? Nu, femeia nu era măritată şi nu avusese bărbat, şi nici palton de iarnă nu mai avea, numai datorii şi pe mamă cu copilul într-o cameră de patru pe trei... paşi, după bucătărie, cu fereastra spre o curte murdara, semănând mai mult a puţ de mină. Îi trecuse deja rândul la cooperativa de construcţii de locuinţe, din lista de la fabrică era de mult tăiată şi a înţeles că trei mii patru sute nu va mai primi de la Sam, iar pentru a plăti datoriile de cite douăzeci şi cinci şi de cincizeci de ruble trebuie să muncească ea.

— Ce mă fac acum? întreba supusă pe judecător şi pe asesori, care, deşi vedeau des tragedii omeneşti. Îşi muşcau buzele, pentru că nu ştiau ce să-i răspundă şi cum s-o consoleze.

Acum, Sam regreta că amestecase această femeie în combinaţiile sale, dar atunci ideea i se păruse foarte atrăgătoare — peste o jumătate de an i-ar fi dat femeii banii, ea şi-ar fi primit locuinţa — şi totul ar fi fost în ordine, îi venea greu să înţeleagă situaţia ei de acum. Îi era greu să-şi închipuie că nu există altă soluţie, că vor trebui să locuiască mai departe toţi trei în camera minusculă.

Deşi tatăl lui Sam chema de la tribună muncitorii să continue tradiţiile din familie şi să-şi aducă fiii şi fiicele la uzină, lui însuşi nici prin cap nu-i trecea că şi Sam ar putea sta la strung sau la maşina de găurit. Şi cu toate astea el credea cu adevărat în măreţia muncitorului. Pur şi simplu însă pentru urmaşul său, încă dinainte de naştere, plănuise un drum luminos în viaţă. Aşa că Sam nu avusese nevoie să cucerească lumea, lui îi fusese

dăruită, începând cu grădiniţa şi terminând cu institutul, fusese purtat de mâini grijulii, care i-au ţinut umbrela deasupra capului dacă începea să burniţeze şi măturau cărarea din faţa lui dacă era în primejdie să alunece. Nu, el nu-i dorea nimănui răul, însă cel mai puţin şi-l dorea lui însuşi.

La şcoală încă mai credea că toţi trăiesc în locuinţe mari, că tractoristul lucrează pe câmp în cămaşă călcată şi cu cravată la gât, pentru că murdăria ca atare fusese lichidată de mult, şi că toţi se duc să-şi facă concediile în aceleaşi staţiuni ca şi părinţii săi. Iar mai târziu, când i-au încolţit îndoielile, şi-a schimbat concepţiile cu privire la anumite laturi ale vieţii. A înţeles şi el că zeama ajunge pentru toţi, dar nu şi perişoarele. Cum rămâne atunci cu selecţia naturală şi artificială? El trebuia doar să supravieţuiască.

Odată cu începutul activităţii independente, s-au ivit şi primele probleme. Va avea un birou cu secretară sau fără secretară?

Problema întreţinerii.

Problema etichetei.

Problema subordonării.

Precum şi alte felurite probleme de producţie care trebuiau rezolvate cu precauţie, făcând slalom printre ceilalţi. Iar în gene se găsea spiritul de luptă al strămoşilor îndepărtaţi.

Opt ani este o sentinţă grea, dar, atunci când se pronunţase, Sam nu şi-a dat seama de greutatea ei. Nu-i pierdut chiar totul, gândea. Mai putea face recurs la instanţele superioare de aici din republică şi de la Moscova, mai rămânea speranţa eliberării după executarea a jumătate din pedeapsă. În asemenea cazuri se lucrează pe marile şantiere. Luând în considerare studiile, vârsta şi funcţiile avute mai înainte, nu va fi, cu siguranţă, nevoit să ţină în mâini nici lopata, nici ranga. Şi-apoi putea să iasă mult mai rău. În loc de opt ani, puteau să-i dea cincisprezece. Şi pentru o asemenea condamnare existau toate temeiurile.

Da, legenda despre servieta uitată era naivă, însă nici inteligentă nu trebuia să fie. Trebuia doar să oscileze între minciună şi întâmplare posibilă. Aşa şi trebuia înţeleasă de toţi. În anumite cercuri era nevoie să se răspândească ideea că aceşti patruzeci de mii Sam nu-i pierduse ci-i ascunsese într-un

loc sigur. Pentru aceste cercuri Sam trebuia să creeze iluzia că mai are bani şi să le întărească speranţa că-şi vor recăpăta banii cu procentele respective. Nu întâmplător singura convorbire telefonică pe care şi-o permisese Sam în timpul dispariţiei sale a fost cu un afacerist din aceste cercuri.

— Nu vă faceţi griji, îi spusese atunci Sam. Toţi vor primi de la mine până la ultima copeică!

Deşi aproape dispărută, continuă totuşi să existe secta adoratorilor de bani, cu legile şi morala ei, împotriva căreia este şi nesocotit şi periculos să greşeşti, dar şi mai periculos este să te atingi de ce au ei mai sfânt, de bani. Aflându-se în permanenţă în relaţii încordate cu legea, speculând, procurând, făcând camătă, ei sunt obligaţi să-şi ducă viaţa cât mai şters, într-un cerc închis, să se întâlnească numai cu ai lor, să se ferească cât mai mult de lux, mai cu seamă că posturile pe care le ocupă sunt mărunte, iar majoritatea sunt pensionari, bătrâni ramoliţi cu ochi de viezure, singura plăcere a lor fiind să-şi socotească şi să-şi rânduiască mereu capitalul, să verifice listele de câştiguri ale împrumutului de stat cu trei la sută şi duminica să joace preferans sau kunken cu mize mari.

Când intră cineva în sectă, e uimitor cât de repede îşi însuşeşte obiceiurile lor şi cât de repede îi dispare tendinţa spre viaţa normală, pe care o au toţi cei din jur şi pe care el însuşi a avut-o până nu de mult. Adoratorii banilor au morala lor. Hoţia şi violenţa faţă de persoanele particulare din lumea de afară sunt aspru condamnate, însă celelalte articole ale codului penal ar putea să nu mai existe. În lumea lor cea mai mare crimă este înşelăciunea, pentru că nevrând să lase probe materiale, trebuie să se mulţumească cu obligaţiile verbale, să dea şi să primească împrumut fără niciun fel de chitanţe autentificate la notariat, înşelăciunea este mai groaznică decât trădarea.

Multora din aceşti oameni Sam le promisese locuinţe, desigur, fără a le garanta ceva concret, ci doar luându-le banii. Îi includea cu uşurinţă în rândul clienţilor obişnuiţi, fără să se gândească că pentru unii rublele fac parte din inimă şi dacă li le smulgi, se formează o rană sângerândă, care cere răzbunare. În afară de escrocheria cu apartamentele inexistente, Sam mai săvârşise şi alte infracţiuni nedescoperite încă, pe care juriştii le

califică drept însuşirea bunurilor statului şi încălcarea legii operaţiunilor valutare. Aceste potlogării nu-i aduseseră sume mari, însă ar fi dat tribunalului posibilitatea pronunţării unei condamnări şi mai aspre, care să excludă posibilitatea eliberării înainte de termen. Aceste potlogării le săvârşise împreună cu un moş din secta adoratorilor banilor dar despre ele aflaseră câte ceva şi alţii. Şi iată că unul din ei, descoperind că a fost înşelat, nu a suportat lovitura... Dorind să se răzbune, el a scris anchetatorului o anonimă conţinând date concrete: în cutare zi şi în cutare loc, cutare şi cutare... Autorul anonim nu se sinchisea că împreună cu Sam îl „priponeşte" şi pe un cunoscut de-al său. Ce să mai vorbim de cunoscut! În primul rând, că acela nu va şti niciodată cine l-a „priponit" şi, în al doilea rând, va primi o lecţie bună. Să-şi ţină limba cu dinţii!...

Margita nu putuse pleca de fiecare dată de la serviciu ca să meargă la tribunal, deşi simulase o gripă, ceea ce în timpul epidemiei nu-i chiar atât de complicat. Stătea retrasă într-un colţ, pe ultima bancă şi răspundea cu câte o înclinare tăcută a capului la saluturile cunoscuţilor, dacă cineva îi dădea atenţie, asculta însetată fiecare cuvânt al lui Sam, îi urmărea privirea pe care o arunca uneori asupra sălii. Ea îl mai iubea încă, chiar s-ar putea spune mai mult ca înainte...

Ca de obicei în timpul proceselor, ieşiseră la suprafaţă acele episoade din viaţa lui Sam pe care el le ascunsese cu grijă. Parcă o faţă rea, ciupită de vărsat se ivea o clipă la fereastră, ca apoi să dispară. Şuvoiul, limpede al râului, care curge pe nisipul alb de pe fundul albiei, se umple brusc de noroi şi frunze putrede când cineva zgârmă stratul subţire de nisip de deasupra lor. Da, asta o supăra pe Margita, dar n-o dezarma. Ea găsea la toate explicaţii sau chiar justificări, aşa cum o mamă găseşte justificări pentru purtarea urâtă a fiului răsfăţat căzut sub influenţa rea a prietenilor. Pe femeile cu care Sam avusese relaţii intime în acelaşi timp în care fusese cu ea, Margita le ura. Şi simţea o adevărată satisfacţie dacă vreuna din ele intra în rândul clientelor escrocate, convinsă că Sam ajunsese într-un pat străin doar ca să-i câştige aceleia încrederea şi nu pentru că ar fi iubit-o. Din fiecare pas al lui Sam ea trăgea concluzii în totală contradicţie cu concluziile oricărui alt om. Şi chiar dacă

pentru o clipă avea unele îndoieli imediat le înlătura. Era suficient doar să ajungă acasă. Aici totul fusese cumpărat de Sam. Totul îi fusese destinat ei.

Numai ei îi dăruise Sam aşa ceva. Ba mai mult, i se părea că tot ce este în ea vine de la Sam.

Când se pronunţase sentinţa şi i-au scos afară pe condamnaţi, Margita plânsese din cauza asprimii pedepsei şi se jurase solemn să-l aştepte.

Pe coridor, avocatul lui Sam fusese înconjurat de un grup de oameni care-l compătimeau pe Sam. Ca de obicei în asemenea cazuri, avocatul îi încredinţase că încă nu-i totul pierdut, că la Tribunalul suprem va obţine anularea articolului privind darea de mită. Doar nici Sam nu recunoscuse că ar fi vinovat de aşa ceva. Iar dacă învinuirea de dare de mită cade, atunci tribunalul nu-i poate în niciun chip da mai mult de cinci ani.

Margita, care nu credea în Dumnezeu, se ruga soartei ca vorbele avocatului să se împlinească.

Peste o săptămână la uşa Margitei ciocăni un individ de vârstă mijlocie, destul de ponosit şi cu o figură inexpresivă. Îi spuse că e prieten cu Sam, se interesă dacă nu are veşti de la el şi că e gata oricând să-l ajute. La Ministerul Justiţiei are nişte cunoscuţi. Margita îi spuse cinstit tot ce ştia, inclusiv despre percheziţie, dar observă că omul nu o ascultă cu atenţie şi stă în cumpănă să-i propună ceva. Apoi o invită să ia masa la restaurant. Acolo pot sta liniştiţi şi să discute ce-ar fi de făcut mai departe, când va veni vreo veste de la Sam.

La început Margita vru să refuze, apoi se gândi că omul acesta s-ar putea cu adevărat să-i fie de ajutor şi ar fi fost o prostie să-l refuze. Necunoscutul a aşteptat-o în bucătărie până când Margita s-a îmbrăcat în grabă şi au plecat.

Restaurantul era de categoria a doua, fără acel lux caracteristic barurilor de noapte, însă Margita remarcă îndată câteva figuri cunoscute. Şi resimţi cu atât mai mult lipsa lui Sam, la gândul că ponositul ăsta nu se putea compara cu Sam.

Unul din foştii cunoscuţi, salutând-o pe Margita, îi făcu semn vecinului:

— Cine mai e şi pierde-vară ăsta care s-a lipit de văduva lui Sam?

Celălalt care începuse cheful de cu ziuă şi acum se plictisea, ridică leneş din umeri. Să bea mai departe oare. sau să nu mai bea. Era chelner la un hotel pentru turişti străini şi îi plăcea ca în zilele libere să-l servească alţi chelneri.

— Văduva lui Sam... Văduva lui Sam... Chiar că ai nimerit-o! şi râse, imaginându-şi cum, a doua zi la hotelul „Inturist”, va plasa gluma asta ca fiind a sa.

Porecla de „văduva lui Sam” se lipi de Margita şi nu se mai desprinse de ea.

Omul comandă câte un şniţel, rugă să i se aducă vodcă şi se posomori când află că la bufet au doar coniac, apoi încercă să o îmbete pe Margita şi verifică îndelung nota de plată, vârând-o după aceea în buzunar. Până la urmă nu s-au înţeles cum ar putea să-l ajute pe Sam. pentru că trebuia mai întâi să primească de la el măcar o veste oarecare.

După ce o conduse pe Margita până la tramvai, necunoscutul se înfundă într-o stradelă şi în curând ajunse într-o cameră murdară, al cărei stăpân, un bătrân uscăţiv, cu mustăţi scurte aspre ca de morsă, pufnind pe nas, îi înapoie jumătate din cheltuielile făcute la restaurant.

— Ori că nu ştie nimic, ori că-i o femeie vicleană, spuse musafirul.

— Eu ţi-am spus că nu iese nimic din asta.. Nu-i aşa uşor să trimiţi o scrisoare din închisoare.

— Mie să nu-mi spui asta! Dacă vrei...

— Dar riscul? Eu n-aş risca! Dacă fata nu ştie locul precis... Şi chiar dacă ştie! Cum s-o apuca miliţia şi i-o pune puţin sula în coastă, imediat...

— Din asta nu scoţi nimic. Nu-i din alea!

— Peste câteva luni îl trimite în colonia de muncă, am putea aştepta, altfel e rău! Dacă nu a reuşit să-i plaseze şi i-a ascuns într-un singur loc, atunci nu se va hotărî să spună, doar n-o fi prost să rămână fără nimic!

— Asta nu mai e treaba mea. N-o să-mi bat capul cu asta. N-are decât să şi-l bată singur! Dar eu zic că a reuşit să-i plaseze, dovadă că la fetişcană s-au găsit, două mii după bufet.

— Poate, poate! Măcar de-ar fi aşa! Bătrânul care pufnea pe nas se linişti şi prinse cu o pioneză o bucată sfâşiată de tapet.

Mecanismul lăzii fermecate cu fund dublu funcţiona cu precizie...

IANUARIE

Uşa strâmbă a şopronului spânzura în ţâţâni, însă prin crăpătură se vedeau sprijinite de perete, pe paianta uscată, scânduri şi nuiele, care, poate, slujiseră înainte drept stănoage.

Tânărul cu pulover gri azvârli braţul de lemne amărâte cu care venise, ultimele din cele scoase de sub zăpadă, apoi se propti în uşă cu amândouă mâinile şi încercă s-o deschidă. Lemnul uscat reacţionă ca un arc, aruncându-l înapoi, însă partea de jos a uşii nu se clinti. Cu bombeul bocancului început să dea zăpada în lături, dar nici asta nu ajută, pentru că partea de jos a uşii era înţepenită în pământul îngheţat.

— Ducă-se naibii... Că n-oi fi fochistul lui!

Adună braţul de lemne aruncate şi vru să se îndrepte spre casă, dar se răzgândi. Ăla nu se duce după lemne, asta-i clar. Aşa că va trebui să iasă de la căldura din bucătărie, pentru că braţul adus nu va ţine mult — avea o noapte întreagă în faţă. În casa veche pătrunsese umezeala, numai soba mai alunga această umezeală.

— Să vezi ce boier mi s-a urcat în cap! mormăi tânărul cu răutate. Era uşor ameţit de băutură, aşa cum fusese aproape tot timpul în ultimele luni.

Înşfăcând zdravăn o bucată de lemn, se apucă să lovească în pământul îngheţat, însă lemnul era putred, se rupea, dar uşa încă nu se urni.

Atunci, furios, lovi în uşă cu talpa bocancului, scândura se frânse pe neaşteptate, îşi zdreli glezna, piciorul drept îi rămase înţepenit, iar stângul alunecă şi el căzu. Uşa era însă deschisă acum.

Se aşeză pe butucul lângă care zăcea un topor tocit, plin de rugină, cu coadă lungă. Îşi sumese cracul pantalonului şi se uită

mâhnit la zgârietură. Deşi nu curgea sânge, acolo unde pielea era julită îi dăduseră câteva picături.

Tânărul drăcui încet, legă zdrelitura cu batista, scoase de sub pulover o sticlă plată, pe care o pusese acolo pentru ca să n-o poată observa vreunul, bău vreo două înghiţituri, îi înşurubă bine capacul şi ascunse sticla în colţul şopronului, sub nişte bucăţi vechi de carton asfaltat.

— N-are decât să mă miroase...

Bătrânul îi interzisese să ia cu el băuturi spirtoase, însă tânărul luase totuşi, pentru mai multă siguranţă. După ce l-au „lucrat” şi l-au închis pe Gvido Lieknis, iar încordarea nervoasă dispăruse, cel mai potrivit lucru era să înghită ceva. Spusese deci că merge să mai controleze încă o dată scândurile de la ferestre, însă de fapt se furişase după colţ şi dusese sticla la gură. Nu toţi pot fi ca „ăla”, care merge ca o maşină şi gândeşte ca o maşină!

Dacă va trage când şi când câte o înghiţitură, celălalt nu va băga de seamă! De miros să nu se lege, doar chiar el îl pusese să bea două sticle de bere când îl trimisese în compartiment să vorbească cu inginerul. Şi chiar, dacă-l simte, ce treabă are?! Ducă-se, ştii unde! Să vezi cine-mi face pe şeful!

Şi cu toate acestea tânărul se temea. Nu se îndoise nicio clipă că ar fi pedepsit, numai că nu ştia cât de aspru şi asta-l făcea să fie nervos. Nu-i nimic, poimâine toate vor fi trecute... Celălalt îi promisese că-i dă avans câteva mii, iar „marfa” avea s-o vândă prin legăturile sale treptat. Curios era că tânărului nici nu-i trecea prin cap că partenerul l-ar putea duce de nas, deşi de obicei când se apuca de vreo treabă indiferent cu cine, gândul ăsta nu-l lăsa să doarmă liniştit cât timp nu primea totul până la ultima copeică...

Se gândi că ar fi bine s-o şteargă undeva în vreo staţiune din sud, iar acolo o să mai vadă... Dar nici să se despartă de Riga pentru totdeauna n-ar fi vrut, deşi, ce-i drept, începuse să înţeleagă că aici nu se putea desfăşura, măcar şi pentru că celălalt nu-i va da voie. I se acrise de această supraveghere şi ar fi renunţat de mult la toate, dacă ar fi avut altă ieşire.

Tânărul apucă toporul ruginit şi începu să spargă scândurile. Fiind putrede, se rupeau, nu se despicau.

Ca să vezi cum vine treaba! Tu poţi avea bani de o sută de ori mai mulţi decât unul care şi-a cumpărat o „Lada” în rate, însă el e mai ceva decât tine, pentru că poate trăi unde vrea. Ba nu, el o să mai aibă un cuvânt de spus, îşi va lua o maşină străină şi va veni cumva la Riga pentru vreo două zile. Las să se uite ăia, din „Volgile” lor. Însă tânărul îşi dădea seama că nu va face aşa ceva, de teamă că ar putea să afle „celălalt” despre această călătorie.

Ah, cum reuşise atât de repede acest om, pe care tânărul singur îl căutase, să-l acopere ca sub nişte aripi de vultur dând impresia că l-ar feri de furtuni şi uragane, când de fapt, strângându-l în braţe, nu-l lăsa nici să se mişte, nici să crâcnească. Tânărul se amăgea singur spunându-şi că, la momentul potrivit, se va răzvrăti, dar în momentele când înţelegea că nici vorbă nu putea fi de aşa ceva, se supăra şi mai mult pe sine. Până la urmă ajunsese la concluzia că nu-i rămâne altceva decât să se supună şi, luând o nouă înghiţitură, ascunse sticla.

Nu, alt partener nici nu i-ar conveni. Asta e unic. Un om de o asemenea anvergură nu poate fi subordonat nimănui.

Câţi tipi nu întâlnise, cu mai mult decât jumătate din viață petrecută la închisoare, dar niciunul nu semăna cu EL, nici pe departe. O singură privire de stăpân de-a LUI îi face pe ceilalţi să se liniştească, aşa cum îi face o patrulă de miliţie să se liniştească pe cei ce se bat la beţie. Păi, a sta închis. atâţia ani poate folosi ca diplomă de deşteptăciune? E o laudă? Mai curând e o dovadă de prostie! Păi, majoritatea pentru ce stau acolo? Aproape pentru nimic. Pune laba pe vreo femeie la beţie şi după aceea înghite două ierni la rând fiertură din blidul de aluminiu. A zbierat niţel, s-a uşurat la intrarea în bloc şi iar se uită câtva timp la lumină de după gratii. Şi o tot ţine aşa: când acolo — când aici, când acolo — când aici. Când smulge o şapcă şi fuge cu ea, când sparge o debara sau stoarce bani de la vecini cu promisiuni de a le procura cărbuni. Stă prostul închis o jumătate de viaţă şi mai mult de cinci ruble n-a ţinut vreodată în mână! Sau spărgătorii de locuinţe... Dacă ai pune cap la cap toate loviturile s-ar strânge o grămadă de bani, dar care din ei a stat mai mult de un an în libertate şi cât a luat cu adevărat pe

boarfe? În cel mai bun caz atâţia cât să poată bate cârciumile cu fetele. Nu, din furtişaguri nu s-a găsit încă nimeni să scoată mulţi bani! EL este o excepţie. Pentru că EL este de altă categorie. EL şi eu cu EL. Drace, pe câţi biştari o să punem mâna, nebunia de pe lume!

Terminând de spart, flăcăul înfipse toporul în butuc, când deodată auzi dincolo de perete un plâns cu sughiţuri. Mirat, ridică din umeri şi se duse să vadă ce e.

Dincolo de grajd, sprijinindu-se de perete, stătea femeia şi plângea. Soarele la asfinţit colora zăpada de pe pantă în roşu, iar mai departe, jos, clipocea şi se zbătea râul, sărind peste bolovani.

— Ce-i cu tine?

— Nu ştiu, clătină din cap ea şi începu să plângă şi mai tare.

— Nu mai boci, că nimeni nu vrea să te înşele!

— Lasă-mă! exclamă ea şi repetă încă o dată rugător: Lasă-mă în pace...

— De plâns, poţi plânge şi în şopron, nu aici, pe unde poate trece pe neaşteptate vreun schior tâmpit. Şi, uitându-se la soarele care scăpăta la orizont, adăugă: Dacă a spus EL, e ca şi cum i-ai avea la bancă!

— Pleacă, te rog...

— Mai termină cu spectacolul ăsta, dobitoaco... Altfel... o-ncasezi la mutră!

Supărat, ocoli şopronul şi dispăru pe uşa spartă, ca să apară după un minut cu braţul de lemne.

Omul de la masă învârtea plin de curiozitate în mâini revolverul.

— Câte cartuşe ai tras? întrebă el.

— Când l-am încercat?

— Da.

— Păi, vreo douăzeci de bucăţi, răspunse tânărul. Puse câteva lemne în sobă, prefăcându-se că este foarte ocupat şi străduindu-se să nu sufle cumva înspre celălalt. La început m-am gândit doar să-l curăţ de rugină, dar pe urmă... Ştii, trage grozav! Uite ce găuri face, poţi băga un deget!

— Frumoasa n-a îngheţat acolo?

— Acum apare, că doar n-are unde să se ducă!

— Am în rucsac un ceaun. Umple-l cu zăpadă şi pune-l pe sobă. Facem ceai.

Cineva ieşind afară trânti cu putere uşa, casa se cutremură şi din tavan curse din nou nisip. De data asta nu într-un singur loc, ci mai multe şuvoaie de-a lungul întregii scânduri.

Gvido se opri din desenat şi se uită până când şuvoaiele conteniră. Sau poate-ar fi mai bine prin pod. Ascultând dacă nu umblă careva la uşă, se sui pe cuptor şi împinse în sus scândura, însă nu o putu mişca. Atunci dădu la o parte de pe scaun uneltele de desenat şi împinse cu el în tavan. Nisipul curse din nou, mai mult, chiar şi atunci când lăsă scaunul jos. Mda, fără o rangă ca lumea nu te descurci aici — înainte le băteau în cuie mari. Şi ce risc! Deşi, nu se ştie dacă l-ar împuşca dacă-l prind, — prea au nevoie de el bandiţii. Şi Gvido făcu eforturi să-şi amintească ultima discuţie în toate amănuntele, căutând acolo răspunsul la întrebarea dacă-l împuşcă sau nu în caz de evadare.

Ca să arate că într-adevăr se cufundase în lucru, Gvido bătu la uşă şi se interesă de ce fel de instrumente vor dispune spărgătorii. Sigur că prin uşă nu se putea vorbi uşor şi, de aceea, îi dădură drumul în bucătărie. Ilona nu se vedea, deşi în tot timpul discuţiei pe Gvido nu-l părăsise senzaţia că este pe undeva pe aproape şi că îi aude. Poate în tindă. O dată chiar i se păru că umblă cineva acolo şi că se aude cum se freacă de perete canadiana de nailon.

— Instrumente? repetă întrebarea bătrânul. Radia, ca şi mai înainte, un simţământ de raţiune rece, lipsă de milă şi neîncredere. Vreţi să ne veniţi în întâmpinare şi să elaboraţi un plan de acţiune pentru noi?

Gvido nici nu bănuise că întrebarea lui ar putea fi interpretată în acest fel. Nu se gândise să-i fericească pe bandiţi cu un plan, însă acum se pare că nu mai avea încotro**.** Şi-apoi, care-i diferenţa? Oricum, tot l-ar fi întrebat mai încolo cum să întrerupă sistemul de alarmă al seifului central, cel puţin aşa el, Gvido, ar afla mai multe despre intenţiile spărgătorilor — iar mai multe informaţii nu fac niciodată rău.

— În afară de asta, vreau să discut condiţiile...

— Gvido Lieknis, lăcomia nu v-a caracterizat niciodată, ştim bine acest lucru. Şi, în general, noi ştim multe despre dumneavoastră.

— Desigur, orice sumă mi-aţi propune, n-aş primi-o!

— De ce? Tânărul întoarse brusc capul.

— În următorii zece ani nu m-aş putea folosi de ea. În seif sunt valori prea mari ca miliţia să uite curând dispariţia lor. Iar dacă va fi paralizat sistemul de alarmă, eu fiind unul. din autorii lui, atunci, desigur, mă voi afla printre suspecţi şi ar fi suficient să cheltuiesc o singură rublă în plus că anchetatorul hop şi el. Iar rubla te ispiteşte cu posibilităţile ei...

— Nu pot decât să regret că nu sunteţi partenerul meu. Bătrânul privi spre flăcău cu o ironie plină de înţeles. Aveţi mai multă logică decât vă trebuie, iar altuia nu-i ajunge de fel. Sper ca gândirea sănătoasă să ne unească. Iar dacă totuşi aveţi nevoie de câteva miişoare, spuneţi-ne, nu vă jenaţi, vi le punem cu plăcere la dispoziţie.

— Vreau doar să am garanţia că ies de aici viu şi nevătămat!

— Nu sunteţi într-o asemenea situaţie încât să pretindeţi indiferent ce garanţii.

— Nu uitaţi, insă, că pot să schiţez greşit schema sistemului de alarmă, încât înainte de a ajunge în curte să se dea alarma.

— Nu puteţi. Dacă faceţi aşa ceva, noi vă tăiem pur şi simplu beregata si vă dăm drumul pe sub gheaţă, spuse liniştit bătrânul, fără să ridice tonul.

— Dar nu veţi reuşi să verificaţi veridicitatea schiţei. Dacă aţi fi ştiut unde sunt conductorii nu aţi mai fi avut nevoie să mă atrageţi pe mine aici. Scuzaţi-mă, dar raţiunea spune asta!

— Disputa asta lungă începe să mă plictisească. Abuzaţi fără să vă sinchisiţi de timpul care vă aparţine nu numai dumneavoastră, dar şi nouă. Însă, ca să vă fie clară situaţia dumneavoastră...

— Mâine seară vă veţi întoarce cu trenul de schiori ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic. Vă făgăduim, se amestecă tânărul, dar privirea tăioasă a bătrânului îl făcu imediat să tacă.

— Se înţelege, dacă îndepliniţi cu bună credinţă ce v-am cerut, continuă bătrânul. Iar în ce priveşte verificarea... Păi, adjunctul

dumneavoastră Ghibalo ştie şi el totul despre sistemul de alarmă, nu-i aşa?

— Cred că da, bolborosi Gvido. Practic este obligat...

— Rudele lui locuiesc lângă Rezekie?

— Un frate şi părinţii. Uneori mergeam acolo la pescuit...

— Da, ei nu au telefon... Azi-noapte adjunctul dumneavoastră Ghibalo a primit o telegramă că mama e grav bolnavă şi că la trenul de dimineaţă îl aşteaptă o maşină... Cred — şi omul se uită la ceas, — că acum a început să schiţeze planul. Singura diferenţă e că dumneavoastră aveţi condiţii puţin mai confortabile. Şi-apoi, noi nu vom căuta să clarificăm care din dumneavoastră a minţit, ci pur şi simplu vom termina cu amândoi. Gândiţi-vă dacă aceste amărâte minerale merită două vieţi! Şi-acum, despre instrumente... Vom avea electroburghie cu amortizor de sunet şi foreze cu pobedit, iar dacă va fi nevoie, atunci şi cu diamante. Practic, astea taie metalul ca pe unt. Aşteptaţi, avem una la noi... — bătrânul se întoarse spre tânăr: Scoate-o din buzunarul drept al rucsacului, arată-i...

Era un disc destul de subţire, însă cu un diametru mare, dintr-un aliaj pigmentat cu scântei micuţe. În centru avea un ax, care, desigur, se fixa în capul burghiului. Diametrul era mare, aşa că trebuia lucrat eu atenţie şi pricepere, dar de pătruns, putea pătrunde aproape oriunde.

— Restul — şperacle. Astea nu vă pot interesa...

— Desigur, desigur, răspunse surprins Gvido.

— La fabrică mergem opt. Din păcate trebuie să avem în vedere şi eventualitatea că vom fi nevoiţi să tragem, în asemenea treburi nu poţi şti totul dinainte.

O clipă licări îndoiala — să trageţi? Cu ce dacă aveţi doar un pistol dinainte de potop?

— Noi ne-am prezentat în faţa dumneavoastră cu feţele neacoperite, fără să tragem pe cap ciorapi cu găuri pentru ochi. Facem asta conştienţi că vă este clar — nu vă puteţi permite să glumiţi. Noi putem părăsi acest loc numai dacă vom fi complet convinşi că dumneavoastră nu veţi vorbi. Viu sau mort... În primul caz veţi fi obligat chiar de planul pentru jefuirea seifului central, pe care-l schiţaţi, în al doilea... Ei bine, mai bine să nu vorbim, dar de amintit e nevoie, asta vă va feri de tentaţia de a

face prostii. Nu vă neliniştiţi dacă mâine dimineaţă în locul nostru vor fi alţi oameni. Înţelegerea noastră rămâne în vigoare: ei vor îndeplini cu exactitate indicaţiile mele şi vă vor pune în libertate să prindeţi trenul de schiori. Aveţi timp — exact până la nouă şi jumătate dimineaţa. Dacă vreţi, reuşiţi să terminaţi!

Tânărul deschise uşa camerei. Gvido, aproape clătinându-se, intră şi se prăvăli pe cuptor. Gândul la evadare îl părăsi.

Tânărul privi la bătrân cu admiraţie. Acesta râse sigur de sine. Inginerul Gvido Lieknis îl crezuse.

Femeia, care ascultase din tindă, toată discuţia, intră în bucătărie. Avea ochii înroşiţi de plâns.

„Ia te uită, e mai cinstită decât mi-am închipuit eu”, conchise bătrânul cu un anumit respect.

VĂDUVA

Fiica lui Sam se purta dacă nu prietenos, în orice caz tovărăşeşte. Era o femeie tânără, bine îmbrăcată, cu faţa ovală şi păr blond, lung, lăsat să cadă în plete. Răspândea acelaşi miros de curat ca şi Sam. Îţi făcea impresia că de talpa pantofilor ei nu se lipise nici măcar un fir de nisip. Nici prin felul în care discuta, nici prin altceva nu lăsa să se înţeleagă că vorbeşte cu amanta tatălui ei. Tinerele tăifăsuiau despre el ca despre un bun prieten comun.

— E o prostie, desigur, dar asta-i regula acolo. Sunt permise numai scrisorile către membrii familiei.

— Nu-i pot scrie?

— Au o cenzură! Scrisoarea dumitale s-ar trimite înapoi nedesfăcută.

— Ce mult aş vrea să-l văd!

— Şi el mi-a spus acelaşi lucru. Se gândeşte mult la dumneata. Şi, pe furiş, înconjură camera cu o privire atât de feminină, gata să reţină cel mai mic amănunt care ar fi vorbit de prezenţa unui bărbat. Margita o surprinse şi înţelese totul.

— Eu trăiesc singură, spuse reţinut ea, iar în suflet simţea o furtună de indignare: „După un bărbat ca el? Cum se poate gândi asta la aşa ceva!”

În bucătărie fluieră ceainicul şi Margita se duse să prepare cafea.

Fiica lui Sam privea destul de filosofic la pasiunea tatălui ei faţă de sexul frumos. Nu-l condamna, iar tot ce se întâmplase, trecuse. Însă Margita o surprindea. Pe fata asta n-o putea înţelege. Tot aşa cum se mirase de atâtea ori că tatăl ei putuse să se căsătorească cu o femeie atât de intolerantă şi insuportabilă ca mama ei.

Când Margita se întoarse cu ceştile, musafira tocmai se uita la fotografia din buletinul ei.

— Ar trebui să-ţi vopseşti părul, spuse ea. Îţi dau bluza în care m-am fotografiat. Are un model care-ţi sare în ochi. Deşi toate astea sunt de prisos. Cine s-ar apuca acolo să studieze cu atenţie fotografia? Na, ia-l!

Margita puse buletinul în sertarul bufetului, sub oglindă, şi începură să bea cafea. Fiica lui Sam îi povesti la care ghişeu trebuie să baţi ce să spui şi cam ce spune gardianul. Ea a fost doar la o vizită obişnuită, însă în cazul aşa-ziselor vizite personale pentru douăzeci şi patru de ore te duc într-o cameră specială ca de hotel, unde nu te deranjează nimeni.

Margita se înroşi, lăsă ochii în jos şi continuă să mestece în cafea, deşi zahărul se topise de mult. Fiica lui Sam schimbă pe moment vorba, revenind la bluza aceea, pe care va trebui s-o ia la cusut în unele locuri, iar în altele să-i dea drumul...

Cum mai aştepta această întâlnire! Trecuse o jumătate de an de la proces, avocatul nu reuşise, desigur, nimic, dar tot mai afirma că încă nu-i totul pierdut, că împotriva sentinţei s-a făcut apel tot mai sus şi mai sus la fiecare instanţă. Avocatul se săturase deja de telefoanele dese şi de vizitele ei la biroul de consultaţii juridice, unde îl aşteptau la rând alţi clienţi. Îşi pierduse stăpânirea de sine şi politeţea şi când o vedea, începea să i se zbată un ochi. Numai datorită eticii profesionale nu-i putea spune tăios:

„Nu se poate să nu înţelegeţi că s-a terminat totul, că nu mai putem obţine nimic!”

Pe partea cealaltă a străzii, dincolo de gardul viu se vedeau nişte clădiri în stil vechi, cu ziduri groase, de cărămidă înnegrită, necurăţate niciodată şi ferestre mici, zăbrelite. După primul gard mai era unul, aproape de aceeaşi înălţime, numai că văruit.

Se deschiseră porţile şi ieşiră câteva camioane cu vrafuri de lădiţe goale ale căror scânduri aveai impresia că miroseau încă a pădure.

La intrare, în camera de trecere, stăteau câteva femei, tăcute, cu plasele încărcate. Aşteptau să li se primească pachetele.

Din timp în timp se deschidea un ghişeu şi, după un scurt schimb de cuvinte, lăsau să treacă pe câte una din femei.

„O să-i spun ceea ce înainte îmi era jenă să spun! Te iubesc! Nu, nu aşa! Mai gingaş... Te iubesc. Pe tine, numai pe tine te iubesc! Nu, nu aşa... Parcă-i luată dintr-un cântec. Nu cumva nu pot să spun nimic cu vorbele mele”...

— Nu sunteţi dumneavoastră? o împinse o femeie, care stătea în spatele Margitei. Pesemne că i se strigase de câteva ori numele, dovadă că pe uşiţa ghişeului se întinse capul unui bărbat cu chipiu de uniformă, care strigase cât îl ţinea gura:

— Raizenkova!

Margita se împiedică şi alergă la ghişeu, strângând în mână buletinul.

— Raizenkova?

Se mai linişti... încă puţin, să desfacă paltonul, pentru ca bluza să fie la vedere....

— Raizenkova e mama mea, dar nu vine... Am internat-o la spital alaltăieri...

— Şi dumneavoastră cine sunteţi?

— Fiica.

— Daţi buletinul! Şi treceţi în camera de aşteptare!

O cameră pătrată, în mijloc o masă ca o tejghea, la care stătea un om nu prea tânăr, cu faţă blajină, pe care n-o putea înăspri nici măcar cicatricea. Vorbea cu femeia care intrase înaintea Margitei. În faţa lui era un cântar obişnuit cu o tavă zincată pe un taler şi greutăţi pe celălalt. Cântărind alimentele aduse, le puse pe masă, unde se vedeau câteva funduri de lemn, un cuţit mare şi câteva spiţe de oţel.

— Hai, şefule... — se rugă linguşitor femeia şi încercă să împingă un pacheţel lângă alimentele cântărite deja, dar bărbatul, supărat, i-l împinse înapoi.

— Nu-i voie! Pentru mine, toţi deţinuţii sunt la fel!

Apoi tăie cu îndemânare salamul în felii, pe care le aruncă într-un coş de plastic din cele folosite în magazinele cu autoservire.

— Pachetul? o întrebă pe Margita fără să-şi întrerupă treaba, însă văzând-o fâstâcită, o întrebă din nou: Pachet sau întâlnire? Scoateţi ce aveţi în geantă, controlez imediat...

Din încăperea alăturată veni alt miliţian, cu buletinul fiicei lui Sam. Margita îl recunoscu după coperta violetă.

Controlul alimentelor dură puţin. Câteva înţepături cu spiţa în pachetul de unt şi pâine, de pe borcanul de conserve rupse eticheta ca să vadă dacă sub el nu-i vreo gaură prin care s-ar fi putut schimba conţinutul.

— Aveţi la dumneavoastră bani, medicamente? Dacă da, puneţi-le în coşul acesta, le primiţi când plecaţi... Nu? Atunci pe aici, pe uşa aceea.

Zăngăni zăvorul dublu, care funcţiona automat, scârţâiră ţâţânile, în coridorul lung, complet pustiu, se auziră paşi.

— Uite-aici, la stânga!

Dădu cu faţa de lumina zilei, care i se păru acum atât de puternică încât îşi miji ochii. O curte mică, pietruită, cu o căsuţă mică în colţ, îngrijit zugrăvită, amintind de un *cottage*.

Însoţitorul descuie uşa şi, politicos, o lăsă pe Margita să treacă înainte. Fata se pomeni în bucătăria unei locuinţe comune cu două camere, în care un difuzor transmitea zgomotos muzică, în tigaie sfârâiau nişte pârjoale pe care le tot răsturna cu furculiţa un bărbat dezbrăcat până la mijloc. Cu mâna stângă îmbrăţişa o femeie ciufulită.

— Hm! căscă însoţitorul, ca să facă, în sfârşit, observată prezenţa sa şi a Margitei.

Chicotind, femeia o şterse în una din camere şi se vede treaba că se aşeză pe pat, pentru că se auzi scârţâitul arcurilor.

— Să trăiţi! Bărbatul rămase pe locul său lângă plită şi Margita băgă de seamă abia atunci că e tuns chilug ca un recrut.

— Va să zică, Zanis, ai vecini... Poftiţi în camera asta. Vă aduc îndată tatăl, e încă la lucru... La revedere!

— Mulţumesc, bolborosi Margita. Încordarea nervoasă îi tocise complet toate simţurile.

Sam nu mai are pletele sale frumoase — iată la ce se gândi ea mai întâi, aşezându-se în palton pe margine patului. Probabil că fără păr e caraghios. Şi încercă să şi-l imagineze pe Sam fără păr.

În ultimele săptămâni, aşteptând această întâlnire, Margita nu se gândise la nimic în afară de Sam. Orice făcea, oriunde era, îşi imagina cum o să fie cele douăzeci şi patru ele ore pe care le va petrece cu Sam. Uneori şi le închipuia ca pe o continuă patimă demonică, alteori pline de gingăşie şi lirism. Dar nu se putea opri nici la prima variantă, nici la a doua. Şi se hotărî să-l lase pe Sam să aleagă.

Văzând pe pragul de sus al uşii o cheie, se gândi că trebuie să fie de la uşă. O încercă. Da. Într-adevăr, se putea încuia pe dinăuntru. Prevăzătoare, lăsă cheia în broască şi îşi agăţă blana în cuier.

Şi deodată auzi glasul lui în bucătărie. Se întoarse cu faţa spre fereastră, simţea furnicături pe spinare, în ochi îi veniră lacrimi, deşi se străduia să nu le dea drumul.

Scârţâi uşa... Intră el... Cheia... De ce nu încuie uşa?

— Bună, fetiţo!

— Încuie uşa, iubitule... — şopti Margita.

— Da, da... — spuse Sam şi răsuci cheia.

Margita se întoarse şi se clătină, ca atunci când în plină alergare dai peste un obstacol. Aceste ruine ale Cartaginei nu aveau nimic comun cu Sam. Pufoaică şi pantaloni de lucru din celofibră în amestec cu bumbac, cu urme de mâncare pe ei, aşa cum lasă de obicei oamenii neputincioşi, cărora le tremură mâinile. În jurul gâtului un fular în carouri, mototolit. Şoşoni negri, ca la bătrâni, din care atârnau obiele gri. Mâinile, delicate odată, arătau murdare datorită spălatului neatent, din urechi şi nas atârnau smocuri de păr, capul tuns chilug avea o formă complet anormală, buzele ţuguiate, ochii stinşi, trişti. Pe faţă — o indiferenţă tâmpă şi doar dorinţa animalică de a supravieţui. Sam, care se născuse cu un ordin de repartiţie pentru

apartament cu trei camere în buzunar, în faţa căruia se deschidea un drum larg, care ducea din culme în culme, se pomenise în atelierul de ambalaje al coloniei de muncă cu un ciocan în mână, în atelierul în care trebuia să suporte ameninţările şi înjurăturile grosolane ale brigadierului pentru neîndeplinirea normei, se frânsese deodată.

„Numai de nu m-ar atinge... Numai de nu m-ar atinge”...

Nu, Sam nu se apropie. Lăsându-se în genunchi, începu să cotrobăie pe sub pat, nu cumva e pe acolo un microfon ascuns. Apoi bolborosi ceva de neînţeles, începu să meargă pe diagonală din colţ în colţ. Aminti că Margita trebuie să-i fie recunoscătoare, se plânse de prostia avocatului, îşi exprimă îndoiala că după bufet la Margita se găsiseră numai două mii. Îşi aminteşte bine că a ascuns acolo două şi jumătate. Nu îi reproşează că ea a luat de acolo înainte de percheziţie cinci sute, dar, având în vedere situaţia lui de acum trebuie să-i dea înapoi. Se plânse de prietenii care l-au părăsit la ananghie şi ameninţă că scrie totul despre ei anchetatorului dacă aceştia nu-l ajută. Pesemne numai pentru asta şi vrusese Sam să o vadă pe Margita, ca ea să transmită ameninţările.

Din respect pentru „răposat”, ea le telefonă totuşi după aceea câtorva. Unii au râs, alţii i-au trântit receptorul în nas, iar alţii, şi nu puţini, i-au propus să se întâlnească, au dus-o la un restaurant bun, însă nu s-au încurcat cu propuneri de dragoste. Considerând-o pe Margita omul de încredere al lui Sam şi aliata lui, voiau doar s-o atragă de partea lor.

După ce-l ascultase pe Sam, iar acesta se lungise destul de mult, Margita minţi că trebuie să meargă la serviciu. Sam nu se împotrivi, îi atrase atenţia numai, să nu încurce ceva, cui să telefoneze şi ce să-i spună fiecăruia.

Margita îi dădu alimentele aduse, el le băgă repede sub cămaşă şi, fără a-şi mai strânge măcar mâinile, se despărţiră. Dacă la întâlnirea lor ar fi fost de faţă un al treilea, ar fi văzut pe faţa ei aceeaşi îngrijorare, care-i cuprinde pe adoratorii de idoli când pregătesc pe răposat de drum pe lumea cealaltă şi, de aceea, pun lângă el un pumn de grâu, o cană de lut nears cu apă şi o priză de tutun.

Nu-i părea rău că se întâlnise cu Sam, pe care-l iubise, dar acel Sam murise şi ea niciodată nu-l confunda — nici măcar în gând! — cu bătrânul jalnic care-i provoca tot atâta compătimire ca şi oricare alt om neputincios.

După călătoria la Sam, Margita se simţea şi mai singură. Era trist să-şi amintească de timpurile pe care le petrecuse în compania „lor", să-şi amintească de triumful ei ca primă vioară, de privirile intrigate, când şeful orchestrei anunţa la microfon:

— Acest dans, ansamblul nostru îl dedică frumoasei Margita!

Ştia că pentru treaba asta plătise Sam sau altcineva din cercul lor de atunci şi cu toate acestea îi făcea plăcere. Doar şi pentru cadouri se plătesc bani şi n-o să-ţi placă mai puţin din cauza asta!?

Margita înţelegea că acele timpuri trecuseră şi nu se vor mai întoarce niciodată, că trebuie să coboare din nori pe pământul prozaic, dar tot amâna în aşteptarea vreunei minuni, deşi nimic nu anunţa aşa ceva.

Când deschidea şifonierul şi privirea îi cădea pe toaletele minunate, se întrista. Erau rochii ce se potriveau pentru restaurantele de lux, premierele de la Operă şi aniversări fastuoase. Şi avea senzaţia că partea cea mai minunată a vieţii trecuse, lăsând doar o drojdie amară.

Margita se lăsă de învăţătură. Nu mai avea acum niciun fel de obligaţii faţă de Sam. Datorită acestui fapt zilele se lungeau şi mai triste şi plictisitoare. Îi mai rămăsese doar să se uite la televizor. Ce-ar putea face? Să-i ceară iertare mamei şi să se întoarcă la periferie? Cei de-acolo o consideră „femeie uşoară" şi deci fie că o vor căina, fie că-i vor întoarce spatele. Prietenele vor crede că a venit să le ispitească bărbaţii, tinerii băuţi vor gândi că-i posibil să-i bată la uşă la miezul nopţii, iar mamele îşi vor speria fiii cu bolile urâte pe care le pot căpăta în asemenea cazuri.

Chiar dacă societatea periferiei s-ar milostivi, tot n-ar fi nicio plăcere să asculte pălăvrăgeala, lor despre bunăcuviinţă şi dragoste. O, dacă măcar jumătate din ei ar iubi în viaţă măcar o dată!

Rudele ar încerca să-i vâre pe gât ca bărbat vreun beţiv, care nu-i bun de nimic altceva, şi s-ar mândri cu fapta lor bună —

doar nu putea săraca să rămână aşa în vecii vecilor. Nu, la periferie ar fi tot atât de singură, în schimb aici nimeni n-o incomodează.

Pentru seratele de dans devenise cam trecută, la serviciu erau mai multe femei decât bărbaţi, pe stradă nimeni nu se lua după ea să-i declare dragoste, iar în „Suplimentul de publicitate” al ziarului „Rigas bals” abia începuseră să publice anunţuri cu propuneri de a face cunoştinţă. Ea ar fi răspuns la ele şi cineva ar fi găsit o soţie devotată, blândă şi, cu timpul, poate, iubitoare.

Era de-a dreptul uimitor cât de mulţi oameni aflaseră că Margita fusese la întâlnirea cu Sam.

După ce telefonase foştilor lui prieteni, i se „permisese” în câteva seri să revină în sălile luxoase cu chelneri stilaţi. Aici o aduseseră cei pe care-i interesa foarte mult cum se simte Sam şi ce planuri de viitor are. Urmau apoi, de obicei, promisiuni că o vor ajuta, însă trebuia să mai treacă un timp ca să înceapă campania pentru organizarea ajutorului. Toate astea erau poliţe în vânt. Dacă Margita ar fi fost mai întreprinzătoare, s-ar fi zbătut să primească un serviciu mai bine plătit sau măcar un ajutor în bani.

Apăruseră tot felul de oameni care o descusură îndelung despre proces şi despre ce-i spusese Sam la întâlnire.

O vizită şi Valerian, prefăcându-se că a venit ca un vechi prieten, dar, deşi gata oricând să se ia după orice fustă, nici măcar nu-şi opri privirea mai mult timp pe Margita. Pesemne, îi era teamă de Sam. O rugă pe Margita să-i facă cunoştinţă cu vreo prietenă cu care ar putea să-şi petreacă timpul la Riga. Lidka se măritase cu un tânăr de la Institutul de aviaţie civilă şi se cufundase în întregime în viaţa conjugală. După câteva seri la barul de noapte, unde Valerian demonstrase puterea banilor asupra lucrurilor şi personalului de servire, îi făcu un dar pentru 8 martie, deşi până atunci mai era mult. Când Margita scoase acasă din cutiuţa flaconul de parfum franţuzesc, văzu sub el, împăturită cu grijă, o hârtie de o sută de ruble.

De-o lună Margita apărea în restaurante chiar mai des decât în timpul lui Sam şi din nou atrăgea privirile. Numai că privirile acestea şi şoaptele de pe la mese erau altele:

— Văduva se distrează!

— Văduva îşi trăieşte viaţa!

— Dacă o ţine aşa, îl curăţă pe Sam! Cât putea, după tine, să-i rămână la ciorap?

— Miliţia n-a găsit nimic... Nişte firimituri...

— Cel puţin cu patru zerouri!

— Cine ştie?!

Se uitau la Margita şi vorbeau despre ea. Cu timpul zvonurile se completară cu amănunte reale, bogăţia ei deveni un lucru evident, care n-avea nevoie să fie dovedit.

Schimbarea modului de viaţă şi, în special, puzderia de zvonuri despre bogăţia ei alarmă pe boşorogii din secta prăpădiţilor de adoratori ai banilor. Încă nu existau motive de panică, însă informaţiile deţinute trebuiau analizate. Prefăcându-se că ar fi rubedenii îndepărtate de-ale lui Sam, care sunt gata să plătească ceva, însă mai târziu, când se va sfârşi cu bine treaba, ei vorbiră cu avocatul. Înţelegând că nu se poate bizui pe un onorar gras, avocatul le spuse că se va mai gândi. Probabil că rezultatul discuţiei fusese influenţat nu atât de onorar, cât de faptul că era sătul până în gât de toate discuţiile despre procesul lui Sam, care-i aminteau că nu reuşise să obţină diminuarea condamnării nici măcar cu un an. În ochii clienţilor şi ai colegilor aşa ceva nu-i făcea cinste. Prin firea sa, era un om orgolios şi numai din cauza asta primise procesul. Atunci întrezărea unele posibilităţi juridice de a înmuia sentinţa. Ştia că procesul va fi lung şi că se va vorbi mult de el în Riga, iar asta i se păruse a fi o bună reclamă, care să-l facă popular.

— Ei, şi cum se simte, în general, Sam? se interesă de la avocat bătrânul cu mustăţi scurte, zbârlite. Se spune că avea o soţie nelegitimă. Odată ce am bătut atâta drum, poate că ar fi mai bine să-i facem o vizită?

— Asta-i treaba dumneavoastră de familie — aici nici măcar un avocat nu vă poate sfătui. Personal o ţin bine minte. Fetişcana asta venea la mine zilnic să se informeze.

— Şi acum nu mai vine?

— Nu, e aproape o lună de când nu s-a mai arătat şi n-a mai telefonat. Poate chiar mai mult. V-aş sfătui să vă adresaţi

administraţiei coloniei. Având în vedere că sunteţi veniţi de departe, cu siguranţă că nu vă vor refuza vizita.

„Rudele” se ridicară imediat şi mulţumiră din inimă pentru sfaturi.

Pe stradă merseră în tăcere, apăsaţi de presimţiri sumbre. Numai după ce intrară în camera murdară a bătrânului cu mustăţi de focă începură să analizeze situaţia creată.

— Iar eu îţi spun că fata asta-i o mare ticăloasă! Nu încape nicio îndoială, Zelvak! spuse musafirul, învârtindu-se pe scaunul vienez care scârţâia şi în orice moment se putea sfărâma sub el. În timpul discuţiei se încrunta, pentru că în cameră mirosea a capete de peşte mărunt afumat, a rufărie nespălată de pat şi a maculatură mucegăită, Fata a obţinut o „întâlnire personală” cu el, l-a pupat pe moş, ăstuia i s-a înmuiat inima şi uite-aşa i-a spus unde a ascuns bănişorii.

— Sam nu-i un prost!

— Tu nu înţelegi ce înseamnă acolo o „întâlnire personală”!

Zelvak se tot foia lângă perete, întărind cu pioneze bucăţile de tapet, mirat cât de multe pioneze trebuie — cutiuţa se şi golise.

— Ba eu zic că nu va vorbi niciodată despre toţi! îl contrazise bătrânul.

— După o jumătate de an fata iar se duce la el şi-i stoarce şi numele celorlalţi! Iar după procesul ăsta, nu mai dau doi bani pe mintea lui! Ticăloasa aia umblă prin cârciumi şi risipeşte bănişorii noştri.

— Da, iar noi ce putem face?

— Eu unul n-o să permit să mi se facă asemenea scamatorii! Eu nu iert! Tu mă ştii!

— Trebuie să mai aşteptăm un timp...

— Zelvak, îmbătrâneşti! Şi musafirul se ridică, pregătindu-se să plece. Aici nici nu poţi respira, iar de la bătrânelul ăsta nu poţi aştepta niciun ajutor.

Ca şi când ar fi întărit acest gând, bătrânul se lăsă pe marginea canapelei tocite şi spuse:

— Mă întind, nu ştiu de ce mă înţeapă inima...

Însă imediat după ce plecă musafirul, sări în picioare şi-şi îmbrăcă paltonul. Avea deja un plan de acţiune cum să salveze banii daţi lui Sam şi să mai primească şi pe deasupra.

Pufnind şi gâfâind se urcă la etajul de sus al clădirii din curte şi sună.

Îi deschise un om cu obrajii roşii, în cămaşă albastră cu buzunare aplicate. Era atât de înalt încât, stând pe prag, acoperea aproape tot pervazul uşii. Îi puteai da vreo douăzeci şi cinci de ani. Dedat la chefuri şi răsfăţat, începuse deja să se rotunjească, dar dacă se îndrepta, avea încă o siluetă de sportiv. Se îmbrăca bine, chiar se străduia să etaleze un stil. Mustăţile îi dădeau feţei o oarecare asprime, însă nu puteau ascunde automulţumirea evidentă.

— Ce-i, Zelvak, ce vrei de la mine? întrebarea suna ironic şi grosolan.

— Katea e acasă?

— Ţi-e teamă de ea cumva?

— Răspunde, am ceva serios de discutat.

Gundar îl lăsă pe bătrân să treacă şi închise uşa după el.

Apartamentul era mic, dar uimitor de curat, oglindă, nu alta, fiecare lucruşor la locul lui. Pe pereţi atârnau tablouri destul de bune şi icoane în rame aurite. Capodopere nu se aflau printre tablouri, dar ceea ce avea, nu se putea plânge de îngrijire. În bufetul cu geamuri glisante, în care se vedeau cărţi, erau câteva bibelouri vechi: sfeşnice, o vază chinezească sculptată cu flori şi ciorchini de struguri, o halbă de bere de ceramică fără capac, un ceas deşteptător muzical Junhan şi o zaharniţă de cristal crăpată, cu montură şi mâner de argint.

Zelvak fu plăcut surprins de schimbările, care se produseseră în locuinţă. Ultima dată fusese aici cu opt ani în urmă, cu puţin înainte de moartea mamei lui Gundar. Atunci locuinţa era părăginită, plină de fum de tutun şi un miros acru de băutură. În împrejurimi locuinţa asta era numită „monopol”, fiindcă după ora de închidere a magazinelor mama lui Gundar făcea comerţ cu vodcă. Sectoristul o amendase nu o dată, ba chiar îi intentă şi un proces penal, însă fără folos. Fie că amenzile erau mici, fie că, în general, femeia era de neîndreptat.

La şaptesprezece ani, întorcându-se din colonia de reeducare pentru minori, unde ajunsese pentru spargerea unei case automate de bilete de tramvai, Gundar îl azvârlise pe scară pe tatăl său vitreg — ultimul dintr-un şir! — şi începu să colaboreze

cu maică-sa în comerţul ei, căutând clienţii pe stradă, prin faţa restaurantelor. Mama lăsase să-i curgă doar câteva lacrimi după bărbatul pierdut, în schimb nu ajunse să se bucure văzându-şi fiul mare. Suferea deja de o boală incurabilă şi curând după aceea murise.

Iar Gundar se apucase de zor să repare şi să pună la punct locuinţa, că prea i se făcuse lehamite de murdăria din ea. Urmărind această activitate furtunoasă, sectoristul respirase uşurat şi radiase o adresă din lista sa de „chiriaşi”. Gundar nu numai că muncea, dar promisese că la toamnă o să intre la şcoală la cursurile serale, însă între timp primise ordin de încorporare.

Se întorsese cât de cât mai cuminţit şi probabil povestea ar fi avut un *happy end,* dacă pe stradă n-ar fi vagabondat foştii săi prieteni. Lui Gundar, cel mai puternic dintre ei, îi plăcea să-şi manifeste puterea asupra celor care depindeau de el sau erau mai slabi. Din copilărie văzuse cum se descurca maică-sa cu beţivii. Era de neînduplecat, ca o stâncă, cu cei care ar fi vrut să bea pe datorie. Iar celor mai stăruitori le închidea uşa în nas.

La primul loc de muncă, după venirea din armată, Gundar se menţinu trei luni, la al doilea şi mai puţin, iar apoi îşi lua serviciu numai atunci când primea avertismente că va fi tras la răspundere pentru sustragerea de la prestarea unei munci socialmente necesare.

Pe atunci speculanţii de vodcă, care se învârteau. în jurul restaurantului „Morarul” şi prin împrejurimi, se uniseră în mici grupuleţe, ca să le fie mai uşor să se ferească de miliţia care supraveghea cu atenţie zona şi adesea îi lua de guler pe cumpărători. Să faci comerţ în grup era mai uşor, unul primea banii, altul conducea clientul după poartă, al treilea dădea sticla, al patrulea o aducea din ascunzătoarea sigură. Din cauza acestei diviziuni a muncii, miliţiei îi era greu să adune dovezi. Cu toate acestea, după ce plătise de două ori într-un an amendă câte cincizeci de ruble, Gundar se hotărî să schimbe sursa veniturilor.

Relaţiile elementelor delincvente cu ceilalţi membri ai societăţii sunt studiate, delincvenţii fiind permanent în centrul atenţiei. Nu se poate spune acelaşi lucru, despre acele scursori

ale societăţii, care, cu puţine excepţii, nu ajung niciodată la nivelul unor delincvenţi adevăraţi, însă, din păcate, tot cu puţine excepţii, nici oameni normali nu ajung. Autorităţile fac eforturi să-i obişnuiască cu munca, să-i educe cu ajutorul comisiilor de judecată tovărăşească şi să-i trateze de alcoolism. Furturile comise de ei sunt, de obicei, mărunte, până în cincizeci de ruble, iar în acest caz nu intră în prevederile penale, orice anchetă necesitând cheltuieli mari.

În popor li se spune „albăstrele”, întrucât nu fac nazuri la alegerea băuturilor şi nu de puţine ori beau spirt denaturat, de culoare albastră, de unde şi porecla lor. Nu sunt toţi la fel. Unii lucrează undeva, alţii taie doar frunze la câini, sparg lemne pentru bătrâni, iar alţii pot doar să se târască până la uşa magazinului şi trăiesc doar din mila familiei. Însă toţi cerşesc, sunt gata să pună mâna pe orice lucruşor aflat la-ndemână şi peste cinci minute să „dea pe gât” o băutură ieftină. Cum beau şi prind puteri, cum încep să se strecoare pe scări în poduri şi pivniţe şi numai din cauza lor trebuie să cumpărăm lacăte la magaziile de lemne, să cărăm săniuţele copiilor în casă şi să păzim cearceafurile întinse la uscat în curte. Visul lor azuriu e să ia cu împrumut un televizor şi „să-l dea pe gât”. Însă majoritatea se mulţumesc cu o maşină de spălat.

Printre ei Gundar se simţea ca-n familie, mulţi îşi aminteau cum se duceau noaptea după vodcă la mama lui la „monopol”. Gundar nu ridica nasul, nu-i era scârbă să stea la o sticlă de bere în compania lor dacă se întâmpla să treacă pe lângă ei. Înalt şi bine îmbrăcat, arăta în mijlocul lor ca un zeu. Cumpăra numai ceea ce era mai bun din ce „se învârtea”, plătind fie cu bani, fie cu vin de Porto alcoolizat.

Îi aduceau fotolii dezmembrate pe care singur le încleia, le tapiţa şi le ducea la consignaţia, piuliţe vechi de aramă pe care se pricepea de minune să le cureţe. La veiozele şi lustrele aruncate le punea fire noi şi câştiga de zece ori, pentru că iar începeau să fie la modă obiectele din anii treizeci. Lustre rupte şi semirupte i se ofereau multe, avea îndeajuns de lucru, doar întotdeauna există şi oameni care au nevoie de standardul general acceptat, dar şi oameni care fug ca de ciumă de un asemenea standard şi cumpără totul numai de la consignaţia.

Unii aruncă, alţii cumpără, iar Gundar, mijlocind, aduna caimacul.

În pivniţă îşi amenajase un atelier, în care zăceau mormane de piese pe rafturi. Nu se pricepea de loc la stiluri, dar se pricepea ca din trei lustre rupte să facă una întreagă şi încă atât de strălucitoare şi ispititoare, încât cumpărătorii se omorau după ea. Nici dintre ei nimeni nu cunoştea istoria artei, ba chiar li se părea că nici n-au nevoie de aşa ceva, le era suficient să se uite la eticheta cu preţul. La urma urmelor, dacă obiectul cumpărat nu se potriveşte, îl poate duce înapoi sau revinde, primind aproape tot atâta, dacă nu chiar mai mult.

Cu timpul, la Gundar începură să vină clienţi care nu doreau să alerge pe la magazinele de consignaţie, dar care plasau bucuroşi banii în obiecte de anticariat, făcând speculaţii pe baza preţurilor în creştere. Gundar nu ştia că el însuşi era pentru ei o găselniţă, pentru că vindea mai ieftin decât ar putea ei să cumpere în alte părţi. Afacerea începuse de la câteva mânere de bronz, pe care „albăstrelele” le desfăcuseră pentru vinişor de la nişte uşi mari, somptuoase. Despuierea caselor vechi, supuse demolării, erau un adevărat Klondike[2] pentru Gundar, întrucât de acolo cărau pentru el teracotă smălţuită, lambriuri de stejar şi jaluzele decorative forjate. De obicei, oamenii care demolau casele îşi puneau deoparte pentru ei aceste lucruri, ca să le ia mai târziu, însă noaptea apăreau „albăstrelele” şi cu chiu, cu vai, cărau totul la Gundar. Magazia atelierului se dovedi strâmtă şi trebui să ocupe încă o magazie de lemne.

— Ei, Zelvak, ce marfă ai, de nu te poţi descotorosi şi vrei să mi-o vâri mie pe gât? Gundar luă din coşuleţul de pe masă o lamelă de gumă şi se apucă s-o mestece cu poftă. Musafirului nu-i oferi.

— E o fată.

— Ei?

— O fată cu bani. Nu mai puţin de patruzeci de mii.

— Tone... Azi se zice patruzeci de tone! mormăi Gundar, ca să-şi revină din surpriză. Dacă pentru un om cu o calificare medie

---

2 Zonă auriferă din partea de nord-vest a Canadei. Descoperită în 1879, a provocat o adevărată goană după aur.

asta reprezenta o sumă pe care n-o putea aduna decât strângând de la leagăn până la mormânt fără să mănânce, fără să bea, fără să se îmbrace şi fără să meargă cu tramvaiul, atunci pentru un om care se ocupa de vechituri era aproape fantastică! Gundar chiar la zece mii nu visase niciodată şi deodată i se ofereau patruzeci. Păi, putea să i-o dea pe deasupra şi pe baba care zăcea la morgă! Din păcate, oferta venea de la Zelvak-zdrenţărosul şi Gundar nu-l prea credea. Aşteptă aşadar al doilea punct al discuţiei, când bătrânul zgârie-brânză va începe să se milogească pentru ceva, îi va cere ceva aproape pe degeaba, căci Gundar nu se îndoia nicio clipă că Zelvak venise de dragul vreunui câştig. Nici nu se putea altfel. Şi faţa lui Gundar rămase indiferentă.

— Nu mă crezi? se supără bătrânul.

Gundar ceru dovezi.

Bătrânul înşfăcă cu agilitate o lamelă roz, începu s-o mestece şi ceru garanţii că va primi cinci mii — lui Sam îi dăduse trei — dacă totul avea să se termine cu bine.

Simţind că e ceva adevăr în vorbele lui Zelvak, Gundar începu să se monteze, însă nu avea nici cinci, nici trei, nici două mii, ci doar vreo doua sute drept capital rulant şi un ghiul masiv de aur cu monogramă. Ghiulul acesta îl cedaseră pentru pâine foştii săi prieteni din colonia de muncă pentru minori, care scoseseră ghiulul de pe degetul unui bătrân. La început Gundar se gândise să-l topească, dar mai târziu îşi zise că i se potriveşte şi lui. Oameni cu asemenea ghiuluri nu-s chiar atât de mulţi. Dacă ajunge să stea cu unul din ei la masă, apoi sigur că oricum ai sta, orice ai face, ghiulul se dă singur de gol, fără să vrei te uiţi la el, ca la un apostol sculptat la prora unei vechi corăbii, poţi discuta ce greutate are, modelul, unde a fost făcut, sau, în general, despre preţul aurului...

Zelvak ochi îndată ghiulul şi i-l ceru. Pentru început... Gundar îl trimise cu grosolănie într-un anumit loc, căci politicos nu pot trimite decât diplomaţii de profesie.

Deşi nu izbutiră să se înţeleagă asupra garanţiilor, un folos de pe urma discuţiei tot avură: Gundar se încredinţă că Zelvak nu venise doar să pălăvrăgească în vânt, iar Zelvak se convinse că Gundar este gata să ia parte la aventură. În special după ce

bătrânul îşi arătă puţin cărţile pe faţă şi-i povesti cine a fost Sam şi ce a însemnat în viaţa lui Margita.

Atunci apăru Katea. Era frumuşică. Însă o femeie teribil de afurisită, de care se temeau toţi locatarii casei. Numai acasă la ea era tăcută şi sprintenă, ca un şoricel, fiindcă pentru cea mai mică neascultare Gundar o cadorisea cu o palmă de-i răsunau urechile.

...Pe Margita au îmbrobodit-o cu un procedeu de modă veche. Cine mai face azi cunoştinţă trimiţând scrisori!? Autorul scrisorii recunoştea că o urmărise ca să-i afle adresa, deşi înţelegea că nu se cuvine acest lucru, dar nu avusese încotro. Îi propunea Margitei să se întâlnească la Teatrul dramatic. Propunerea n-o lăsă indiferentă, dar la întâlnire nu se dusese totuşi, întrucât din nou venise cineva care se interesa cum se simte Sam şi o dusese la un bar de noapte. Acolo, între altele, era un nou program de revistă. Simţi puţină jenă doar când începu să mănânce ciupercile servite în ibrice miniaturale din oţel inoxidabil, şi îşi imagină tânărul care poate mai stă şi-acum în vânt şi încă speră să vină ea.

— E precaută ticăloasa! N-o să izbuteşti nimic, spuse Zelvak. Să am atâta bănet, nici eu n-aş lăsa pe nimeni să se apropie! Eh, tu eşti un necioplit, un nespălat pentru o treabă ca asta!

— Se pare că trebuie să mă însor, mormăi Gundar, care încă nu-şi pierduse încrederea în sine. Mă duc acasă şi-i dau florile Katiei. Să vezi ce ochi o să facă!

Scrisoarea următoare era scurtă şi bărbătească, dar cu o undă de amărăciune. El se scuza pentru faptul că o deranjează încă o dată, dar nu se va mai întâmpla asta. Şi, dacă pe ea n-o reţine ceva extrem de important, ar dori totuşi să o întâlnească sâmbătă.

Gundar veni fără flori, totuşi cumpără un mic bucheţel când trecură pe lângă piaţa de flori. Încă nu se hotărâse cum să se poarte cu Margita şi se simţea strâmtorat, iar ochii lui cenuşii străluceau de o simplitate copilărească. Şi, în general, desigur, arăta foarte simpluţ, deşi se străduia să se poarte galant, însă Margita, trecută prin şcoala lumii de Sam, îşi dădu seama îndată că tânărul crescuse într-o familie în care orice se mânca numai cu lingura, că „mulţumesc” şi „poftim” învăţase doar la armată

şi că aceste cuvinte păreau străine în gura lui. Însă tânărul se străduia din răsputeri şi asta îi plăcea. Şi-apoi, singură, fără Sam, se simţea nesigură, ştia că nimeni nu mai are nevoie de ea. Când Margita văzu ghiulul, Gundar îi explică fâstâcit: „Lucrez la fabrica de bijuterii”... — şi Margita se gândi că băiatul îşi cunoaşte meseria. Desigur că nu din jenă pentru ce spusese, însă chiar a doua zi dădu fuga acolo şi se angaja tinichigiu de categoria a doua, aşa că Margita nu-l putu prinde cu minciuna!

Gundar se hotărî să se poarte modest, ştiind că femeilor independente material le place să-şi impună voinţa. Conducând-o acasă, recunoscu că prima dată o văzuse în troleibuz, că-i plăcuse teribil de mult, dar se fâstâcise atât de tare, încât nu putuse să scoată o vorbă. Iar ea coborâse şi se pierduse în mulţime. Când îşi dăduse seama, fusese prea târziu. Dar peste o săptămână norocul îi surâse din nou. O văzuse iar pe Margita. Fără să-şi imagineze ce ar fi putut să-i spună aşa, hodoronc-tronc, o urmărise până ajunsese acasă.

După aceea începură să se întâlnească în fiecare zi. De obicei, Gundar o aştepta la poarta fabricii şi colegele de serviciu îl admirau deschis pe tânărul înalt, care, fără să se jeneze, o săruta chiar acolo pe strada şi o îmbrăţişa din mers pe după umeri.

Deşi între timp Margita află că Gundar stătuse peste un an în colonia de reeducare a minorilor, iar Katea se pregătea să facă scandal că-i luase bărbatul, două luni până la nuntă şi două după nuntă au fost cele mai fericite din viaţa Margitei. Lângă ea se afla un om atent, care-o iubea dezinteresat. Chiar se ruşina că nu poate să răspundă pe de-a-ntregul la simţămintele lui. După înregistrarea legală a căsătoriei la oficiul stării civile, chiar şi mama îi iertase, în parte, păcatele tinereţii.

— Ei, măcar o maşină ţi-a promis să-ţi dăruiască? Lada? întrebă Zelvak.

— Deocamdată nu spune nimic.

— Oh, păţita!

Garanţiile lui Gundar nu prea îl satisfăcuseră pe Zelvak, însă un câştig la afacerea asta tot avu. Mai întâi, în schimbul camerei sale părăginite, pe care o preluase Katea, Zelvak primi locuinţa îngrijită a lui Gundar. După care Gundar, vânzând tablourile şi

celelalte bibelouri vechi, aproape piese de anticariat, înjghebă o mie şi jumătate.

Ca s-o facă pe Margita să umble la punga cu bani mulţi, Gundar începu să-i vorbească despre inutilitatea organizării unei nunţi de pomină, ca şi cum ea ar fi exprimat o asemenea dorinţă. Margita se învoi, iar el, naiv, interpretă aceasta ca supunere din partea tinerei neveste. Chiar şi rochia de mireasă fu cusută dintr-o toaletă mai veche. El tot mai credea în comoara îngropată, gândind că prin asemenea manevre se înlătură toate suspiciunile cu privire la existenţa ei. El mai avea în rezervă o mutare, care trebuia, desigur, să dea rezultate sută la sută. La început îi va aduce doar câteva sute, dar sacul va fi dezlegat şi nu va fi nevoie de prea multă artă ca să ajungă la conţinutul de bază.

Curând după ce Margita rămase însărcinată, Gundar se întoarse acasă cam îngândurat. La serviciu la el i se oferiseră două bilete pentru o excursie prin Europa. Păcat că nu-s bani, că poţi să tot aştepţi o a doua ocazie. Până să se mişte micuţul, până se face măricel... A doua zi veni de la lucru zâmbind, cu o grămadă de hârtii de zece ruble:

— Mi-am vândut ghiulul! Ne mai lipsesc doar patru sute, draga mea, gândeşte-te de unde i-am putea scoate!

Margita se duse la maică-sa, dar se întoarse fără nimic. Fie că mama într-adevăr nu avea, fie că socotea că banii băgaţi într-o afacere atât de uşuratică, ca excursia, nu-i mai vezi uşor înapoi.

Şi Gundar începu să intre la bănuială că fusese păcălit fără milă.

Se năpusti asupra lui Zelvak. Acesta se jură pe toţi sfinţii că nu minţise, că trebuie să mai aştepte. Dar Gundar nu mai înţelegea să aştepte. Ajungând acasă, începu cercetările, în timpul cărora o bătu pe Margita cu acea plăcere nemiloasă caracteristică doar oamenilor laşi, când se răzbună pentru nereuşite. După miezul nopţii cunoştea biografia Margitei până la ultimul amănunt. Şi se lămuri că bani nu are nici ea, nici Sam.

În acest timp Sam fu din nou transferat la închisoare, camera de anchetare. La procuratură se primise o scrisoare anonimă. În cursul verificării faptelor redate în scrisoare, iţele duseseră la câteva delicte penale în care Sam era şi împricinat şi martor.

Însă omul care spusese în camera lui Zelvak: „Eu nu iert asta! O să mai auzi de mine!” nu se alese cu o mulţumire prea mare. Având în vedere starea sănătăţii lui Sam, i-au lăsat aceeaşi condamnare, atâta doar că, aplicându-i-se şi noul articol, nu se mai putea bucura de dreptul de a fi eliberat înainte de termen.

Noua sentinţă Sam o primi cu o indiferenţă totală, caracteristică oamenilor care nu sunt în deplinătatea facultăţilor lor mentale.

IANUARIE

Privirile celor doi bărbaţi se îndreptară spre femeia care intra în bucătărie, iar aceasta, de parcă n-ar fi observat, se apropie de soba pe care fierbea apa de zăpadă într-un ceaun de aluminiu, aruncă în ea câteva fire de ceai şi dădu ceaunul deoparte ca să se facă ceaiul fără să mai clocotească.

— Trebuie să merg după lemne, spuse tânărul şi împinse pistolul pe masă spre bătrân. Se ridică. Îndreptându-se cât era de lung, aproape că ajungea până la grinda de care erau atârnate legături cu diferite plante. Ori că la mutare uitaseră de ele, ori că în timpul înfloririi adunaseră altele proaspete şi nu vruseseră să le mai ducă pe cele vechi în noua locuinţă. Acum tulpinile se uscaseră prea tare şi la cea mai mică atingere se fărâmiţau.

— Deocamdată ajung, spuse plictisit bătrânul.

— Mai bine mă duc acum decât mai târziu, pe întuneric,

— Atunci ce mai stai, du-te.

Afară se însera deja, pădurea părea că se apropiase, grea şi rău prevestitoare. Undeva în depărtare lătra un câine, dar se potoli imediat, îi era frig pesemne.

Bătrânul privi pe fereastra întunecată la tânărul care se bălăbănea prin curte spre uşa şopronului.

„Înseamnă că acolo şi-a ascuns sticla, se gândi bătrânul. Ce bea acum nu-i mare lucru, o jumătate de litru pentru un bivol ca ăsta este un fleac, doarme vreo două ore la noapte şi gata, dar când va pune mâna pe partea sa, atunci va trebui urmărit, ţinut

în frâu. Dar cum? Să sperăm că nu mai are încă o sticlă de o jumătate la el. Nu, absolut sigur nu are.” — Cunoscând slăbiciunea flăcăului. Îl pipăise pe nesimţite, înainte de a coborî din tren, aşa cum fac hoţii de buzunare cu viitoarea jertfă.

Femeia luă locul tânărului la capătul mesei, aşternu un ştergar şi începu să taie pâine. Simţind privirea aţintită asupra ei, îşi întrerupse o clipă treaba şi spuse:

— Dacă chiar vreţi, fierb sardele.

— Altă dată. Când o să facem un picnic.

Ea se forţă să zâmbească. În şopron trosneau scândurile sparte de la stănoage. Arzând, umpleau, pe urmă, camera cu un miros pătrunzător de băligar.

„Iar are ochii roşii... Totuşi el e o pacoste mai mare decât am crezut eu... Dar ce rost mai are să plângă dacă dragostea s-a dus?” se gândi omul, simţind o adevărată gelozie, deşi niciodată n-ar fi recunoscut aşa ceva. Admitea doar teoretic că asemenea simţăminte pot exista.

Însă, de fapt, îl invidiase pe tânărul mustăcios de prima dată, când văzuse această femeie.

Asta se întâmplase în sala tribunalului. Femeia minţise eroic, riscând să-şi piardă ea însăşi libertatea, doar ca să-l scape de închisoare pe tânăr, care fusese amestecat în nişte potlogării cu speculă.

Chiar de atunci, în inima şefului, care stătea acum în bucătăria casei părăsite, sprijinindu-se cu spatele de dulap, se trezise invidia. Uite un om care are un prieten adevărat, iar el nu avusese niciodată. Nici chiar mamă nu avusese.

El era de mult încredinţat că soarta îi este scrisă şi nu mai aştepta nimic de la viaţă, cum nu aşteaptă omul alungat mereu. Vina principală pentru viaţa sa nereuşită era gata s-o ia asupra sa, o parte totuşi se datora şi altora.

Era urmărit de sentimentul de inferioritate, caracteristic pentru toţi cei care au stat mult la închisoare. Nu li se dă de lucru, pentru că nu au domiciliu stabil, iar la cămine sunt primiţi numai cei ce lucrează la întreprinderile respective. Poţi să-l înţelegi şi pe administratorul căminului, care, împreunând mâinile rugător, îl imploră pe cadrist:

„Nu-l luaţi pe puşcăriaşul ăsta! Găsiţi vreun motiv oarecare ca să-l refuzaţi! Aduceţi-vă aminte că am mai avut unul ca ăsta... A furat opt pături şi a fugit, iar după aceea oamenii de treabă nu mai aveau cu ce să se învelească până n-am cumpărat altele noi.”

Cadristul îşi aminteşte şi de ăsta şi de încă unul, care a venit la lucru doar de trei sau patru ori, în schimb a trebuit să-i facă imediat o caracterizare bună pentru tribunal, întrucât reuşise să facă din nou pozne. Şi de ce trebuie tocmai el să rişte, când după colţ mai e o uzină, care are şi ea nevoie de muncitori?

În acest fel, după ce-a fost pus în libertate, s-a pomenit iar pedepsit. Năpăstuire. Singurătate. Dar omul e un animal de turmă, el îşi caută turma. Şi o găseşte. Îşi găseşte locul printre alţii care, pe drept sau pe nedrept, sunt năpăstuiţi. Nu, acolo nu există prietenie, aceşti oameni nu sunt făcuţi pentru prietenie, dar el câştigă putere asupra lor şi se îmbată de supunerea lor.

Fiind pus în libertate a doua oară, căutase din nou calea spre lumea adevărată, însă de data asta era mai greu s-o găsească. Şi atunci se gândi că şi lumea adevărată este tot o ladă de gunoi, o lume în care oamenii îşi rânjesc dinţii unul la altul cât e ziua de mare şi tot umblă de colo colo, ca pescăruşii hulpavi, care se bat pentru fiecare bucăţică de pâine şi peşte împuţit. Şi nu-i de mirare că vedea lumea altfel decât în realitate, — prin fereastra închisorii nu se vede un orizont prea larg.

În închisoare citise mult şi, citind, trăise zeci de vieţi, dar aceste vieţi pentru el erau ireale, născocite, asemănătoare cu visele. Despre viaţă afla în primul rând de la tovarăşii săi de închisoare, dar cuvintele lor nu prea erau dătătoare de nădejde, pentru că, vrând-nevrând, aduceau vorba despre cruzime, neîncredere şi trădare.

— Ce credeţi, cât poate să se lungească? Am făcut cererea de recurs! îl tot întreba dezorientat în celula de carantină un tânăr chipeş, Varpa, care cât pe-aci să ajungă la carceră pentru că nu vrusese la baia închisorii să-şi tundă pletele sale bogate. Jertfă a împrejurărilor şi a anchetei făcute în grabă, era prea bine îmbrăcat pentru viaţa de închisoare şi vecinii săi de celulă începuseră să-l dezbrace încetul cu încetul, să-l fure, să-i stoarcă sau să-i ceară fiecare ba una, ba alta — fularul,

mănuşile, diferite obiecte rămase în buzunare. Mai târziu, când vruseseră, cu ameninţări să-l facă pe tânăr să schimbe geaca lui de piele cu o zdreanţă de plastic, bărbatului vârstnic, care stătea acum în casa de ţară părăsită, îi fusese milă de el, deşi mila nu-i era caracteristică şi nu-l încercase niciodată. Dar Varpa arăta prea neajutorat, ca şi cum ar fi nimerit de pe altă planetă, mai nobilă, printre nişte canibali.

— Zât! strigase pe neaşteptate, şi „şobolanii" fugiră imediat pe la colţuri, de unde urmăreau cu ochi scânteietori ce-o să fie mai departe.

Dar intervenţia bărbatului vârstnic nu putea fi dată drept manifestare a milei, altfel ar fi fost interpretată ca un semn de slăbiciune, de aceea îmbrăcase el însuşi geaca de piele. Peste vreo trei zile Varpa o primise înapoi, însă în această manevră jefuitorii de cadavre văzuseră o politică înaltă, de neînţeles pentru mintea lor, şi îl lăsaseră pe tânăr în pace.

Abia după câteva luni, petrecute în colonie, flăcăul putuse preţui acest ajutor, ca şi pe cel primit după aceea, şi încercase să-şi exprime recunoştinţa.

— Eu mă pregătesc să merg acasă, spuse timid Varpa, recunoscând că nu-i uşor să vorbeşti de întoarcerea acasă când cel cu care discuţi mai are de trăit aici încă zece ani. Când vă eliberaţi, făceţi-mi o vizită, poate o să fiu în stare să vă ajut cu ceva. Uite! şi îi întinse o hârtie cu adresa şi numărul de telefon.

— Lasă, lasă, râsese omul. Dumneata ai prietenii dumitale, eu îi am pe ai mei.

Dar tânărul îi vârâse aproape cu forţa hârtia în buzunarul pufoaicei, iar omul o păstrase de-a lungul anilor ca pe o curiozitate, ca pe o amintire exotică, a cărei singură valoare constă în caracterul ei neobişnuit şi în amintirile legate de ea.

Şi cu toate acestea, după ce-a fost pus în libertate, când se găsea într-o situaţie neclară, fără serviciu şi fără domiciliu stabil, când împrejurările îl împingeau din nou spre colonie, îl sunase pe Varpa.

Este adevărat că-l determinase să sune un alt motiv. În locuinţa Veselei Maşka, unde-şi găsise temporar adăpost, instalaseră pe neaşteptate telefon. Cu o săptămână înainte văzuseră câţiva oameni care fixau pe pereţi nişte fire, iar într-o

dimineaţă apăruseră în locuinţă şi puseseră aparatul de telefon care arăta chiar mult prea luxos în camera mare, deşi fusese pus de-a dreptul pe podeaua murdară — pe parchetul de stejar acoperit cu o vopsea maro pe bază de nitroemail.

— Eu am făcut cândva, mai demult, o cerere! îşi amintise Maşka. Toţi din clădire au scris, şi-atunci am scris şi eu. Ce, eu sunt mai rea?

Cum toate cheltuielile privind locuinţa şi serviciile comunale le plătea chiriaşa titulară, mama ei — pensionară, care locuia cu totul în altă parte, foarte probabil că tot ea plătise şi pentru instalare şi pentru aparat.

— Taică-meu avea telefon, declarase bărbatul Maşkăi, Fedea Secretosul. Numai că la serviciu.

Puse lângă perete o măsuţă, făcu loc pe ea aparatului VEF de culoarea untului, duse receptorul la ureche, verifică dacă ţiuie acolo ceva şi începu să caute prin buzunare numărul pe care i-l dăduse cineva care se interesa de piese de rezervă pentru maşină, însă nu-l găsi. Apoi începu să cotrobăie în buzunarele impermeabilului şi în sertarul mesei mari, ocărând-o în acelaşi timp pe Maşka şi dând vina pierderii pe ea.

Şi Maşka voia să sune, dar nu avea cui. Atunci se uită în revista „Kinoecran” şi formă numărul casei cinematografului „21 Iulie”, care era la cinci minute de mers pe jos: mai sunt bilete pentru astă seară? La penultimul spectacol mai erau şi ea îl trimise pe Fedea să ia două bilete pentru că musafirul, sau cum să-i zici mai bine, refuză să meargă: îl trage la somn, aşa că mai bine se întinde puţin.

Când gazdele au plecat, musafirul se băgă sub pătura zdrenţăroasă, răsfoi un ziar şi încercă să adoarmă, dar nu izbuti.

Banii câştigaţi în colonie se apropiau de sfârşit. Ieri umblase pe la ultimele întreprinderi de construcţii — numai acestea au cămine, întrucât datorită lipsei de mână de lucru întotdeauna sunt nevoite să adune lucrători de peste tot, care după aceea îşi spun ei singuri „trântori”. La aceste întreprinderi se şi gândise când ieşise din închisoare, însă se dovedi că şi-a făcut greşit socoteala. Cum îi răsfoiesc cartea de muncă, cum li se înăspreşte faţa şi glasul le devine dur. Iar dacă totuşi, împotriva inimii, îi oferă ceva de lucru, în ce priveşte căminul îl refuză

categoric. Ce-i de făcut? Să caute în provincie? Să meargă la procuror: „Iată-mă, faceţi ce vreţi cu mine!” Trebuia să se hotărască mai repede, — cât o să mai poată sta pe capul Maşkăi şi al lui Fedea? Iar când va termina banii, va trebui să spună adio încercărilor de a găsi de lucru şi să se ducă în Lituania la prietenii săi. Iar acolo totul depinde de noroc, cât va mai sta în libertate. Păcat că datorită lipsei de domiciliu nu poate reprimi buletinul de identitate, cu el puteai să te gândeşti şi răzgândeşti mai mult.

Oricât ar suna de paradoxal, libertatea nu prea-l atrăgea. Câţi ani ţintise spre ea ca spre o salvare şi mântuire de toate relele, dar în cazul acesta era vorba mai curând de Dumnezeu, căruia i te rogi, decât de realitate. Atâta amar de ani trăise în închisoare, încât, de fapt, era mai legat de colonie decât de lumea de afară.

În cea de-a doua sa viaţă, în libertate, trebuia să înveţe toate din nou, căci din tot ce ştia, numai meseria mai era bună aici. Împins la o parte, se strângea tot mai mult în sine, încercând încă să intre pe un făgaş, însă încercările îi rămâneau fără rezultat. Fără să-şi dea seama începu să urască pe toţi membrii societăţii, învinuindu-i de nenorocirile sale şi simţind tot mai profund complexul de inferioritate.

Şi doar acolo unde se adunau cei de-o seamă cu el era întâmpinat cu îmbrăţişări, acolo din nenorocosul urmărit de soartă devenea o autoritate şi o stea de primă mărime. Dar acolo nu se putea vorbi despre muncă cinstită şi viaţă morală. Se înţelege că asemenea gânduri le vin în minte multora şi acolo, dar păstrează buna-cuviinţă şi nu le exprimă cu glas tare. Neputinţa de a fura şi frica de pedeapsă o explică prin lipsa unor ocazii favorabile, vorbesc în jargon şi îşi dau aere prosteşti în faţa miliţiei, care vizitează locurile lor de adunare.

Şi totuşi din când în când trebuie să plângă pe câte cineva. Cel mai des pe hoţii de buzunare, al căror stagiu de libertate este cel mai scurt, mai scurt decât al spărgătorilor de locuinţe şi magazine. Ultimii capotează în primul rând din cauză că li se promite marea cu sarea de către tăinuitorii care cumpără lucrurile furate, sau de către ginitori, şi unii, şi alţii neriscând

nimic, din care cauză adulmecă cum pot, în schimb le umblă gura ce mare şi uriaşă pradă poţi găsi acolo...

Omul din locuinţa Veselei Maşka lipăi până la telefon, dar încă nu se putea hotărî să-l sune pe Varpa. Se gândea că va auzi: „Nu mai locuieşte aici”, „Scuzaţi-mă, nu-mi aduc aminte de dumneavoastră!”

În receptor, un glas de copil îl informă că tata azi nu-i acasă, să telefoneze mâine dimineaţă.

Glasul de copil provoacă întotdeauna încredere şi senzaţia de familie. Îl cuprinse un simţământ ciudat, uitat de mult.

„N-o să-i cer nimic, o să-i spun doar câteva vorbe la telefon şi gata. Este interesant să ştii cum mai trăieşte. Băiatul n-a fost niciodată dintre ai noştri. În colonie a ajuns dintr-o prostie, datorită unei neînţelegeri. Sunt din ăştia, care stau câţiva ani, dar nu ajung niciodată să fie de-ai noştri, ies pe poartă şi tu ştii precis că nu se mai întorc acolo niciodată. Sunt însă şi din cei care n-au văzut niciodată colonia, şi când îi întâlneşti şi stai de vorbă cu ei, vezi că sunt de-ai tăi. Şi n-ai nicio îndoială că va ajunge nu o singură dată în asemenea locuri.”

Varpa se însurase, avea copii şi era mulţumit de viaţă. El, se înţelege, nici nu voia să audă de o discuţie la telefon, mâine pleacă în delegaţie câteva zile, aşa că cel mai bine e să se întâlnească chiar azi. Nevasta a făcut rost de carne bună de porc, în toată locuinţa miroase a pârjoale, aşa că vino. Dar au fost nevoiţi să ia masa în doi. Soţia trebuia să meargă urgent undeva. Judecând după faptul că privirea nevestei, când au făcut cunoştinţă, nu era prea curioasă, el înţelese că biografia lui nu-i era cunoscută, poate nici nu bănuia de unde se ştie cu bărbatul ei. Cei care ştiu de unde vine, se uită curios dar precaut, ca la o fiară nemaivăzută, care în orice clipă poate lovi cu laba cu gheare ascuţite şi să lase pe faţă zgârieturi care se vindecă greu.

— Trăiesc normal... După excursia pe şantierele împrejmuite cu sârmă ghimpată mi-am terminat cei doi ani de institut care-mi mai rămăseseră, îşi aminti, cu un zâmbet, Varpa. La cursurile serale. Lucrăm cu nevasta ca proiectanţi, am fost înaintat până la funcţia de inginer principal... Ne-am împotmolit în datorii, ca să facem cele necesare, acum le-am achitat, peste un an, doi,

probabil vom putea să cumpărăm o maşină... Dacă vom socoti că ne este necesară... Noi doar nu suntem puşi pe strâns, nici n-ar mai merita să trăieşti dacă ai socoti fiecare copeică... Da, apropo, cum o duci cu banii?

— Bine, mă descurc.

— Dacă ai nevoie, nu te jena...

— Stau pe capul unor vechi cunoscuţi... Deşi oamenii îmi spun că pot să stau la ei cât vreau şi refuză banii, nu-mi este la îndemână totuşi.

— Aşteaptă! Varpa ieşi pe culoar la telefon şi sună îndelung, căutând o femeie, fără să dea de ea.

— Cred că o rezolvăm, spuse el când se întoarse. Sună-mă când mă întorc.

Însufleţit de misiunea nobilă, Varpa se apucă, plin de energie, să-i aranjeze viaţa vechiului cunoscut. Tot ce nu putuseră drumurile multe la birourile de construcţii şi umilinţele de la serviciile de cadre, făcură două telefoane şi funcţia pe care o avea. Problema serviciului se rezolvă cu succes, năpăstuitul deveni încărcător-descărcător şi fu trimis chiar, pe cheltuiala întreprinderii, la şcoala de şoferi, ca la terminarea ei să poată fi avansat. Dar cu locuinţa era mai greu. Într-adevăr, la cămin nu erau locuri libere, înscrierea în cartea de imobil se putea aranja, dar locuinţa nicicum. Şi Varpa începu s-o convingă pe mătuşa sa să-i dea camera cea mică din cele două pe care le deţinea.

— Ai atâtea lucruri vechi şi bune... Acum valorează bani grei... Cu un bărbat în casă e oricum mai sigur...

Încercând s-o convingă, Varpa se gândi deodată că nu ştie nimic despre acest om, în afară de faptul că aproape întreaga viaţă şi-o petrecuse în închisoare. Atunci, cine ştie de ce, îl ajutase, însă poate ar fi scos-o la capăt şi singur. Aranjându-i problema serviciului, Varpa îşi plătise datoria cu vârf şi îndesat. Oare nu-l duce în ispită?

Însă mătuşa îşi şi dădu acordul şi nu mai putea da înapoi.

„Nu, nu va pune mâna pe nimic dacă-i spun că sunt unicul moştenitor. Ar fi totuna cu a mă fura pe mine.”

Şi totuşi Varpa se linişti cu adevărat când văzu cum decurge viaţa acestui locatar în următoarele luni. Însă îşi reproşa ca şi înainte că se grăbise. Motive pentru aceasta se iveau. Pe stradă

se întâlnea, foarte rar, cu foşti tovarăşi de colonie, a căror înfăţişare şi îmbrăcăminte arătau că erau complet decăzuţi. Se făcea că nu-i bagă în seamă nu pentru că s-ar fi zgârcit la o rublă, două, ci pentru că aceştia fiind total lipsiţi de obraz, s-ar fi ţinut după el ca să mai primească. Ar fi putut face asta familiar şi cu glas tare, aşa încât ar fi atras atenţia trecătorilor, să-i spună numele şi funcţia pentru ca să obţină mai repede ce doreau. Pe unii, care i-au fost atunci simpatici, încerca să-i ajute, numai că acest ajutor se întorcea împotriva sa.

Pentru majoritatea celor ce intraseră în închisoare întâmplător soarta luase o întorsătură aproape ca şi a lui. Ieşind afară, ei încercaseră să şteargă şi să uite anii petrecuţi, munciseră, învăţaseră şi, probabil datorită rezistenţei pe care o întâmpinaseră la început, mai târziu ocupaseră posturi mai mari şi mai bine plătite decât alţii.

Omul pe care Varpa se străduia să-l ajute nu putea fi comparat cu mulţimea cenuşie, făcea parte din elită, asemenea oameni trebuie să aibă anumite calităţi morale ca să poată trăi în mijlocul mulţimii cenuşii. Şi forţă fizică, dar forţa joacă un rol secundar, pentru că de dormit trebuie să doarmă atât cel puternic cât şi cel slab, iar în timpul somnului cel slab s-ar putea răfui cu cel tare. Îl deosebea o anumită agerime a minţii, datorită căreia el se distingea clar pe fundalul general al coloniei.

Între oamenii normali purtarea lui arogantă şi dispreţuirea dispărea, fiind doar o poză folosită pentru a-i ţine pe ceilalţi la distanţă. Însă circumstanţele s-au schimbat, omul acesta încerca să treacă complet în cealaltă societate, să se acomodeze cu ea, iar lui Varpa i se părea tot mai mult că-l supraapreciase. Se ivi chiar un sentiment de dezamăgire, căci sprijinul său se născuse, în primul rând, din emoţie şi nu dintr-o adevărată analiză a naturii omului. Emoţia izbucnii la început ca un foc pe care arunci o creangă uscată de brad, însă imediat se face cenuşă. Da, desigur, îl supraevaluase. Omul pe care-l aranjase în viaţa nouă nu dovedea nici cea mai mică tendinţă spre ştiinţă, nici dorinţă de a ocupa un loc mai bun în societate, ceea ce Varpa considera drept trăsături necesare de caracter. Vedea la locatar unul şi acelaşi caiet giorsăit cu lecţiile de la

şcoala de şoferi, deşi dincolo de perete, la gazdă, o bibliotecă uriaşă stătea plină de praf, în care puteai găsi tot ce-ţi dorea sufletul. Însă locatarul prefera să stea toată seara la televizor să se uite la programele proaste şi nefolositoare, sau să se întindă pe canapea, să fumeze şi să se uite în tavan, decât să citească pe Galsworthy sau Balzac. Toate scrumierele din camera lui erau pline de mucuri. Până şi stucatura se îmbibase de fum de ţigară. Fiindcă nu avea prieteni, o dată sau de două ori pe săptămână trecea pe la binefăcătorul său, dar încă de la a patra sau a cincea vizită, când tema amintirilor fusese isprăvită, nu mai aveau despre ce vorbi. Căci pentru ca să discuţi este nevoie de o anumită comunitate de interese. Se plictiseau unul cu altul. Tânărul, fiind mai inteligent, răbda, iar celălalt nu ştia ce să mai facă. În sfârşit, nevasta lui Varpa nu se mai stăpâni: — Vă rog să mă scuzaţi, dar el, probabil, niciodată n-o să vă spună singur...

Gazda încă nu se întorsese de la serviciu. Musafirul se ridică în tăcere şi ieşi. Afară îl aştepta oraşul mare, grăbit şi indiferent, născocit ca să înstrăineze pe oameni. Cum de nu-şi imaginase că intrarea în rai se face doar pe bază de legitimaţii speciale?

În buzunar avea două scrisori. Se hotărâse să răspundă la anunţurile din „Suplimentul de mică publicitate”. La prima adresă îi deschise un tânăr de şaptesprezece ani, care îi zâmbi cu înţeles. Asta îl lămuri pe deplin. În casă nici nu mai avea rost să intre. La a doua adresă îl întâmpină o femeie simpatică. Băură ceai cu biscuiţi, vorbiră mult despre viaţă, însă femeia încerca tot timpul să abată discuţia în aşa fel încât să se lămurească dacă nu suferă de patima beţiei şi dacă în neamul lui nu au existat boli ereditare. Femeia dorea să aibă un copil sănătos, care să se dezvolte armonios. În numele acestei cauze, era gata să suporte inconvenientele pe care le produce în locuinţă un bărbat străin.

Îi sosiră şi alte scrisori, însă nici măcar nu le mai deschise, devreme ce o văzuse pe cea care era gata să jertfească totul de dragul bărbatului său. O alta nici nu-şi dorea...

— Cât revine fiecăruia? întrebă cu un aer preocupat femeia, continuând să taie pâinea şi s-o aşeze pe ştergarul aşternut. Se părea că n-o interesează decât calitatea sandvişurilor şi

mărimea sumei probabile, deşi, în realitate, întrebarea era doar o manevră, ca la box, ca să abată atenţia adversarului. Însă de astă dată adversarul ei era o forţă neobişnuită şi ea se temea că ar putea să-i citească pe faţă intenţiile.

— Nu ştiu... Mult... Nu m-am gândit la asta... Curiozitatea ei îl surprinse neplăcut.

— Totuşi, cât?

— Zău că nu ştiu.

Femeia începu să pună în tăcere caşcaval şi ouă tăiate pe feliile de pâine, apoi întrebă din nou:

— Să-i fac şi lui? Şi arătă spre uşa camerei.

— Se poate lipsi, n-o să moară, răspunse cu răutate omul.

În acest timp inginerul Gvido Lieknis înţelesese că nu are altă ieşire. Rămâne să facă planul amănunţit al primului etaj al fabricii de bijuterii cu instalaţia de alarmă a seifului central. Încă nu se predase de tot, însă să stea cu braţele încrucişate ar fi fost lipsit de raţiune. De ce să aţâţe spiritele împotriva sa înainte de vreme?!

Creionul alunecă uşor şi obişnuit pe hârtia de scris lucioasă. Pe cele două laturi ale coridorului începuseră să se înşire birouri, încăperi de lucru şi anexe.

Munca mergea bine, se întrerupse şovăind doar atunci când îşi aminti de un paznic, care făcea de serviciu noaptea la uşă şi supraveghea coridorul în toată lungimea lui. Din câte îşi amintea Lieknis, întotdeauna făcea de serviciu acelaşi paznic, bătrân, cu o faţă simplă, veşnic fie cu tăieturi de brici, fie cu smocuri de păr roşu sau cărunt nerase. Vestonul îi era tot timpul mototolit şi pătat, numai galoanele de pe epoleţi străluceau. La sărbătorile oficiale îşi atârna medalii tot atât de puţin băgate în seamă ca şi întreaga lui înfăţişare. Mesteca veşnic sandvişuri cu chilcă, iar de băut se ducea să bea sifon de la automat. Deşi spăla paharul îndelung, mirosul de chilcă rămânea şi de fiecare dată când bea cineva după el, i se făcea greaţă de la miros, mai-mai să scape paharul din mână. Mai târziu moşul a făcut rost de o cană de aluminiu şi bea sifon din ea. Acest post i se dăduse, cu siguranţă, din milă, ca să poată s-o tragă până la pensie.

Şi uite că din cauza acestui tip stupid spărgătorii nu vor reuşi să străbată coridorul neobservaţi.

„Rămâne să-i dea una la ceafă, dacă nu găsesc ceva mai bun”, se gândi Gvido Lieknis, continuând să schiţeze încăperea. Problema trecerii prin coridor o lăsă pentru mai târziu...

VĂDUVA

Cele patru luni trăite împreună cu Gundar nu puteau trece fără urme. Margitei nici prin minte nu-i putea trece că n-o iubeşte şi că această dragoste şi-o arăta doar ca la teatru. Înainte de a merge la ofiţerul stării civile, ea voise să-i mărturisească sincer tot despre relaţiile ei cu Sam, dar Gundar n-o lăsase să vorbească, spunând că trecutul nu-l interesează, că-i mai bine să nu-l cunoască şi să nu-l scormonească. Margita pusese aceasta pe seama nobleţii lui sufleteşti şi fu imediat de acord, pentru că vorbind despre Sam, ar fi trebuit să folosească cuvântul „dragoste”.

Dar uite că Gundar aflase de Sam de la alţii şi, desigur, cu cele mai ticăloase adausuri. Ca să-şi răscumpere vina, se străduia să fie atentă şi supusă şi nu-şi manifesta niciun fel de drepturi. Gundar putea petrece toată noaptea undeva, însă ea îi era recunoscătoare că până la urmă vine dimineaţa acasă. Gundar nu dădea nicio rublă pentru cheltuielile casei, însă ea îi era recunoscătoare că vine şi se aşază la masă. Şi numai când el îi ceruse să facă avort încercase să se împotrivească, dar Gundar îi zdrobise imediat acest protest.

O asemenea viaţă îi convenea lui Gundar şi era gata s-o continue până ar fi apărut o variantă mai bună.

Dacă n-o azvârlise imediat în stradă pe Margita, se datora faptului că atunci era gravidă şi aceasta ar fi dus la complicaţii mai mari. Atât mai lipsea: să nască şi atunci Gundar ar fi fost urmărit de executori pentru neplata pensiei alimentare, ar fi trebuit să se judece pentru spaţiu locativ şi toate celelalte. Şi nu-i părea rău pentru că era hrănit ca un taur, în pat cu ea îi era cald, iar dacă Margita încerca să se împotrivească în unele

treburi, imediat o făcea întreţinută, boarfă, femeie de doi bani, iar uneori o mai şi pocnea binişor, însă în aşa fel, încât să nu-i rămână vânătăi.

Visul de a primi o grămăjoară mare de bani i se spulberase. Păcat, desigur, însă întrucât nu se evidenţia printr-o prea mare imaginaţie, iar nevoile lui nu depăşeau limitele unui chef zdravăn, se împăcase cu gândul. Uneori, fiind ameţit, încerca chiar să se convingă că este în câştig, fiindcă toată leafa îi rămânea lui, iar dacă Margita ar fi avut un sac de bani, l-ar fi pus să joace cum i-ar fi cântat ea, ceea ce nu i-ar fi plăcut defel.

Îndată ce a trecut termenul stabilit, Gundar se duse la Zelvak după banii săi. Îşi notase cu grijă pe hârtie tot ce trebuia să primească: banii pe tablourile vândute, compensaţia pentru pierderea atelierului şi dezavantajele schimbului de locuinţă — o sută cincizeci de ruble pentru fiecare metru pătrat. Dacă totul s-ar desfăşura normal, Zelvak ar trebui să pună jos patru mii. Cu gândul la suma asta simţea cum i se încălzeşte sufletul. Atâţia bani nu mai avusese şi nici nu crezuse că o să aibă. Se înţelege că va trebui să-l strângă cu şurubul pe Zelvak. Însă de partea lui Gundar erau superioritatea morală şi forţa fizică. Dacă nu rezolvă nimic, scoate din buzunar cuţitul şi începe să spintece divanul şi pernele. Mai ştii, dacă dă de ceva pe acolo. Iar dacă nu acolo, atunci în altă parte, pentru că Zelvak nu ţine banii la casa de economii.

Urcând scara, Gundar se întâlni cu o vecină. Se salutară respectuos şi fiecare îşi continuă drumul său, însă lui i se păru că pe faţa femeii se ivise o clipă o expresie ciudată.

Cauza o înţelese mai târziu, când ajunse la uşă. Locuinţa lui Zelvak era sigilată. De pe pervaz până la uşă erau lipite două ştraifuri de hârtie cu ştampile.

Încă nu putea înţelege: murise Zelvak sau fusese arestat? Însă hârtiuţele îi spuneau ce era mai important — totul era pierdut. Revenindu-şi, începu să cutreiere locuinţele vecine, dar nimeni nu-i putu spune nimic clar, deoarece totul se întâmplase când oamenii erau plecaţi la serviciu. În sfârşit dădu peste o femeie bătrână care ieşea din casă, la care intrase doctorul de la Salvare să dea un telefon să se trimită o maşină după cadavru, să-l ducă la morgă.

Bătrână se dovedi vorbăreaţă. Îşi aminti chiar când murise Zelvak, cum acesta, într-o cămaşă neagră pământie, căzuse pe pragul locuinţei sale şi nu se ştie cât zăcuse acolo. Când venise Salvarea, se constată că deja se dusese.

Asta se întâmplase cu trei săptămâni în urmă, iar acum Zelvak dormea în pământul umed.

Gundar o asculta pe bătrână, scrâşnea din dinţi şi la început se gândi că-l necăjea intenţionat.

— Când l-au luat pe răposat, a venit dezinfecţia şi aşa a stropit totul pe acolo că pisicile două zile n-au putut ieşi pe scară. Administraţia casei a făcut inventarul bunurilor, apoi au apărut nişte moştenitori şi sub tabla din faţa sobei au găsit nişte bani...

Gundar află şi plecă aproape alergând. Nu-i mai rămăsese nimic de făcut aici.

— Oh, cum am să-i strivesc mutra ticăloasei! Oh, cum o s-o mai învăţ!...

Colegele de serviciu ale Margitei erau femei pline de tact şi considerau că nu au dreptul să se amestece în viaţa de familie a altuia. Numai şefa, o dată, când Margita nu era de faţă, spusese îngândurată:

— În locul ei, aş divorţa.

— Ca să-i rămână acestei lichele locuinţa?

— Cum poate iubi o asemenea fiară!...

— Nici nu ştiu cum am putea s-o ajutăm. Să nu mai vorbim de asta...

Necazul vine ca un avion cu reacţie, — repede şi fără zgomot, nu auzi un sunet nici măcar atunci când avionul de vânătoare sau de bombardament se află deasupra capului. Şi poate de aceea, ca şi aparatele de zbor, nenorocirile vin nu câte una singură, ci escadrile întregi.

Munca pe şantier Gundar nu o socotea, desigur, nici înfăptuirea visurilor vieţii, nici mijloc de a se asigura material. Mai rezista numai pentru că munca pe şantierul de construcţii se apropia de sfârşit şi că acolo se câştigau într-adevăr bani buni. După codul de viaţă pe care şi-l elaborase, considera că trebuie să muncească numai pentru ca sectoristul să nu-şi bage nasul, însă că banii se câştigă cu totul prin alte mijloace. Şi dacă Gundar nu se amestecase încă în vreo speculaţie se datora doar

faptului că nu ştia de ce să se apuce. Să vândă noaptea vodcă era o ocupaţie copilărească şi anturajul de la „Morarul” se schimbase mult şi se îndoia că ar fi fost de ajuns doar faptul că-i veteran în afaceri ca să-i înlăture pe concurenţi.

Şi uite că i se oferi un loc de încărcător la punctul de achiziţie a ambalajelor de sticlă, spunându-i-se că douăzeci pe zi va avea garantat. Se duse la adresa indicată. O Coadă mohorâtă de plase, serviete şi saci se frământa în subsol. La ghişeul îngust al achizitorului se agita un tânăr în cămaşă „safari” şi cu o cruce de aur la gât. Înşiruia sticlele, le număra, ţăcănea cu abacul, dădea banii, glumea ironic, mârâia, iar celălalt doar îşi repezea mâinile afară pe ghişeu, înşfăca sticlele pentru ca clientul să nu mai aibă timp să se dezmeticească. Şi uite că rămânea un bănuţ în plus în casa achizitorului, care se împărţea între toţi seara.

Tocmai atunci începea pauza de prânz, alungară coada în curte şi închiseră uşa. Al treilea tânăr, cu un trup gros, aproape pătrat, — cu siguranţă că făcuse înainte haltere — aşezând stive de lăzi pline cu sticle, măsură cu ochi de cunoscător silueta lui Gundar.

— Bine de tine, arunci uşor orice sus, n-ai nevoie să te speteşti!

Îşi şterse transpiraţia, care-i şiroia din păr pe faţă, deşi era tuns foarte scurt. Cămaşa udă i se lipise nu numai la subsuori, ci şi de spinare.

— Aici trebuie să pui zdravăn în navete, nu să te moşmondeşti, în schimb îţi ies două roşioare pe zi, niciun strungar la fabrică nu bagă în buzunar atâta... Şi-apoi, îţi merge şi leafa...

Pătrăţosul era interesat să-l înlocuiască cineva, întrucât i se promisese un loc de responsabil la alt punct.

Ceilalţi doi se aşezară frânţi de oboseală pe lăzi, chiar şi rânjitul cu „safari” se părea că nu mai e în stare să scoată o vorbă. În sfârşit murmură:

— În general, merge, numai atunci când trebuie încărcată maşina...

Era cald, înăbuşitor, mirosea ca la toaleta unei berării proaste.

„Ia mai duceţi-vă voi cu roşioarele voastre, doar n-am de gând să mă schilodesc! se gândi Gundar plecând. Căutaţi-vă alt prost!”

Cu nostalgia proprie omului care, rupt de meleagurile natale, îşi aminteşte de luncile pline de rouă ale copilăriei, Gundar îşi amintea de atelierul din subsol, roata de şlefuit şi fierăria diversă pe care i-o aduceau nefericiţii de beţivani. Şi înţelegea că dacă se cărau prin tot oraşul n-o făceau pentru ca să se întâlnească cu el, ci pentru că aveau nevoie imediat, pe loc, de bani pentru vinişor.

Locurile de întâlnire nu se schimbaseră, îl întâmpinară cu entuziasm. Le făcu cinste şi, când terminară de băut, limbile se dezlegară şi vechii cunoscuţi se porniră să-i povestească cum stau lucrurile. Rezultă că apăruse un nou achizitor, care nu numai că folosea toate metodele introduse de Gundar, dar le mai şi adusese îmbunătăţiri. Era chiar femeia aceea turbată — Katea. Reuşise să se mărite, însă cu un bărbat pe care îl burduşea ea, se hurduca în „Pobeda” lui antică, care zdrăngănea din toate încheieturile, ca o cutie de conserve când o dai de-a duca de pavaj, făcea pe doamna în şuba ei ieftină de nailon şi cumpăra tot ce-i aduceau pilangiii. Chiar şi flecuşteţele femeieşti, pe care înainte Gundar, care nu se pricepea la ele, le refuza. Nu, prietenii de pahar se jurau că nu-l uitaseră pe Gundar, că tot ce-i mai bun şi mai valoros îi vor aduce lui, ca mai înainte, şi el nu se îndoia că aceste jurăminte pornesc din toată inima, dar în acelaşi timp ştia că nu vor putea să se ţină de cuvânt: doar setea este cu atât mai mare cu cât sunt mai mulţi kilometri care-i despart.

— Afurisitul de Zelvak şi ticăloasa asta de Margita!

Dar nu degeaba se spune că cine caută găseşte. Întâmplător se întâlni cu un fost tovarăş de colonie, de la care cumpărase ghiulul. Înfăţişarea acestuia arăta că o duce bine, poate numai faţa, datorită vieţii de petreceri, i se gălbejise. Depănând amintiri de pe vremea când stătuseră împreună în instituţia de reeducare, intrară în cafeneaua cea mai apropiată, unde prietenul achită cu generozitate nota prezentată de ospătăriţă. Nedorind să recunoască că este un nenorocos azvârlit din şa, Gundar povesti că achiziţionează, transformă şi apoi revinde

lustre şi că s-a perfecţionat într-atâta, încât poate să facă din rahat bici, iar proştii cumpără, îţi smulg din mână.

— Ştii să-ţi ţii limba? îl întrebă prietenul.

— Chiar dacă n-aş vedea o sută de ani libertatea!

— Atunci, hai!

Taxiul îi duse la o casă din marginea oraşului, unde, în curte, erau câteva garaje. Prietenul plecă şi se întoarsa repede cu cheile.

Garajul se dovedi a fi destul de spaţios. Strecurându-se pe lângă o „Lada” murdară, dădură de un spaţiu plin de diferite vechituri, din care o parte era ocupat de o masă masivă, un banc rudimentar cu menghină, rafturi cu piese vechi de maşină şi, rezemate de perete, anvelope uzate.

Sub masă zăcea ceva acoperit cu cârpe îmbibate în ulei. Când le ridicară, apăru o lustră minunată de bronz aurită, din secolul trecut şi, aproximativ din aceeaşi epocă, sfeşnice cu cinci braţe acoperite de ceară.

— Le poţi primi, dar cu condiţia să nu le împingi în Riga.

— Sunt necurate?

— Nu, zăceau aruncate, le-am ridicat.

— Lustra trebuie reparată.

— Nu-mi bate capul, spune, cât dai?

— Păi aşa, la repezeală, e greu de spus.

— Două!

Lui Gundar i se strânse inima. De la prima privire se vedea că face de două ori pe atâta. Dar acasă avea doar banii din vânzarea cu succes a ghiulului, ceva mai mult de o mie, iar să înceapă să se târguiască, prietenul s-ar putea şi supăra şi să curme discuţia.

— Preţul e normal, numai că nu pot să iau totul deodată. Acum o săptămână mi-am băgat banii într-o afacere, trebuie să aştept când se întoarce caimacul.

— Cât poţi pune jos acum?

— O bătrână, a doua peste o săptămână, două.

— Eee... Singur nu pot hotărî.

Prietenul plecă din nou şi se întoarse cu un bărbat de vreo cincizeci de ani. Înfăţişarea nu-i era prea de soi. De dimineaţă nu se bărbierise, însă i se adresa lui Gundar exclusiv cu

„dumneavoastră” şi tot timpul da drumul la vorbuliţe de felul „după cum ştiţi”, „vă daţi singur seama”, „situaţia”, „concret” şi „determinant”...

Apoi demontară lustra şi împreună cu sfeşnicele o puseră în portbagaj pentru a o transporta la locuinţa Margitei. Bărbatul se sui la volan, iar la despărţire prietenul spuse:

— N-o lungi cu a doua mie, altfel am putea să ne supărăm.

„Din ce fundătură veche au şterpelit lucruşoarele astea, dacă pe sfeşnice mai e ceară şi nu stearină? se gândea Gundar, în timp ce le fierbea într-un cazan de rufe, ca să se dezlipească ceara. Fondul muzeistic?”

Când apa se răci, la suprafaţa ei se închegă o pojghiţă de ceară, care se putea îndepărta cu uşurinţă şi să treci la următoarea operaţie.

După ce le-a spălat cu multă minuţiozitate, le-a uscat şi le-a curăţat cu terebentină şi ţipirig, suprafaţa aurită strălucea. Gundar începu să se gândească ce să facă mai departe. Condiţia de a nu vinde lucrurile în Riga îl obligă să-şi ia şi alte măsuri de siguranţă. Ce-ar fi dacă toate astea le-ar modifica puţin?

La început lustra fusese destinată luminărilor şi deşi Edison se născuse, până la apariţia becurilor electrice trebuiseră să mai treacă câteva zeci de ani. În centrul lustrei se găsea un glob de bronz cât un pepene de mare, de la care se resfirau ca nişte tentacule în toate părţile cele opt suporturi de sfeşnice. Globul era atârnat de un lanţ masiv, locul de îmbinare era împodobit cu un vultur bicefal, simbol al imperiului prăbuşit.

Un specialist ar fi spus că această lustră e copia exactă a unui candelabru olandez din secolul al şaptesprezecelea. Mai târziu, în secolul electricităţii, luminările naturale au fost înlocuite cu lumânări artificiale, în care se înşurubau beculeţe alungite. Din cauza turnării monolite a sfeşnicelor cablurile izolate nu putuseră fi mascate, din care motiv le auriseră, ca să nu sară în ochi, şi doar le înfăşuraseră pe braţe.

Înainte de toate Gundar îndepărtă tot ce ar fi arătat că lustra avusese vreodată de-a face cu electricitatea, apoi smulse vulturul bicefal şi, în sfârşit, lăcaşurile pentru lumânări, împreună cu farfurioarele, le înlocui cu lăcaşurile şi farfurioarele

de la sfeşnice. Pentru asta a fost nevoie să facă o nouă tăietură, sfeşnicele arătau acum mai greoaie şi mai stângace, în schimb era puţin probabil ca foştii deţinători s-o recunoască. N-o să le recunoască nici preţuitorii de la consignaţia, cărora poate li se prezentase descrierea sau fotografia obiectelor furate. Cel mai bine era să vândă sfeşnicele câte unul în diferite oraşe, dar despărţite valorau mult mai puţin decât perechi. În sfârşit, Gundar se gândi că era suficient dacă va vinde lustra şi sfeşnicele în localităţi diferite.

Depunând sfeşnicele în caseta automată pentru păstrarea bagajelor de la gara Riga din capitală, coborî în metrou cu două geamantane în care se găsea lustra demontată.

Încă nu venise ora de deschidere a magazinelor de consignaţie, dar lângă uşă stăteau câţiva oameni şi Gundar luă loc la rând după o bătrânică cu un mops de marmură. Deşi era convins că nu i se poate înfunda, nu putea spune că se simte în apele lui. Fricos din naştere, în acest oraş mare şi printre oameni străini se simţea complet lipsit de apărare şi neajutorat.

Aşezându-se pe bancă şi desfăcând geamantanul, se apucă, cu ajutorul cheii inelare şi al patentului, să monteze lustra. Aplecându-se, scotea din geamantan piesa necesară, o înşuruba, căuta următoarea. Deodată văzu între geamantane bombeul unui bocanc, îndreptat spre el.

În faţa lui stătea un bărbat într-un impermeabil simplu, de culoare închisă, cu o faţă inexpresivă.

Ridicând cu agilitate bombeul bocancului drept, bărbatul ciocăni pe capacul geamantanului şi spuse:

— Să ieşim, să stăm de vorbă!

Şi se îndreptă spre o uşă care, probabil, era ieşirea pentru caz de incendiu.

Lui Gundar îi tremurau picioarele când se ridicase de pe bancă.

Curtea era mare şi curată. Vântul purta pe asfalt nisip şi bucăţi de hârtie.

— De unde eşti? vorbi bărbatul, de data asta, plin de amabilitate.

— Din zona Balticii, mormăi Gundar, tot socotind dacă are de-a face cu un lucrător de miliţie sau cu un intermediar, din aceia care se învârt tot timpul pe lângă consignaţii.

— Îmi plac fieroteniile tale.

— Le-am primit moştenire, iar tavanul nostru e jos, n-am unde să le atârn... La voi preţurile sunt mai mari.

— Ce folos, dacă nu-s cumpărători! Eu încă de anul trecut am depus un porţelan de Dresda şi-i aproape anul de când adună praful pe raft. Nu-i sezon... Capitala. În felul ăsta capitala scade preţul, dar şi provincia înţelege manevra.

— Păi, n-am de ce să mă grăbesc... Oricum, înainte de trimestrul următor nu mă mai trimit în deplasare... Iar atunci o să vedem...

Afacerea au încheiat-o în altă parte, departe de magazinul de consignaţie. Într-o încăpere găinăţată de porumbei, luminată de ferestruici liliputane. Toate piesele lustrei au fost examinate cu atenţie, iar banii număraţi cu grijă. După aceea geamantanele grele le cără noul proprietar.

Desigur, la consignaţia Gundar ar fi primit mai mult, însă ar fi trebuit să mai vină o dată la Moscova, iar în arhivă ar fi rămas cu siguranţă datele buletinului de identitate şi adresa.

Se pare că afacerea a mulţumit ambele părţi.

— Uneori îmi mai cade în mână câte ceva, aş putea aduce... — propuse Gundar, sperând să primească coordonatele sau numărul de telefon al cumpărătorului, dar acesta era un om precaut. Să vină de dimineaţă de-a dreptul la consignaţia, la rând, iar acolo îl găseşte el pe Gundar.

Îşi luaseră rămas-bun când Gundar mai aruncă o vorbă:

— Am nişte sfeşnice frumuşele...

— Acasă?

— Nu, aicea, în Moscova.

— Nici pe alea nu ai unde le atârna, tavanul e prea jos? râse cumpărătorul, dându-şi seama că fusese păcălit, luându-l pe Gundar drept un pungaş mărunt, care pusese mâna întâmplător pe lustră şi care voise doar să câştige diferenţa dintre preţurile de la Riga şi cele din Moscova, fără a se tocmi prea mult cu el. Două sute în plus azvârlise de pomană! El l-ar fi trimis cu plăcere pe Gundar undeva mai departe, dar chiar sfeşnice îl

rugase să-i facă rost cineva cu bani grei, care tocmai îşi clădise în camera de primire un cămin.

Înfrângându-şi indignarea, bărbatul cu faţa tristă opri un taxi şi se duse la gara Riga.

Văzând sfeşnicele, cumpărătorul înţelesese totul. Era un intermediar de obiecte de anticariat trecut prin ciur şi prin dârmon, ani de zile se învârtise pe lângă consignaţii, de zeci de ori scrisese declaraţii în biroul anchetatorului. Nu-i scăpă faptul că lăcaşurile şi farfuriuţele erau în alt stil, schimbate cu cele de la lustră şi pricepu de ce se operase această schimbare. Motiv pentru care oferi o sumă derizorie şi doar când Gundar se pregătea să curme discuţia, mai adăugă ceva. Nici cu noua sumă Gundar nu ar fi fost de acord niciodată, dacă nu i-ar fi fost lene să meargă la Leningrad să caute acolo un cumpărător. În afară de asta, spera că acum câştigase încrederea celuilalt şi nu va fi nevoit să alerge pe la magazinele de consignaţie, fapt legat adesea de urmări nedorite.

— Eu cred că şi pentru dumneavoastră ar fi mai comod să-mi daţi adresa...

— Da! Da! Desigur! îşi exprimă imediat acordul cumpărătorul şi-i dictă un număr de telefon cu şapte cifre. Întrebaţi de Viaceslav Lvovici...

Şi, luându-şi rămas-bun în grabă, plecă, iar Gundar se duse să ia masa şi să umble prin magazine, căci până la trenul de seară îi mai rămăsese destul timp.

Numărul de telefon era inventat. Şi nu era de fel al vreunui Viaceslav Lvovici, semn că omul nu mai avea de gând să-l întâlnească pe Gundar. Viaţa îl învăţase că hoţii până la urmă cad în plasă şi atunci îi trag după ei şi pe cumpărătorii lor. Drept care se hotărâse ca timp de mai multe luni să meargă doar pe la magazine de consignaţie.

Într-o stare sufletească plăcută, Gundar păşea alene pe bulevardul Kalinin şi pe strada Arbat, intră prin magazine, deşi nu avea de gând să cumpere nimic. Doar dacă s-ar fi întâmplat să dea de ceva „super”, însă nimic de acest fel nu se vedea. Banii câştigaţi atât de uşor nu-i dădeau pace şi, după un prânz săţios la un restaurant, îşi permise să cumpere două cămăşi iugoslave şi câteva discuri microsion. Ultimele absolut

întâmplător. Văzând că e îmbulzeală la ele, a plătit şi el la casă şi a luat bon. Cât timp s-a înghesuit la coadă în faţa tejghelei, a auzit în jur cât este de lăudat acest ansamblu, al cărui nume era scris pe plicurile viu colorate.

Abia porni trenul din Moscova, că Gundar se şi duse la vagonul restaurant şi rămase acolo până la închidere, pentru a evita neplăcerile compartimentului, unde oftau două muieri grase, iar un doctor militar cu ochelari îşi răsfoia tacticos ziarele.

Vagonul-restaurant era parcă făcut ca să urmăreşti viaţa, dacă nu veneai cu gândul să te îmbeţi până nu mai ştii de tine. Găsindu-şi un loc într-un colţişor comod la fereastră, putea petrece timpul chiar foarte interesant, pentru că în general clienţii se schimbă destul de repede. Aici oamenii intră numai să mănânce, iar chelnerii nu prea te plictisesc, treaba principală fiind să servească masa.

După ce mâncă, Gundar comandă cafea şi o sticlă minunată de vin de Porto, din care se servea fără grabă. Când sticla se goli pe jumătate, lui Gundar i se făcu deodată silă de viaţa pe care o trăise până atunci. Silă că spărsese automate de bilete de tramvai, că vânduse vodcă şi cumpărase de la „albăstrele” orice fleac de fierotenie... Şi chiar dacă fierul vechi îi ridicase calificarea, celelalte două ocupaţii doar îi stricaseră reputaţia, îi era ruşine că se ocupase cu asemenea treburi mizerabile, că-şi irosise talentul şi chiar se bucurase când câştigase zece ruble într-o noapte.

Gundar! Gundar! Cum ai putut trăi în felul ăsta? E nedemn de tine să te pretezi la zece ruble! E o treabă tot atât de măruntă ca şi când ai visa la o pereche de ciorapi pe care s-o cumperi la prima chenzină sau la o cravată la următoarea! Nu, ciorapi n-ai visat, dar zece ruble da! Să-ţi fie ruşine! Tu, care acum ai putut ca în câteva zile să scoţi aproape două mii! Banii ăştia trebuie să-i plasezi fără întârziere în afaceri!...

Bând, îi făcu cu ochiul bufetierei, iar acesteia, pesemne, îi plăcu tânărul deşirat, sau poate că-i plăceau toţi cei care-i făceau cu ochiul. Când se apropie ora închiderii restaurantului, femeia se aşeză pentru o clipă la masa lui, ca să schimbe câteva vorbe cu subînţelesuri. Judecând după toate semnele, avea de ce să se înţeleagă cu ea şi se şi pregătea să facă asta,

însă brusc îşi aminti de banii puşi cu grijă prin buzunare şi de misiunea înaltă care îi era hărăzită lui şi acelor bani.

„Nu-i nimic, mai pot aştepta până acasă”. Gundar se făcu că nu înţelege ce se ascunde în vorbele cu subînţeles ale bufetierei. Asta dădu rezultate fulgerătoare, femeia se ridică imediat. Poate că doar i se păruse lui Gundar că ea i se oferea, poate că doar pălăvrăgea în vânt ca să se destindă niţel după o zi de muncă grea, numai că lui Gundar i se părea că el este o personalitate importantă, că apropierea femeii nu putea fi înţeleasă în alt fel.

Margita prăjea peşte. Pe masă erau farfurii cu ouă sparte şi cu făină. După ce dădea prin făină bucăţile de file, le punea în tigaia în care sfârâia uleiul. În locuinţă se răspândise un miros de peşte şi ulei încins.

— Bună ziua! spuse Gundar intrând în bucătărie.

Margita tresări de surpriză. În ultimele luni el n-o saluta decât cu „Ciao, putoare!” Chiar atunci când, ca acum, se întorcea după o absenţă de mai multe zile. Cu acest mod de a se adresa el îşi punea nevasta la locul ei şi în acelaşi timp îi servea un avertisment că în orice moment poate încasa ce i se cuvine.

— E plină casa de fum, deschid imediat fereastra să aerisesc, spuse în grabă ea. Ai mâncat?

— Fie, dă-mi ceva. Gundar puse pe masa din cameră o geantă nouă, încăpătoare, pe care o cumpărase, de asemenea, la Moscova. Numai să mă spăl puţin.

Margita era uluită că Gundar nu e ursuz şi rău. Dimpotrivă, părea senin, serios. De unde era să ştie ea că din seara precedentă soţul ei s-a ridicat în propriii ochi pe o treaptă superioară şi că nu mai era de rangul lui să-i spună „putoare”.

Dezbrăcându-se până la brâu, Gundar dispăru în baie şi de acolo răzbătu zgomotul plescăiturilor de apă. În drumul spre baie şi înapoi, în culoarul strimt, Gundar se frecă de Margita, care stătea lângă aragaz. Pe ea era doar un capot uşor.

„Proasta aia de bufetieră m-a răscolit totuşi ieri”, se gândi Gundar întorcându-se în cameră. Dorinţa îl cuprindea tot mai mult.

Aruncând pe scaun cele două cămăşi iugoslave, scoase din geantă discurile, neştiind ce să facă cu ele. La bucătărie, Margita stinse aragazul şi începu să pună masa.

— Vino-aici, o chemă Gundar.

Margita apăru imediat în uşă.

— M-au sfătuit... Uite, ţi-am cumpărat două discuri de la Moscova... Dacă n-au să-ţi placă, dă-le cuiva...

Margita învârti discurile în mâini, ca şi cum ar fi cercetat textul şi desenele de pe plicuri, dar nu vedea nimic. Ochii îi erau plini de lacrimi. O iertase! În sfârşit, o iertase! În sfârşit, reveniseră cele patru luni de fericire, datorită cărora ea răbdase totul.

Gundar o înţelese şi o duse pe canapea...

Adormiră târziu, obosiţi, îmbrăţişaţi. Gundar se gândi mult ce o putuse înfierbânta aşa pe Margita — de obicei atât de rece — şi îşi spuse că datorită darului. Ei bine, asemenea fleacuri îşi poate permite şi pe viitor, merită!

Luni dimineaţa, mergând la serviciu, Gundar se pregătea să-l trimită pe maistru ştie el unde dacă s-ar fi legat de absenţa lui nemotivată. Să-l trimită şi să-şi dea demisia. În curând vine vara şi nu-i arde deloc de muncă, odată cu mutarea din vechea locuinţă se mutase şi din raion, aici era altă secţie de miliţie. Chiar dacă i-ar fi transferat unele acte, fapt de care Gundar nu era convins, orice verificare ar fi arătat că se îndreptase, devenind un familist şi un muncitor ireproşabil.

Construcţia noului corp la fabrica de bijuterii, cum credeau trecătorii, cercetând clădirea lungă cu patru nivele, se apropia de sfârşit. Numai dirigintele şantierului ştia că mai este nevoie de cel puţin un an până când să funcţioneze maşinile în ateliere. Nici măcar nu începuseră încă finisajele interioare, deoarece proiectul, în timpul lungilor sale călătorii pe la diferitele foruri, reuşise să se învechească. Comandaseră complet alte bancuri de lucru şi benzi rulante, aşa că fusese necesar să dărâme unii pereţi abia ziditi şi să construiască alţii. Pe unde te învârteai, peste tot dădeai de cărămizi sparte, găleţi cu mortar întărit. În colţuri se ridicau plăci pentru duşumele şi spânzurau cabluri electrice. Ca întotdeauna când munca este întreruptă la jumătate şi brigadierul nu poate să născocească ce să le dea de lucru muncitorilor, — nici el nefiind convins că nu vor începe a

doua zi să dărâme ceea ce au construit azi, — disciplina scade şi oamenii trag tot mai mult spre partea în care se găseşte cel mai apropiat magazin cu băuturi alcoolice.

— Ce să le spun? încercă maistrul să afle de la diriginte, stricându-i dispoziţia şi altminteri destul de proastă.

— Să mai aibă puţină răbdare, că o să ni se dea proiectul refăcut. Nu se poate ca într-o clădire mare ca asta să nu li se găsească ceva de lucru, răspunse evaziv dirigintele, deşi înţelegea foarte bine că răspunsul lui nu putea fi luat în serios.

— Adică — timpi morţi!

— Dacă dumneata nu vrei să lucrezi în sistemul nostru nu înseamnă că nici eu nu vreau. Nu există şantiere de construcţii în care să nu aibă loc întreruperi în muncă, însă niciodată nu se vorbeşte de asta. Nu e bine aşa ceva!...

— Trebuie să născocim ceva! Vorbiţi cu conducerea fabricii, poate că are nevoie să descarce cărbune, să cureţe curtea, să zugrăvească clădirea. Muncitorii trebuie să facă ceva, altfel se duce de râpă disciplina. Au ajuns să joace foiţe în faţa mea! Vă spun eu din experienţa mea — când vom primi proiectul revizuit şi va trebui să dăm bătaie cu lucrul, n-o să mai avem cu cine!

— O să-i telefonez directorului!

— Păi, măcar asta! spuse maistrul şi ieşi din biroul dirigintelui, care era la parter.

În altă situaţie maistrul s-ar fi năpustit la Gundar ca un vultur la un ţiştar pierdut în iarba de stepă, fiindcă două zile de absenţă nemotivată nu mai admiteau discuţii, însă de data asta vorbi liniştit.

— Ce-ai mai avut... bunica ţi-a murit a cincea oară?

— Ce să spun, mi s-a ivit o încurcătură de nici nu-mi vine să mai vorbesc!

— Ei, asta-i! Ia spune.

— S-a defectat autobuzul.

— Şi eu care credeam că n-a sunat deşteptătorul!

— Nu fără glumă... autobuzul! Seara ne-am dus la neamurile nevestei la Tumazi, ne făceam socoteala să ne întoarcem cu ultimul autobuz, dar era plin până la refuz, ca o cutie de sardele, nici măcar n-a mai oprit.

— Nici vineri dimineaţa n-a oprit, ai?

— Păi vinerea dimineaţa nu circulă pe acolo autobuze, în cel mai bun caz aş fi putut ajunge la Riga în jurul orei douăsprezece. Până mi-aş fi schimbat hainele acasă... Ce rost mai avea pentru două ore? Am rămas sâmbătă şi duminică dimineaţa, am mai ajutat acolo la una-alta...

— Eh, ce să mă fac cu tine?

— Nu ştiu! spuse Gundar şi din nou se apucă să îndrepte cu maiul tabla zincată pentru acoperiş. Tabla nu se întindea ca lumea pe betonul acoperişului.

— Alţii trudesc, cum se spune, cu sudoarea frunţii, iar dumnealui taie frunze la câini! Ar trebui să-ţi completez cartea de muncă şi să-ţi dau o cizmă-n fund 1

— Haide! Predau imediat uneltele!

— Aşteaptă! Nu te da jos! O să-mi lucrezi astea două zile!

— Când?

— Nu ştiu încă. Când o fi nevoie, atunci o să mi le lucrezi!

— Mulţumesc, meştere!

Îndepărtându-se, maistrul se întoarse brusc şi-l ameninţă cu degetul său uscăţiv:

— Astăzi însă să nu-mi pleci până nu faci streaşina!

„Am întors-o cu dibăcie, îşi şterse mâinile şi modifică în tabel litera „a” — absent — cu cifra 8 — opt ore de muncă. Acum l-am prins în undiţă pe micuţ! Când începem asaltul o să-mi lucreze sâmbăta sau duminica!”

În drum spre casă Gundar trecu pe la prietenul din colonie. Nu spera să-l găsească, dar era suficient să-i lase un bilet, ca acesta să înţeleagă şi să vină după bani.

Lângă casă, cu două roţi pe trotuar, era parcată o „Lada”, însă Gundar nu se gândi să controleze dacă este aceeaşi maşină pe care o văzuse data trecută. Era spălată de noroi, părţile cromate străluceau, iar culoarea muştar se întâlneşte des la aceste maşini.

Amândoi creditorii se încrucişară cu el pe scară. Erau grăbiţi. Vestea că s-a rezolvat cu banii îi bucură foarte mult, cu toate acestea bătrânul refuză să se întoarcă.

— N-avem voie să întârziem, e teribil de punctual! spuse proprietarul maşinii, deschizând portiera. Arăta preocupat, ca un om care se teme că va rata o vizită foarte importantă, ce

poate juca un rol hotărâtor în viaţa sa. Ne putem înţelege şi mai târziu...

— A, nu, bănuţii trebuie să-i luăm! protestă prietenul lui Gundar.

— Urcaţi-vă... Mai repede, mai repede! Ne înţelegem pe drum! îi grăbi bătrânul.

Trebuiră să aştepte mult un gol în torentul de maşini ca să se încadreze pe magistrală. Tinerii stăteau tolăniţi în spate. Gundar îi rugă să-l lase undeva lângă linia de troleibuz, dar şoferul dădu din mână: „Mai vedem noi!”

— Aici la noi s-au adunat unele lucruri... — spuse prietenul.

— Pot să mai mă uit la câte ceva... — răspunse leneş Gundar, ascunzându-şi interesul, care ar îi putut influenţa preţul.

— Da bani o să ai?

— Dacă o să-mi placă marfa, se vor găsi şi bani.

— Atunci e-n ordine!

Ajunseră în acel raion al oraşului în care locuise înainte Gundar, — unde cunoştea nu numai faţadele caselor, dar chiar şi curţile. Hoinărise mult când fusese adolescent!

Maşina se opri pe neaşteptate în faţa unei case de lemn nearătoase, zugrăvită în verde, cu ferestre înguste, obloane şi jgheaburi strâmbe pentru scurgerea apei şi cu o poartă mare de lemn uşor întredeschisă, doar atât cât să te poţi strecura, întrucât în ele nu era nicio portiţă pentru oameni.

— Am reuşit, spuse şoferul, aruncând o privire la ceas, şi opri motorul.

Gundar îşi aminti că în anii de şcoală — când era încă în clasele mici — venea pe aici după maculatură. I-o dădea o bătrânică care tremura toată. Copiii se mirau că într-o casă atât de urâtă pe dinafară sunt camere atât de înalte şi mari, cu sobe făcute din ceramică sculptată, aurită, pe a căror parte de sus străjuiau îngeri cu fluiere, iar pereţii şi tavanul acoperiţi cu lambriuri de frasin. Camera mare era înconjurată de rafturi de cărţi şi bătrână, la fiecare campanie pentru adunarea maculaturii, curăţa câte un raft pentru ei.

Pe drum răsfoiau cărţile şi rupeau ilustraţiile frumos colorate, le împărţeau între ei, iar apoi în subsolul şcolii, unde se

îngrămădea maculatura, el observa că profesoara de engleză le răsfoieşte cu interes.

Bărbatul care ieşise pe poarta verde era mărunt de statură, ca la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat simplu, dar suplu şi se simţea că are o mare forţă fizică. Fără să aştepte să fie invitat, deschise portiera, îi salută cu o înclinare a capului şi se sui lângă şofer.

— Ştii, era cât pe-aici să întârziem... Străzile sunt atât de aglomerate, încât la fiecare colţ trebuie să aştepţi... Şoferul cuplă din nou motorul. Poate, mergem mai departe?

— De ce?

— Cum vrei... Partenerul prietenului decuplă motorul.

Bărbatul scoase din buzunar o foaie de hârtie şi o desfăcu. În toată lungimea ei era schiţată o cheie. Gundar chiar se gândi că doar au făcut conturul după original cu pixul şi nu l-au schiţat. Cheia avea o formă interesantă — tijă lungă, cu o mulţime de dinţi mărunţi pe ambele laturi.

— După cum mi-ai spus, asta e cheia de la garajul tău, pe care ai pierdut-o şi ai nevoie să descui... Bărbatul pronunţa clar fiecare cuvânt.

— Hm... tuşi plin de înţeles partenerul, dar imediat îi păru rău de asta, pentru că bărbatul îi aruncă o asemenea privire, că celălalt era gata să sară în sus, să facă drepţi şi să-l salute.

— *Cheia asta a ta de la garaj* e foarte interesantă, de mirare unde ai putut să dai peste o asemenea cheie. Uite aici — arăta un loc — articulaţia cade în jos, iar aici — degetul atinse alt punct, — aici în sus.

— Să încercăm să pilim...

— Fără original nu reuşeşti. În glasul lui se putea sesiza o indulgenţă ascunsă, caracteristică specialiştilor de înaltă clasă, când stau de vorbă cu diletanţi.

— Măcar spune-mi ce instrumente sunt necesare.

— Tu nu poţi face asta cu niciun fel de instrumente!

— Atunci ajută-mă...

— Nu mai lucrez în meserie.

— Păi, doar nu degeaba, îţi dau o sumă rotunjoară...

— Nu mai lucrez în meserie! Iartă-mă, dar pauză s-a terminat. Mă duc să văd meciul de hochei. Bărbatul deschise portiera şi,

ieşind afară, se înclină spre pasagerii de pe bancheta din spate. La revedere!

Cu paşi hotărâţi, traversă trotuarul şi dispăru dincolo de porţi.

— Ar fi trebuit să merg singur, poate aş fi reuşit să-l conving, oftă amărât partenerul. Doar îmi e dator!

— Cum de nu l-am mai văzut pe aici? spuse Gundar.

— Păi, n-a mai locuit aici... Iar acum... Doar de-o jumătate de an e în libertate. Maşina se urni. Cu siguranţă că ai auzit de el în colonie. E însuşi Žip.

Gundar ridică din umeri. Numele ăsta nu-i spunea nimic.

— Păi, plevuştii poate nici nu i s-au povestit prea multe despre el... Cel mai mare specialist în seifuri pe care l-a văzut lumea. Dacă ai broască yale, el o ciocăneşte doar de două-trei ori cu degetul mic şi gata — s-a deschis. Însă nu iartă glumele. Barâga, din cauza căruia s-a ars, s-a aruncat pe fereastră de frică, atunci când Žip, ieşind din închisoare, a trecut pe la el să-i dea bună ziua. Asta e! Partenerul se mândrea evident cu un astfel de cunoscut. Deci, întâi mergem după bani, iar după aceea să vedem marfa?

Se hotărâră ca mai întâi să vadă marfa, ca să nu se ducă de două ori după bani.

Pe drum şoferul povesti încă mult timp despre întâlnirile sale cu Žip. Înainte nu fuseseră în acelaşi timp în libertate, în schimb în colonie se întâlniseră de câteva ori.

— Cu ce ne facem treaba? îl întrerupse îngândurat prietenul lui Gundar.

— Cu burghiul şi-o pilă.

— A dracului muncă.

— În schimb, după aceea, pâine cu stafide!

— Ca să vezi, afurisita de cheie!

— Mai înainte meşterii, dracu să-i ia, ce nu făceau! Maşina coti în curte şi se opri în faţa garajului. Duceţi-vă de vedeţi, eu rămân aici, să nu-şi bage nasul careva!

De data asta, în colţul garajului, sub aceiaşi saci, erau patru sfeşnice de perete, vechi, cu ornamente baroc şi Mântuitorul crucificat în mijlocul unei mulţimi de oameni, pictat pe o placă de lemn de un metru pe un metru. Prietenul îi spuse că mai

fuseseră două potire, dar le făcuseră vânt chiar din prima zi, fiindcă nu credeau să-l vadă atât de repede pe Gundar.

După ce se târguiră îndelung, Gundar rămase aproape fără bani, însă toate lucrurile se mutară în locuinţa Margitei. După tablou se vedea că provine din vreo biserică luterană sau catolică şi îşi puse mari speranţe în icoană. Era clar că e opera unui vechi maestru, poate o copie, însă şi aşa ceva se plăteşte cu bani grei. Şi dacă i-au dat-o la jumătate de preţ, se datora numai faptului că nu ştiau unde să găsească cumpărător pentru un asemenea tablou cu conţinut religios, căci speculantul de icoane ortodoxe îl văzuse şi-l refuzase.

Gundar înţelese îndată de unde vine marfa. Asta îl linişti în mare măsură. Văzuse multe biserici jefuite, cu orgile sfărâmate, sobele dărâmate şi geamurile sparte, ba chiar el, o dată, împreună cu alţii, se furişase într-o biserică şi făcuse acolo din resturile de bănci un foc şi nimeni nu venise să-i ia la rost când fumul începuse să iasă afară. Doar erau eroi care luptau împotriva ignoranţei şi obscurantismului. De altfel mulţi treceau cu vederea distrugerea bisericilor, presupunând, probabil, că asta va da rezultate pozitive în acţiunea de educare a tineretului.

Cine să-i prindă pe prieten şi pe partenerul lui în incursiunile nocturne? Nişte bătrânele cucernice care îşi trăiseră viaţa? Miliţianul scuipă pe aşa ceva şi-şi vede de drumul său, fără a mai încheia măcar un proces-verbal.

Gundar încă nu ştia că glasurile slabe de protest treziseră raţiunea, că unele biserici începuseră să fie ocrotite ca monumente de arhitectură, iar în altele se trecuse la o evidenţă amănunţită a obiectelor de artă care se găseau de veacuri acolo şi începuseră să fie considerate, în primul rând, ca valori artistice, iar nu ca obiecte de cult.

— Hm, aţi dat peste un filon de aur! spuse cu invidie Gundar.

— Tu pregăteşte bănişorii numai, în curând o să mai avem! râse satisfăcut prietenul.

Directorul fabricii de bijuterii înţelese grijile dirigintelui. În special după ce străbătură împreună şantierul şi întâlniră acolo trei-patru muncitori cu ochii înroşiţi.

— Numai să clarific pentru câţi oameni pot asigura lucru şi dau dispoziţie să li se facă legitimaţii, spuse directorul la despărţire.

Legitimaţiile constructorilor nu erau valabile pentru intrarea pe teritoriul vechii fabrici, deşi oamenii erau consideraţi ca lucrători ai „Opalului”. Nu oricui căruia i se încredinţa cărămida i se puteau încredinţa briliante, platină, aur. În afară de asta, actualul corp de pază — cel viitor era încă în discuţie — nu putea asigura supravegherea şi a vechii clădiri şi a celei noi. Deocamdată rezolvaseră treaba aşa: cinci paznici înarmaţi, în uniforme de miliţieni şi doi câini fioroşi făceau de serviciu zi şi noapte pe teritoriul vechi, iar cel nou era înconjurat de un gard uşor şi la poartă postaseră o femeie în vârstă, care lăsa să treacă constructorii şi maşinile cu materiale de construcţii. Pentru ca să nu îngheţe bătrânica iarna, îi înjghebaseră o gheretă cu un godin de fontă, pe care-l încălzea cu brichete de cărbuni şi resturi de scânduri, aşa că la ea era o căldură ca la saună.

Clădirea cea nouă şi cea veche se îmbinau una cu alta, spre alee nu dădea nicio fereastră, în sus se înălţau zidurile netede, la una albe, din cărămidă refractară, la cealaltă din cărămidă roşie, uşor înverzite, legate cu mortar. Exact din aceeaşi cărămidă era făcut zidul curţii, înalt de cinci metri, care, descriind o buclă, revenea la clădirea veche.

Adunându-şi subalternii în semicerc, ca pe nişte recruţi, maistrul îi judecă zdravăn, deşi aceştia nu avuseseră încă timp să greşească, însă el se ţinea de principiul că dacă s-ar întâmpla ceva, — prinde orbul, scoate-i ochii!

— Acolo o să vedeţi tot felul de lucruri strălucitoare, dar ferească Dumnezeu să puneţi mâna pe ceva! Înainte să plecaţi acasă, în camera de ieşire vă controlează cu un aparat de raze ascuns, iar ăsta arată şi ce aveţi în burtă!

Înainte de asta le vorbise de mândria muncitorească şi despre primele care, la nevoie, se vor tăia fără milă. Cât priveşte razele, ideea îi venise în ultima clipă, când își aminti de întâmplarea de la aeroport. Atunci uitase cheia în buzunar şi, trecând prin cadrul de control, ceva ţiuise.

Maistrul însuşi nu fusese niciodată în clădirea veche, dar lucrătorii nu trebuiau să ştie asta! Chiar dacă el era profund

convins că printre băieţii lui nu sunt hoţi — oricui din ei i-ar fi putut încredinţa punga şi cheile de la locuinţă — sufletul nu-i era liniştit la gândul examenului de cinste care urma. Ca o mamă dintr-un fund de provincie, când îşi conduce fiul care pleacă în capitală, unde sunt atâtea ispite de tot felul, încât ea nu poate să-l ferească de toate, fiindcă nu le ştie, devreme ce ea însăşi nu a fost acolo niciodată!

— Staţi! Nu plecaţi! Care din voi ştie să umble cu electrocarul? întrebă maistrul când şirul se pusese în mişcare.

— Eu, ridică leneş mâna Gundar.

— Atunci te duci la şeful atelierului de transporturi.

Aproximativ în acest timp în îndepărtata Moscovă aveau loc evenimente care merită toată atenţia. Un om relativ stimat, însă plin de bani, care răspundea la numele de Ignat Matveevici, înşurubă la loc capacul unei sticle de plastic cu lichid pentru curăţarea metalelor preţioase şi a bronzului, îşi trase sufletul după munca grea şi aruncă în cămin tamponul de vată, mirosind a ţipirig. Apoi se lăsă în fotoliu şi începu satisfăcut să contemple noua achiziţie — două sfeşnice cu cinci braţe, care străluceau pe cămin de parcă erau din aur curat.

— Minunat! şopti el.

Pe toţi pereţii atârnau una lângă alta icoane şi tablouri, în vitrine îşi duceau traiul lor bibelouri, ceşti, farfurioare, zaharniţe şi farfurii decorative din porţelan. De tavan atârna o lustră stil Pavlov cu o tijă de sticlă verde şi ornamente de cristal, pe braţe ramificate de bronz.

— Scump, dar frumos! şopti el din nou.

Şi în imaginaţie îi apăru tabloul consignaţiei din secolul douăzeci şi unu, unde nepoţii lui vor primi pe aceste sfeşnice şi icoane o grămadă de bani, de zece ori mai mult faţă de cât a investit el. Viitorul nepoţilor este asigurat, chiar dacă vor creşte tot atât de fluşturatici ca şi copiii lui Ignat Matveevici, care ştiu doar să risipească banii, nu să-i câştige. Nu, în general, sunt buni, dar nu ştiu să facă bani! Intelectualitatea!...

Se auzi soneria şi Ignat Matveevici se bucură că mai poate admira cineva achiziţia lui. Din păcate, era doar vecinul Serafim,

căruia i se stricase telefonul şi care voia să sune la deranjamente.

Pe Serafim, Ignat Matveevici nu-l considera cine ştie ce mare cunoscător, însă nu putu rezista ispitei de a-l duce pe musafir în cameră, unde, cu un gest indiferent, îi arătă sfeşnicele.

— Minunat! oftă Serafim.

— Dar priviţi-le mai de aproape! îi permise cu generozitate Ignat Matveevici.

— Bronz, spuse Serafim, apropiindu-se de cămin. Bronz aurit. Păcat că lăcaşurile şi farfuriuţele au fost puse ulterior.

— Stil curat!

— În stiluri nu mă pricep, însă metalele sunt specialitatea mea, dacă îmi permiteţi să spun, şi de aceea cred...

— De ce credeţi asta? întrebă înfuriat Ignat Matveevici, însă Serfim nu băgă de seamă această furie.

— Păi, uitaţi-vă aici, unde s-a şters aurul. Şi ciocăni cu degetul acolo unde se îmbinau lăcaşurile cu corpul monolit. În ambele cazuri sub pelicula de aur se vedea bronzul, însă de altă nuanţă. Uite aici gălbior, iar aici aproape roşietic. Culoarea bronzului depinde de proporţiile de cositor şi aramă. Cu cât e mai multă aramă, cu atât aliajul e mai roşu. Cu cât e mai mult cositor, cu atât aliajul e mai galben.

— Prostii! izbucni Ignat Matveevici, deşi urmărise explicaţia foarte atent.

— În vechime, fiecare turnător se ţinea de aliajul său cunoscut şi încercat. Nici nu-mi pot închipui ce ar fi trebuit să se întâmple ca să renunţe la el. Schimbarea aliajului complică prelucrarea ulterioară: trebuie schimbată densitatea materialului pentru forme, altfel metalul se scurge în alt mod prin formă şi poate să se solidifice înainte de a ajunge până la capăt... Dar sfeşnicele sunt într-adevăr minunate, păcat doar că... Eh, am plecat, mi-au spus că meşterul de la telefoane vine imediat...

Ignat Matveevici se pricepea bine la blugi şi geace, metalurgia şi arta pentru el erau pădure virgină, dar nu trebuie să pretinzi prea mult de la un om. În toate celelalte domenii ale vieţii era nevoit să se bazeze pe cinstea specialiştilor şi pe preţ. Dar dacă cinstea vânzătorului şchiopătează?

Ignat Matveevici cercetă petele gălbui şi roşietice ale bronzului până i se împăienjeniră ochii.

Nu se simţea bine. Exact ca şi când i-ar fi dat ca mită bani falşi, care nu sunt primiţi în niciun magazin. Nu, trebuia cumva să se liniştească...

După un timp se aşeză la telefon, îl sună pe vânzător şi-l rugă să vină imediat. Acesta, mirosind despre ce-i vorba, se ocărî că nu schimbase la loc lăcaşurile de la lustră, deşi pricepuse că prin această manevră, Gundar voia să-i încurce pe cei ce ar fi căutat lucrurile furate, dar nici el nu vrusese să rişte. Iar acum nu mai avea ce face. Lustra plecase de ieri într-o republică din sud.

— Vă deranjează că bronzul e de nuanţe diferite? Se întâmplă adesea, se ţinu disperat vânzătorul. Nu orice meşter poate turna forma de bază. Un asemenea meşter nu-şi bate capul cu lăcaşurile şi farfuriuţele şi le comandă altuia. Valoarea obiectului nu scade cu asta. „Dacă tâmpitului ăstuia îi dă prin minte să meargă cu sfeşnicele la Consignaţia, atunci reputaţia mea s-a dus pe gârlă”, se gândea el disperat, ştiind prea bine că reputaţia de cunoscător cinstit era sursa principală a veniturilor sale.

— Şi sunteţi gata să-mi înapoiaţi banii? aruncă atuul principal Ignat Matveevici.

— Peste o jumătate de oră, dacă doriţi!, — Nu, nu vreau... Eu ziceam doar aşa...

Dar când vânzătorul plecă, Ignat Matveevici fu cuprins din nou de nelinişte: dacă mai apare vreun Serafim şi te face de râs în faţa tuturor?

Şi deodată îi veni în minte o idee genială. O să facă rost de o hârtie oficială, care le va astupa gura tuturor. Stai, stai... Cine-i povestise oare despre o comisie de expertiză, care există pe lângă muzee şi din care fac parte oameni de ştiinţă, doctori? O să plătească frumuşel cât e nevoie, nu-i o problemă!...

Există cuvinte care emoţionează şi neliniştesc, — „meşter aurar”, „bancă”, „seif”. Fabrica de bijuterii făcea parte dintre ele. Cuvintele acestea sunt legate, nu se ştie de ce, de bogăţii fabuloase — deşi probabil la asta contribuie şi literatura de

aventuri şi noi ne încăpăţânăm să nu luăm în seamă ce ne spune raţiunea: în cele mai multe seifuri se păstrează documente, iar în majoritatea băncilor, chiar internaţionale, hârtiile foşnitoare sunt aduse doar în ziua în care se face plata salariilor, exact ca la întreprinderile obişnuite, iar majoritatea meşterilor aurari nu au de-a face cu aurul.

Şi deşi cei ce lucrau pe acoperiş sau la etajele superioare, ca şi cei care se uitau peste gardul fabricii de bijuterii spuneau că acolo nu-i nimic care să merite atenţie, subalternii bătrânului maistru de lângă intrarea la „Opal”, unde actele erau controlate extrem de atent, comparându-se fotografiile cu originalele, căscau adesea gura şi socoteau că o să vadă dincolo de porţi măcar o minune. Această aşteptare nu se datora nici unei lăcomii, dar cine ar renunţa la plăcerea de a atinge un lingou de aur sau măcar de a privi o ladă cu argint, cu resturi de folie de argint, după ce matriţa a decupat din ea piesele necesare?! Doar după aceea ai ce povesti. tot restul vieţii! Dar când au trecut de poartă, în faţa ochilor li s-a înfăţişat o curte asfaltată, nu prea mare, dintre cele mai obişnuite, în fundul căreia se ridica clădirea principală, cu un portal artistic adăugat. Îl încununau două fecioare zdravene, care, din ulcioare de zinc cu găturI înguste turnau într-o amfora de zinc ori apă, ori vin. Mai curând vin, pentru că în jurul coloanelor portalului se vedea viţă de vie cu frunze şi ciorchini. Era clar că administraţia putea fi găsită dincolo de uşa asta.

Pe ambele laturi ale clădirii mai erau un fel de uşi, însă înalte şi largi, ca să poţi intra cu maşina.

În partea dreaptă a curţii se ridica o clădire lungă, fără etaj. Judecând după uşile mari din scânduri îmbucate, era un garaj. În partea aceea zăceau bare de fier de diferite dimensiuni, unele pesemne de foarte mult timp, pentru că începuseră să rugineascâ.

Tocmai când toţi se împăcaseră cu gândul că lucrătorii de la acoperiş avuseseră dreptate şi că aici nu-s niciun fel de minuni, din clădirea anexă ieşi un plutonier-major de miliţie. La centură avea un toc, din care se vedea chiar mânerul revolverului, iar în mâini ţinea un ceainic aburind, pe care-l ducea cu mare atenţie, ca să nu-şi opărească picioarele.

Miliţianul străbătu curtea, însoţit de privirile muncitorilor, căci pe şantierul lor nu avuseseră parte până atunci să vadă miliţie.

Plutonierul-major se duse în colţul în care zidul înalt cotea brusc, în unghi ascuţit. Acolo, unde consolele erau încastrate în zid, acoperişul era la acelaşi nivel cu muchea zidului pentru ca din afară să nu se vadă, se adăugase o gheretă din scânduri. Ferestruicile ei sclipeau la soare. Erau multe, pentru ca să poţi privi în toate părţile.

Jonglând cu ceainicul, miliţianul se căţără pe scara care amintea de trapa unei corăbii.

Şi iată, acum, constructorii zăriră nişte otgoane care se întindeau paralel cu zidul, şi pe ele înşirate inele de care erau prinse lanţuri. Când se termina ziua de lucru, de lanţuri erau legaţi câinii de pază, care puteau alerga de-a lungul întregului zid. Câini mari, ciobăneşti, dresaţi. Tot pe asemenea console, la fiecare cincizeci de metri erau instalate câteva proiectoare puternice, două chiar pe acoperişul gheretei. Acestea două puteau fi manevrate în aşa fel încât razele lor să pătrundă în orice colţ al curţii.

— Aici ne păzeşte mai dihai decât la închisoare! fluieră Fredis, la fel de bun muncitor şi cartofor. — Mama poate fi liniştită, de aici nu dispar nicăieri!

Câţiva oameni rămaseră să cureţe curtea, pe ceilalţi îi împărţiră pe ateliere, iar Gundar primi un electrocar roşu bulgăresc. Conducătorul lui permanent se îmbolnăvise grav şi nu-l aşteptau să vină mai devreme de o jumătate de lună.

Noaptea electrocarul rămânea în clădirea anexă, în care o secţie era destinată încărcării acumulatoarelor. Dimineaţa, când se prezenta la lucru, Gundar decupla bornele redresorului şi pleca prin fabrică unde îl trimiteau: căra ambalaje, piese din atelierul principal la secţiile de montaj, din matriţerie la galvanizare, transporta bobine de panglică de alpaca şi foi de oţel inoxidabil, sticle uriaşe cu chimicale şi cutiuţe de carton încleiat cu producţia finită la depozit. Parcursese chiar din prima zi toate nivelele în lung şi-n lat. Învăţând cât de repede poate ajunge la lifturile care ridicau la etajul necesar încărcătura cu electrocar cu tot. Numai la etajul întâi acest lift nu se putea opri. La etajul întâi Gundar nu avea, în general, ce căuta. Aici era

împărăţia tăcerii, cu miliţianul în faţa uşii încuiate şi legitimaţii speciale. Se părea că acest etaj, de fapt o parte din etaj, restul fiind ocupat de birourile administrative, unde putea merge oricine, justifica firma: Fabrica de bijuterii „Opalul”. Tot restul nu era decât o anexă, o ciupercă uriaşă, o excrescenţă de natură străină, de zece ori mai mare decât corpul propriu-zis. La celelalte etaje se ştanţa, vopsea, lăcuia, emaila şi lustruia, iar cel mai scump material era alpacaua, dar şi ea folosită cu chibzuinţă. Şi ce nu făceau acolo: brichete cu benzină sau gaz, suporţi de pahare din aluminiu, butoni turnaţi şi ace pentru cravate, linguriţe de ceai, lănţişoare de ceas şi inele mari, care costau o rublă şi jumătate bucata, cu piatră roşie, iar o rublă şi douăzeci cu piatră albă.

Se lămuri curând că aici evidenţa nu e mai strictă ca la alte fabrici. Când Gundar şterpelise o cutie cu zece brichete, nimeni nu-şi smulsese părul din cap şi nu se plânsese, mai curând nu observase nimeni lipsa, iar dacă a observat-o cineva, n-a considerat necesar să facă gălăgie pentru douăzeci de ruble. Orice maistru bun are o rezervă de piese, iar să montezi nişte brichete nu-i mare scofală. Nici scoaterea prăzii pe poartă nu se dovedi prea grea, numai că Gundar nu găsi cui să vândă aceste brichete şi nu repetă operaţia. Începu chiar să se poarte dispreţuitor faţă de regulile fabricii şi de producţie, când o întâmplare îl făcu să-şi revizuiască purtarea.

Într-o zi, înainte de pauza de masă, porţile de fier se deschiseseră, fiecare jumătate lunecând în partea ei, lăsând să intre în curte un autobuz albastru închis, aproape negru. Semăna foarte mult cu o furgonetă din cele care transportă pâinea la magazine. Alături de şofer stătea un singur om. Numai că autobuzul era de trei ori mai mare, iar numărul de antene arăta că în el sunt cel puţin două staţii de radio şi un radiotelefon.

Manevrând cu abilitate în mijlocul curţii, maşina se îndreptă în marşarier spre intrarea principală. Şi aşteptă până când din camera de gardă şi din cabina portarului ieşiră trei miliţieni — doi rămaseră lângă uşi, ca o gardă de onoare, al treilea opri circulaţia pe scară, nepermiţând nimănui nici să urce, nici să coboare. Şi atunci coborâră şoferul şi însoţitorul. Amândoi erau

înarmaţi. Însoţitorul ţinea nişte facturi de livrare şi un registru de evidenţă cu scoarţe de dermatină. În acel moment, de la etajul întâi coborî un om înalt, cu ochelari şi urechi mari, care-i salută pe noii veniţi cu o înclinare a capului şi se uită pe facturile care i se înmânară.

În sfârşit şoferul şi însoţitorul scoaseră din buzunare fiecare câte o cheie şi descuiară uşa din spate a maşinii. Gundar văzu că uşa asta are o grosime de cel puţin douăzeci de centimetri, ca a unui seif, şi că pereţii maşinii sunt cam tot aşa.

Omul cu ochelari se întinse şi luă din maşină o cutie sigilată cu plumb de mărimea unei cutii de conserve, verifică dacă sigiliile de plumb sunt în bună stare şi o duse solemn pe scară. Îl urmară însoţitorul cu documentele şi amândoi miliţienii din garda de onoare.

— Ajunge pentru îngheţată, ai? râse Fredis, care era, de asemenea, printre spectatori.

— Tu ce crezi, ce-i acolo? întrebă Gundar.

— Clar că pietricele! Aici doar se fac şi broşe şi cercei care se vând doar în străinătate pentru valută.

Însoţitorul se întoarse, având sub braţ numai registrul de evidenţă. Imediat după el ieşiră în curte miliţienii şi autobuzul plecă, iar în ochii lui Gundar mai stărui încă o vreme cutia de tinichea opacă căreia i se dăduseră asemenea onoruri.

Şi deodată îşi dădu seama că şi el stă în poziţie de drepţi, ca un marinar când vede un amiral.

Deh, n-o fi acolo chiar un milion, asta-i doar o cifră de care se vorbeşte în asemenea cazuri... Dar dacă? Nu, nu se poate... Doar nu-i obligatoriu să fie plină cutia, cu siguranţă că nu-i nici pe jumătate... Şi, totuşi, e interesant de ştiut cam la cât se ridică cutia asta...

Gândul la cutie nu-i dădu pace lui Gundar toată ziua, iar când, spre seară, îl părăsi, Fredis turnă din nou gaz pe foc:

— Ei, te-ai gândit cum să uşurăm furgoneta aia?

— Bum — bum — bum — buf, haţ cutia şi la tramvai!

— Nu merge, maşina asta are geamuri impenetrabile la gloanţe!

— Păi, atunci n-o mai jefuim.

— N-o jefuim! Salut, pe mâine! Fredis făcu semn cu mâna, traversă strada şi se pierdu în mulţimea din staţia de troleibuz.

Şi, totuşi, se poate ca un asemenea autobuz să nu fi fost curăţat niciodată? Este sigur că un astfel de caz s-ar fi auzit. Dar dacă aş încerca? Nu există bani pe care să nu-i poţi stoarce şi nici cheie pe care să n-o poţi falsifica... Gundar îşi aminti însă îndată de antenele de pe acoperiş — cu siguranţă că în timpul transportului se menţine legătura prin radio,

„Dac-ar vedea Žip asta, el, ca profesionist, de necaz că-i neputincios, ar sări din nădragi”, râse în sinea sa Gundar. Ajunge cu râsul. Acasă-l aştepta lucrul, care-i promitea un câştig nu prea mare, dar sigur. Tabloul stătea încă după bufet neatins, Gundar începuse cu restaurarea sfeşnicelor de perete. Munca era migăloasă şi înainta greu. Îndată ce va termina, se va duce din nou la Moscova.

Cu asemenea gânduri, Gundar se apropia de locuinţa Margitei, care de mult devenise şi locuinţa lui.

Dacă ar fi privit mai atent în jur, ar fi observat în curte, lângă stiva de lemne, o „Lada” verde cu acoperiş gri-negru, care nu mai fusese niciodată aici. Din cauza cartonului asfaltat cu care era acoperită stiva de lemne, maşina părea şi ea acoperită. Ar fi observat desigur ci plăcuţa cu numărul maşinii începe cu literele L A R — folosite exclusiv de maşinile de serviciu ale Departamentului leton al afacerilor interne.

Gundar sună o dată scurt. Pe scară mirosea a untdelemn ars, ceea ce îl făcu să înghită în sec, gândindu-se ce bine ar fi dacă Margita ar fi prăjit ceva.

Uşa se deschise larg şi în pragul ei se ivi un locotenent de miliţie.

— Poftiţi, poftiţi! Noi deja vă aşteptăm.

Amândoi, în acelaşi timp, măsurară distanţa până la scară — aceasta era singura cale de fugă — şi fiecare îşi dădu seama de posibilităţile lui.

Camera era plină de oameni. Margita stătea pe canapea, palidă, cu braţele strânse. Un bărbat îmbrăcat civil scria procesul-verbal, care se apropia de sfârşit.

— Gundar Odin? întrebă el, continuând să scrie cu un pix.

— Da.

— Citiţi! Cu mâna stângă îi întinse un formular completat, cu dreapta continuă să scrie.

Era ordinul de percheziţie. „în conformitate cu articolul... din Codul penal al R. S. S. L.... în legătură cu intentarea acţiunii penale...”

— Ce înseamnă articolul optzeci şi nouă paragraful unu? întrebă posomorât Gundar.

— Furt din avutul statului în cantităţi deosebit de mari, răspunse omul, dându-i să semneze citeţ procesul-verbal.

— Da, da... — murmură el, văzând că Gundar înlemnise. Toate clădirile bisericilor şi obiectele din ele sunt bunuri ale statului.

Margita izbucni în plâns. La început, înăbuşit, apoi tare, fără să se ferească, fără să se mai ruşineze de cineva. Un plâns ca o inundaţie de primăvară, care rupsese zăgazul şi acum mătura totul în drumul ei.

— Încetează isteria! îi aruncă o privire scurtă omul în civil. N-au trecut nici doi ani de când am făcut aici ultima percheziţie! Mi s-a găsit domnişoara din institutul fecioarelor nobile! Îmbrăcaţi-vă, mergem la secţie şi vorbim acolo.

Bâjbâind de parcă ar fi fost în ceaţă, Margita se ridică şi se duse la şifonier. Gundar o ajută să-şi îmbrace paltonul. Ea îi luă mâna şi şi-o lipi de obraz.

„Pe drum trebuie să-i şoptesc cât o iubesc, se gândi Gundar. Măcar va veni la vizită, mai ştii, poate îmi aduce slănină.”

Cele două sfeşnice de perete şi tabloul le puseră în portbagaj, alte două le ţinea în mână locotenentul.

Pe Margita o lăsară să plece acasă seara târziu, iar Gundar fu dus doar a doua zi în biroul anchetatorului. Biroul era plin de crucifixe, icoane, cădelniţe, cristelniţe, cărţi groase cu scoarţe de piele şi anterie ordonat împăturite, iar în mijloc zăceau grămadă felurite obiecte de bronz, mai ales policandre şi sfeşnice.

Anchetatorul îşi şterse ochii înroşiţi — noaptea trecută nu dormise — şi încerca să convingă pe cineva la telefon că au urgentă nevoie de experţi, ca să evalueze măcar aproximativ valoarea obiectelor.

— Aşadar, Odin, — spuse anchetatorul obosit — în locuinţa dumneavoastră s-au găsit patru sfeşnice de perete şi un tablou de altar...

Gundar dădu din cap.

— Ce-aţi mai cumpărat de la inculpaţi?

Gundar stătu la îndoială, apoi se hotărî să mintă — doar recunoaşterea l-ar fi făcut dintrodată părtaş. Riscă, întrucât această minciună îl lipsea de posibilitatea de a mai primi minimum de pedeapsă pentru recunoaşterea cinstită.

— N-am mai cumpărat nimic.

— Dar inculpatul Svetov declară altceva.

— Puţin mă interesează ce declară ticălosul ăla!

Anchetatorul îl mai suci şi răsuci pe Gundar încă o jumătate de oră, dar necăpătând răspunsul dorit, dădu dispoziţie să fie adus fostul tovarăş de colonie. Acesta arăta destul de acru. Povesti cu toate amănuntele cum i-a vândut lui Gundar sfeşnicele şi lustra. Şi chiar adăugă că Gundar le-a revândut într-o altă republică.

Gundar negă cu încăpăţânare. Atunci Svetov, pe care Gundar îl bătuse zdravăn în colonie, de teamă că se vor întâlni acolo din nou, se hotărî să fie gentleman. Păi, poate cu adevărat a vândut lucrurile alea altcuiva? Atunci el era nevoit să aibă de-a face cu mulţi, aşa că în ce-l priveşte pe Gundar el nu poate afirma în mod categoric. Anchetatorul vede doar şi singur că s-au adunat deja vreo douăzeci de cumpărători, poate, că într-adevăr a făcut o confuzie şi e vorba despre cu totul altcineva.

Pentru anchetator Gundar era unul din cei mulţi, cu majoritatea urmând să stea de vorbă, iar el obosise. Nu prea-l credea nici pe Gundar, nici pe Svetov, însă în favoarea lui Gundar era şi faptul că la serviciu nu lipsise nici măcar o zi — fişa de prezenţă o verificase — aşa că nu putuse face o călătorie mai lungă. Toate zilele fusese la lucru, toate erau notate cu cifra 8.

— Scrie-mi o declaraţie că nu părăseşti localitatea, spuse anchetatorul.

IANUARIE

În gură i se scurseră doar câteva picături — sticla era goală. Asta îl uimi atât de mult pe tânărul cu pulover gri, încât agită sticla şi o privi în lumină, întorcându-se spre uşa şopronului. Era goală!

O vârî sub bucăţile vechi de carton asfaltat şi se apucă să spargă scândurile putrede.

Simţea că are nevoie neapărat măcar de încă un pahar, dar înţelegea perfect că nu-l va primi, fiindcă nu mai aveau băuturi spirtoase. Nu se găseşte în pustiul ăsta de zăpadă afurisit din care, pe întuneric, nu nimereşti drumul spre vreo locuinţă. Şi-apoi, poţi să aluneci când treci râul şi să cazi în apă, iar acolo te trage sub gheaţă. Îşi imagină atât de clar acest tablou, încât tresări chiar, de parcă apa îngheţată i-ar fi atins pielea.

Cum de nu se gândise să ia cu el două sticle! Asta mare şi încă una „Lasite”. Este plată şi în ea intră cel puţin trei sute. Îşi amintea întotdeauna de ea şi o purta la el, când mergea la motocros sau altundeva ca să se destindă în sânul naturii, pentru că „Lasite” nu umflă haina.

Nu, el nu-i deloc alcoolic, numai că în asemenea momente un pahar este bine venit... Poate să bea ceai şi să-i treacă pofta?

Şi deodată tânărul aruncă toporul şi se repezi la sticla ascunsă. Pe ea se găseau amprentele sale digitale!...

Setea de băutură i se stinse o clipă, înlocuită de frică.

Asta ar fi fost pentru copoi o adevărată comoară! Iau amprentele de pe sticlă şi le compară cu cele de pe fişă, apoi... ia „păsărică” şi bag-o direct în colivie! Apucă sticla din două părţi şi începu s-o şteargă energic de pulover.

Uite unde-am fi behăit noi, berbecii! Şi de ce dracu trebuie s-o şterg? Aş fi putut doar s-o arunc sau — şi mai bine — s-o vâr în zăpadă. Nu, nu merge... Rămân urme... Sigur că copoii o s-o ia după urme... Şi atunci precis ginesc chestia! Sau s-o arunc undeva la jumătatea drumului şi să merg mai departe? Da, însă copoii poate au un câine, ai?

Să-şi ia avânt şi s-o arunce cât mai departe... Cel mai bine de pe deal în jos, s-ar rostogoli ceva mai departe... Iar zăpada se topeşte abia primăvara... Deci, în cel mai bun caz până la primăvară, când careva din localnici va da peste ea şi, desigur, ştiind ce s-a întâmplat în ianuarie, în casa asta părăsită, telefonează sectoristului... Dar mai mult ca sigur că copoii vor cotrobăi chiar acum totul în jur...

Nu, de sticlă nu poate scăpa!

Îşi aminti de articolele din ziare despre munca experţilor criminalişti. Cum descopereau amprente chiar şi atunci când spărgătorii lucrau cu mănuşi de cauciuc, — ele imprimând şi din interior desenul liniilor papilare.

Ei bine, poate să şteargă sticla, să şteargă toporul, dar nu poate şterge tot ce a atins în casa asta. Plus că mai sunt şi „specialistul" şi această nemernică!... Au pus labele pe toate în jur! De la temelie până în pod! Şi-apoi urmele de schiuri şi urmele de bocanci de schi şi urmele de beţe... Şi deşi el nu citea prea atent aceste articole de ziar, le citea mai mult în diagonală, nu se ştie de ce îşi aminti acum că, ştiindu-se lungimea pasului unui om, lăţimea lui şi unghiul, se poate uşor determina înălţimea şi vârsta aproximativă. Doar nu pot să grebleze toată zăpada pe care au mers ieri! Nu, îl considerase pe şef mult mai deştept! Ce naivitate! De unde să aibă ăsta minte, dacă atâta şi ştie, să stea la pârnaie! Unul deştept nu stă acolo! Cei deştepţi îşi cumpără maşini, îşi construiesc vile şi luptă împotriva hoţilor, de teamă să nu le şterpelească lor ceva...

Numai onoarea că intru în acelaşi proces cu un renumit specialist în seifuri!

Fără să mai ia lemnele sparte, tânărul se năpusti în casă, pentru a se mai linişti cumva.

Ieşind, lăsase uşa întredeschisă şi acum apăruse pe neaşteptate, luându-i prin surprindere pe şef şi pe femeie.

Ea continua să facă sandvişuri, iar el stătea alături, ținând-o de talie.

— Ascultă, tu te-ai gândit câte amprente am lăsat noi peste tot aici? întrebă tânărul, făcându-se că nu a observat cum şi-a retras şeful mâna şi s-a înroşit.

„Ah, mă, caraghios bătrân, din atâta nu rămân grele! Iar tu, nemernico, eşti deşteaptă, te asiguri! Ia-o, ia-o, odată ce îţi permite, eu scuip pe aşa ceva! Numai că mai ai mult până să ajungi acolo, eşti de modă veche. Tu, cu siguranţă, te gândeşti acum în ce palat s-o duci şi în ce pat s-o culci, când pe una ca asta trebuie s-o răstorni în lada de gunoi! Dar cum de n-am băgat de seamă mai înainte că voi doi cântaţi împreună?”

— Amprentele nu au acum nicio importanţă. Bătrânul se aşează la locul său lângă dulap, privindu-şi ca năuc mâna care fusese pe talia femeii, şi deodată se înfurie: Miliţia n-are ce-şi vârî nasul aici!...

Se temuse că femeia îi va îndepărta mâna şi-i va spune cu privirea: „Ah, tăicuţule, ce ţi-a venit?” Sau că, nevrând să-l jignească, îi va spune încet: „Nu e cazul... Mă supăraţi...” Dar ea se prefăcuse că nu simte mâna şi că, în general, nu se întâmplase nimic, iar asta însemna totuşi ceva. Acum s-ar fi cuvenit să vorbească ceva, să spună ceva, dar el nu ştia decât ce se spune în cărţi în asemenea cazuri şi-şi dădea seama că în viaţă ar suna artificial şi prostesc. Încă şi mai prost era să stea aşa şi să tacă mâlc, când femeia aştepta ca el să spună ceva.

— Ai fost până acum în Crimeea?

— Nu.

— Mergem?

— Bine.

Şi atunci se întoarse tânărul şi hai să-i sperie cu amprentele digitale. Mare minune că de frică nu se acoperise de broboane de sudoare! Despre dactiloscopie avea, desigur, idee, dar foarte vagă, aşa că îşi spuse că n-are să-i vorbească prostului ăsta despre amprente.

— Dar dacă vin copoii, atunci ne-am ars...

— Inginerul nu va sufla o vorbă, spuse bătrânul. Trebuia totuşi să-l liniştească pe tânăr. El n-o să ne ia nicio rublă, nicio mie, nici zece mii. Nu poate fi cumpărat. Dar mai curând se spânzură decât să vorbească despre laşitatea sa... Până deschidem seiful cu briliante nu se va duce la miliţie, iar după aceea nu va mai avea sens... Planul pe care l-a schiţat nu numai că-l învinuieşte de ticăloşie, dar miroase a complicitate — nu şi-a primit partea şi a şi alergat să informeze... Pentru mai multă siguranţă, îi voi

spune că noi aşa o să declarăm, iar restul să-şi imagineze singur...

Din cauza intimităţii în care fusese surprins, bătrânul nu se hotăra să se uite în ochii tânărului, altfel ar fi văzut cum, la cuvântul „inginer”, tânărul privi spre rucsacul lui Gvido Lieknis, ochii i se opriră o fracţiune de secundă asupra lui, apoi se adresă din nou bătrânului:

— Păi, spune-i!

— Zăvorăşte uşa după mine... Mai am de discutat cu el o treabă... Dacă încearcă vreo scamatorie, lasă-i ei pistolul şi vino în ajutor... Însă nu va fi nevoie — mă voi descurca şi singur.

Cum se închise uşa după el, flăcăul se repezi la rucsacul lui Lieknis şi începu să cotrobăie în el, vârându-şi amândouă mâinile până la coate. Da, desigur, este! Primele bucurii cu o femeie nu le câştigi fără băutură!

Scoase din rucsac sticla de coniac şi o vârî la brâu.

— Te duci după lemne, da?

„Ea mă dispreţuieşte. Întotdeauna m-a dispreţuit. Am vârât în ea frica şi supunerea, dar n-am izbutit să-i înlătur dispreţul. Asta o şi râcâie! Ei şi, n-are decât! Poimâine ne vedem ultima oară, merită să te necăjeşti din cauza unui vierme?”

— Dacă-i ciripeşti ceva, îţi scot măselele! Nu acum, după aceea! Ştii bine că în treburile astea mă ţin de cuvânt, ticăloaso! Te iau de păr şi ţi le dau afară, du-te pe urmă la doctor să-ţi pui dinţi de fier.

Fiecare cuvânt îl rostea cu plăcere. Îi aducea aminte de un saxofonist dintr-o orchestră, pe care tot aşa îl ameninţa un coleg de-al său, Jenka, când aflase că saxofonistul se întâlnea cu fosta sa prietenă. Dar cum întâlnirile continuaseră, l-au urmărit pe saxofonist după dans şi la staţia de troleibuz l-au tras după o poartă. Faţa saxofonistului amintea, după aceea, de o bucată de şniţel bătută. Tânărului îi rămăseseră pe degetul mare două urme adânci de la colţii acelui muzicant. O săptămână, poate, l-a durut degetul. Miliţia i-a căutat mult şi bine pe vinovaţi, dar nu i-a găsit, fiindcă Jenka nu luase parte la treaba asta. El avea un alibi de fier, cu martori. Tânărul nu-şi mai putea aminti ce-a mai fost cu cel bătut, dar la clubul acela nu mai cântase la saxofon.

— Lasă-mă în pace, că şi eu te las pe tine!

— Mai domol, auzi? Ce, te joci cu tăicuţul? Vrei să scapi de mine?

— Mi-e simpatic.

— Minte mai departe, ticăloaso! Dar deşi minţi, eu scuip pe toate! După mine, n-ai decât să-i iei şi ultima cămaşă şi s-o rupi, numai că nu te sfătuiesc să faci aşa ceva.

— Nu vorbi prostii!

— Ei, ei... Bine-ar fi să fie prostii!

În acest răstimp în cameră avea loc o discuţie concretă. Inginerul Gvido Lieknis arăta schiţa.

Dacă tânărul cu pulover ar fi putut analiza, iar nu să păstreze în memorie numai evenimentele legate de schimbările bruşte, ar fi fost uimit de schimbarea care avusese loc cu el.

Ei, copiii, pe care-i unea nefericirea comună, cu care se obişnuiseră şi se făceau că n-o mai bagă în seamă şi de care chiar nu se cădea să vorbeşti, se adunau în curte, printre stivele de lemne, unde singuri îşi făcuseră o măsuţă şi două băncuţe. Aici veneau din toate împrejurimile, înjghebaseră o echipă de fotbal şi se repezeau la terasamentul căii ferate să joace. Aici se adunau ca să meargă la lacul Kiš sau la Jugla să facă baie, aici scormoneau în vreun ceas deşteptător vechi, discutau evenimentele de la şcoală şi noutăţile sportive. Aici era centrul, în care se întretăiau destinele multor copii.

Când cineva îşi aducea un prieten şi întreba dacă mai poate veni şi altă dată, i se răspundea cu una şi aceeaşi frază: „Curtea-i pentru toţi!” Nu alungau pe nimeni şi nu cotonogeau pe nimeni numai pentru că îşi vârâ nasul, însă dacă trecea o săptămână-două şi noul venit nu mai apărea, altul se lipea ca un scai şi în scurt timp devenea unul de-al lor. Trebuia să te potriveşti cu această gaşcă. Iar pentru asta trebuia să ai nefericirea ta. Desigur, puţin mai altfel decât a celorlalţi, doar şi două cărămizi nu sunt exact la fel, cu atât mai mult nefericirile. Însă, în general, sunt la fel.

Aceşti copii parcă ar fi avut casă şi în acelaşi timp nu aveau şi se străduiau să stea în curte cât mai mult posibil, uneori şi peste miezul nopţii şi nu erau chemaţi niciodată la culcare.

Părea că aceşti copii au părinţi, care doar pe unul, care pe amândoi, şi în acelaşi timp era ca şi cum n-ar fi avut. Te uiţi cum umblă părinţii, bălăbănindu-se pe picioare, asculţi cum se ceartă un an-doi şi toată dragostea faţă de ei se duce odată cu lacrimile — şi numai cu ajutorul prietenesc al celorlalţi copii lacrimile se transformă în râs hohotit şi ironie. La şcoală erau îmbrăcaţi mai prost decât toţi ceilalţi, hainele de uniformă erau ponosite, rupte şi pătate, pentru că erau unica lor îmbrăcăminte şi ce nu aveau de îndurat!? Unii aveau bunici, care locuiau în altă parte, aceştia le spălau uneori hăinuţele şi atunci stăpânul lor mergea curat, călcat, tuns, mândru de sine. Şi se străduia să nu se atingă de zidul de cărămizi, să nu dea în minge, făcea doar pe arbitrul, sau în general se ţinea mai la o parte. Din fericire, pe lumea asta sunt multe colţuri şi cuie de care te poţi agăţa, aşa că repede ajungea în rând cu ceilalţi.

Aceşti copii erau aproape tot timpul flămânzi şi dacă cineva ieşea cu o felie sau un colţ de pâine neagră, dată cu zahăr, atunci, fără a mai aştepta să fie rugat, o împărţea singur cu alţii. Învăţaseră repede să facă curăţenie în buzunarele tatălui beat, unde, în afară de mărunţiş, de obicei nu mai era nimic altceva şi apoi fugeau la cantină să mănânce griş cu lapte şi gogoşi cu dulceaţă.

La şcoală erau cel mai adesea folosiţi ca material didactic, ca exemple de lene şi neglijenţă, erau pedepsiţi, nu erau luaţi în excursii.

Băieţii se considerau oropsiţi şi îşi luau o poză de martiri încăpăţânaţi, răi şi mândri. Cum cel mai adesea nu puteau conta pe ajutorul nimănui din afară sau acest ajutor întârzia, de obicei din diferite cauze, începeau să se ajute singuri.

Nefericirea nefiind doar monopolul băieţilor, în gaşcă intrau şi fete, devenind, „de-ai lor”. Faţă de ele se purtau ca nişte gentlemeni, nu se ţineau de capul lor şi la serate le apărau de insistenţele străinilor. Poate înţelegeau că fetele îşi trăiesc tragedia şi mai amar?

Adolescentul, tânărul de acum cu pulover, nu prea făcea parte din gaşca asta: câştigul pe sub mână al mamei, fără a mai lua în seamă diferiţii taţi vitregi, care se procopseau de pe urma ei, ajungea pe deplin ca fiul să fie hrănit şi îmbrăcat cuviincios. În

faţa celorlalţi adolescenţi el se străduia ca aceste două „cusururi” să le compenseze printr-o purtare semeaţă şi gură mare. Sau, poate, şi prin priceperea de a intra pe sub pielea şefului — Jenka.

O dată în curte stătea o „Pobedă” strălucitoare, pe atunci un adevărat vis al automobiliştilor. Limuzina aparţinea unui „nene” blajin, despre care se spunea că e speculant. Garajul lui fiind departe, îşi lăsa peste noapte maşina în curte, dacă avea nevoie să plece de dimineaţă undeva.

Jenka era furios în seara aceea, pentru că maică-sa nu-i dăduse luni bani pentru mesele de prânz şi toată săptămâna urma să facă foamea. Venind de la şcoală, amestecă făină cu apă, ca să-şi facă nişte clătite, dar văzu că în casă nu-i nici margarină, nici untdelemn, iar din clisa de făină se putea coace doar un fel de pap, care, chiar cu sare, nu era de mâncat. În afară de asta, învăţătoarea îi spusese să meargă pe la Ekum să-i spună ce lecţii are de făcut. Ekum era conştiincios, elev silitor, ce mai! — chiar şi acum, când era bolnav, se ambiţiona să înveţe!

Intrând în camerele mari şi luminoase, Jenka se fâstâci, fapt pentru care se necăji mai târziu. Ekum stătea culcat sub o plapumă groasă de vată, alături era o măsuţă de plastic pe rotile, care se încovoia sub greutatea medicamentelor, a carafelor cu băuturi, a fructelor — era toamnă, iar în piaţă erau munţi de mere şi pere — şi a bomboanelor. Iar el nici nu se gândea să guste din toate astea pentru că, chipurile, din cauza temperaturii nu-i plăcea nimic. Se interesă când va avea loc adunarea de unitate, cine este şef de clasă în locul lui şi dacă elevii de serviciu curăţă bine clasa. Doar a apucat Jenka să-i spună ce trebuie să citească şi să scrie, imediat Ekum îşi luă cărţile şi-l goni pe Jenka acasă să-şi facă lecţiile, deşi acesta s-ar mai fi uitat cu plăcere la lucrurile frumoase din jur.

Din „Pobedă” coborî fiica proprietarului şi se uită cu aroganţă la băieţii de la măsuţă. Avea doisprezece ani, dar silueta începuse să i se formeze. Deşi locuia în aceeaşi casă, copiii nu ştiau nici măcar cum o cheamă, pentru că ea învăţa la altă şcoală şi-şi petrecea timpul în altă parte. În mână ţinea o fustă cu tot felul de podoabe, cum se purtau în vechime, — pesemne

făcea parte dintr-un ansamblu de dansuri. Aştepta ca tatăl să încuie maşina şi să scoată din portbagaj lucrurile. În afară de pungi, acolo era şi un coş cu mere minunate, jumătate roşii, jumătate galbene. Alegând pe cel mai copt, fata îşi înfipse cu atâta poftă dinţii în el, că Jenka simţi cum îi lasă gura apă.

— Oh, ce-ar mai fi vrut să-i ardă vreo două pe faţa ei atât de mulţumită de sine!

Fata cu tatăl dispărură pe scară, dar Jenka continua să fiarbă de furie. Înciudat, culese de lângă lada de gunoi un cui şi trase în toată lungimea maşinii o zgârietură adâncă. Şi deodată se simţi uşurat, ca şi cum s-ar fi răzbunat.

— Prostule, ce faci!? săriră ceilalţi. O să dai de dracu!

Se însera şi la măsuţă rămăseseră doar cinci.

— Burghezi afurisiţi! Suflete de speculanţi! Lasă să se văicărească mâine când o vedea!

— Îhî, dacă n-ar fi din ăştia, am duce-o mai bine cu toţii, reluă un altul.

Nu era înţelepciunea lui Jenka, ci înţelepciunea auzită în casă. Când mama căuta cauzele situaţiei sale nenorocite, nici faţă de sine, nici faţă de alţii nu voia să recunoască că principala vină o poartă ea însăşi. Avea două paratrăsnete — tatăl lui Jenka, care întârzia plata pensiei alimentare şi cei ce trăiau pe blat, care primeau lefuri uriaşe, aşa că celorlalţi nu le mai rămânea nimic. Faptul că ea nu rămânea în niciun serviciu mai mult de o săptămână se uita în asemenea momente. O, ea ştia foarte bine ce trebuie făcut! Avea planuri radicale de reorganizare şi era gata oricând să le expună în faţa unui auditoriu de milioane, numai că niciunul din aceste planuri nu includea şi exercitarea unei activităţi de către ea însăşi, ci se opreau exclusiv la reîmpărţirea valorilor existente deja. Din fericire, auditoriul de milioane era ocupat cu munca, dar în locuinţele murdare şi gălăgioase găsea uneori ascultători binevoitori şi toată seara se discuta de nedreptăţile mari şi mici, înfăptuite fără ştirea regelui de către slugile lui necredincioase.

— Toate aceste vile să fie arse! Odată ce toţi sunt egali, atunci nimeni să nu aibă! Iar maşinile? Oare poţi să aduni banii de maşină din muncă cinstită? Din muncă cinstită prinzi doar păduchi în laţ şi-ţi ţii zilele de azi pe mâine! Eu în zece ani nu

am primit atâţia bani cât costă un „Moskvici” din ăsta. Şi uite că merg! Pentru că fură! De la mine un pic, de la tine un pic — şi uite că-i chivernisit! Burta în faţă, înfăşurat în şubă şi cu nasul pe sus! De-aş avea eu o putere, aş...

— Atunci ar lucra numai cei de la distilerii şi cei de la dezalcoolizare! răbufni unul din grup şi, aplecându-se pe taburet, începu să-şi mângâie satisfăcut pulpele.

— Să-ţi fie ruşine! Eu îmi cresc copilul meu... Copilul meu...

Acest „meu” apăsat îl înţepă dureros pe partenerul de discuţie, care avea de crescut unul străin. Dacă se poate numi creştere faptul că dormi cu el în aceeaşi cameră.

Indiferent de motivele care provocau dorinţa de a reîmpărţi toate bunurile — fie invidie, fie disperare, fie complexul de inferioritate, unele cuvinte şi judecăţi scoase din contextul general îşi făceau loc în mintea copiilor, aşa cum cade sămânţa în pământul reavăn de primăvară.

Zgârietura pe luciul „Pobedei” a fost ca o rachetă de semnalizare pentru alte acţiuni. În aceeaşi noapte la locuinţa lui Ekum au fost sparte toate geamurile dinspre curte.

— El nu simte nici vântul sub plapuma lui de vată, spuse Jenka, amintindu-şi cearceaful alb scrobit şi plapuma cu faţă de atlas vişiniu.

Tot ceea ce înainte admirau şi invidiau, începură să urască şi să dorească să zdrobească, să spargă, să distrugă. Spiritul de protest care se născuse se îndreptă înainte de toate împotriva normelor şcolare de purtare încetăţenite şi împotriva învăţăturii în general. În primul rând pentru că majoritatea nu făceau faţă programei şcolare din cauza condiţiilor necorespunzătoare de acasă şi lipsei de control din partea familiilor, din cauza inexistenţei unor condiţii elementare pentru o muncă organizată.

Aveau doar paisprezece-cincisprezece ani, însă adunaţi în gaşcă începuseră să-şi dea seama de forţa lor fizică. Pentru început îi bătură zdravăn pe toţi curăţeii şi îngrijiţii şi aruncară la canal manualele. Cei mai mulţi dintre copiii bătuţi erau din familii obişnuite, însă gaşca îi considera totuşi ca pe ceva străin, duşmănos.

Cu prilejul primei discuţii la comisia pentru problemele minorilor, „nenii” şi „tantile” se apucaseră să-i lămurească prieteneşte că ce-i negru e negru şi ce-i alb e alb. O ameninţare într-o formă politicoasă, mai mult aşa, pentru orice eventualitate.

Copiii au plecat acasă furioşi datorită dojenelor, jignirilor şi promisiunilor care li s-au cerut şi pe care le-au dat numai ca să scape.

— La mine acasă e tractir, le mărturisise pe drum cu tristeţe una din fetiţe, care fusese muştruluită pentru că împreună cu băieţii fugise şi se aciuise într-un pavilion în Darzine. Ei ştiu foarte bine asta, dar fiindcă pe maică-mea n-o prinzi după lege, mă judecă pe mine. Nu-i nimic, cum o să primesc buletinul de identitate mă mărit!

Jenka o privea plin de speranţe. Nu era un secret pentru nimeni că fetiţa îi plăcea şi de aceea îl putea învârti cum voia.

— Numai dacă am reuşi să terminăm şcoala — continuă ea, — atunci s-ar putea şi fără să mă mărit. Mă duc la şcoala profesională, acolo au cămin...

— Mutre de porci, şoptise tânărul de acum cu pulover gri, gândindu-se la cei de la inspectorat. El n-ar fi avut de ce se plânge prea mult, dar nu voia să facă notă aparte. Un glas lăuntric îi spunea că acum era timpul să se afirme ca unul din conducători, alături de Jenka. Era destul de deşirat şi avea forţă fizică, însă de Jenka se temea fiindcă era dintre cei pe care-i poţi învinge doar omorându-i. Dacă-l învingeai cu pumnul, punea mâna pe o cărămidă, fără să se gândească la consecinţe, iar dacă-i luai cărămida, fugea acasă şi venea în fugă cu un cuţit sau topor. Poate Jenka îşi crease singur o asemenea reputaţie, dar copiii erau încredinţaţi de acest lucru, se temeau de el şi se puneau bine cu el.

Deşi în înfăţişare nu se observa, era foarte calculat şi fiecare acţiune a lui avea în vedere ceva, fiecare pas trebuia să-i aducă ceva, nu neapărat un avantaj material. Astfel, jucând cărţi trişa puţin, chiar şi atunci când nu jucau pe bani, vrând să-şi păstreze reputaţia de jucător cu baftă.

De la inspectorat au mers până la prima intersecţie sau poate ceva mai mult. Cealaltă intersecţie, aglomerată, cu magazine,

farmacia şi chioşc de ziare rămăsese în urmă. Uitându-se în spate puteau vedea cum trec pe acolo troleibuzele şi maşinile — unele cu luminile de gabarit depăşit aprinse. Pe ambele laturi ale străzii se înşiruiau case vechi, mohorâte, cu curţi mari în faţă, pline cu magazii de lemne, garaje căzute într-o rână şi straturi de flori.

În faţă apăru un tânăr cu o chitară. Ca la douăzeci de ani, destul de lat în spate, bine îmbrăcat, muşchii i se reliefau sub geaca de nylon la modă. Evaluând din ochi băieţii cu care se întâlnea, socoti că e mai bine să treacă din timp pe partea cealaltă a străzii.

Adolescentul trecu şi el strada şi întâlnirea deveni de neînlăturat. Nu fusese nimic pus la cale, aşa că Jenka cu ceilalţi se opriră doar şi se uitau ce-o să fie.

Tânărul trecu pe carosabil ca să-i facă loc scandalagiului să treacă pe alături, însă adolescentul făcu câţiva paşi în aceeaşi parte. Atunci tânărul se trase spre peretele casei, dar celălalt păşi din nou în faţa lui.

„Acum o s-o ia la fugă”, se gândi adolescentul şi chiar îşi închipuia cum el, stând pe loc, va tropăi din picioare pentru ca cel ce fuge să creadă că e urmărit şi să fugă mai repede. Ce-or să mai râdă!...

Dar tânărul nu fugi, încremeni pe loc.

— Ei, hai, cântă! porunci adolescentul.

Tânărul începu să zdrăngăne nervos strunele. Cânta bine, dar din cauza emoţiei nu putea lua niciun acord.

— Cântă şi din gură!

De pe buze i se desprinseră nişte sunete răguşite. Şi în acel moment adolescentul îşi făcu socoteala şi lovi. Lovitura alunecă pe bărbie şi absolut din întâmplare ajunse în mărul lui Adam. Tânărul se apucă de gât şi căzu. Horcăi şi nu putea să-şi recapete respiraţia. Adolescentul simţi ceva ca o stare de excitaţie plăcută: era pentru întâia oară când îndrăznea să lovească un om matur. Nici acum n-ar fi făcut asta dacă n-ar fi fost alături Jenka şi ceilalţi şi dacă tânărul nu s-ar fi speriat atât de tare încât să înţepenească.

Învingătorul izbi în coastele celui căzut, însă nu apăru nicio reacţie. Acela continua să se zbată şi să horcăie.

Eroul ridică chitara şi trecu cu degetul peste strune.

Ca şi când ar fi fost în aşteptarea unui sfat, se uită la ai săi, care stăteau pe partea cealaltă a străzii şi, exprimându-şi nedumerirea, ridică semnificativ din umeri. Apoi luă instrumentul de gât şi tocmai se pregătea să-l izbească de perete, când fata ţipă:

— Potera!

Din spate, pe carosabilul pietruit, zbura în plină viteză, un „GAZ” de miliţie; antena lungă fâlfâia ca un bici în toate părţile. Pesemne cineva văzuse pe fereastră ce se întâmplă şi telefonase la dispeceratul miliţiei, iar în apropiere, ca un făcut, se întâmplase să fie o maşină a miliţiei operative, care primi indicaţii prin radio.

Ca să nu sperie adolescenţii, nu cuplaseră nici girofarul de pe acoperiş, nici sirena.

Adolescentul, fără să lase chitara (nici nu-i trecuse prin minte s-o arunce), se repezi pe poarta cea mai apropiată. Fugind pe lângă nişte magazii de lemne, auzi în spate tropotul celorlalţi. Pe stradă scârţâiră frânele, se auzi un ordin scurt şi maşina ţâşni din nou. Din curte erau câteva ieşiri şi adolescentul înţelese că miliţienii ştiu acest lucru şi fie că îi dau ocol cu maşina, fie că lasă câte un miliţian la fiecare ieşire, iar ceilalţi îi iau urma.

Pe stradă nu putea ieşi, trebuia să se ascundă acolo.

În curte era o clădire anexă cu etaj, de pereţii de cărămidă ai căreia erau lipite mici magazii. În perimetrul clădirii se întindea un fel de balcon cu balustradă, care servea atât ca sprijin pentru acoperiş, cât şi ca trecere. Şi din el dădeau, una după alta, uşile unor cămări înguste, dar foarte lungi.

Căţărându-se pe scara scârţâitoare, adolescentul începu să scuture lacătele, în speranţa că dă de o uşă neîncuiată. Dacă n-are nimic de valoare, stăpânul uneori se lipseşte de lacăt, folosind doar un foraiber sau un cui îndoit.

Şi într-adevăr, în nicio jumătate de minut dădu peste o astfel de magazie. Adolescentul se strecură în ea cu Jenka şi fata, care fugiseră după el. Prin crăpătura dintre scânduri se vedea o poartă mare şi o parte din curte. După toate cele întâmplate,

inima i se zbătea atât de tare încât i se părea că se aude până afară.

Curând în dreptul porţii apărură doi miliţieni cu tânărul, care încă se mai ţinea de gât. Se sfătuiră şi ieşiră în stradă. Imediat se auzi zgomotul maşinii.

— Tâmpit mai eşti! spuse supărată fata. Pentru vechitura asta de chitară te învinuiau de jaf şi poate că nici Jenka n-ar fi scăpat! Ce nevoie aveai de ea?

Fata îşi dăduse cu curaj drumul la limbă, ştiind că Jenka n-o va lăsa de izbelişte.

— Aş fi plasat-o bine, am un cumpărător, născoci pe loc adolescentul. Dar aţi văzut cum mi-a picat? Păi, din ăştia să fi avut şi doi!...

— Pe tine şi unul te-ar fi aranjat, dacă n-ar fi fost Jenka alături, nu se potoli fata.

— De unde alături! Păi, eu...

— Mai tăceţi odată, poate că ăia mai stau jos! se răsti la ei Jenka. Ceilalţi continuară să se certe, însă deja în şoaptă.

— Cât iei pe ea? Cinci ruble? Păi, dacă ai nevoie de bani, mai bine du-te şi saltă capotele la maşini... sau... Tu ştii cât costă o roată de rezervă dacă o scoţi din portbagaj? — Datorită cunoscuţilor mamei, fata ştia câteva metode sigure cum să faci rost de bani. În unele ocazii mersese cu mama la Cimitirul Mare, după borcane de o jumătate de litru de la flori, pe care după aceea le vânduseră. Luaseră şi flori, dar acestea nu se prea cumpărau şi le răsuceau în mână cu suspiciune, întrebând de ce au nisip pe frunze şi sunt atât de ofilite.

— L-am pocnit pentru că e bătăuş!

— Ce tot vorbeşti?! L-ai văzut pentru prima oară!

— Cine ţi-a spus că prima oară? L-am văzut cu grupurile de sprijin ale miliţiei!

— Asta s-o spui lu’ mutu!

Chiar şi astăzi, după atâţia ani, tânărul îşi aminteşte de fata aceea cu mai multă neplăcere decât înainte, pentru că devenise o femeie independentă, elegantă. Acum avea doi copii frumoşi, un bărbat liniştit şi serios, iar ea însăşi lucra croitorie la un atelier de mode. Ca să-ţi coşi la ea un palton sau un costum trebuia să aştepţi mult până să-ţi vină rândul. Pe tânăr parcă

nici nu-l mai vedea, dar lui Jenka, care băuse până se îmbolnăvise, îi azvârlea câte o hârtie ba de trei ruble, ba de cinci ruble. Chiar se zbătuse să-i găsească loc la un spital de cură profilactică, dar Jenka o ştersese la un chef şi nu se mai trezea din beţie. Pe bărbatul ei, tânărul cu pulover şi-l amintea de pe timpul anilor de şcoală, dar nu-l cunoştea mai deaproape. Şi nu cunoştea cauza pentru care fata se îndepărtase brusc de gaşcă. Apăruse vreo rubedenie îndepărtată? Au dus-o la internat? Asta nu putea fi în niciun caz în legătură cu mama ei; bătrânele povesteau că maică-sa, când era trează, se uita prin ferăstruica de la scara casei de peste drum, urmărind-o pe fiică-sa când aceasta pleca de la atelier după terminarea programului.

... Afară, în curte, era întuneric beznă, aşa că ceea ce se întâmplă în bucătărie se oglindea în geamul nespălat de multă vreme. Femeia, aplecându-se, lucra ceva la masă, se vedea chiar şi aburul din ceaunul de pe marginea plitei...

— Unde mi-e lanterna mea cromată? întrebă grosolan tânărul, de parcă femeia ar fi ascuns-o cu intenţie undeva, doar ca să-l necăjească pe el.

— În geanta galbenă... — Ea înţelese imediat: vrea să meargă în şură să bea coniacul inginerului. Ce-ar trebui să facă acum? Să-l lase, sau să-l împiedice? Băut, va adormi numaidecât la căldură, iar când se va scula va fi ticălos şi insuportabil. Cât e şeful de faţă nu se va atinge de ea, dar nu-i exclus să încerce să-şi verse furia pe inginer. Ah, de ce oare i s-a dat o asemenea putere unui om atât de vlăguit, atât de molâu...

— La ce te gândeşti?

— La tine...

Flăcăul râse.

— La mine te vei gândi încă mult timp! Sunt scris cu litere de neşters în biografia ta! Aşa scria undeva, am citit eu. Asta e, ticăloaso!

— Cum de nu te-ai săturat?

— Pentru că tu mi-ai stricat viaţa! Ca să se liniştească, trebuia să ia cel puţin o înghiţitură. Fără să scoată sticla de la brâu,

învârti dopul metalic şi luă două înghiţituri. Eh, ce-mi lipsea mie până a te întâlni pe tine? Aveam de toate! Totul îmi plăcea!

Se deschise uşa camerei şi în ea apăru capul bătrânului.

— Vino-ncoace! strigă el.

— Ce vrei? întrebă supărat flăcăul. Alcoolul acţionase asupra lui aproape spontan — deja nu mai voia să facă nimic.

— Vino. Iar tu trage zăvorul la uşă după noi. Deschizi uşa când îţi spun eu. Ne-am înţeles? — Ultimul cuvânt şeful îl întări cu un zâmbet, care-i făcu faţa complet străină — atât de rar zâmbea.

De emoţie, femeia tresări, însă se strădui să nu-şi dea în vileag starea de nervozitate, temându-se că privirea pătrunzătoare a şefului ar fi observat imediat.

Zăvorul era zdravăn, dacă ar fi găsit vreo rangă ar fi putut să blocheze şi mai tare uşa, nu s-ar fi putut sparge. Doar cu ferestrele lucrurile stăteau mai prost... Numai să nu mă tem... Numai să nu mă tem...

Ea luă lanterna rotundă şi luminând urmele bătătorite în zăpadă se duse repede în şură...

— Arată-i locul pe unde ieşim în coridor, îi porunci tânărului bătrânul.

Liniile punctate şi întrerupte, groase şi subţiri ocupau toată foaia de hârtie. Ele se întretăiau şi se frângeau, mergeau paralel, se uneau pentru ca apoi să se îndrepte în direcţii diferite.

Flăcăul cu mustăţi îşi luă o înfăţişare serioasă, dar în zadar, că tot nu putea înţelege nimic.

— Asta-i planul etajului întâi, încercă să-l ajute Lieknis. Încă nu-i gata, bineînţeles, însă...

— Da, văd, văd...

În gând, tânărul putea străbate fiecare bucată de drum, pentru că planul spargerii îi aparţinea lui, îl gândise de zeci de ori până-l expusese bătrânului. El străbătuse tot drumul, de la start la finiş — care în fazele preliminare era mult mai aproape — adică până la uşile seifului central. Deci...

Femeia care păzeşte clădirea neterminată a fabricii de bijuterii şi teritoriul şantierului are un câine, pentru care primeşte o anumită sumă în plus, însă câinele aleargă pe afară numai vara şi nici atunci mult timp, căci băbuţei îi este teamă să nu-l

schilodească pisicile, la care se dă aşa cum îi este hărăzit naturii sale de câine, deşi de atâtea ori fusese nevoit să bată în retragere schelălăind. Iarna câinele doarme în gheretă lângă godin şi latră numai atunci când cineva deschide uşa şi intră frigul.

Dar chiar şi paznica nu iese prea des afară, pentru că zăpada e mare. Fiind conştiincioasă, merge uneori până la clădirea nouă şi apasă pe clanţele uşilor să vadă dacă sunt încuiate. Până acolo se poate merge pe drumul făcut de maşini. Maşinile aduc diferite materiale necesare pentru finisări şi duc resturile nefolosite rămase de la construcţii, cu care maistrul luptă din răsputeri. Se perpeleşte, că doar trebuie să dea clădirea curată lună în exploatare. Şi acum, de câte ori cineva nu are ceva de făcut, fie chiar şi pentru un minut, bătrânul îi pune în mâna lopata şi roaba. Bărbaţii mârâie pe la colţuri, dar nu au curajul să se certe, pentru că se lămuresc pe loc:

„Ce? Ai vrea să fii plătit, când stai în locul pentru fumat cu mâinile încrucişate? Şi cât ar trebui să-ţi plătesc pentru asta?”

Aşa că drumul este nivelat.

După cum s-au gândit, mâine seară, odată cu căderea întunericului, spărgătorii vor trece prin curte pe cărarea bătătorită care începe de la spărtura din gard nu departe de ghereta paznicei. O bătătoriseră cei care mergeau la tramvai. În acest fel câştigau vreo două sute de metri. Scândurile se ţin în gard doar de un cui în partea de sus, aşa că pot să fie date într-o parte şi în acest fel lasă o trecere curată şi comodă. Ţinând seama de faptul că lichidarea acestei treceri ar fi atins interesele a prea mulţi lucrători, maistrul nu dispusese să se repare, dar de dragul bunei cuviinţe scândura fusese lăsată să atârne mai departe în gard.

Doar primii cincizeci de metri sunt periculoşi. Paznica poate să-i vadă pe fereastră. Din păcate nu se poate şti dinainte cum va reacţiona bătrâna. Tânărul presupunea că ea va ieşi şi-i va lua la întrebări, cum se obişnuieşte, însă din precauţie trebuie avut în vedere şi telefonul: s-ar putea speria de ei şi să telefoneze la miliţie.

Pentru miliţie născociseră o poveste. Pentru ca ea să fie mai mult sau mai puţin verosimilă, trebuia să aştepte vreo douăzeci

de minute la intrarea în clădire şi numai după aceea s-o deschidă. Aceste douăzeci de minute sunt prea deajuns pentru ca să vină grupa operativă. Iar dacă va veni într-adevăr, atunci va constata o încercare neizbutită de a deschide uşa, vinovaţi fiind unul din constructori şi prietenul lui. Ambii fiind băuţi zdravăn — mirosul putea uşor să se aranjeze, vărsând votcă pe haine şi clătind gura cu ea. Lucrătorul se va jura că uitase în salopetă portofelul cu bani, iar prietenul avea la el o cheie, asemănătoare, aşa că se hotărâseră să meargă să-şi ia banii. Cheia pe care o vor arăta va semăna doar pe departe cu cea necesară, iar pe cea bună şeful, odată cu apariţia miliţiei, o va arunca. Cum nu vor avea asupra lor niciun fel de unelte de spargere — tânărul le dusese treptat şi le ascunsese în clădirea care se construia, — cu siguranţă că le vor da drumul. Mai ales după ce se va constata că în salopetă se află cu adevărat un portofel cu bani.

Tânărul cântărise nu o singură dată cu seriozitate toate „plusurile” şi toate „minusurile”, în special tot ce privea clădirea nouă. La etajul întâi al vechii clădiri rar se întâmplase să meargă.

Aşadar, încuie după ei uşa clădirii. În jur linişte şi întuneric. Apasă butonul lanternei. Prin sticla colorată străbate doar o lumină palidă — o lumină mai puternică ar putea să licărească prin ferestre şi s-o observe cineva de afară. Scara cufundată în întuneric. Între tălpi şi ciment se aude cum scârţâie nisipul.

— Pe aici. Şi el merge în faţă.

Miroase a vopsea proaspătă şi a diluant. Străbat coridorul, încăperile mari şi mici. În unele sunt aduse deja mesele de lucru, aici mai sunt încă cutiile cu inscripţia „Nu trântiţi!”, „Aparatură!” în patru limbi, iar degetele curioşilor au şi rupt hârtia în diferite locuri, ca să vadă piesele metalice, toate unse cu vaselină groasă.

Şi din nou încăperi şi din nou coridoare.

Pe drum înhaţă o scară dublă. Şi iată că ies într-un ungher strâmt.

Desface scara, urcă până sus şi se întinde până la grilajul decorativ al instalaţiei de aer condiţionat. Grilajul rezistă mult

timp, dar până la urmă cedează. Şeful preia grilajul şi-l sprijină de perete.

Pentru a ajunge la trusa de modă veche — în filmele despre vremurile vechi cu asemenea truse mergeau doctorii când se duceau în vizită la bolnavi, — trebuie să te ridici pe vârfuri, pentru că tubul de aer este adânc! După trusă urmează două bormaşini electrice.

— Dă-mi să fac eu... Tânărul arată cu degetul la gaură. Şeful ia instrumentele.

— Acum trebuie în partea dreaptă... Eu le-am ascuns intenţionat în alt capăt... Şeful nu spune nimic, însă în sinea sa e de acord cu ce-a făcut tânărul. Doar e regele spărgătorilor, tocmai din cauza asta tânărul ar vrea să strălucească în faţa lui, să-i dovedească că şi el poate ceva, că nu-i numai un băieţandru de alergătură, pe care-l poţi trimite doar după chibrituri. Dacă va mai avea ocazia să lucreze împreună... Nu, nu se va mai ivi... în seiful ăsta sunt prea multe bunuri. Ajung pentru toată viaţa... Poate chiar şi pentru zece sau o sută de vieţi...

Din nou rătăcesc prin clădirea neterminată, sau poate doar li se pare că rătăcesc, căci de fapt totul e gândit şi socotit până la ultimul pas.

În sfârşit! O încăpere goală asemănătoare cu o sală cu pardoseala de ciment, în care se văd două adâncituri, — aici, peste câteva luni, vor aluneca benzile rulante. În pardoseală sunt betonate tije groase, filetate. Ele sunt dispuse într-o anumită ordine, de obicei câte patru, formând pătrate, în centrul cărora se află câte un orificiu, din care atârnă capetele cablurilor trifazice, izolate cu multă grijă. Pe aceste buloane se vor amplasa postamentele strungurilor, frezelor, maşinilor de stanţat, alezat, strunjit exterior, postamente pe care le vor fixa pentru ca să nu se clatine şi să nu vibreze, iar cablurile le vor conecta la electromotoare.

— Trebuie să ne asigurăm de curent, spune şeful. Mă duc să fac legătura...

— Întâi trebuie marcat locul, ripostează tânărul.

— Ai dreptate, confirmă în grabă bătrânul când e condus spre perete.

— Uite, aici e centrul, arată flăcăul o zgârietură care abia se observă.

— Nu ştiu de ce, dar prea eşti sigur, spune neîncrezător şeful.

— Pentru că am măsurat de douăzeci de ori.

Luând centrul ca punct de orientare, schiţează pe perete conturul. După ce vor găuri, rupe, smulge şi pili, aici se va căsca o gaură care va străbate zidul gros de două cărămizi ce desparte noua clădire de cea veche. Prin ea poţi pătrunde în camera cu duşuri de la etajul întâi, de la duşuri să intri în vestiar, din vestiar în coridor.

— Am pornit! Şi brusc coboară scara spre panoul de distribuţie pentru a cupla electricitatea. Ştie precis care din mulţimea de întrerupătoare trebuie tras în jos. Dar acesta cuplează nu numai sala respectivă, ci şi coridorul şi camerele din fundul clădirii, aşa că trebuie mai întâi să dai o fugă până acolo şi să deşurubezi becurile, altfel vreunul din ele se poate aprinde. Despre economia de energie se vorbeşte mult, maistrul, la sfârşitul zilei de lucru, aleargă ca un copoi la întrerupătoarele pe care de obicei alţii le uită, dar nici el nu poate urmări toate becurile şi de aceea trebuiesc deşurubate, ceea ce, între altele, şefului nici nu i-ar fi dat prin minte.

În sfârşit, totul e în ordine, bormaşina e cuplată la reţea, celelalte instrumente sunt întinse, să fie uşor de lucrat. Se aşează pe pardoseală şi aşteaptă. Şeful se tot uită la ceas, iar tânărul râde: el scuipă pe mersul trenurilor. Când garnitura se va apropia, va semnaliza trecerea la barieră. Bariera încă nu-i lăsată, iar soneria deja ţârâie. Acum se poate găuri şi ciocăni peretele, acum când trece trenul prin apropiere, huruitul lui acoperă toate celelalte zgomote...

— Hai, arată ce poţi! îi face semn bătrânul, dar tânărul priveşte tâmp la pânza de iţe schiţată de inginer şi nu pricepe o iotă.

— Uite, aici e cabinetul directorului, îl ajută Lieknis. Aici stau tehnicienii... Aici...

— Aha... Asta-i uşa de sticlă?

— Da.

— O. K.! Iar aici e vestiarul şi camera cu duşuri?

Lieknis aprobă cu o înclinare a capului.

— Uite, prin acest perete avem de gând să facem vizita... ca musafiri...

Gvido Lieknis nu se miră. Se pare că pe el nu-l mai poate mira nimic...

Până să se întoarcă bărbaţii în bucătărie, femeia cărase în colţul de lângă sobă o grămăjoară bună de lemne. Faţa i se îmbujorase de drumul până la şopron şi de frig.

— Aşteaptă, mai aduc eu, îi propuse tânărul. Ca să nu mai umblăm noaptea.

Bătrânul se aşează pe scaunul său, se rezemă de dulap, apoi, observând pe masă sandvişurile, se întinse după unul, muşcă zdravăn din el şi începu să mestece pe jumătate adormit. Maxilarele i se mişcau mecanic, mâncarea i se părea fără gust. Se înţelege că nici măcar nu mulţumi: nu se aclimatizase într-atât cu lumea normală ca să folosească cuvântul „mulţumesc”, care printre puşcăriaşi era interpretat de obicei ca suspinul neajutoratului.

Faţa lui, supusă voinţei, nu exprima nimic, ca de obicei, altfel ar fi oglindit un flux neaşteptat de teamă. Era aidoma unui bun înotător, care înoată nepăsător împotriva valurilor, şi brusc în faţa sa apare un al nouălea val cât un munte şi, aproape maşinal, mânat de instinctul de conservare, se uită înapoi să vadă dacă-i departe ţărmul.

Planul era prea grandios ca să fie real.

Un al cincilea sau al şaselea simţ îi spunea: “Nu-i posibil aşa ceva”, „Nu te duce acolo!”

„Nu te duce acolo, fugi până nu-i prea târziu!”

Însă tocmai datorită scopului grandios se hotărâse el să discute cu această lepădătură a societăţii. Ca să săvârşească ceea ce nimeni nu mai făcuse. Ceea ce nimănui nu-i trecuse prin cap. Nici tânărului ăstuia nu i-ar fi trecut prin cap dacă n-ar fi fost un diletant. Nici ăsta nu se gândise serios să deschidă seiful central, — pur şi simplu, neavând ce face, îi plăcea să tăifăsuiască ca un bătrân lup de mare trecut prin multe. Doar orice mucos cu caş la gură vrea să i se vorbească de la egal la egal şi să fie tratat ca un om cu greutate. Aviditate, da, aşa ceva are cu prisosinţă, dar inteligenţă doar atâta cât să execute sarcinile simple, pe care şeful i le-a şi încredinţat după aceea:

mergând cu electrocarul, putuse să măsoare grosimea uşilor camerei-seif, distanţa dintre găurile broaştelor, zăvoare şi nituri.

Firma „A. T. Scheer et Cie.!” — cea care construise şi montase seiful central al fabricii de bijuterii — la sfârşitul secolului se bucura de un renume destul de mare în Europa şi seifurile ei erau considerate îndeajuns de sigure datorită mecanismelor complicate ale încuietorilor, în afară de asta, uşa şi pereţii laterali erau dintr-un aliaj care, pe timpul acela, rezista şi burghielor şi pilelor, însă trecuseră optzeci de ani, progresul împinsese tehnica înainte. Se construiesc deja discuri cu diamante, bormaşine şi freze în faţa cărora orice material este vulnerabil, bormaşinile trifazice au acum mii de rotaţii pe minut. Ca urmare a dezvoltării tehnicii seiful, desigur, îşi pierduse o parte din supersecuritatea sa.

Măsurătorile au permis să se facă schiţa zăvoarelor şi a modului de dispunere a mecanismului în uşă. Treptat, se putea ajunge şi la cheie.

Cu toate că încercările tânărului de a privi cheile nu dăduseră rezultate, căci Mickey Mouse nu se despărţea niciun minut de ele, spărgătorul tot mai spera încă. Complexul napoleonian îi intrase în aşa fel în cap încât devenise o necesitate. Dacă tânărului i se tăia de pe acum respiraţia la gândul bogăţiei care o să-i pice şi a plăcerilor pe care o să i le permită aceste bogăţii, pe bătrân îl îmbăta senzaţia de măreţie — el va fi primul! Cel mai, cel mai, cel mai cel!... Bogăţia şi bunurile legate de ea erau pentru el noţiuni destul de abstracte, pentru că el nu cunoştea niciuna, nici alta. Printre spărgători nu există oameni bogaţi: bucuriile lor sunt bucuriile unor oameni mărginiţi şi foarte săraci. Ceea ce au se rezumă la atitudinea afectată şi arogantă a unor petrecăreţi, atitudine în spatele căreia nu se ascunde decât frica de pedeapsă, ce ar putea să-i ajungă chiar a doua zi.

Când ai relaţii cu cineva care a petrecut mult timp în închisoare e ca şi când ai avea de-a face cu un copil care mai are mult până la maturitate. Nu arareori un copil lipsit de milă, cinic, rău, având filosofia unui bătrân viclean: „Păi, cât mi-a mai rămas de trăit?”, care parcă i-ar da drepturi deosebite şi ar justifica oricare din faptele sale.

„Cum aş fi gândit eu însumi dacă aş fi făcut parte din direcţia firmei «A. T. Scheer et Cie.», iar la mine ar fi venit un client cu rugămintea de ai face o cameră-seif? se întrebă bătrânul. Dimensiunile sunt din capul locului determinate de proiectant, plecând de la funcţionalitatea fabricii. Aşadar, eu pot doar să îmbrac pereţii, pardoseala şi tavanul cu material ignifug şi să le blindez cu plăci de oţel împotriva spărgătorilor. Rămâne uşa, însă şi mărimea ei este dinainte proiectată. Are vreun sens ca doar de dragul uşii să fie atraşi mai mulţi proiectanţi? Ar costa mult şi ar dura mult. Ar dura mult şi ar costa mult. Există însă o rezolvare simplă. Să se mărească în mod corespunzător proporţiile mecanismului folosit la seifurile fabricate în prezent, iar încuietorile la care nu se pot folosi şperacle să rămână aceleaşi.”

„În Riga, se pare că mai sunt destule seifuri mai mari sau mai mici produse de firma «A. T. Scheer et Cie.» care împodobesc cabinetele, iar în atelierele de reparaţii uneori poţi vedea câte două deodată. Proporţiile uşilor corespund în toate cazurile şi astfel se ştie cu exactitate unde trebuie să dai găuri şi să pileşti ca să deblochezi mecanismul de închidere şi să-l faci să funcţioneze fără cheie.”

Nu obţinuseră însă suficiente date concrete despre sistemul de alarmă.

... Băgând de seamă că femeia şi-a îmbrăcat canadiana galbenă şi se duce spre uşă, tânărul o întrebă:

— Încotro?

— Poţi să vii şi tu acolo, i-o reteză ea. Unde ai pus lanterna?

Dar în acelaşi moment o văzu chiar ea. Tânărul o vârâse sub grindă. Femeia se întinse, o luă şi o încercă dacă se aprinde.

— Beţi ceai... zahărul e în geanta mea.

Uşa se închise după ea cu un scârţâit jalnic.

Tânărul văzu pe fereastră cum lumina lanternei alunecă prin curte şi dispare după şopron. În întuneric se vedea doar pata de lumină, care punea în evidenţă diferite forme geometrice. Femeia însă nu se vedea.

— Ticăloasa asta... trebuie urmărită.

— Îţi interzic să-i mai spui aşa... Noi... Noi trebuie să fim uniţi! Bătrânul se străduia să vorbească tăios şi cinic ca de obicei, dar de data asta nu sunase foarte convingător.

— V-aţi înţeles cumva? întrebarea nu mai era o simplă curiozitate, ci o ironie ascunsă.

— Asta nu te priveşte pe tine.

— Ba să nu te prea încrezi în ea! Nu trebuie să te încrezi în nicio femeie. S-a plâns de mine?

Bătrânul înţelese că în acel moment tăcerea nu-i cel mai bun răspuns, dar nu-i veni nimic pe loc în minte. Raţiunea îi spunea că se poartă caraghios cu femeia, ca un băieţandru, dar ce să-i faci? În pofida vârstei destul de înaintate, avea prea puţină experienţă în relaţiile de dragoste. De câteva ori se gândise să găsească o cale de a compensa diferenţa de vârstă, în caz că ar reuşi să intre în relaţii şi să reţină această femeie.

— Inginerul nu s-a lăsat pe tânjeală?

— Nu, lucrează de zor. Ai cumpărat creioane colorate pentru el?

— Îhî... — făcu semn afirmativ tânărul. Ca să însemne cu roşu sistemul de alarmă... Dar cât de adânc pot fi îngropate cablurile?

— Depinde unde... Unele la un centimetru sau doi sub stucatură... Ne spune el ce piedici ar putea să existe şi unde să lipim noile siguranţe...

— Mai bine deconectăm de la reţea şi gata!

— Inginerul ştie mai bine. E deja obosit, a năduşit tot...

— Dar cum îi spui ce-l aşteaptă dacă până dimineaţă planul nu-i gata?

— Îşi dă singur seama.

Tânărul privi pe fereastră, dar lanterna nu se vedea nicăieri.

Mergând după şopron, femeia stinse lanterna şi aşteptă să i se obişnuiască ochii cu întunericul. Peste puţin timp putu să distingă vârfurile ascuţite ale brazilor pe fundalul cerului, zăpada albă şi conturul clădirilor. Porni mai departe.

Făcând un ocol. se duse la uşa deschisă a şurii, trăgând cu urechea la ce se întâmplă în casă — acolo discutau, însă cuvintele nu le putea distinge, — apoi dispăru în şură.

Mergând după lemne, ţinea bine minte unde se afla butucul cu toporul înfipt în el. Dar acum orbecăi îndelung şi fără folos împrejur, temându-se să nu calce pe vreo scândură şi zgomotul să-i dea peste cap planul.

În sfârşit puse mâna pe topor.

O luă aproape chiar pe marginea râpei, se duse spre casă prin spate şi începu să încerce scândurile de la ultima fereastră blocată. Tot căuta o crăpătură în care să poată băga toporul.

Dacă trăgea afară cuiele, ar fi putut să scârţâie.

Poţi lovi fără să vrei geamul şi să se spargă.

Puteau să înceapă s-o caute.

De omorât n-or s-o omoare, bătrânul nu-l va lăsa. Se pare că se îndrăgostise de ea.

În sfârşit, îi surise norocul. Găsi o crăpătură sub scândură de jos, vârî în ea toporul, se propti şi ridică de coadă. Ridică cu toate puterile, însă scândură nu ceda.

„N-o să pot”, se gândi disperată.

Dincolo de fereastră cineva răsufla. Nu putea fi decât el.

Cum să-i explice?

— Vreau să vă ajut, şopti femeia.

Nu primi niciun răspuns, deşi îi auzea clar respiraţia.

De frig, degetele i se lipeau de topor...

VĂDUVA

— Biserica noastră e mai departe de cătun. Locul e izolat, un gard de piatră şi copaci înalţi, declară la proces martorul. Faţa îi era arsă de soare şi ochii albaştri îi luceau luminoşi ca la copii. Tânărul era îmbrăcat cu o scurtă de piele artificială, de braţ îi atârna casca de motociclist. În seara aceea m-am întors târziu de la lucru.

— De ce? întrebă unul din asesori. Avea el obiceiul ăsta: să pună tot timpul întrebări şi, deşi procesul intrase doar în a treia zi de dezbateri, judecătorul se încrunta ori de câte ori asesorul lua din nou cuvântul.

— Să vedeţi, la noi în sat nu-i ca la oraş, râse martorul. Noi nu lucrăm după ceas, ci după barometru... Pot să povestesc mai departe?

Judecătorul aprobă cu o înclinare a capului.

— În seara aceea m-am întors de la lucru târziu, se întunecase deja... Ca să nu trezesc copilaşii, am rămas în bucătărie. Am pus ceainicul, începusem să caut în frigider ceva de mâncare.

— Astea nu interesează tribunalul.

— Cum aşa! După mine astea sunt foarte importante, că dacă aş fi stat la masă în cameră n-aş fi putut vedea drumul.

— Continuaţi.

— Mi-am turnat ceai, am început să-mi ung pâinea... Deodată văd o „Lada”. cum se hurducă. De când s-a făcut autostrada, pe drumul vechi aproape nu mai trece nicio maşină. Numai ale noastre. Dar asta era străină, mergea încet din cauza hârtoapelor, iar ale noastre nu merg aşa. Şoferii ştiu fiecare groapă şi mână zdravăn. Nu aveam niciun fel de bănuieli. Luminile au dispărut printre pomii bisericii. Parcă le-ar fi înghiţit nişte ape, maşina nu s-a mai arătat de după cotitură. Am mâncat eu, am strâns de pe masă, dar parcă nu eram în apele mele. Miliţianul ne spusese că în ultimul timp se porniseră să jefuiască des bisericile, iar soţia mea lucrează la sovietul sătesc, eu ştiu că aşteptau meşteri care să instaleze un sistem de alarmă la biserică, ca la magazine. Acum, între altele, au instalat alarma, dar atunci încă nu era. Iar pe mine mă trăgea la somn. Muncisem totuşi optsprezece ore...

Judecătorul vru să spună din nou că martorul deviază, însă se răzgândi. Asta ar fi putut să-i ia şi mai mult timp.

— Era cât pe-aici să fac cu mâna a lehamite şi să mă duc să mă culc, când m-am gândit: păi, eu o să fiu vinovat dacă jefuiesc biserica. Era perfect posibil ca numai eu să fi observat această maşină. Şi din cauza lenii mele nişte lepădături să prade biserica veche, care se înalţă aici de mai bine de trei sute de ani...

La cuvântul „lepădături” amândoi acuzaţii ridicară capetele şi se uitară cu ură la martor, însă imediat şi le plecară din nou.

— Mi-am azvârlit pe mine, uite, chiar scurta asta şi m-am dus să arunc o privire. Era lună plină, noaptea parcă ar fi fost special făcută pentru vedenii.

Avocatul îşi notă ceva repede în notesul său ce amintea de un registru de birou. Să nu uite să pomenească de aceste vedenii în cuvântul său de apărare.

— „Lada” stătea ca la o sută de metri de biserică, după colţul cimitirului, să nu se vadă de pe drum. Eu mai-mai să trec pe alături, însă luna lumina puternic urmele cauciucurilor şi am înţeles unde întorsese maşina. Nu m-am apropiat de ea, ci am luat-o prin cimitir spre biserică. Mai întâi fiindcă aşa e mai aproape şi apoi eu mă fâţâisem cam mult pe acasă şi hoţii puteau să se întoarcă de acolo. De fapt, trebuia să aflu numărul, să fug acasă şi să telefonez la raion, ca miliţia să oprească pe autostradă maşina fără niciun fel de tărăboi. Însă nu-i uşor să-i faci pe nişte oameni hoţi numai pentru că maşina lor e trasă lângă cimitir. Şi-apoi, mai ştii, dă miliţia raională fuga de să-şi frângă gâtul ca să prindă pe nu ştiu cine, dacă nu pot dovedi concret că s-a săvârşit un jaf.

Am ocolit eu de jur-împrejur biserica, n-am văzut nimic suspect. Uşa era la locul ei, geamurile întregi. Nu mai înţelegeam nimic, pentru că pe aproape, pe aici, nu-i nimic de valoare pentru care să vină cu maşina. Nici măcar pescari nu puteau fi — nu avem nici râu, nici lac.

Deodată aud că în biserică ţăcăne ceva, răsuna sub cupolă. Ceva de parcă ar fi muşcat dintr-un cablu gros.

Am înconjurat biserica încă o dată, de data asta ciulind urechea, m-am uitat cu atenţie la uşi. Uşa principală era neatinsă, iată însă că cea mică, ce duce în încăperea din spatele altarului era tăiată cu fierăstrăul la un metru de sol, mai jos de încuietoare şi se ţinea doar într-o balama. Hoţii intraseră şi trăseseră bine după ei această jumătate, încât nici tăietura nu se vedea. Chiar am zgâlţâit uşor mânerul uşii.

Hei, era clar că de unul singur nu pot face nimic, aveam nevoie de un ajutor, dar în timpul ăsta hoţii puteau s-o şteargă. Am început să caut ceva cu care să blochez pe dinafară jumătatea asta de uşă tăiată, când mi-a venit un alt gând. Am alergat la maşină şi am deşurubat ventilele de la roţi — chiar

dacă se apucă să le umfle, asta le ia o bună bucată de timp, iar eu am răgaz să mă întorc.

L-am trezit pe colegul meu de şcoală Aron, am telefonat la miliţie. De acolo ni s-a spus ca, pe cât este posibil, să ne ferim de a întreprinde ceva, va veni imediat o grupă operativă. Apoi l-am sculat pe veterinar, el locuieşte în apropiere, şi toţi trei ne-am dus iar la biserică. Am pus urechea la uşă. Se auzea cum lucrează hoţii. Umblau, luau ceva, puneau grămadă, vorbeau între ei încet.

„Trebuie să facem ceva — nu se potolea veterinarul — altfel datorită stricăciunilor se pierde mai mult decât datorită furtului.”

Eu i-am spus ce mi-a ordonat ofiţerul de serviciu de la miliţie, însă veterinarului i s-a alăturat Aron, că altarul şi amvonul au sculpturi frumoase în lemn. Le vor sparge şi cine le va mai repara? Chiar dacă se va găsi un meşter, păi câţi bani va costa!…

„Hei, voi de acolo! Ce faceţi acolo?” am strigat eu tare şi am început să bat cu pumnii în uşa principală.

În biserică s-a făcut linişte. Iar noi tocmai acum ne-am dat seama c-am încurcat-o — nici măcar nu aveam frânghie să-i legăm când ar fi ieşit afară. Veterinarul s-a gândit la un vicleşug, ca să-i dea lui Aron posibilitatea să fugă acasă după frânghie. Am început să ne contrazicem cu glas tare, dacă e sau nu cineva în biserică. Eu spuneam că am auzit un zgomot acolo, iar el că sunt porumbeii, care se adăpostesc în clopotniţă. Ne-am certat, am ocolit biserica şi din nou am început discuţia. Ce putea fi. Se pare într-adevăr că porumbeii, fiindcă ce să facă un om într-o biserică amărâtă ca asta. Asta ca să-i facem pe hoţi să creadă că plecăm.

Cel mai în vârstă dintre acuzaţi, care căzuse în cursa asta, ridică capul şi se uită cu o asemenea furie la scurta din piele artificială, că aceasta ar fi trebuit să ia foc şi să se topească.

— Când s-a întors Aron, iar cu el venise în fugă şi frate-său, am strigat la bandiţi să iasă câte unul. Întâi şi-întâi nu ştiam câţi sunt, iar apoi, după maşină, am înţeles că nu aveam de-a face cu nişte puşti.

Un timp cei de înăuntru au tăcut, apoi au încercat să pună condiţii, apoi s-au târguit ca la bazarul din Taşkent. Ne-au făgăduit o ladă cu vodcă, au ameninţat că dau foc bisericii dacă nu-i lăsăm să plece în pace. Asta s-a lungit destul de mult, iar miliţia tot nu apărea. Ca să câştigăm timp, ne-am făcut de parcă am da înapoi.

Dar s-a dovedit că ei ne-au păcălit pe noi, nu noi pe ei. Cât timp unul pălăvrăgea cu noi de dincolo de uşa din spate, celălalt a deschis uşa mare — că se închidea pe dinăuntru cu zăvoare. Am auzit deodată cum parlamentarul a curmat discuţia la jumătatea cuvântului, duşumeaua a bocănit. Noi ne-am repezit la cealaltă uşă, dar ei ne-au luat-o înainte — pe primul abia l-am văzut ca pe-o umbră şi deja sărise peste zid. Băieţii — ei s-au năpustit înainte — au luat-o după ei, dar pe sub pomii bătrâni e un întuneric de s-a pierdut şi ăla. Pe urmă a povestit la miliţie că a ajuns la „Lada” dar a văzut că roţile sunt pe jantă şi a luat-o pe jos. Nouă ne-a fost clar de la început că va încerca să iasă pe autostradă şi acolo va prinde glas. Aşa a şi fost, acolo l-a şi prins miliţia.

Cu celălalt, mai tânăr, m-am luptat de unul singur, pentru că veterinarul cu Aron îl căutau prin cimitir pe primul, iar frăţiorul lui Aron îi ajuta.

Hoţul ăsta s-a repezit la mine din uşa deschisă larg, ca să scape spre porţi. În mâna dreaptă avea o rangă, urla: „Hei, mardeiaşule! Te dobor, câine!” Am sărit şi l-am lovit cu piciorul sub coaste. S-a poticnit, ranga i-a zburat într-o parte, într-o băltoacă. L-am legat, l-am pus pe treptele bisericii şi atunci a venit şi miliţia.

Avocatul, dorind să înlăture neplăcerile clientului său, legate de ranga de fier, ceea ce tribunalul ar fi considerat ca atac înarmat, îi puse martorului, la început, întrebări pe ocolite, ca să-l deruteze.

— Care sunt convingerile dumneavoastră religioase?

— De niciun fel... — Tânărul ridică din umeri nedumerit şi. În căutarea unui sprijin, se uită la judecător, dar acesta tocmai recitea explicaţiile acuzatului cusute la dosar şi nu-i observă privirea.

— Luteran? Catolic? Când aţi fost botezat? Aţi fost la împărtăşanie? Cât de des mergeţi la biserică?

Tânărul bolborosi ceva, apoi trecu peste fâstâceală şi tonul răspunsurilor sale deveni răutăcios.

— Deci, aţi afirmat: am sărit şi l-am lovit cu piciorul sub coaste. Asta e un procedeu special de atac. Unde v-aţi antrenat?

— Am făcut serviciul militar la trupele de desant.

— Unde ar fi putut găsi în biserică această bucată de fier?

— Probabil o aduseseră cu ei — capetele sunt turtite, poate fi folosită drept rangă.

— Interesant de ce miliţia n-a găsit în prima zi niciun fel de rangă?

— Probabil că n-a avut timp pentru aşa ceva, trebuia să prindă hoţul care fugise.

— Rog tribunalul să anexeze la dosar certificatul medical, — avocatul ocoli măsuţa şi se opri în faţa judecătorului, — prin care se constată că acuzatul meu prezintă uşoare contuzii corporale. Întreaga răspundere pentru acestea îi revine martorului, care se află în faţa dumneavoastră. Avocatul îi înmânâ judecătorului un formular oficial şi se întoarse la locul său. Iar în ce priveşte ranga... Permiteţi-mi să mă îndoiesc că ar fi existat, în general, aşa ceva! Parcă puţine lucruri pot fi găsite în noroi în preajma locului evenimentului!?

— Păi, se înţelege, eu sunt vinovatul principal! Ei — şi tânărul arătă spre banca acuzaţilor — au jefuit paisprezece biserici şi au produs pagube pe care nu le pot compensa, chiar dacă ar trăi o sută cincizeci de ani, ca abhazul acela vestit despre care s-a scris în revista „Sănătatea”, iar eu sunt vinovat! Lasă-i să spargă, lasă-i să fure, lasă-i să jefuiască! Dumneavoastră nu v-aţi fi apucat să-i prindeţi, nu-i aşa? Nu-i nimic, am să bag la cap — am să mă îndrept!

În timpul pauzei avocatul îl căută pe tânăr şi-i explică părinteşte:

— Degeaba v-aţi supărat pe mine... Are loc un proces, iar procesul e un duel al minţilor şi faptelor. Miliţia a făcut o greşeală cu ranga asta, iar eu o folosesc...

Tânărul privi la el jignit, se întoarse şi ieşi în stradă...

În cea de-a patra zi, judecătorul dădu cu totul întâmplător peste un amănunt, pe care-l mai întâlnise la începutul carierei sale. Luând cunoştinţă de materialele anchetei preliminare, judecătorul trecuse peste faptul că unul din martori, pe lângă numele, prenumele şi patronimicul obişnuite, mai avea şi porecla Žip.

Pe timpul acela judecătorul mai studia încă. Bursa foarte mică nu-i dădea posibilitatea s-o scoată la capăt. De aceea trecuse la cursurile serale şi se angajase la o instituţie juridică, care se ocupa de minorii greu de educat.

Şi iată, acest Žip — judecătorul îşi amintea de parcă totul s-ar fi petrecut azi, pentru că fusese primul lui proces, — fugise încă o dată de la şcoala de reeducare. Şi deşi flăcăiaşul fusese prins repede la locuinţa mamei, situaţia îi neliniştea pe educatori. Pur şi simplu nu ştiau ce să facă cu Žip, — flăcăiaşul izbutea să descuie orice lacăt sau broască. Cele obişnuite — cu un cui, cele complicate — cu o lamă subţire de aramă. Totul cu cea mai neobişnuită uşurinţă. Bucătarul doar se întorcea să mestece în cazan, că Žip, care curăţa cartofi împreună cu alţi băieţi în bucătărie, descuia magazia şi „volatiliza” un pachet de zahăr bucăţi. Îl şi mâncau cu toţii împreună. Biografia lui de doisprezece ani era construită dintr-un şir mare de furturi.

Luându-şi o înfăţişare severă, juristul începător dispusese ca fugarul, vagabondul şi hoţomanul într-o singură persoană să fie adus în biroul său, ca să-i atragă atenţia că în viitor îl ameninţă colonia şi un regim mai sever. Deşi el însuşi nu credea în eficienţa prevenirii, întrucât din materialul de la dosar rezulta clar că băiatul este un mare şmecher şi mincinos.

Care nu i-a fost mirarea când a văzut un băieţandru plângând în hohote, cu vânătăi pe faţă, plăpând chiar pentru anii lui!

— Tu ai furat zahărul?

Băieţandrul a negat din cap.

— Eu am făcut doar şperaclul.

— Vrei să spui că l-au furat ceilalţi, mai mari?

Băieţandrul stătea cu dinţii încleştaţi.

— Răspunde odată!

Băieţandrul tăcea.

— Tu eşti cel mai mic în grupă?

— Da.

— Te nedreptăţesc?

Niciun răspuns.

„Ce să mă fac cu el? “ se gândise el. Nu-şi dădea seama de ce, dar i se părea că dacă băiatul se va duce în colonie, asta îi va dăuna doar. Deşi nu studiase încă criminalogia şi nu avea habar despre tipizarea, clasificarea şi prognozarea delincvenţilor, înţelesese totuşi cumva că n-ar trebui să trimită înapoi băiatul. Deşi teoretic faptul că a stat într-o instituţie de reeducare nu-i creează nici unui adolescent complicaţii după aceea în viaţă, însă practica a dovedit că în şcoli şi la serviciile de cadre se împacă cu ei cum te împaci cu o durere de dinţi. Şi, probabil, nu fără motive.

Înainte de a lua hotărârea definitivă, judecătorul se hotărâse să vorbească cu mama băiatului.

Era o femeie destul de frumoasă, având un titlu ştiinţific, de vreo treizeci şi ceva de ani. Soţul ei murise de câţiva ani într-un accident de automobil. Apartamentul de două camere era îngrijit, duşumelele erau frecate încât sclipeau. Părea că din toate unghiurile radiază ordinea, că viaţa aici se scurge egal şi liniştit. Când judecătorul ceruse permisiunea de a fuma, desigur că a primit-o, deşi în casă nu existau scrumiere şi, după plecarea lui, cu siguranţă că geamurile rămăseseră deschise două zile. Iar cea mai tare băutură, care se băuse vreodată în acea casă, era cidrul de mere preparat în casă.

Mama povestise cu glas trist că fiul se înhăitase cu băieţii de pe stradă şi că împreună cu ei săvârşise câteva mici furturi. Adevărul adevărat era că făcuse acest lucru pentru ceilalţi, întrucât el însuşi avea totul asigurat fără să ducă lipsă de nimic. În afară de asta, în gaşca de hoţomani nu era niciunul care să fie pe măsura fiului ei Ţip, — clasa a patra o terminase cu note foarte bune, citeşte mult, se interesează de mecanică. În curte este un mic atelier de instalaţii şi lăcătuşerie, iar băiatul îşi petrecea acolo zile întregi. Ascuţea, pilea, şlefuia. Îi ajuta pe meşteri, care-l lăsau cu plăcere, fiindcă în acest fel le rămânea lor timp să se ocupe de altele sau să dea o fugă până la automatul cu bere. Apoi, în camera copilului, la miliţie, i-au

arătat şi fise false pentru automatul de bere pe care fiul ei le făcuse la strung.

— Trebuia să-l scot de sub influenţa bandei, continuase preocupată mama. Am scris unei rubedenii îndepărtate de la ţară şi l-am trimis acolo, plătind pentru asta. Lasă să crească în aer curat, să pescuiască. Acolo sunt locuri minunate, de jur împrejur râuri şi lacuri, i-am cumpărat chiar şi o bicicletă. Şi cu toate acestea el era atras de oraş, de prietenii lui. După o săptămână s-a întors. A venit cu trenul fără bilet, s-a furişat să nu-l prindă controlorul. L-am certat şi l-am dus înapoi şi cu toate acestea peste puţin timp era din nou aici. De data asta l-am pedepsit şi abia după aceea l-am dus la ţară, unul din colegii mei are maşină, el m-a ajutat. Şi ruda, o femeie foarte de treabă şi potolită, era neliniştită de purtarea băiatului. După a treia fugă, fiul n-a mai venit acasă, dormea pe unde apuca, prin poduri şi prin felurite acareturi din grădini.

Acolo prietenii îi duceau lui Žip mâncare, aşa începuse să fure. Astfel, prima lovitură profesională a fost dată la un chioşc cu mărfuri alimentare — pe vremea aceea asemenea remorci albastre pe roate se vedeau peste tot. La ele se vindeau conserve de carne şi peşte, unt, brânzeturi, bomboane şi alte mărfuri de primă necesitate.

De două ori mama îşi văzuse fiul pe partea cealaltă a străzii, când se întorcea de la institut, însă de fiecare dată băiatul fugise. Nu-i rămăsese nimic de făcut decât să se adreseze la miliţie, la camera copilului, şi să solicite ajutor. Adolescenţii au fost repede reţinuţi, au găsit la ei o parte din cele furate, au recunoscut că plănuiseră ca în zilele următoare să jefuiască încă un chioşc.

— Ce v-a spus când a apărut de data asta acasă?

— A spus că pentru note mari şi purtare bună i s-a permis să stea la mine două zile. Dar eu îmi amintesc bine cum a fost ultima oară când a fugit. De aceea l-am pus să intre la baie să se spele, iar eu, în timpul acesta, am telefonat educatorilor. Imediat după aceea au venit să-l ia...

Juristul începuse să-i vorbească despre statistica văzută de el şi care l-a uluit. Un procent mult prea mare de copii din instituţiile de reeducare intrau după aceea din nou în conflict cu

legea. Împreună cu acea femeie încercaseră să înţeleagă de ce se întâmplă aşa ceva. Ea presupunea că însăşi materialul supus reeducării nu era fără defecte, de aceea nu trebuia să ceri ca produsul finit să corespundă unor standarduri înalte. El îşi exprimase părerea că omul, fiind o fiinţă sociabilă, îşi caută prieteni în funcţie de poziţia sa. Poziţia unuia care a fost o dată acuzat fiind nesigură, el îşi caută prieteni asemenea lui. Ei se unesc în grupuri, pentru a putea să acţioneze agresiv faţă de oamenii din preajmă şi faţă de ordinea stabilită, pe care n-o respectă.

— Adolescentul nu încalcă niciodată legea de unul singur. Pentru aşa ceva e nevoie de un grup sau cel puţin de două persoane. Aproape nouăzeci de procente din cazuri sunt de acest gen.

Femeia se arătase de acord cu această concluzie.

— Eu cred că de vină este urbanizarea. Modul de viaţă al orăşeanului poate fi caracterizat ca anonim, de aceea scad indicatorii generali ai disciplinei. Numărul de delincvenţi la mia de locuitori este mai mare la oraş decât la ţară.

— Da. aveţi dreptate. Din păcate procesul de urbanizare e de neînlăturat...

Îl uimiseră inteligenţa şi nivelul de pregătire al femeii. Ea nu se ferea să folosească multe cuvinte străine şi niciodată nu greşea alegerea lor. Avea o privire mult mai largă asupra tuturor proceselor care au loc în viaţă, decât ceilalţi oameni pe care-i cunoştea el.

— Dacă aţi scrie o cerere, eu, poate, aş reuşi să obţin întoarcerea fiului acasă... în acest fel ar putea fi ferit de influenţa coloniei. Mă tem că în caz contrar băiatul. se va închide în sine, are un fizic destul de debil, iar acolo poate să fie năpăstuit...

— Prostii! obiectase tăios femeia. Acolo sunt destui pedagogi!

Pe judecător îl uluise mai mult tonul, decât sensul celor spuse.

— În ce priveşte programa analitică, n-a rămas în urmă, n-ar merita oare să fie trimis la vechea şcoală?...

— E o idee absurdă! Cât timp se află în colonie eu pot cel puţin să fiu liniştită că nu se întâmplă nimic înfricoşător cu el. Nu doriţi să vă uitaţi la televizor?

Pe timpul acela o asemenea propunere însemna cu totul altceva decât azi. Atunci, în apartamentele puţinilor posesori de televizoare se adunau toţi vecinii din apropiere, iar rudele şi prietenii veneau chiar şi de departe. Era un fenomen de necrezut. Cinematograful era servit chiar la domiciliu, chiar dacă filmele erau vechi, în schimb totul era gratuit! A trecut timp până să intre în obişnuinţă, iar până atunci la ecranul de dimensiunile unei cărţi de joc se uitau adesea câte douăzeci de oameni. Curând au născocit o lentilă, umplută cu apă distilată, care se aşeza în faţa ecranului şi începuseră să privească prin ea ca printr-o lupă.

Femeia introdusese ştecherul în priză, pe podea începuse să zumzăie stabilizatorul, aparatul începuse să se încălzească trosnind.

Tânărului jurist i se făcuse părul măciucă şi-şi luase rămas-bun în grabă. Peste zece ani nu se mai fâstâcea atâta când afla de trădarea unei mame. Odraslele împiedică mamele să-şi aranjeze viaţa personală aşa cum ar vrea şi ele caută un motiv pentru ca măcar un timp să scape de copii. Ele sunt gata să plătească cu dărnicie şi, în colonie se primesc coşuri enorme cu pachete, iar vecinii spun că o asemenea mamă grijulie n-au mai văzut.

Žip, pesemne, îşi adora mama odată ce fugise de la ţară numai ca să se întâlnească cu ea, pentru ca măcar să se uite la ea de pe partea cealaltă a străzii, de vreme ce a fugit din colonie riscând să fie pedepsit. O dragoste neîmpărtăşită, respinsă, tragică... Oare ar putea să nu se transforme în ură, când va descoperi trădarea? Şi care va fi preţul acestei uri?

Iar peste alţi zece ani judecătorul încerca să găsească sursele neomeniei acestor mame, care parazitează comod pe normele adoptate de societate. Parazitează, deşi uneori dau impresia că jertfesc ceva. Şi mai curând sunt conduse nu de calcule egoiste ci de rezultatele educaţiei lor. Sunt femei din familii în care totul în viaţă e reglementat, începând cu regimul recomandat elevilor şi sfârşind cu data plăţii întreţinerii, fixată de administraţia blocului, în care copiii sunt transformaţi în omuleţi de lemn cu gândirea raţională a unei maşini de calculat, care nu admite niciun fel de improvizaţii. Iar când se întâmplă unele abateri, atunci singură îşi duce fiul unde trebuie şi nu varsă nicio

lacrimă, cât de mică. Ura din partea copiilor, de care au parte de obicei, e considerată de ele absolut nemeritată şi suferă mult din cauza asta...

— Aţi fost judecat? întrebă judecătorul adresându-i-se lui Žip.

— Da.

— Când? Pentru ce?

— Cetăţene judecător! Aveţi milă de grefier...

— Comportaţi-vă cuviincios! îi atrase atenţia judecătorul lui Žip, continuând să studieze adeverinţa anexată la dosar. Privirea îi alunecă pe rândurile Decretului din 1947, după care se judeca înainte pentru furt în dauna avutului obştesc, iar pe urmă pe articolele actualului cod. Ce ştiţi despre cheie?

— Nu ştiu nimic! Mi-a adus desenul unei chei — foarte inexact — şi m-a rugat s-o confecţionez. Eu am refuzat.

— Explicaţi cauza.

— O asemenea cheie poate fi făcută numai după original şi nu după desen.

— Dumneavoastră, ca specialist, cu siguranţă că, văzând construcţia încuietorii, v-aţi dat seama de vechimea ei. Cunoscând omul care v-a rugat să-i faceţi acest serviciu, aţi fi putut măcar aproximativ să vă daţi seama în ce scop are nevoie de ea.

— De ce să mai ghicesc? Doar şi-aşa ştiam. El însuşi mi-a spus. A spus că a pierdut cheia de la garaj, dar că i-a rămas conturul pe hârtie. Are maşină, aşa că e complet logic să tragi concluzia...

— Şi de ce nu? Acum la ţară sunt multe construcţii părăsite... Este un fenomen de masă... Jumătate din garajele Rigăi au încuietori enorme de la vechile magazii, pe care le făceau fierarii din partea locului. Sunt suficient de sigure, pentru că fiecare meşteşugar avea chichiţa lui. Industria modernă nu poate oferi nimic de acest gen, totul este prea standardizat.

— Mai sunt întrebări de pus martorului? Şi judecătorul îşi îndreptă privirea spre procuror şi avocat. Vă rog! Observase şi el mâna ridicata de acuzatul mai în vârstă.

— Eu nu am o întrebare, ci o explicaţie. Ca şi la ancheta preliminară, afirm că martorul nu ştia nimic de intenţiile mele şi nici nu le putea bănui măcar.

— Desigur, dacă aş fi bănuit ceva aş fi dat imediat fuga la miliţie! râse Žip.

— Ce mai face mama dumneavoastră? întrebă judecătorul.

Buzele lui Žip se strânseră şi deveniră subţiri, subţiri. Pe faţă îi apărură pete albe.

— O cunoaşteţi pe mama mea?

— Puţin.

— În martie una mie nouă sute şasezeci şi opt am citit în ziare că şi-a susţinut disertaţia de doctor în ştiinţe. Vă satisface răspunsul meu?

— Luaţi loc pe una din bănci.

— Vă mulţumesc.

Strecurându-se printre cei ce stăteau pe bănci, Žip se duse tocmai în colţ, lângă perete. Şedinţa tribunalului continuă.

Curând Margita simţi că este privită neîntrerupt. Nu era o privire pătrunzătoare, dar îi provoca nelinişte. În orice caz, nu se simţea în largul ei. Întorcându-se brusc, observă că de vină e ultimul martor. Exact acela pe care Gundar ieri, pe scară, în clădirea tribunalului, îl salutase slugarnic.

Procesul se apropia de sfârşit, rămăseseră doar unele „cozi”, care trebuiau puse la punct. Abia cu două zile în urmă apăruse în dosar un document care cerea să se acţioneze concret, fără întârziere. O comisie de evaluare muzeistică făcea cunoscut că cetăţeanul cutare adusese spre cercetare sfeşnice cu cinci braţe, moştenite de la străstrăbunică. Dacă nu se luau în considerare lăcaşurile şi farfuriuţele, sfeşnicele erau identice cu cele din fotografiile primite de la miliţia judiciară. În afară de aceasta, sfeşnicele fuseseră făcute la douăzeci de ani după moartea bunicii. În discuţia cu inspectorul miliţiei judiciare, posesorul a recunoscut că de fapt nu le moştenise, ci le cumpărase de la o persoană încă neidentificată.

Pe de-o parte, judecătorul ar fi trebuit să trimită dosarul pentru reanchetare, pentru a se descoperi intermediarul, care dusese sfeşnicele la Moscova, iar pe de altă parte aceasta ar fi dus la alte câteva zile de lipsă de la serviciu a martorilor şi nu prezenta nicio garanţie că s-ar reuşi să se descopere intermediarul. Acuzaţii recunoscusem faptul că le furaseră, partea dăunată avea să primească înapoi bunurile sale... Şi

judecătorul propuse asesorilor o hotărâre solomoniană — să se predea sfeşnicele descoperite în cutare şi cutare loc proprietarului de drept.

— Aha, acum îmi vei juca tontoroiul, ticăloaso! o anunţă Gundar în bătaie de joc pe Margita, la o zi de la pronunţarea sentinţei. Tu ai făcut declaraţii false în mod premeditat în faţa tribunalului. Ştiai prea bine lucruşoarele astea, eu însumi ţi le arătasem şi-ţi vorbisem de ele.

— Nu mi-ai spus nimic.

— Pe tine te bagă la zdup, iar mie îmi rămâne locuinţa. E o locuinţă frumuşică.

— Gundar, nu poţi face o asemenea ticăloşie... Doar ştii că n-am unde să mă duc...

— Nu te frământa, patul şi păturica îţi sunt asigurate la pârnaie. În sfârşit, îţi voi putea plăti cum se cuvine pentru pacostea care mi-aţi făcut-o cu Zelvak!...

Zidurile groase de cărămidă, înnegrite, necurăţate niciodată... Afară, la intrare, tropăiau mărunt femei îngândurate, închise în sine... Din timp în timp se deschide o ferestruică în perete şi, după o scurtă discuţie, câte una din ele este lăsată să intre... Curticica pavată cu piatră, cu o căsuţă în colţ... Bucătăria de unde se aude difuzorul şi în tigaie sfârâie pârjoalele, în care înţeapă cu furculiţa un bărbat dezbrăcat până la brâu. Cu mâna stingă îmbrăţişează o femeie ciufulită. Sam... Nu, aceste ruine ale Cartaginei nu au nimic cu Sam! Nu-i decât o scursură care vorbeşte, vârâtă în şoşoni de om îmbătrânit, din care atârnă obiele gri. „Nu te mira, fetiţo, între zidurile astea este foarte frig... Foarte frig...” — spune ceea ce a mai rămas din elegantul Sam...

— Tu vrei doar să mă înspăimânţi!

— Articolul o sută şaptezeci şi patru, singură ai semnat.

— Bine, atunci o să povestesc totul! Şi despre brichete şi despre...

Gundar începu să râdă în hohote. Ochii i se micşorară, pungile de sub ochi se zgâlţâiau, în acelaşi timp cu mărul lui Adam. Vânzătorul sigur de sine, neruşinat, cu părul uns cu briliantină duminica, care se considera bărbatul cel mai irezistibil din cartier.

— Divorţăm, spuse încet Margita. În ea se frânse ceva. Brusc, înţelese că acest cuvânt trebuia să-l pronunţe de mult, că este unica rezolvare adevărată, că altfel nu se poate, şi totuşi ochii i se umplură de lacrimi.

— Ce interes am să divorţez? Mie îmi e bine şi aşa! Odată ce sunt soţ, pot să te pocnesc liniştit peste mutră când meriţi.

Seara Margita se duse la mama. Desigur, nu credea că mama o va putea înţelege, dar măcar s-o ierte. Însă, intrând în casă, nici măcar nu mai deschise discuţia despre ceea ce o adusese aici. În cămăruţa din spate se instalaseră sora cu soţul ei, pe cea din faţă o despărţiseră cu şifonierul şi o perdea. În ea dormeau părinţii şi fratele. Televizorul îl mutaseră în bucătărie.

— Nu-i dracul chiar atât de negru! exclamă optimist fratele ei. Îndată ce tinerii vor avea un copilaş, iar asta se înţelege de la sine, ne vor trece automat pe listă. Dacă ăia nu vor tărăgăna prea mult, atunci peste vreo patru ani te voi invita, Margita, să te speli în baie şi să faci plajă în logie.

— Cum de ţi-a trecut aşa ceva prin cap!? se revoltă şefa Margitei. În primul rând că nu te vor primi la cămin, în al doilea rând ai fi cea de pe urmă proastă! Să laşi unui asemenea ticălos locuinţa ta! El asta şi aşteaptă! N-ai decât să divorţezi, însă la locuinţă să nu renunţi pentru nimic în lume! În viaţă orice se poate întâmpla. Poţi întâlni un om care să ţi-l facă covrig şi să-l dea de-a dura pe scară, sau ăsta să se încurce cu vreo fată, care să aibă locuinţa ei sau măcar două camere... Atunci el singur va pleca bucuros de la tine, pentru că, la divorţ, acolo îi va fi mai cald. Cu Zaika, pontatoarea, aşa s-a şi întâmplat. Fă ce vrei, dar locuinţa nu i-o lăsa lui, nu-ţi dau voie!...

Gundar adesea nu venea noaptea acasă, pe Margita n-o deranja asta, ba dimpotrivă, însă apariţia lui era întotdeauna legată de conflicte mai mari sau mai mici şi de jigniri. Dacă tactica asta o foloseşti sistematic, poţi împinge omul la sinucidere. Când ameninţarea cu tribunalul nu a dat rezultatele scontate, Gundar a plănuit o luptă îndelungată de poziţii, care, pe lângă altele, îi făgăduia şi plăcerea pe care o încearcă copiii care chinuie pisicile sau alte animale.

Pe neaşteptate, când trecuseră, de la proces trei sau patru luni, Gundar vorbi omeneşte.

— Eu ştiu, Margita, tu ai vrea ca eu să-mi iau catrafusele... Ce-i drept, locuinţa e de fapt a ta. Pentru doi divorţaţi e cam mică. Eu sunt gata să plec dacă îmi faci un serviciu.

— Nu mai cred niciun cuvânt de-al tău. Ştiu că tu niciodată nu faci un lucru care nu-ţi aduce în primul rând ţie un folos.

— Păi, desigur, altfel aş fi complet tâmpit. Dar s-a ivit o chestie, din care amândoi am câştiga bine, iar în pierdere ar rămâne un al treilea. Văd că nu mă crezi, de asta îţi propun să ne întâlnim cu un om care-l ştie bine pe Sam. Au fost împreună în colonie. Sam i-a împuiat capul cu farmecele tale, încât el s-a amorezat de tine fără să te vadă... Nu, te-a văzut o dată, la tribunal.

Deşi amintirea lui Sam o lăsa rece, totuşi e plăcut să ştii că măcar mai există cineva care te vorbeşte de bine...

IANUARIE

— Aş vrea să vă ajut, dar... n-am destulă putere, şopti femeia şi tăcu aşteptând.

Auzea limpede respiraţia inginerului de partea cealaltă a ferestrei bătute în scânduri.

— Cu adevărat vreau să vă ajut, şopti din nou femeia. Şi din nou ascultă cu încordare, aşteptând răspunsul.

Nu mai simţea nici gerul nopţii, nici zăpada, care-i intrase în bocancii de schi, nici mâinile albite de ger.

— Fugiţi în Ergli şi de la poştă luaţi legătura cu miliţia. Telegraful funcţionează toată noaptea.

Urmă o pauză lungă.

— Nu, continuă în şoaptă femeia, atunci aş fi pierdută... Nu-i cunoaşteţi... Trebuie născocit ceva...

— În alt fel, dumneata, Ilona, nu mă poţi ajuta.

— Nu mă cheamă Ilona. Eu nu cunosc bine împrejurimile. Mă rătăcesc... Mă vor prinde, înainte de a ajunge până la râu...

— Atunci nu mă poţi ajuta.

— E ora şase, au mai rămas doar trei ore.

— Fugi la Ergli... Fugi până mai e întuneric.

— Mai întâi vă vor omorî pe dumneavoastră, apoi pe mine...

— Dar s-ar putea ca acum dumneata să fii trimisă ca să mă convingi, nu? Cum de nu mi-am dat seama imediat! Deci, nu mă încăpăţânez, desenez, fac ce mi s-a cerut, numai că nu-mi pot aminti anumite amănunte, dar până la urmă totul va fi gata! În ce lună te-ai născut? Dacă în februarie, atunci piatra care îţi poartă noroc e ametistul, dacă în martie — acvamarinul... iei totul şi vei avea parte de multă fericire!

— Linişte, şopti femeia. Vă rog, linişte!

Înţelegând că Gvido Lieknis nu se mai poate opri din vorbăria lui nervoasă, femeia făcu repede cale întoarsă.

Furia inginerului se potoli tot atât de repede cum izbucnise, însă odată cu ea îi pieri şi puterea şi se duse cu greu până la cuptor. Pe drum se agăţă de scaun, care se răsturnă, foile cu schiţe şi cele albe şi articolele de desenat se împrăştiară pe podeaua murdară, lumânarea căzu şi se stinse.

De ce să mă împuşte? Ce folos au din asta? Bătrânul vrea să-i demonstreze tânărului dârzenia sa pentru a obţine de la acesta supunere totală? Bătrânul doreşte puterea cu orice preţ, aşa şi se poartă. Când de fapt el are nevoie doar de garanţia că nu voi vorbi. Sigur, se înţelege, voi tăcea! Voi tăcea, tăcea, tăcea... Lieknis se dezmetici înţelegând că la fiecare cuvânt se loveşte cu ceafa de cuptor. Nu poţi omorî un om numai fiindcă nu-şi aminteşte...

Peste o oră inginerul Gvido Lieknis îl informă pe banditul bătrân, acest resort al răului, încordat la maximum, că nu-şi aminteşte nişte mărunţişuri la unul din blocurile sistemului de alarmă şi că deci nu poate garanta decuplarea lui de seiful central. Tânărul îşi pierdu cumpătul, însă bătrânul, se pare, îşi dădu seama sau măcar simţi că nu-i vorba de memoria inginerului. Mijindu-şi ochii şi aşa tăioşi, mici, spuse liniştit, deşi dincolo de cuvintele sale se simţea cruzimea şi ameninţarea cu pedeapsa care-l va paşte pentru minciună:

— Mai aveţi timp... Până la nouă... După aceea nu veţi mai avea timp...

Oare cum merge treaba la grupa care l-a înhăţat pe Ghibalo la Latgali? Cum s-a comportat el? Doar şi el, când a desenat planul, a avut de întâmpinat aceleaşi greutăţi. El e ca un taur,

dar tocmai la aceştia cedează, de obicei, caracterul. Dacă a desenat totul, atunci nu are niciun rost să mă jertfesc! Atunci asta nu-i jertfă, ci tâmpenie banală. Din cauza idiotului de bătrân putem să murim amândoi. Doi oameni tineri, cu studii, care pot face încă multe pentru societate. Ghibalo are familie, iar după bătrânul ăsta poate nu va plânge nimeni, la vârsta lui mulţi au rămas fără familie din cauza războiului. El nu va mai da nimic societăţii, doar îi va lua. Întreabă pe cine vrei, nimeni nu va spune că trebuie să ai grijă de un bătrân răpciugos şi să jertfeşti un om tânăr, căruia îi rămân copii mici. Cum aş putea să mă mai uit după aceea în ochii orfanilor? Mie mi-a fost milă de bătrânul ăsta? Dar de ce nu ţi-a fost milă de tatăl nostru, vor întreba ei...

Da, îl schilodesc pe unul din aceşti tipi înainte ca celălalt să reuşească să mă trimită pe lumea cealaltă!

Şi deodată simţi mirosul de chilcă, deşi ştia că în cameră nu-i nimic care să aducă măcar pe departe a aşa ceva şi, de aceea, se gândi: încep să-mi ies din minţi!

Dacă i-ar fi spus cineva înainte inginerului că acest paznic amărât — în care nu era nimic, absolut nimic care să merite atenţie — îi va preocupa mintea măcar pentru două minute, Lieknis ar fi considerat asta ca pe o glumă. Acum se gândise la el toată noaptea, ca şi când de o sută de ori l-ar fi pipăit cu gândul din cap până în picioare, trecând peste fiecare cusătură a hainelor sale mototolite. De ce oare arată întotdeauna aşa, — se târâie pe podea sau scormoneşte în lada de gunoi? Îi ştie fiecare rid de pe faţa lui simplă, chiar tâmpă oarecum, părul cărunt, mătreaţa veşnică de pe gulerul transpirat.

Oricare maşină de calcul ar fi dat rezultatul de unu la o sută: dacă din doi numai unul poate să rămână în viaţă, atunci prioritatea este de partea inginerului. Oricare din factorii obiectivi sunt pentru această alegere. Din păcate de data asta, dreptul de a rezolva problema nu aparţinea maşinii, ci lui Gvido Lieknis.

Bătrânul care face de pază la etajul întâi, — probabil că suferă de vreo boală dacă lucrează numai noaptea, — prin prezenţa sa împiedică pe spărgători să străbată coridorul, ca să ajungă la uşa seifului principal.

Bătrânul are un birou cu telefon şi un fotoliu moale, slinos, în care noaptea dormitează, însă nu doarme cu adevărat, probabil niciodată. Chiar dacă uneori adoarme, tot nu înseamnă nimic — doar ei nu pot să stea după colţ şi să depindă întru totul de dorinţa de a dormi a bătrânului, după ce au pătruns prin atâtea ziduri! Atunci nu le rămâne decât să meargă la noroc. Nu, nu poţi trece de bătrân! Nu poţi străbate coridorul în aşa fel încât acesta să nu te observe, iar dacă observă pune mâna pe pistol şi apasă cu piciorul pe pedala de alarmă de sub birou sau pe butonul de semnalizare de lângă telefon şi începe babilonia: urlă sirenele, se reped maşinile, latră câinii, proiectoarele încep să mături gardurile, acoperişul, răsună comenzi scurte şi spărgătorii trebuie să se predea. Desigur, vor atribui nereuşita trădării lui Gvido Lieknis şi cineva de aici, din casa asta rece, îi va băga fără să clipească două gloanţe în burtă.

Dacă ar reuşi să-l izoleze pe bătrân sau să străbată coridorul spărgătorii ar fi putut face şi zgomot în timpul lucrului şi să nu-i ameninţe nimic. Lieknis se gândise la vreo zece variante de neutralizare a bătrânului, una mai fantastică decât alta. Toate aveau în vedere necesitatea de a-l lega sau a-l ameţi cu o lovitură, însă Lieknis însuşi fu nevoit să le respingă, fiind nerealiste.

Împiedicându-se de bătrânul incomod, Lieknis la început se bucurase şi povestise totul spărgătorului vârstnic.

Se dovedi că aceştia erau informaţi despre paznic şi-l avuseseră în vedere.

— Cu paznicul o rezolvăm noi, spusese morocănos bătrânul. Dumneata îngrijeşte-te de sistemul de alarmă.

Desigur, se hotărâseră să omoare paznicul! Altfel nici că s-ar putea!

Fără să vrea, inginerul începu să se gândească cum vor face criminalii acest lucru. Cum să-l omoare pentru ca moartea să aibă loc fulgerător? Şi îi veni în minte că, de la panoul de distribuţie, care se găseşte în apropiere, după colţ, pot fi întinse cabluri şi duse prin spatele omului din scaun două capete de fir... Americanii, pentru scaunul lor electric, folosesc două mii de volţi, dar e suficient şi mai puţin... Moartea e fulgerătoare şi nedureroasă... Umană... Câţi bătrâni nu se chircesc de durere în

spitale ani de zile, nemaiavând putere să aştepte până vine doamna cu coasa... Un adevărat coşmar, mă pregătesc să devin ucigaş... Sunt obligat să devin ucigaş, dacă vreau să rămân în viaţă... Dacă desenez planul până la capăt, ăştia îl vor omorî pe paznic. Iar dacă nu-l desenez, mă lichidează pe mine... Sau poate nu mă lichidează? Ce sens ar avea să mă împuşte? Doar ei au nevoie numai de o garanţie fermă că voi tăcea!

Ba nu, ce fel de garanţie — lor le trebuie aur!

Pe neaşteptate, prin crăpătura din tavan curse un fir de nisip. Scăpără un chibrit şi aprinse lumânarea. Înălţă capul ca să vadă mai bine, însă atunci răsunară paşi şi nisipul începu să curgă din diferite locuri.

— Ai înnebunit, ce ai? ocăra cineva în pod. După glas, era tânărul cu pulover.

— Nu, pe cuvânt, mi s-a părut că e cineva aici. Am auzit clar... Ia uită-te la scândura asta, nu-i desfăcută? Nu. Dar cealaltă?

— Ai devenit a dracului de activă! Hai, că mai putem dormi o oră!

Paşii amuţiră în partea aceea a casei şi peste o clipă se auzi zăpada scârţiind, când trecură de-a lungul casei.

Lieknis scrâşni din dinţi. Apoi puse urechea la uşă.

— Ei? întrebă bătrânul.

— Încep să am halucinaţii...

— Nu-i nimic, aerul proaspăt îţi va face bine, spuse bătrânul şi din nou se lăsă tăcerea în bucătărie.

Tânărul adormi îndată, coniacul încă îl mai ţinea sub influenţa lui, în schimb bătrânul, deşi închise ochii, nu mai putea dormi ca înainte. Femeia era încordată toată şi se prefăcea că doarme. Moţăia pe scaun chiar lângă uşă, acoperită cu canadiana galbenă. Îi reuşise figura, izbutise să cerceteze podul, însă speranţa ei nu se adeverise: scândurile se ţineau prea zdravăn acolo pentru a le putea mişca.

„Dacă mi-aş căuta salvarea la el, cât de mult putem rămâne acolo? Nu, e mai bine să mă sui în pod şi să ridic scara. Dar prea mult nu pot rezista nici acolo, or să născocească ceva ca să mă dea jos. “

De undeva, de departe, dinspre Ergli, se auzi un lătrat leneş de câine, care amintea că mai există pe lumea asta şi alte case şi alţi oameni.

Lemnele din sobă arseseră. Însă jarul încă nu se făcuse cenuşă şi din când în când izbucneau scântei.

„Steguleţele roşii... Micile steguleţe roşii... — îşi aminti ea. Micile steguleţe roşii cu care se marchează pârtia pentru schi... Cu siguranţă că pârtia trece totdeauna peste râu aici şi cel puţin un capăt al ei trebuie să fie la Ergli...”

Ziua trecută, nevrând să fie de faţă la discuţia cu inginerul, schiase pe deluşorul din spatele şopronului. Panta se termina de cum dădeai de colţul pădurii şi ea trebuise să intersecteze pârtia de schi marcată cu steguleţe.

Pe neaşteptate, o izbi în faţă lumina lanternei de buzunar. Tânărul se trezise şi, cum se întâmplă după băutură, îl apucase cheful de năzbâtii.

— Potoleşte-te! Lasă-mă să dorm! şopti ea şi se întoarse cu spatele la lumină.

— De ce-ţi strălucesc ochii, ca la pisici în martie?

— Mă gândesc la tine! i-o tăie ea scurt şi îşi trase canadiana peste cap.

Tânărul stinse lanterna şi curând începu să sforăie, înainte de asta se uitase la bătrân şi la ceas. Era şapte fără câteva minute. Tânărul mustăcios nu ştia că bătrânul e treaz, că stătea doar cu ochii închişi şi ascultase cu atenţie discuţia.

„Dacă îşi închipuie că am să trag, greşeşte! Aşezându-se mai comod, tânărul făcu să scârţâie scaunul. Las să-şi bage singur capul în laţ!”

Ura faţă de bătrân creştea în el cu fiecare oră. Întâi pentru că ticălosul luase femeia parţial sub ocrotirea sa şi ea se folosise imediat de asta fără ruşine, ba făcându-i ochi dulci acestui om netrecut prin treburile dragostei, ba legănându-şi fundul, ca să-l supună pe ăsta influenţei sale şi să scape din ghearele tânărului. Apoi, pentru că speranţa de succes în afacerea asta era tot mai mică. Dacă inginerul nu-şi aminteşte cu adevărat ceva, atunci n-au de ce să se mai apropie de fabrică, se puteau duce de-a dreptul la miliţie sau la pârnaie.

„Dacă n-aş fi făcut tovărăşie cu el, totul ar fi fost altfel, se înfurie pe el însuşi tânărul. Şi-ar fi găsit alţi parteneri şi, cu timpul, ar fi descoperit cum să deschidă seiful şi să deconecteze sistemul de alarmă. Tot aşa de isteţ cum le-a ticluit pe toate celelalte! Şi totul ar fi fost în deplină ordine, dacă ăstuia nu-i trăsnea în cap ideea cu inginerul!” Bineînţeles, gândul de a deschide seiful şi a decupla sistemul de alarmă fusese o simplă laudă de beţiv. Doar lipsa oricăror cunoştinţe în acest domeniu îl silise să caute un partener cu experienţă.

Femeia se gândea, revedea în minte tot şirul de întâmplări.

Ştia prea puţine.

— E adevărat că pe o pereche de pantaloni reiaţi se cere două sute de ruble? întrebă şeful.

— Pentru cei albi şi mai mult, confirmă ea.

— Odată ce se cere, înseamnă că se găseşte şi cine să dea. Da, cine trăieşte din leafă, toată viaţa merge numai cu tramvaiul. Făcând o pauză, pentru a da posibilitatea să se înţeleagă textul şi subtextul, continuă: Avem nevoie de ajutor.

Discutau stând într-un „Moskvici” portocaliu cu caroserie de furgonetă. Motorul şi ventilatorul funcţionau, altfel s-ar fi aburit geamurile.

Tânărul mustăcios stătea în picioare, sprijinindu-se de peretele casei şi, de plictiseală, scuipa.

„În sfârşit, voi scăpa de el”, se gândi triumfător femeia.

— Mai concret? întrebă ea.

— Inginerului îi plac femeile frumoase... Nu-i scapă niciun tren de schiori... Şeful vorbea scurt şi la obiect, în încheiere adăugă. Noi dispărem de dimineaţă, iar tu rămâi ca să-l eliberezi pe inginer cu puţin înainte de întoarcerea trenului şi mergi cu el la gară. Pe drumul de întoarcere cu siguranţă că nu va fi atât de politicos...

Aşadar, femeia va supraveghea pe inginer de la casa părăsită până la Riga, de la gară Lieknis va fi urmărit, pe jos, de tânărul mustăcios, iar de şef cu „Moskvici”-ul portocaliu. Dacă pe inginer îl va ajunge căinţa, în aceeaşi seară va lua legătura cu miliţia.

— Am să-i spun ca de la gară s-o şteargă direct acasă, să nu se întâmple să înţelegem greşit vreun pas de-al lui, reluă

bătrânul. Ajuns la Riga, va fi nevoit să tacă, iar în rest va trebui să tacă mai departe.

— Dimineaţa se va întâlni la fabrică cu adjunctul său Ghibalo.

— Asta nu are nicio importanţă. El însuşi va ascunde adevărul, povestind despre reuşita plimbare pe schiuri, aşa că orice îi va povesti adjunctul, el va crede că-i tot un mod de a escamota adevărul.

„Desigur, dacă inginerul ar izbuti să deseneze planul, ar fi mai simplu, se gândi femeia. Ăştia ar şterge-o imediat şi noi numaidecât după ei... Ne-ar lua pe drum vreo maşină.”

— Vedeţi... Aşteptăm, aşteptăm, iar el sforăie acolo pe cuptorul cald! spuse cu glas tare femeia fără să se adreseze cuiva anume.

— N-ai fost întrebată, răspunse morocănos tânărul. „Mda, ticăloasa asta ajunge departe, ia te uită cât de dibaci începe să comande! Se poate ca bătrânul bursuc să nu-şi dea seama de asta? Dar tu, amator de dulce, în curând o să-i cureţi pantofiorii. Cum de-am putut să mă leg de un asemenea prost! Doar eu am avut un plan a-ntâia, un plan a-ntâia!... Şi el a stricat totul... Idiotul!... Inginer i-a trebuit! I-a să văd, ai planul etajului întâi? Nu! Şi nici n-o să-l ai! Iar eu n-o să mă apuc să mă duc şi să cercetez personal, nu te aştepta! Cine s-a gândit la inginerul ăsta, ăla să şi scape de el... Eu la nouă sunt pe schiuri şi pe-aici mi-e drumul! Iar tu, tăicuţă, n-ai decât să te gândeşti şi singur cum o să rezolvi treaba cu el, că eu o să fiu departe. Ba şi pe tine te-aş sfătui: ia-ţi târfa asta şi şterge-o, altfel ajungi într-un mare năvod! Mâine o să-mi veniţi. amândoi, numai că eu îi azvârl pe uşă lucruşoarele. Să strice un asemenea plan! Dacă mă înţelegeam cu altcineva, mâine aş fi început o viaţă grandioasă!”...

— Aşa-i, mai bine ia vezi ce face el acolo, spuse bătrânul adresându-se tânărului. Oricum încerca să se întoarcă, privirea i se îndrepta spre silueta femeii.

Dar cum tânărul nu se ridicase, strigă:

— Ce, eşti surd?

Scrâşni zăvorul.

Uşa camerei se deschise scârţâind. Tânărul rămase în prag. Femeia trecu pe lângă el şi se strecură în tindă. Acolo se

împiedică de schiurile sprijinite de perete, care căzură cu zgomot. Din mers, izbuti să se uite în camera prizonierului. Inginerul nu desena planul. Parc-ar fi îngheţat, stătea cu ceafa sprijinită de cuptor şi cu ochii în tavan. Probabil nici nu auzise că s-a deschis uşa. Lumânarea de pe scaun arsese aproape în întregime.

Femeia se sprijini de peretele casei şi începu să plângă. Încet, înăbuşit. Cu toate că se făcuse dimineaţă, încă mai era întuneric. Între pătura de zăpadă şi cerul înstelat se desluşea conturul acareturilor din preajmă şi al pădurii.

„Dacă aş izbuti să fug, ăştia n-ar avea curaj să se răfuiască cu inginerul... Ah, dacă aş şti cât de cât să merg mai bine cu schiurile!”...

Steguleţele micuţe, roşii, fluturau de-a lungul pârtiei... Pârtia era tare şi umblată... „Acum, pe întuneric, dacă mi-aş da drumul de pe deluşor aş putea ajunge pe traseu şi chiar dacă m-ar ajunge din urmă, ar fi deja lumină”...

— Hei, ce tot faci acolo atâta timp? bătu cu pumnul în uşă tânărul.

— Respir aer curat, în cameră e prea înăbuşitor.

— Hai, dă-mi ceva să-mi clătesc gâtul... Măcar de-ai muri...

Ca să nu-l înfurie, intră din nou în bucătărie, găsi cana cu ceai răcit şi i-o dădu tânărului:

— Aici nu poţi respira deloc... Nu mi-e bine...

Nici bătrânul nu se mai îndoia că jocul e ca şi pierdut. Cine şi-ar fi închipuit că sistemele de alarmă ajunseseră atât de complicate şi că necunoaşterea parametrilor a două-trei rezistenţe şi condensatori pot reduce la zero întregul plan elaborat atât de minuţios? Dar încă nu se ştie dacă totul e pierdut. Tânărul e dezechilibrat, lăudăros, cu gândul numai la bani, cât mai mulţi bani, poate face prostii mari. Cum s-ar putea descurca cu întrebările inteligente ale anchetatorilor? Şi nu-i nicio îndoială că a doua zi chiar se vor ocupa de el ca de unul care mai fusese condamnat. Nu-s proşti, şi-ar da seama că unul din complici lucrează în fabrică. La început i-ar cerne pe cei ce au acces în clădirea veche şi în cea nouă, apoi pe cei care au acces şi în clădirea veche şi în cea nouă şi la etajul întâi. Ei bine, ar fi vreo cincizeci, unii au alibi, alţii nu au. Spatele tânărului e

asigurat printr-un vicleşug, n-or să-l ia în prima tranşă, dar tot o să intre în atenţia lor. Fără să fie văzuţi şi auziţi, oamenii miliţiei vor urmări fiecare rublă cheltuită, se vor interesa de prietenii celor bănuiţi. „Nu, până la mine nu vor ajunge, se gândi bătrânul, nu am fost văzuţi împreună, însă se vor interesa şi de mine, atâta că probabil mai târziu. Nu sunt prea mulţi în evidenţa miliţiei care să poată lua un lădoi de bani! De fată n-am de ce să fiu îngrijorat, are minte, chiar dacă ar cheltui, curcanii se vor gândi că sunt din ce a adunat mai înainte. Mulţi doar sunt convinşi că trebuie să aibă.”

„Trebuie să fac ceva... trebuie să fac ceva imediat, încerca să-şi facă curaj femeia. Dar cum să nu le stârnesc suspiciuni prin faptul că ies atât de des?...”

Iar bătrânul continua să judece urmările nereuşitei: „Doar eu am vrut de atâtea ori să mă las de astea. Acum pot spune liniştit: uşa seifului nu poate fi deschisă şi tipul ar crede. Dar n-o să spun. Din cauza muierii ăsteia? Ce, vreau să mă grozăvesc în faţa ei, şi amestecând-o în treaba asta, să o leg de mine? Ce nevoie am să deschid acest seif, ce folos o să am din asta? Suma e atât de mare încât nici în zece ani n-o cheltuieşti! Miliţia judiciară atât şi aşteaptă, ca să scoţi la lumină o rublă în plus! Iar peste zece ani n-o să mai am mult până la pensie, doctorii îmi vor da voie doar să-mi târşesc papucii prin cameră şi să mănânc fulgi de ovăz! Nu, soarta ştie ce face, e chiar mai bine că memoria inginerului nu-i perfectă!”...

Femeia se ridică şi ieşi pe uşă. Se auzea cum tropăie în tindă. „Probabil că bocancii îi sunt strimţi, îi îngheaţă picioarele imediat”, se gândi bătrânul.

— Afurisita, se bucură că nu iese nimic! spuse cu răutate tânărul, ca şi când ar fi nădăjduit să arunce o sămânţă de ceartă. Unde te gândeşti să-l vâri după aceea pe inginer? În dulap? Acuşi se face lumină, ce rost are să pierdem timpul?! — Frica în faţa pedepsei inevitabile îi înăbuşea dorinţa de a mai fugi singur. Începuse şi el să spere că nu se va mai ajunge la înfăptuirea planului.

Femeia luă în linişte schiurile şi le vârî în troianul de lângă uşă. Tropăia în tindă ca să nu se audă zgomotul schiurilor şi al legăturilor. Însă i se părea că acum — acum va ieşi cineva să se

uite. Se străduia să acţioneze cu şi mai multă precauţie, în şi mai multă linişte, dar schiurile bărbaţilor erau lungi şi grele, nu le poţi ridica ca pe un fulg. Şi apoi emoţia, gerul, aerul curat, care parcă clinchetea exact ca o strună întinsă la maximum, chiar dacă nu te atingeai de ea.

„Trebuie să fac asta acum... Trebuie să fac asta chiar acum”, îşi spunea, de parcă nu mai era ea, şi îşi continua cu migală treaba. Dar ce era mai greu rămăsese deja în urmă: hotărârea era luată şi cu fiecare mişcare se depărta tot mai mult de posibilitatea de a renunţa.

Schiurile le vârî în troian lipite unul de altul şi puţin aplecate, cu vârfurile înspre şură, pentru ca să-i fie uşor să le ia din mers sub braţ.

Va fi în mijlocul curţii când ăia o vor vedea pe fereastră, dar când tânărul va sări şi va întreba unde a dus schiurile, ea va fi trecut deja de colţ. Trebuia să-i răspundă ceva imprecis, ca de exemplu: „Imediat!” sau „Mi-a venit o idee bună!”, pentru ca tânărul să nu alerge imediat după ea. Iar dacă va face aşa ceva, atunci totul e pierdut, nu va reuşi să ajungă la schiurile ei, şi apoi mai trebuia să încheie legăturile şi să ajungă până la jumătatea pantei. Văzând că s-au dus şi celelalte schiuri, ei va înţelege totul şi se va repezi ca un apucat! Frica îl va îmboldi atât de tare încât, la început, nu va observa zăpada adâncă, iar când ea va fi la lizieră el, desigur, va trage.

Ea se gândise la toate, exceptând un singur lucru: ce se va întâmpla dacă glonţul o nimereşte.

Nu va fi nimic. Mă va ajunge şi mă va omorî.

Socotise că va reuşi să cotească pe pârtia de schi spre Ergli înainte ca tânărul să izbutească, alergând în linie dreaptă, s-o prindă la râu. Iar dacă ticălosul va fugi oblic dinspre casă spre râpa râului, ea va coti la stânga — traseul cu siguranţă că trece pe lângă vreo locuinţă sau ajunge la drumul umblat. Prima variantă este mai uşoară. Trecând peste râu le dă drumul sub gheaţă celor trei perechi de schiuri de prisos. Nu mai e nevoie să le ducă cu sine. Şi ţinta finală este mai aproape.

Ar trebui să fii sinucigaş pentru ca, în asemenea situaţie, când ai rămas în zăpada adâncă, aproape neajutorat şi ştii că în curând apare aici miliţia, să încerci să-l lichidezi pe inginer.

Când toate schiurile au fost băgate în troian, şi le luă pe ale sale şi le duse pe poteca bătătorită, pe lângă uşa spartă a şurii, dincolo de construcţie. Acolo ea le aşează pe făgaşul lăsat ieri de schiuri, examină golurile dintre tufişuri şi porni înapoi.

Pe tânăr îl zăpăci apariţia ei când se ciocniră în mijlocul curţii.

— Hei... ticăloaso... ce te pregăteşti să faci?

El nici măcar nu izbutise să-şi ia mănuşile şi căciula.

— La ora nouă fără un minut vreau să schiez, declară ea. Şi o să fiu hăt colo, dacă aveţi nevoie, chemaţi-mă. Hai în casă. Şi femeia se strecură pe lângă el.

— Ce înseamnă asta? întrebă ameninţător tânărul, arătând la schiurile care se iţeau afară din troian, în timp ce mergea în urma femeii.

— Amândoi sunteţi nişte idioţi sinistri! răspunse ea şi, intrând în bucătărie, începu să-şi încălzească mâinile la sobă. Aruncate peste jăraticul aproape stins, surcelele se aprinseră cu flăcări mari. Mare minune că aseară nu ne-au picat musafiri! Cred că nu-i în interesul nostru să se arate vreunul. După o pauză continuă: Dacă or să vadă schiuri la uşă, nu se vor băga să incomodeze un grup străin, dar o casă părăsită întotdeauna atrage pe orăşenii curioşi. N-ar fi nimic încă dacă ar fi vorba de doi-trei, dar ce-aţi face dacă ar veni un grup întreg? Ingineraşul v-ar putea face o figură de să nu ştiţi pe unde să scoateţi cămaşa! Şi de ce l-aţi putea învinui? El nu-i de vină că voi aveţi nevoie de bani! Şi, în general, eu în locul vostru i-aş da drumul. Obţineţi de la el o garanţie oarecare că v-a dat informaţii insuficiente...

Să vorbească! Trebuia să se străduie să mai vorbească! N-are importanţă ce, numai să le abată atenţia de la schiuri!

— Ah, ticăloaso! îşi holbă ochii furios tânărul. Mahmureala încă nu-i trecuse şi avea un motiv să-şi dea drumul la furie. Să-i dăm drumul, lasă să plece!... Tu, vezi bine, nu rişti nimic pe când noi...

— Desigur, pe mine mă vor ocărî doar! Unde să fugă? La miliţie? N-are decât! O să spună că l-am forţat să ne dea planul? N-are decât să spună. Am să le declar că el a început să se lege de mine încă din tren şi că, în prezenţa ta, s-a încumetat să pună mâna pe mine ca să mă pipăie, iar noi ne-am hotărât să-l

învăţăm minte — l-am încuiat singur în cameră. Până la ziuă. Mai mult ca să nu se rătăcească, fiind beat, şi să nu îngheţe.

— Bine, dar noi suntem în divorţ...

— Dar relaţiile noastre s-ar putea îndrepta, ceea ce, între noi fie vorba, nu se va întâmpla niciodată, şi aruncă o privire fugară spre bătrân. Miliţia o să-l trimită undeva mai departe!

— O singură femeie face cât doi şerpi, mormăi printre dinţi bătrânul. Expresia de măreţie a feţei lui nu se schimbă. De fapt se bucura că propunerea de a elibera pe inginer nu vine de la el. Miliţia îl va trimite într-adevăr la dracu. Aşa e. Totul va arăta că omul vrea să se răzbune pe cei care l-au ţinut închis. Dacă ne poate da garanţii concrete că vom primi mai târziu informaţiile de care avem nevoie...

— Asemenea garanţii există! exclamă femeia. Planul exact, care n-a fost schiţat până la capăt. Inginerul ar da orice ca nimeni să nu afle asta! Şi plecăm înapoi cu trenul de dimineaţă...

— Să n-o credeţi! sări în sus tânărul, trecând pe neaşteptate la „dumneavoastră”. Buzele şi mâinile îi tremurau de furie. Pune la cale ceva! De mult vrea să se răzbune pe mine!

Se lăsă o tăcere apăsătoare. Şi s-ar fi prelungit mult timp dacă în uşă n-ar fi bătut Gvido Lieknis. Bătea cu nerăbdare, ca şi când s-ar fi temut că scapă ceva.

— Faceţi cum vreţi! spuse femeia şi ieşi în tindă.

„Când vor vorbi în bucătărie, eu fug. Gvido le va abate atenţia de la fereastră un timp şi atunci cu siguranţă că-mi va merge! Măcar de mi-ar merge! Măcar o singură dată, în viaţă să-mi meargă! Măcar o singură dată!”

Un alt gând luă locul celui dintâi în mintea ei. „Dacă ăsta se ia după mine, Lieknis rămâne cu şeful în bucătărie... unul la unul. Dacă pistolul rămâne în bucătărie, atunci urmăritorul meu nu-l va avea... Dacă însă va alerga după mine cu pistolul, celor din bucătărie nu le rămâne decât să se bată cu mâinile goale”...

Şi deodată îl auzi pe Gvido spunând:

— Mi-am adus aminte...

Cuvintele pe care le aşteptase atâta! Dar acum n-o bucura absolut deloc.

Pe neaşteptate îi păru rău, nu mai era nevoie să rişte pentru el, iar el nu va afla niciodată asta.

Femeia intră înapoi în bucătărie şi începu din nou să-şi încălzească mâinile, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi nici nu avea să se întâmple. Privea liniştită la surcelele din foc, care se transformau în cenuşă, ca şi când în spatele ei nu ar fi fost trei bărbaţi ce se aplecau asupra schiţelor şi dezbăteau planul grandios de jefuire a fabricii de bijuterii.

Mai interesat decât toţi vorbea inginerul. Pas cu pas, concret, atrăgând atenţia asupra fiecărui amănunt care putea să se ivească pe parcurs, notând pe plan cu câte un semn de exclamare fiecare loc periculos, părând că îi duce de mână pe hoţi spre comoară. Sentimentul că lovitura se apropie îi excita, le provoca teamă gândul la ascunzătorile de care vor avea nevoie, la intermediarii care, vânzând, vor încerca să înşface partea leului, la miliţie, care va porni imediat pe urma lor. Socoteau că aceşti bani mulţi le şi aparţin şi, deci, deveniseră cât se poate de reale şi meleagurile cu chiparoşi, femei frumoase cu toalete strălucitoare, limuzine sclipitoare şi covoare moi în hoteluri luxoase, despre care ştiau doar din filmele sentimentale color pe care le văzuseră. Pentru o clipă dispăru chiar şi gândul la miliţie, iar când când reapăru, le produse furie: doar miliţia asta vroia, să-i alunge din rai!

Femeia atâta aşteptase şi atâta dorise ca inginerul să-şi amintească toate detaliile din plan, iar acum, când se realizase acest lucru, i se părea că el ar fi trădat ceva. Şi cu fiecare cuvânt continua să trădeze. Ce anume trăda, asta ea nu ştia, dar desigur ceva măreţ, înălţător, ceva la care visase ea în taină şi pentru care ar fi fost gata să se jertfească. Şi trăda în aşa fel, încât iertarea nu era posibilă. Trăda speranţa. Trăda lumea, pe care în ochii ei el însuşi o întruchipa şi o reprezenta în bârlogul ăsta.

Renunţa la lumea din care plecase de atâta timp şi la simplitatea căreia la început privise cu dispreţ. Întrucât i se păruse ei, găsise ceva mai bun. Ea năzuise la scenă, dar în grabă sărise pe lângă ea şi se pomenise în culise, unde domneşte înghesuiala, praful, unde aerul este greu şi lumina slabă. Chiar arborând cele mai veritabile bijuterii, se simţea în

ultimul timp doar o anexă la o butaforie şi fardată cu fardurile lipicioase ale culiselor.

Entuziasmul din glasul lui Lieknis o cutremură — iar nu mai vedea nicio ieşire! Cu fiecare vorbă lipsea de sens acţiunile eroice pe care ea le gândi se şi le făcea caraghioase. El, a cărui apariţie însemnase întoarcerea a ceea ce pierduse!

— Aici stă paznicul bătrân, arătă Lieknis pe plan. Nu ştiu cum o să vă descurcaţi cu el, dar am următoarea propunere... Fie să-l prindeţi pe drum când se duce la toaletă ori după ceai, fie să-i telefonaţi... Pe birou are telefon, vă spun numărul... Puteţi suna de câteva ori, dar să nu vorbiţi... Lăsaţi-l să creadă că nu se face legătura... Şi imediat după aceea să sunaţi la alt telefon, care-i pe coridor după colţ. Omul se va ridica şi se va duce acolo, crezând că-l sună pe el.

— Şi dacă nu se duce?

— De ce să nu se ducă?

— Şi dacă nu se duce? repetă morocănos bătrânul. Trebuie să decuplăm şi legătura sistemului de alarmă care se găseşte sub biroul lui.

— Asta-i imposibil, inginerul se apucă disperat de cap: Doar n-o să vă apucaţi să perforaţi betonul sub picioarele lui?!

Atenţia tuturor era aţintită spre plan. Acum putea să dispară pe nesimţite, să-şi dea drumul spre traseu, dar ceva o reţinea.

— În perete? întrebă şeful.

— Peretele e de două cărămizi, iar cablul merge prin mijloc... Dacă vă apucaţi să spargeţi, sfărâmăturile cad drept pe acoperişul gheretei şefului pazei!

— Trebuie! urlă tânărul. Gândeşte-te, ţi-a mai rămas foarte puţin timp! Pentru a da greutate ameninţării, scoase din buzunar pistolul. Gestul era atât de elocvent, încât era imposibil de confundat. Lui Lieknis îi zvâcniră muşchii feţei.

— Nu se poate... Nu se poate nicicum... — bolborosi el.

Femeia se uita la jăraticul pe cale de a se stinge. Aştepta un singur lucru — măcar de s-ar termina mai repede. În interiorul ei cineva o plângea cu hohote de disperare şi groază: „Şi tu te mai temeai că n-o să-i poţi povesti totul despre tine în cuvinte suficient de cuviincioase... Ăstuia?”

Infractorii se uitau la Lieknis şi tăceau.

— Să iasă afară dânsa! se hotărî inginerul.

— Nu-i nevoie, are nervi tari!

— Cum vreţi. Vina o să fie a voastră... Cum vreţi... După colţ e un panou de distribuţie... Dacă nu puteţi născoci nimic mai bun... Trebuie să luaţi cu voi un cablu, capetele să le dezveliţi... Moartea se produce instantaneu, fără durere... Dacă între timp nu găsiţi nimic...

Propunerea lui Lieknis îi luă pe bandiţi prin surprindere, dar inginerul înţelese greşit buimăceala lor şi adăugă:

— Un bătrân atât de murdar... Veşnic înfulecă chilcă... Paharul de la automatul cu apă gazoasă puţea de la o poştă după aceea...

„Omor!” Ajunse, în sfârşit, până la femeie sensul discuţiei, dar ea refuză să creadă. Refuză cu încăpăţânate, cu disperare, deşi Lieknis, cu o exactitate inginerească, continua să vorbească despre lungimea necesară a cablului şi alte detalii ale îngrozitorului plan.

„Devii criminal! Taci!”

Trebuia să întreprindă ceva. Trebuia să întreprindă ceva imediat.

Femeia se ridică şi făcu câţiva paşi în direcţia lui Gvido.

I se uită în faţă cu o uimire copilărească, de parcă ar fi vrut să se convingă că totul se petrecea aievea.

„Taci odată! Vrei, îţi cad în genunchi, numai să taci!”

Simţea nevoia să se sprijine de ceva, altfel cădea. Mâna ei întâlni umărul tânărului cu. pulover gri. Ca beată, se ascunse în spatele lui.

Dar cuvintele continuau s-o urmărească.

Cuvintele o împungeau şi o sfâşiau.

Cuvintele o ardeau.

Cuvintele luau o înfăţişare reală, criminală, şi călcau peste ea cu şenilele.

— Scaunul electric... Două mii de volţi... Forma cea mai umană... în douăzeci şi patru de state şi pe insulele Hawai. Sfârşită, numai vedea decât mişcarea buzelor inginerului, propunerile le mai reţinea doar în frânturi. Condensatori... Transformatori... Pielea uscată prezintă o mare rezistenţă... La

capătul cablurilor trebuie sudate ace ascuţite... Nu pot suporta mirosul de chilcă încă din copilărie...

Femeia luă de pe masă pistolul şi-l împuşcă pe inginerul Lieknis în piept. Nu vroise, în niciun caz să-l omoare, trebuia doar să-l silească să tacă. Să curme şirul vorbelor trădătoare, care se prăbuşeau peste ea.

— Ticăloaso! ţipă tânărul sărind în picioare. Şi făcu asta atât de brusc, încât femeia fu azvârlită spre uşă, însă pistolul rămăsese în mâna ei.

„Punem miliţia pe urmele inginerului, îi trecu prin minte şefului. Până îl caută, nu va da atenţie altora...”

„Iar tu, drăguţule, îmi eşti dator!” îşi continuă gândurile femeia.

Tânărul se prăvăli pe masă fără să se mai poată întoarce cu faţa spre ea. Glonţul nimerise exact, mâna nu tremurase.

Pierdu un timp cu magazia, în care mai erau două cartuşe, care trebuiau întoarse spre cele două ţevi. Dacă bătrânul nu ar fi şezut sprijinit de dulap, ar fi fugit.

„Poate că el nu trebuie? Totuna... Al patrulea glonţ e pentru mine”...

Trenul schiorilor se trezi destul de târziu.

Brazii nemişcaţi, întunecaţi, grei erau încă în aşteptarea vântului de dimineaţă, aşa cum îl aşteaptă şlepurile neputincioase şi bricurile cu pânzele tânjind după el, dar fulgii de zăpadă, agăţaţi în crenguţele plopilor, străluceau deja în razele soarelui. Stratul de zăpadă lua ochii cu albeaţa sa albăstruie şi băieţaşii din partea locului se dădeau a nu ştiu câta oară cu săniile cu care se cară lemne. Pulberea de zăpadă uscată, sclipitoare, se răscolea în urma lor ca un mănunchi de scântei, băieţeii strigau veseli şi dădeau din mâini, iar înaintea tufişurilor se împiedicau şi căzeau în nămeţii afinaţi, ca nişte perne de puf. Apoi omuleţii de zăpadă îşi căutau printre bătrânele, respectabilele sălcii şi printre mestecenii de mlaştină săniile lor şi iar le trăgeau în sus pe deal.

La început, din vagoanele verzi zburară, ca nişte trupe de desant, bărbaţi şi adolescenţi pe jumătate goi, speriind gerul cu râsul şi strigătele lor, se frecară cu zăpadă şi făcură gimnastică

de înviorare. Întorşi în compartimente, nu-i lăsară pe ceilalţi să mai doarmă şi curând întregul peron se umplu de oameni.

Cineva scoase un binoclu şi-l trecură din mână în mână, fiecare vrând să privească crengile încovoiate şi stejarii uriaşi, care pozau ca nişte atleţi în faţa aparatului de fotografiat, scoţându-şi în evidenţă musculatura, sau să vadă ceva neobişnuit pe vălul alb, neted, care se întindea de la calea ferată şi se contopea cu orizontul într-un nor alburiu.

— Se vede ceva... Dar nu-mi dau seama ce...

— Permiteţi-mi... Şeful trenului întinse mâna. Unde? Nu e nimic deosebit...

— Mai la dreapta... Acolo unde se înalţă papura...

Privirea şefului alunecă repede pe zăpadă şi pe rogozul tăios care atârna în smocuri deasupra ei.

Văzu o femeie cu părul închis la culoare, într-o canadiană galbenă. Sleită de puteri, se împleticea în zăpada care-i ajungea până la genunchi, lăsând în urma ei o dâră adâncă, inegală, ce desträma suprafaţa albă, netedă. În mişcările ei de robot era ceva disperat, nehotărât. Mergea aplecată înainte şi şeful trenului văzu că avea mâinile goale şi îngheţate, buzele strânse, ochii închişi.

— Nimic deosebit, spuse el şi dădu binoclul înapoi. O femeie oarecare...

Apoi, urcându-se în vagon, se gândi că totuşi putea fi ceva deosebit, de vreme ce femeia rătăcea prin zăpada adâncă în loc să meargă pe drum, însă numaidecât se gândi că probabil aşa o fi vrând, să taie mai de-a dreptul...

NUD CU ARMĂ

Ridicase arma prea devreme, mâinile îi obosiră curând, iar cătarea, o picătură strălucitoare aurie între două ţevi brumate, începu să tresalte.

De jos, ca dintr-o fântână adâncă, izbindu-se mereu de pereţi şi de balustradă şi poticnindu-se în plasa liftului, răsunau paşii lui Dimda. Purta pantofi cu tocuri înalte, cum sunt acum la modă, iar tocurile astea scoteau nişte sunete deosebit de stridente.

Aplecă arma şi mâinile i se relaxară. Omul, nu se ştie de ce, începu să numere paşii lui Dimda. Cât să mai aştepte, câţi paşi i-au mai rămas lui Dimda? Douăzeci? Treizeci?

Cu o jumătate de etaj mai jos era deschisă o fereastră cu vitralii roşii, albastre, galbene; canatul din dreapta stătea întredeschis, ca de obicei, toată ziua începând din primăvară, pentru a alunga umezeala mirosind a mucegai care se aduna în timpul iernii. Îndată se şi pornea un curent de la uşile podului până la cele ale pivniţei şi, să vezi, după o săptămână se ducea toată duhoarea şi îmbâcseala.

Câţi paşi i-au mai rămas lui Dimda?

Cândva, de mult, imediat după război, vitraliile avuseseră serios de suferit, întrucât bătrânul care locuia acum la etajul întâi era mare pescar amator şi avea nevoie de plumb pentru undiţă, iar Dumnezeu însuşi se gândise să-i asigure acest metal, din carcasa de plumb care înrăma bucăţelele de sticlă colorată ale vitraliilor, numai să facă un pas dincolo de uşă. Lua şurubelniţa şi, ziua în amiaza mare, se ducea după plumb. Şi nimeni nu-i atrăgea atenţia, pentru că era în floarea vârstei pe atunci. Apoi vitraliile fuseseră reparate puţin, pentru ca sticlele rămase să nu cadă, în locul celor colorate au pus sticlă obişnuită, pentru că sticlă colorată nu se găsea nicăieri. Iar acum, pe pervazul ferestrei se îmbinau petice roşii, albastre, galbene cu altele obişnuite, albe.

Pe fereastră se vedea partea de curte de lângă porţi, pe unde trebuia să treci ca să ieşi în stradă. Altă cale către lumea exterioară nu exista pentru cei ce locuiau în această curte.

Deodată jos scârţâi, apoi se deschise cu zgomot o uşă.

Ridică din nou arma, lipi iar patul de umăr, crestătura înălţătorului prinse picătura aurie, un percutor lovi capsa, al doilea percutor îi urmă exemplul, răsunară împuşcăturile.

Dimda tresări, se opri, apoi se răsuci cu faţa către fereastra de la care se trăsese şi pe faţă i se putu citi uimirea cea mai mare. Apoi se mai împletici câţiva paşi, de parcă ar fi fugit spre mijlocul curţii, şi muri prăvălindu-se cu faţa în sus, ţintind cu ochi sticloşi cerul de un azuriu copilăresc, care atârna azi deasupra casei şi deasupra oraşului.

Ucigaşul nu mai stătu să vadă cum a căzut, nu-i văzu sângele curgându-i pe asfaltul curţii, nu-i văzu părul năclăit de sânge. Îndată ce trăsese, se pusese pe fugă. Fuga asta îi era calculată la minut. Îi rămăsese puţin timp, era însă convins că doar o întâmplare l-ar putea face să dea greş.

Ferestrele se deschiseră şi oamenii prinseră a striga, care mai de care se străduia să cheme pe cineva, să facă ceva, în atmosferă plutea spaima. Numai bătrânul de la etajul întâi nu se pierdu cu firea. Numai el ştia ce trebuie făcut. Telefonă la miliţie.

— Ucis? se îndoi miliţianul de serviciu.

— Dat gata! spuse bătrânul. Morţi d-ăştia am văzut atâţia, că n-am nevoie să-l pipăi, îl văd îndată p-ăl de s-a dus.

CAPITOLUL ÎNTÂI

Ninsese toată iarna. La început încercaseră să transporte zăpada cu camioanele, dar ninsorile se înteţiseră şi mai mult, iar oamenii îşi recunoscură neputinţa şi se lăsară păgubaşi. Chiar şi acum, la sfârşitul lui aprilie, de-a lungul trotuarelor se mai vedeau mormane de zăpadă murdară, bătătorită, din care se scurgeau firişoare subţiri de apă ce udau asfaltul făcându-l lipicios.

Aşa era şi aici, pe una din străzile principale ale Rigăi, pe care păşea grăbit un om trecut de vârsta tinereţii, într-un impermeabil bine croit. Pe cap purta o pălărie maro din imitaţie

de piele, în picioare ghete de aceeaşi culoare, cu talpa groasă, parcă obişnuite cu mersul pe asemenea trotuare murdare.

Urmărea, din mers, numerele caselor, încercând să-l afle pe cel de care avea nevoie, treabă uşoară, căci locuia în apropiere şi îşi amintea toate faţadele caselor acestui cartier. Iar dacă nu ţinea minte ordinea numerotării, numai aceasta era de vină. Întrucât patruzeci şi şapte putea fi foarte lesne alături de gemenii săi individualizaţi cu „A”, „B” şi chiar şi cu „E”, după cum alături apărea la fel si cincizeci şi unu.

Clădirile pe strada asta erau mari, aproape toate de cinci nivele greoaie. Majoritatea se înfăţişau proaspăt zugrăvite în tonuri galbene şi gri, iar aproape toate faţadele aveau elemente decorative, în funcţie de cât îşi putuse permite fiecare proprietar. O clădire oferea atenţiei trecătorilor îngeri, alta dragoni japonezi şi blazoane, iar a treia, chiar sub acoperiş, inscripţia „Anno 1901”. În timpul războiului scăpaseră cu noroc. Nicăieri nu căzuseră nici bombe, nici obuze.

Înainte de capătul străzii omul se lămuri unde trebuie să ajungă. Deasupra porţilor uneia dintre case patru nuduri de fecioare cu chipuri greceşti stăteau pe cozi zdravene de peşte, bombându-şi piepturile voluminoase şi sprijinind un balcon greu să nu se prăvălească peste porţi.

„Se pare că aici n-am fost niciodată”, se gândi omul şi se uită la ceas. Trecuseră patru minute din clipa în care în camera sa sunase telefonul, maşina trebuia să fie deja pe drum.

În pasajul arcuit, rece, care părea şi mai rece datorită pereţilor scorojiţi, de culoare albastră, şi a vântului, care şuiera în canaturile porţilor închise şi în portiţa lăsată întredeschisă pentru pietoni, se aflau câţiva oameni ce priveau cu teamă la trupul nemişcat din mijlocul curţii. Că oamenii nu erau în apele lor se vedea şi din faptul că stăteau sub portiţă şi nu acolo, lângă cel căzut, deşi acela ar fi avut, poate, nevoie de ajutor, dar ei nu voiau să rişte. Măcar şi pentru că un asemenea risc nu avea rost, printre ei nu se afla niciun medic, aşa că nimeni nu-l putea ajuta, iar la salvare şi la miliţie deja telefonaseră. Şi cu toate acestea parcă se fereau cu jenă unul faţă de altul.

Şi atunci se apropie omul în impermeabil.

— Nu intraţi în curte, îl avertizară. Suntem în aşteptarea miliţiei.

Omul nu răspunse nimic, ci se duse la capătul pasajului şi aruncă o privire asupra ferestrelor care dădeau în curte din toate părţile.

— De unde s-a tras? întrebă el şi parcă deodată începu să conducă evenimentele care urmară.

Cineva veni lângă el şi arătă vag spre aripa stângă.

— De acolo.

Omul privi o clipă asfaltul, până văzu fuituiala împrăştiată. Direcţia o arătaseră corect, deşi în asemenea curţi interioare cum au clădirile cu multe etaje, poţi greşi cu uşurinţă.

— N-a ieşit nimeni de aici?

Răspunsul fu negativ.

Omul în impermeabil aruncă o privire către ferestre, văzu cum de la una din ele, întredeschisă la primul etaj, un bătrân ciufulit îi face autoritar semn cu mâna:

— Trecerea e interzisă! Să se păstreze urmele!

Se scurseră încă două minute şi maşinile tot nu apăreau. „Situaţie idioată, se gândi exasperat omul. Doar n-o să stau aşa, ca un fricos, lângă oamenii ăştia şi să aştept”.

Privi găurile lăsate de gloanţe în asfalt. Una era mică, cealaltă mai adâncă. Glonţul ăsta trecuse pe alături. Acum ştia aproximativ locul de unde putuse ucigaşul să tragă.

Două secunde ca să ocheşti, două zecimi de secundă ca să apeşi pe trăgaci, o zecime pentru zborul glonţului... Poţi reuşi. Într-un fel sau altul. Dar să stai acum şi să aştepţi nu se poate.

— Deschideţi porţile, dar nu lăsaţi curioşii de pe stradă. Vine numaidecât miliţia! ordonă omul în impermeabil şi, cu o agilitate neobişnuită pentru vârsta lui, se repezi spre aripa stingă.

Aici se opri lângă liftul împrejmuit cu o plasă de sârmă uşor ruginită, plină de praf, din aceea care se foloseşte la gardurile caselor particulare. Cabina trebuie că se afla undeva între etaje, pentru că nu se vedea nici ea şi nici contragreutatea de beton. Uşa metalică era vopsită în aceeaşi culoare maro închis care acoperea pereţii până la înălţimea unui om şi era tot atât de zgâriată şi scrisă de puşti ca şi partea zugrăvită de sus.

În stânga liftului începea scara care ducea sus. În dreapta — o alta, îngustă, care ducea jos, în semiîntuneric. Probabil că cel care trăsese se vârâse în pivniţă, căci peste tot în partea asta de oraş sub case erau pivniţe spaţioase. La început toate locuinţele aveau sobe, iar pivniţele calde şi uscate erau tocmai bune pentru lemne.

Se vedea clar că omul în impermeabil era nemulţumit. Dar de ce să rişte? Ce sens avea? Să fi făcut una ca asta vreunul din subalternii săi, l-ar fi ars de „viteazul” s-ar fi dezvăţat pentru mult timp de asemenea figuri! Riscul de acest fel nu poate decât să complice capturarea criminalului. Îţi bagă un glonţ în burtă dobitocul ăsta disperat, care mai trimisese un om pe lumea cealaltă şi poate că acum zăcea într-o apatie profundă sau pândea ca o fiară încolţită, care îşi vede scăparea doar în fugă. Unul ca ăsta e-n stare să tragă în orice clipă, dar acţiunea lui poate fi prevenită dacă simte superioritatea adversarului şi îşi dă seama de situaţia sa disperată. Ia să fi fost aici o echipă cu un câine dresat, n-ar mai trage, pe când aşa, la vederea unui singur om, în vârstă, care-l poate stingheri, îi poate dejuca planul fugii, conceput în creierul stăpânit de o idee bolnăvicioasă, ar apăsa pe trăgaci fără să clipească.

Omul în impermeabil înfruntase nu o dată gloanţele, aşa că, stând după lift, unde putea primi gloanţe din ambele părţi, se simţea atât de periclitat încât se mustra singur că a procedat fără chibzuinţă.

Omul privi în curte, dar grupa operativă încă nu sosise, aşa că trebuia să se hotărască într-un fel. Cel mai sigur, se pare, era să se năpustească pe scară în pivniţă, împinse cu piciorul uşa de la intrare, ca să se facă întuneric de tot, să nu apară în faţa criminalului ca pe o scenă iluminată.

Acum timpul lucra pentru el. Dacă se va aşeza lângă lift, criminalul nu-l va putea nimeri şi nici prestigiul miliţiei nu va avea de suferit, odată ce uşa este închisă şi oamenii din pasaj nu-l văd. Aşa că se ghemui pe vine.

De jos, de la capătul scării înguste, se auziră deodată nişte zgomote ciudate, a căror origine era greu de explicat. Parcă o perie de sârmă freca pereţii, apoi nişte zgomote metalice. Doar că acestea erau ceva mai înăbuşite.

Patima. Patima obişnuită a jucătorului, pe care de mulţi ani n-o mai încercase, la care la început îi atrăsese duşmănie, însingurare, acum, uite, îl şi stăpânea şi-i poruncea să rişte. Mai târziu n-avea decât să se ocărască pentru copilăria asta. Însă acum patima era mai puternică.

Raţiunea se străduia să dezlege logic enigma. Criminalul, fireşte, se pregătea să fugă prin labirintul subsolului, dar se întâmplase ceva neprevăzut.

Omul îşi pipăi nervos buzunarul impermeabilului şi scoase o lanternă mică dar cu un fascicol luminos puternic, subţire ca o săgeată.

Rămânând ascuns, întinse lateral mâna cu lanterna şi apăsă pe buton. Fascicolul de lumină străpunse întunericul şi se izbi de peretele netencuit.

Nicio împuşcătură. Hârşâitul continua.

— Ieşi afară!

Nu răspunse nimeni.

Lanterna se stinse şi imediat se aprinse din nou. Omul în impermeabil nu mai răbdă să stea la adăpost. Încruntându-se, porni cu încăpăţânare în jos. Porni, deşi auzise cum au intrat în curte maşinile, deşi ştia că în una din ele sunt băieţii lui şi chiar îi auzi cum discută cu oamenii din pasaj.

Încă cinci paşi.

Scara era atât de îngustă încât ar fi fost aproape imposibil să nu nimereşti.

Încă cinci paşi. Fruntea i se îmbroboni de sudoare. Cui şi ce vreau să dovedesc? Ce nevoie am de asta?

La picioarele scării era un palier de vreo cincisprezece metri pătraţi pentru unelte gospodăreşti. În colţ — lopeţi, un făraş mare, mături şi un furtun ponosit pentru stropit, înfăşurat pe o roată de lemn.

Omul privi în jur încurcat, aşteptând să se audă din nou hârşâitul, însă... nimic. Se auzeau lovituri de ciocan pe daltă. Dincolo de perete. Auzi cum un muncitor strigă ceva, lasă unealta, ia alta.

— Sunt pur şi simplu un idiot iremediabil! şopti omul în impermeabil.

Se simţea păcălit, era pur şi simplu înfuriat pe sine însuşi pentru această coborâre necugetată în subsol, pentru patima sa, căreia nu-i putuse rezista. Acum era clar ce se petrece dincolo de zid. Acolo lucrează un instalator. Pai da, acum şterge rugina cu peria de sârmă!... Acum loveşte de vreo două ori cu ciocanul pentru ca să mişte piuliţa... Reglează ventilul..

Povestire în afara cadrului anchetei

În aer era praf, iar podeaua nu se mătura cu săptămânile. Întregul apartament arăta cumva absurd şi stângaci, prea lat şi prea scurt. Arhitectul, desigur, îl proiectase altfel, dar din cauza crizei de locuinţe de după război apartamentul fusese supus unor ajustări cu şi fără aprobarea secţiei de administrare a imobilelor. Coridorul lung, în care dădeau camerele de locuit şi anexele, ducând de la uşa de intrare până la intrarea de serviciu, fusese blocat la mijloc şi lui Dimda din cinci camere îi rămăseseră două: una mare, întunecoasă, ale cărei ferestre dădeau în curte; a doua, destul de mică, însă însorită.

Tatăl lui Rudolf Dimda, activist sovietic cunoscut pentru principialitatea lui, ceruse singur să-i fie împărţit apartamentul.

— Sunt deputat, — îi explicase el soţiei — nu-mi pot permite să locuiesc în cinci camere, dacă mulţi din cei pe care-i reprezint mai trăiesc în subsoluri. Din nouă sute nouăsprezece lupt pentru o societate fără clase, iar acum rezultă că am luptat numai pentru un locşor mai călduţ sub soare. O să vină şi timpul când vom putea dărâma peretele ăsta despărţitor din mijlocul coridorului.

Şi iată că ultimele lucruşoare ale Cildei fuseseră scoase, cămăruţa arăta pustie, iar pereţii goi cereau clar să fie reparaţi. Cilda, fire cam delăsătoare, nici măcar nu se învrednicise să măture, aşa că mătuşa Paula se înarmase cu o cârpă udă să-i redea pardoselii un aspect măcar cât de cât mai acceptabil.

— Păi, n-ai putut să-ţi calci pe inimă şi s-o ierţi? întrebă Paula. Şi să nu-mi spui că tu eşti fără prihană în privinţa asta.

— Aici e vorba de altceva, răspunse Rudolf.

— Cum altceva?! De unde aţi luat-o voi, bărbaţii, că toţi sunteţi altceva?

— De iertat puteam s-o iert, dar n-aş fi putut uita. Şi ce rost ar mai fi avut atunci s-o iert?

— Uite-aşa! O iertai şi n-aveaţi decât să trăiţi mai departe!

— Mi se pare că totul ar fi fost doar de formă.

— Şi ea cu ce-a făcut schimb?

— Se pare că două camere, însă fără confort.

— Numai să nu te pricopseşti cu vreun beţiv păduchios. Că atunci o să încărunţeşti repede. Principalul e să-l pui la locul lui de la bun început, să ştie să te respecte! Că dacă-l laşi în boii lui, pe urmă nu-i mai poţi spune un cuvânt împotrivă!

— Lasă, lasă... Doar am deja păr alb.

— Asta nu-i încă păr alb! Să fi văzut la bărbatul meu. Cum a sărit de patruzeci, tot capul i-a albit de parcă-l ninsese. La tine-i fleac, tu ai doar la tâmple...

Rudolf nu răspunse nimic, ci se duse să facă ordine în camera mare. Deşi de fapt se despărţise de Cilda de un an, încă nu reuşise să-şi statornicească locuinţa permanentă în camera mare. Ce fusese mai de valoare împărţiseră, însă totul sta grămadă. Câte ceva din lucrurile lui Rudolf se mai găseau în camera Cildei, iar lucrurile ei în camera lui Rudolf. Şi chiar dacă trasaseră o anumită linie despărţitoare, Sigita nu o recunoştea şi rătăcea după cum îi venea cu caietele ei în ambele teritorii despărţite de tribunal. De-abia atunci înţelese el cu adevărat că apartamentul, cândva încăpător, se redusese la o singură cameră şi că nu mai are de ales, trebuie să fie gata să se aranjeze aşa pentru mult timp.

În curte se auzi un zgomot de motor şi un glas puternic. Glasul acesta se contopea cu zgomotul de motor şi zgâlţâia casa până la pod. În mijlocul curţii un bărbat cu umerii laţi, într-o salopetă gri, pătată cu var, dirija, prin gesturi şi strigăte, manevrele şoferului. Camionul cu caroserie înaltă, acoperită cu prelată, se înţepenise în pasajul porţilor, care trecea pe sub clădire unind curtea cu strada. În sfârşit, scrijelind arcada, camionul se strecură totuşi, din el săriră câţiva oameni în salopete asemănătoare şi desfăcură în grabă oblonul din spate cu scârţâituri stridente de balamale.

Imediat după camion pătrunse uşor un taxi. Portiera se deschise şi din spate ieşi cu precauţie, sprijinindu-se în cârje, un

tânăr. Privi cu oarecare mirare curtea, ca şi când s-ar fi îndoit că a fost adus unde trebuie. Şoferul taxiului deschise în acest timp portbagajul, scoase geamantanele şi le aşeză la rând cu mobila demontată pe care hamalii o scoteau din caroseria acoperită cu prelată, aşa cum un scamator scoate diferite lucruri dintr-un cilindru strălucitor.

— Hei, şefule, ia zi-i unde le ducem! strigă unul din hamali, săltând pe umăr partea cu sertare a unui birou.

— Apartamentul zece, spuse tânărul cu cârje şi-i dădu cheile. N-aţi putea scoate căruciorul? Mi-e greu să stau în picioare.

Dimda auzi pe scări nişte paşi greoi, târşiţi şi ieşi să descuie uşa. Deschise din mers şi uşa fostei camere a Cildei, apoi se duse la bucătărie la mătuşa Paula. Nu încercă deloc să ascundă că noul vecin nu-i este pe plac.

— N-am de gând să mă fac îngrijitor de bolnavi, spuse Rudolf supărat.

— Bine, dar poate că omul nu-i vinovat că a dat de năpasta asta, răspunse liniştit Paula.

— Nici eu. Hai în camera mea să vedem cum aranjăm mobila.

În timp ce roboteau auziră cum se domolesc glasurile hamalilor în curte, cum pleacă camionul, auziră zgomotul liftului, care urca, apoi se trânti uşa şi totul parcă se linişti. Dar deodată auziră un fluierat. Nu încăpea îndoială, în camera Cildei fluiera tânărul cu cârje şi fluiera una din acele melodii antrenante, care pe la mijlocul anilor şaptezeci făceau ca o întreagă sală de dans să ţopăie şi să dârdâie într-un singur şir.

Rudolf zâmbi. „O să ne înţelegem, se gândi el, sigur o să ne înţelegem.”

La scurt timp după aceea mătuşa Paula îşi începu misiunea sa generoasă în locuinţa de burlaci. Venea să deretice, să pună în ordine lenjeria, făcea piaţa şi pregătea masa. Toate astea mai mult pentru mulţumirea ei decât pentru bani. Ai săi se împrăştiaseră de mult în lume, dar obiceiul de a gospodări îi intrase în sânge şi iată că avea din nou pe ce pune mâna.

— Măcar de dragul fetiţei să nu vă fi despărţit.

— Da, poate că ai dreptate... Dar acum e prea târziu...

CAPITOLUL DOI

Când noii veniţi apărură la scară, omul în impermeabil se afla lângă lift. Câinele mare ciobănesc îl cunoştea bine, dar manifesta asta în felul său specific, făcându-se că nu-l observă.

— Bună dimineaţa, tovarăşe colonel! îl salută sergentul, ţinând în mână o lesă lungă din material de prelată.

— Bună dimineaţa! spuse şi Arnis, care, după părerea colonelului Konrad Ulf, deşi flăcău încă tânăr, până în treizeci de ani, era raţional şi echilibrat. Făcea parte din cei cu talente multe, din care niciunul nu-l ridicase faţă de colegii săi. Asemenea oameni sunt lucrători excepţionali, dar nu ies în evidenţă pe fondul celorlalţi şi de aceea de multe ori rămân neobservaţi.

Colonelul răspunse la salut.

— Aici ar trebui să fie un subsol, arătă Arnis spre scara care ducea în jos şi sergentul înţelese imediat ce are de făcut. Se şi pregătea să dea drumul câinelui înaintea sa, sau chiar să-i dea drumul din lesă, căci scara era a dracului de îngustă.

— Jos nu-i nimeni, spuse colonelul. Ne pierdem timpul de pomană.

Nu-i veni uşor să spună asta, era clar că Arnis va înţelege cum a procedat. De altfel azi nici nu avea arma la sine, iar Arnis ştia şi asta.

Tăcând, se întoarseră cu toţii şi porniră în sus. Cu câinele înainte. Nu se smucea în lesă şi nu schelălăia semn că nu exista niciun pericol împrejur.

Palierul scării la etajul întâi era pardosit cu plăci octogonale, cu trandafiri roşii pe un fond galben deschis. Pe ambele părţi se aflau uşi înalte de stejar. Când trecură de ele, din spatele primei uşi se auziră ciocănituri pentru a atrage atenţia. Apoi un glas gâjâit, bătrânesc, rosti:

— S-a tras de aici, de deasupra! Aţi înţeles unde trebuie să căutaţi?

— Deschideţi, vă rog...

Uşa se deschise atât cât îi permitea lanţul de siguranţă.

— Eu am telefonat, eu am informat despre cele întâmplate... S-a tras de sus...

Bătrânul avea faţa zbârcită şi o pijama vărgată, groaznic de mototolită. Ascultând mândru mulţumirile lui Arnis, se repezi plin de însufleţire la fereastra din bucătărie, de unde putea să urmărească lumea exterioară. Astăzi în această lume avuseseră loc evenimente extrem de interesante, iar el dorea să participe activ la ele. Bătrânul deschisese fereastra şi se sprijinise în coate, aşteptând să-i adreseze întrebări vreunul de la miliţie sau de la salvare. Se gândise chiar că ar putea deschide şi uşa, ceea ce nu mai făcuse de zece ani. La el veneau, o dată pe săptămână, o femeie care-i aducea alimentele de la centrul de comandă şi alta care-i aducea rufele curate de la spălătorie şi le ridica pe cele murdare, dar şi lor le dădea drumul înăuntru numai după ce le studia cu atenţie prin vizorul uşii. Femeia de la centrul de comandă îl bombănise rău că trebuie să-i care şi pâine, însă bătrânul o pusese la punct, dovedindu-i drepturile sale. Cu cât îmbătrânea, cu atât se temea mai mult să nu-l îmbrâncească careva pe stradă şi să nu nimerească sub roţile vreunui tramvai sau troleibuz grăbit, se mai temea că în pasajul lung al porţilor, unde era întotdeauna întuneric, îl puteau uşor înjunghia pe la spate cu cuţitul, aşa cum îi promiseseră cândva mulţi că vor face când se vor întoarce. Or, el observase că mulţi se întorseseră de atunci. Cu timpul bătrânul făcuse o adevărată obsesie şi se încuiase în apartamentul său spaţios ca într-o închisoare, prefăcându-l într-o carceră cu trei camere, unde la ora şapte şi jumătate poştaşul vâra în cutia de scrisori un maldăr de ziare şi unde după amiaza se putea deschide televizorul.

Stând pe platforma scării de la etajul doi, colonelul Konrad se gândi că probabil, de aici se trăsese, căci prin fereastra deschisă se putea vedea mortul în jurul căruia acum se foiau anchetatorii, expertul şi fotograful. Ceva mai departe aşteptau doi medici în halate albe, dar nu mai aveau ce salva. Anchetatorii îşi făceau însemnări, discutau despre ceva. Anchetatorul de la procuratură avea atârnat pe umăr un

dictafon nou-nouţ, numai că după câte se părea nu se folosea de el.

— Locul ideal, spuse Arnis. Nici măcar nu-i nevoie să scoţi ţeava pe fereastră, aşa de bine se potriveşte.

— Unde-i Bertulis?

— S-a dus după femeia de serviciu, ea nu locuieşte în casa asta.

Konrad aruncă o privire distrată uşilor uniforme ale apartamentelor, aici erau trei, după care porni în urma sergentului, care, tras de câine, se şi afla cu un etaj mai sus.

Rămase însă cu senzaţia unei greşeli, a ceva ce-ar fi uitat. Un simţământ ca atunci când pleci de acasă şi ţi se pare că ai uitat să faci ceva, să telefonezi cuiva, să iei ceva.

La uşa podului, încuiată cu două lacăte ruginite, stătea sergentul. Câinele, cu limba scoasă, stătea alături şi se uita cu atenţie la Konrad, care gâfâia după urcuşul grăbit.

— Încurcată treabă, tovarăşe colonel, arătă sergentul spre lacătele atârnate.

— Mda... Şi totuşi, trebuie să aruncăm o privire...

Asta-l viza pe Arnis şi tânărul dădu din cap în semn că a înţeles. Profesionişti, lucrând de mulţi ani împreună, le erau de ajuns mult mai puţine cuvinte decât mai târziu, pe hârtiile care aveau să circule de la o instanţă anchetatoare sau judecătorească la alta.

— Trebuie să-l aşteptăm pe Bertulis cu femeia de serviciu... Cred că în pod nu-i nimeni.

— Dar de văzut trebuie să-l vedem... Nu cumva tipul să se fi ascuns în vreun apartament?

Arnis ridică din umeri. Găsea că-i mai bine să execute ordinul şi să „examineze” podul. Cuvântul putea însemna multe. Însemna că trebuie să-l aştepte pe Bertulis, apoi să trimită lacătele atârnate la expertiză la laborator, unde să se stabilească dacă nu s-au folosit chei false sau şperacle. Se poate determina cu precizie. Teoretic se poate presupune că au acţionat doi criminali. Că părtaşul a încuiat în pod pe cel care trăsese, iar el s-a dus în apartamentul său. Deschizând uşa, va trebui să caute cu grijă în pod, să vadă dacă nu se poate trece

de pe acoperiş pe casa vecină, dacă n-au rămas ceva urme, care să indice asta.

— El e prost ca noaptea dacă crede că nu-l găsim în apartament, spuse Konrad posac.

Misteriosul „EL” fusese rostit de lucrătorii de la secţia de urmărire penală la ora patrusprezece şi cincizeci şi cinci când îl anunţaseră pe Arnis de cele întâmplate şi el se îndreptase prin coridoarele lungi spre maşina operativă pentru a se deplasa la locul evenimentului. Înainte de asta reuşise să-i telefoneze lui Konrad şi-i propusese să-i trimită acasă o altă maşină, însă Konrad răspunsese că se duce pe jos, este foarte aproape de casa sa. Misteriosul EL nu însemna nici bărbat, nici femeie, nici reprezentantul unei anumite profesiuni. Cuvântul desemna duşmanul, omul care săvârşise o crimă, omul pe care ei trebuiau să-l găsească şi să-l predea anchetatorului. Apoi va fi judecat, urmează condamnarea, dar asta nu mai era treaba lor.

Undeva jos se trânti o uşă. La început uşa apartamentului, apoi cea de la lift şi cabina porni în jos.

Arnis păşi spre fereastră, privi, dar nu spuse nimic şi Konrad înţelesese că funcţionarea liftului fusese observată şi cel ce-l folosise fusese reţinut.

— Mă gândeam că parcă ar fi încremenit întreaga casă şi uite că nu-i aşa, spuse Konrad.

Chiar dacă n-ar fi cunoscut pe nimeni dintre cei ce lucrau acum în curte, pe omul care coborâse cu liftul ar fi putut să-l numească dintr-o dată. Prea ieşea în evidenţă pe fondul acestui mediu activ, printre aceşti oameni ocupaţi. Avea o frunte înaltă, deschisă, o figură simpatică cu mustăţi moderne cu vârfurile lăsate în jos, îngrijite impecabil, ca şi părul negru tuns arici. Vârsta era greu de spus, însă în niciun caz mai mult de treizeci de ani. Purta un sacou sport cu vestă albă, pantaloni negri călcaţi cu grijă la dungă.

Omul şedea într-un cărucior de invalid cu roţi de bicicletă. Aici, la soare, brăţarele cromate şi cârjile metalice străluceau şi scânteiau. Deplasându-se, omul împingea roţile cu mâinile albe, catifelate şi Konrad observă că le mânuieşte cu o agilitate uimitoare.

— Doriţi să ne spuneţi ceva? întrebă Konrad.

— Nu... Eu.. Noi... Am vrea să ştim dacă mai e vreo speranţă? întrebă timid şi adăugă repede. Sunt vecinul lui de apartament. Îl cheamă Rudolf Dimda.

— Urcaţi-vă, venim imediat la dumneavoastră.

— Şi... a murit?

— Da, e mort. Duceţi-vă, venim imediat. Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vom examina locuinţa răposatului.

„Se străduieşte din răsputeri să nu arate cât este de emoţionat”, îşi spuse Arnis, fără să ştie că acelaşi lucru îl remarcase şi Konrad.

Povestire în afara cadrului anchetei

Valder, Valder... Unde mai auzise acest nume? încerca să-şi amintească omul căruia conducerea Combinatului munca la domiciliu îi ceruse să-i asigure de lucru lui Valder. Făcea parte dintre acei microbişti care-şi petrec tot timpul liber în tribunele stadionului şi se necăjesc când televiziunea transmite două meciuri, pe canale diferite, în acelaşi timp. În urmă cu câţiva ani ar fi pomenit numele de Valder în fiecare discuţie, iar acum, ca să vezi, i se şterse deja din memorie. Doar fiindcă venise acasă la Karlis îşi aminti de acest tânăr şi se fâstâci, căci fostul idol arăta ca un om căruia i se urâse cu viaţa. Şi nici măcar nu exista posibilitatea de a-i oferi o muncă într-adevăr bărbătească. Un timp discutară despre fotbal, omul îşi tot arunca privirea asupra vrafurilor de cărţi care umpleau camera lui Karlis, şi se gândea că tânărul, în cel mai bun caz, le frunzărise doar. Înţelegea că tânărul avea nevoie în primul rând de o treabă care să-l intereseze, dar mai înţelegea şi că în cadrul combinatului nu i se poate oferi aşa ceva, înţelegea că să tricotezi jachete de damă sau să faci ursuleţi pentru copii nu era o ocupaţie care să-i poată aduce satisfacţii lui Valder. Dar află repede că acesta desena destul de bine.

— Sau, poate, să încerci să te adresezi Combinatului „Creaţia artistică”? Am un cunoscut acolo! propuse el.

Lui Karlis Valder îi era totuna. Şi aşa începuse cariera lui de meşter în obiecte de chihlimbar. În fosta cămăruţă de serviciu au instalat un strung şi un ventilator, iar la începutul lunii au

adus un săculeţ cu bucăţi de chihlimbar. I-au arătat cum să le strunjească, să le şlefuiască şi să le polizeze, cum să dea găurele şi să le prindă în cârlige de cupro-nichel. Iar el începu să facă butoni. Pentru o asemenea muncă era nevoie de o îndemânare elementară şi de cunoştinţe tot atât de elementare. Munca nu-l entuziasmase. Despre chihlimbar nu ştia nimic. Cunoştinţele şi entuziasmul veniseră mai târziu. Dar această îndeletnicire i-a dat măcar sentimentul că nu este o povară pentru alţii, ci, dimpotrivă, că este folositor.

Curând, însă, uimitoarea piatră a soarelui, care spre deosebire de alte pietre preţioase şi semipreţioase era învăluită într-o anumită ceaţă tainică, drept care nemţii îi şi spuneau piatră arzătoare, iar finlandezii şi estonienii — piatră de mare, a pătruns în viaţa lui Karlis Valder prinzând rădăcini trainice.

Karlis a învăţat cum să deosebească, după caracteristicile structurale, care chihlimbar este conglomerat, lacrimar sau lamelar, la ce temperatură devine maleabil şi începe să se topească, a aflat că din chihlimbar se produce acidul de chihlimbar, uleiul de chihlimbar şi lacul de chihlimbar. După puţin timp, luând în mână o bucată de chihlimbar, putea spune dacă este punctat, degenerat sau cu bule şi se bucura de câte ori putea adăuga micii sale colecţii un ghedanit roşu-galben descoperit lângă Gdansk, sau un standenit negru. Dacă cel care-l asculta dădea dovadă de răbdare, Karlis îi povestea ce fel de chihlimbar se găseşte în zona Baikalului şi în Sahalin, la poalele vulcanului Etna şi în Sicilia de Nord, sau care se găseşte numai în Birmania, Noua Zeelandă şi Groenlanda.

Se apucă să viziteze expoziţiile de artă decorativă în care se expuneau obiecte decorative executate în atelierele letone şi în cele din republicile vecine, se interesa de metodele de prelucrare. Începu să se intereseze de arheologia letonă.

În anii aceia, chihlimbarul era folosit în primul rând pentru podoabe, cel mai adesea putând fi văzut în coliere, broşe sau inele. Pentru lănţişoare şi monturi, toţi artiştii foloseau cuprul sau cupro-nichelul şi foarte rar argintul cald, la care chihlimbarul se potrivea atât de bine. Foarte des se expuneau podoabe cu filigran metalic împletit sau turnat, în care chihlimbarului i se lăsa doar un rol secundar.

O dată însă a văzut obiecte din chihlimbar ale vechiului meşter Artur Berniek. Într-o carte. Fotografii color. Ce delicateţe şi linişte emanau aceste figurine netede de înotători! Înainte nu auzise de sculptură în chihlimbar. Figurinele acestea i-au descoperit posibilităţi complet noi ale pietrei soarelui, dar înţelese că el nu va putea niciodată executa asemenea lucruri, nefiind sculptor.

— Ia te uită de ce-am făcut rost! exclamă vesel Rudolf intrând într-una din zile la el. În palmă ţinea o bucată de chihlimbar neprelucrat de mărimea unei piersici. De mare clasă, păcat numai că are o gaură. Deşi nu-i ziua ta azi, îţi ofer această frumuseţe! Cu bine, e timpul să merg la lucru!

După formă, chihlimbarul era asemănător cu un ou. Stratul superior tulbure era crăpat, dar după vinele răşinos-gălbui din crăpături Karlis îşi dădu seama că în interior trebuie să fie transparent. Când a înlăturat stratul superior piatra s-a arătat în toată frumuseţea ei. Chiar în mijlocul pietrei uimitor de limpezi se vedea o inserţie: un ţânţar cu aripile deschise. Răşina lipicioasă dăduse pe neaşteptate peste insecta adormită — în acele timpuri, în pădurea tropicală, din fiecare copac rănit curgea răşină. Ţânţarul se deşteptase, picioarele i se împotmoliseră în masa lipicioasă. Ţânţarul încercase să-şi întindă aripile, dar masa tot curgea şi curgea, până când îl cuprinsese cu totul. Şi atunci picătura mare, sub forţa de gravitaţie a pământului, începuse să alunece pe trunchiul copacului până când se împiedicase de o creangă uscată şi împietrise. În decursul mileniilor creanga dispăruse, iar răşina se transformase într-un chihlimbar minunat şi doar gaura din el mai amintea de locul prin care trecuse creanga.

Asemenea incluziuni sunt unice. Câteva luni Karlis Valder nu se hotărâse să prelucreze această bucată. Zile întregi azvârlea împletitura metalică care ar fi trebuit să servească drept montură pentru piatra preţioasă. Dar orice model şi orice formă găsea, niciuna nu păstra viaţa chihlimbarului, încât el îşi pierdea atracţia naturală.

Şi într-o zi se hotărî. Niciun fel de metal, niciun fel de zorzoane, niciun fel de filigran! A polizat cu multă grijă picătura uriaşă şi în loc de lănţişor a trecut prin gaura lăsată de creanga

uscată o cureluşă subţire de antilopă şi a trimis-o la expoziţie. Pandantivul a fost botezat de Rudolf Dimda „Ţânţarul vesel”.

„Ţânţarul” nu se mai întorsese doi ani la proprietar, tot zburând din expoziţie în expoziţie prin capitalele diverselor ţări unde era fotografiat pentru revistele ilustrate de mare tiraj sau de specialitate din domeniul artei aplicate şi îi adusese faimă meşterului său. Iar după ce se întorsese, ocupase un loc de onoare pe o catifea neagră pe masa de lucru.

Trosnind din încheieturi, liftul porni în sus. Se opri.

Karlis Valder îşi împinse scaunul cu rotile pe palier şi intră în apartament. Din camera sa se auzeau hohotele de plâns ale Paulei.

„Trebuie acţionat imediat, altfel va fi prea târziu”, îşi strânse buzele Valder. Ce clare îi erau gândurile. Ca pe timpuri, când, aflându-se în careul de 11 metri al adversarului, la înghesuială, primea o pasă. Şi restul i se desfăşura parcă filmat cu încetinitorul. Vede totul dintr-o dată, prinde, vede cum apărătorii continuă să alerge, în ce poziţie se vor găsi în clipa şutului, prinde un colţ liber în poarta adversarului şi trimite cu putere mingea acolo. Şi toate acestea în câteva clipe.

Măcar de n-ar ieşi Paula.

Karlis Valder deschise încet uşa lui Rudolf Dimda şi se strecură înăuntru. Acolo rămase mai puţin de un minut, iar după ce ieşi se îndreptă direct spre bucătărie, ca să-i spună Paulei că Rudolf Dimda e mort. Bătrâna însă înţelesese deja acest lucru.

CAPITOLUL TREI

În poartă apăru, înalt, robust, de parcă s-ar fi ivit dintr-o echipă americană de baschet, Bertulis, având părul pieptănat cu o cărare impecabilă. Alături, o femeie într-un palton prăzuliu şi cu o căciulă pufoasă liliachie. Faţa îi era colţuroasă, cu o expresie de nemulţumire, iar glasul strident. Întotdeauna avea pretenţii faţă de locatari şi locatarii întotdeauna aveau pretenţii faţă de îngrijitoare, pentru că mătura doar acel minimum

datorită căruia să-şi poată păstra locuinţa. Se transferase la administraţia blocului doar pentru a primi locuinţă de la stat şi acum aştepta să se împlinească termenul contractului de munca, după care nu mai putea fi evacuată. Apoi va găsi de lucru în altă parte. Unde anume, nu ştia încă, neavând nicio meserie.

Konrad o întrebă dacă îl cunoaşte pe mort şi îngrijitoarea îi răspunse că parcă l-ar fi văzut, poate chiar locuieşte aici, dar asta nu poate garanta. Şi, în general, nu putea spune nimic în legătură cu locatarii blocului, în afară de faptul că la etajul întâi locuieşte un bătrân, care nu deschide uşa niciodată.

— Da altă ieşire de pe scară nu mai este?

Întrebarea fusese pusă de dragul procedurii, numai pentru că trebuia pusă. Doar fuseseră pe scară şi o străbătuseră de jos până la capătul de sus.

— E un coridor acolo... înainte îl încuiau, acum însă lacătul s-a stricat, aşa că nu-l mai încuie...

Ieşind din lift la etajul doi, se pomeniră exact în faţa unei uşi pe care nu era scris nici numărul apartamentului, nici numele locatarului. Era singura diferenţă faţă de celelalte două uşi de pe palier. Konrad nici măcar nu avea de ce să se mustre că nu observase de la început această deosebire, întrucât asemenea uşi se întâlnesc adesea, în special în casele vechi din Riga, unde majoritatea apartamentelor fiind foarte mari, de opt şi chiar de unsprezece camere, au de obicei două ieşiri: una în faţă, pentru musafiri, şi alta în spate, uşa de serviciu. Ultima dă în partea întunecoasă a coridorului direct din bucătărie. La casele luxoase, ieşirea din spate are şi palier şi scară separate, dar la casele mai puţin pretenţioase ambele uşi ale apartamentului sunt, de regulă, una lângă alta.

— Uite colo, arătă cu degetul îngrijitoarea, indicând direcţia.

Bertulis dădu fuga jos după sergentul cu câinele şi lucrătorul care adună probele materiale.

Cu atenţie, ca să nu şteargă amprentele digitale, în cazul că ar fi existat, Konrad apăsă pe clanţa uşii, o clanţă de bronz, în adânciturile căreia se strânsese o mâzgă verzuie.

Uşa se deschise scârţâind ascuţit şi în faţă apăru un coridor îngust şi lung. Konrad scoase lanterna şi la lumina ei văzură că la vreo cincisprezece metri coridorul coteşte spre stânga.

— Aici nu-i lumină electrică? întrebă tăios Konrad.

Îngrijitoarea clătină din cap.

— Şi nu s-a mai măturat de două sute de ani!

— Să măture cine are nevoie! Mie nu mi se pune la socoteală coridorul ăsta! Ce, am mai multă nevoie de el ca alţii?!

În ciuda prafului care plutea în aer şi se aşternea în rotocoale pe duşumea la cea mai mică mişcare a aerului, aici se simţea, fără îndoială, mirosul înţepător pe care-l lasă praful de puşcă ars.

Bertulis se întoarse cu însoţitorul câinelui. Primul păşi sergentul. Fără să întrebe nimic, trecu în coridor lăsând câinele în lesă. În cealaltă mână avea o lanternă mare, puternică, care lumina ca un far de automobil. Câinele trăgea de lesă şi se părea că nu doar de formă.

— Nu se umblă prea des pe aici, spuse Arnis studiind cu atenţie podeaua.

Nu-i răspunse nimeni, căci sergentul se oprise şi se uita la ceva jos, aproape de locul în care coridorul cotea la stânga.

Pe podea se vedea un cartuş de la o armă de vânătoare, iar la câţiva paşi al doilea. Acolo mirosul de praf de puşcă era mai puternic.

Altceva nu mai găsiră, dacă nu socotim uşa din zidul coridorului blocată de mult cu cărămidă. Cotind la stânga, coridorul ducea la altă scară, în alt corp de casă, unde nu exista lift, însă scara era foarte largă şi luminoasă, cu uşi mari, lăcuite ca la şifoniere. Uşa exterioară, grea, ca un sistem de contragreutăţi, se deschidea uşor şi fără zgomot, iar dacă o lăsai deschisă se închidea singură tot atât de uşor şi fără zgomot.

Ea dădea într-o alee, cândva un colţişor liniştit, de basm, chiar în centrul oraşului, iar acum, când oraşul se suprasaturase de autoturisme şi edilii trebuiseră să caute posibilităţi de a descongestiona magistralele, apăruse o stradela cu circulaţie în sens unic destul de intensă şi cu mulți pietoni.

Câinele nu luase urma nici la începutul coridorului, nici atunci când găsiseră cartuşele. Chiar şi aici se dovedi incapabil. Nedorind ca trecătorii să se uite la el şi la câine ca la nişte exponate de muzeu, sergentul îi ceru lui Konrad permisiunea de a pleca şi, primind-o, se îndepărtă spre maşina operativă.

— De-a dreptul uimitor, cum de n-au mirosit bişniţarii acest coridor, spuse Arnis, socotind câte case mai sunt până la colţul străzii. Un loc mai nimerit nici că şi-ar putea dori... Ceva asemănător este în apropiere de Universitate. Acolo îi curăţau bine pe străini. Doi tineri bruneţi au fixat pe uşa coridorului un număr de apartament, şi-au potrivit o cheie şi chiar au bătut pe uşă o tăbliţă cu un nume. Aproape douăzeci de covoare apucaseră să „vândă" uzbecilor dintr-un tren de turişti până i-am ridicat. Unul ciocănea la uşă, al doilea, în maiou, pe faţă cu spumă de săpun de bărbierit, apărea în uşă, făcea pe stăpânul locuinţei, iar bieţii uzbeci, cu gura căscată, aşteptau cu răbdare la uşă să li se aducă covorul promis.

— Trebuie să căutăm o maşină, spuse Konrad, de parcă n-ar fi auzit nimic din povestirea lui Arnis.

— De ce neapărat o maşină?

— Pentru că, în practica mea n-am întâlnit niciun caz în care ucigaşul cu arma la subţioară să meargă liniştit spre tramvai! i-o scurtă Konrad.

Şi cum de nu se gândise de la început la coridor? Dar cum s-ar fi putut gândi! Era un caz destul de rar. Pentru ce dracu era făcut, în general, acest coridor? Dacă ar fi fost locul unei celule din ilegalitate sau o locuinţă conspirativă, atunci de mult ar fi fost pusă o tăbliţă memorială. Iar dacă aici... Judecând după suprafaţă, proprietarul pierdea aproape un apartament lăsând acest coridor.

Când Konrad şi Arnis se întoarseră în curtea interioară, cadavrul fusese ridicat deja şi sângele acoperit cu nisip.

— Mai aveţi nevoie de mine? întrebă cu nerăbdare îngrijitoarea. Însă Konrad declară că va fi nevoită să meargă împreună cu ei să cerceteze şi să sigileze camera mortului.

Criminalistul scoase din geantă două pungi de polietilenă cu cartuşele găsite pe coridor şi le arătă lui Arnis.

— Se pare că arma nu-i nouă, are percutorul uzat nu glumă.

— Ce se aude cu amprentele digitale?

— Nu există.

— Acum toţi sunt isteţi, ba şi mănuşi poate oricine să-şi procure.

— N-au fost mănuşi. Sau a apucat clanţa cu batista, sau a şters-o după aceea. Ce te mai interesează?

— Deocamdată nici tu nu ştii prea multe.

— Sper ca până diseară să-mi termin concluziile. Să ţi le las, Konrad.

Maşina ieşi din curte, iar Konrad Ulf, ordonându-i lui Bertulis să afle în ce apartamente se aflau oameni în momentul când s-a tras şi ce pot ei declara, se duse, împreună cu îngrijitoarea şi Arnis, în locuinţa lui Rudolf Dimda.

Până sună îngrijitoarea la uşă, Konrad cercetă cu privirea coridorul şi încercă să înţeleagă cum de apăruse şi se păstrase. Aşa era el, meticulos, nu se lăsa până nu afla ce voia şi nu putea dormi dacă nu afla. Seara, întorcându-se acasă, studie îndelung vechile planuri ale Rigăi şi codicele de parcelare a terenurilor. Până la urmă găsi ce căuta, dar asta îl mulţumi doar în parte. În dreptul numărului parcelei cu cele două blocuri scria: „Moştenită de la familia Bas”. Aha. Înseamnă că ambele clădiri au făcut parte dintr-o moştenire şi au fost lăsate unora cu numele de Bas, înseamnă că ele au avut un singur proprietar. Poate că în testament se spunea chiar ca cele două clădiri să fie unite printr-un coridor, pentru a putea fi mai uşor administrate? După uşa înfundată, era clar că acest coridor apăruse mai târziu şi nu când se construiseră clădirile. N-ai decât să te întrebi câtă minte mai avea bătrânul, care lăsase testamentul, dar de vreme ce a lăsat scris că e nevoie de coridor, legea cerea să se facă neapărat un coridor...

Mai departe de aceste presupuneri Konrad nu merse în seara aceea şi mai parcurse doi ani din condici până dădu de o informaţie, care putea explica satisfăcător apariţia coridorului. Nepoata lui, care ajunsese la vârsta când fetele încep să se intereseze de modă, pomeni de asta în faţa sa şi el se hotărî să-i demonstreze că în linii generale moda se repetă într-o anumită ordine. Pentru ca să ilustreze mai bine, căută în marea sa bibliotecă seturi de reviste vechi şi, împreună cu nepoata,

începu să le răsfoiască. Ultimele pagini, şi pe atunci ca şi acum, erau destinate confesiunilor dictatorilor modei. Şi, răsfoind aceste pagini, dădu de o scurtă notă în care se menţiona numărul casei unde fusese împuşcat Rudolf Dimda.

„Sâmbătă poliţia a descoperit un loto-club clandestin, intrarea căruia se amenajase cu abilitate dintr-o cu totul altă stradă. Vinovaţii au fost arestaţi.”

După primul război mondial loto-cluburile fuseseră întreprinderi destul de avantajoase şi înfloriseră precum cazinourile la Monte Carlo. La început veniturile mergeau în casele diferitelor societăţi de binefacere şi pentru subvenţionarea sindicatului actorilor, dar mai târziu jocul se răspândise într-atâta încât Seimul a hotărât să interzică loto-cluburile. Numai că doritori să joace erau mulţi, iar afaceriştii întreprinzători începură să creeze cluburi secrete, ca să nu scape banii, care se scurgeau singuri în buzunarele lor. Aşa a continuat până la sfârşitul anilor douăzeci şi tocmai datorită pasiunii pentru jocurile de noroc apăruse coridorul...

Uşa o deschise o bătrânică măruntă cu părul cărunt şi ochii roşii de plâns, iar în spatele ei se vedea tânărul acela în scaunul cu roţi. Faţa lui părea mai palidă decât jos, în curte.

— Dumnealor sunt de la miliţie! explică îngrijitoarea, iar glasul ei parcă trâmbiţa autoritatea însăşi.

Bătrâna se dădu la o parte în tăcere, lăsând să treacă îngrijitoarea, Konrad şi Arnis în coridorul care împărţea în mod distinct apartamentul în două.

Apartamentul arăta destul de ciudat: la dreapta, imediat lângă intrare, luminau palid geamurile mate ale uşii largi, pe canaturile căreia erau gravate flori cu tulpini lungi. Pe partea cealaltă a coridorului era uşa spre cea de a doua cameră şi abia după aceea bucătăria şi celelalte dependinţe.

— Făceţi-vă lejeri, îi pofti bătrânică, arătând cuierul.

Konrad şi Arnis mulţumiră şi îşi agăţară paltoanele, dar îngrijitoarea nu dori să le urmeze exemplul. Fie că socotea că prezenţa ei aici va fi scurtă, fie că voia să sublinieze că nu are încredere în aceşti oameni. Bătrânica se făcu că nu o bagă în seamă.

— Trebuie să cercetăm camera lui Rudolf Dimda, explică Konrad. Aveţi cheia?

— Păi, noi aici nu încuiem nimic... Poftiţi! şi bătrânica deschise uşa dublă.

Camera era foarte spaţioasă, vreo patruzeci de metri pătraţi pe puţin. Şi de la prima ochire se vedea că e locuită de un fotograf. Colţul mai îndepărtat, de lângă geam, arăta chiar ca un mic atelier. Pe perete era un ecran orbitor de alb, iar în faţa lui trepieduri metalice cu reflectoare cu becuri puternice în care se oglindeau obiectele înconjurătoare. Din cauza suprafeţei sferice a reflectoarelor, obiectele îşi pierdeau proporţiile adevărate, canapeaua, destul de ponosită, se lungea neînchipuit de mult, iar biroul, pe unul din colţurile căruia se găseau cutiile pentru cartoteci, se lungea atât de mult în sus, încât amintea de un zgârie-nori.

— Ştiţi unde îşi ţine documentele? întrebă Konrad.

— Vă arăt eu, se oferi tânărul cu scaunul cu roţi şi, îndreptându-se spre birou, trase sertarul din mijloc.

Certificatul de înmatriculare al maşinii, permisul de conducere, carnetul de membru al asociaţiei vânătorilor şi permisul de port-armă, libretul C.E.C....

Povestire în afara cadrului anchetei

Încă din primăvară, fotograful Rudolf Dimda fusese cucerit de ideea unei „Naturi moarte cu mistreţ”. Aceasta îi fusese inspirată de anunţarea de către o mare firmă producătoare de arme a unui concurs pentru fotografii de reclamă, care să intereseze cumpărătorii din diverse ţări. Sarcina era într-adevăr grea, pentru că să scoţi în aşa fel reclama în evidenţă încât cititorul unui catalog gros de câteva sute de pagini să o reţină, păruse la început imposibil. În catalog armele sunt prezentate de femei uimitor de frumoase, posesoare ale unor picioare neobişnuit de bine făcute, chiar şi stele de cinema foarte populare, cu zâmbete orbitoare. Femeile pozează când pe fondul unor aisberguri sau blănuri de urs, când la safari în Africa, unde se vede un colţişor de savană cu baobabi şi rinoceri în depărtare, iar în text se vorbeşte despre costul licenţelor de

recoltare a vânatului, când în săli elegante cu şemineuri, unde, pe zidurile foarte întinse, sus, deasupra şemineului, pe panoul de stejar sculptat, atârnă cele mai mari coarne de maral din lume, aduse de pe colinele verzi al Mongoliei. Bărbaţi găseşti puţini în catalog, iar atunci când îi găseşti sunt vânători renumiţi de safari sau personalităţi sociale proeminente ce vorbesc cu recunoştinţă de vânătoare care le permite să se „deconecteze” printr-o odihnă activă, să nu se mai gândească la activitatea cotidiană cu problemele ei, ceea ce este deosebit de important pentru cei ce prestează o muncă intelectuală. Se face reclamă atât pentru armele cele mai simple, cu o singură ţeavă, care costă doar douăzeci-treizeci de dolari, cât şi pentru cele care costă mii şi mii. Şi pentru cele automate şi pentru cele cu două ţevi, pentru cele cu ţevi paralele şi pentru cele cu ţevi suprapuse, cu calibre de la opt la cincizeci şi doi, până la cele cu gloanţe minuscule ca bobul de orz. Te uiţi la un asemenea catalog şi ţi se pare că nu se mai poate inventa nimic nou, că tot ceea ce imaginezi personal, se îneacă imediat în maldărul de fotografii similare, se estompează şi se uită. Luând cunoştinţă de condiţiile concursului şi răsfoind încă o dată catalogul, Rudolf Dima se hotărâse să nu participe, pentru că pregătirea unei fotografii de concurs cere un mare volum de muncă şi numai în cazul reuşitei aduce satisfacţii, însă există doar un singur asemenea norocos la cinci sute de nenorocoşi. Ce ar putea el opune unor stele de cinema cu dinţii ca perlele şi zâmbet provocator, de mare clasă? Bine, fie, să zicem că găseşte o fetişcană frumuşică, chiar o fată foarte frumoasă, o s-o convingă să pozeze pentru fotografia de concurs, ea o să învingă prejudecata înrădăcinată la noi că făcând reclamă la indiferent ce, fata îşi face reclamă şi sie însăşi ca marfă. Şi, totuşi, n-ar fi decât fotografia unei fete frumoase, pentru că nu-i decât o diletantă şi nu ştie să compună o imagine, iar pentru o reclamă bună contează imaginea concretă. Dacă vrei o fotografie cu o femeie pe o iolă, trebuie să-ţi fie clar din prima clipă că modelul ştie să se atârne de frânghii atingând cu spatele apa ca să nu lase iola să se răstoarne, iar dacă vrei o femeie în bucătărie, la plită, atunci nu trebuie să-ţi treacă prin minte întrebarea în ce apă fierbe cartofii — în apă rece sau în

apă clocotindă. Pentru o reclamă bună trebuie să inviţi artiste bune, este de înţeles, dar tot de înţeles este şi faptul că invitând o artistă nu scapi aşa de uşor, ar fi pur şi simplu jenant să o inviţi, să îi răpeşti aproape o zi întreagă pentru te miri ce sumă derizorie, indiferent la ce tarif maxim s-ar fi încumetat s-o onoreze contabilitatea. Până în zilele noastre, în unele cabinete cu autoritate se consideră indicat să se economisească câteva zeci de ruble la reclamă, pierzând în acelaşi timp mii de ruble la comenzile de export.

Într-o singură privinţă se simţea Dimda mai tare ca autorii fotografiilor de reclamă văzute de el — în perceperea realităţii. Aproape în niciuna din fotografii nu se simţea atmosfera unei adevărate vânători. Autorii se descurcau bine în ce priveşte compoziţia, iluminatul şi alte elemente ale tehnicii fotografice, dar era clar că ei înşişi nu sunt vânători, nu fuseseră la vânătoare şi de aceea din fotografii răzbătea o frumuseţe statică, nu emanau acea emoţie de nerepetat de care este cuprins vânătorul când aude cum trosnesc crengile sub picioarele vânatului, când acesta se apropie. Din ele nu se desprindea acel fior care îl încearcă pe vânător când, pe înserate, aude sitarul tot mai aproape şi mai aproape, iar degetele trag singure piedica.

Un mistreţ, iată de ce avea nevoie! Un mistreţ abia împuşcat, cu spuma încă pe grumaz, cu ochii îngheţaţi, însă încă roşii de furie, de pe colţii fioroşi, lungi şi ascuţiţi ca briciul ai căruia se scutură încă nisip şi muşchi, pentru că în ultima clipă de agonie a lovit cu ei într-o parte şi alta, dar în loc de duşman a sfârtecat doar pământul.

Şi cu toate acestea Dimda doar cântărea posibilitatea participării la concurs, încă se îndoia, înţelegând că numai un mistreţ este prea puţin. Trecuseră două luni de îndoieli şi deodată îi ieşi norocul în cale. Se dusese la magazinul vânătorilor să cumpere alice numărul cinci, căci se apropia sezonul de vânătoare la raţe şi atunci alicele astea nu se vor mai găsi, sau trebuia să stai la coadă pentru ele. La uşa directorului aşteptau, plictisindu-se, câţiva bărbaţi care doreau să vândă armele în consignaţie. Aveau în mâini huse mai mult

sau mai puţin uzate şi erau nemulţumiţi că trebuiau să aştepte cam mult.

Dimda băgase deja în servietă ultimul săculeţ cu alice, când de la director ieşi o femeie în vârstă cu ceva învelit într-un polog ţărănesc învârstat. Ea se uită la cei care aşteptau, apoi îl văzu pe Dimda şi se duse spre el, căci prin înfăţişarea sa îi inspira mai multă încredere ca alţii.

— Spuneţi-mi, la Riga se mai primesc undeva arme?

— Doriţi să vindeţi?

— Păi, se înţelege că să vând, numai că dumnealui — şi arătă necăjită către uşa directorului — nu primeşte. Nu se cumpără, aşa ceva, îmi spune, asta trebuie predată la miliţie. Cu astea nu mai vânează nimeni acum.

În timpul acestei discuţii pologul se desfăcuse puţin şi Dimda văzu o parte a patului sculptat cum nu se mai vede la armele moderne, dacă faci abstracţie de cele de lux, destinate mai mult să fie colecţionate decât folosite la vânătoare. Şi deodată îi fu clar ce trebuie să apară pe fotografie alături de mistreţ. O armă străveche. O armă străveche şi o pălărie de vânător cu o rămurică de brad cu care se încoronează vânătorii care se evidenţiază. Asta ar simboliza duelul în care a învins vânătorul şi a ieşit învingător nu cu ajutorul unei arme automate ultramoderne cu cinci focuri, ci cu ajutorul celei mai obişnuite puşti, ceea ce a făcut ca lupta să fie la fel de primejdioasă pentru ambele părţi. Se înţelege, puţin teatru ar fi aici, dar teatrul retro este acum la modă. Nu se crede în el, este acceptat condiţionat, dar acceptat — şi rămâne în memorie. Iar textul de reclamă propus de firmă pentru arma modernă va fi citit tocmai pentru că fotografia atrage atenţia.

Ca să nu se adune în jur gură-cască, se duse cu mătuşica în curtea alăturată şi încheiară acolo afacerea. Preţul era o nimica toată. Apoi Rudolf se duse la miliţie să înregistreze arma şi să primească permisul de port-armă.

Locotenentul, pe care Dimda îl cunoştea destul de bine, fiindcă de câteva ori mersese cu el la vânătoare, învârti îndelung în mâini arma străveche, când uitându-se la ţevile arse, când încercând percutoarele.

— Cu de-astea se mergea la mamonţi! spuse el în sfârşit.

— Dar uită-te ce cizelate îi sunt închizătorul şi patul!

Locotenentul se îndoia că poate înscrie arma în permisul de port-armă al lui Dimda. Doar arma era o comandă specială. Nicăieri nu apărea nici firma, nici seria. Pe sculptura baroc de pe pat se puteau distinge două iniţiale înflorate, care indicau meşterul, dar pentru înregistrare nu erau deajuns. În sfârşit, pe ţevi mai descoperiră literele „N” şi deasupra lor, şi mai şterse, coroanele imperiale, semn că pentru tragere se poate folosi nitro-pulberea fără fum.

— Ia ascultă, ce, ai venit să-ţi râzi de mine? se supără locotenentul. Unde-i seria acestei flinte?

Rudolf ridică din umeri.

— Păi, eu n-am de gând să vânez cu ea... Am cumpărat-o pentru fotografiat...

— Atunci du-te şi dă-i nişte găuri în camera cartuşului să nu se poată trage şi îţi dau permisiunea s-o ţii pe perete... Ne-am înţeles?

— S-a făcut!

Desigur, găuri în camera cartuşului se puteau face imediat, nu era nimic complicat în asta, întrucât ţevile nu se fac din oţel foarte dur. Putea apela la Karlis, care îşi câştiga acum prisosinţă pâinea, făcea podoabe metalice şi de chihlimbar, iar un burghiu şi o menghine s-ar fi găsit la el, însă Dimda se temea că orificiile s-ar putea observa pe fotografie. Trucajul, cât l-ai face de bine, întotdeauna provoacă suspiciune cititorului. Dimda se hotărî să realizeze mai întâi fotografia şi numai după aceea să dea găurile.

Licenţa pentru vânarea mistreţului, Rudolf o primi de la Asociaţia vânătorilor fără greutăţi deosebite, pentru că, după câteva ierni calde, mistreţii se înmulţiseră şi începuseră să producă daune culturilor. Mai mult călcau în picioare decât mâncau. În fiecare vară colhoznicii întocmeau acte despre aceste stricăciuni, iar vânătorii vârau cartuşele în arme şi se aşezau la pândă lângă culturi, sperând în taină ca de data asta să împuşte ceva şi prin asta, vorba lor, să insufle acestor porci stimă faţă de bunurile colhozului. Dar fie că vânatul bătea spre pădurea de unde ieşeau mistreţii — iar simţul lor ascuţit prindea mirosul vânătorilor — fie că vânătorul dezerta îndată după

apusul soarelui, nefiind în stare să scape de ţânţari, fie că pe neaşteptate mistreţii se hotărau să ţină regim şi nu mai ieşeau din ascunzişuri.

La început Dimda se ducea singur la vânătoare, pe urmă începuse să-l ia şi pe Karlis cu el, fapt pentru care acesta îi era foarte recunoscător: avea posibilitatea să respire aer curat. Dimda îl aşeză pe Karlis lângă cea mai apropiată parcelă de cartofi, făcând socoteala că dacă mistreţii se vor duce într-acolo, atunci prezenţa lui Karlis îi va speria şi poate se vor năpusti drept acolo unde îi aştepta cu arma respectabilul fotograf. Datorită acestui aranjament, Dimda reuşi să tragă de două ori, numai că mistreţii erau cam departe, iar animalul rănit oricum fuge în pădure şi atunci mai încearcă să-l găseşti noaptea — treabă şi periculoasă şi lipsită de speranţă.

Karlis se extazia de aceste ieşiri. El nu mai avusese ocazia să fie în mijlocul naturii. Ca toţi orăşenii, ştia că în pădure trăiesc iepuri şi căprioare, dar aşa ceva văzuse doar la grădina zoologică, ştia că există ceaţă, care se întinde straturi-straturi în văile din marginea pădurii, dar niciodată nu crezuse că va putea vedea ridicându-se din această ceaţă un cap semeţ de elan, care să treacă la câţiva paşi de el fără ca măcar să grăbească pasul văzându-l pe Karlis, pentru că toamna care trecuse, cu sezonul ei de vânătoare, era ceva îndepărtat pentru elan, un trecut nereal şi el de mult cutreiera semeţ prin împărăţia sa.

Treptat-treptat în faţa lui Karlis se deschidea fascinanta minune a naturii, în care nu poţi pătrunde făcând excursii în munţi sau în îndepărtate oraşe faimoase. El stătea înfăşurat în scurta de blană de oaie a lui Rudolf pe un pietroi sau pe o grămadă de bolovani lăsată în mijlocul câmpului de buldozerul amelioratorilor şi privea încordat, cu ochii larg deschişi de uimire, ca un copil, care intră într-un magazin de jucării, în care rafturile se îndoaie sub greutatea păpuşilor, ursuleţilor şi a diferitelor jocuri. Uite cum, pe înserate, se strecoară vulpea luând urma raţelor şi amuşinând cuiburile lor, uite căprioara cum trece în salturi sprintene pentru a se opri în tufişuri să privească înapoi la ceea ce a speriat-o, iar iepurele îşi ronţăie în linişte cina sa dietetică din rădăcini suculente şi doar din când în când îşi ciuleşte urechile lungi, când în cătunul apropiat latră

de plictiseală câte un câine, sau jos, aproape pe deasupra capului, trece în zbor razant ca săgeata o pereche de raţe întârziate.

Dar pare-se că intenţiile mistreţilor nu coincideau cu cele ale lui Dimda, iar termenul concursului se apropia fără înduplecare. Dimda începu să fie tot mai nervos. De la un timp mergeau la vânătoare în fiecare zi, vedeau zeci de animale, însă nu ceea ce le trebuia. Iar mistreţii hoinăreau prin apropiere, pentru că locuitorii caselor din marginea cătunului se plângeau pădurarului aproape în fiecare zi. Atunci lui Dimda îi veni în minte să-şi dubleze şansele. Karlis îi mărturisi că înainte a tras şi el de câteva ori cu arme de calibru mic şi Dimda avea două arme, fără a mai socoti şi arma aceea veche, care urma să fie fotografiată. Dacă-i dădea una lui Karlis... Desigur, se puteau ivi neplăceri. Dar să nu te mai descurci, pentru că e interzis să dai altcuiva o armă de vânătoare?!

Ideea îi venise după ce o turmă de mistreţi nu-i intrase pentru a doua oară în bătaia puştii şi să tragă cu o armă cu ţeavă netedă la o distanţă mai mare de cincizeci de metri s-ar încumeta numai nişte idioţi sau braconieri înrăiţi. Dar dacă l-ar pune pe Karlis cu o a doua armă cam la o depărtare de o sută de metri, atunci ar fi acoperită toată liziera. Pădurarul se obişnuise să-l vadă adesea şi pe Karlis şi nu va bănui nimic. Lipsit de pasiunea vânătorii, pădurarul nu rămânea niciodată la pândă, ci, după ce indica locul, pleca să se culce. Îi putea duce lui Karlis arma după aceea. Cine nu riscă, nu câştigă.

Venise vremea secerişului şi ei îşi găsiră loc lângă un lan de ovăz. Mistreţii bătătoriseră în el două tuneluri largi. Dacă ovăzul este de aceeaşi înălţime pe tot câmpul, atunci poţi trage în ei numai la marginea lanului, când intră în el. Din fericire, însă, chiar în mijlocul lanului ovăzul era mai mic, abia ajungea până la genunchi. Aici îi puteai vedea bine.

— Acum să te văd la examen, îi spuse Rudolf invitându-l pe Karlis în camera sa. Acum va trebui să recunoşti că vezi o armă pentru prima oară în viaţă!

Rudolf scoase din şifonier arma. Karlis îl văzu că băgă pe fiecare ţeavă un cartuş. Apoi Rudolf cotrobăi îndelung în

sertarul mesei şi, în sfârşit, găsi un muc de lumânare, îi îndreptă fitilul, îl aprinse şi-l lipi pe şifonier.

— Na arma şi arată-mi ce eşti în stare, îi spuse dându-i arma încărcată lui Karlis.

— Bine! Karlis luă liniştit arma, coborî piedica şi ţinti îndelung, aşteptând ca Rudolf să-l oprească cu un strigăt. Dar nu, acesta nu-l opri. Karlis lăsă arma în jos, privi cu înţeles la Rudolf, apoi ochi repede şi trase.

Împuşcătura nu făcu prea mult zgomot, ştucatura nu se strică nicăieri, lumânarea de pe şifonier continua să ardă.

— Ai greşit-o, prietene! spuse ironic Rudolf, apoi luă arma cu două ţevi şi trase el. Lumânarea se stinse de parcă ar fi suflat cineva în ea. Mai ai nevoie de antrenament, şi îi dădu alte cartuşe. De fapt erau doar tuburi de cartuş goale, cu capse Jevello. Vezi, aşa truchează la circ: O fată frumoasă îşi pune pe cap o lumânare aprinsă, iar cavalerul trage... şi pac! o stinge! Dacă ar trage cu gloanţe adevărate, atunci ar cam trebui să îngroape frumoasele blonde, iar direcţia să interzică numărul ăsta, pentru că nu se practică nicăieri în lume învierea din morţi a frumoaselor blonde! Mai trage o dată, dacă ocheşti exact, lumânarea trebuie să se stingă! Tot trucul constă în vibraţia aerului, nu-i nimic complicat... Agerimea ochiului şi niciun fel de înşelăciune! Trebuie să te antrenezi serios, vânătoarea nu înseamnă doar să tragi în vânat ci să dobori vânatul. Licenţă avem doar una, însă capse Jevello un borcan de o jumătate de litru.

Arma îi aduse lui Karlis un nou sentiment nemaiîncercat până acum. Metalul rece, care-i stătea pe genunchi, îi dădea curaj. El, Karlis, primise în dar dreptul de a executa sau graţia. Dacă la început se temuse că nu va putea trage în vânat, cu timpul, deprinzându-se cu arma, dorea din tot sufletul să iasă din pădure vreun lup sau câine enot, care putea fi doborât imediat şi faţă de care nu era nevoie să simţi milă. Nici lui nu-i va fi milă, va fi un adevărat bărbat, va sălta arma şi va trage. Dacă la lizieră se arăta o căprioară, ochea îndelung şi cu atenţie sub omoplat, pentru a se obişnui să vadă cătarea puştii pe silueta vânatului, pentru a se obişnui să prindă locul în care trebuie să lovească glonţul, iar când pe alături trecea liniştit un bursuc,

Karlis îl urmărea cu cătarea până nu-l mai vedea, doar Rudolf îl învăţase că pentru a împuşca un vânat în mers trebuie să-l urmăreşti cu arma.

Sentimentul ăsta îl are fiecare vânător când ia pentru prima oară arma în mână, dar acest sentiment dispare când te obişnuieşti cu arma, când ştii ce poate ea, când nu se mai amestecă în conştiinţă noţiunile de „a omorî” şi „a vâna”, ci fiecare stă la locul ei, fără să se mai lege una de alta. Aşa că trag doar în păsările care zboară şi în căprioarele care aleargă. Aşa se obişnuiesc cu puterea care le e dată, când înţeleg clar cu ce răspundere îi încarcă.

CAPITOLUL PATRU

— Trebuie să stăm puţin de vorbă, spuse Konrad bătrânicii.

— Ce? Mai spuneţi o dată nu aud bine...

— Trebuie să stăm de vorbă, repetă Konrad mai tare.

— Bine, încuviinţă plecând capul cărunt bătrânica. Mă puteţi întreba. Mă cheamă Paula.

— Aici e incomod. Încep oamenii să lucreze şi noi îi încurcăm.

— Putem merge la Karlis sau în bucătărie.

— Mai bine în bucătărie, de când eram copil îmi place în bucătărie.

Târşindu-şi târlicii, bătrânica ieşi în coridor. Konrad mergea după ea.

— Ce musafiri veneau la Dimda?

— Karlis ştie... Eu vin rar pe aici, gătesc şi şterg praful... Nu mai sunt tânără, peste puţin fac exact optzeci de ani.

Bucătăria era curată şi Konrad se gândi că, poate, acesta era cel mai curat loc din tot apartamentul. Şi era destul de mare, uite soba de gătit cu lemne, după instalarea aragazului nu fusese luată, puteai crede că uneori o mai foloseau.

Masa, trei scaune şi în colţ un bufet de modă veche, vopsit în alb, deasupra lui rafturi cu ustensile de bucătărie, aranjate în ordine, iar mai sus un raft pe care stăteau înghesuite borcănaşe de faianţă cu inscripţii în nemţeşte: Muskat, Mandeln, Zimt.

Deasupra chiuvetei era un păretar îngălbenit dar curat, cu pitici cusuţi în albastru, care trăgeau un ulcior cu apă uriaş. La dreapta era uşa care da în cămară, la stânga... probabil, camera pentru servitori, se gândi Konrad şi întredeschise uşa. În nări îl izbi un miros de smoală, privirea îi căzu pe stratul alb, gros, de praf, care semăna cu zăpada proaspăt aşternută, acoperind tot ce era în cameră: polizorul, bormaşina, electromotorul şi cablurile lui, iar în unele părţi praful întărit atârna ca ciorchinii.

— Asta-i a lui Karlis, să mă scuzaţi, aici îşi prelucrează chihlimbarul, îi explică Paula fără să fie întrebată.

— Da, da, încuviinţă clătinând din cap Konrad, închizând uşa şi uitându-se apoi pe fereastră. Locul unde zăcuse Rudolf Dimda mai putea fi recunoscut doar după conturul trasat cu creta şi după grămăjoarele de nisip care fusese presărat peste sânge. Unde locuiţi?

— Păi, în apropiere... Vin să le pregătesc masa şi să mai fac un pic de curăţenie... Dar vă rog să vorbiţi mai tare, în ultimul timp aud foarte greu.

— Cum era Rudolf Dimda?

— Era fotograf.

— Asta ştiu, altceva am în vedere... Poate îi plăcea să ducă o viaţă veselă? Poate avea cunoştinţe suspecte? Cine venea pe la el?

— Rudolf era un om de treabă, îl ştiu din copilărie, eram prietenă cu mama lui. Şi Karlis e de treabă... Pentru el asta e o mare pierdere. Rudolf se îngrijea mult ele el... Asta v-o pot spune toţi, toţi din casa asta, care ştiu ceva despre vecini...

— Poate Dimda avea duşmani?

— Nu cred, dădu din cap Paula. Era prea bun ca să-şi facă duşmani.

Se auzea cum, din când în când, pe coridor se deschidea uşa, intrau sau ieşeau oameni. Se adunau lucrătorii de la secţia de criminalistică şi, desigur, anchetatorii pentru examinarea camerei.

— Ce făceaţi când s-a întâmplat asta?

— Mai spuneţi o dată, nu prea aud...

— Ce făceaţi când au răsunat împuşcăturile?

— Abia mâncasem cu Rudolf. Karlis a spus că nu mănâncă până nu termină treaba. Rudolf se grăbea, ca de obicei, la trei trebuia neapărat să se întoarcă la laborator... Eu am rămas singură în bucătărie să spăl vasele... Şi deodată aud că bubuie ceva, cineva din curte a ţipat... Ce striga n-am auzit, nu puteam înţelege cuvintele, dar glasul era aşa de tulburat, că m-am dus la fereastră... Şi atunci l-am văzut... Deschid fereastra, îl strig pe nume... Strig la oameni să-mi explice ce s-a întâmplat: Iar el zăcea şi nu mai mişca... Atunci m-am dus la Karlis. El lucra la bancul său şi nu auzise nimic, ferestrele lui dau în stradă. Apoi aţi venit dumneavoastră. Karlis mi-a dat doctorii şi mi-a zis să stau în camera lui, se temea că în bucătărie n-aş fi răbdat şi m-aş fi dus la fereastră. Iar el a coborât la dumneavoastră. În acest timp eu stăteam ca pe ghimpi. Acum ce-a fost mai greu a trecut... Am pierdut mulţi oameni apropiaţi în viaţa mea... Câţi n-au pierit în cele două războaie... Şi între războaie...

Bătrânică văzu după aragaz o coajă de cartof, o ridică şi o aruncă în găleata de gunoi.

— N-a avut noroc Rudolf... A fost un om bun şi cu toate astea n-a avut noroc...

Se auzi cum ciocăneşte cineva în uşa bucătăriei şi apăru Arnis.

— A venit o femeie... întreabă de şef... Ar fi bine ca dumneavoastră, tovarăşe colonel, să staţi de vorbă cu ea... E teribil de stăruitoare...

— Mai aveţi mult de lucru acolo?

— Terminăm îndată.

— Aţi găsit ceva interesant?

— Absolut nimic.

— Lasă să intre femeia aia.

— Intraţi aici, se adresă Arnis cuiva de pe coridor, făcu loc persoanei să treacă pe lângă el şi se duse din nou în camera lui Dimda.

Femeia avea cam la patruzeci de ani, era mai curând uscăţivă decât bine făcută, îmbrăcată bine, dar destul de extravagant. Purta cizmuliţe roşu aprins, cu tocuri înalte. Se vedea că este încordată ca o strună. O salută cu o mişcare scurtă din cap pe Paula şi imediat se adresă lui Ulf.

— Sunt soţia lui!

— Cum soţia?

— Sunt soţia lui Rudolf Dimda. Numele meu de familie e tot Dimda.

— Tu, Cilda, eşti fosta lui soţie, se amestecă în vorbă bătrânica. Brusc, glasul ei sună puternic şi aspru.

— După câte ştiu eu, Paula, alte soţii nu mai are, are doar amante!

— Doriţi să-mi spuneţi ceva? întrebă Ulf.

— Vreau să primesc imediat documentele maşinii şi cheile garajului. Iar camera să fie sigilată fără întârziere.

— Ia te uită ce pasăre de pradă. Omul nici nu s-a răcit bine şi ea e deja aici, se strâmbă cu repulsie Paula, dar Cilda, cu sânge rece, se făcu că nu aude.

— Dimda trebuie să aibă lucruri de valoare şi bani buni, explică nevasta lui Dimda.

Bătrânica se aplecă pe scaun şi privi la ea cu mirare neascunsă.

— Două sute cincizeci pe lună... Şi tot felul de alte învârteli. Fotografia pe la tot soiul de baluri şi nunţi, continuă Cilda. Aşa că trebuie să se fi adunat ceva! Doar n-o fi împărţit totul la schilozi!

— Nu te atinge de Karlis! El câştigă şi singur binişor!

— Nu acuz pe nimeni, trebuie doar să mă încredinţez că de aici nu poate nimeni să şterpelească nimic! Văzând-o pe bătrânică zâmbind ironic, se înfurie şi mai tare. Da, Paula, am nevoie de bani! Trebuie să cresc copilul lui. Copilul acestui pierde-vară şi muieratic!

— Nici tu nu i-ai adus nimic, în afară de coarne!

Şi deodată bătrânica se puse pe râs.

— Iac-aşa, Cilda, n-ai avut şi n-o să ai parte de bani. Prea alergi după ei!

— Tovarăşe şef, cum pot primi chiar acum cheile de la garaj?

Ulf privea îngândurat în curte. Pe la ferestre încă se mai iţeau oamenii, pe semne în aşteptarea altor întâmplări.

— Dumneavoastră, poate, presupuneţi cine ar fi putut face aşa ceva? Poate aveţi unele bănuieli? Poate are duşmani? Nu l-a ameninţat cineva că se va răfui cu el?

— Nu ştiu. Nu mă interesează asta.

— Dar mă interesează pe mine.

— Păi, cu adevărat nu ştiu. Doar poate vreun bărbat gelos. Însă asemenea bărbaţi nu mai există. Cârpe! Nici nu-mi pot închipui cine ar fi avut nevoie să-l dea gata... Cu pleava cea mai de jos totuşi nu avea de-a face, iar pentru un mare escroc era cam prost...

— Tovarăşe şef, se ridică bătrânica. Nu mai pot asculta aşa ceva... Mă duc la Valder până ce discutaţi dumneavoastră aici...

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea, porni spre uşă, apoi se întoarse şi spuse printre dinţi Cildei drept în faţă:

— Tu, ciupercă otrăvitoare, cu cizme roşii!

— Luaţi loc odată! spuse Konrad când rămaseră în doi. Cine v-a spus că Rudolf Dimda e mort?

— Nu ştiu, se aşează femeia, aruncând picior peste picior. Picioare bine făcute, destul de frumoase.

— Cum adică nu ştiţi?

— Aveam cu el înţelegere să-l sun la serviciu imediat după prânz. A ridicat receptorul altcineva, de unde să ştiu cine, sunt mulţi acolo, şi mi-a zis că lui Rudolf, acasă, i s-a întâmplat o mare nenorocire. M-am învoit de la serviciu şi m-am repezit aici, la poartă am întâlnit vecinii şi ei mi-au povestit totul.

— Pentru ce anume îi dădeaţi telefon?

— Îmi promisese să-mi dea pensia alimentară... — Femeia se înmuie. Urma să am anumite cheltuieli. Spuneţi-mi, formalităţile privind moştenirea durează mult? El nu mai are pe nimeni, numai fiica. Da, în ceea ce priveşte cheile garajului...

— Ce sumă urma să primiţi de la el?

— Ne înţelesesem că trei sute... îi trecuse prin minte să-mi dea pe şase luni deodată, şi femeia zâmbi forţat.

Oricât de diferiţi ar fi fost oamenii cu care anchetatorii veneau în contact în practica de zi cu zi şi îi interogau, diferenţele dintre răspunsurile şi gesturile lor erau puţine. Chiar dacă aceşti oameni reprezentau diferite medii sociale, chiar dacă era o diferenţă categorică în nivelul de studii, — intră cu toţii dintr-odată în sistemul de clasificare al anchetatorului — adesea fără ca aceştia să-şi dea seama. Şi ei sunt puşi alături în funcţie de modul în care se comportă în faţa anchetatorului. Răspunsul poate fi sfidător: „Nu ştiu!”, deşi în realitate omul vrea să

spună: „N-o să reuşiţi să dovediţi nimic!”; poate fi plângăreţ: „Nu-mi amintesc...” în loc să spună: „Nu vreau să-mi înfund prietenul”... E o categorie care se exprimă cochet, pentru ca anchetatorul să prindă neapărat cel de al doilea sens. Şi pe prieten îl înfundă, iar el se poate jura până la sfârşitul zilelor şi dovedi pe bază de documente că a spus doar: „Nu-mi aduc aminte...”

Konrad Ulf anchetase şi descifrase cu mult mai mulţi oameni decât tinerii săi colaboratori, de aceea sistemul său de clasificare era elaborat pe un fundament temeinic. Când Cilda Dimda scoase din poşetă o batistuţă minusculă, o duse la ochi şi izbucni în plâns, Konrad Ulf se gândi — a luat-o gura pe dinainte cu ceva şi acum încearcă să şteargă greşeala. Mai bine zis încearcă să completeze informaţia dată deja.

— Aşa îi era mai comod, o dată pentru şase luni... Plătea pentru lunile trecute, nu anticipat!

— De ce aţi fost de acord cu asta?

— Pentru că-s o proastă! Întotdeauna a făcut cu mine ce-a vrut! Femeia izbucni din nou în plâns, dar de astă-dată nu atât de demonstrativ. Tovarăşe şef, banii ăştia trebuie să fie în buzunarul lui, dacă mergea la serviciu. Îmi spusese că înainte de prânz, îi scoate de pe cec şi că după amiază să-l sun să ne înţelegem unde-i mai bine să ne întâlnim. De fapt, aceştia-s banii copilului... Fata are deja doisprezece ani... E nevoie ba de rechizite şcolare, ba de tot felul de alte lucruri... Eu am o leafă mică, lucrez ca vânzătoare... Săpun, loţiuni, tot felul de mărunţişuri... Acum avem lame „Polsilver”. Dumneavoastră vă bărbieriţi cu maşina?

— În buzunarul lui Rudolf Dimda erau doar câteva ruble, spuse Konrad. Iar în cameră nu s-au găsit deloc bani.

— Nu se poate! exclamă Cilda. Dacă Rudolf a spus că după amiază va avea banii înseamnă că aşa este! Ce, nece, dar în treburi de felul acesta era punctual.

Ulf ridică nervos din umeri. Nu credea că Rudolf Dimda a fost ucis pentru aceste trei sute de ruble, însă un oarecare rol aceste trei sute de ruble trebuie să fi jucat, întrucât exact această sumă scosese Dimda de pe libret azi. Libretul fusese găsit în sertarul biroului, însă nu şi banii.

— Aţi mai spus cuiva că veţi primi bani de la Dimda după amiază?

— N-n... nimănui...

— Nici chiar fiicei?

— Nu.

— Mai gândiţi-vă, mai gândiţi-vă.

— Un singur om ştia de asta... Dar... Dar el e în afară de orice bănuială. E responsabilul magazinului nostru. I-am telefonat lui Rudolf din biroul lui, el şedea alături...

— Presupuneţi că responsabilul a putut înţelege că e vorba de trei sute de ruble?

— Nu... Am reuşit cumva să vorbim despre banii ăştia în general... Eu am spus asta printre altele...

— De ce aveaţi nevoie de banii ăştia? întrebă Konrad.

Cilda tresări uşor, ca şi când ar fi prins-o cu ceva, însă continuă liniştită:

— De ce credeţi că mie îmi trebuiau banii? Nu mie îmi trebuiau banii, ci copilului! Copilul trebuie să mănânce! Dă-i încolo de bani, daţi-mi doar cheile de la garaj!

— Mai întâi, nu am dreptul să fac aşa ceva, sunt trecute în procesul-verbal de examinare a camerei.

— Bine, dar cheia era aici, în bucătărie!

— Însă Karlis Valder le-a arătat şi a declarat că sunt ale lui Rudolf Dimda.

Cilda îşi exprimă părerea de rău că Konrad n-o înţelege sau că nu vrea s-o înţeleagă. Încordarea începu să-i treacă, se înmuie, îndârjirea i se frânse, chiar spuse că, din punct de vedere juridic, Konrad are, desigur, dreptate şi că, de fapt, nu are importanţă dacă primeşte maşina acum sau mai târziu, când fiica va intra în drepturile ei de moştenire. Rudolf Dimda într-adevăr nu are alţi moştenitori în afară de fiică, asta pot s-o confirme şi Paula şi Karlis Valder, iar dacă trebuie, atunci şi de la locul lui de muncă de la „Fotoreclama”. Formalităţile pot să dureze toată vara, ce sens ar avea ca maşina să ruginească tot sezonul în garaj? Permis de conducere are şi dacă ar avea posibilitatea să se folosească de această „Volgă” veche, fiica ar putea, măcar seara sau la sfârşit de săptămână, să respire aer undeva în afara oraşului...

— Eu şi fără asta am suportat atâtea nedreptăţi, adăugă şi buzele deja îi tremurau. Când am divorţat, tribunalul mi-a acordat două mii, iar maşina a lăsat-o soţului. Atunci pe piaţă nu puteai lua o „Volgă” cu mai puţin de zece mii. Şi pe atunci era nouă, în timp ce acum nici nu mai merită să vorbeşti de ea. Dar tot mai merge, uite, Rudolf umbla cu ea. Iar fetei şi mie ne-ar ajunge măcar...

— Discutăm degeaba acum. Nu sunt împuternicit să rezolv cazuri de moştenire.

— Măcar spuneţi-mi unde să mă adresez şi să puneţi acolo o vorbuliţa.

— Vorbiţi cu anchetatorul, vă va spune acelaşi lucru... Când v-aţi văzut ultima dată cu Rudolf Dimda?

— I-am telefonat de dimineaţă ca în drum spre lucru să treacă pe la mine, la magazin. I-am spus că am nevoie de pensia alimentară şi el mi-a promis că scoate de pe cec trei sute şi imediat, după amiază, mi-i dă. Unde pot găsi anchetatorul?

— E în camera de alături, însă acum e ocupat. Vă dau numărul lui de telefon de la serviciu, telefonaţi-i, să zicem, peste câteva zile.

Konrad scrise pe o filă din carnetul său telefonul anchetatorului, o rupse şi o dădu Cildei.

— Sunteţi incredibil de amabil! spuse cu maliţiozitate Cilda ridicându-se. Ai fi zis că clocoteşte de furie, când, de fapt se afla în pragul disperării.

Povestire în afara cadrului anchetei

— Dar hai şi mănâncă, n-are rost să te culci cu stomacul gol! La cât te întorci? întrebă Paula.

— Pe la două, nu mai devreme, răspunse preocupat Karlis.

Toate armele — inclusiv cea destinată fotografierii, — se găseau în huse, rucsacul şi cartuşiera zăceau pe podea alături de ele, iar scurtele atârnau în coridor. Mai rămăsese doar să lepede Karlis târlicii moi şi să-şi tragă cizmele lungi de cauciuc pentru ca să nu-şi ude picioarele de rouă.

În timp ce se încălţa, intră Rudolf.

— Ascultă, îi spuse acesta îngândurat. N-ai vreo haină mai călduroasă? Poate mai merge cu noi o doamnă.

„Marina?” — nu se ştie de ce se gândi Karlis la femeia taciturnă, care, din toate vizitatoarele lui Rudolf, îi era mai simpatică. Toată făptura ei exprima parcă scuze că a venit la acest bărbat, ca şi când ar fi regretat asta, şi în zorii zilei se strecura fără să fie văzută sau auzită.

— Nu, nu Marina... Ea... — Rudolf făcu o pauză, de parcă n-ar fi fost sigur că ţine minte numele acestei femei, şi nici nu-l rosti. Am invitat-o la vânătoare, ea a fost de acord, dar s-ar putea cu toate astea să nu vină... Este o doamnă de la care te poţi aştepta la orice...

Karlis scoase un pulover gros, croşetat cu guler răsfrânt, iar pe deasupra îmbrăcă o pufoaică, să nu treacă vântul.

Valder putea să umble încet cu ajutorul a două cârje sau cu ajutorul unei cârje şi al unui baston. Ultimul mijloc de a umbla era nesigur şi-i cerea mari eforturi, însă cu toate astea, atunci când se ducea la galeriile de artă, să-şi predea producţia sau cu alte treburi, întotdeauna apela la baston, ca să nu arate totuşi ca un schilod neajutorat. De data asta nu avea nevoie de baston şi totuşi îl luă. Putea să nu ia nimic, fiindcă la locul de vânătoare îl ducea Rudolf în cârcă şi tot aşa l-ar fi dus şi la maşină. Însă la ferestre tot timpul se găsea cineva care îşi pierdea timpul privind, aşa că întotdeauna Karlis străbătea singur scurta distanţă pe care o avea de mers prin curte până la maşină.

Vechea „Volgă” era tot ce-i rămăsese lui Rudolf din viaţa de familie. Plecând, nici măcar costumele nu şi le luase, iar mai târziu Cilda a refuzat să i le mai dea — în hotărârea judecătorească nespunându-se nimic de ele. Rudolf scuipase şi nu mai stăruise, deşi pe atunci o ducea greu cu banii, căci toate economiile sale trecuseră la soţie. „Volga” se dovedi a fi un mijloc de transport vechi şi de nădejde şi huruia mult mai puţin decât te-ai fi aşteptat de la un asemenea hârb.

Demarorul hârâi îndelung înainte de a produce scântei, însă până la urmă motorul începu să pârâie. Karlis se aşeză mai comod pe bancheta din spate, se afundă aproape până la urechi şi începu să se uite cu interes pe geam la case, maşini şi la simplii trecători. Ca de obicei spre seară, trebuiră să aştepte

mult la semafor, iar şuvoiul de pietoni se revărsă pe trecere, chiar la lumina galbenă, cu o asemenea lipsă de grijă, că prin el ar fi fost imposibil şi unui tanc să răzbească.

— Aici ai de aşteptat! se auzi, întristat, glasul lui Rudolf.

Reuşiră însă să se strecoare din înghesuiala din centru şi atunci le fu mai uşor să circule.

Pe trotuar, în apropiere de o intersecţie mare, stăteau două femei şi discutau cu vioiciune. Una avea în mâini o plasă, cealaltă un rucsac.

Dimda frână şi strigă:

— Salut, frumoaselor vânătoriţe!

În el se trezi o vigoare nouă, deveni brusc zâmbăreţ şi energic. Sări din maşină, ca să deschidă portiera. Ai fi putut crede că-i politicos din naştere sau că a fost bine educat la timpul potrivit, deşi, de fapt, de vină era doar portiera a cărei închizătoare nu se închidea bine. Pentru ca portiera să se ţină ca lumea, trebuia să te pricepi cum s-o închizi.

Femeile îşi luară rămas-bun în grabă. Cea cu plasa plecă mai departe, strigând peste umăr: Baftă! — ceea ce îl făcu pe Rudolf să-i trimită o bezea. Luând de braţ pe cea de-a doua femeie, Rudolf o conduse la maşină. Avea o siluetă bine făcută, faţa expresivă, vie, cu mici riduri sub ochi, din cauza râsului, şi părul lung lăsat în voie pe spate. După cerinţele modei, pe deasupra bluzei purta un pulover cu dungi orizontale în diferite culori, şoldurile înguste îi erau strânse în blugi eleganţi. O femeie frumoasă, care, în mod clar, era conştientă de acest lucru. Aruncă o privire fugară lui Karlis, tot în fugă azvârli un „bună seara” şi, obişnuită, îşi făcu loc comod alături de Rudolf, care, pornind din nou motorul, se uita cu plăcere la silueta ei şi încerca să-i ghicească vârsta. Sub treizeci, deduse el, deşi, după purtare, după maniera de a se ţine şi îmbrăca, arăta ca o fetiţă. Să intri din nou în şuvoiul de maşini era greu, aveai nevoie de toată atenţia, aşa că Rudolf nu băgă de seamă că la salutul femeii Valder nu răspunse, ci se înfundă şi mai mult în banchetă.

Cât de mult dorea s-o întâlnească pe Mudite! Toţi aceşti ani. Şi chiar să nu se întâlnească, ci numai s-o vadă. Măcar pe stradă, în trecere. În acele câteva rânduri când ieşise cu scaunul cu

rotile, mersese încet, fără să recunoască nici faţă de sine însuşi că din cauza ei. Uneori, cel mai adesea pe partea cealaltă a străzii, vedea câte o femeie, pe care la început o lua drept Mudite. Una avea un mers graţios cu paşi mici ca ai ei, alta siluetă asemănătoare, la a treia îi flutura părul tot aşa liber, întâlnise chiar feţe asemănătoare. La început, de fiecare dată învârtea înnebunit roţile, se repezea spre intersecţia următoare pentru a trece pe partea cealaltă, ca să ajungă mai aproape, însă pe urmă încetase să mai facă aşa ceva, mergea pe partea sa şi doar se uita până se convingea că era vorba doar de o asemănare. Cu anii dorinţa de a o întâlni pe Mudite nu scăzuse, însă deja nu mai vroia să se întâlnească şi să vorbească cu ea. De dragul Muditei însăşi. Nu vroia să înceapă s-o chinuie conştiinţa vinovăţiei, iar întâlnirea ar fi putut duce la aşa ceva. El încetase să-i mai scrie şi-l amărâse puţin faptul că, nemaiprimind răspuns, Mudite nu-i mai scrisese altă scrisoare, ca şi când cea anterioară nu s-ar fi putut pierde la poştă sau la sanatoriu, unde era internat atunci.

Dorinţa de a o vedea pe Mudite era atât de mare, încât dimineaţa mergea cu taxiul la locuinţa ei şi, oprind maşina pe partea opusă porţii, aştepta să iasă ea. Şoferilor nu le place să stea, ei pierd în felul acesta, se răţoiesc sau spun că pentru o aşteptare ca asta trebuie să se înţeleagă dinainte, că nu au de gând să se ruineze din cauza unor halucinaţii. Iar după o jumătate de oră începeau să-i fâlfâie prin faţa ochilor regulamentul şi trebuia să plece ca să nu se târâie înapoi pe jos. Karlis îşi dădea seama că putea să astupe gura şoferului cu bacşişuri grase, dar pe atunci abia deprindea meseria sa şi trăia doar din pensie. Iar pensia nu era de general. Aşa că îşi putea permite asemenea plimbări doar o dată pe lună.

În spital şi la sanatorii stătuse câţiva ani. Mudite trebuie să se fi făcut între timp femeie matură. Uneori se gândea că s-ar putea s-o întâlnească cu copilul sau cu soţul ei. Dar o văzuse numai pe mama ei, o bătrânică de pe acum destul de ramolită. Apoi, întâmplător, întâlnise la galeriile de artă un fost coleg de şcoală, care îi spusese că parcă a auzit că Mudite s-ar fi căsătorit şi s-ar fi mutat undeva pe la periferie.

Şi totuşi, mergând pe stradă, el continua să se uite atent, doar-doar o vedea-o.

— Merge ca pe câmp! exclamă supărată Mudite când maşina din faţă, fără a semnaliza virajul, trecuse de pe o bandă pe alta. Pe mine mă cheamă... Se întoarse spre bărbatul de pe bancheta din spate, căruia, când se urcase, nu-i acordase atenţia cuvenită. Mă cheamă Mudite...

— Da, ştiu...

— Karlis... Karlen! O, ce mustăţi şic ai, cât de mult te-ai schimbat! Karlen! râse zgomotos şi din toată inima, ca şi când totul în jur şi-ar fi reluat brusc cursul normal. Era aceiaşi Mudite care, gâfâind şi întârziind, alerga la întâlnire cu ochii strălucind, îi făcea semn cu mâna lui Karlis din tribuna stadionului şi, fără să-şi poată ascunde tristeţea, rămânea să-l aştepte când el intra pe uşa avionului să zboare la meci în alt oraş.

— Ce ai împotriva mustăţilor mele? Şi Karlis îşi trecu degetul arătător pe buza de sus. Mustaţa e ca toate mustăţile, obişnuită... Producţie de serie.

Când o văzuse pe trotuar, îl străfulgeraseră zeci de gânduri deodată. Se gândise că ea îşi va manifesta jignirea - pentru că el fusese primul care a încetat să mai scrie, acceptase chiar ideea că ea nu-l va recunoaşte, se aşteptase la orice, în afară de faptul că ar putea simţi căldură în glasul ei.

— Unde te-ai dat la fund? I-am întrebat pe toţi, nimeni nu ştie nimic de tine! Ca să vezi ce întâlnire!

— Stă ca un păianjen în colţul său şi pândeşte femeile frumoase! spuse Rudolf, revenindu-şi din uimire. Şi, în general, protestez! De-abia am făcut cunoştinţă cu o femeie frumoasă şi cineva mi-o smulge din mâini. Dar, dumneata, Mudite, nu-l crede, e un om periculos!

— Nu-i nimic, eu nu sunt din cele fricoase! Şi Mudite îl privi din nou pe Karlis. El îşi dădu seama că ea de-abia acum observă cârja şi bastonul care stăteau alături. Asta aduse o notă de alarmă în tonul ei lipsit de grijă. Glasul îi vibră nervos.

— Unde locuieşti? Cu ce te ocupi? Nimeni nu ştie nimic de tine. Clasa noastră se întâlneşte o dată la trei ani. De obicei la Dzintra, e doctoriţă în Saulkrasti... Astrida are trei copilaşi, a absolvit matematica... Ella s-a căsătorit cu Kazik, locuiesc în

Ventspils... Şi fratele meu mai mare e tot acolo... Kazis nu s-a schimbat deloc, e acelaşi vorbăreţ de odinioară... Şi aşa o să rămână! Garantez de asta... Ivar scotea bani din spălatul geamurilor, apoi a trecut la birourile şantierelor de construcţii ca şef de şantier... Ne amintim întotdeauna de toţi. De cei care nu sunt de faţă. Iar de tine mai des chiar, ai fost o celebritate. Acum nu te mai poţi fofila, acum vei veni şi tu! Să-ţi scriu adresa... telefon ai acasă?

— Da.

— Ca să vezi, foarte uşor...

Puntea, care la începutul convorbirii se părea că-i uneşte, începu să se clatine.

Soarele roşu, mare, cobora iute spre orizont. Totul în jur începu să capete tonalităţi cenuşii, care deveneau mereu mai închise şi mai închise, până când brazii de la lizieră nu se mai văzură deloc şi chiar şi siluetele lor nu se mai vedeau pe fundalul pădurii. Linişte. Numai lanul galben şi pârguit de ovăz mai foşnea, când adia vântul şi din tufişuri îşi lua zborul, cu ţipete de groază, câte o păsărică speriată de vreun animal mic de pradă.

Karlis îşi dădu seama că trage cu urechea, plin de încordare, dacă nu se aude ceva de acolo unde se dusese Rudolf cu Mudite. Rudolf, desigur, inventase cu uşurinţă un motiv pentru care Mudite nu trebuia să rămână cu Karlis. Mormanul de pietre e mic, în doi le-ar fi incomod să stea, în schimb la punctul de pândă al mistreţilor sunt locuri câte vrei.

— Bine, bine, se grăbi să fie de acord Mudite. Să mergem.

La început Karlis mai auzise râsul scurt al Muditei, apoi amuţi şi acesta. Şi deşi erau la câteva sute de paşi, nu se mai auzeau nici vorbe, nici şoapte.

Dacă Rudolf... Dacă Rudolf îşi bate joc cumva de Mudite, îi bag un glonţ în burtă! Nu, Rudolf nu-i capabil de viol, deşi nu se poartă prea delicat cu femeile, ba chiar e de mirare că femeilor le place treaba asta.

Ce vroia Rudolf de la Mudite îi era clar lui Karlis. Nu înţelegea însă cum de nu-şi dă seama Mudite. Doar e femeie în toată

firea, trebuia să-şi închipuie că invitaţia la o vânătoare de noapte nu-i doar o invitaţie să vânezi.

Nu se auzea nimic. Poate se duseseră mai departe? Bine, dar Mudite putea stărui că vrea să rămână cu Karlis şi atunci Rudolf ar fi fost nevoit să accepte. Poate că în grabă ea nu-şi dăduse seama de asta?

La început auzi din străfundurile pădurii trosnetul crengilor, apoi un tropăit ca şi cum o turmă de mistreţi ar fi străbătut luminişul. Da, se apropie, se auzi cum conducătorul se opreşte şi trage aerul. Animalul mirosi îndelung, poate mai mult ghicind decât simţind mirosul străin, căci vântul bătea dinspre pădure spre câmp.

Karlis tremura de emoţie, îi era teamă şi să mai respire. Oare a câta oară îşi spunea ce trebuie să facă. Cum să ridice piedica, cum să pipăie întrerupătorul reflectorului, care trebuia apăsat odată cu trăgaciul, căci mistreţul, împiedicându-se de lumină, nu va mai sta să se mire ca pe timpuri, ci va sări imediat într-o parte — ştiind că aproape după fiecare asemenea apariţie a luminii se trage în ei. Animalele, extrem de inteligente, au învăţat asta.

Din nou trosniră crengile, mistreţii trecură peste şanţul din marginea pădurii. Tropăind pe pământul uscat, alergară o bucată şi cu grohăituri se apucară să smulgă ovăzul. Se auzea cum guiţă purceii pe care-i înghionteau porcii mari când prea li se încurcau printre picioare.

Deocamdată toate astea Karlis le desluşea cu urechea. Trebuia să mai aştepte. Când, pe fondul ovăzului galben, la douăzeci de metri, zări o spinare neagră, Karlis ridică arma şi, în acea clipă, îşi recăpătă sângele rece. Cum însă reflectorul se foloseşte doar pentru corectare, Karlis ochi în întuneric. Cumpăni totodată cu cât trebuie să tragă mai jos de linia spinării pentru ca împuşcătura să fie mortală şi să fie pregătit şi pentru a doua împuşcătură, căci imediat după prima, mistreţul se va trage spre pădure.

Şi, iată, alături de prima spinare apăru a doua, mult mai înaltă şi mai bine conturată.

Dacă l-aş doborî pe ăsta, se gândi Karlis, ar fi un adevărat triumf! Dacă l-aş doborî... Trebuie să mai aştept, las să vină mai aproape mistreţul...

În acel moment străfulgeră reflectorul şi răsunară două împuşcături. Se părea că au răsunat chiar alături, deşi de fapt se trăsese pe cea de a doua parcelă, care era despărţită de prima de un şanţ năpădit de tufişuri.

Lanul de ovăz din faţa lui Karlis parcă ar fi prins viaţă şi s-ar fi desprins de la locul său. Erau mistreţii care se şi năpusteau în salturi spre pădure! Mistreţii înşişi nu se vedeau, împrăştiaţi prin lari, se auzeau doar guiţaturi şi se vedea cum dansează paiele înalte de ovăz. Karlis aprinse reflectorul şi văzu mistreţul său, care ajunsese deja la tufişuri. Părea negru complet. O căpiţă neagră, săltând, cu ochi verzi arzători.

Pe parcela alăturată răsunară din nou împuşcături şi doar atunci se aprinse lanterna şi se putură auzi glasuri. Discutau repede, sacadat, apoi se văzu cum un om cu lanternă o ia spre pădure.

— Karlis!

— Da.

— E întuneric ca în iad, nu se vede nimic! Aprinde lumina, altfel îmi frâng gâtul.

Prin lan, afundat până la mijloc în ovăz, mergea Rudolf.

— Gata. Am nimerit la ţanc, am lăsat-o acolo de pază pe Mudite.

Karlis încercă cu precauţie să se ridice pe movila de pietre, însă era cât pe ce să cadă.

— Suie-te în cârcă, te duc!

— Nu-i nevoie. Ia doar arma, merg singur.

— Nu te prosti, oricum ne apucă dimineaţa până să terminăm totul.

— Am spus că merg singur! Karlis îi dădu lui Rudolf arma şi, sprijinindu-se în cârjă şi baston, porni hotărât.

Rudolf nu mai stărui, azvârli arma pe umăr şi se duse spre maşină după aparatura fotografică.

Peste o jumătate de oră ajunseră la locul unde Mudite aştepta lângă mistreţul răpus. Era un exemplar rarisim ca mărime, cu

colţii îngălbeniţi şi buza de sus răsfrântă, iar pe grumaz părul era tare ca ţepii de arici.

— Lumină! porunci Rudolf întinzându-i Muditei o lanternă electrică plată. Apoi scoase din buzunar un glaspapir şi se apucă să frece colţii. Trebuie înlăturată gălbeneala, ca să contrasteze mai bine în fotografie.

— Chiar nu vă e milă niciunuia de el? întrebă deodată Mudite. Doar nu v-a făcut nimic rău. Doar nu hoinărea în împrejurimile Rigăi, nu vă pândea! Trăia acolo unde natura i-a hărăzit să trăiască. Mai bine omorâţi pe oamenii care v-au jignit cu ceva! Măcar să-l fi împuşcat din simplă lăcomie, aşa ceva ar mai fi de înţeles şi ar avea o explicaţie logică!

— Ăstuia i-a fost scris încă de la naştere să fie mâncat, aşa că împlinească-se scrisa! rosti triumfător Rudolf şi imediat adăugă: Ia spune, Karlis, în clasa voastră toate fetişcanele erau atât de făţarnice?

— Eu nu sunt făţarnică.

— Atunci, dumneata, Mudite, pur şi simplu nu înţelegi ceva. Vânătoarea este înainte de toate o satisfacere a instinctelor. În al doilea rând... Dar ia spune, îţi place şniţelul? Cu siguranţă. Se vede după înfăţişare că nu eşti o vegetariană care se mulţumeşte cu piciorul-cocoşului şi romaniţe.

— Eu vorbesc de omor!

— Aha! E clar, de cărniţă, va să zică, nu-ţi e scârbă. Păi, în cazul ăsta eşti copărtaşă la omor, pentru că de dragul dumitale se taie gâtul oiţelor şi viţeilor. Dacă dumneata n-ai vrea cărniţă, oiţele ar putea trăi şi s-ar putea înmulţi la nesfârşire. Înseamnă că eu şi Karlis suntem în ochii dumitale cei mai mari ticăloşi pentru că nu vrei să ţii seama de faptul că participăm la selecţia naturală! Dacă acest mistreţ ar fi absolvit universitatea de mistreţi, ne-ar fi simţit şi n-ar fi ieşit din tufişuri, iar dacă ar fi absolvit şcoala sportivă de mistreţi, atunci după împuşcătură ar fi putut să ne sfârtece în mod inteligent cu colţii săi, ceea ce, de fapt, se întâmplă an de an. Karlis şi cu mine am ieşit la luptă ca gladiatorii şi noi mai suntem şi răi, dar atunci ce e un bătrânel de la ţară, care aduce în căldăruşe lături cu uruială, îşi scarpină porcul pe spinare şi-l îndeamnă să mănânce mai mult pentru ca apoi deodată să taie cu cuţitul gâtul animalului iubit, însă în aşa

fel încât să nu risipească nicio picătură de sânge măcar, pentru că tot sângele trebuie băgat în cârnaţi? Bătrânelul care duce la piaţă rămăşiţele neînsufleţite ale iubirii sale şi le vinde pe ruble bune e bun pentru tine. Să-ţi fie ruşine, Mudite!

Mudite râse, scoase batista şi şterse năduşeala de pe fruntea lui Rudolf, năduşeală care i se scurgea pe faţă şi-i intra în ochi. Era o noapte fierbinte cum rar se întâmplă, alergătura până la maşină şi vânzoleala cu colţii se făceau simţite — năduşeala era gata-gata să curgă în şiroaie.

Karlis, aşezându-se pe grămada de pietre, îi privea posomorât. Ce fel de relaţii aveau? Deocamdată se părea că de niciun fel, dacă încă vorbeau cu „dumneata”. Oare şi Mudite va deveni în curând una din cele care veneau la Dimda şi apoi se înfăşurau în halatul lui de casă pluşat? Dacă-i de-asta, n-are decât! Mie îmi este absolut indiferent! Atunci o s-o dispreţuiesc sincer!

— Ia mâna! exclamă tăios Mudite.

— Crede-mă, a fost întâmplător, răspunse Rudolf cu evidentă ironie.

Rudolf stătea în genunchi lângă capul de mistreţ. Mudite alături, ca să lumineze mai bine. Picioarele îi erau atât de aproape încât el nu rezistase tentaţiei de a le mângâia.

— Dacă mai faci încă o dată aşa ceva întâmplător, am şi plecat! Nu te nelinişti, până la şosea ajung eu, găsesc drumul!

— Nu te prosti, Mudite! Nu te las nicăieri! strigă Karlis. Sprijinindu-se în baston, încercă să se ridice.

— Totul e-n ordine. Ne-am şi înţeles, nu-i aşa? Şi Mudite se uită la faţa posomorâtă a lui Dimda.

— Cu privire la ce v-aţi înţeles?

— Coexistenţa paşnică.

— Dacă gândeşti că ai cele mai frumoase picioare pe care le-am văzut vreodată...

— Nu gândesc nimic.

— Ce mai ocupaţie, tipic femeiască!

Şi, Dimda începu să se pregătească de fotografiat. La început o rugă pe Mudite să se ducă mai departe, pentru ca reflectorul să lumineze un spaţiu mai mare. Mudite se îndepărtă şi se aşeză lângă Karlis, vrând parcă să se lipească de el, numai că prezenţa lui Rudolf o împiedica.

— Fii atentă la ce-o să se întâmple, îi şopti Karlis. Când se apucă să manevreze aparatul, parcă-i un posedat... Nu mai vede nimic în jur...

Rudolf târî puţin mai departe mistreţul, trăgându-l de picioarele de dinapoi, chiar la marginea locului bătătorit. Deasupra lui, de parcă l-ar fi blagoslovit, atârnau spicele de ovăz. Din cauza târâtului, părul de pe grumazul mistreţului se făcuse şi mai fioros, ochii mici şi răi priveau cu ură, bulbii ochilor erau plini de sânge, botul roşu, uşor deschis, colţii înfiorători se vedeau albi pe fondul negru.

Karlis îi povesti Muditei în şoaptă despre concursul anunţat de firma de arme. O fi observând el oare, îşi spuse Karlis, cu ce interes îl priveşte acum Mudite?

Rudolf se dădu înapoi câţiva paşi, apoi sări spre mistreţ, sprijini arma veche acoperită de ornamente cizelate şi alături îşi puse pălăria de vânătoare, de care prinsese o rămurică de brad. Nu, ceva nu era cum trebuie. Întoarse pălăria ca să se vadă emblema asociaţiei vânătorilor. Aşa. Gata.

Nu, încă nu-i gata. Pălăria mai la dreapta, arma mai înclinată. Prea sare în ochi emblema, mai bine doar muchea ei, nu trebuie să atragă atenţia, ci doar să creeze senzaţia de realitate, nu mai mult. Atât cât să fie clar că pălăria cu borul îngust este a unui vânător şi nu a unui oarecare.

— Karlis, rămâi acolo cu lanterna ta, iar Mudite să treacă mai la dreapta... Mudite, ţine mai sus! Şi mai sus, cu mâinile ridicate! Nu mai mişca, lua-te-ar dracul!... Trei... Doi... Unu... în regulă! încă o dată... Trei... Doi... Unu... Şi încă o dată...

Declanşatorul aparatului de fotografiat ţăcănea fără întrerupere.

— Mulţumesc, drăguţilor... Gata...

Rudolf se aşeză pe locul bătătorit de picioarele mistreţilor în faţa celui împuşcat, apoi se prăvăli pe spate, privind la cerul negru de parcă ar fi sperat să vadă ceva acolo sus.

— La trei şi ceva, nu mai târziu, spuse liniştit, după o scurtă pauză. Prea statică şi fără relief... Nu merită munca!... Şi din nou se uită tăcut la cer.

— N-ar fi timpul să plecăm acasă? întrebă Mudite.

— Într-o clipă sunt gata... Nu durează... Doar să-i scot măruntaiele şi pe drum să-i spun pădurarului să vină cu căruţa... La trei şi ceva, nu mai târziu... Dracul să-i ia! Ducă-se cu concursul lor cu tot!... Şi concursul, ce idioţenie...

Şi deodată se întoarse pe burtă şi o fixă cu aviditate pe Mudite. Pupilele i se măriră, o cerceta cu privirea, fără fereală, pe sub îmbrăcăminte, măsurându-i trupul centimetru cu centimetru.

Mudite simţea aproape fizic această privire, atât de penibil îi era.

— Ei, am făcut ce era de făcut şi acum să mergem! şi se sculă hotărâtă.

Privirea lui Rudolf nu se mai desprindea de ea, cântărindu-i pieptul.

— Dezbracă-te, şopti el. În ochi avea o flacără stranie, anormală, buzele i se uscară brusc.

Mudite privi cu teamă la Karlis şi văzu că întâmplarea îl uluise exact ca pe ea.

— Şi mai ce? întrebă ea indiferentă.

— Dezbracă-te, te fotografiez.

— La revedere!

— Aşteaptă, Mudite! Nu pleca! Rudolf sări în picioare şi o prinse strâns de mâini. Întâmplarea asta nu se va mai repeta! Este unica posibilitate... Văd de pe acum ce colosal va arăta!... Trupul alb, proporţional, de femeie, mistreţul şi arma... Va fi cutremurător!

Obsesia lui o respingea şi în acelaşi timp o atrăgea. Mudite nu-i răspunse nimic, dar nici nu-şi smulse mâinile.

— Karlis, ajută-mă! se rugă Rudolf. Karlis, spune-i să fie de acord! O întâmplare ca asta nu se mai poate repeta, doar ştii de câte ori am venit degeaba... Trupul alb de femeie, mistreţul şi arma străveche... Mudite, se poate să nu ai nimic de artist în dumneata? Asta ar fi colosal! Ceva fantastic!

— Dă-mi drumul, mă dor mâinile!

— Iartă-mă! şi Rudolf îi dădu drumul.

— Nu vreau şi nici n-o să mă fotografiez goală, spuse ea cu măreţie şi imediat îi păru rău de asta, văzând că în Rudolf ceva se frânsese, se stinsese şi că devenise din nou cel de

totdeauna, când nu se deosebea cu nimic de alţii, poate doar puţin să-ţi fi atras atenţia prin îmbrăcăminte şi manierele specifice bărbaţilor vârstnici divorţaţi, care aruncă glume îndrăzneţe, de fapt cam nesărate.

În marea împărăţie a femeilor, care era depozitul de confecţii, unde lucra Mudite ca merceolog, Rudolf Dimda era cunoscut demult. Ce-i drept, apărea rar. De obicei, pentru a i se arăta anumite mărfuri în vederea reclamei, era condus de către vreo şefă. Se vorbea că avusese un scurt roman de dragoste cu una dintre ele. Probabil că aşa şi era, pentru că se aflase că e divorţat şi are apartament propriu. Alaltăieri Muditei îi revenise sarcina de a-i arăta fotografului sortimentul de cămăşi bărbăteşti. Mudite observase dintr-o dată că o place, dar nici el nu încercase să ascundă acest lucru şi imediat, cu obişnuinţa proprie bărbatului răsfăţat în poveşti de dragoste de a merge direct la ţintă, îi propuse să se întâlnească. Pe Mudite asta o măgulise şi deşi nu avea de gând să-l ia în serios pe Rudolf, oricum îi făcea plăcere să flirteze niţel.

— Mă duceţi la cinema? întrebase ea ironic.

— Mă rog, dacă doriţi la cinema... Permiteţi?

— La cinema am mai fost invitată, la fel şi la teatru. Am primit multe invitaţii de tot felul. Aş vrea ceva mai original...

— Îmi permiteţi? Aşa va fi! De dragul dumneavoastră sunt gata de orice! Un prieten şi cu mine mergem la vânătoare, vă invit oficial să luaţi parte!

— În primul rând, eu lucrez mâine.

— Dacă-mi permiteţi, voi amâna vânătoarea!

Până la urmă nu ajunseseră la nicio înţelegere concretă şi Mudite era convinsă că totul va rămâne un simplu joc de cuvinte, însă a doua zi Rudolf îi telefonase şi Mudite se văzuse aproape obligată să accepte întâlnirea, căci alături pândeau urechile ciulite ale unei prietene şi nu era voie să pălăvrăgeşti prea mult. Şi ce avea de pierdut mergând la o asemenea întâlnire? Dimda se va strădui ca seara să fie interesantă şi apoi nu-i chiar atât de neplăcut.

De ce să meargă singură acasă, la televizor, când are posibilitatea unei alegeri? În orice caz era o aventură, iar

aventuri în viaţă ei de până acum nu avusese, întreaga ei viaţă era aşezată şi reglementată impecabil, să mergi pe firul ei chiar şi cu un pahar de apă în mână fără ca nicio picătură de apă să sară afară. Singurul lucru de care se temea era ca Žirak să nu se mai ducă după portaltoiurile pe care se pregătea să altoiască o specie rară de trandafir, însă totul se desfăşurase cu succes şi la ora trei Žirak plecase. Când îi telefonase Dimda, fremăta toată de bucurie ca pe vremea când nu era măritată şi se pregătea seara de întâlnire.

— Ia arma... Cu o mână pe uluc şi cu cealaltă pe pat... Uite, ăsta-i ulucul, partea asta de lemn de sub ţeavă... Şi-acum pune un picior pe gâtul mistreţului! Hai, Karlis, luminează ca lumea! porunci Rudolf, însă în glasul său nu mai rămăsese nimic din entuziasmul de dinainte şi Muditei îi părea rău. Acum Rudolf acţiona ca un meşteşugar oarecare, nu mai mult.

— Asta-i fariseism, se gândi ea. Şi de ce mă port ca un fariseu, poate fiindcă aşa se obişnuieşte? De unde mi-au venit asemenea prejudecăţi şi cui îi folosesc? Žirak nu va vedea niciodată revista asta chiar dacă ar avea un tiraj de o sută de mii... Nu merge nicăieri, nu vede nimic, nu-l interesează nimic. Cu excepţia floriculturii. Chiar de mâncare îi poţi pregăti o dată pe zi, iar dacă şi peste asta sari, e puţin probabil să bage de seamă. Va înhăţa o bucată de pâine şi va fi mulţumit. De silueta mea nu am de ce să mă ruşinez, multe femei ar dori să se mândrească cu ea. Chiar şi stelele de cinema. Îi era ruşine că din cauza ei Dimda nu poate face fotografia de care are nevoie, pentru care se străduise cu atâta însufleţire. Dar reproşându-şi aceasta nu se gândise la ceea ce era mai important, nici măcar nu era conştientă de faptul că Dimda nu-i va ierta. Orice s-ar mai fi întâmplat — el nu i-ar fi iertat.

Încruntându-se, Rudolf se uită prin vizor, apoi făcu un gest de lehamite cu mâna:

— Nu merită... Stinge lumina, Karlis, putem pălăvrăgi şi la lumina lanternei...

Rudolf puse aparatul pe grămada de pietre şi scoase din teacă cuţitul de vânătoare. Mudite continua să stea cu piciorul pe gâtul mistreţului. Brusc se hotărî.

— Karlen, măcar tu nu te uita.
— Ce?
— Închide te rog ochii. Întoarce-te!
— Bine...
Puloverul... bluza... Se dezbrăcă repede.
— Rudolf... Te rog... Mi-e penibil...
Rudolf se întoarse şi îşi făcu de lucru cu aparatul.
— Sunt gata.
— Numaidecât! Aşează-te pe sărmanul mistreţ... Pieptul, prea mult pieptul... Întoarce-te puţin spre dreapta şi apleacă-te puţin... Nu, e mai bine dreaptă totuşi... Mudite, eşti o adevărată zeiţă... Ah, ce fotografie o să iasă! Asta o să fie încununarea vieţii mele şi o să te iubesc toată viaţa! Piaptănă-ţi puţin părul! O, ceva mai perfect nu poate exista... Numai că faţa... Lipseşte legătura cu ceea ce s-a petrecut... Închipuie-ţi că dumneata l-ai omorât şi acum ai remuşcări... Nu merge... Nu, nu... Ca într-o piesă proastă...
— Ce pot să fac? Nu pot să plâng din senin... Şi-apoi, mi-e frig...
— Na cartuşul... încarcă arma... Văd că la asta te pricepi foarte bine... Ştii şi să tragi? Poţi să dai gaură-n aer?
— Fratele meu are armă... Am împuşcat ciori.
— Deci, chiar ştii să tragi?
— Puţin... Am tras... Însă mai demult.
— Ia arma şi vino aici! Alături!
— Să pun ceva pe mine...
— Nu-i nevoie să îmbraci nimic! Nu-i timp. Vino odată! O prinse de mână şi o trase de-a lungul grămezii de pietre. În cealaltă mână avea lanterna de buzunar, cu care făcea cercuri pe pământ.
Toată viaţa măruntă din iarbă îşi făcuse culcuşul pentru noapte, numai o omidă păroasă îşi întorcea capul în toate părţile în căutarea unui nou punct de sprijin, un păianjen se strecura cu abilitate la adăpost, iritat de lumina prea puternică. Şi mai departe, înainte. Dincolo de movila de pietre, unde iarba era udă de rouă. Şi deodată în lumina lanternei nimeri o broască. Lumina o orbise şi ea continua să stea nemişcată.

Numai ochii bulbucaţi se roteau, iar burta i se umfla şi desumfla.

— Trage! porunci Dimda.

— De ce? Ce te-a apucat?

— Trage! strigă Dimda nemaiputându-se stăpâni.

— Strig după ajutor!

— Uită-te! Dimda îi smulse arma şi trase în broască. Trăsese cu alice. De la mică distanţă alicele nimeriră în plin şi din mica vietate rămase doar o pată de sânge şi bucăţele de piele.

— Ai văzut? Să ţii minte! Dimda o şi trăgea pe Mudite înapoi şi o împinse spre mistreţ.

— Karlis! Lumina mare! Unde luminezi! Ce, chiar ai închis ochii? Deschide ochii şi luminează aici, niciodată n-o să vezi ceva mai frumos!

Mai târziu, când developară filmul şi scoaseră probele, fotografiile le arătară o faţă a Muditei pe care se putea citi şi teamă, şi derută, şi milă.

CAPITOLUL CINCI

Până când Konrad discută cu Paula şi Cilda, inspectorul Bertulis reuşi să treacă pe la majoritatea apartamentelor de pe scară ca să-i întrebe şi pe alţi locatari ai clădirii, însă această anchetă nu aduse nimic concret. Mulţi îl cunoşteau pe fotograful Rudolf Dimda, însă nu aveau relaţii apropiate cu el. Femeile, pe ale căror odrasle le fotografia la festivităţile copiilor, spuneau că pentru fotografii cerea puţin, lua numai preţul materialelor şi refuza categoric orice plată pentru munca sa. Cineva spuse că Dimda are o „Volgă” destul de hârbuită, pe care o ţine în garaj la Grizinkaln, că Dimda este un vânător pasionat şi că-l ia adesea la vânătoare şi pe vecinul său, parţial paralizat, Karlis Valder, fost fotbalist în selecţionata tineretului, care acum confecţionează la domiciliu broşe din chihlimbar. În general, recolta era săracă, însă ceva coincidea — aproape nimeni nu-l văzuse pe Dimda cu vreun alt om în afară de Karlis Valder.

Bertulis încheie circuitul la bătrânul de la etajul întâi.

În cele două camere atârnau lustre din porţelan de Meissen cu floricele. Observând că Bertulis se uitase la ele cu interes, bătrânul explică că le adusese din Germania, că asemenea lucruri nu mai găseşti acum nicăieri. El le primise în schimbul unor conserve de carne. Probabil că pe aceleaşi conserve de carne primise şi ceasul de argint de pe cămin, care stătea pe o parte pentru că, din cauza gabaritului nu avea loc altfel nicăieri. Figurinele de pe el participau la o luptă, avea chiar şi elefanţi şi cămile, ca să nu mai vorbim de războinicii înarmaţi cu arcuri şi suliţe. O operă foarte veche, poate chiar de a lui Dinglinger.

Pe birou erau ziare împăturite cu grijă. Bătrânul se aşează în fotoliul său şi brusc se transformă într-o statuie, pe buzele căreia încremeni întrebarea: „În ce problemă?”, iar în minte având programat un singur răspuns: „Din păcate, nu vă pot ajuta cu nimic!”

Bineînţeles, nici bătrânul, în momentul în care răsunase împuşcătura, nu fusese la fereastră, de aceea tot ce spunea era lipsit de importanţă.

— Locuiţi aici de mult?

— Din patruzeci şi cinci.

— Atunci l-aţi putea caracteriza pe Rudolf Dimda ca vecin, spuse Bertulis absent, gândindu-se în acest timp că în patruzeci şi cinci nici măcar tatăl şi mama nu se cunoşteau încă, iar el era al treilea copil, cel mai mic băiat.

Bătrânul se ridică şi începu să măsoare posomorât camera cu paşi mari. Bineînţeles, poate să povestească câte ceva despre Dimda, deşi niciodată nu se întâlnise cu el şi nu se salutase.

— Veneau des la el diferite femei.

De câţiva ani buni, când fiul bătrânului terminase Academia militară, în apartamente se schimbase sistemul de încălzire. Treaba o făcuseră trei oameni, figura unuia din ei i se păruse cunoscută bătrânului. Privindu-l mai atent, îşi aminti că chiar acest om îi promisese să se răfuiască cu el când va ieşi afară de unde fusese băgat pentru neplata impozitelor.

Şi iată-l după atâţia ani pe acest om aici, schimbând conductele încălzirii centrale, făcându-se că nu-l recunoaşte pe locatar. Dar mai surprinzătoare decât orice era liniştea cu care omul, deşi îmbătrânit, tăia capetele conductelor şi fixa

manşoanele. „Uite, cu aceeaşi linişte concentrată îmi va tăia gâtul”, se gândise bătrânul. Îi mai rămăsese speranţa că se înşela, însă cu ajutorul unor întrebări mai ocolite se lămurise că acesta locuise cu adevărat în plasa respectivă, ba mai mult, că omului îi murise întreaga familie. Folosind relaţiile sale, bătrânul obţinuse ca acest om să fie transferat la altă lucrare. La toate acestea se adăugase faptul că fiul, terminând Academia militară, fusese trimis cu serviciul dincolo de cercul polar. Bătrânul rămăsese singur în apartament şi se simţea complet lipsit de apărare. O vreme mersese la cumpărături, la baie, pe ici, pe colo, însă o dată îl întâlnise în apropierea casei pe omul care avea motive să se răfuiască cu el şi bătrânul nu mai ieşise nicăieri, se încuia şi începuse să se intereseze intens de împrejurimi, pentru a fi gata să facă faţă unui atac. Nu se întâmplase nimic, însă tocmai de aceea frica nu numai că nu-i dispăruse, ci dimpotrivă, se accentuase. Teama acţiona în conformitate cu o lege stranie a conservării energiei. Cândva bătrânul o băgase în alţii şi uite că acum apăruse şi creştea în el însuşi. Dacă ar fi fost deprins să se roage, atunci, poate, Dumnezeu i-ar mai fi potolit chinurile, însă bătrânul nu avea o asemenea deprindere.

Ziua dormea, iar noaptea, împingând până la uşă un fotoliu greu, veghea şi trăgea cu urechea la tot ce se întâmpla pe scară. Dacă va afla din timp de primejdie, atunci va izbuti să telefoneze la miliţie. Auzea când fata vecinilor se întorcea târziu de la dans, când, o dată, se sărutase şi vorbise în şoaptă cu un băiat, înainte de a închide uşa, auzea când urcă şi coboară liftul, auzea paşii grăbiţi. Toate aceste zgomote le putea explica logic şi de aceea nu se temea de ele, însă curând ajunseră până la el altfel de zgomote, care nu se lăsau explicate logic. Undeva la etajul doi, mai probabil decât la trei, se trântise o uşă, se auzise un glas, scârţâise o broască, apoi totul se liniştise. Mai târziu, noaptea, zgomotele se repetaseră în ordine inversă. Totul arăta că acolo cineva era lăsat să intre şi apoi să iasă din apartament, însă nimeni nu cobora cu liftul şi nici pe jos.

Bătrânul ştia de coridorul de la etajul doi, care dădea în clădirea de alături. El înţelese că era folosit. Cum era şi firesc, devenise suspicios faţă de oamenii care nu vroiau să fie văzuţi

mergând prin curte. Cu ce scop făcuseră rost de cheie? Anunţase îndată administraţia imobilului, însă i-au replicat grosolan că broasca de acolo e de mult stricată, că nu poate fi reparată, că nu se mai fac astfel de broaşte şi că, în general, administraţia nu vede de ce ar trebui să încuie acest coridor. Odată ce este un coridor, las să meargă pe el cine are nevoie. Bătrânul nu se liniştise, telefonase sectoristului şi pe urmă, când acesta nu se repezise să repare imediat broasca, îi telefonase şefului Direcţiei raionale a afacerilor interne. Exagerase descriind ce urmări îngrozitoare ar putea provoca acest coridor afurisit şi fusese luat drept un om uşor sărit de pe fix. În afară de asta, nu putea cere ca miliţia să se ocupe de ceea ce se află în grija administraţiei locative. Bătrânul înţelese că nu mai avea nici măcar atâta putere încât să oblige pe cineva să repare o afurisită de broască şi, suportând greu neputinţa sa, se închircise şi mai mult în bârlogul său.

Trebuia însă, în interesul securităţii sale, să clarifice ce fel de oameni folosesc coridorul şi cât de des vin în apartamentul de la etajul doi. Încercase să surprindă vreo discuţie pe geamul deschis, însă fără succes. Cu ajutorul unei scăriţe încercase să audă ceva prin tavan, însă nici asta nu dădu rezultate. Atunci îşi amintise de un mijloc care te ajuta să vorbeşti dintr-o încăpere în alta, chiar dacă erau ziduri groase şi chiar la etaje diferite: Apeşi o cană de aluminiu cu fundul pe ţeava caloriferului, care trece prin toate etajele, şi vorbeşti ca la microfon. Pentru recepţie, foloseşti aceeaşi cană, însă o apeşi invers.

Cana îl ajutase pe bătrân: de sus auzise muzică, glasuri, uneori chiar unele cuvinte spuse mai tare, dacă oamenii stăteau în apropiere de calorifer.

— La acest Dimda veneau foarte multe femei. Uneori seara ţin ferestrele deschise şi atunci nu ştiam ce să mă fac de chicotele şi de vorbăria lor, spuse supărat bătrânul.

— Poate aţi văzut măcar pe una din ele?

Bătrânul clătină din cap.

— Le aducea la el prin coridorul întunecos... Da, prin coridor! Notaţi-vă propunerea mea de a se închide coridorul şi poate chiar să se zidească! Asta o să fie socotită ca o acţiune profilactică, care va duce la scăderea criminalităţii în oraşul

nostru... Vă fac această propunere şi în scris, ca s-o avizeze şi conducerea dumneavoastră!...

Povestire în afara cadrului anchetei

O chema Mudite. Învăţaseră în aceeaşi clasă timp de nouă ani, însă el n-o băgase în seamă, cum nu băgase în seamă nicio altă fată, pentru că toate gândurile şi timpul le consacra sportului. I se prezicea că o să fie vestit, că o să aibă parte de glorie. La cincisprezece ani juca deja în echipa de juniori în campionatul republican, iar în selecţionata de juniori era recunoscut în unanimitate drept cel mai bun înaintaş, pentru că dispunea de calităţi fizice de invidiat. Vedea uimitor de bine terenul, avea simţul situaţiilor, capacitatea de a combina şi din orice învălmăşeală trimitea cu exactitate în poartă. Dacă în intervalul dintre învăţătură şi stadion îi mai rămânea măcar puţin timp liber, îl acorda şi pe acesta fotbalului, citind şi analizând maniera de joc a lui Pele şi chibzuind cum ar putea să marcheze un unsprezece metri în poarta lui Iaşin, acest fenomen enigmatic, care simţea în ce colţ al porţii se va trage şi în evidenţa căruia figurau ca prinse mai mult de jumătate din loviturile de la unsprezece metri.

Nu mergea la dans, la seratele şcolare, fiindcă nu ştia să danseze şi nu manifesta niciun fel de interes pentru dans, nici măcar nu observa ocheadele cochete ale fetelor.

Şi iată că într-o zi, când jucau pe un stadion în apropierea şcolii, el mergând în pauză la vestiare, sub tribune, o văzuse pe Mudite. Spectatorii erau rari, cum se întâmplă de obicei la jocurile republicane. Mudite stătea singură, ţinând pe genunchi o mapă mare cu partituri muzicale. Chiulise de la ora de muzică. Îi părea rău de asta, cu siguranţă profesoara trimisese prin cineva un bileţel mamei sale, iar acasă se aştepta la o săpunealã zdravănă. Iar Mudite nu era suficient de independentă şi curajoasă pentru a recunoaşte singură în faţa mamei sale că nu se va mai duce la muzică. Ea ştia că nu se pricepe să mintă, că săpuneala va fi zdravănă şi urmată de tot felul de măsuri cu caracter de pedeapsă şi interdicţie. Ar fi vrut, pe cât posibil, să întârzie această clipă şi, de aceea, stătea pe

banchetă şi se uita pe terenul verde pe care alergau după minge.

— Bună, Mudite! îi făcuse semn cu mâna Karlis, întorcându-se de la vestiare după pauză.

— Bună! dăduse din mână Mudite şi îi zâmbise.

În clipa aceea Karlis şi-ar fi dorit să joace mai bine ca oricând şi să se remarce cu tot dinadinsul. Iniţiase câteva combinaţii destul de complicate, care erau cât pe-aci să se încheie cu un gol şi se gândise că Mudite trebuie să preţuiască acest lucru. Îl însufleţea gândul că jocul său e urmărit de cineva din colegii lui, o fată care are emoţii pentru el, trăieşte împreună cu el reuşitele şi nereuşitele. Ar fi dorit foarte mult să marcheze un gol, dar adversarul era puternic şi rezultatul rămăsese egal.

— Aşteaptă-mă! strigase el, când jocul luase sfârşit şi jucătorii, în sunetele marşului care se revărsa din toate difuzoarele, păşeau din nou spre vestiare.

— Te aştept la poartă! îi răspunsese Mudite.

Pentru Karlis fata însemnase un şoc — era prima fată pe care o cunoştea în viaţa sa. Observase că e frumoasă şi inimoasă. Şi se frământa nu cumva să întârzie, nu cumva Mudite să plece fără să-l mai aştepte. Nici măcar nu mai făcuse duş, se spălase doar pe faţă şi se pieptănase.

Mudite îl aştepta.

O condusese până acasă, ducându-i mapa cu partituri. Discutaseră despre şcoală, despre fotbal, fără niciun fel de subînţelesuri. Subînţelesul era cuprins în însuşi faptul că erau împreună şi, când îşi luaseră bun-rămas, îi încercase senzaţia tulbure a unor drepturi pe care le aveau unul asupra altuia. Amândoi erau emoţionaţi şi fericiţi. Karlis pentru că o observase pe Mudite şi ea nu se îndepărtase, Mudite, pentru că, în sfârşit, fusese observată, căci în clasă nu era cea mai frumoasă, trupul ei abia începuse să capete linii feminine, în timp ce cu alte fete asta se întâmplase mult mai devreme şi tocmai pentru aceste linii băieţii din clasele mai mari le băgau în seamă şi le invitau la dans.

După ore, Karlis, sub un pretext oarecare, mersese pe strada unde locuia Mudite, apoi o invitase la următorul meci. Mudite îi promisese că va veni, însă nu se ţinuse de cuvânt, căci

absentând de la ora de muzică i se făcuse un regim special. Şi când începuse următorul meci îi scrisese, cu lacrimi în ochi, o scrisoare lungă lui Karlis, vârându-i-o dimineaţa, la vestiar, în mână. Las’ să ştie că ea dorise, chiar dorise foarte mult să vină... Scrisoarea o aşternuse pe două file de caiet. Îşi cerea iertare că-i scrie pe o astfel de hârtie, însă nu avea altă posibilitate, tocmai atunci îşi făcea lecţiile la masa din bucătărie, iar mama tot timpul trecea pe lângă ea şi singura posibilitate era să scrie direct în caiet, ca mama să vadă că stă şi-şi pregăteşte temele pentru acasă.

La următorul meci Mudite venise. Din nou îl aşteptase la poartă şi din nou Karlis se grăbise izbutind doar să se spele în fugă pe faţă la chiuvetă. Antrenorul era un om cu experienţă, înţelesese totul, chiar foarte bine. La următorul antrenament îi spusese lui Karlis:

— Ai început să umbli cu fetele... Cam prea devreme, prietene! Am văzut multe talente care s-au poticnit, căzând sub plapuma unei femei!

Antrenorul gândea, se înţelege, la un mod mai murdar.

Karlis se înroşise, nu răspunsese nimic şi continuase să se vadă cu Mudite. Ca de obicei, piedicile fac ţelul mai de dorit.

Şi iată că venise şi ziua care, mai devreme sau mai târziu, trebuia să vină. Era pe la mijlocul lui iunie, ultimele examene, spre bucuria elevilor şi a profesorilor, fuseseră date. Unul trebuia să meargă la bunici la ţară, altul în tabără, altul să se înhame la treabă, ca să înfiripe în timpul verii banii de haine, mai exact hainele pe care tu însuţi le vrei, doar sunt muncite de tine, nu dăruite de părinţi.

Şi Mudite se pregătea să lucreze, îşi şi găsise un loc, undeva tocmai la capătul Jurmalei, dincolo de Vajvari. Acolo erau multe tabere de pionieri şi nu aveau niciodată instructori îndeajuns. Pe Mudite o primiseră cu plăcere, cu atât mai mult cu cât ştia să cânte la pian. La fabrică, la tatăl ei, ar fi câştigat mult mai mult, meşterul îi propusese exact acelaşi post de ajutoare ca şi vara trecută. Dar se putea compara munca dintr-un atelier de turnătorie unde întotdeauna miroase a pământ ars, unde întotdeauna ceva scoate fum, iar din cauza prafului de la debavurarea pieselor turnate muncitorii nu se pot vedea unii pe

alţii, se putea compara asta cu plaja pustie de dimineaţă, când soarele încă nu s-a ridicat deasupra pinilor, dar se şi face simţit. Oare se putea compara asta cu aceeaşi plajă seara, când e plină de oameni ca un bulevard şi toţi sunt bine îmbrăcaţi, ieşiţi să se plimbe şi să admire asfinţitul purpuriu însângerat? Desigur, nici cincisprezece ruble în plus pe lună nu strică, pentru că să câştige numai tatăl pentru cinci guri nu-i uşor, iar mama, din cauza gospodăriei grele, nu putea lucra decât jumătate de normă ca femeie de serviciu, însă Mudite îşi dorea marea, iar mama o susţinuse. Înţelegea ea oare de ce dorea asta Mudite? Probabil. Altfel n-ar fi vorbit atât de mult de aerul proaspăt, întăritor. Mama înţelesese cel mai mult că Mudite vrea ca un timp, măcar un timp, să se simtă independentă, să aibă patul ei propriu. Acasă aşa ceva nu avea, pentru că din cauza buteliei de aragaz nu se putea pune în bucătărie nici canapea, nici vreo altă mobilă moale. Şi pentru că în cămăruţa mică nu puteau dormi toţi cinci, erau nevoiţi să folosească şi spaţiul din bucătărie. Seara Mudite scotea de pe dulap un pat pliant pe care şi-l întindea în bucătărie. Însă numai atunci când toţi terminau cu spălatul, pentru că picioarele patului intrau de-a dreptul sub chiuvetă.

În tabăra de pionieri Muditei i se promisese o cameră pentru două persoane, în care să stea împreună cu o altă fată.

Şi iată că venise ziua despărţirii. Unele fete o luaseră în tragic şi vărsaseră lacrimi amare, câte un băiat nu-şi putuse reţine un oftat, ba se făcuseră şi jurăminte că-şi vor scrie unii altora scrisori lungi! Şi, se înţelege, nu se putea să nu se organizeze ieşiri în mijlocul naturii. Întotdeauna se găsesc organizatori pentru asemenea escapade, întotdeauna numele lor e păstrat în cel mai mare secret, căci participă numai acei băieţi care au fete, cu toate că adevărul adevărat era că despre escapade ştiau toţi, inclusiv directorul şcolii, iar el, de obicei, trecând în revistă din memorie lista participanţilor, îşi dădea seama că nu se poate întâmpla nimic îngrozitor şi continua să se facă a nu fi auzit nimic şi că nu ştie nimic. Cu astfel de prilejuri au loc adunări scurte şi tumultoase, băieţii fac rost de corturi, pentru că acest gen de escapade se lasă întotdeauna cu înnoptat în natură şi cu pescuit. Unde să meargă, toţi ştiu, cu cât mai

departe cu atât mai bine, însă până la urmă învinge raţiunea şi îşi aleg un loc uşor de atins, însă frumos şi liniştit. Grupul în care erau Karlis şi Mudite mersese la Juala Mică, pe malurile căreia mai înflorea scoruşul întârziat şi unde cei căliţi puteau face o baie rece.

Ziua se anunţase călduroasă, fără vânt, nici măcar o frunzuliţă nu se mişca. După ce întinseseră corturile şi mâncaseră ceva în grabă, perechile se împrăştiaseră care încotro. Unii se înarmaseră cu undiţe în speranţa că vor pescui de-o ciorbă, alţii se duseseră doar să privească împrejurimile, deluroase, cu alunişuri, râpe şi mlaştini de pădure. Mlaştinile erau ascunse de pâlcurile de sălcii, iar iarba era atât de deasă şi de verde acolo încât te ispitea să te duci la ea,

Karlis fusese cuprins de neliniştea aşteptării. Văzând cum alţi băieţi merg ţinând fetele de talie, se încumetase şi el să facă un asemenea gest şi îl uimise faptul că Mudite nu a protestat niciun pic, ba chiar s-a lipit de el. Fremătând, Karlis o dusese pe Mudite mai departe de corturi, mai departe de ochii străini. Aşa merseseră ei pe mal vreun kilometru sau doi fără să mai vadă oameni, pentru că era într-o zi de lucru. Într-un târziu Karlis propusese să se aşeze lângă un mic braţ de râu înconjurat din toate părţile de tufişuri.

Karlis aşternuse pe pământ bluzonul său de sport. Aşa stătuseră ei strânşi unul în altul, uitându-se la peştişorii care mişunau în braţul râului, încercând dacă într-adevăr gunoaiele şi frunzele căzute în apă nu sunt bune de mâncat.

Karlis mângâiase părul moale al Muditei şi asta îl electrizase de-a dreptul. Ar fi vrut s-o sărute, însă nu ştia cum să facă. Şi deodată Mudite întorsese capul spre el. Ţinea buzele uşor întredeschise.

Mudite se lăsase uşor pe iarbă, el îi tot săruta buzele, ochii, părul, gâtul. Orice sfială dispăruse. Mudite era a lui, Mudite era o parte din el însuşi... Fata îi aparţinea, chiar dacă nu fizic.

Peste noapte dormiseră în cort. Ea îşi pusese capul pe umărul lui şi respira uşor, fără să se audă, însă Karlis nu putea dormi, i se părea că este extraordinar de bogat şi se tot gândea ca un om matur la viitorul său şi al ei.

Peste câteva zile Karlis urma să joace într-un oraş îndepărtat din sud. Mudite mersese la aeroport să-l conducă cu flori şi nu simţise niciun fel de sfială că se afla acolo ca egală printre nevestele celorlalţi fotbalişti şi că, aidoma lor, aştepta nerăbdătoare de pe acum întoarcerea iubitului ei, iar când avionul se ridicase în aer, blestemase fotbalul, uitând o clipă mândria care o cuprindea când jucătorii, în sunetele marşului, ieşeau pe teren.

Nimeni nu fusese vinovat de nenorocirea care se abătuse asupra lui Karlis Valder. Pur şi simplu a fost o întâmplare. Să o prevezi era imposibil şi să se repete aşa ceva s-ar fi putut doar după mulţi ani. Adversarii jucau corect, dar ritmul era prea iute, patimile clocoteau, iar dorinţa de a câştiga era mai puternică decât orice. În faţa porţii se produsese o învălmăşeală. Karlis alunecase, cineva căzuse peste el, peste acela altcineva, care tocmai voia să se ridice cu grijă, să nu rănească pe careva cu crampoanele, când, brusc, Karlis simţise o durere sălbatică, ca şi când şira spinării i-ar fi fost străbătută de un piron. Altceva nu-şi mai aducea aminte. Îşi recăpătase cunoştinţa abia la spital. Dar nu se mai putea mişca, fusese pus în gips. Doctorii îşi exprimaseră convingerea că nu va avea urmări deosebite, deşi trebuia să renunţe la fotbal. Numai că nici doctorii nu sunt proroci, — cu toate eforturile şi cunoştinţele lor, ambele picioare îi rămăseseră paralizate. Din spital fusese trimis direct la un sanatoriu, apoi la altul, şi încă la unul şi în ciuda tratamentelor paralizia parţială nu-i dispăruse, iar Karlis nu se putea deplasa decât cu cârjele sau cu căruciorul de invalid.

CAPITOLUL ŞASE

Femeia de serviciu se plictisea. Pentru prima oară avea ocazia să participe la o percheziţie. La început fusese curioasă, ce vor scoate din dulapuri şi din sertare, chiar încercase să dea câteva sfaturi, dar anchetatorul, care scria la masă procesul-verbal, i-o retezase destul de tăios.

— Vă rog să nu ne deranjaţi! spusese el şi se uitase atât de crunt la ea, încât femeii de serviciu îi dispăruse orice dorinţă de a mai da din gură. Acum privea doar, întinzând gâtul, la obiectele pe care le ţinea Arnis, — le ţinea, le examina şi le punea la loc. Apoi încercă să lege o discuţie în şoaptă cu Karlis despre fotografiile-reclamă care atârnau pe toţi pereţii. Începu ea, spunând că uite fotografia asta e frumoasă, iar cealaltă, de alături, nu face doi bani.

— Da, da, îşi exprimă automat acordul Valder şi se adânci în scaunul căruciorului său, urmărind foarte atent fiecare cuvânt al lui Arnis, fiecare mişcare a sa.

— Da’ ce-i scris acolo sub fiecare poză? nu se astâmpără femeia.

— Denumirea revistei în care a fost tipărită sau a expoziţiei la care a fost expusă...

— Şi la Moscova?

— Şi la Londra, Paris, Sao Paulo şi Rio de Janeiro.

— Ia te uită! Atât de renumit şi locuia în casa noastră... L-am văzut o dată. Ba chiar mi-a dat bună ziua, acum îmi amintesc. Bună ziua, Maria Pavlovna, a spus. Da’ unde-i Rio de Janeiro?

— În Brazilia.

— Aha, aşa e, băiatul a învăţat despre asta. Dar mie mi-a ieşit din cap, am început să uit. Ia te uită, acolo lipseşte o fotografie! Uite acolo, chiar la mijloc. Şi femeia de serviciu arătă locul gol. Se vede dintrodată că lipseşte, turui ea fără astâmpăr. Deasupra e un rânduleţ drept, iar în mijloc gol. Pesemne s-o fi spart sticla sau s-a stricat rama... Se mai întâmplă să nu ţină sticla. Eu nu mă bizui pe cleiul de la magazin, eu iau făină şi pregătesc pap, e mai bun pentru tapet, pentru orice!

— Ia mai taci din gură, îi împiedecăm să lucreze! o întrerupse tăios Valder, de parcă ar fi plesnit-o cu cnutul. Nu se ştie de ce, păli brusc şi îşi strânse şi mai mult buzele, iar în ochi i se citea teama.

— Într-adevăr, tovarăşi, aţi putea să mai tăceţi, spuse anchetatorul, începând o nouă pagină. Poţi să-mi spui denumirea aparatelor fotografice?

— „Pentaflex”, numărul... — Arnis dictă rar, cifră de cifră, numărul aparatului fotografic, îl puse în bibliotecă şi luă un altul, „Nikon”, numărul...

După ce o conduse pe Cilda până la uşă, locotenent-colonelul Ulf intră în cameră. Rămase în picioare, se uită la Arnis şi la anchetator cum lucrează, luă paginile de proces verbal scrise deja şi începu să le parcurgă cu privirea. Mda, aici este ceea ce căuta el, memoria nu-l înşelase. Chitanţele pentru trimiterea banilor prin mandate poştale.

Konrad Ulf trecu în cealaltă parte a camerei, la birou, pe care erau puse documentele lui Dimda, tot ce fusese găsit în sertarul indicat de Karlis Valder.

Teancul de chitanţe era destul de gros, prins cu o clemă mare. Konrad se aşează, aprinse lampa de birou, îşi puse ochelarii şi începu să le răsfoiască. Toate mandatele erau trimise Cildei Arturova Dimda şi peste tot era una şi aceeaşi cifră — cincizeci de ruble. Şi precizarea — „pensie alimentară pe iunie 1978”, „pensie alimentară pe ianuarie 1979”. În 1979 banii fuseseră trimişi în patru rânduri, înseamnă că pensia alimentară fusese plătită şi pe aprilie, care încă nu se terminase. O asemenea evidenţă ordonată a treburilor nu este o raritate, dacă cei doi soţi divorţaţi s-au înţeles asupra unei anumite sume. Ea e şi o dovadă indubitabilă împotriva unor acuzaţii că în luna cutare sau cutare nu s-au primit banii.

De ce minţise Cilda? De ce spusese că fostul soţ îi plătea pe câte o jumătate de an? Pentru timpul trecut puteai să mai înţelegi: speranţa de a primi banii încă o dată, dacă s-ar fi găsit în buzunarul lui. Nu prea serioasă, însă, oricum, o speranţă.

Konrad răsfoi libretul de economii. Nu, îşi aducea bine aminte. Astăzi Rudolf Dimda fusese la casa de economii şi ridicase trei sute de ruble, mai rămăseseră încă două sute optsprezece ruble şi câteva copeici. Înseamnă că în ce priveşte aceste trei sute de ruble Cilda nu minţise. Dar unde dracu sunt. Poate că Cilda reuşise să-l primească până la prânz şi acum doar se preface, ca şi când n-ar şti nimic? Nu există logică pentru o asemenea purtare, sau logica exista numai în cazul în care Cilda ştia că în buzunarul lui Rudolf Dimda sunt trei sute de ruble. Tot atât de ilogic este să te gândeşti că omorul s-a făptuit pentru cele trei

sute de ruble care au dispărut. Doar cel ce a tras l-a lăsat pe Dimda să coboare pe scară şi numai după aceea a apăsat pe trăgaci. Dacă victima ar fi fost jefuită pe scară, n-ar fi mers liniştită prin curte.

Arnis cu anchetatorul trecuseră în procesul-verbal armele de vânătoare găsite, comparând numerele lor cu cele scrise în permisul de port-armă.

— Armă de vânătoare model Ij—26, armă de vânătoare Ij—27, dicta Arnis. Amândouă armele se găseau în bibliotecă, montate, uşa bibliotecii nu era încuiată, ţevile erau şterse...

— Dimda a vorbit cu cineva la telefon în timpul prânzului? îl întrebă Ulf pe Karlis Valder.

— Nu... Nu-mi amintesc... Mi se pare că nu...

— Dar de dimineaţă?

— Am fost în baie... îmi amintesc că a sunat cineva... Rudolf s-a dus la telefon — îl ţinem pe coridor — şi a discutat destul de mult...

— A spus cine a sunat?

— Se grăbea la serviciu.

— Nici nu şi-a luat rămas-bun?

— Probabil că se grăbea tare mult.

— Despre ce-aţi vorbit la micul dejun?

— Despre nimic... Despre ce poţi vorbi în grabă?!

— Dar bătrânica asta, Paula, a spus că Rudolf Dimda a pălăvrăgit mult. Totul i se părea bun, minunat, frumos. Şi ziua era minunată şi copacii. Spunea că în iulie vă părăseşte şi se duce în Karelia. Cu o fată. Nu v-a invitat şi pe dumneavoastră?

— S-a întâmplat că azi n-am prânzit împreună.

— Se pregătea să meargă numai cu fata sau cu încă cineva?

— Nu ştiu. Rudolf nu mi-a spus nimic concret.

— Era vizitat des?

— Veneau uneori. Modelele... El fotografia adesea acasă... Aşa că femeile veneau. Era un bărbat interesant, divorţat.

— Puteţi să ne daţi nume, adrese?

— Pe toate nu le ştiu. Se schimbau des. Erau uitate repede... Şi-apoi, fiecare aveam viaţa noastră.

— Uite, pe pereţi pot fi văzute multe.

— Asta din margine este Inara. Lucrează ca administratoare la studioul cinematografic, se pare, aşa... Poza pentru un afiş de reclamă. L-aţi văzut, probabil, în vitrina cu articole de pescuit... O fată într-un costum de baie, care aproape nu se observă, cu cizme înalte de pescar, cu o undiţă într-o mână, iar în cealaltă cu o ştiucă mare, cu botul căscat... Logodnicul ei nu-i permitea să vină singură, în timpul fotografierii noi beam cafea, iar el fuma ţigară de la ţigară... îmi mai aduc aminte...

— Vă mulţumesc deocamdată! Dacă pe băieţii mei îi va interesa ceva, vi se vor adresa. Şi Konrad, pregătindu-se să plece, începu să-şi încheie impermeabilul.

Arnis îl întrebă dacă să lase armele aici, sigilând dulapul separat, sau să le ia cu el. Konrad întrebă cum se încuie dulapul şi, primind răspunsul, fu de acord să le lase. Însă toate documentele răposatului să le ia cu el. Iar când se va întoarce inspectorul Bertulis, să se apuce imediat de cartotecă. Pentru început este suficient să cerceteze datele privind ultimul an, dar să ia totul cu el! Pe scurt, Bertulis va vedea şi singur ce-i trebuie din cartotecă şi ce perioadă să ia în lucru. „Când terminaţi, daţi un telefon, va veni o maşină să vă ia.”

Konrad Ulf se îndreptă repede spre uşă, însă, fără să iasă, se întoarse brusc şi, privindu-l în ochi pe Karlis, întrebă:

— Unde este carneţelul lui de însemnări?

— Ce?

— Carneţelul de însemnări al lui Rudolf Dimda. Fotografii au multe contacte cu diferite persoane, trebuie să ştie o mulţime de adrese şi telefoane. N-am văzut încă un fotograf care să se poată lipsi de un carneţel de însemnări.

— Da... Avea un carneţel de însemnări... Cu nişte coperţi negre...

— Aici nu este. Şi nici la el nu s-a găsit.

— Poate... Poate este la serviciu?

— S-ar putea... — Pe Konrad nu-l părăsea senzaţia că tânărul acesta ascundea ceva, că nu vorbeşte despre ceva până la capăt. El ştie mai multe decât spune şi acum numai cu cel de al şaptelea simţ poţi sesiza în răspunsurile lui şi pe faţa lui lipsa de sinceritate bine ascunsă, iar atunci, în curte, când coborâse cu căruciorul lui să afle dacă Dimda mai este în viaţă gestul

apăruse şi mai frapant, fiindcă încă nu reuşise să-şi ascundă atât de bine lipsa de sinceritate.

„Poate că greşesc eu, se gândi Konrad. Senzaţiile te înşeală uneori”.

— Ce-aţi făcut când l-aţi văzut pe Rudolf Dimda zăcând în curte?

— M-am dus pe coridor să sun la salvare, însă cineva făcuse asta înaintea mea şi mi-au spus că maşina plecase deja.

— Paula a spus că aţi sunat mult timp.

— A, nu, nu atât de mult... în timpul ăsta Paula nu-şi găsea locul... Prima dată nu am reuşit să sun, probabil că am format greşit numărul. Însă nu a durat atât de mult...

Era clar că minţea. Karlis Valder nu suflă nimic de faptul că după salvare mai sunase undeva.

Telefonase şi îşi imaginase măsuţa galbenă de telefon pe care se aflau două cărţi groase de telefon. Însă acolo nu ridicase nimeni receptorul, deşi Karlis, ascultând apelul telefonic, aşteptase destul de mult.

— Trebuie să-mi iau medicamentele, se foi în căruciorul său Karlis, aşteptând permisiunea lui Arnis, după ce Konrad Ulf plecase.

— Literalmente mai avem două-trei minute şi terminăm... Puteţi începe să citiţi procesul-verbal. Semnaţi-vă pe fiecare pagină jos.

...În sfârşit, plecară! Karlis ascultă cum totul se linişteşte odată cu paşii care se îndepărtau.

Formă un număr şi aşteptă să i se răspundă în timp ce se tot uita la uşa sigilată a lui Rudolf. O hârtie netedă cu două semnături şi un sigiliu rotund.

— Zigurd Žirak la telefon! răspunse un glas puternic şi agresiv. Judecând după intonaţie, omul era mahmur rău de tot.

— Vă rog, dacă puteţi s-o chemaţi pe Mudite...

— Nu mai locuieşte aici! Ascultă, cine eşti? Ce ai cu ea?

— Sunt o cunoştinţă de-a ei... Un prieten... Dumneavoastră nu mă... nu mă cunoaşteţi...

— Dar n-ai avea chef să bei ceva, nenicule, hai? Că mie nu-mi vine să beau de unul singur! Ascultă, cunoştinţă — prieten... Noi

suntem la fel, amândoi, se pare, am rămas cu buzele umflate, ha, ha, ha! Cu buzele...!

Povestire în afara cadrului anchetei

Magazinul la care lucra Cilda aducea cu un U mare, cu câteva raioane. La unul se vindeau produse lactate, la altul dulciuri, la al treilea pâine, iar al patrulea, cel mai mic**,** de care răspundea Cilda, avea vitrinele înţesate cu tuburi de pastă de dinţi, cremă, colonie şi săpun de toaletă în cele mai diferite ambalaje. În afară de acestea, aici se mai vindeau ţigări şi pe rafturi vedeai întotdeauna două sorturi de coniac, deşi foarte rar cumpăra cineva, întrucât în apropiere era un magazin specializat în băuturi. Cumpărătorii mergeau acolo sperând să aibă de unde alege şi se întorceau doar în cazul în care coada din magazinul apropiat era mult prea mare.

Două-trei sticle de coniac nu-i sar în ochi nici directorului trustului, iar şeful de magazin, datorită acestui fapt, avea în mână un adevărat colac de salvare! La fabricile din apropiere leafa se dădea în ultimele zile ale lunii, când şeful de magazin mai putea să vadă dacă îşi face sau nu planul. Dacă planul era în pom, şeful de magazin se repezea la depozit şi smulgea un camion - două cu vin alcoolizat din cel ieftin, pe care el personal nu-l punea pe limbă şi nu sfătuia pe niciunul din cunoscuţi să-l guste. Iar la depozit nu era refuzat, pentru că, dacă era un pic atent, se găsea o bază legală, băuturi alcoolice se vindeau oricum în magazin, dovadă şi coniacul din rafturi!

A doua zi Cilda punea pe tejgheaua ei o tăbliţă: „Raionul este închis” şi se ducea să vândă pe stradă, în faţa magazinului, unde erau descărcate din camioane grămezi de lăzi cu vin, direct pe jos. Marfa asta o vindea repede şi abil, căci întotdeauna se găseau destui însetaţi care veneau la magazin. De la orice fabrică ar fi venit, nu puteau trece decât pe lângă lăzile acestea. Datorită acestui „colac de salvare”, magazinul îşi îndeplinea în permanenţă angajamentele luate, iar la trust era dat ca exemplu altora. De dragul adevărului, trebuie spus că reclamaţii din partea cumpărătorilor aveau puţine. Şi se vorbea că şeful de magazin va fi în curând transferat la minister.

Când, în dimineaţa aceea, Cilda îşi dezbrăcă paltonul şi-l puse în dulap (lucrătorii magazinului se dezbrăcau într-un colţ al sălii mari a depozitului), în pragul biroului său apăru şeful de magazin, care-i spuse morocănos:

— Treci pe la mine!

Cilda înţelese imediat că secretul ei fusese descoperit. Trăia de aproape un an cu teama de această clipă şi uite că ziua răsplăţii sosise. Zi de zi se tot gândise că va putea pune banii înapoi în casă, însă mereu i se iveau alte cheltuieli de neocolit şi acoperirea datoriei se amâna de la o leafă la alta. Numai Dumnezeu ştie cum s-au dus banii! Ba ziua de naştere a unei prietene, ba nunta alteia, ba nişte tineri cunoscuţi organizau o plimbare la saune, ba fata de la raionul de industriale îi adusese o bluză ungurească de nu-ţi puteai lua ochii de la ea. Şi risipind banii aşa, Cilda se amăgea că-i mai rămâne ceva din leafă ca să pună la loc în casă şi chiar şi pusese, numai că, din păcate, nu întotdeauna, iar suma lipsă creştea treptat.

— Cum-necum, dar de la tine, Cilda, nu mă aşteptam! Acum o să primeşti ceea ce meriţi! Furt din avutul obştesc, articolul optzeci şi opt, îţi garantez eu cinci ani!

Cilda plângea înăbuşit.

Înainte tot mai credea că chiar dacă se va descoperi, va reuşi să scape, întrucât nu există dovezi directe: poate sunt vinovaţi expeditorii. Iar acum totul era la locul său şi chiar simţea o uşurare că nu trebuie să mai mintă.

Vânzătoarele se schimbau marţea, raionul era luat în primire de celălalt schimb care prelua răspunderea gestiunii şi de aceea luni seara se făcea un fel de inventar.

La început, pentru a preda schimbului, Cildei îi lipsiseră patruzeci de ruble şi ea vârâse în lada de jos cu sticle de coniac câteva sticle goale. În depozitul aglomerat lăzile stătea una peste alta. Schimbul nu băgase de seamă nimic şi în săptămână următoare Cilda pusese la loc banii. Însă imediat avuse nevoie de alţii. De data asta ea umpluse cu ceai sticlele goale şi le pusese capace metalice. Încetul cu încetul numărul sticlelor falsificate crescuse, sticlele din lăzile de deasupra se vindeau şi locul lor era luat de altele noi, iar cele de jos continuau să stea în depozit. Şi Cilda ar fi rămas în continuare nedescoperită, dacă

un prieten al şefului de magazin nu ar fi avut neapărată nevoie de coniac moldovenesc. Pe rafturi nu găsiră, aşa că şeful de magazin se duse el însuşi în depozit să vadă dacă nu s-a rătăcit pe undeva vreo sticlă. Da, în cea mai de jos ladă era coniac moldovenesc. Prietenul îl achită şi plecă în grabă bucuros, însă peste o jumătate de oră se întoarse pus pe scandal: asemenea chestii el nu înghite, pentru aşa ceva poate să-l şi altoiască la mutră! Ţipase mult timp până să înţeleagă şeful de magazin despre ce e vorba. După ce-l linişti pe cunoscutul înfuriat, se duse să vadă sticlele de coniac rămase, studie toate capacele, toate etichetele de pe ele şi ajunse la concluzia că lipseşte marfă în valoare de trei sute de ruble.

— Te dau imediat pe mâna procuraturii, n-are de ce să-mi fie milă de-o asemenea ticăloasă! ţipă el la Cilda, care nu se mai oprea din plâns. Ţi-ai făcut de cap cu hăndrălăii tăi, care se tot învârteau pe aici înainte de Anul Nou! Ala cu fular roşu e deja la pârnaie, dar nici celălalt nu-i mai breaz, i se poate citi pe mutră toată biografia! De la început mi-am dat seama că vin pe aici de dragul băuturii, la ce altceva le era bună o capră răpciugoasă ca tine! Bine, nu mă interesează pe mine treburile tale de aşternut, însă banii trebuie să fie puşi la loc în casă chiar azi!

— Îi aduc, şopti Cilda, deşi ştia foarte bine că o sumă ca asta o aduni cu greu chiar şi într-o săptămână. În mintea ei, se tot frământa ce ar putea face. Nu, speranţe se arătau prea puţine. Era bine îmbrăcată, însă îmbrăcămintea nu era din cea scumpă, dimpotrivă, datorită preţului mic, vânzătoarea de la raionul de mărfuri industriale păstra asemenea lucruri pentru „ai noştri”. Şi totul era purtat. Mai le putea vinde oare? Nu avea niciun asemenea cunoscut, care s-o poată împrumuta cu sute de ruble. Căutând, în minte, cu febrilitate o ieşire, auzea doar frânturi din ţipetele şefului de magazin.

„De cât timp lucrez aici nu s-a mai întâmplat niciodată aşa ceva!... Ţie puţin iţi pasă de reputaţia magazinului nostru, pe care colectivul o merită datorită muncii sale sârguincioase!”...

La drept vorbind, şeful de magazin ţipa fără să pună prea mult suflet, pentru că rezultatul discuţiei îi şi convenea. Nici măcar nu era în interesul magazinului, ci în al său personal, să muşamalizeze această afacere. Despre lipsă s-ar fi făcut vâlvă

la toate şedinţele, s-ar fi spus că şeful de magazin nu a asigurat un control eficient, că şeful nu şi-a educat colectivul, toţi s-ar apuca să demaşte şi să dea lecţii, deşi ei înşişi nu ar fi putut spune ca lumea cum să asiguri un control sigur şi cum să faci educaţia colectivului. Că nu-i permis să furi ştie tot atât de bine şi cel care fură şi cel care nu fură. Poate daţi ordin ca în fiecare seară să examinez capacele şi să cântăresc pachetele cu făină? Şi ce-ai putea spune la o asemenea şedinţă? Îţi recunoşti greşeala şi promiţi s-o îndrepţi, nu poţi găsi nimic altceva mai înţelept de spus. El lucra în comerţ demult, pornind-o de jos de tot, la început încărcător-descărcător, apoi ucenic, apoi ajutor de vânzător. Acum chiar şi conducerea trustului nu mai era pentru el chiar de neatins. Acum, când i se făcuseră aluzii privind posibilitatea de a fi luat în minister, — şi, deodată, uite! Este de ajuns ca povestea asta să se strecoare pe undeva şi totul se duce de râpă. Cu siguranţă că el nu-i unicul candidat şi, când vor analiza propunerile, este suficient ca cineva să spună: daţi-mi voie, păi dânsul n-a fost în stare să asigure conducerea unui singur magazin, acolo s-a produs o lipsă... Şi s-a sfârşit cu balul, n-ai decât să tot aştepţi după aceea nu ştiu câţi ani, până să se mai ivească un post vacant, iar el nu mai are mult până la pensie. Şi ce se poate întâmpla mâine în comerţ, nimeni nu poate şti. Deocamdată reputaţia sa era curată..

— De unde o să iei banii? întrebă şeful.

— O să-i telefonez fostului soţ, spuse printre sughiţuri de plâns Cilda.

Şeful împinse telefonul spre ea.

Cilda se uită la ceas şi-l sună pe Rudolf acasă; cu siguranţă că încă nu plecase.

— Te rog să mă ierţi pentru cele de ieri, spuse ea. N-am avut dreptate. De furie, nici nu mi-am mai dat seama ce vorbesc, m-au lăsat de tot nervii. Ştiu cât de mult o iubeşti pe Sigita. Copilul nu-i vinovat că viaţa noastră a ieşit aşa. De ce să sufere? Acum înţeleg că ai perfectă dreptate! O să fac tot posibilul să îndrept lucrurile. Trebuie să vă vedeţi mai des, ea e destul de mare, o să vă înţelegeţi. Treci în drum pe la mine pe la magazin să vorbim serios. Apropo, am o mică rugăminte, dar despre asta mai târziu, nu prin telefon.

Pe la cinci după-amiază, în biroul şefului de magazin, abia ţinându-se pe picioare, intră o femeie cu cizme roşii, înalte. Se aşează pe scaun şi rămase mult timp aşa, cu gura deschisă, privind timp la şef.

— N-am făcut rost de bani, însă în curând voi fi bogată... La prânz l-au împuşcat pe fostul meu soţ şi voi primi „Volga” lui şi garajul, mobilierul şi carnetul de economii... Nu eu, ci fiica mea, însă e aproape totuna.

De uluit ce era, şefului aproape că-i ieşiră ochii din orbite. Sări în picioare, o prinse de umeri pe Cilda şi o zgâlţâi:

— Unde ai fost toată ziua? Te-ai şi îmbătat!

— Puţintel... Am căutat bani... Nimeni nu vrea să-mi dea, nimeni nu are, ha, ha! Iar la prânz l-au omorât pe soţul meu. Poc — şi gata! Iar mie mi-a rămas maşina şi garajul. Pe la zece încă beam cafea împreună şi discutam despre fericirea de familie, iar la trei — sufletul lui îşi luase zborul. Poc — şi gata! Pe criminal nu l-au prins...

CAPITOLUL ŞAPTE

Desigur, ar fi putut încredinţa treaba asta altcuiva. Arnis sau Bertulis s-ar fi descurcat la fel de bine ca el. Poate chiar mai bine, îşi spuse Konrad Ulf. Pentru că erau mai tineri şi de aceea mai aproape de Rudolf Dimda, Karlis Valder şi Cilda cea cu cizmuliţe roşii**.** Fiecare generaţie are puţin o altă viziune asupra lumii, fiecare, sărutând o fată, o îmbrăţişează puţin altfel. Poate că aici e vorba numai de nuanţe, însă priceperea de a te descurca în aceste nuanţe îi oferă inspectorului de la miliţia judiciară un mare avantaj. Cu siguranţă că Arnis sau Bertulis s-ar fi achitat de sarcina asta, dar ei aveau deja treburi, iar Konrad nu ar fi vrut să-i încarce cu prea multe.

Deşi Ulf deţinea adresa exactă, nu-i fu uşor să găsească „Fotoreclama”. O încăpere la demisol, în curte, cu zăbrele la ferestre şi o firmă mică, de tablă, cu denumirea oficială a unităţii, pe uşă.

Se cobora pe lângă o toaletă, apoi urma o cotitură la stânga şi o coborâre mai abruptă, iar acolo se despărţeau trei coridoare. Ulf porni la întâmplare pe cel din mijloc şi ajunse la sala de fotografiat, garnisită cu reflectoare şi stative. Pe un piedestal galben se zăreau trei sticle cu „bere dezalcoolizată”. Konrad se răsuci şi porni înapoi.

În al doilea coridor, câteva uşi închise, însă Konrad nu se lăsă — gândind că odată ce uşa de la intrare nu-i încuiată înseamnă că măcar un suflet de om şi tot trebuie să fie aici. În sfârşit, auzi zgomote în spatele uşii „Laborator” şi ciocăni.

— Intră! răspunse un glas tăios de tenor.

În întuneric, la lumina roşie, se întrezărea o siluetă în cămaşă înflorată şi se auzea plescăitul apei. Într-o cadă mare de ciment pluteau fotografii şi, zornăind înăbuşit, cineva, învârtea un uscător mare.

— Aţi venit la mine?

— Probabil, odată ce nu mai e nimeni altcineva...

— Aşteptaţi puţin, termin îndată... De la ce instituţie?

— Ministerul Afacerilor Interne.

— Nu, o asemenea comandă n-a trecut prin mâinile mele, va trebui să veniţi mâine. Noi lucrăm numai până la cinci, toţi au plecat demult.

Omul ţăcăni întrerupătorul şi, cu un trosnet uşor, se aprinseră becurile cu lumină albă. Konrad văzu un bărbat zvelt, mărunt, cu mustăţi, în blugi uzaţi.

— Iac-aşa, tăticule, spuse el. Va trebui mâine...

— Nu lăsa pe mâine ce poţi face azi.

Bărbatul se uită la el întrebător. Avea o figură vioaie.

— Dumneavoastră... probabil, în legătură cu Dimda?

— Miliţia judiciară. Terminaţi-vă treaba, eu am timp, spuse Konrad, studiind fotografiile viu colorate ale fetelor, decupate din reviste şi prospecte de reclamă, care erau lipite pe laturile băii de ciment.

— Să-mi clătesc doar mâinile... Toată ziua cu chimicale... Am lucrat împreună cu Dimda, el, într-o anumită măsură, a fost profesorul meu... Un fotograf atât de bun n-o să se mai vadă în văgăuna asta! Noi toţi fotografiem, însă în comparaţie cu Rudolf e doar un gungurit de prunc.

Bărbatul povestea cu plăcere că între el şi Rudolf a fost chiar un fel de prietenie, deşi se pune chezaş că Dimda nu avea niciun prieten adevărat.

— Era un singuratic tipic, dacă se apropia cineva de el, se prefăcea că-i vesel şi nepăsător.

— Mda, dar de femei nu prea se ferea, replică Konrad.

— Se întâmpla ca uneori să mai salte câte una, dar cine nu face asta?

— Eu, de exemplu.

— Păi dumneavoastră sunteţi deja om bătrân. Bărbatul deschise o sticlă cu apă minerală şi umplu un pahar. Nu doriţi apă minerală? Nu am nimic mai bun, eu, să ştiţi, nu mă împac cu spirtoasele. Generaţia noastră, în general, nu recunoaşte alcoolul. Se înţelege, cu excepţia degeneraţilor. Ce rost are să-ţi diluezi plăcerea în votcă?

— Borjom? întrebă Konrad, bând paharul oferit.

— Narzan... Dacă Rudolf iubea pe cineva cu adevărat, atunci era fiica lui. Suferea mult că fosta lui soţie aţâţa fetiţa împotriva lui. Asta-i adevărată măgărie!

— O cunoaşteţi pe soţia lui?

— Ce să cunoşti?! Patruzeci de ani, totul e clar!

— Nu înţeleg...

— Răscrucea sexuală! Nevoia de bărbat creşte foarte rapid, e gata de orice prostii, caută un partener mult mai tânăr... Ce, dumneavoastră n-aţi citit? Peste tot scrie despre asta, dacă am avea timp, v-aş demonstra totul grafic. cu diagrame... Din fericire perioada de nimfomanie nu ţine mult la ele, apoi sexualitatea scade la zero şi le poţi numi bunicuţe.

— Pe care dintre prietenele lui Rudolf Dimda le cunoaşteţi?

— Păi, dumneavoastră ştiţi prin ce se deosebeşte un nordic de un meridional? Meridionalul strigă în auzul lumii întregi ce aventuri de dragoste a avut şi le mai şi înfloreşte, în timp ce nordicul nu scoate un cuvânt. Rudolf nu povestea nimic.

— Bine, dar câte cineva venea pe-aici pe la el?

— Nici vorbă! De telefonat, telefonau. Dar şi asta rar, că la noi telefonul e în partea cealaltă, oameni sunt mulţi, iar şeful îi cheamă fără prea multă plăcere.

— Astăzi nu l-au sunat?

— Nu ştiu. Eu chiar cred că nu a avut prea multe poveşti de dragoste. Poate, numai cu aia pe care a fotografiat-o lângă mistreţul doborât. O combinaţie fantastică — nudul de femeie şi mistreţul!

— Nu ştiţi cum o cheamă?

— Pe loc, nu-mi amintesc. O fotografie de milioane! Individa lucrează la un magazin, dar nu ştiu unde. Trebuia să merg la nunta unui prieten şi nu aveam o cămaşă la modă, ei, şi Rudolf mi-a făcut rost prin ea de una. De import. Calitatea întâia, pe tejghele nu vezi aşa ceva.

Konrad întrebă unde sunt lucrurile lui Dimda. Bărbatul arătă spre cuierul de care atârnau halate gri închis, murdare.

— Ştiţi, mă interesează carneţelul său de însemnări, spuse liniştit Konrad. În el aş putea găsi nişte adrese şi telefoane... Asta ne-ar putea fi de folos...

Bărbatul zâmbi cu toată gura, se duse la unul din halate şi începu să cotrobăie prin buzunare.

— V-am înţeles bine? întrebă el cu viclenie. Dumneavoastră personal nu vă încumetaţi?

— Mă încumet sau nu, asta mi-ar fi luat prea mult timp. Legea cere îndeplinirea unor formalităţi corespunzătoare. Eşti foarte perspicace.,

— Nu-i nimic. Buzunarele sunt complet goale. Se îndreptă spre locul său, însă pe drum se opri brusc: Poate în biroul lui?

Acţiona fără să se formalizeze şi parcă aştepta ca îndemânarea să-i fie apreciată de Konrad. Cheia de la biroul lui Dimda nu era la el bineînţeles, însă pe bărbat acest fapt nu-l deranjă de fel. Găsi o şurubelniţă mare, o vârî în crăpătura dintre sertar şi biroul propriu-zis, apăsă pe mâner, — partea de sus se ridică, zăvorul încuietorii sări din locaş şi sertarul putu fi tras. Sertarul era complet gol.

— Aşa şi bănuiam, spuse bărbatul. Nu poţi ţine aici ceva important, poarte doar documente legate de comenzi sau fotografii executate... Ştiţi... Poate v-ar interesa... Toţi până la unul afirmau că Rudolf s-a dus să ia masa de prânz într-o dispoziţie foarte bună... E ciudat, nu-i aşa?

— Dar altceva nu mai are pe-aici?

— Numai halatul şi sertarul. Noi suntem mulţi, iar locul e strimt.

— Dar dacă ar fi fost nevoie să lase aici nişte bani, unde i-ar fi pus?

— Haideţi să vedem!

Bărbatul îl duse pe Konrad de-a lungul coridorului, apoi deschise una din multele uşi.

După toate semnele, asta era contabilitatea, întrucât pe birouri stăteau maşini de calculat şi erau împrăştiate formulare tipărite — completate şi necompletate. Într-un colţ era un seif maroniu, nu prea înalt, lat şi greoi.

Folosind din nou şurubelniţa, bărbatul pătrunse în sertarul încuiat al unui birou şi, sub un teanc de acte, găsi cheia seifului.

Seiful era încăpător dar gol. Bărbatul scoase câteva plicuri pe care erau scrise nume şi sumele de bani, deşertă conţinutul plicurilor pe birou, numără şi puse banii la loc.

— Nu-i nimic în plus! Pentru mai multă siguranţă, telefonaţi mâine secretarei noastre, vă dau numărul... — Bărbatul scrise pe o bucăţică de hârtie un număr cu şase cifre şi-i dădu lui Konrad hârtia. Apoi ascunse din nou cheia seifului şi spuse: Din cauza banilor nu l-ar fi omorât pe Rudolf, aici nu câştigăm cine ştie ce bani ca să ne omoare pentru ei!

— De obicei, în asemenea cazuri, toţi încearcă să afle cum s-a întâmplat, dar văd că sunteţi neobişnuit de reţinut, spuse Konrad la despărţire.

— Fiica mea e studentă la drept...

— Ei şi?...

— Ancheta încă nu s-a terminat, dumneavoastră oricum mi-aţi răspunde evaziv şi nu mi-aţi spune adevărul... Socotind după întrebări, nici dumneavoastră nu ştiţi încă prea multe... Iar pentru Rudolf, din păcate, e totuna.. Aş putea să-i întreb pe ai noştri dacă ştie careva despre legăturile lui amoroase ceva mai mult, numai că mă îndoiesc.

În drum spre magazinul la care lucra Cilda, Konrad încercă să facă legătura între carneţelul de notiţe şi banii dispăruţi. Fără să ştie de ce, dar credea că mai curând carneţelul de notiţe putea fi motivul uciderii lui Dimda şi că banii fuseseră luaţi doar pentru a abate atenţia. Dar cum putuse criminalul să pună

mâna pe prada sa? Pe scară şi după împuşcătură nu putuse face acest lucru. Înseamnă că până în prânz, sau în drum spre casă, dar nu se lega deloc cu dispoziţia foarte bună a lui Dimda. Trebuia să mai vorbească o dată cu Cilda, să afle ce-i spusese la telefon şi ce-i răspunsese Dimda.

În magazin trecu prin faţa tuturor tejghelelor, însă n-o văzu nicăieri pe Cilda. La raionul la care se vindea pastă de dinţi, colonie şi ţigări vindea o altă femeie. Konrad întrebă de şef şi ea se duse să-l cheme.

— Cine întreabă? Şeful arăta foarte nervos.

— Nu ştiu.

Uitându-se pe uşa crăpată, şeful cântări din ochi pe Konrad, care se lăsa când pe un picior, când pe altul în partea cealaltă a sălii, şi căzu pe gânduri. Apoi scoase din portofel trei sute de ruble, le îndoi în aşa fel încât teancul să fie cât mai mic posibil şi-l vârî în buzunarul halatului vânzătoarei.

— Îi pui în casă. Dar în aşa fel încât să nu vadă nimeni!

Vânzătoarea dădu din cap şi se întoarse la tejgheaua sa.

Imediat după ea ieşi şeful.

— Cine a întrebat de mine? se interesă el, întinzând încordat gâtul, ca şi când ar fi căutat un cunoscut într-o mulţime de oameni.

Konrad se duse la el şi rosti încet:

— Sunt de la miliţie.

Când băgă mâna în buzunar după legitimaţie, şeful îl opri.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie... Vă cred... Poate mergem în biroul meu, acolo putem sta de vorbă liniştiţi... Pe aici, vă rog...

— Ah, ce întâmplare îngrozitoare, spuse şeful, când se aşezară. O întreagă tragedie... Deşi ei se despărţiseră de mult, Cilda se frământă enorm. I-am dat drumul acasă, în situaţia ei nu putea sta la tejghea! Copilaşul rămâne fără tată... îngrozitor! Aţi dat de urma ucigaşului? Cilda presupune că este mâna vreunui soţ gelos. Rudolf... dacă-mi aduc bine aminte, îl chema Rudolf... era doar un fustangiu clasa-ntâi...

— Cilda mi-a spus că, de dimineaţă, aţi ascultat ce a vorbit la telefon cu Rudolf Dimda.

— Parţial, numai parţial, clătină din cap şeful. Uite, chiar de la acest telefon a vorbit, dar nu ştiu cu cine... în timpul convorbirii

am ieşit, în depozit parcă.. Acum mi se pare că da, cu fostul ei soţ, pentru că au amintit de fiică... Cilda spunea că ar trebui să se întâlnească mai des cu ea.

— Dar despre bani? Ce a spus ea despre bani?

— Despre bani nu s-a vorbit! tresări şeful. Despre bani absolut sigur nu s-a vorbit, pot să şi jur! I-a mai spus lui că are dreptate, dar despre bani nu s-a spus o vorbă. Iar noi despre bani n-am discutat niciodată, la ea casa e întotdeauna în ordine, e în general o lucrătoare foarte harnică şi conştiincioasă, poate doar puţin cam nervoasă...

— Dar ce fel de prieteni are?

— De unde să ştiu eu? E o femeie încă interesantă, cu siguranţă că are vreun prieten. Dar personal n-am văzut. Eu stau aici, ea lucrează acolo... Şeful ridică neputincios mâinile. Dacă ar fi fost ceva în neregulă, aş fi aflat cu siguranţă, că azi aşa e: un conducător trebuie să răspundă de toate... Cineva trebuie să primească bobârnacele... Cu siguranţă că Cilda are un prieten, însă eu nu l-am văzut... Acolo, lângă tejghea, întotdeauna se găseşte cineva, poftim de află care-i client şi care-i iubit...

Povestire în afara cadrului anchetei

Florile din grădina întinsă a acestei case înfloreau pe rând, aproape tot anul. Maşinile care treceau pe strada destul de circulată încetineau ca oamenii să poată privi la covorul de lalele roşii ce se întindea de la gardul metalic înalt până la răsadniţe, în care se ridicau să se încălzească la soare gladiolele albe, liliachii, roşii ca focul şi tot felul de alte nuanţe. De obicei, grădina bucura doar ochii trecătorilor, însă uneori maşinile opreau şi pasagerii priveau îndelung prin gard, uneori scoteau creionul şi îşi notau ceva. Denumirile florilor îţi luau ochii şi numai floricultorii puteau înţelege termenii speciali ai varietăţilor: Virsavia... Helios... Konigen Wilhelmina... Oxford... President Roosevelt...

— Avea lalele de Mauren albe, olandeze, când încă la grădina botanică abia se auzise de ele pentru prima oară!... Noi l-am

chemat la asociaţie, i-am cerut să prezinte certificatul de carantină...

— Cine i le aduce? Vaporenii?

— Contrabandă, contrabandă pur şi simplu, fie că i le aduc vaporenii, fie feroviarii, fie turiştii! însă n-am putut să-l dovedim cu nimic. A spus că bulbul de Mauren i l-a oferit cineva la piaţă, un om care arăta perfect cinstit şi atunci a riscat să cumpere. Şi, într-adevăr, lalelele Mauren albe s-au prins!

— Se spune că-i un pungaş!

— Nu pungaş, ci bandit! Nu-i în stare să omoare o muscă, însă când e vorba de flori, devine cel mai înfricoşător gangster, gata să taie orice beregată. Era cât pe-aci să-l băgăm la închisoare! Înainte, gardul ăsta era mult mai mic şi într-o zi un tânăr, dorind să-i facă o bucurie iubitei lui, l-a sărit şi a rupt o lalea. Se pare că tocmai un exemplar selecţionat. Žirak a făcut spume la gură, l-a bătut cu lopata pe nenorocit până n-a mai mişcat, noroc că au sărit trecătorii în curte. Tânărul a zăcut mult în spital, iar Žirak umbla ca un nebun. Se spune că până la urmă s-au înţeles, numai că lui Žirak nu i-a putut smulge decât o copeică.

— Are lână bogată, ai de unde tunde!

— Prostii! Eu cred că toţi banii îi bagă în colecţie. În ce priveşte banii, nu-i ahtiat după ei şi nici după faimă. Numai că, uite, cu soiul său propriu nu-i merge! Eu unul am trimis în glumă la o expoziţie internaţională lalelele mele, şi, ce să vezi, am câştigat nouăzeci şi opt de puncte!...

Din seră ieşi un om cu capul ras chilug şi începu să-şi şteargă cu batista transpiraţia de pe faţă şi gât. Totul arăta la el scurt şi umflat — mâinile, picioarele, trunchiul masiv. Numai faţa. era ca lumea. Deşi avea cincizeci de ani, pielea obrajilor i se înfăţişa proaspătă, în ciuda pungilor de sub ochi. Omul puse lângă peretele casei un satâr şi începu să toarne în stropitoare nişte chimicale.

Omul de la volan apăsă ambreiajul şi băgă în viteză.

— N-aş vrea să mă vadă. Şi maşina se urni din loc.

— Şi cum, pentru tânărul ăla nu i-au dat decât pedeapsă cu suspendare? întrebă pasagerul.

— Mi se pare că nici n-a mai ajuns în faţa tribunalului. Dar de frică, i-a fost frică! Dovadă că a trecut casa pe numele soacrei, mama Muditei, ca să nu i-o confişte.

— Metodă tipică de bandit!

— Dar dacă ai nevoie de ceva, du-te fără teamă la el. Te ajută.

— N-am nevoie de nimic, am tot ce-mi trebuie.

— Nu mai spune, nu mai spune...

Žirak turnă în stropitoare apă dintr-un butoi negru, expus la soare, şi începu să amestece în ea cu un băţ, ca să se dizolve îngrăşămintele. Apoi îşi şterse iar faţa, deşi era toamna târziu, însă soarele încălzea încă bine.

„Ce degete groase are”, se gândi Mudite, uitându-se pe fereastra bucătăriei la soţul ei. În cei zece ani de viaţă comună nici nu observase acest lucru. Mai târziu, la cină, observă că şi obrajii lui Žirak şi bărbia dublă i s-au fleşcăit simţitor. Şi cum rupe pâinea ţărăneşte şi soarbe zgomotos... „Nu mai ţine deloc seama de prezenţa mea, eu, pesemne, pentru el nu sunt nimic.”

— Ei, bine... Şi Žirak, continuând să mestece, se ridică. Trebuie să mă uit un pic la seră.

— Poate mergem la cinema? zâmbi uşor Mudite.

— Când? Žirak ridică mâinile a neputinţă şi ieşi din bucătărie.

— Dar eu vreau! exclamă Mudite.

— Uită-te la program, azi trebuie să fie ceva interesant la televizor, strigă din coridor Žirak.

Spălând vasele, Mudite auzi cum bărbatul ei se foia prin seră şi muta ceva.

Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă numele lui Zigurd Žirak apărea în toate ziarele republicane şi această faimă îi adusese multe neplăceri. Printre altele îi adusese porecla de „dezertor al frontului verde”. Cu această denumire, care pentru un timp devenise o expresie obişnuită a ziarelor, erau garnisiţi toţi specialiştii în agricultură care fugiseră de la sat la oraş, însă Žirak trebuise să îndure mai mult decât toţi, pentru că, printr-un concurs întâmplător de împrejurări, — poate tocmai pentru că terminase Academia de Agricultură cu diplomă Magna cum laude, — era terfelit prin revistele satirice, în suplimentele satirice ale ziarelor şi de la tribunele înalte. O dată chiar voise să se apere şi trimisese la o redacţie o scrisoare deschisă.

Colhozul pentru care primise repartiţie fusese mult timp pe mâinile unor gospodari indolenţi şi decăzuse complet. De la ţărani se cerea în permanenţă, dar nu li se dădea nimic în schimb. Colhozul nu avea o bază financiară, nu-şi putea asigura îngrăşămintele minerale în cantităţi suficiente, iar fără ele nimeni nu ar fi izbutit să scoată o recoltă normală. Tehnica era uzată. Cine nu era şchiop sau nevolnic îşi căuta de lucru în sectorul forestier sau în orăşelul reşedinţă de raion.

Scrisoarea lui Žirak nu fusese tipărită, însă începuse să fie citată pe bucăţi de la tribune, iar aceste bucăţi, scoase din context, se întorceau împotriva autorului însuşi. Se făcuseră auzite chemări înflăcărate de a i se anula diploma, însă această sarcină nu fusese încredinţată nimănui la modul concret şi, de fapt, nimeni nu se înghesuia.

După ce trecuse prin câteva centre raionale, „dezertorul frontului verde” se întorsese la Riga. Tatăl său murise între timp şi Žirak se mutase în locuinţa provizorie de pe parcela atribuită răposatului şi începuse să cultive varză timpurie, pe care precupeţii o duceau la Pskov.

Žirak reuşi să se aranjeze ca profesor de lucru manual la o şcoală elementară de cartier: nu-i păsa că leafa era mică, în schimb avea timp liber berechet, pentru că, în atelierul de tâmplărie, unde mirosea plăcut a talaş sau puţea urât a clei de tâmplărie, trebuia să stea doar câteva ore pe săptămână, ca să le arate copiilor cum să încleieze din placaje solniţe de perete sau să taie cu fierăstrăul tocătoare. Profesorul însuşi extrăsese aceste cunoştinţe din „îndrumătorul comandantului de pionieri”, sau poate din ediţia antebelică a „Tânărului tehnician”.

Ceilalţi profesori nu-l considerau ca egalul lor, fiind încredinţaţi că au de-a face cu un maistru cam leneş, odată ce lucra la un atelier şcolar şi nu la fabrică, unde ar fi avut o leafă mult mai mare. Poţi discuta cu el despre fenomene superioare şi despre artele plastice gândeau colegii săi. Poate că nici măcar liceul nu l-a terminat! Parcă de puţine ori s-a întâmplat?...

Dar când se dăduse indicaţia să se organizeze imediat cercuri pentru activitatea extraşcolară îşi amintiseră brusc şi de Žirak şi anume că el nu are sarcini obşteşti. Şi se mirară foarte mult

când acesta, fără nicio împotrivire, se apucase să conducă cercul tinerilor botanişti.

Era sfârşitul lui aprilie, Žirak urcase cu cei câţiva membri ai cercului în trenul electric şi-i dusese în pădure. Se întorseseră cu frunze suculente, gustoase, de ceapa ursului în pungi de hârtie şi cu denumirea latină de „allium ursinum” în cap. Tot atunci aflaseră că ceapa obişnuită, „allium sativum”, face parte din familia liliaceelor, că se bea cu lapte îndulcit ca remediu împotriva viermilor intestinali, cu sare în caz de colici stomacali, cu miere se pune pe răni, iar cailor li se dă cu tutun împotriva crampelor.

După această mică excursie, toţi erau gata să se înscrie la botanişti, însă Žirak alese doar pe cei care lucrau cu mai multă râvnă decât alţii în grădina şcolii, unde săpau, greblau, răsădeau şi stropeau fără întrerupere.

Din păcate, în toamnă, Žirak plecase de la şcoală. Se plânsese de el profesoara de educaţie fizică. La concursul de aruncare a grenadei lipsiseră şase băieţi, ceea ce dăduse o lovitură de neîndreptat prestigiului sportiv nu numai al şcolii, dar şi al întregului raion. Întrebaţi, băieţii recunoscuseră că în acest timp copseseră foarte liniştiţi, împreună cu alţi botanişti, cartofi cultivaţi de ei din varietatea gambisk negru.

Şi în loc să-şi recunoască autocritic vina şi să promită că se va îndrepta, Žirak, înfuriat, îşi dăduse demisia.

Când Mudite îl cunoscuse pe Žirak, acesta nu avea încă patruzeci de ani. Epoca cultivării verzei timpurii şi a cartofilor pe loturile personale se sfârşise, întrucât achizitorii descoperiseră pe neaşteptate că în ţara noastră uriaşă sunt republici mai însorite decât Letonia şi de acolo se trimiteau vagoane cu legume timpurii la preţuri moderate. Sectorul particular se reorganizase imediat şi începuse era florilor şi a bulbilor de flori. Lui Žirak asta îi adusese faimă, căci spre deosebire de alţii el studiase agronomia. La el veneau după sfaturi, îl rugau să determine aciditatea terenurilor sau să le recomande materialul de răsad. În sfârşit, cunoştinţele lui foloseau cuiva. Târâş-grăpiş, fusese construit parterul casei şi începuse ridicarea serei. Dar de dragul casei, Žirak nu se lipsise de plăceri, purta costume bine croite, care-i ascundeau defectele siluetei, mergea la

concerte şi teatru şi, pentru că era un om care doar în cazuri excepţionale golea un păhăruţ de coniac sau o cupă de şampanie, arăta mai tânăr decât era şi se simţea plin de vigoare.

Mudite îi admira cunoştinţele şi stăpânirea de sine cu care de zeci de ori explica vizitatorilor unul şi acelaşi lucru. La fiecare pas simţea superioritatea lui Žirak, se supunea lui, puţintel chiar se temea şi presupunea că exact aşa şi trebuie să fie un cap de familie. Pe Žirak te puteai bizui. Cu siguranţă că avusese o anumită importanţă şi faptul că la douăzeci şi doi de ani Mudite încă mai întindea patul pliant în bucătărie şi auzea prin somn cum picură apa din robinet. Dacă multe fete de vârsta ei erau sătule de aventuri amoroase, Mudite încă nu avusese de-a face cu aşa ceva. Poate aici era şi meritul mamei sale, poate împrejurările fuseseră de asemenea natură, respectiv accidentul ce i se întâmplase lui Karlis Valder. Nu mergea la serate, se simţea părăsită, încetase să mai studieze muzica şi intrase la şcoala profesională de comerţ, de unde ajunsese la depozitul de confecţii, care era o adevărată mânăstire de femei.

Žirak mai stătuse la îndoială un timp, cugetând la diferenţa de vârstă, apoi, fără să ştie Mudite, îşi împărtăşise temerile faţă de părinţii ei. Şi le primi binecuvântarea.

Mudite, de fapt, se predase deja, mai trebuia doar să coboare podul mobil şi să iasă cu cheile pe o pernă brodată. Mudite intrase în casa sub acoperişul căreia nu fuseseră niciodată nici furtuni, nici uragane, ci mereu numai timp frumos şi o climă plăcută, molcomă.

Gemând, Žirak, tot îşi făcea de lucru în seră — căra lăzile cu răsaduri mai departe de gura de aerisire.

„Aşa a şi rămas totul şi nimic nu s-a mai schimbat”, se gândi deodată Mudite şi se întristă.

Încercă toate cele trei canale, însă la televizor nu era nimic interesant.

„De ce să nu pot da un telefon? Chiar sunt obligată, din bunăcuviinţă!” Când auzi că Žirak se duse în celălalt capăt al serei, formă numărul.

— Vă rog cu Karlis Valder.

— Valder e la telefon.

— De la Institutul opiniei publice. Vă rugăm să ne spuneţi ce dimensiuni are apartamentul dumneavoastră, suprafaţa băii şi lăţimea uşilor? Aveţi un metru?

— Mudite! De ce n-ai dat niciun semn, de atâta timp, Mudite? Ce bucuros sunt că ai sunat! Fotografia e colosală, Rudolf parcă are aripi şi spune că eşti un înger!

— Despre el n-aş putea spune acelaşi lucru...

— Te înţeleg... Are şi el o slăbiciune, însă în general e un om cumsecade. Tu l-ai pus bine la punct, până acasă a tot bombănit. Mudite, dacă nu-ţi convine să vii, îţi pot trimite o fotografie. Pe cuvânt de onoare, e de milioane!

— N-o trimite! Doar am bărbat, ce-o să-i spun?

— Atunci vino!

— O să mă reped... — Când o să am mai mult timp liber, uite, trimestrul e pe sfârşite, iar noi suntem îngropaţi până la gât în hârtii...

Žirak răsturnă ceva în seră şi după aceea mormăi îndelung. Mudite se gândi că înainte nu-i scăpa nimic din mâini şi nici nu vorbea de unul singur, ca un bătrân sclerozat.

— Karlen... N-aş vrea să mai vadă cineva fotografia aia...

— Prostii, Mudite, asta-i artă adevărată, nu-i nimic condamnabil... în ea eşti dumnezeiască! Când o să poţi veni?,

— Sună cineva... La revedere!

— Să-i transmit salutări lui Rudolf?.

— Păi, este cumva acolo?

— Nu, a ieşit undeva.

— Nici nu încerca să-i transmiţi, altfel cine ştie la ce se mai poate gândi!

— Tu dă un telefon înainte de-a veni, să te pot primi aşa cum se cuvine.

— Bine, bine... — Mudite puse receptorul în furcă, îşi amintea de Rudolf cum stătea culcat pe spate pe ovăzul călcat în picioare şi se uita cu disperare la cerul întunecat de august. „Nu, nu mă duc!” se hotărî ea, deşi tare ar fi vrut să vadă fotografia.

Însă, când pe la jumătatea lui decembrie comitetul sindicatului începu să-şi bată capul de unde să facă rost de un fotograf pentru carnavalul de Anul Nou, Mudite dădu numărul lui Karlis.

— Să-l roage pe Rudolf, zise ea. Inventaţi tot ce vreţi, numai să nu spuneţi că aş avea eu vreo legătură cu asta!

CAPITOLUL OPT

Arnis îl ajută pe Bertulis să ducă sacul mare, negru, de polietilenă, cu cartoteca, îl sui în autobuz, iar el coti pe stradelă, mai precis pe strada Metra, chibzuind dacă ar îi putut aştepta aici o maşină în care ar fi venit cel care a tras şi cine l-ar fi putut vedea. Sarcina deveni mai uşoară datorită faptului că pe o parte a străzii parcarea era interzisă. Se înţelege, asta nu înseamnă că nu va trebui să stea de vorbă cu portarii caselor de pe partea cealaltă. Însă dacă maşinile stau una după alta este mai uşor să găseşti omul de care ai nevoie. Măcar şi pentru că unul care vine sau pleacă este mai bine observat de şoferii din celelalte maşini. În primul rând pentru că maşinile învecinate îi împiedică să parcheze acolo unde ar vrea, în al doilea rând, pentru că un şofer neîndemânatic, care încearcă să intre, — iar fiecare îi socoteşte pe toţi ceilalţi neîndemânatici, fiindcă fiecare are maniera sa proprie de a conduce, — provoacă nelinişte, nu cumva să zgârie vopseaua de pe maşina cutăruia, iar în al treilea rând, aceştia nutresc o curiozitate faţă de toate celelalte maşini. De ce nu şi-a vopsit portierele? Ia uită-te, aripa din faţă îi e aproape complet mâncată de rugină şi, judecând după număr, maşina nu-i deloc veche! Ce-o fi drăcia aia care atârnă la geamul din spate? Pe scurt, interesul faţă de alte maşini şi tendinţa de a le compara cu maşina proprie sunt atât de mari, încât apar zeci de întrebări, fără să mai vorbim de acele cazuri, în care obiectul comparaţiei este produsul unei firme rar întâlnite la noi.

Deşi de data asta speranţa de a căpăta informaţii de la portari era destul de mică — care portar se apucă să măture strada la ora trei ziua! — Arnis trecu pe la casele apropiate. Nu, portarii nu avuseseră ce să-i spună. Nişte maşini parcaseră, în fiecare zi sunt o mulţime, dar despre posesorii şi aspectele particulare ale maşinilor nu pot spune nimic.

Alături de intrarea prin care ar fi trebuit să iasă cel ce trăsese, mai era o uşă tot atât de impunătoare. Prin sticla mată nu se vedea nimic, pe geam, pe partea interioară, era desenată în vopsea de ulei o ceaşcă mare cu cafea din care ieşeau aburi. Atât de mare încât marginile farfurioarei se sprijineau pe rama ferestrei şi nu era posibil să te uiţi în cafenea fie şi pentru că puţinul ce rămânea liber din geam era ocupat de informaţia, în două limbi, privind apartenenţa cafenelei la o anumită întreprindere de alimentaţie publică, zilele libere şi orarul de funcţionare. „Închis de la orele 14 până la 15”, citi Arnis şi se gândi că personalul de serviciu, care îşi lua prânzul plictisindu-se în acest timp, ar fi putut totuşi vedea ceva prin geam. Împinse uşa, deasupra capului se auzi o sonerie şi se pomeni într-o încăpere mică cu două măsuţe de patru locuri şi una de două locuri. În schimb cafeaua era naturală — numai aroma ei făcea toţi banii! Dincolo de tejghea se învârtea o femeie de vârstă mijlocie, într-un halat de şaten viu colorat, cu o faţă obosită.

Arnis comandă cafea, o luă şi imediat, sprijinindu-se de automatul unguresc „Expresso”, începu s-o bea. Nu, de aici nu se vede strada, numai siluetele trecătorilor.

Pe neaşteptate, în peretele din spatele tejghelei se deschise un geam glisant şi apăru un cap de bărbat cu o bonetă înaltă, albă, de bucătar.

— Erna, ia marfa în primire! spuse omul şi nişte mâini vânjoase întinseră o tavă cu pateuri şi trântiră geamul la loc. Pesemne, în fundul încăperii era laboratorul de cofetărie al vreunui restaurant şi cafeneaua ţinea de el, căci aici nu se servea nici coniac, nici vin.

— În sfârşit! exclamă bucuroasă o femeie de la o măsuţă cu două locuri, singura clientă în afară de Arnis. Puneţi-mi la pachet o jumătate de duzină.

— După-amiaza se găseşte, — spuse vânzătoarea, punând pateurile fierbinţi încă într-o pungă, — dar ziua e o coadă!

— Ce mai, atât de gustoase nu mai găseşti în altă parte în Riga, spuse cumpărătoarea, luând de pe farfurie restul. La revedere!

Arnis îi spuse vânzătoarei ce-l interesează, dar ea nu văzuse nimic şi el îi mulţumi.

Se însera. Pe partea cealaltă a străzii, deasupra magazinului de galanterie se aprindeau litere roşii de neon. Lângă magazin, la coafor, puteai să te zgâieşti la o femeie cu faţa rotundă, măreaţă, cu semiluni de aur la urechi şi bărbie triplă, care avea capul băgat în casca cromată pentru uscat părul.

Însă nici la galanterie, nici la coafor nu-i putură spune nimic interesant, drept care se hotărî să nu mai continue cercetările în ziua aceea, se sui în troleibuz şi se duse la parcul de taxiuri.

Posibilitatea ca persoana care trăsese să fi folosit pentru fugă un taxi era perfect reală. Poate că a venit, simplu, cu un taxi, s-a rugat să fie aşteptat şi apoi s-a întors ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, pentru că împuşcătura nu s-ar fi auzit pe strada asta. Însă, din punctul de vedere al criminalului, taxiul ar prezenta un mare neajuns — maşina trebuia lăsată exact în faţă, odată ce pentru taxiurile cu aparatul de taxare în funcţiune nu există semnul „parcarea interzisă”. Dar să vină până la uşă nu ar fi fost în interesul criminalului, s-ar fi putut găsi vreun om care să observe taxiul, iar şoferul, la rândul său, să ţină minte pasagerul. Criminalul avea nevoie ca maşina să aştepte cel puţin cu câteva zeci de metri mai departe, însă în asemenea caz şoferul, văzând că pasagerul porneşte pe jos pe stradă, s-ar fi gândit că vrea să plece fără să plătească şi s-ar fi luat după el. Iar dacă i-ar fi plătit dinainte, nu ar mai fi existat garanţia că şoferul nu se va sătura de atâta aşteptare şi va pleca, lăsându-şi pasagerul să meargă pe jos.

Numai că taxiul îl puteai comanda prin telefon la o anumită adresă şi la o anumită oră. De obicei în asemenea cazuri dispecerul de la parcul de taxiuri nu-l mai sună pe cel care a făcut comanda ca să-i spună numărul maşinii. Aşa că nu are importanţă din ce casă şi la ce casă este cerut taxiul, trebuie doar să te apropii şi să-i dai şoferului un bacşiş gras, pentru mai multă siguranţă să laşi în maşină un geamantan şi să-i spui că trebuie să dai o fugă până după colţ, aşa că va fi nevoit să aştepte vreo zece-cincisprezece minute.

Însă Arnis se bizuia cel mai mult pe altceva. Deşi strada Metra era foarte îngustă, casele erau mai mari, iar locatarii, ca de

obicei în centru, mai numeroşi. S-ar fi putut întâmpla ca vreunul să fi avut nevoie să cheme un taxi exact în timpul care-l interesa pe Arnis. Şoferii de taxi sunt oameni cu ochii formaţi şi se uită la maşinile care aşteaptă alături cu nu mai puţină curiozitate. Ce altceva are de făcut un şofer în aşteptarea clientului, care acum-acum trebuie să vină? Poate doar să citească „Ziarul de seară”, însă la două şi jumătate nu-i venit încă la chioşcuri.

La dispeceratul parcului de taxiuri, unde la o masă lungă vorbeau la telefon câteva funcţionare, privind comenzi şi precizând traseele, lui Arnis îi dădură un registru.

N-avu noroc. Între două jumătate şi trei nimeni nu comandase vreun taxi pe strada Metra.

Ce să mai facă aici? Aproape nimic, însă, pentru mai multă siguranţă, Arnis scrise câteva rânduri prin care ruga să se anunţe şoferul care pe la orele trei a luat un pasager pe strada Metra, fixă cu mâna lui hârtia pe avizierul de la poartă şi se îndreptă spre casă să se culce. A doua zi dimineaţa era aşteptat de martorii dintr-un alt caz, pe care el, înainte de a se ivi întâmplarea cu Dimda, îi chemase din îndepărtatul orăşel Kurzemsk. Deşi, din ordinul lui Ulf, era eliberat provizoriu de la acest caz, nu putea însă să-i facă pe oameni să vină degeaba de la o asemenea depărtare.

Povestire în afara cadrului anchetei

Anul Nou... Cu toate că, la drept vorbind, mâine va fi cea mai obişnuită zi de iarnă, ca şi cea de astăzi, de ieri şi de alaltăieri. De dragul sărbătorii nici vântul nu se va porni, nici îngheţul. Anul Nou... Pur şi simplu un motiv să chefuieşti, ridicat de zeci de ani la rang de lege.

— Ei, Karlis, mai mănâncă ceva... De Anul Nou trebuie să mănânci peşte şi ora douăsprezece să ţii în pumn un solz de peşte, ca să ai noroc la bani.

— Prostiile astea, tanti Paula, mi le spui la sfârşitul fiecărui an...

— Păi, nici eu nu cred şi totuşi... Şi hârtie poţi să arzi şi apoi s-o ţii în faţa lumânării, ca să-i cadă umbra pe perete... Oamenii

îşi ghicesc în fel şi chip... Îţi ghiceşti şi imediat te gândeşti — dar dacă se împlineşte!... Dacă nu mai mănânci, le duc în cămară, pe masă nu le pot ţine, e cald!

Lăsând în drum toate uşile deschise larg, pentru ca la întoarcere să nu trebuiască să le mai deschidă, Paula începu să ridice bucatele de pe masa festivă. Abia acum observă Karlis că ea merge cu paşi mici, târşiţi şi că poate ţine în fiecare mână numai câte o farfurie mică. Şi totuşi se ţine încă bine. Întorcându-se în cameră, spuse cu glas poruncitor:

— Probabil că Rudis a mâncat deja, dar dacă totuşi vrea, atunci să nu se atingă de piftia neîncepută, în frigider este şi una începută! Şi să guste peştele! Hreanul îl poate şi singur amesteca cu smântână — dacă-l fac eu acum, îşi pierde tăria...

La televizor se transmitea un program festiv. Participau mai multe redacţii şi fiecare se considera datoare să ureze telespectatorilor fericire şi succes în noul an una mie nouă sute şaptezeci şi nouă.

În sfârşit, pe ecran apăru un cadran de ceas, secundarul marca cu repeziciune ultimele clipe ale anului vechi.

— Tanti Paula, vino odată! strigă Karlis, destupând şampania. Ar fi vrut ca dopul să sară în acelaşi moment cu ultima bătaie a orologiului Kremlinului, însă întârzie.

Şampania sfârâia uşor în cupe.

— Ei, Karlis, îţi urez ca tot ce-ţi doreşti... să ţi se îndeplinească... în sănătatea ta. Sănătatea nu-i niciodată de prisos.

— Şi dumitale îţi doresc la fel, tanti Paula!

Ciocniră, bătrânica bău jumătate, îşi linse buzele.

— Şi noapte bună!

— Acum începe programul!

— Nu, nu... Eu sunt bătrână, e timpul să mă culc... Du-te la fereastră, uite ce frumos se vede!

Peste acoperişurile întunecate ale caselor zburau artificii roşii, verzi, galbene, care după un timp, ca şi cum s-ar fi speriat de înălţime, îşi pierdeau din strălucire şi pluteau încet în jos. Unele se stingeau, în locul lor zburau şuierând spre nori altele noi.

Karlis deschise fereastra. Pe stradă se auzeau glasuri vesele. De la etajul patru al blocului din faţă se aruncau artificii aprinse.

Pe mijlocul străzii, cu toate luminile aprinse, trecea în goană o maşină. Lângă uşa principală, între frizerie şi magazinul de galanterie, un tânăr se săruta cu o fată într-o rochie de culoare deschisă, cei care aruncau artificii le strigau ceva, tinerii răspunseră şi intrară la casă, — pesemne erau împreună.

Când Karlis se întoarse la televizor, cuvântarea oficială se terminase, pe ecran se agita un dansator cu un baston de trestie de bambus şi cu joben pe cap. În spatele lui se legănau uşor fetele din corpul de balet, cu picioare lungi, bine făcute.

— Noapte bună! îi ură încă o dată, la plecare, Paula;

— Noapte bună! îi zâmbi Karlis.

Îşi mai turnă şampanie, ridică cupa, dar se răzgândi şi o puse la loc.

Pe coridor suna telefonul. Karlis se duse încet, în căruciorul său, într-acolo.

— Karlis? Judecind după glas, Rudolf era într-o dispoziţie excelentă. În receptor se auzea vacarm de glasuri şi o orchestră. Cineva ruga stăruitor să se închidă uşa de la sală, întrucât era imposibil să se vorbească. Karlis, salutări în noul an! Cheam-o şi pe Paula, pe buna şi bătrâna noastră Paula! Trebuie să-i spun ceva foarte important!

— Paula s-a şi dus să se culce.

— Păcat, până mâine dimineaţă uit! Credeam că aici are să fie plictisitor şi trist, însă totul merge cum nu se poate mai bine!

— Câte mii de oameni s-au adunat acolo de faceţi asemenea gălăgie! glumi fără să vrea Karlis.

— Noi aici suntem... Aşteaptă... Primul rând, alinierea!... Mai repede, mai repede, mai vor şi alţii să vorbească la telefon! De la dreapta la stânga câte doi număraţi! Şapte! Ura! Şapte e un număr norocos, şapte pot lua loc în două taxiuri! Karlis, venim acum la tine!

— Să pun de cafea!

— Nu-i nevoie! Avem o geantă plină cu sticle de şampanie! Ne mai întoarcem cinci minute la masă de dragul buneicuviinţe. Pregăteşte-ţi sacul, pentru tine avem o surpriză deosebită!

Karlis scoase din dulap o cutie mare cu ciocolată „Lajma” şi o duse în camera lui Rudolf. Apoi alese mult timp în cămară gustările şi pregăti într-o carafă de sticlă o băutură răcoritoare

din suc de zmeură. Scoase din bufet cupe, le şterse atent cu şerveţelul. Admiră el însuşi masa aranjată, auzea de pe acum. laudele exprimate cu voce tare, oaspeţii probabil erau deja pe drum. Revenind în camera sa, închise televizorul ca să audă când va urca liftul şi să deschidă din timp uşa. Dacă primeşti oaspeţi, măcar s-o faci cu fast! Apoi se gândi că oaspeţii vor vrea să aprindă bradul, drept care schimbă lumânările şi trase bradul în cameră la Rudolf.

Aşteptă până pe la ora trei, apoi stinse lumina, se întinse îmbrăcat şi continuă să aştepte, deşi nu mai credea că vor veni oaspeţii.

Îl trezi scârţâitul uşii de la camera lui Rudolf, foşnetul de pe coridor, de la cuier şi şoapta cuiva. O voce feminină cunoscută spunea: „Linişte, faceţi linişte odată! “ Nu cumva era Mudite?

— Karlis! Dormi deja?

Karlis nu răspunse.

— Sforăie! informă Rudolf pe cineva din spatele său.

— Nu se face să-l scoli, spuse altul.

— În niciun caz, pronunţă vocea feminină cunoscută. Nu mai încăpea nicio îndoială, era Mudite Te rog, nu trebuie! aproape că ţipă ea la Rudolf, care încă mai încerca să se împotrivească.

Se auzi cum se îngrămădesc cu toţii în cameră la Rudolf, admirând masa întinsă, cum mută scaunele. Apoi uşa se închise şi se lăsă liniştea.

După puţin timp cineva ieşi pe coridor să telefoneze şi discută îndelung, iar pe altcineva Rudolf îl însoţi să-i arate unde e toaleta.

— Sforăiai atât de tare că n-am reuşit să te trezim! spuse Rudolf când, pe la orele nouă, se întâlniră în bucătărie. În glasul lui Rudolf se simţea o notă de vinovăţie. Mai mult ca orice ar fi dorit să nu se întâlnească acum cu Karlis.

— Ce să fac dacă dorm aşa de adânc?!

— Dar nici n-avea rost ca pentru un asemenea, anturaj să te scol. Toţi erau cam făcuţi, toţi vorbeau deodată, iar de ascultat nu dorea nimeni să asculte.

Pe aragaz clocotea ibricul de cafea, Rudolf îi ridică încet capacul, se uită câtă apă este şi mai adăugă puţină — mai rămăsese cineva la el.

„Dacă e Mudite, îi arunc pe faţă cafeaua clocotită, se gândi cu răutate Karlis. Dacă a rămas aici peste noapte, atunci dracu ştie câtă josnicie-i faţă de mine. Nu, omul nu-i capabil de atâta josnicie! “

„Oricum o va observa, paltonul atârnă în cuierul de pe coridor, se gândi Dimda. Şi eu voi fi şi mai vinovat. Eu n-am reţinut-o, ea singură a vrut să rămână!”

— Karlis, ai grijă de cafea, mă duc după ceşti! găsi Rudolf mijlocul de a o preveni pe Mudite, dar ea se şi sculase şi se pieptăna la oglindă.

— Îngrozitor! exclamă ea. Deja e zece... Ce-o să spun acasă?

— Inventează ceva. Ce, n-ai experienţă?

— Nu mă crezi, însă cu adevărat nu am. Cheamă te rog un taxi.

— Prindem unul pe stradă, e mult mai uşor.

Se auziră ciocănituri la uşă şi, ţinând într-o mână ibricul aburind, intră Karlis.

Canapeaua abia fusese strânsă... Halatul moale al lui Rudolf zăcea la picioare... Ca de obicei după o asemenea noapte... Arma veche, cu cocoşul tras, stătea cruciş pe masă, printre farfuriile nestrânse. Fie că jucaseră vreun joc, fie că pălăvrăgiseră doar aşa.

Mudite şi Karlis îşi făcură urările obişnuite.

— Pune jos ibricul, torn eu imediat, spuse Mudite şi, adunând cu îndemânare farfuriile murdare, le duse la bucătărie. Rudolf coborî cocoşul şi sprijini arma de perete, însă ea alunecă şi căzu. O ridică şi o puse din nou.

Se întoarse Mudite şi turnă cafea în ceşti.

— Uite la ce m-am gândit,., spuse ea şi se uită la mâinile lui Karlis. Într-una ţinea ceaşca, cu cealaltă amesteca repede zahărul cu o linguriţă. Karlis mă poate ajuta... Numai dacă e de acord...

— Ascult cu mult interes, răspunse tăios Karlis, dar Mudite nu observă în glasul lui nici ura, nici dispreţul, deşi le pusese în cuvintele sale.

— Doamnă, păi eu însumi vă conduc, se amestecă Rudolf, presimţind urmarea.

— În niciun caz. Numai Karlis poate merge cu mine... El e colegul meu de şcoală... Şi Žirak nu va avea motive de bănuieli prosteşti, pentru care, după cum bine ştii şi tu, Rudolf, nu există niciun temei...

Rudolf nu-şi exprimă mirarea, însă în ochii lui se putea citi: Păi, tu, fato, o să ajungi departe!

— Fără recuzită nu te uiţi nici măcar la cea mai bună piesă de teatru! spuse cu glas tare Dimda.

— În albumul meu trebuie să fie fotografia clasei noastre, adăugă Mudite.

— Nu va crede că te întorci atât de târziu de la revelion! Tu, Karlis, eşti de acord în principiu?

— Tu doreşti asta? privi liniştit Karlis în ochii Muditei.

— Aşa va fi categoric mai bine! rosti ea şi îşi plecă ochii.

— Fără accesorii de decor, numărul ăsta nu va reuşi! Rudolf adăugă în cafeaua sa balsam, oferind şi celorlalţi, însă aceştia refuzară. Dacă am mai putea face rost de pelerina lui Moş Gerilă şi s-o facem boccea! Ar sugera pentru oricine că persoanele în cauză se întorc de la muncă. Sau să umplem vreo cutie mai mare cu podoabe de pom... Ascultă, Karlis, ia arma asta şi bagă în buzunare capse jevello. Spui că ai avut nevoie de ele pentru un număr de atracţie...

— Nu-i nevoie de nimic, e arhisuficient dacă merge Karlen cu mine! Mudite se ridică şi se îndreptă spre cuier.

CAPITOLUL NOUĂ

Inspectorul Bertulis, poreclit de prieteni „magistrul dreptului civil”, pentru că la miliţia judiciară ajunsese direct din universitate prin repartiţie şi nu ascundea faptul că după terminarea celor trei ani de stagiatură obligatorie va pleca de aici, întrucât se hotărâse să se specializeze în domeniul dreptului de autor, aşează cutiile cartotecii lui Rudolf Dimda pe masa de scris din biroul căruia atât el, cât şi încă trei tovarăşi de-ai lui îi spuneau „al meu”. Se întâmpla nu o dată ca ei să cheme în acelaşi timp martorii pentru interogatorii şi atunci se

făcea aici o asemenea înghesuială, ca în timpul verii în jurul butoiului cu kvas rece.

Acum, noaptea târziu, peste tot era întuneric şi linişte, numai pe coridoarele lungi ardeau slab becurile permanente.

Arhiva fotografică a lui Rudolf Dimda se găsea într-o stare ideală: pătrăţelele mici, negre, într-o ordine cronologică perfectă, pe fiecare plic era lipit un ştraif de hârtie cu data şi locul unde se afla obiectivul, „1. IV. 78 — Oljana”, „4. IV. 78 — pavilionul „Fotoreclamei”, „5. IV. 78 — Grădina cu sculpturi”, „3. V. 78 — Râul Ogra la Ergli lângă gospodăria Grantyna”. Bertulis înţelese repede sensul indicaţiei privind locul fotografierii şi nu se mai mira dacă pe unele plicuri nu figura. Dimda se temea că poate uita fundalul pe care fotografiase obiectul, luminozitatea pe care o dădea un anumit pavilion. Astfel, pe fotografia „Râul Ogra la Ergli lângă gospodăria Grantyna” nu puteau fi văzute nici clădirea, nici râul. Despre prezenţa râului aminteau doar stropii de apă şi vârful unei bărci pneumatice care pătrunsese în fotografie ca un clin într-o buturugă. În fotografie erau feţele barcagiilor, purtaţi de primăvara timpurie peste praguri: pe una — dârzenie, pe alta — buimăceală, pe a treia — frică. Şi toate acestea pe fundalul unei râpe uriaşe, roşietice, pe care abia se mai ţinea un singur mesteacăn, care părea că acum-acum se prăvăleşte cu vârful în vâltoare. Dacă ar fi fost nevoie să mai fotografieze o dată ceva pe fundalul unei asemenea râpe, Dimda nu mai trebuia să piardă timpul căutând, se suia în maşină şi pleca la Ergli. În afară de asta, râpa înfăţişată aşa cum trebuie ar fi putut influenţa mersul tratativelor cu cei ce comandau reclama, care, aproape întotdeauna, doreau să demonstreze că şi ei au gust, poate chiar mai dezvoltat ca al tău! De ei trebuia să ţină cont, pentru că ei plăteau „Fotoreclamei”, de ei depindea planul şi leafa.

În fiecare pliculeţ se afla negativul şi un pozitiv de aceeaşi mărime, uneori — în cazul publicaţiilor — informaţii despre numărul revistei, catalogul sau prospectul respectiv.

„Magistrul dreptului civil” puse de-o parte plicurile din ultimul an, pe celelalte le băgă înapoi în sacul negru de polietilenă şi-l duse jos, în încăperea de la subsol, pentru păstrare.

Când Bertulis întinse fotografiile, de parcă ar fi făcut o pasienţă pe toată masa, inima i se făcu cât un purice — volumul de lucru era atât de mare, încât orice efort părea zadarnic. Drept care hotărî să clasifice fotografiile şi astfel scăpă de un morman întreg de fotografii din grădiniţele de copii, în care nu apăreau educatoare. Lăsă la o parte fotografiile de la înmormântări şi nunţi, apoi, cu inima grea, în general toate fotografiile de grup.

Carnavalul vesel, de revelion, dintr-o instituţie, serpentine în jurul dansatorilor şi în părul femeilor, ochi strălucitori ca nişte pietre preţioase, un brad mare, încovoiat sub greutatea podoabelor, ca o doamnă venerabilă, o fetiţă recitind în faţa unui Moş Gerilă cu sacul plin de daruri, alta primind câştigul de la tombolă... „Magistrul dreptului civil” stătu pe gânduri, apoi le lăsă de-o parte şi pe acestea. Fotografierea carnavalului era clar că o făcuse doar pentru câştig.

Eh, acum putea respira uşurat, deşi ceea ce era mai greu rămăsese de-acum încolo. Ca toţi fotografii, Dimda folosea adesea pentru fotografiile de reclamă aceleaşi modele. „Uite, blondina asta apare ba cu o cutie de detergent, ba cu o undiţă, ba într-un şorţuleţ dantelat cu un storcător electric de suc de fructe.”

Din cauza dimensiunilor mici ale pozitivelor, trăsăturile modelelor erau greu de distins, pe prim-plan aflându-se întotdeauna produsul pentru care se făcea reclamă. Bertulis folosi o lupă: compara, punea de-o parte una sau alta, apoi iar se întorcea la prima — trebuia să selecţioneze feţele cele mai clare, cu cele mai expresive trăsături. Fir cu fir, îi trecu prin mâini întreaga claie de fin, pentru a găsi acul şi când mergea cu ultimul tramvai spre Zadvine, din tot maldărul de feţe rămăseseră numai unsprezece femei şi doi bărbaţi, identitatea cărora urmând să o clarifice a doua zi, căci teoretic oricare din ei putea avea legătură cu uciderea lui Rudolf Dimda.

— Treisprezece nu-i un număr norocos, însă sper că nu eşti superstiţios, spuse Konrad, pe care Bertulis îl sculase dis-de-dimineaţă, când îi raportă la telefon planul acţiunilor următoare, pe care colonelul îl aprobă.

Când inspectorul apăru la „Fotoreclama”, uşa era încă încuiată, însă veni una din tehniciene, care se ocupa de elaborarea contractelor. Imediat ea se declară gata să-l ajute pe Bertulis. Poate să nici nu-i mai aştepte pe fotografi, ei vin mai târziu.

Dacă modelul este de acord să se fotografieze şi pierde timp pentru a poza, atunci probabil că pentru asta i se plăteşte, iar la contabilitate trebuie să fie actele de plată cu datele din buletinele de identitate şi cu semnături.

Pe amândoi bărbaţii şi pe patru fete lucrătoarea de la „Fotoreclama” îi recunoscu îndată după feţe, fiindcă se fotografiau adesea prezentând noile modele de confecţii.

— Manechine de la Casa modei... — Lucrătoarea se duse la un dulap cu uşi de sticlă prin care se vedeau bibliorafturi cu cotoare albastre, verzi şi galbene. Numaidecât găsesc vechile contracte de muncă, acolo sunt toate datele...

Peste câteva minute „magistrul dreptului civil” îşi înseamnă în agendă:

„1. — Inara Fricevna Lauka, născ. 1954, adresa... etc”.

Dar mai departe se poticniră, fiindcă pe celelalte şapte femei lucrătoarea nu le cunoştea după faţă. Însă se găsi o ieşire: pe unele plicuri scria unde şi când s-a tipărit reclama. Lui Bertulis îi dădură colecţiile de ziare şi reviste, când găsea un număr cu reclama publicată, îl arăta amabilei lucrătoare de la „Fotoreclama”, ea citea textul şi determina imediat cine o comandase, scotea registrul de comenzi, găsea însemnarea corespunzătoare, se uita într-un caiet gros şi, cu un pas hotărât, se îndrepta spre dulapul cu contracte de muncă.

Spre prânz numai pe două fotografii mai rămăseseră femei a căror identitate nu fusese descoperită, fotografiile nu se publicaseră nicăieri şi nu făceau reclamă la nimic — o gruzină puţin cam tristă pe malul mării şi o schioară cu căciuliţă pestriţă tricotată, lăsându-se râzând pe spate pe beţele de schi încrucişate. Ambele fotografii Bertulis le arătase funcţionarilor şi fotografilor din studio şi laboratoare, însă nimeni nu-i putuse spune nimic — vedeau pentru prima oară fotografiile. Nici fotograful cu cămaşă înflorată, care-l sfătuise ieri pe Konrad Ulf să-i întrebe pe colegii săi despre cunoscuţii lui Dimda, nu putu

lămuri nimic. Când Bertulis plecă, fotograful îl conduse pe scară, chiar până în prag, afară şi deodată, fără niciun fel de introducere, zise:

— Vrei să facem un târg reciproc avantajos?

Şi privindu-l liniştit pe Bertulis în faţă, continuă să îndoaie o riglă metalică elastică.

— Am citit că afacerile avantajoase duc cel mai adesea la faliment...

— Pot să-ţi dau dumitale benzi de magnetofon înregistrate... Cele mai bune ansambluri... Cele mai recente. Dacă trebuie fotografiat ceva, sunt oricând la dispoziţia dumitale...

— Şi ce trebuie să fac eu în schimb?

— Dă-mi femeia cu mistreţul. N-o să spun nimănui.

„Numai să nu-mi trădez uimirea, să nu-l întrerup, lasă-l să continue!”

— Hm... — mormăi îngândurat Bertulis.

— Înţelege-mă bine, nu-mi trebuie fotografia. Asta-i lucrarea lui Rudolf — cinstea şi gloria lui! Spune-mi numai adresa acestei duduiţe sau unde o pot găsi. E tipul de model la care visezi toată viaţa. Aş vrea s-o fotografiez şi eu. Efectul nu se datorează înfăţişării exterioare, ci forţei interioare. Uite, astea trebuie fotografiate! Pentru ca bărbaţii, văzând fotografiile, să fie gata să-şi părăsească nevasta, copiii, profesia, iar femeile, de necaz, să plângă în hohote, să-şi smulgă părul din cap şi să fie foc şi pară. Sexul reţinut e un sex sălbatic!...

Rigla metalică îi sări din mâini şi se izbi de asfaltul curţii, el nici măcar n-o ridică, ci continuă:

— Fetişcane frumoase îţi pot pune şi un vagon la dispoziţie. Ochi strălucitori, dar reci, de peşte... Cine are nevoie de aşa ceva? Femeia e înainte de toate obiect al dorinţei şi doar pe urmă al frumuseţii. Şi aşa trebuie arătată!

— Cum ai spus c-o cheamă?

— Mudite... Se pare că Mudite... Asta-i, precis că Mudite...

— Spune-mi numele de familie, că prenumele nu le ţin minte.

— Păi, să-i fi ştiut eu numele de familie, nu m-aş fi tăvălit la picioarele dumitale, m-aş fi dus singur la biroul de informaţii. Dumneata poate că n-ai înţeles bine, nu mă gândesc s-o duc nu ştiu unde, s-o ascund, după mine o poţi interoga până-i vine

rău. Mie îmi trebuie doar adresa ei. Dumneata o ai. Singurele adrese pe care nu le ai încă sunt ale gruzinei şi ale schioarei.

— Nu prea îmi aduc aminte de fotografia cu mistreţul...

— Atunci eşti orb! Sau te prefaci orb, pentru că te temi!

— O să încerc să pun de acord propunerea dumitale cu conducerea...

— Dibla o ai de parcă ar fi normală, însă sufletul îţi este de iepure!

Cu un dispreţ nedisimulat, fotograful îl măsură pe Bertulis din cap până-n picioare, se întoarse cu agilitate şi, pesemne, uitând de riglă, plecă înapoi la atelier. „La dracu cu munca asta! blestemă Bertulis. Suflet de iepure!... Şi chiar are dreptate: iepure, care trebuie să facă pe prostul!”

Dar cel mai important lucru din tot ce lămurise era faptul că arhiva era incompletă, din ea lipseau fotografii! Câte lipseau? Zece? O sută? De ce?...

Povestire în afara cadrului anchetei

Şoferul taxiului se foia în şezut arătându-şi în tot felul nervozitatea. Aparatul de taxat ţăcănea, adăugind copeică după copeică.

De la portiţă, tăind întregul lot, ducea spre garaj o alee bine măturată, cu troiene de zăpadă pe ambele laturi.

Karlis tot o mai vedea pe Mudite mergând pe acest drumeag. Cu mersul zvelt, de nerepetat. Trecuseră deja câteva minute de când intrase în casă, însă Karlis încă o mai vedea cu paltonul descheiat, ţinând într-o mână broboada şi poşeta, părul căzându-i în valuri grele pe umeri.

Şoferul aruncă o privire iscoditoare spre proprietatea lui Žirak. Un neam de-al lui îşi exprimase nu de mult dorinţa de a se muta de la ţară la oraş şi-l rugase să se intereseze care sunt preţurile caselor. Şoferul extrăgea cu acurateţe din mica publicitate a „Ziarului de seară” adresele, pe drum le examina şi discuta cu proprietarii, aşa că se considera specialist în probleme de vânzări-cumpărări. Şi îi plăcea ca, privind la clădirile construite sau în curs de construire, să rezolve un rebus sui-generis. Să începem cu lotul, îşi spunea el. Aici terenul depăşeşte şase sute

de metri pătraţi, înseamnă că a fost atribuit încă din anii cincizeci. Împrejur toţi aveau căsuţele gata, când s-a apucat ăsta să construiască. Toţi aveau căsuţe turtite, dreptunghiulare, după proiectele tip de pe vremea aceea. Nici pe dinafară n-ai ce vedea, nici pe dinăuntru ce te minuna, dar ăsta o are cu etaj, verandă şi garaj. Casa asta deja indică anii şaizeci cu frumuseţea lor, când arhitecţii cântau altfel. Căsuţa, desigur, e ca o jucărie, nu-i nici din şindrilă, nici din fier-beton, ci din cărămidă refractară, lemn şi tablă zincată pe acoperiş. Şi sera e făcută cum trebuie. Nu se vede niciun puţ. Înseamnă că în pivniţă are pompă şi, deci, în interior are toate comodităţile, inclusiv baie. Grădina se vede că-i îngrijită, se mai gândi şoferul, uitându-se la tufişurile mari de hortensii înşirate de-a lungul gardului şi aleii, şi pe vârfurile cărora se mai vedeau încă măciuliile uscate foşnitoare, ale inflorescenţelor.

— Interesant, ce-ai fi spus tu dacă eu n-aş fi venit peste noapte acasă! spunea înfuriat în acest timp Zigurd Žirak. El stătea în coridor lângă telefon şi se dezbrăca de pufoaica murdară, plină de praf. Mânecile îi erau prea lungi, şi le răsfrânsese, aşa că se vedeau manşetele tari ale cămăşii la modă cu butoane de argint. Cravata legată impecabil îi stătea bombată pe burtă.

— Mă duc şi-i spun să plece, zise Mudite, scuturând nisipul prins pe pantalonii lui Žirak, călcaţi cu multă grijă. Şi adăugă cu imputare în glas: Ai fi putut să te schimbi când cobori în pivniţă!

— Numai de schimbat nu-mi ardea. Afară sunt peste douăzeci de grade, îţi îngheaţă ochii de ger!

— Deci mă duc şi-i spun să plece. O să-i spun că eşti foarte obosit.

— Nu, nu, mergem împreună! Măcar să-l văd pe omul cumsecade care mi-a adus dimineaţa nevasta înapoi!

— Termină odată!...

Žirak era încă plin de suspiciune, explicaţiile grăbite ale Muditei nu i-o risipise, deşi arătau logice şi nu avea de ce se lega. Žirak ştia că Mudite era una din organizatoarele balului de revelion şi înţelegea că asta îi impunea obligaţii în plus. Mudite spusese că până la opt nu putuse urni pe unii din participanţi, iar pe urmă trebuise să strângă de pe mese, să cureţe

pardoseala şi să spele vesela. La bal se nimerise şi un fost coleg de şcoală, care avusese norocul să prindă un taxi şi fusese de acord să facă un ocol şi să o lase pe Mudite acasă.

— Sper că nu ai nimic împotrivă dacă fac cunoştinţă cu el, spuse, Žirak uitându-se chiorâş şi începu să caute în cuier ceva să îmbrace.

— Zigurd, încetează de a mai face pe gelosul! E dezgustător!...

— Poate vii şi tu cu mine să mi-l prezinţi? Apropo, eu ţi-am telefonat, însă n-a răspuns nimeni.

— De parcă n-ai şti că toate celelalte încăperi se sigilează înainte de sărbători.

— Nici nu m-am gândit, spuse Žirak. Spusese un neadevăr. Imediat după ce sunase se gândise la asta şi atunci telefonase la poartă, Când portăreasa de serviciu ridicase receptorul, dăduse înapoi însă. Era ora trei noaptea. Prin telefon se auzeau glasuri îndepărtate şi orchestra. Ce i-ar fi putut spune portăresei? Să o roage s-o cheme pe Mudite? Dar ştia ea oare cine e Mudite? Doar la bază lucrau câteva sute de oameni. Şi chiar dacă ar fi ştiut-o, unde s-o găsească în învălmăşeala balului?

Žirak îmbrăcă un costum bine croit şi controlă dacă are bani în buzunar. În haină nu arăta atât de vânjos ca un ţăran. Îl trădau doar mâinile bătucite, cu degetele scurte, însă altfel îl puteai lua drept un oarecare şef.

Pe portiţă, în stradă, Žirak ieşi primul. Mudite îl urma la câţiva paşi. Privirea tăioasă a soţului îl căută imediat pe bancheta din spate pe Karlis, şi în ea din nou îşi făcu apariţia furia care se adunase toată noaptea prea avea o faţă tânără şi frumoasă.

Žirak ocoli maşina şi deschise portiera din faţă.

— La mulţi ani, spuse el, uitându-se la aparatul de taxat şi-i întinse şoferului o bancnotă de cinci ruble. Nu-i nevoie de rest!

Apoi se întoarse brusc şi-i dădu mâna lui Karlis:

— Žirak. Soţul Muditei.

— Valder.

Şi deodată văzu alături de Karlis cârjele şi un pachet mare, în care era învelită arma veche. Ia te uită, îmi joacă teatru, se gândi el, înfuriindu-se şi mai mult, puteau să se lipsească de

recuzită. Înainte nu se îndoise niciodată de fidelitatea Muditei şi, de aceea, acum îndoiala se dublase. Cu siguranţă că mi-a pus coarne acest tânăr, dacă au organizat un asemenea spectacol! De cârje, pasă-mi-te, avea nevoie!

— Mudite mi-a povestit atâtea despre dumneavoastră... Sunt bucuros de cunoştinţă... Ce-aţi spune de o cupă de şampanie?

— Zigi, lasă-l în pace! E obosit, trebuie să meargă acasă! spuse emoţionată Mudite apropiindu-se de portieră.

— O singură cupă! Şi pe urmă chem un taxi, avem telefon. De acord?

Žirak se uita fix la faţa derutată a lui Karlis.

— Sunt un fost coleg de şcoală de-al Muditei... Am învăţat în aceeaşi clasă...

— Vă ajut să coborâţi! Mudite mi-a povestit mult despre dumneavoastră...

Mudite îşi strânse buzele. Nu-i povestise nimic. Însă Žirak deschisese deja larg portiera din spate şi îl scoase aproape cu forţa pe Karlis din maşină.

— Şi Mudite te roagă... Şi ea vrea să intraţi să vedeţi cum trăim!...

„Să vedem, ştii cum să-ţi pui cârjele la subţioară; frumosule?”

— Luaţi vă rog pachetul acela... Acolo e o armă... Am avut nevoie de ea pentru un număr.

Până ajunseră în casă Žirak îl urmări pe Karlis cum merge şi înţelese că greşise: Valder era într-adevăr invalid. „Nu, ăsta nu-i un rival! Şi, în general, cum am putut crede aşa ceva despre Mudite?! Iar tânărul pare cumsecade, ba chiar un flăcău foarte simpatic!”

Nisipul e pacostea caselor proprietate particulară şi n-are importanţă dacă clădirea se găseşte într-un sat îndepărtat sau chiar în Riga. Pui trei ştergătoare la rând şi tot nu scapi de nisip în camere. Îl aduci pe încălţăminte, fie că te descalţi sau nu te descalţi în antreu, oricum pătrunde în traverse. Şi când baţi covoarele rămâi uimit de unde se adună atâta nisip şi se stârneşte asemenea nor de praf. Coridorul la Žirak era chiar mai murdar decât în alte vile asemănătoare, căci peste tot, pe rafturi, pe pardoseală, chiar şi pe treptele care duceau în sus,

erau lădiţe cu răsaduri. Peste tot se vedeau ieşind din cernoziomul gras vlăstari de un galben palid.

În general, în casă, totul părea comod, doar aveau trei-patru camere, deşi Žirak spusese că partea de sus nu-i terminată încă, aşa că, temporar, sunt nevoiţi să se folosească doar de camera de zi şi de dormitor. Mudite îi reproşă soţului că nu va termina niciodată etajul, în ultimul an nu s-a mai lucrat deloc la el.

Camera de zi era spaţioasă, cu cămin, făcut din cărămidă roşie, însă se vedea că este folosit rar, devreme ce în casă aveau încălzire centrală. Era mobilată fără pretenţii de originalitate, nu ieftin, însă cu mobilă standard, luciul căreia cerea o permanentă îngrijire.

Žirak puse pe măsuţa de ziare vodcă şi şampanie şi-l pofti pe Karlis să viziteze sera, până când Mudite va pregăti o gustare. Dacă Žirak putea să se mândrească cu ceva în casa sa, atunci era sera.

Aerul de acolo, umed şi înăbuşitor, învăluia pielea. Chiar şi luminile reci de neon nu deranjau. Karlis se gândi că exact aşa de umed şi plin de arome trebuie să fie aerul la topice, unde cerul se ascunde după frunzişul copacilor uriaşi.

La flori Karlis nu se pricepea mai mult decât oricare orăşean, care le cumpără de două ori pe an pentru a le oferi cuiva. Se înţelege că putea deosebi trandafirii de lalele, calele de crini, dar cu asta se isprăveau cunoştinţele lui de botanică. Aici erau numeroase flori pe care el le văzuse la florării sau la piaţă, însă nu le ştia denumirea, dar şi din cele care sigur nu le văzuse niciodată în viaţa sa. Trei straturi largi de flori se întindeau pe toată lungimea serei, cele mai multe încă având boboci neînfloriţi, însă ici-colo, pe tulpini groase, de un verde închis, şi corolele multicolore ale freziilor şi luxuriantele amariliduce. Erau şi plante decorative în genul cactuşilor, care, supuse, dormitau în ghivece de lut sau se căţărau pe sfori cu noduri, ajungând până la acoperiş, învăluind totul cu frunzele lor bogate, ici-colo izbucnind în mici pete colorate.

Faţa lui Žirak se schimbă: se părea că ridurile din colţurile gurii, care-l făceau aspru, se neteziseră, arăta mai puţin dur, chiar visător.

— Simţiţi cum miros? întrebă Žirak în şoaptă şi trase adânc aer în piept. Ce mireasmă!

Karlis dădu din cap, deşi acest amestec de arome nu-i producea un entuziasm deosebit.

— Să luăm loc pe lădiţe, propuse Žirak, trăgând încă cu nesaţ în piept mireasma serei. Luaţi loc liniştit, de aici se vede tot! Yellow doll, arătă Žirak la un trandafir micuţ. Îl cultiv între pietre, cu ele se asortează cel mai bine... Iar acolo, alături, Golden slipper... O varietate destul de rară... în timpul înfloririi petalele îşi schimbă culoarea. În ce priveşte trandafirii, am cultivat unele noutăţi, v-aş povesti cu plăcere, dar pe dumneavoastră, probabil, nu vă interesează.

— Nu mă pricep la asta, zâmbi Karlis. Dar îmi place foarte mult aici. Niciodată n-am mai fost într-o seră.

— Veniţi la primăvară, o să vedeţi ce se întâmplă aici! Primăvara aici e un adevărat rai! Nu se mai văd frunzele de atâtea flori! Să veniţi în ajunul zilei femeii. Pentru noi, floricultorii, e toiul activităţii, atunci se menţin preţurile bune, dar uneori, pe cuvântul meu, nu-ţi vine să ridici mâna să le tai. La urma urmelor le tai, n-ai ce-i face, pentru asta se şi cultivă, ca să fie tăiate. E plăcut şi pentru cel care le oferă şi pentru cea care le primeşte Ce să-i faci, asta-i viaţa! Tai o floare şi imediat dau vlăstarele altora. Nu aveţi vreo relaţie în ce priveşte cărbunii?

Karlis clătină capul.

— Dar dacă se iveşte ceva, nu uitaţi, telefonaţi. În iernile geroase n-o pot scoate la capăt cu cotele astea nici până în februarie, tot timpul trebuie să caut oameni care pot sustrage de undeva cărbuni, însă în ultimii ani atâta s-a strâns şurubul şi la întreprinderi, încât nici cu preţ dublu nu mai găseşti... Cum v-aţi distrat la bal?

— Balul ca balul, nimic deosebit...

— Ştiţi, eu am fost înainte un dansator pasionat, dar acum nu mă mai atrage. Mai bine stau acasă, vin aici, lucrez ceva. Drept să vă spun, în general, n-aş mai ieşi din casă, eu singur am construit totul aici, de asta ţin la toate. Ce mă aşteaptă acolo? Televizor am, vreau — mă uit, ce-ţi mai trebuie?! Hai în casă, altfel se supără Mudite... Florile sunt frumoase, dar au nevoie de

multă îngrijire într-adevăr. Până şi la balul de revelion n-am putut să mă duc! Afară e un ger de ţi-e frică să pleci de lângă cazan... Toată noaptea am pus cărbuni. Dacă mercurul în seră cade sub zero, atunci mi s-au dus jumătate din răsaduri... Muncă de ocnaş! Deci, cum v-aţi distrat acolo?

Karlis, ţinându-se cu o mână de perete, se mişca încet pe trepte.

— Păi, în tot felul... Am născocit jocuri hazlii...

— Ei, ei... Asta-i interesant!

— Uite, ajungem în cameră, o să vă arăt.

— Iar eu la miezul nopţii am topit cositor. Stau lângă cuptor, mă uit la foc şi mă gândesc, de ce nu mi-aş ghici şi eu norocul? O cutie de conserve zăcea aruncată, găleată cu apă aveam, iar cositor găseşti la mine cât vrei... M-a prins o prostie de-asta sentimentală! Acum îmi vine să şi râd!...

Masa era pusă cu de toate. Mudite servea ba din una, ba din alta, Žirak tot umplea păhărelele şi dădea ghies să nu se slăbească ritmul. El însuşi bea până la fund, se îmbătă repede şi fie că nu observa privirea plină de reproş a Muditei, fie că nu vroia s-o observe. Din timp în timp se ridica şi se ducea să mai arunce o lopată de cărbuni. Ultima dată mărşăluise spre uşă, călcând cu zgomot şi cântând în gura mare: „Eu sunt cal muncitoresc, daţi-mi deci ovăz!” Karlis începu să se simtă jenat. Comandară un taxi, însă mult timp nu-şi făcu apariţia. Žirak cerea cu tot mai multă insistenţă să-i arate numărul vesel. Trebuiră să despacheteze arma, să pună pe cămin o lumânare şi să tragă în ea cu capse jevello, din cele pe care Karlis le luase cu el. Dar nici Karlis, nici Žirak nu nimeriră. Žirak se lamentă foarte mirat de nereuşita sa, doar fusese fruntaş la pregătirea militară şi cât pe-aci campionul Academiei la tir! Când dădu greş de la aproape douăzeci de centimetri, se înfurie şi izbi cu ţeava în lumânare. Bine că aceasta se stinse căzând şi se rostogoli sub divan. Arma îi plăcu foarte mult lui Žirak, n-o mai lăsa din mâini. Se aşeză în fotoliu, o puse între genunchi şi, pe neaşteptate, capul îi căzu într-o parte şi adormi.

— Nu dormi! îi strigă indignată Mudite.

Žirak deschise uimit ochii, se uită împrejur cu o privire tâmpă, se apucă de ţeava armei, ca de un ţăruş în grădină, pentru a-şi

păstra echilibrul, spuse: „N-am înţeles!” şi începu să sforăie cât îl ţineau puterile.

— Nu dormi, n-auzi?! îl zgâlţâi Mudite, care abia îşi stăpânea furia, însă fără niciun rezultat şi deodată, ca şi când l-ar fi scuzat pe Žirak sau pe sine însuşi, spuse: Când ne-am căsătorit nu bea aproape deloc...

În sfârşit, veni taxiul.

Karlis, luându-şi rămas-bun, se uită la armă. Mudite înţelese, dar făcu un gest a lehamite cu mâna:

— O aduc eu mâine, în drum spre serviciu...

Ar fi vrut să strângă mai repede masa şi să se culce. Dacă Žirak s-ar fi trezit acum, ar fi orbecăit îndelung prin casă căutând ce să mai bea. Odată ce începea, nu se mai putea opri şi devenea dezgustător, palavragiu şi pisălog, însă, din fericire, mai mult de două-trei ori pe an Žirak nu se îmbăta.

Mudite îl conduse pe Karlis la taxi.

Când era deja în maşină, Karlis îşi luă inima în dinţi.

— N-aş vrea să mă înţelegi greşit, spuse el. Dar aş vrea să te previn... Rudolf...

— Nu trebuie să mai vorbeşti de asta... Niciodată să nu mai vorbeşti... Nu se va mai repeta!

CAPITOLUL ZECE

Coridoarele la Direcţia miliţiei judiciare erau lungi, închise în cerc, făcând legătură cu casa scării pe tot perimetrul clădirii. Dar, nu se ştie de ce, majoritatea palierelor şi uşilor de pe coridoare erau închise. Fie în scopul economisirii cărbunilor pentru încălzire, fie ca să nu se facă curent la toate etajele. Trebuia să te descurci bine în topografia locului, pentru ca, fără să faci ocoluri de prisos şi fără să întrebi de nenumărate ori, să ajungi exact acolo unde aveai nevoie, astfel că un reprezentant al procuraturii, care venise aici pentru prima dată, spusese: „Aveţi o viaţă dulce ca mierea! Dacă cineva lucrează aici cinci ani nu trebuie decât să-l scoţi din birou, iar peste alţi cinci ani

trebuie să-i arăţi unde-i ieşirea din clădire, ca amărâtul să nu se rătăcească rămânând peste vârsta de pensionare! “

Iată de ce Ulf rămase uluit când Cilda Dimda îl aştepta deja în faţa biroului, aşezată comod în fotoliu, ţinând o cizmuliţă roşie peste cealaltă.

— Sunteţi o păsărică matinală, spuse Ulf, uitându-se la ceasul său electronic. Încă nu este nouă.

— De-abia am sosit... Bună dimineaţa. Cilda se ridică, aşteptând ca Ulf să deschidă uşa.

— Bună dimineaţa...

— Când am ajuns acasă, fiica mi-a dat invitaţia lăsată de dumneavoastră. Cilda scormoni în poşetă şi-i întinse colonelului citaţia. Faţa nu-i mai era încordată, mai curând pe ea se putea citi o linişte plictisită. Urmând invitaţia lui Konrad, Cilda se aşează şi continuă să povestească: Am o rudă îndepărtată, care lucrează ca avocat. M-am dus la el să discut problema moştenirii. El crede că o parte o pot primi pe baza hotărârii tribunalului înainte de un anumit termen...

— Când v-aţi întâlnit ieri cu Rudolf Dimda?

Ulf pusese întrebarea ca pe un lucru de sine înţeles, ca şi când n-ar fi avut niciun fel de dubii că Cilda şi Rudolf se întâlniseră cu o zi în urmă, deşi era doar o presupunere de-a lui. Şeful de magazin spusese, în orice caz aşa i se păruse lui Ulf, că atunci când Cilda vorbise la telefon cu Rudolf nu pomenise de bani. În afară de asta, sunase Cilda şi nu Rudolf, după cum reieşea din declaraţiile ei anterioare. Şi era pe deplin logic ca discuţia despre bani să fi avut loc când se întâlniseră. Dar pentru mai multă siguranţă Ulf îşi pregătise replica în cazul că Cilda ar fi spus că nu se întâlnise cu Rudolf ieri, el ar fi zis că s-a exprimat greşit, că a vrut să spună: „Când aţi vorbit la telefon cu Rudolf Dimda?”

— Pe la nouă. În drum spre serviciu a trecut pe la magazin şi ne-am dus să stăm de vorbă la cafenea.

— Ieri nu aţi pomenit nimic de întâlnire...

— Ieri am umblat de colo-colo ca o nebună. O asemenea întâmplare! Numai cu pastilele am rezistat! Acum însă îmi amintesc... Despre bani au putut auzi la cafenea... La măsuţa învecinată stăteau doi indivizi complet degeneraţi, le tremurau

mâinile. Îmi aduc aminte că unul din ei trăgea tot timpul cu urechea la ce vorbeam noi. Rudolf a spus că se duce direct la casa de economii să retragă trei sute de ruble şi că după prânz mi le dă. Beţivanii ăia erau într-o asemenea stare că lor trei sute de ruble putea să li se pară un milion! Cu siguranţă chelneriţa îşi aminteşte de ei, poate chiar îi cunoaşte...

„Mda, mda, se gândi Konrad, arată foarte verosimil, aş crede totul cu plăcere, dacă câţiva oameni nu ar fi afirmat, că pe la jumătatea zilei Dimda era într-o dispoziţie excelentă. Ar fi primul caz din practica mea, în care după ce e jefuit cineva să mai fie şi bine dispus. Şi unul din puţinele cazuri în care cel jefuit să nu se grăbească imediat să ceară ajutorul miliţiei. Cilda e interesată să primească moştenirea, pe coridorul acela întunecat a umblat şi ea de multe ori şi ştia că Dimda se duce să ia masa de prânz...”

— Care cafenea? şi Konrad îşi pregăti carneţelul de notiţe.

— „Picăturica”.

— Mulţumesc. Despre ce-aţi discutat?

— Păi, despre toate. I-am propus lui Rudolf să se ocupe mai mult de educaţia fetei... Cel mai mult am vorbit de fată şi de bani... Să mă scuzaţi, eu ieri am minţit puţin... L-am rugat pe Rudolf să-mi dea pensia alimentară pe o jumătate de an înainte... Credeam că banii mai sunt la el, în buzunar şi că dumneavoastră n-o să mi-i daţi dacă n-o să spun că erau pensia pe ultimele şase luni... De bani aveam nevoie, vine primăvara, fata termină şcoala, clasa lor se pregăteşte să facă o excursie mai lungă... Trebuie să-i cos o rochiţă ceva...

— Aţi făcut bine că mi-aţi spus despre minciună... În caz contrar la proces aţi fi fost într-o situaţie neplăcută...

— La ce proces?

— Când o să prindem criminalul, o să fie proces, dumneavoastră veţi fi obligatoriu chemată ca martoră!

„Niciun fel de reacţie. Pe faţă aceeaşi plictiseală somnolentă.”

— Vă rog să-mi spuneţi numele şi adresele cunoştinţelor dumneavoastră apropiate. Să începem cu avocatul, la care aţi fost ieri...

„Aha, s-a alarmat!”

— Aştept, urmă Ulf învârtind stiloul între degete.

— Rihard Leven... Nu înţeleg, pentru ce? Poate îmi explicaţi? Sau poate credeţi că eu l-am împuşcat? Ha, ha! Eu nu m-am atins toată viaţa mea de nicio armă!

— Da, dumneavoastră aveţi alibi. În momentul întâmplării eraţi la tejghea.

— Nu, niciun fel de nume şi adrese nu vă mai spun! Nu aveţi dreptul să vă amestecaţi în viaţa mea personală! în ochii Cildei clocotea furia, faţa îi deveni palidă.

Ţuguind buzele groase, Konrad Ulf şi se uită în faţă îndelung şi liniştit.

— Vă aduc la cunoştinţă articolul o sută şaptezeci şi patru din codul penal... Refuzul de a depune mărturie se pedepseşte cu privarea de libertate pe termen de până la cinci ani... — Konrad scoase din sertar codul şi i-l dădu Cildei. Ea se apucă să-l răsfoiască nervos, îl mai întrebă o dată ce articol, îl citi, închise volumul cu zgomot şi, cu un zâmbet provocator, spuse: „Scoateţi o hârtie, dar ceva mai mare!”

Notând, Konrad îşi aminti de vorbele fotografului de la „Fotoreclama” cu privire la „criza sexuală”...

În biroul locotenent-colonelului Ulf informaţiile continuau să curgă. Expertiza medicală precizase ora la care a survenit moartea lui Rudolf Dimda, pe unde a intrat glonţul, laboratorul criminalistic întocmise o informaţie referitoare la compoziţia prafului de puşcă, materialul din care a fost confecţionată fuituiala; după cartuşe se vedea că au fost folosite cartuşe încărcate cu gloanţe Meier.

Despărţindu-se de martorii din Kurzeme, intră Arnis, iar imediat după el şi Bertulis. Acesta povesti despre fotografia care lipseşte din arhiva lui Dimda şi era foarte necăjit că toată munca depusă cu trierea arhivei nu mai făcea doi bani, de vreme ce se poate întâmpla să lipsească nu o fotografie, ci mai multe. Şi, după cum ne învaţă experienţa, lipsesc întotdeauna exact cele de care ai nevoie. Această nouă ştire nu-i plăcu nici lui Konrad, însă se grăbi să-l liniştească pe Bertulis.

— În tot răul e şi-un bine! exclamă el, măsurând cu paşii în diagonală biroul. Poate chiar e bine că nimeni n-a reuşit s-o vadă pe această Mudite! Dacă negativul unei asemenea fotografii reuşite nu-l păstra Dimda în arhivă, înseamnă că avea

motive. Şi asta e încă un indiciu cu privire la faptul că se întâlneau pe ascuns. E vorba de o femeie măritată, iar soţul e gelos!

— Sau Dimda are o amantă groaznic de geloasă, continuă tot atât de serios Arnis, pentru a-l susţine pe Konrad. Şi nici asta nu-i rău...

Konrad îi aruncă o privire veninoasă, îşi suflă nasul într-o batistă mare şi-i ordonă lui Bertulis să meargă la Karlis Valder. Numai el poate şti care dintre fete veneau la Rudolf Dimda.

— Aş vrea să merg şi eu acolo, spuse Arnis. Am de gând să ies din subsol exact în clipa în care a ieşit cel care a tras.

— Ce-i cu tine, ţi-a venit vreo idee măreaţă, hai? se încruntă Konrad. Iar eu aveam pentru tine o mică sarcină. Ar fi foarte folositor să ştim dacă n-a uitat cumva Cilda Dimda să ne vorbească de vreunul dintre cunoscuţi. Iar dacă a uitat, de ce oare? Şi ce a făcut ieri acest cunoscut? Pas cu pas, fără a omite niciun minut. Numai dacă ca n-a uitat pe nimeni, ne apucăm de listă. Am notat şi adresele câtorva prietene bune, sunt sigur că ele vor povesti totul despre cavalerii ei.

— E clar, numai că aş vrea să arunc mai întâi o privire pe strada Metra. Nu putem întrerupe căutarea maşinii parcate, mâine ar fi mult mai greu să mai aflăm ceva.

— Aha, ai o idee! bombăni Konrad. Ia-ţi ideea şi şterge-o pe strada Metra!

— Nu întârzii mult acolo, o jumătate de oră, nu mai mult.

— Păi, atunci du-te, ceasul e aproape două. Aşteptă! Tipul ăla de la atelierul fotografic, şi este clar că nu-i un prost, susţine că fotografia „Femeia cu mistreţul” era excelentă. Dimda n-a făcut-o doar pentru plăcerea sa, iar dacă ar fi fost tipărită în vreo revistă, colegii lui ar fi ştiut de asta. Poate a trimis-o la vreo expoziţie în străinătate?

Arnis ridică din umeri.

— Bine, executarea! Oricum, nu avem nimic concret. O să telefonez cuiva dintre specialiştii în arta fotografică. Trebuie să ştie cineva unde ar fi putut fi trimisă o asemenea fotografie! Poate că o mai putem găsi! Hai, duceţi-vă, duceţi-vă!...

Şi Bertulis cu Arnis ieşiră din birou.

Povestire în afara cadrului anchetei

Curând după prânz lui Žirak îi telefonă un cunoscut, administrator la Casa de cultură, care se ocupa ca amator cu cultivarea gladiolelor în grădina sa de dincolo de hipodrom şi-i plăcea să treacă pe la Žirak pentru consultaţii. Un tip extrem de agasant. Chipurile avea nevoie de flori, pentru a le oferi nu ştiu căror artişti. Telefonase peste tot, însă nimeni nu vrea să-i vândă. Este începutul lui Martie şi toţi păstrează florile pentru ziua femeii, când preţurile sunt cele mai mari. Žirak l-ar fi trimis şi el undeva, însă administratorul însoţea ansamblurile de dansuri în turnee prin Cehoslovacia şi Ungaria şi întotdeauna aducea de acolo ultimele lucrări de specialitate privind floricultura, pe care le împărţea cu Žirak.

De ajutat, desigur, putea, însă mai avea de făcut o grămadă de treburi în seră, care nu puteau fi amânate cu niciun chip. Administratorul era gata să vină chiar acum, însă Žirak îi promise că-i aduce el florile seara. Atunci va veni şi Mudite de la serviciu. Era încă ger şi nu putea lăsa cuptorul fără supraveghere.

De trei ori pe săptămână Mudite participa la nişte cursuri de croitorie, deşi Žirak încercase s-o convingă să renunţe la ele. Oricum, rochiile nu şi le va coase singură, iar copii nu aveau. Însă, după un timp, văzând că Mudite se supără, cedase. Treaba ei, n-are decât...

Cursurile se ţineau tot la două zile, însă uneori lecţiile se amânau, din care pricină Žirak sună la depozit şi rugă s-o cheme pe Mudite la telefon.

— Tocmai era pe aici, răspunse un glas foarte tânăr, de femeie, apoi auzi mai de departe de receptor: Hei, Mudite! La telefon! Peste un minut îi spuse că nu e în depozit, la rampa de cale ferată descărcau un vagon de marfă şi şeful o trimisese pe Mudite acolo să înregistreze marfa. Ce să-i spun, dacă apare?

— Spuneţi-i să telefoneze neapărat acasă.

— Bine! La revedere!

Conspiraţia era respectată ireproşabil şi meritul principal aparţinea prietenelor tinere. După ce se despărţise de Dimda,

Mudite sună la bază, află de telefonul lui Žirak şi sună acasă. Îi spuse că e încă la serviciu, dar că pleacă imediat.

Din cauza lui Karlis se jena să se întâlnească la Dimda, însă unul din prietenii lui Rudolf avea o vilă în apropiere de Riga şi le dăduse cheia. Rudolf se ducea mai devreme cu o oră, spărgea lemne şi făcea focul în cămin, pentru ca să înmoaie măcar florile de gheaţă de la geamuri.

— Preţuieşte, femeie, jertfa mea! Din cauza ta în curând voi avea reumatism în toate oasele!

— Curând se face primăvară, răspunse visătoare Mudite.

— Am impresia că totuşi Karlis bănuieşte ceva... Numai că e prea generos ca să facă aluzii.

— De ce-mi spui asta?

— Fiindcă îmi placi. Numai din cauza asta.

Rudolf îi îmbrăţişă umerii goi şi o trase spre sine.

— Ai vrea să nu ne mai întâlnim? Asta depinde, în primul rând, de tine!

— Va trebui să ne gândim.

— A, tu apelezi de pe acum la răspunsuri comode pentru tine! În glasul ei se simţea amărăciune.

— Ar fi putut trece o sută de femei prin camera mea, fără să-mi pese de Karlis, dar nu tu.

— Karlis n-are asupra mea niciun fel de drepturi. Aveam doar şaptesprezece anişori! Marea dragoste şi marile jurăminte! Nu ştiu nicio fată care la şaptesprezece ani să nu fi făcut asemenea jurăminte şi care, mai târziu, să nu fi călcat aceste jurăminte! Jocuri de copii, nimic mai mult, iar tu acum faci din asta Dumnezeu ştie ce problemă.

Înţelegând că mersese prea departe, Rudolf se apucă să o sărute pe Mudite. „Cel mai bine ar fi să isprăvesc cu povestea asta, dar nu pot, — se gândi el şovăind — e mai presus de voinţa mea.” Şi brusc simţi că-l urăşte pe Žirak, pe care nu-l văzuse niciodată.

— Dormi cu el într-un pat? întrebă el, însă Mudite sesiză la timp dispreţul din glasul lui şi imediat minţi:

— M-am mutat la etaj. I-am spus că nu mai pot suporta când se scoală de câteva ori pe noapte şi merge să încălzească sera.

— Şi a fost de acord?

— Mă îndoiesc că-l mai interesează ceva în afară de gladiole şi lalele.

— Atunci ai putea divorţa în linişte.

— Femeia are nevoie mai întâi de familie şi numai după aceea de bărbat.

— Păi ce familie mai e şi asta, fără copii?

— Nu-s eu vinovată. Şi hai să terminăm cu discuţia asta fără rost, rămân cu tine cât timp vei vrea tu, atâta-mi va fi de ajuns!

După această discuţie Mudite începu să-l viziteze mai des pe Karlis. Venea după serviciu, aducea ceva dulce, bea ceai şi, pălăvrăgea despre anii îndepărtaţi de şcoală sau despre viaţă la modul general. Dacă era şi Dimda acasă, îl invitau şi pe el, jucau loto şi se uitau la televizor. Apoi Rudolf o conducea politicos până la autobuz, primind pentru asta o sărutare pe obraz. În condica de prezenţă la cursurile de croitorie tot mai des apărea „abs” şi curând ea renunţă complet la ele, pentru că trebuia doar să meargă şi la vilă la Rudolf. Dimda spusese că în două luni spărsese o mie de metri cubi de lemne...

Administratorul clubului avea nevoie de o cantitate mai mare de flori. Žirak legă un snop întreg de narcise, deschise garajul şi începu să încălzească motorul vechii „Lade”, care mult timp nu porni, fiindcă nu mai folosise maşina din toamnă. Puse snopul pe bancheta din spate — în portbagaj florile puteau să îngheţe — şi ieşi în stradă.

Administratorul aştepta nervos în foaier. Florile le predă imediat controloarei de bilete, îi spuse să le împartă în buchete ca să ajungă pentru toţi artiştii, iar pe Žirak îl invită să meargă cu el la contabilitate după bani. Trebuiră să urce la etaj.

— Nu vreţi să vă uitaţi în sală? îi propuse administratorul, după ce rezolvară problema financiară.

— Nu prea am timp, încercă să obiecteze Žirak, căci teatrul nu-l interesa, iar asemenea seri literare cu atât mai mult.

— Akmene va cânta acum din cântecele sale. Aşa ceva merită ascultat, e uimitoare! Mai mult de dragul ei vin oamenii, în două ore toate biletele s-au vândut.

— Am văzut-o la televizor...

— Televizoru-i televizor! Aici ai ocazia s-o vezi în carne şi oase!

Din coridorul de la etaj câteva uşi dădeau în balcon. Administratorul întredeschise încet una din ele.

— Pe aici, şopti el. Aici e loja directorială.

Scaunele erau ocupate şi ei rămaseră în picioare la uşă. De aici se vedea jumătate din sala arhiplină, o parte din spectatori stăteau chiar lângă perete. Pe scenă un poet îşi declama versurile după nişte foi ferfeniţite. Declama monoton. Din când în când se desprindea de manuscris şi arunca o privire supărată reflectoarelor puternice care-l fixau. Poetul fu răsplătit cu aplauze politicoase.

„Este timpul să plec”, se gândi Žirak, însă în acel moment în spaţiul luminat păşi o femeie blondă, graţioasă, cu o chitară. Rochia ei decoltată, purpurie atingea scândurile murdare ale scenei.

Sala izbucni în ropote de aplauze furtunoase, femeia zâmbi timid, se înclină adânc de câteva ori. Administratorul îl înghionti pe Žirak.

Dinspre peretele opus se desprinse un om cu un aparat de fotografiat şi, apropiindu-se de scenă, făcu câteva fotografii. Blitzul funcţiona ca o mitralieră, chiar şi atunci când femeia începu să cânte.

Omul se înapoie la locul său, lângă perete şi se apucă să-şi pună uneltele de muncă într-o geantă de piele dreptunghiulară, pe care o ţinea în mâini...

Žirak simţi cum i se înroşeşte chiar şi ceafa sa rasă neted. Geanta o ţinea Mudite. Deşi în sală era semiîntuneric, Žirak o văzu destul de bine — jerseul mulat şi fusta verde închis cu bordură, acel surâs cunoscut care o făcea complet fetiţă şi pe care-l dăruia acum fotografului, când acesta o prinse de talie, ca să stea mai comod.

— Mai e mult până se termină? Glasul lui Žirak tremura, însă administratorul nu băgă de seamă acest lucru.

— Peste zece minute.

— Din păcate, nu mai am timp... La revedere!

Administratorul ridică din umeri şi se gândi jignit:

„Merită să pui perle în faţa porcilor? După ce că-i chel, mai e şi surd!” Cu glas tare nu spuse nimic. Dădu doar din cap.

Žirak mută maşina pe partea cealaltă a străzii şi se puse pe aşteptat. Din timp în timp oprea motorul şi atunci se auzea glasul cântăreţei, însă cuvintele răzbăteau cu greu prin geamuri şi nu puteau fi înţelese. Odată cu aplauzele din club se revărsară afară posesorii de maşini, care se grăbeau să încălzească motoarele.

Abia după un timp începu să se scurgă în stradă torentul de oameni îmbrăcaţi în paltoane de iarnă şi să se despartă în şuvoaie subţiri, distincte.

Mudite apăru ţinându-l de braţ pe fotograf, care ducea pe umărul drept geanta cunoscută deja de Žirak. Ei traversară strada, discutând aprins, despre ceva, şi porniră într-o anumită direcţie.

Žirak îi urmări de aproape, conducând maşina de-a lungul trotuarului îngust. Strada era plină de oameni, pietoni mulţi, se temea să nu-i piardă în mulţime. Dar nici să meargă încet nu putea, ar fi împiedicat celelalte maşini.

La cabina telefonică bărbatul aşteptă până când Mudite telefona, pe urmă porniră încet mai departe. La staţia de autobuz.

Žirak îşi dădu seama că dacă ar trece Dvina cu acel autobuz şi apoi ar lua altul, ar putea ajunge acasă.

Când, în depărtare, apăru autobuzul, bărbatul încercă s-o tragă spre sine pe Mudite, însă ea se desprinse râzând, îşi sărută vârfurile degetelor, apoi le puse pe buzele bărbatului şi sări în ultimul moment pe uşa din spate a autobuzului, care se şi închise imediat. Bărbatul ridică mâna şi-i făcu semn, apoi se întoarse şi trecu pe lângă maşina lui Žirak. „Arborând un zâmbet prostesc obişnuit”, se gândi Žirak.

Aşteptând să ajungă la colţ, specialistul în gladiole întoarse maşina, continuând să joace rolul de detectiv pe care şi-l luase.

Fără să treacă de cvartalul respectiv, fotograful coti spre uşa principală a unui bloc mare, de lângă o cafenea. Şi deşi Žirak opri doar cu câteva secunde mai târziu, nu reuşi să afle în ce apartament a dispărut bărbatul, întrucât zăbovi jos, temându-se să nu se pomenească faţă în faţă cu fotograful urmărit. Undeva,

sus, se auziră paşi, apoi. o uşă trântită şi totul se linişti. Žirak se repezi în sus, însă nicăieri nu se încuia uşa pe dinăuntru şi după nicio uşă nu se simţea mişcare. Apoi studie îndelung avizierul cu lista locatarilor, dar nu găsi nume cunoscute printre ei.

De la cel mai apropiat telefon Žirak sună la serviciu, la Mudite. Răspunse acelaşi glas tineresc:

— Mudite? Ce bine era dacă sunaţi cu câteva minute mai devreme! Numai cât a trecut pe aici şi a plecat acasă!

Žirak atârnă receptorul.

Până acum încă mai sperase că nu-i o poveste serioasă, ci doar un flirt întâmplător cu frecventare de spectacole, dar acum speranţa i se spulberă: prea îşi acoperea spatele. Trebuia să se decidă cum să procedeze şi să audă ce-o să spună Mudite însăşi.

Cu o răbdare bărbătească de nezdruncinat, Žirak ascultă pălăvrăgeala Muditei, cât a avut de lucru azi şi cum a obosit. Iar lui îi venea să-i strige: „Eşti o ticăloasă, ştiu tot!” însă se stăpâni, deocamdată ştiind prea puţine.

Seara, când Mudite se dezbrăcă înainte de culcare şi el îi văzu silueta mlădioasă, căreia de mult nu-i mai acorda atenţie, ba şi acum o băgă în seamă doar pentru că la acest bun al său atenta un hoţ, din nou îl cuprinse furia, însă şi de astă dată izbuti să se înfrâneze, raţiunea fiindu-i mai tare decât emoţiile, care, în ultimii ani petrecuţi în seră, i se tociseră de tot. Şi pentru ca ele să nu izbucnească din nou, ca un tăciune în cenuşă, îşi luă aşternutul de pat şi se mută pe divanul din camera de zi.

— Au anunţat că noaptea va fi geroasă, explică el. Trebuie să bag pe foc şi te-aş trezi...

— Bine, bine, se învoi Mudite. Numai să nu uiţi să-ţi iei şi cealaltă pernă!

„Uite că nu mai e nevoie să-l mint pe Rudolf. Dacă ar şti că eu dorm, ca mai înainte, împreună cu Žirak într-un pat, m-ar alunga şi poate mi-ar trage şi o palmă”, se gândi ea cu o mândrie ciudată pentru Dimda, deşi nu se simţea vinovată faţă de el, cum nu se simte vinovată nicio amantă care trebuie să se mulţumească cu clipele rare de dragoste şi care nu aşteaptă nimic bun de la viitor.

Žirak nu dormi toată noaptea: îşi făcu planuri strategice şi tactice. Chinuit de gânduri, se sculă într-adevăr de câteva ori şi se duse la cazan să mai arunce cărbuni. Ca un comandant de oşti încercat, Žirak se hotărî ca mai întâi să desfăşoare o recunoaştere amănunţită şi abia apoi să lovească în punctul cel mai slab al potrivnicului.

Răsturnă pe masă conţinutul genţii Muditei, însă nu găsi nimic compromiţător în ea. Apoi se uită la caietul-repertoar, poreclit în casa lor „cartea şnuruită”, care se găsea pe măsuţa de telefon. Niciunul din telefoane şi niciuna din adrese nu-i stârni suspiciuni. Pe toţi aceşti oameni îi ştia, deşi pe majoritatea lor nu-i mai văzuse de ani de zile. Erau şi însemnări vechi pe bucăţi separate de hârtie, însă erau însemnări cu scrisul său caligrafic, hotărât. Karlis Valder... Numărul de telefon şi adresa... Dar aceste notiţe le făcuse Žirak însuşi, numai că nu-şi aducea aminte când s-a întâmplat asta. A, da, era făcut bine atunci, înţepase cu peniţa pe unde nimerise, uite literele se împrăştiaseră ca nişte cai, care încotro... Nu, nici Karlis Valder nu-l putea interesa pe Žirak.

Rămânând fără nimic, cotrobăi în buzunarele paltonului ei, apoi se apucă să scormonească prin rufăria ei şi dădu peste un pachet mare, greu. Deznodând cu grijă sforile, desfăcu hârtia şi văzu arma uitată de Karlis Valder. A doua zi, când fusese mahmur, Mudite îl rugase să demonteze arma, însă fie că uitase pe urmă să o ducă, fie că Valder nu fusese acasă. Pesemne că această armă nu-l interesa deloc pe schilod, dacă nu dăduse niciun semn de viaţă! Žirak o împachetă din nou în hârtie şi o vârî în dulapul în care îşi ţinea Mudite tot felul de lucruri de croitorie şi broderie.

Dar, în general, cu arma lucrurile nu se întâmplaseră chiar aşa cum presupunea Žirak. La început, Mudite, nu o dusese intenţionat lui Dimda, înţelegând că acesta, mai devreme sau mai târziu, îşi va aminti şi atunci va trebui s-o caute pe Mudite sau măcar să o sune. Iar atunci când, la puţin timp, el o căută, uitară imediat de armă, iar după aceea avu loc ceva neprevăzut şi Rudolf o rugă pe Mudite s-o mai ţină la ea un timp.

Rudolf Dimda primise o înştiinţare să se prezinte la miliţie pentru reînregistrarea armelor de vânătoare. Punând în huse şi

luând sub braţ amândouă „I.J.”-urile, se duse la Asociaţia vânătorilor. În sala mică de şedinţe, care era folosită pentru examinare şi reînregistrare, se înghesuiau o mulţime de vânători, iar la birou stătea un miliţian cu părul negru, în uniformă de ofiţer, pe care Rudolf nu-l cunoştea. Muncea foarte conştiincios, examina în lumină ţevile, controla piedicile şi, ţinând arma în mâna întinsă, făcea mişcări bruşte ca să verifice dacă nu aveau cumva „luft”. La doi le refuză prelungirea autorizaţiei — n-au decât să meargă întâi la atelier să le repare, iar unuia chiar îi confiscă „Tikka” uzată.

Când îi veni rândul lui Dimda, miliţianul îi căută fişa de înregistrare, o compară cu permisul emis şi dând la o parte ambele documente se apucă de verificare. Dimda ţinea armele în stare perfectă, însă miliţianul, după ce-l cercetă cu privirea, le puse în colţ lângă cele confiscate.

— Unde-i a treia? întrebă. Avea ochii mici, pătrunzători.

„Ia te uită ce belea neaşteptată! Mă zboară imediat din asociaţie!” se gândi Rudolf şi făcu pe prostul.

— Numai două am! ridică mirat din umeri, ocărându-se în sinea sa cu cele mai grele cuvinte. De ce-a trebuit să tărăgănez atâta cu găurile alea? Doar Karlis are bormaşină, în două minute putea isprăvi totul! Ar putea minţi că găurile sunt date deja şi că arma atârnă pe perete? Până dimineaţă poate primi arma de la Mudite şi să pună totul la punct, dar dacă miliţianul îl obligă s-o aducă imediat? Dar dacă-i trece prin minte să meargă cu el acasă, ceea ce nu-i exclus? Armă neînregistrată şi încă dată spre păstrare unei persoane străine!... Afară din Asociaţia vânătorilor imediat şi pe vecii vecilor şi încă ar fi bine dacă ar scăpa măcar fără proces!

— Pe cuvânt de onoare că am numai două, se jură Dimda.

I se arătă fişa de înregistrare. În rândul de jos era notat uşor cu creion negru: „Fără marcă, fără număr, cal 12, pentru colecţie”.

— Valentin nu m-a înţeles bine! începu imediat să povestească Dimda, spunându-i colegului acestui miliţian pe nume. De mine, la magazin, s-a agăţat o bătrânică cu o puşcă de dinainte de potop. Ei, şi eu am adus-o aici, ca să mă lămuresc dacă îmi dă autorizaţie pentru colecţie. Eram gata s-o

cumpăr, dar pe neaşteptate bătrânică s-a aruncat la preţ, încât şi pentru un milionar ar fi fost scumpă! N-are decât să-l caute pe Rockefeller, mie nu-mi trebuie o asemenea vechitură!

— Adresa vânzătoarei?

— Nu ştiu, s-a suit în tramvai...

— Dar dumneavoastră unde locuiţi?

— Aici, în centru... În apropiere...

— Aşteptaţi puţin... Termin imediat şi, dacă nu aveţi nimic împotrivă, mergem împreună să văd cum păstraţi armele.

— În privinţa asta, la mine totul e în ordine. Armele şi muniţia le păstrez într-un dulap încuiat... Bine, aştept!

Ofiţerul semnă permisul abia acasă la Dimda, convingându-se că a treia armă nu-i în dulap şi că cartuşele sunt păstrate într-adevăr sub cheie, însă Rudolf nu era sigur că acesta nu va mai veni o dată pentru verificare şi de aceea o rugase pe Mudite ca, deocamdată, să nu aducă arma. Şi se tot gândea cum să învârtă legalizarea acestei achiziţii, pentru că nu voia să se despartă de tot de armă. Pentru fotografii arma era colosală.

Baza de mărfuri industriale, unde lucra Mudite, apăruse cu douăzeci de ani în urmă, exact la marginea oraşului. Pe atunci acolo erau doar lunci, păpuriş des, bun doar ca aşternut pentru vite, iar vechile gospodării cu grădini îngrijite erau atât de împrăştiate, încât cu greu se vedea una de alta, în schimb, prin faţa tuturor, se înălţa o perdea de pini. Construcţia se făcuse cu largheţe, ridicaseră o clădire cu depozite întinse pe cinci etaje, atât de mari încât s-ar fi putut păstra în ele şi dirijabile, construiseră şi o ramificaţie de cale ferată cu rampă, asfaltaseră staţia terminus de autobuz. Pasagerii acestei linii, cu puţine excepţii, erau doar lucrătorii bazei, orice străin ar fi fost imediat observat. Mulţi aveau în autobuz locurile lor preferate, pe care ceilalţi nu se încumetau să le ocupe. Dacă Žirak s-ar fi apucat s-o urmărească pe Mudite pe timpurile acelea, ar fi fost nevoit să se îngroape până la gât în pământ, însă şi aşa probabil ar fi fost observat. Acum însă el putu să-şi parcheze liniştit maşina în parcare şi „Lada” lui, între surorile ei galbene, roşii, albăstrii, deveni ceva atât de neînsemnat încât până şi copiii care-şi vârau nasul peste tot nu-i dădură atenţie. Într-un răstimp

necrezut de scurt baza se trezise înconjurată de blocuri albe cu opt nivele, magazine alimentare moderne, din ale căror butoaie galbene se vindea vara kvas şi bere, chioşcuri de flori, cafenele, oficii poştale şi ateliere pentru reparat obiecte de uz casnic. Fostele lunci dispăruseră sub cel mai mare cartier de locuinţe, în care urmau să locuiască, în viitor, o sută de mii de persoane. Blocurile crescuseră ca ciupercile: ieri nu aveau încă acoperiş, iar azi pe balcoane atârnau la aerisit aşternuturi albăstrii şi roz.

Din parcare Žirak vedea bine intrarea în clădirea administrativă şi porţile pe care intrau şi ieşeau camioanele. Uneori pe acolo ieşeau şi oameni, dar mai rar.

În seara următoare Mudite se dusese cinstit acasă, dar peste încă o zi se urcase într-o „Volgă" veche lângă intrare, care porni atât de repede că Žirak nu izbuti să-i noteze numărul: până să reuşească el să se strecoare din parcare, „Volga" era deja departe. Žirak spera să o prindă din urmă pe strada principală, însă „Volga" cotise pe undeva şi-i pierduse urma. Întorcându-se destul de târziu, Mudite povesti că a învăţat să coase mâneci.

Peste încă o zi Mudite se urcă în autobuz, dar nu în cel care o ducea acasă. Žirak o urmări de departe cu toată precauţia. Ea coborî la staţia până la care o condusese fotograful după spectacolul de la club şi dispăru pe o poartă mare. Žirak îşi vârî capul în casa scărilor, dar întârziind din nou, nu auzi nici paşii ei, nici vreo uşă care se închidea.

Nu-i mai rămăsese nimic de făcut, aşa că se urcă în maşină şi aşteptă. Îl iritau geamurile aburite ale maşinii şi, în afară de asta, nu-i dădea pace gândul la bulbii care încolţeau. Astăzi îi trecuse de la regimul rece la altul mai cald, însă scăderea bruscă a temperaturii putea influenţa creşterea. Enervat, plecă acasă, aruncă în cazan cărbuni şi întredeschise puţin trapa de ventilaţie. Se străduise să le facă pe toate repede, însă toate acestea, împreună cu drumul înapoi, îi luaseră o oră şi jumătate, şi se gândea că Mudite deja o fi plecat. Cu toate acestea se hotărî să mai aştepte, dacă tot se întorsese la locul de pândă.

Peste câteva minute, pe poarta mare ieşi Mudite cu fotograful. Îl ţinea din nou de braţ şi tot aşa se duseră la autobuz. Privind cum se sărută la despărţire, Žirak îşi dădu brusc seama că îi era totuna ce face acest bărbat cu Mudite. Constatarea îl ului şi

încercă să se convingă singur că nu-i aşa, că el era de fapt pregătit să vadă acest sărut şi de asta nu fusese şocat.

Când autobuzul plecă şi fotograful se întoarse acasă, Žirak trecu pe lângă el, ca să ajungă primul pe scară... Se sui mai sus şi ascultă, însă inima i se zbătea din cauza încordării şi-l împiedică să audă paşii. Încet, fără să facă zgomot, Žirak porni în jos şi de data asta reuşi să vadă uşa pe care intra fotograful. Žirak îşi lipi urechea de ea, dar nu se auzea nimic. Alunecă puţin şi, fără să vrea, apăsă pe clanţă. Balamelele scârţâiră şi se pomeni într-un coridor întunecos.

În pofida înfăţişării sale cam butucănoase, Žirak era departe de a fi un fricos, însă nu ar fi vrut să intre fără lumină în coridorul întunecos. Se duse la cel mai apropiat magazin de articole gospodăreşti şi cumpără o lanternă. Mergând pe lângă rafturi, se opri îndelung, uitându-se nehotărât la o cheie reglabilă grea, apoi rugă vânzătorul să i-o împacheteze bine.

Cu lanterna şi cheia reglabilă se întoarse în coridor şi traversându-l ajunse la cealaltă scară. Pe uşa de lângă ieşire atârna o tăbliţă: „Karlis Valder şi Rudolf Dimda”.

„Dacă Mudite ar fi intrat prin coridor şi ar fi ieşit prin curte, m-ar fi dus încă mult timp de nas, se gândi Žirak. Şi schilodul ăsta afurisit e totuna cu ei! O singură gaşcă! “

În aceeaşi seară Žirak se duse la părinţii Muditei. Cumpără un baton de ciocolată şi o sticlă de vin, pentru că problema pe care dorea s-o discute avea un aspect destul de delicat şi bătrânii nu trebuiau să simtă că el are de gând să divorţeze de Mudite.

Casa veche, de lemn, era reparată, pe ici, pe colo se vedeau câte puţin noile scânduri, însă duşumeaua din coridor scârţâia ca şi înainte. Pe sforile întinse în cruciş şi curmeziş în bucătărie se legănau scutece şi soacra se grăbi să elibereze o parte de masă, ca să aibă unde să-l aşeze pe dragul de ginere. Tatăl nu era acasă; de cum ieşise la pensie, se angajase paznic. Toată treaba lui era să se ducă să doarmă acolo şi, când te uiţi, ai şaptezeci de ruble pe lună. Iar de sărbători mai capeţi şi prime.

În cameră televizorul funcţiona, probabil că se transmitea un film, pentru că între dialoguri se auzea muzica. Apoi începu să plângă un copil, pe care se apucară să-l liniştească, şi curând după aceea adormi.

— Vilnis a ieşit cu câinele la plimbare, acu se întoarce... El o să bea cu plăcere un păhăruţ, dar eu nu pot, am tensiune...

„Da proşti mai sunt, într-o asemenea înghesuială să mai ţină şi un câine! Bătrâna însă e de acord cu orice, pesemne că nu are niciun cuvânt de spus în casă”, se gândi Žirak şi încercă să-şi amintească cum arată nevasta lui Vilnis, fratele mai mic al. Muditei. Nu, nu şi-o putea închipui în niciun chip, nu mai fusese de mult pe aici.

— Arnis a plecat pe mare...

— Ştiu, mi-a spus Mudite, era doar fratele ei preferat.

— Încolo nu-i nimic nou, trăim şi noi...

— Am o treabă cu dumneata, mamă. Trebuie cumva să mergem să trecem din nou casa pe numele meu... Žirak băgă de seamă că bătrâna. nu aude bine, de aceea vorbi mai tare: La început trebuie să mergi la miliţie, să-ţi faci ieşirea, apoi putem să ne ducem la notariat să încheiem actele de donaţie... Numai să nu uiţi buletinul... Când ne ducem îţi aduc eu aminte...

Aproape în aceeaşi clipă se deschise larg uşa de la cameră şi cea de la intrare. În uşa camerei apăru cumnata cu copilul în braţe — tânără, durdulie, cu o figură îmbufnată, ca întotdeauna. Purta un capot alb flauşat, în urechi cercei cu perle. Fără să-i spună bună ziua lui Žirak, ţipă la soacră:

— Dumneata, mamă, nu te încurca cu casa asta! Întâi trebuie să vorbeşti cu Vilnis!

— Asta aşa-i, asta aşa-i, se grăbi să încuviinţeze bătrâna.

În acel moment, ştergându-şi picioarele, intră fratele mai mic al Muditei — un bărbat cu umeri laţi şi şolduri înguste, cu părul negru dat peste cap. Numai pielea feţei nu mai era atât de fragedă cum şi-o amintea Žirak. Acum era gălbejită, plină de riduri.

De zgardă Vilnis ducea un baset de rasă cu medalie. Exact aşa cum şi-ar fi dorit întregul cerc de vânători. Un câine care se poate vârî în vizuină după vulpe sau raton, pe căprioară o goneşte încet, elanul se uită la el cu dispreţ şi pleacă la pas nu în salturi, ca de teama ogarului sau a copoiului, însă pe mistreţ un asemenea baset îl ţine pe loc până ajunge vânătorul şi-l doboară pe colţos.

Cu nervozitatea şi curajul caracteristice rasei, basetul se şi apucă să-l latre pe Žirak şi, poate, s-ar fi agăţat chiar de pantalonii lui dacă Vilnis nu l-ar fi înşfăcat de ceafă şi nu l-ar fi azvârlit în camera, în care imediat dispăru şi nevastă-sa.

— Salut! spuse Vilnis.

— Salut! Familia ta se măreşte nu din zi în zi, ci din oră în oră.

— Eu deocamdată nu sunt un impotent ramolit din care se scurge nisip.

— Dar la ce dracu mai aveai nevoie şi de câine? Aici şi-aşa nu ai unde să te învârţi.

— Datorită basetului, se omoară care mai de care să mă ia la vânătoare şi niciun deştept de intelectual nu suflă măcar când mă urc cu el în autobuz! Acum aduc acasă două porţii de carne — una pentru mine şi una pentru baset. Dar în ce priveşte înghesuiala, tu, Žirak, ai spus bine. E strâmt, strâmt pentru noi aici...

— Žirak a venit să discute în privinţa casei, interveni cu frică mama.

— Biiine, să stăm de vorbă. Intră în cameră!

— Da, da... trebuie să văd de ăla micu... — Şi bărbaţii rămaseră singuri.

Žirak presimţi că ceva nu-i în ordine.

— Ei, toarnă, cumnate, dacă tot ai adus! Vilnis îşi spălă mâinile şi le şterse îndelung cu prosopul care atârna lângă chiuvetă. Pe uscate e greu să vorbeşti!

Vilnis dădu peste cap paharul său de parcă ar fi turnat pe gât sirop de fructe, iar Žirak abia îl duse la buze şi imediat îl umplu din nou pe al cumnatului.

— Mudite şi cu mine ne-am gândit că e timpul să punem din nou casa pe numele meu, minţi Žirak gândindu-se că, oricum, urma să discute cu Mudite. Cheltuielile le suport eu şi pentru toate necazurile voi aranja un chefuleţ a-ntâia la o cârciumioară. Numai că va trebui să vă gândiţi unde să lăsaţi moştenitorul, fiindcă şi soţia ta — Žirak nu putea nicicum să-şi amintească numele ei, — trebuie neapărat să vină!

Vilnis bău al doilea pahar şi se încruntă.

— Eşti totuşi un nemernic, Žirak! spuse el impertinent. Familia noastră te-a ajutat când erai până la gât băgat în rahat? Te-a

ajutat! E un fapt! Mama a alergat o săptămână întreagă pe la notariat când ai avut încurcătura cu bătaia. Iar acum ai uitat chiar şi de ziua ei de naştere şi nici la sărbătorirea naşterii fiului meu n-ai binevoit să dai un semn! Asta se cheamă rudă, da?! Eşti un nemernic, mă, Žirak!

— Nici voi nu veniţi la noi! se oţărî Žirak.

— N-o mai las pe mama să meargă pe la notariate şi să facă tot felul ele combinaţii. Punct. Pentru că voi sunteţi nişte rude de nimic!

— Stai, aşteaptă... Păi, asta e casa mea, nimeni nu m-a ajutat cu un deget...

— Žirak, ştii bine că era cât pe-aci să omori un om, iar noi te-am scăpat atunci de proces. Dacă ai fi rămas cu casa, ai fi încurcat-o pentru mulţi ani! Iar această casă ţi-ar fi fost confiscată! Cât am mai alergat atunci pentru tine, cum i-am făcut mamei ieşirea de la noi şi intrarea la tine! Iar acum ai vrea s-o arunci în stradă?

— Ascultă, ce-i cu tine astăzi? Ce vrei de la mine?

— Păi, tu știi de ce nu m-au trecut pe mine la fabrică pe. lista pentru locuinţe? Pentru că *mutter* figurează la tine şi noi nu avem mai puţin de patru metri şi jumătate de persoană.

— Bine, dar măcar să fi sunat... într-o săptămână totul se aranja...

— Acuma e prea târziu. Şi pentru noi aici e strâmt. Ia-i pe bătrâni la tine! Etajul la tine nu-i terminat, bătrânul va aranja rapid cămăruţele alea. E încă un bărbat în putere. Nu-i nevoie să cumperi niciun fel de mobilă, iau cu ei şifonierul şi patul. Mama te va ajuta la grădină, cât despre bătrân ce să mai vorbim, nu există meserie în care să nu se priceapă! N-o să-ţi pară rău, o să te bucuri!

— Dar ştii tu cu câtă trudă am ridicat eu casa asta? Lui Žirak, de furie, îi tremurau până şi buzele. Păi, ştii tu cât am muncit ca s-o ridic până la acoperiş? Câte optsprezece ore pe zi! N-am ştiut nici de sărbători, nici de duminici ani în şir şi nici acum nu ştiu!

— Mie, unui muncitor, îmi vorbeşti tu de muncă?! Pădureţule! Vilnis sări în picioare, făcu o roată prin bucătărie şi se aşeză din nou. De muncit, se munceşte la fabrică! Aşa cum muncesc eu!

— Dar la ce te pricepi tu, muncitoruţule, când chiar şi clasa a opta ţi-a fost greu s-o termini?! Doar să împingi la tărăboanţă te pricepi! Vii la lucru şi ştii să faci pauze pentru fumat, iar apoi te plângi că câştigi puţin!

— Mama nu se mai duce la niciun fel de notariate! Punct!

Žirak se năpusti pe uşă afară, Vilnis îi strigă din urmă:

— Să nu-ţi pătezi nădragii de furie, muiere de bazar! Iar Mudite să nu vină pe aici, că şi pe ea o azvârl afară!

Avocatul, pe care Žirak îl ştia încă din anii de studenţie, ascultă foarte atent amara poveste, însă căscând şi punându-şi mâna la gură, — îl chinuia insomnia.

— Micuţul ăsta e pur şi simplu un prost! Ar fi putut să-ţi ia totul, până la ultima cămaşă! clătină din cap avocatul. Bucură-te că încă n-a obligat-o pe maică-sa să treacă casa pe numele lui! Şi-atunci, într-o bună zi, la poarta ta ar fi bătut executorul judecătoresc, ca să-ţi faci bagajele. Cum s-a terminat încurcătura ta, trebuia imediat să dai fuga la notariat şi să anulezi donaţia. Cu acordul persoanei căreia i s-a făcut donaţia, acest lucru este posibil. Şi, în general, de ce a fost nevoie să te bagi într-o asemenea afacere? Nu cred că verdictul s-ar fi pronunţat cu confiscarea averii.

— Soţia şi cu mine ne-am gândit — pentru mai multă siguranţă... încă de pe atunci aveam o mică neplăcere cu şofranul. Că mi-am construit casa cu mâinile mele, asta toţi vecinii pot declara... De la unii chiar am împrumutat bani pentru materiale... E înregistrat la notariat, se poate găsi... — începu să explice derutat Žirak.

— Toate astea nu ajută cu nimic... Casa ai donat-o. Şi cu asta — basta. Poate să-i promiţi acestei lichele o filodormă? se întrebă avocatul. Nu, mai bine nu-i promite. Unul ca el cum simte că miroase a bani, cum îţi taie beregata. Pricepi, el s-a obişnuit cu gândul că-i a lui casa. Puţin îi pasă că tu ai construit-o, că ai muncit. El consideră că ai prea multe bunuri şi că e chiar lăudabil să-ţi ia o parte din ele, prin asta îşi dovedeşte capacitatea intelectuală. Nu, Zigi, eşti pur şi simplu un prost! Cunoscătorul de legi chiar se enervă. Dacă bătrâna moare pe neaşteptate?

— Păi, să vezi...

— Ce să vezi? Nici n-ai ce să vezi! Casa ta o împart moştenitorii ei. Câţi copii are?

— Cel de-al doilea fiu e un om cumsecade. Marinar.

— Bine, chiar dacă el renunţă la partea sa, ţie cu soţia vă rămâne doar o treime, dar mai este şi tatăl...

— La dracu! La ce-mi foloseşte mie discursul tău de înmormântare?

— Păi, eu vreau ca tu să-ţi cântăreşti în mod serios situaţia. Ţi-aş da un sfat foarte simplu. I-ai pe bătrâni la tine, altă ieşire nu ai. Când se vor despărţi de licheaua aia, le va trece frica şi bătrâna, din bunătatea inimii, îţi va înapoia casa. Din câte înţeleg, e o femeie cinstită...

— Fără îndoială! Pentru bătrâni garantez! Dar mă gândesc aşa, continuă Žirak după o tăcere. Poate aştept până se întoarce de pe mare fratele cel mare şi să adun atunci consiliul de familie?

— Şi ce-o să dea asta? Atâta timp cât bătrânii sunt cu licheaua aia, nici pâs n-or să zică. Se tem de el, dar îl şi iubesc, probabil. Fiica, desigur, nu le e nici ea străină, atâta doar că pentru fiu asta e singura şansă să iasă la lumină... Fă cum ştii, eu nu te sfătuiesc să amâni!

— Dar înţelege-mă, pentru mine grădina e totul... Dacă îmi iau grădina şi sera, nu mai sunt nimic. Când văd straturile năpădite de buruieni nu pot dormi.

— Pe un poet l-ai putea înmuia, un jurist se conduce după legi. De ce nu vrei să-i iei pe bătrâni la tine? Crezi că nu te-ai putea înţelege cu ei?

— N-am spus aşa ceva.

— Ce mai ai de câştigat? Ghiceşti în zaţul cafelei să nu iasă mai rău?

Muditei Žirak îi spuse că pe drum a trecut pe la bătrâni. Cinci plus. câinele sunt, desigur, cam înghesuiţi şi că el se gândise că bătrânii ar putea să se mute la ei. Măcar pe timpul verii.

— Zigi, eşti groaznic! exclamă Mudite. Ai vrea ca tata să-ţi construiască gratis etajul, iar mama să-ţi plivească grădina din zori şi până în seară!

Ea uitase deja ce înseamnă să întinzi seara patul pliant şi toată noaptea să auzi cum picură apa din robinet.

Dându-se drept un om care ar dori să facă schimb de locuinţă, Žirak află de la administraţia locativă că, în afară de Valder, în apartamentul zece mai locuieşte un oarecare Rudolf Dimda, divorţat, care lucrează la „Fotoreclama”.

Şi deşi nu mai avea niciun sens să-l mai urmărească, totuşi de câteva ori se mai ţinu după fotograf.

Şi imediat se întrebă: ce vreau de la Dimda? Răspunsul părea convingător: voia să afle cât de profunde sunt simţămintele care-l legau pe fotograf de Mudite şi ce planuri de viitor are Dimda, vrea să se căsătorească sau doar să se întâlnească cu ea ca până acum. Žirak înţelegea că poate ar fi cazul să explodeze, să-l lovească în mutră, să intre în el cu maşina într-un loc mai ferit, să se răzbune pentru jignirea că-i luase nevasta, pentru coarnele care i le pusese, însă nu, în general, pe el nu-l atrăgea scandalul. Dacă ar fi fost posibil, Žirak s-ar fi apropiat şi l-ar fi întrebat prieteneşte, este serioasă chestia cu Mudite, sau numai ca să-şi omoare timpul.

Mudite, nebănuind că soţul ştie totul, se întorcea din nou târziu şi povestea că a avut mult de lucru sau despre cursurile, care, se spune, că se vor prelungi încă două, luni. Deşi îl iritau minciunile astea, Žirak era mulţumit cu faptul că ştie adevărul şi că în orice moment îi poate azvârli în faţă: „Îţi pot spune unde au loc cursurile astea şi cine predă acolo!” Şi numai văzându-i silueta graţioasă se simţea el însuşi mai bătrân. Asta îl chinuia. Încerca să stabilească când avusese loc înstrăinarea lui, de ce nu-l mai atrage acest trup şi nu putea să-şi amintească în niciun chip unde se produsese cotitură. Rămânea să se mulţumească doar cu concluzia că din păcate aceasta avusese loc. Se străduia să nu stea în preajma Muditei când ea venea „de la serviciu”, dispărea în seră, revenea când era chemat la masă şi din nou dispărea. „Poate ar fi bine să vorbesc deschis cu ea? se gândea el. Dar ce ştie ea? Fotograful ăsta în pat... În pat nu se spune adevărul!”

Umblând prin seră, care se umpluse toată de flori înflorite, se bucura că măcar problema cu mutarea bătrânilor se mişcase din loc. Pentru mutare se hotărâseră să folosească zilele libere de la începutul lunii mai. Vilnis se şi înţelesese să-l ajute băieţii de la fabrică, Žirak trebuia doar să le asigure masa şi băutura.

— Mergem toată ceata, ca să nu pierdem mult timp cu bulendrele. Apoi halim şi pilim cum trebuie. Oficial! N-are decât zgârie-brânză ăsta să pună la bătaie o ladă de vodcă, altfel îi dăm una între ochi! Odată ce-a promis că pune la bătaie, n-are decât să ne-o asigure! Cam aşa şi-a recrutat Vilnis câţiva voluntari din brigada sa.

La sfârşitul lui martie îl sună pe Žirak o prietenă din tinereţe. El îşi mai aducea aminte de ea numai datorită numelui neobişnuit — Ester. Cândva, între ei se înfiripase o poveste de dragoste scurtă, dar furtunoasă. De unde o fi luat oare numărul lui de telefon?... Îi spuse că e de-a dreptul disperată. Trebuia să meargă la o nuntă, iar cotoiul ei iubit îi stricase buchetul pregătit. Probabil că vecinii de apartament îl stropiseră cu valeriană. Şi nu mai avea decât o singură oră până pleca trenul.

Žirak rămase mut de uimire văzând o femeie graţioasă, elegantă, cu pantofi cu tocuri înalte şi cu buzele date cu ruj sidefat. Anii parcă nu putuseră s-o schimbe.

— După calendarul suedez, pe treizeci şi unu îmi serbez onomastica, îi spuse, zâmbind, la plecare Ester. De onomastică nu se fac invitaţii! Eu locuiesc acum singură. Fiica s-a măritat, fiul s-a însurat. Doar nepoţii mă mai terorizează uneori, dar nu le dau voie să-mi spună bunică, încă nu m-am maturizat pentru aşa ceva.

În ultima zi a lunii martie, Žirak se bărbieri, se puse la patru ace mai ceva ca prinţul de Wales. Se întoarse pe la patru dimineaţa, strălucind şi satisfăcut. Să mai arunce oare nişte cărbuni? Butonii de argint cu monogramă scânteiau ca nişte stele când arunca cu lopata.

Dimineaţa, Mudite auzi, fără să vrea, discuţia lui la telefon, care o puse pe gânduri.

— Bună dimineaţa, draga mea... Ce planuri ai pentru azi? Aha! Bine, mergem!

CAPITOLUL UNSPREZECE

Azi pe fiecare stradă şi în fiecare curte sunt maşini parcate permanent. Înainte vreme, omul îşi cumpăra un „Moskvici” şi pe urmă, cu cererea în mână şi disperarea în inimă, se pregătea să aştepte cu anii în anticamera de audienţe a Comitetului executiv sau să scotocească în toată lumea, numai să găsească pentru maşina sa măcar un garaj de scânduri, fie şi unde a înţărcat dracul pruncii, loc până la care mergea şi câte două ore cu trenul. Maşină fără garaj părea atunci ceva de neimaginat, de neiertat şi de condamnat. Astăzi, când se ştie că nu sunt garaje şi nici n-or să fie, garajul apare ca un lux de prisos. Cei care nu au garaj ţin maşina lângă casă. Ei merg cu maşina des şi folosesc confortabil capitalul investit în ea, devreme ce mai mult de cinci ani caroseria „Ladei” nu rezistă nici cu garaj, nici fără garaj. Fiecare asemenea posesor de maşină are un loc în curte sau pe stradă, care se vede pe fereastră şi un sistem de alarmă antifurt în patru faze. Un asemenea loc obişnuit are şi la serviciu, pentru că cine se mai înghesuie în tramvai dacă maşina tot rugineşte stând degeaba acasă?

În asta îşi pusese speranţa şi Arnis când, despărţindu-se de Bertulis în faţa uşii lui Valder, coti în coridorul întunecat, ca să iasă pe strada Metra. Ieşi exact în clipa în care ar fi ieşit şi cel care trăsese. Numai că de atunci trecuseră douăzeci şi patru de ore. Erau puţine maşini parcate, exact cele care stau tot timpul parcate aici. Nu era ca ieri, după ziua de muncă, când toate maşinile se îngrămădesc, fiindcă oamenii vin în centrul oraşului după cumpărături, sau la cinematograf, sau cu treburi, iar marginile străzilor sunt pline de maşini şi unii sunt nevoiţi să se oprească aici, pentru că acolo unde au treabă este imposibil să găsească loc pentru parcare. Oamenii merg câte un cvartal sau două pe jos, mai încearcă să dai de ei! Şi ce poate observa un om care şi-a parcat maşina şi aleargă aiurea? Nimic! Însă cetăţeanul care şi-a lăsat maşina aproape de locul unde lucrează, nu uită ca din când în când să-şi arunce privirea la

mijlocul de transport personal. Dacă pe neaşteptate „portarii” îi demontează ceva? Sau vreun ştrengar desenează cu cuiul un drăcuşor?

Trecând prin coridor, Arnis coborî şi smuci brusc uşa de la intrare, care se deschidea înspre interior. Aproape că trase pe scară o femeie cu basma în carouri, care, pesemne, se sprijinea de ea. Se scuză şi porni pe strada Metra străbătând coada care se formase la sfârşitul pauzei de prânz în faţa micii cafenele, de unde puteai cumpăra pateuri.

Maşini erau într-adevăr puţine. Arnis nici măcar nu încercă să găsească imediat pe proprietarii lor — asta i-ar fi luat prea mult timp şi se gândi că nu-s chiar toţi de pe aici.

Scoase o agendă şi, ocolind „Ladele” şi „Volgile”, începu să le noteze numerele. Aşa ajunse de la un capăt la altul şi mai notă şi pe cele de pe strada următoare. Mâine, tot pe timpul ăsta, va veni şi va şterge de pe listă numerele întâmplătoare. Şi atunci îi vor rămâne doar cele permanente. Prin serviciul circulaţiei va afla adresele proprietarilor, iar pe seară, în două ore, va trece pe la ei şi, poate, va reuşi să afle ceva. Şi de ce n-ar avea noroc? Unii câştigă chiar la loterie. Despre cele întâmplate, cu siguranţă, se vorbeşte acum în tot raionul, aşa că îţi poţi aminti. Poate că tocmai în acest moment careva povesteşte: „S-a tras în plină zi... Iar eu lucrez chiar alături... încă nu l-au găsit, mi-e şi frică să mai merg la serviciu!”

Pe drumul de întoarcere Arnis văzu cum coada de femei se năpusteşte în cafenea, iar de acolo încep să iasă una câte una cu pachete mari. Ies, trec strada şi intră la frizerie...

Şi deodată îi fulgeră în minte. Cel care trăsese trebuise, de asemenea, să-şi taie drum prin coada de la cafenea. Nu poţi ieşi pe poarta principală fără să dai de coadă.

Majoritatea amatoarelor de pateuri plecaseră deja satisfăcute, însă la tejghea mai rămăseseră încă trei-patru cumpărătoare şi pe uşă mai intrau altele, aşa că Arnis se hotărî să nu mai aştepte. O chemă pe vânzătoare într-o parte şi-i arătă legitimaţia de serviciu.

— Cine cumpără de obicei de la dumneavoastră?

— Cine are nevoie de pateuri calde, gustoase, ăia cumpără! Eu nu-i cunosc.

— Chiar pe nimeni?

— Ei, nici chiar aşa... În general, sunt cam aceiaşi... De prin partea locului... Frizeriţele şi coafezele vin la mine că şi eu dau fuga la ele să mă pieptăn sau să-mi fac manichiura... De la galanterie... După faţă le ştiu pe toate vânzătoarele şi ele pe mine. Uite acolo, după colţ, e un atelier de cizmărie de unde vine lucrătoarea care primeşte comenzile... Pateuri ca la noi nu mai găsiţi în toată Riga! Gustaţi şi n-o să doriţi nici să le cântăriţi, nici să le trimiteţi la laborator!

— Dar acum cine stau la rând, coafezele?

— Nu, astea sunt de la atelierul de confecţii. Eu încă nu am terminat pauza de prânz, iar la ele pauza abia a început, aşa că tropăie pe stradă. Ele lucrează, uite colo, peste drum. Spuneţi mai repede ce vă trebuie, că mă aşteaptă...

Peste zece minute Arnis se afla deja în camera meşterului, despărţită printr-un glasvand de restul atelierului, o încăpere mare dreptunghiulară, pe mijlocul căreia se întindea o bandă rulantă cu tuburi de neon atârnând în jos deasupra ei. Pe ambele laturi ale benzii huruiau maşinile de cusut. Ca de obicei într-un atelier de croitorie cu tuburi de neon, în aer pluteau fire de praf, care străluceau argintiu. Lucrătoarele, fără să ridice capetele, luau repede din cutiile de plastic, care alunecau pe lângă ele, bucata croită şi tot atât de repede o puneau înapoi, îndată ce făceau cusătura necesară.

Şi doar la automatul de cusut nasturi, exact ca un cocoş printre găini, trebăluia cu o şurubelniţă un mecanic, singurul bărbat într-o asemenea împărăţie de femei, într-o cămaşă albă ca zăpada, cu cravată şi haină maro.

— Cum era îmbrăcat? întrebă Arnis.

Amândouă femeile ridicară din umeri. În sfârşit, cea mai în vârstă se încumetă:

— Că era îmbrăcat, asta-i precis, nu era gol!

— Hai, mai încercaţi o dată să vă amintiţi! Cu palton? Cu scurta? Cu haină?

— Nu era nici prea înalt, nici prea scund, altfel ne-ar fi sărit în ochi. Noi stăteam chiar la uşă, el a trebuit să treacă printre noi. Pălăria era aşa, din cele mai obişnuite.

— Da, da... Pălăria, şi eu am observat-o, se lăudă cea mai tânără, aproape o fetiţă.

— Avea ceva în mână? stărui Arnis.

— Un geamantan de pânză. Partea de sus şi părţile laterale erau din piele artificială, cu nişte încuietori mari strălucitoare...

— Cromate, interveni cea mai tânără.

— Da, cu nişte încuietori mari cromate, iar laturile erau de pânză. Cu nişte pătrăţele mici, negre şi roşii. Se pare că şi la noi „Somdaris” face aşa ceva, se văd destul de des pe stradă.

Altceva despre bărbatul care ieşise pe poarta mare de lângă cafenea la ora trei Arnis nu putu afla. Martorele nici măcar nu putură să-i spună vârsta aproximativă, pentru că nu-i văzuseră faţa.

Ieşind, bărbatul cotise la dreapta şi se depărtase liniştit.

Un om cu un geamantan, exact cu puţin înainte de trei. Câte apartamente pot fi pe scară acolo? Zece? Bine, să zicem chiar douăsprezece! Fie şi cincisprezece! Va trebui, desigur, să treacă pe la toate să clarifice, să întrebe. Aţi avut ieri un musafir? La cât a plecat? Aha, aproximativ pe la trei? Mulţumesc! Unde locuieşte? Are geantă de sport sau geamantan?

În timp ce Karlis Valder examina fotografiile femeilor — ele fuseseră mărite până la dimensiunile unei cărţi poştale — privirea lui Bertulis rătăci prin cameră. Chiar la mijloc se afla un televizor mare, color. Când intrase Bertulis, era pus în funcţiune şi aşa şi rămăsese. Valder oprise numai sonorul, ca să nu-i incomodeze când discutau. Când nu se aude acompaniamentul muzical, cântăreţii arată foarte grandilocvenţi cu gesturile şi mişcările corpului. Pe biroul acoperit cu un carton gros, verde, se vedeau instrumentele lui Valder. Bertulis îl întrerupsese de la lucru. În locul cel mai vizibil se găsea o cutie cu cârligele metalice de aceeaşi mărime, pesemne piese pentru vreo broşă sau salbă. Cutia de carton cu bucăţi şlefuite de chihlimbar, nicovala mică, montată pe o buturugă mică, rotundă, cleşti de diferite forme şi patenţi pentru îndoirea foliei şi a arculeţelor de alpaca, şurubele mici, un set de burghie mici şi o bormaşină stomatologică cu acţionare delicată. Totul într-o anumită ordine, totul la îndemână.

În colţul cel mai îndepărtat al camerei, despărţit parţial de un şifonier cu patru uşi cu furnir lucios întunecat, era un pat strâns. Dacă nu ar fi existat diplomele de onoare de deasupra biroului, pentru lucrările prezentate sau pentru succesele la fotbal, pereţii ar fi arătat goi, iar camera parcă nelocuită.

Bertulis stătea pe unicul scaun. Karlis în cărucior. Karlis se dusese la fereastra mare, unde era mai multă lumină şi sorta fotografiile, pe care le primise, în două teancuri. Bertulis se duse lângă el. Pe fereastră se vedea strada principală cu viaţa ei clocotitoare, zdrăngănitul tramvaielor şi fâşâitul autoturismelor: enervantă în special când la intersecţie se aprindea lumina verde şi mulţimea de maşini se năpustea scrâşnind înainte.

— În regulă, spuse Valder. Pe astea cinci le-am văzut. Asta — continuă uitându-se încă o dată la ovalul perfect al feţei cu gene prelungi — venea numai să se fotografieze. Şi asta mică tot aşa, dar nu-i ştiu numele. Îl obliga pe Dimda să iasă din cameră când îşi schimba rochia sau bluza pentru etalare. Celelalte, de obicei, îi spuneau să nu se zgâiască.

— Înseamnă că avea cu astea trei relaţii intime?

— N-aş vrea să le vorbesc de rău... Ar fi lipsă de tact din partea mea...

— Noi trebuie să descoperim ucigaşul.

— Vă amintiţi halatul lui Dimda? Atârnă în cuier lângă sobă. E atât de moale, pufos... Gri cu buline argintii. Fusese trimis cuiva tocmai din Argentina, iar Rudolf l-a cumpărat cu bani grei. Apoi se lăuda că unul ca ăsta nici împăratul nu are.

— Nu-mi amintesc. La examinarea camerei aproape că n-am participat.

— Ce aş putea gândi eu dacă le-am văzut pe femeile astea în bucătărie sau pe lângă toaletă îmbrăcate numai în acest halat? Dimda nu iubea pe niciuna din ele. Eu îl dispreţuiam din cauza asta şi chiar şi acum îl mai dispreţuiesc.

— Dar ce spunea Dimda însuşi?

— Spunea că într-un fel e un prost, că fură de prin vecini. Şi cineva îl va atinge odată la ceafă.

— Asta o spunea serios?

— Parcă da. Uite, această Elita — şi Valder întinse fotografia unei femei în costum de baie cu buline — a fugit la mine să se ascundă. În acelaşi halat, cu hainele la subsuoară şi pantofii în mână, abia mai respirând de frică. Îmi făcea semne să tac. Era măritată. Şi de câte ori suna cineva la uşă se ascundea, mai ales...

— Când a fost asta?

— De mult. Astă toamnă. Sau la începutul iernii?

Bertulis se uită la notiţa de pe spatele fotografiei.

Elita Zaskevic. Se fotografiase de nenumărate ori, ultima dată în decembrie.

— Nu s-ar putea să fi fost în decembrie!

— Nu. Mai devreme. Poate să fi fost şi în decembrie. Când venea câte cineva, mă străduiam să nu mă amestec şi să nu se împiedice de mine. Uneori Dimda mă chema el însuşi. Cel mai adesea trebuia făcută cafeaua, pentru că era un fotograf excepţional, uneori era nevoie să-i pozeze cu orele, până când făcea fotografia pe care o dorea. Atunci stăteam în pauze şi beam cafea. Altă dată veneau aici să se uite la televizor, dacă era un program interesant. Pe cât de bun era cu mine — un asemenea vecin bun n-o să mai am eu — pe atât de mârşav se purta cu femeile! — în ochii lui Valder licări mânia. — Credea că toate femeile sunt create numai ca să te distrezi cu ele! E adevărat că le minţea şi le promitea dumnezeu ştie ce. O dată mi-a spus că-i sunt suficiente doar zece minute de minciuni frumoase. Pentru oricare din ele. Trebuia ca odată şi-odată să-i vină şi lui răsplata pentru aceste minciuni, nimic nu ţine o veşnicie sub soare!

Bertulis vârî fotografia în buzunar, dar nu se gândea încă să plece.

— Lui nu i-a fost dat să înţeleagă ca dragostea trebuie să fie sfântă, continuă Valder cu ardoare. Nu înţelegea că de dragul iubirii te poţi jertfi. Pentru el dragostea era doar atunci când scârţâia patul! E dureros! Dragostea nu-i trezea simţăminte înalte, la el...

— Spuneţi-mi, în afară, de arhiva pe care am luat-o**,** mai avea ceva de felul ăsta Dimda?

— Cred că nu. Valder deveni dintr-odată precaut, iar lui Bertulis i se păru chiar că exagerat de mult.

— Poate a ascuns anumite negative sau le-a distrus?

— Nu cred.

— Aţi avut ocazia să vedeţi o fotografie în care apărea o femeie cu un mistreţ?

— Nu. Sigur nu!

— Pe femeie o cheamă Mudite. Fotografia nu o avem, însă în curând o s-o obţinem. Mudite... încercaţi să vă amintiţi...

— Cum să-mi amintesc dacă aud pentru prima oară numele ăsta?! răspunse tăios Valder.

Cu aceasta discuţia luă sfârşit şi inspectorul Bertulis îşi luă rămas-bun. Coborând pe scară, se hotărî să o caute mai întâi pe Elita Zaskevic. Fie să meargă la ea la serviciu, deşi era destul de târziu, fie direct acasă...

Povestire în afara cadrului anchetei

— Nu fi proastă! stăruiau colegele de serviciu. Dacă vrei să-l ţii. trebuie să acţionezi! Niciun bărbat nu spune de bunăvoie: vreau să mă însor cu tine! Dacă spune asta atunci este meritul femeii. Bărbaţii trebuie puşi în faţa faptului împlinit şi doar atunci deschid gura!

— Asta n-ar fi cinstit, obiectă Mudite.

— Vrei să pună mâna pe el alta?

Câte puţin, în şifonierul lui Rudolf Dimda începură să se adune hainele Muditei. La început apăru un halat, apoi o cămaşă de noapte, după acestea urmară o rochie, bluza şi pantofii de zile mari.

Rudolf se nelinişti, dar se străduia să nu arate, ca să nu o jignească pe Mudite. Paula nu mai rezistă mult, trebuie cineva să aibă grijă de gospodărie. Şi tot cugeta cum s-o lege mai mult pe Mudite fără să se încarce cu obligaţiile unui cap de familie, deşi înţelegea că orice iniţiativă, în care drepturile nu sunt contrabalansate de obligaţii, este de la început sortită eşecului.

Şi Karlis ajuta la întinderea cursei. La început propusese ca el să se mute la Paula, pentru ca Rudolf şi Mudite să-i ocupe camera, dar când Rudolf refuză categoric un asemenea dar de

nuntă, lui Karlis îi veni o nouă idee. El examina podul, în care gospodinele întindeau rufele la uscat, şi găsi că podul este înalt şi are mult spaţiu liber. Apoi, fără să spună nimănui nimic, invită un constructor cu experienţă ca să vadă dacă s-ar putea construi acolo un atelier şi cam cât ar costa. Constructorul merse cu metrul în mână, se târî pe la căpriori, ciocăni cu degetele sale osoase coşul, şi se tot mira cum de un pod ca ăsta n-a căzut sub ochii vreunui pictor, căci lumina cădea în el de sus, direct din lucarnele de pe acoperiş. Făcând doi pereţi şi duşumea, ar ieşi un atelier cu puţin sub normă, însă nu ar împiedica gospodinele să-şi întindă rufele la uscat şi nu mai era nevoie să se solicite aviz de la inspectorul tehnic, pentru ca acesta să nu facă obiecţii.

Dar când Valder se duse cu cererea în mână la administraţia locativă, acolo mai era o cerere. O depusese un pictor cunoscut, căruia se pare că-i vânduse sau dăruise această idee tocmai constructorul invitat de Valder.

— Ei i-ar fi strâmt cu Rudolf într-o singură cameră, explică la administraţie această idee a sa. Rudolf are nevoie să lucreze undeva. Pentru chihlimbarul meu e şi aşa loc destul. Atelierul îi va reveni lui Rudolf, dacă ne apucăm de pe acum să facem actele. Eu, ca invalid am prioritate!

Pe scurt, se apropia cu repeziciune momentul în care Rudolf trebuia să se hotărască.

Dar ce va spune Sigita, când va afla că tăticul s-a căsătorit din nou? Adolescenţii sunt atât de sensibili şi necruţători. Mai bine să-i spună dinainte, decât să o pună în faţa faptului împlinit.

Rudolf se duse s-o, viziteze pe Sigita, sperând că Cilda nu va fi acasă, dar se întâmplă invers — Cilda curăţa cartofi la bucătărie, iar Sigita doar ce plecase la repetiţie la cor.

Cilda aduse imediat discuţia despre bani.

— Cincizeci de ruble pe lună! Ce mai poţi cumpăra azi cu. cincizeci de ruble? ţipă ea şi Rudolf înţelese că din nou va izbucni scandalul.

— Unele haine i le mai cumpăr..:

— Da, da... îi azvârli uneori câte o copeică copilului tău.

— Nu-ţi cer să hrăneşti copilul, e suficient, că o îmbraci şi o speli... Dar nu am de gând să te întreţin şi pe tine. Unei fete de

clasa a cincea două burse studenţeşti îi sunt de ajuns şi-i mai şi rămâne.

— Pe mine nu-i nevoie să mă întreţii, eu câştig!

Era limpede că Cildei nu-i ajungeau banii. Cu neghiobia şi nepriceperea ei de a duce gospodăria, cu nevoia ei de a fi tot timpul în societate şi în centrul atenţiei, cu indiferenţa ei absolută faţă de propria casă şi de traiul zilnic, se putea să-i ajungă mijloacele materiale?!

— Dacă o să-i cumpăr eu haine Sigitei ar fi mai ieftin pentru tine... Eu doar lucrez în comerţ. Uite, dacă mi-ai da pensia alimentară, să spunem, pe şase luni înainte...

— Atunci n-ar mai trebui să cheltuiesc nimic, termină în locul ei Rudolf şi râse caustic? Ai fost destul de mult timp soţia mea şi, cu siguranţă, de dragul Sigitei aş mai duce şi acum această povară, dacă n-aş fi obligat să-ţi dau mai mult de trei ruble deodată!

— Mă dezgustă zgârcenia ta!

Rudolf ar fi vrut să spună ceva foarte usturător.

— În schimb tu ai prieteni foarte largi la mână. Pe unul l-am văzut, locuieşte pe lângă mine. E vizibil că învârte banii cu lopata, odată ce i-a dat mână să transforme pentru el costumele mele!

Rudolf înţelese că şi-a atins ţinta: faţa de obicei palidă a Cildei, se congestionă.

— Afară! şuieră printre dinţi Cilda, în aşa fel încât nici buzele nu i se mişcară. Afară şi să nu mai vii niciodată aici. Pe uşa asta nu mai intri!...

Era deja întuneric, dar în sala de festivităţi tot mai repetau sfârşitul unui cântec. Rudolf se aşează pe o bancă în faţa şcolii, îşi aprinse o ţigară şi se pregăti să aştepte. Peste o jumătate de oră i se alătură un tătic blajin. Apărură două mămici. Vorbeau în faţa uşii, apoi începură să se plimbe de colo-colo pe aleea întunecată, pe care albeau pete de zăpadă.

Rudolf o văzu pe Sigita când ieşi împreună cu alte fetiţe, însă în prima clipă înlemni şi se repezi înapoi în şcoală, ca şi cum ar fi uitat ceva. Apoi continuă să aştepte liniştit. Ceilalţi corişti, împreună cu părinţii care-i aşteptaseră, se risipiră. Trecu şi

profesorul de muzică, un om în vârstă, care mai încerca încă să se ţină îngrijit şi drept. Sub braţ îşi ducea cutia cu vioara.

Rudolf se ridică şi se îndreptă spre uşă. O uşă mare, dublă, de sticlă, prin care se vedea foaierul şi scara care ducea în jos la garderobă.

— Sigita... — Rudolf îi atinse uşor umărul.

— Lasă-mă...

— Scoase batista...

Fetiţa se smulse şi, înghiţindu-şi lacrimile, fugi în stradă, în întuneric. Rudolf o ajunse din urmă, o prinse zdravăn şi o strânse la pieptul lui. Prin paltonaş se simţea cum tresaltă trupşorul ei slăbuţ.

— Sigita, scumpa mea...

— Tăticule, vino înapoi la noi!... Şi se uită la Rudolf cu ochii ei mari, plânşi. Privirea ei căuta mântuirea. Mamei îi este rău... îi este foarte rău... — Şi fetiţa izbucni din nou în plâns. Pe ea n-o iubeşte nimeni, numai eu...

Rudolf ar fi vrut să-i explice de ce nu se poate întoarce, ar fi vrut să-i spună că mama nu doreşte aşa ceva, dar îşi aminti de Sigita când era micuţă de tot, cum lipăia prin cameră cu picioruşele ei desculţe, îşi aminti de mânuţele care-l aşteptau întotdeauna lângă uşă să i se încolăcească în jurul gâtului, îşi aminti de primul an de şcoală, când Sigita venea să-şi facă lecţiile la el şi nu la Cilda, — şi toate explicaţiile i se înţepeniră în gât...

CAPITOLUL DOISPREZECE

Telefonul de pe biroul locotenent-colonelului Konrad Ulf sună rar şi încet de parcă n-ar fi vrut. Ulf privi spre el cu plăcere — toată după-amiaza îi reglase sonoritatea. „Nu suport când sunt obligat să sări în sus” de câte cincizeci de ori pe zi, explică el vag unui coleg, dând toată vina pe sonoritatea soneriei. Din cauza funcţionării îndelungate se slăbise un şurub de rezistenţă şi clinchetul oscila prea liber între clopoţeii soneriei. Ulf strânse cu cuţitul de tăiat hârtia şurubul cu un sfert de rotaţie şi aşteptă

să sune careva, apoi mai învârti puţin. Şi se lăuda singur că procesul de reglare nu deranjase linia din funcţiune.

— Tovarăşul Konrad Ulf?

— La telefon.

— Din păcate nu vă cunosc patronimicul... Bine, bine, nu-mi arde de asta acum... Vă telefonez în legătură cu crima de ieri... În clipa de faţă în apartamentul zece se ard probele materiale! Nori de fum ies pe geam.

— De unde telefonaţi?

— Locuiesc cu un etaj mai jos... Eu am dat informaţia privind faptul că la Dimda veneau femei uşoare... Veniţi mai repede... Cineva s-a apucat de treaba asta imediat ce a plecat inspectorul Bertulis... Nu pierdeţi niciun minut, la pompieri o să sun eu!

Deşi erau deschise ambele capace, fumul nu urca pe coş, flăcările de la hârtia care ardea îşi făceau loc prin cercurile plitei. De când se amenajase încălzirea centrală nu mai curăţiseră coşurile, aerul stătut juca rolul de dop.

Fumul umpluse bucătăria, ochii şi gâtul îl usturau. Karlis deschise fereastra, fumul năvăli afară. Fotografia cu mistreţul arsese repede, o singură clipă doar se mai văzuse faţa Muditei în flăcări şi hârtia se prefăcuse în scrum. Rama fotografiei trosni şi se risipi, însă carnetul de notiţe al lui Rudolf Dimda, cu coperţile de plastic, mocnea doar înăbuşit şi se chircea, deşi Karlis aruncase deasupra ziare mototolite. În sfârşit, crustele bătură în retragere, începură să fumege şi se aprinseră cu flăcăii albăstrii, se topiră şi se pierdură în cenuşă.

Konrad Ulf şi pompierii apărură în acelaşi moment şi ambele maşini — o Volga a miliţiei şi o maşină mare roşie — se opriră la bordura trotuarului una după alta.

— Pe aici! ordonă Ulf ofiţerului de pompieri. Eu ştiu unde.

Trecură în tăcere pe sub arcadă, se opriră în curte şi se uitară la fereastra de la bucătărie a apartamentului zece, de unde mai ieşea doar un firicel subţire de fum.

— Acolo s-au descurcat singuri, noi nu mai avem ce face aici, spuse pompierul. Dar de mers ca să văd, trebuie să merg.

— Ce se întâmplă aici? se interesă cu asprime pompierul, când se deschise uşa în faţa lor.

— Am încercat să fac foc în sobă, dar coşul nu trage explică pe drumul spre bucătărie Karlis. Îndată îl observă şi pe Konrad, dar nu-l salută.

— Nu vă jucaţi cu sobele cu lemne, aveţi aragaz, spuse pompierul, examinând soba şi apropiindu-se de fereastră. Coşul, desigur, nu-i curăţat de mult... Iar numai pentru dumneavoastră n-o să se apuce să-l cureţe... E lipsă de coşari... La revedere!

Pompierul plecă, însă Konrad rămase în uşa bucătăriei. Un timp se priviră în ochi fără să scoată un cuvânt.

— Haideţi în camera mea, aş vrea să vă spun câte ceva. Karlis ieşi cu agilitate din bucătărie cu căruciorul său. Konrad îl lăsă să treacă şi-l urmă.

Lângă uşa răposatului Dimda locotenent-colonelul se opri o clipă. Dintr-o singură privire se putea observa că ştraiful de hârtie care sigila uşa fusese dezlipit la un capăt cu grijă de pe tocul uşii şi nu mai fusese lipit la loc. De ce? Nu avuseseră timp?

— Aţi fost în camera lui Dimda?

— În legătură cu înmormântarea. Paula era neliniştită că nu poate scoate costumul lui negru şi pantofii... Uite, vedeţi, le-am lăsat aici în coridor. Karlis arătă cu capul cuierul. Vă miraţi? Fie, vă povestesc, eu tot n-am nimic de pierdut!... Tovarăşe colonel, începu solemn Karlis în cameră, apoi încercă să înghită saliva, într-atât i se uscase gâtul şi din cauza asta parcă nici cuvintele nu puteau trece. Tovarăşe colonel, repetă el. Eu, Karlis Valder, născut în una mie nouă sute...

— Am foarte puţin timp, spuse Konrad şi se uită la ceas, gândindu-se că nu-i putea fi decât folositor să-l scoată puţin din echilibrul lui pe tânărul din căruciorul de invalid. Asta, în vederea discuţiei care urma.

— Eu l-am omorât pe Rudolf Dimda!

La ce fel de reacţie se aştepta din partea bătrânului colonel? În primul rând, desigur, la uimire. Uimire şi o oarecare aprobare. Ceva cam aşa: că ofiţerul o să-l bată pe umăr şi o să-i spună „foarte bine ai făcut tinere, minciuna are picioare scurte şi te-am fi prins oricum”. Ca la şcoală, când un poznaş, luându-şi inima în dinţi, mergea să se căiască la director în birou, iar acesta nu-l mai pedepsea aspru.

Pe faţa locotenent-colonelului Ulf nu tresări niciun muşchi, rămase tot atât de inexpresivă. O clipă lui Karlis i se păru că nici nu rostise nimic şi că abia acum se pregătea, aşa că repetă pe jumătate şoptit:

— Eu l-am omorât pe Rudolf Dimda.

— Doriţi să faceţi o declaraţie oficială?

— Da, vreau. Numai să-mi spuneţi cum s-o fac.

— Aveţi hârtie şi stilou?

— Găsesc... Şi Karlis trase nervos de sertare în căutarea hârtiei şi stiloului.

— Adresaţi-o şefului Direcţiei Afacerilor Interne din Riga... În continuare numele, prenumele, patronimicul şi domiciliul... Crima aţi comis-o cu premeditare?

— Ne-am certat. Eu i-am arătat că nu se poate trăi aşa cum trăia el. I-am spus că nu-i de demnitatea unui om, că alţii suferă din cauza lui, iar el a râs doar. Atunci am luat arma şi l-am omorât.

— Va trebui să scrieţi amănunţit cum s-a întâmplat.

— Bine, mă voi strădui.

— Să lăsăm deocamdată la o parte declaraţia să mergem la bucătărie.

— Vreţi să vedeţi cum s-a întâmplat? Vă arăt!

Konrad observă că pe uscătorul de deasupra, chiuvetei erau două farfurii şi trei vase mici de aluminiu de sufertaş. Fie că Paula adusese prânzul de la cantină, fie că îl pregătise la ea acasă. Ulf se aşeză la masă în locul lui Dimda, Karlis se duse la al său.

— Am auzit cum îşi spală mâinile la baie şi se duce apoi în camera lui. Ştiam că va pleca imediat... Atunci mi-a venit în minte un plan... Veniţi cu mine... Vă arăt...

Valder întoarse căruciorul şi, pentru o clipă, rămase împietrit. Abia mai târziu găsi Ulf comparaţia. Aşa împietreşte un sprinter la start. Fiecare muşchi încordat ca o strună, toată forţa nervilor concentrată asupra unui singur lucru, sângele pierit din obraji, ochii nu văd nimic în jur.

Când Valder se mişcă, Ulf apăsă pe un buton de la ceasul său electronic. Din acea clipă funcţiona ca un cronometru şi pe ecran săreau, una după alta, cifrele.

Karlis trecu repede prin bucătărie, deschise uşa, ieşi în coridor şi se opri la camera lui Dimda. Însă numai o clipă, pentru a întoarce căruciorul, şi se strecură fără a ezita pe uşa următoare. Mişcările îi erau precise şi calculate, ca şi când ar fi făcut acest drum de zeci de mii de ori. Chiar şi sertarul de la birou, în care se păstrau cheile de la dulap, îl trase doar atât cât era nevoie, niciun centimetru în plus. De pe raftul de sus al dulapului luă două cartuşe, iar de pe cel de jos arma cu ţevile paralele. Aici i se păru că a zăbovit şi începu să învârtă roţile căruciorului şi mai repede, pe frunte chiar îi sclipeau broboane de sudoare. În câteva secunde străbătu camera, plecă pe coridor spre uşă, trecu peste prag şi ieşi pe palierul scării. Arma o ţinea între genunchi.

Se auzi, destul de tare, zgomotul făcut de arcurile armei fără cocoş, ridică arma la umăr şi imediat ţăcăniră percutoarele ascunse.

Konrad opri cronometrul. Trecuseră exact douăzeci şi opt de secunde. În aceeaşi zi, însă fără Karlis, Ulf coborâse de două ori de la apartamentul zece până la locul din curte unde fusese împuşcat Rudolf Dimda. Prima oară făcuse acest drum în treizeci şi patru de secunde, a doua oară în treizeci şi opt. Rudolf Dimda era mai tânăr decât Ulf, de aceea Konrad se străduise să meargă mai repede, ca să compenseze diferenţa de vârstă. Deci, ca să coboare pe scară Dimda avea nevoie de treizeci şi patru de secunde, iar Valder ca să ajungă cu arma la palierul scării numai de douăzeci şi opt. Se adăugau secundele necesare ca să ţintească şi să apese pe trăgaci, însă oricum Valder avea timp destul.

— Ce-aţi făcut după aceea?

— Nu înţeleg...

— După ce aţi tras...

— Am deschis uşa coridorului întunecos şi am aruncat acolo cartuşele trase, ca să credeţi că ucigaşul a fugit pe acolo. Apoi am curăţat arma şi am pus-o la loc în dulap. Am avut timp destul: dumneavoastră vă învârteaţi prin curte şi alergaţi pe scară, iar Paula plângea pe patul meu. Ea nu aude bine, puteam să umblu prin camera lui Dimda fără nicio grijă.

Undeva sus se trânti o uşă şi ei se întoarseră în apartament.

— Mă gândesc totuşi că nu sunteţi un psihopat ca din cauza unei certe să recurgeţi la o crimă.

— Eu nu l-am omorât. L-am terminat! Nu-i acelaşi lucru.

— Pentru cel terminat e totuna.

— Nu-mi pare rău de ce-am făcut.

— Aţi elaborat foarte minuţios planul dumneavoastră. V-aţi gândit destul de mult la el.

— L-am terminat ca să nu împiedice pe alţii să trăiască!

Konrad simţi cum se înfurie. Şi ar fi fost bucuros să se poată stăpâni, însă nu era în stare. Desigur acest iubitor al adevărului avea raţiunea lui, între altele raţiunea putând găsi motive pentru orice crimă. Uite însă că acest tânăr este de-a dreptul mulţumit de sine, parcă însetat după o cunună de lauri.

— Ca să nu împiedicaţi pe alţii să trăiască! Frumos! Îmbrăcaţi-vă, chem maşina! Chiar preşedintele Tribunalului suprem nu s-ar apuca să hotărască personal cine să trăiască şi cine nu! Chiar şi când e vorba de un criminal deosebit de periculos!

— Nu-s eu de vină că legile nu sunt perfecte! Aici venea Marina... V-am povestit despre ea... Are doi copii... Credea că Dimda se va căsători cu ea... Copiii aveau nevoie de un tată... Nu ştiu, poate el îi şi promisese... Aproape sigur îi promisese, pentru că ea venea mereu. Apoi a apărut o alta la el. Am văzut cum plângea Marina. În tăcere, numai lacrimile îi curgeau. Apoi şi pe asta a înlocuit-o cu alta. Şi probabil i-a făgăduit şi ăsteia ceva. Întreaga lume trebuia să-i servească drept grădină a plăcerilor...

Konrad Ulf ceru prin telefon o maşină specială, gândindu-se la căruciorul de invalid, pe care trebuia să-l ia cu el, şi totodată la arestul pentru reţinerile temporare, care era în subsolul clădirii direcţiei, unde va trebui să fie dus căruciorul. Din nimic se ivea o problemă şi nu ştii cum s-o rezolvi. Dacă ar solicita, probabil că procurorul nu ar refuza permisiunea ca Valder să fie lăsat în libertate până la proces, — dar nu e bine să rămână singur. Valder poate recurge la o altă extremă, îşi poate aminti cât bine i-a făcut Dimda şi, în chinurile remuşcărilor, se mai apucă să-şi pună ştreangul de gât.

— Rudolf n-a iubit niciodată nicio femeie, iar ele căutau dragostea! Şi fiindcă n-o găseau, plecau făcându-se de râs. Iar a doua oară asemenea femei n-o vor mai căuta, ba chiar vor râde de ea! El le distrugea sufletul!...

Konrad se duse la dulap şi luă ambele arme. Se gândea că pe drum le va duce la laborator şi le va da lui Igor. Ştia deja ce-o să spună Igor când le va vedea:

„A, din nou fier vechi cu gaură! O armă care nu-i încărcată întotdeauna e un simplu fier vechi! Ce mai vrei de la mine?”

„Tuburile de cartuş le-ai primit deja”, va spune Konrad.

„Ai avut baftă! La început cartuşele şi pe urmă arma. Nu te-ai născut numai cu cămaşă, dar şi cu cămaşă şi sub o stea fericită. Vino mâine.”

„Azi!”

„Nu, bătrâne, azi nu reuşesc.”

Igor, desigur, ar avea dreptate, era deja ora cinci, iar până să ajungă arma pe biroul lui Igor va mai trece cel puţin o oră.

Dar mâine, până la prânz, concluzia lui Igor va exista cu siguranţă şi va mai avea timp să-l trimită pe Valder la arestul pentru anchetaţi. Acolo cei puţin va avea un pat separat, iar căruciorul va putea fi ţinut în coridor şi folosit de el pentru plimbări. Pentru el asta era mult mai bine.

— Iar fata aia, Inara, de pe scara cealaltă? A fotografiat-o o dată, eu am auzit-o cum ţipa: „Nu mă atinge! Ia-ţi mâinile!” Iar el: „Scumpo, cine se poartă aşa cu şefii?! Or eu, într-o anumită măsură, îţi sunt şef.” Apoi la scurt timp, ea râdea deja... Şi avea doar douăzeci de ani, se pregătea să se mărite...

Konrad asculta şi nu prea. Multe îi treceau pe lângă urechi, trebuia să se gândească cum să isprăvească mai repede afacerea asta şi s-o predea anchetatorului de la procuratură. Să se certe cu Valder nu dorea, l-ar fi tulburat doar pe tânăr şi n-ar fi dus la nimic bun nici pentru unul, nici pentru celălalt. Sărmanul, vrea să-şi descarce sufletul? Lasă-l, n-are decât să se descarce. Parcă n-ar fi de pe lumea asta. Parcă ar trăi într-o lume a adolescenţei, în care trăiesc Juliete din cărţi, în care iubirea este reprezentată în spiritul adorării Beatricei şi Laurei. În care dragostea există ca o artă pură în afara timpului şi a

vreunui sens practic. Mai ştii, poate asta şi este adevărata lume? Noi ieşim din ea nu intenţionat, ci doar rătăcindu-ne.

Konrad înţelegea foarte bine că teoretic o asemenea lume poate exista, dar, ca om practic ce era, ştia şi multe altele. Mai sunt multe lumi concomitent cu cea normală, în care trăieşte majoritatea oamenilor. El văzuse case ale copilului, văzuse fete tinere, îmbrăcate după cerinţele modei, care renunţau pentru totdeauna la pruncii abia născuţi fără nicio jenă sau părere de rău. Ca şi cum ar renunţa la biletul pentru un film plictisitor sau la un lucru, de care niciodată n-or să mai aibă nevoie. În biroul lui se perindaseră femei care spuneau provocator: „Târfă? Ei şi? Şi asta-i o muncă! Câştig mai bine decât tine, şefuleţule!” şi femei pentru care jocul de-a dragostea era doar un mijloc de a intra într-o locuinţă străină şi să adune din ea tot ce este mai de preţ.

Se străduia să-l înţeleagă pe Valder, dar nu se grăbea să-l condamne pe Rudolf Dimda. Se gândea că Valder exagerează cu cinismul lui Dimda, pentru că se uită la el de la înălţimea idealului său. Femeile veneau singure la Dimda, nu folosea forţa şi probabil nici prea multă viclenie. Dacă Valder ar fi ştiut ceva despre vicleşuguri şi curse, ar fi vorbit imediat despre ele. Un bărbat la patruzeci de ani, cu un mod de viaţă uşuratic, chiar reprobabil, aşa îl caracteriza Ulf pe Rudolf Dimda. Reprobabil, dar nu condamnabil juridic. Ulf nu încercă să-i explice nimic lui Valder, nu încercă să-l convingă. Nu găsea niciun sens în asemenea predici, asta era treaba tribunalului, la îndemâna căruia va sta un material factic mult mai bogat. Sarcina lui Konrad Ulf era mult mai uşoară: trebuia să găsească ucigaşul şi îl găsise.

Când intră în curte maşina miliţiei, ieşiră pe palierul scării şi Ulf sigilă apartamentul.

Şi totuşi era încercat de un sentiment de simpatie faţă de Valder. Măcar pentru că crima nu era banală cum sunt nouă mii nouă sute nouăzeci şi nouă din zece mii de cazuri — a furat, pentru că a vrut să aibă acel lucru; a omorât pentru că îi trebuiau bani; a jefuit, pentru că trebuia să continue haimanalâcul; a lovit, pentru că nu i-a plăcut cum arăta acela. Totul liniar şi în acelaşi fel. Valder măcar încearcă să-şi

dovedească dreptatea, ce-i drept, destul de îndoielnică, însă totuşi dreptate.

Liftul îi duse jos zornăind.

O uşă groasă, grea, ferecată şi un vizor de mărimea unei monede de cinci copeici. Din când în când prin el se uită miliţianul de serviciu ca să vadă ce se întâmplă în celulă. Pe dinafară vizorul este acoperit cu un căpăcel rotund.

Celulele sunt pe ambele părţi ale coridorului lung. La început se aud paşii miliţianului, se opresc, apoi, când se uită, în vizor apare şi ochiul, se mai uită, capacul, cade, paşii se îndepărtează.

Prin fereastra mare, situată chiar sub tavan, se vedea doar o fâşie îngustă de cer albastru. Fereastra era acoperită cu gratii, iar dincolo de ele de o altă construcţie de scânduri. În afară de fâşia de cer, nu se mai vedea nimic, dar se mai auzeau bocănind paşii cuiva sau zdrăngănitul tramvaiului.

Cât de mult s-ar fi uitat Karlis la fâşia de cer, nu se vedea niciun porumbel. Ciudat, doar Riga este suprapopulată de porumbei, aceştia fiind consideraţi în alte părţi chiar o calamitate.

Pardoseala era de ciment, zidurile şi laviţele erau vopsite în verde închis. Laviţele, cu scândurile lor şlefuite, amintesc de prichiciurile de la baia mare comunală. Doar că pe ele este mai comod să te culci, la cap sunt mai ridicate, iar la picioare mai joase. Când le-au vopsit, nu au răzuit vechiul strat de vopsea şi prin noul strat se întrevedea tot ce fusese zgâriat pe stratul vechi. Cel mai adesea iniţiale sau nume, mai rar texte. Două din ele Karlis izbuti să le descifreze: „De soartă şi de închisoare nu scapi” şi „Feriţi-vă de Kostelov din Vecmilgravis!”

Sub tavan, acoperit de praf şi var, arde zi şi noapte un bec chior.

Pe la orele opt în celulă au băgat un om oarecare, cenuşiu, de vârstă mijlocie. Îi tremurau mâinile şi-i tresărea spasmodic faţa. Se aşează obosit pe laviţă şi spuse:

— Aşa-i mahmureala...

— Ah, cum m-am mai îmbătat, zise el după un răstimp, adresându-se mai curând lui însuşi decât lui Karlis. Mă tot

gândeam mult o să mai ţină asta... Şi dă peste tine acelaşi articol. Acum cu siguranţă vor adăuga şi ce-mi dăduseră cu suspendare!

Demontase la serviciu un electromotor şi tocmai îl trecea peste gard când l-a înhăţat paznicul de guler.

— Două sticle de „Tejzel” dădusem gata şi mai vream. Prostul de mine! Acum uite, intru pentru un fleac!

Apoi se răsturnă pe laviţă şi, spre marea uimire a lui Karlis, începu să sforăie. Pur şi simplu adormise, un somn sănătos, pe care nu-l putea întrerupe nimic.

Destul de târziu, când afară se lăsase întunericul, aduseră o femeie pe coridor. Femeia îi ocăra cu voce tare pe miliţieni, toată miliţia în general şi mai ales pe un anchetator anume, căruia îi spunea pe nume. Expresiile erau grele şi suculente. Jumătate din ce spunea ea Karlis nu înţelegea din cauza jargonului. După ce o închiseră în celulă, femeia începu să cânte din toate puterile, însă după un schimb de cuvinte cu miliţianul de serviciu, care o ameninţă că o pedepseşte, se potoli.

Spre dimineaţă Karlis adormi, iar când se trezi, uşa celulei era deschisă şi în ea stătea supraveghetorul cu cârjele în mână. Îi dădu cârjele şi îi arătă unde să meargă să se spele. Vecinul era deja acolo şi trăgea pe furiş dintr-un chiştoc de care făcuse rost nu se ştie cum.

— Vrei să tragi un fum? îi oferi el.

Karlis îi spuse că nu fumează.

— Dar de spălat ta poţi spăla? Să te ajut?

— Nu-i nevoie. Pot şi singur.

— Atunci spală-te mai repede, în curând ne aduc gustarea de dimineaţă. Auzi, pe scară se şi aude cum zdrăngăne vesela.

Văzându-l pe Karlis că se pregăteşte să pună zahărul în ceai, vecinul îi spuse sentenţios că trebuie întâi să rupă bucata în două, apoi să o înmoaie şi zahărul, în strat subţire, să-l ţină sub limbă, iar ceaiul să-l bea aşa.

— Altfel nu te saturi, e lucru verificat! Mâncarea aici e bună, că o aduc de la cantină. Pentru câţiva oameni nu-i rentabil să găteşti în mod special... Dar, în general, caută să ajungi cât mai repede la pension, acolo e o altă viaţă. Eu am recunoscut, pe mine poate mă bagă chiar azi, acolo, — şi, ca şi cum s-ar fi

scuzat, adăugă: — Ce rost avea să mă încăpăţânez. De mâini m-au prins, au şi martori... Da, m-am îmbătat criţă!... La pension o să ai patul tău, îţi dau cearceafuri... în fiecare zi câte o oră la aer curat, plimbă-te, poţi juca dame, să baţi foiţe. Iar cum ajungi la pension, fă ce-i face să te trimită la colonia de muncă. Acolo e de parcă ai fi în libertate, doar că e un gard împrejur. Neamurile pot să-ţi vină cu peşcheşul... Nu ştii ce-i peşcheşul? Păi, pachet, alimente de tot felul... Aşa-i zice, peşcheş. Ai terminat opt clase? Atunci o s-o duci foarte bine, nu te mai bagă la cursurile serale! Da, deci: m-am îmbătat peste poate!... Păi singur, mă gândeam, când o să se termine, tot beat zi de zi. De atâta am avut parte de la libertatea asta, să ajut fabricii de băuturi alcoolice să-şi facă planul. Şi ce porcărie mai fabrică şi ăştia — a doua zi nu poţi nici să mori, nici să lucrezi, într-un timp umbla zvonul că n-or să mai fabrice aşa ceva, însă eu am spus că-i doar un zvon, pentru că la fabricile de băuturi alcoolice li se măreşte lună de lună planul. Eu ştiu, am acolo un prieten, repară tot felul de conducte. Zvonul ăsta era doar pentru muierile bătrâne, care ţipă că li se îmbată bărbaţii, dar porcăria asta de vin e tocmai bună pentru bărbaţii lor, ca să nu mai audă ocările muierilor. Şi totul e bine. Da, tu la ce articol eşti?

— Nu ştiu.

— Cum adică, nu ştii? Doar ai semnat!

— Păi, nu m-am uitat.

— Eşti un prost! Dumnezeu ştie cum mai te încondeiază! Averea statului? Particulară?

— Am omorât.

— Treabă umedă, va să zică... În glasul vecinului se simţea ceva ca o nuanţă de stimă, chiar compătimire. Au găsit lucrurile la tine?

— Nu, n-am luat nimic.

— Curăţel... În ce priveşte lucrurile, să nu recunoşti nimic, altfel te arzi! Şi ce-o să-ţi lipească — nouăzeci şi opt sau nouăzeci şi nouă?

— Am spus, nu ştiu.

— Dacă nouăzeci şi opt atunci un avocat bun încă o mai poate da pe o sută doi sau o sută unu.

— Habar n-am de cod.

— Păi, e ca şi când ai fi fost în apărare... Doar eşti invalid, nu te puteai încăiera, şi-ai pus mâna pe puşcă, iac-aşa să ciripeşti...

— L-am împuşcat de departe, în spate.

— Asta-i dovedit? Lasă-i pe experţi să dovedească... Dar poate că înainte de asta v-aţi certat?

— Da.

— Atunci dă-i cu asta şi nu ieşi din ale tale, chiar de-ai crăpa! Ala, ca să zicem aşa, te-a înjurat, te-a îmbrâncit până când nu ţi-ai mai dat seama ce faci. Numai dacă nu găsesc lucrurile la tine!...

— Păi, cu adevărat n-am luat nimic!

— Fie, fie...

Instructajul din încăperea de la subsol încă nu se terminase, când sus, în biroul său, apăru Konrad Ulf. Se hotărâse să termine cât mai repede formalităţile legate de cazul Karlis Valder şi chiar în acea zi să predea documentele anchetatorului de la procuratură. Ca să facă asta îi mai lipsea concluzia laboratorului de criminalistică. O sună pe secretară, dar telefonul era ocupat. Un timp lucră la documente, apoi citi declaraţia de recunoaştere a lui Valder, scrisă de propria mână, se bucură că-i atât de detaliată, apoi sună din nou. Telefonul era în continuare ocupat.

Ulf se gândi că ar fi mai simplu şi mai rapid să coboare chiar el la laborator. Închise dosarul lui Valder în seif şi ieşi.

Povestire în afara cadrului anchetei

Žirak o văzu pe Mudite când deschidea portiţa. Mudite căra un geamantan mare galben, ţinându-l de mâner cu amândouă mâinile. Pe umăr îi atârna geanta, neobişnuit de plină, umflată.

Žirak înţelese imediat totul, însă în clipa aceea era în seră. Până să o străbată în fugă, până să-şi ia la repezeală scurta — în seră lucra, numai în cămaşă, — până să alerge în stradă, trecu cel puţin un minut, ba poate şi mai mult, şi Mudite se îndrepta deja spre autobuz. Un feroviar o ajută să urce bagajele în maşină.

— Mudite! strigă Žirak, dar ea, probabil, nu auzi, pentru că de la portiţă până la autobuz era o distanţă bună.

„A pândit la geam până a văzut autobuzul plecând din staţia cealaltă şi abia atunci s-a dus spre portiţă”, se gândi Žirak, uitându-se la numărul „Ikarusului” care se îndepărta — două sute şaptesprezece. Autobuzul, încet şi greoi, se clătina pe strada plină de hârtoape, azvârlind jeturi de apă când dintr-o băltoacă, când din alta.

Žirak deschise poarta, pe care ziua, de obicei, n-o încuia, trase uşa garajului, porni motorul şi înşfăcă de pe măsuţa de telefon portmoneul cu permisul de conducere. Se gândi că ar fi trebuit să-şi schimbe hainele, dar dădu din mână a lehamite, — ieşind pe asfalt autobuzul merge mai repede, s-ar putea să nu-l mai prindă.

De data asta Žirak gonea fără să-i pese nici de amortizoare, nici de arcuri. Nu merse pe traseul autobuzului, ci direct spre staţia la care Mudite trebuia să coboare pentru a lua un alt autobuz când mergea la fotograf.

Două sute şaptesprezece plecase deja, iar Mudite aştepta în staţie. Geamantanul era alături. Ea căută în geantă tichetul de autobuz. Îl scoase, rupse două bilete, apoi băgă tichetul în buzunarul paltonului. Nici măcar nu observă că Žirak ieşise din maşină şi se apropia de ea.

— Să stăm de vorbă, Mudite, spuse el cu glas liniştit, chiar obosit..

— Nu te apropia de mine, că ţip! — Muditei îi sclipeau ochii. Vorbea încet, printre dinţi, însă privirea ei căuta autobuzul pe care-l aştepta, alegând dintre bărbaţi pe salvatorii posibili. Nu, aici era greu să-ţi închipui că ai avea succes. — N-am luat nimic din lucrurile tale. Numai îmbrăcămintea mea şi obligaţiile de trei la sută, pe care le-am cumpărat din leafa mea. Cinci sute de ruble, nimic mai mult. Doar n-o să te apuci să faci scandal pentru asta, Žirak?!

— Hai mai încolo, începe lumea, să se uite la noi...

— Nu merg nicăieri, aştept autobuzul.

— Doar nu crezi că o să te ţin cu forţa?

Mudite mută geamantanul lângă peretele unei case.

— Zigurd, aş fi vrut să evit discuţia asta... Aşa ar fi mai bine.

— Ţi-a lipsit ceva în casa mea?

— Totul e atât de complicat... Pur şi simplu între noi nu mai există nimic...

— Poate am mai putea schimba câte ceva?

— Nu!

— Vrea să se însoare cu tine?

— Chiar insistă! minţi Mudite şi, încurajată de minciuna ei, continuă: Am depus deja cererea de divorţ. E simplu, nu avem copii.

Acum fu rândul lui să mintă:

— Mudite, o să ai tot ce vrei. Numai nu mă lăsa singur. Numai să nu destrămăm familia. Dragostea se duce, se spulberă, dar familia trebuie să rămână. N-o să-ţi interzic, poţi să te duci unde şi când vrei... O să aştept cu răbdare... Numai să nu destrămăm familia...

Se apropie autobuzul, uşile pneumatice se deschiseră şuierând.

— Ajută-mă să duc geamantanul...

— Mai gândeşte-te o dată... Te rog un singur lucru, să te gândeşti bine... nu te grăbi... — Şi Žirak îi duse ascultător geamantanul.

Autobuzul se îndepărtă de fărâma de trotuar şi fu înghiţit de şuvoiul traficului.

Ceva mai departe Žirak văzu o firmă: „Sandvişuri”.

— Cu caşcaval? Cu salam? întrebă bufetiera, măsurând un păhărel de vodcă.

— Cinci. Cu chilcă, mormăi Žirak, dând banii. Tejgheaua largă, acoperită cu material plastic, ocolea, la înălţimea pieptului, toată încăperea destul de mică. Ţinând paharele în mâini, stăteau pe lângă ea şi pălăvrăgeau bărbaţi mai tineri şi mai în vârstă. Vârându-se într-un colţ, Žirak înghiţi toate cele cinci păhărele unul după altul.

„Mda, Mudite nu se mai întoarce, bătrânii nu se mai mută... Şi s-a zis cu mine, fără grădină sunt mort...”

Vodca îşi făcu efectul Žirak se duse din nou la bufet şi mai ceru trei păhărele. Din colţurile întunecate era privit cu un respect evident.

Când înţelese că aici nu-i locul potrivit unde să cauţi o ieşire din impas, se îndreptă spre uşă, însă fu nevoit să se oprească,

fiindcă în cadrul ei apăru un tip cam trecut, care aduna de obicei resturile de. mâncare. Înalt, impertinent, zdrenţăros. Bufetiera începu imediat să-l boscorodească, să-l alunge şi să-l amenințe cu miliţia. Tipul îi răspunse destul de obraznic şi imediat începu să bâjbâie prin farfuriile nestrânse. Vorbele lui provocară râsul răguşit al celor prezenţi. Iar asta îi provoacă, la rândul său, lui Žirak invidia faţă de acest mod indiferent de a percepe viaţa.

Lăsând maşina lângă bordură, Žirak luă un taxi şi se duse la juristul pe care-l cunoştea.

— De boarfe şi de casă nu-mi pare rău, n-au decât să ia tot, Mie îmi pare rău de munca pe care am băgat-o în seră şi grădină, ăştia or să strice tot acum.

— Trebuie să desfiinţezi totul. Smulge şi aruncă tot ce ai sădit. Să nu rămână nicio rădăcină în straturi. Abia atunci vom începe să discutăm cu licheaua. Din locuinţă nu te pot da afară, iar o casă locuinţă e greu de vândut. Pe aceşti doi factori trebuie să se bazeze acum apărarea ta!

— Dar grădina?

— Grădina distruge-o! Imediat! Fără întârziere! Pentru o grădină frumoasă se vor găsi întotdeauna cumpărători! Dacă nu rupi şi nu duci toate florile la piaţă, le va duce licheaua. Iar lângă el va sta executorul judecătoresc, când va face acest lucru!

Sfatul avocatului îi mai dădu o oarecare speranţă. Žirak se întoarse acasă.

Intră în seră cu două lăzi goale, gândindu-se, pe bună dreptate, să înceapă vânzarea cu cele mai scumpe varietăţi. Dar mâna nu i se ridica să rupă măcar una.

Se înnoptase deja, părinţii Muditei mâncau la bucătărie, când, pe neaşteptate, în casă apăru Žirak. Arăta ciudat, spuse că trebuie să discute ceva foarte important. Întrucât refuză ceaiul pe care i-l oferiră, îl poftiră în cameră. Dar după câteva minute îşi luă rămas-bun spunând că va veni abia peste o zi sau două.

Mudite îi servi lui Karlis cina, însă ea nu vru să mănânce. Îl aştepta pe Rudolf.

Karlis se gândi că-i va spune ceva despre geamantanul mare pe care-l dusese în camera lui Dimda, dar ea tăcea, ceea ce-l jigni. El apărase întotdeauna interesele Muditei, încercase să-l influenţeze cumva pe Rudolf, dar acum era clar că nu mai era nevoie de niciun ajutor, iar maurul, după ce şi-a făcut datoria, putea pleca.

Karlis se duse în camera sa. Se transmitea un meci de hochei. Uitându-se la televizor, Karlis era nervos, deşi jocul era neinteresant. „Nu cumva Mudite îşi închipuie că eu nu înţeleg de ce a venit cu geamantanul? Sau tace intenţionat? Vrea să-mi arate că locul meu este la colţ, ca al unui câine! Ca să înţeleg că ei au viaţa lor şi că mie îmi este interzis să mă amestec în ea! Permiteţi-mi, doamnă! Eu sunt un om mândru. nu mă voi amesteca! Mie nu-mi trebuie nimic de la voi!” Şi se gândi cu un simţământ de bucurie răutăcioasă că nu primise încă aprobarea pentru atelierul din pod.

Frângea maşinal în degete beţe de chibrit — un obicei prost, de care nu se putea în niciun chip debarasa. Supărat azvârli cutia goală pe. birou şi în clipa aceea privirea îi căzu pe chihlimbarul transparent de pe catifeaua neagră. Pe acest pandantiv, care-i adusese atâta faimă. Luă în mână picătura mare, caldă, o privi în lumină. Părea că ţânţarul, imortalizat datorită răşinii străvechilor păduri, îşi flutură aripile întinse. Buzele lui Karlis se chirciră într-un surâs.

Învârtind cu mâna stângă rotilele, ieşi în coridor. În dreapta ţinea strâns „Ţânţarul vesel”. Mudite tocmai îşi făcea de lucru în bucătărie.

— Închide ochii şi deschide gura! îi porunci, el zâmbind. Era un joc de copii, iar cel ce închidea ochii primea o bomboană sau altceva gustos. Şi apleacă-te puţin!

Prinzând chihlimbarul la gâtul Muditei, fu nevoit să-i atingă părul. Pe şira spinării îi alergă o scânteie electrică uriaşă. Chiar se şi clătină din cauza acestui şoc.

— Asta-i pentru tine, dar de nuntă!

— Karlen. nu pot să-l primesc! Ar fi o cruzime din partea mea! Orice vrei, numai asta nu!

— Dă-mi un sărut în schimb! şi Karlis îi întinse obrazul.

— Păi, nu-i încă nicio nuntă, Rudolf încă nu mi-a propus oficial. Mudite îi atinse uşor şi în fugă obrazul cu buzele.

— Cum să nu fie nuntă, odată ce lada de zestre a şi fost adusă! exclamă Karlis, apoi porni spre camera sa.

Întrebarea Muditei îl opri la jumătatea drumului:

— Nu ştii pe unde umblă Rudolf aşa de târziu azi?

— Vizitează vechile prietene... Aşa-i tradiţia.

— Nu-s geloasă, râse Mudite. Şi se apucă să examineze cu încântare darul lui Karlis. Nu mi-am putut aduce toate lucrurile. Nu le-am uitat, dar n-am mai avut unde le pune. Va trebui să ne înţelegem să mergem să luăm tot. Ce crezi, bătrână voastră gospodină nu se va supăra dacă acum am să gătesc eu?

— Măcar asta să puteţi rezolva şi fără mijlocirea mea! azvârli tăios Karlis şi se duse în camera lui.

Pe gheaţa albăstrie se tot amestecau cu rapiditate hocheiştii în roşu şi alb. Practic unii pierduseră deja şi ambele echipe trăgeau doar de timp, uitându-se la tabloul de marcaj. Karlis. Închise televizorul, luă două pastile pentru somn şi se vârî în aşternut.

Îl deşteptă zgomotul din coridor. Nu putea înţelege ce se întâmplă. Un timp crezu că încă visează. Camera era scufundată în întuneric, dar pe fereastră cădea lumina felinarului de pe stradă.

În coridor căzu ceva şi se rostogoli pe podea, apoi se smulseră umeraşele de pe cuier. Un glas bărbătesc înăbuşit căuta să convingă, încercând să oprească pe cineva şi repeta la nesfârşit: „Încearcă să mă înţelegi şi pe mine!” Din când în când se auzea un nume — Sigita.

Femeia plângea cu hohote şi tot spunea, mai curând ţipa: „Afurisită să fie ziua în care te-am întâlnit! Nu, nu mai rămân o clipă aici! Plec, deşi nu mai am unde să mă duc! Rămâi, mizerabile! Fii fericit!”

Supărat. Karlis începu să se îmbrace, însă nu reuşi. Se trânti uşa de la intrare şi se făcu linişte în coridor.

Când Karlis deschise uşa camerei sale, îl văzu pe Dimda ridicând măsuţa de telefon. Avea părul vâlvoi şi faţa derutată.

— De ce nu dormi? întrebă el prosteşte.

— Ai alungat-o pe Mudite, constată Karlis.

— N-am alungat-o eu, a fugit ea singură. Şi-a ieşit din minţi. Praf m-ar fi făcut dacă ar fi putut. I-am vorbit, dar ea n-a vrut să audă nimic.

— Ai alungat-o pe Mudite! repetă încet Karlis şi Dimda văzu în ochii lui sclipiri sălbatice, nestăpânite. care-l făcură să tresară.

— Lasă că se aranjează toate, mâine îşi revine.

Karlis intră în camera sa cu spatele, închise uşa şi o încuie pe dinăuntru.

Dimda alergă la uşă şi bătu cu pumnii în ea.

— Lume smintită! strigă el. La emisiunea pentru femei stau nişte muieri părăsite, care dau lecţii cum să-ţi clădeşti viaţa de familie, smochinele alea dictează cum să creşti copiii, iar tu o să-mi spui mie când şi cu cine să mă însor! Lume smintită!...

Nu primi niciun răspuns.

A doua zi la patrusprezece şi cincizeci de minute fotograful Rudolf Dimda fu omorât cu gloanţe trase dintr-o armă necunoscută.

CAPITOLUL TREISPREZECE

Dacă intri în coridor, cabinetul de lucru al lui Igor este primul, deşi laboratorul propriu-zis se întinde mai departe. Lui Konrad îi părea rău că până la sfârşitul zilelor lui n-o să afle ce se face în diferitele camere şi cămăruţe, în care deasupra microscoapelor obişnuite şi duble, deasupra retortelor şi eprubetelor bărbaţi şi femei în halate albe fac vrăjitorii. Veşnic pe undeva ard ochiuri de aragaz, şuieră aerul lichid, miroase a nu ştiu ce chimicale şi urlă ventilatorul. Konrad spunea că sunt suficiente doar denumirile: cabinetul de chimie analitică, sintetică şi fizică, cabinetul de balistică, trasologie şi odorologie, pentru ca omul să ia poziţia de drepţi şi să salute. Şi veşnic prin toate cabinetele pârâie calculatoarele şi ţăcăne maşinile de scris. Rămâi uimit cum de un asemenea tam-tam este făcut doar de două duzini de oameni.

Igor găsise mijlocul de a arăta de parcă venea la serviciu în cel mai bun costum al său, iar cravata şi cămaşa le cumpărase pe drum. Unghiile degetelor lungi îi erau tăiate cu acurateţe,

pantofii îi străluceau de parcă erau de lac, deşi n-ar fi izbutit să-i dea drept noi nimănui. Când intră Konrad, Igor stătea la birou şi de parcă n-avea altceva mai bun de făcut, se uita printr-o lupă puternică la un şurub. Şi, în general, totul arăta de parcă niciodată n-ar fi făcut nimic, ci doar stătea la birou ca să-şi expună cămaşa orbitor de albă şi cravata cu reflexe albăstrii.

— Bună dimineaţa, zise Konrad.

— la loc, îi făcu semn cu capul Igor. Acum o să te pot admira cum leşini. Apa din carafă e proaspătă, nu te teme!

Încă mai învârtea sub lupă şurubul, apoi îl puse în sertarul biroului. Ochii îi erau înroşiţi şi lăcrimau uşor. Şi doar îi ştergea mereu cu acid boric. Însă nu prea-l ajuta, pentru că trebuia să lucreze la lumină puternică şi cu diferite aparate optice.

Fără să se ridice de pe scaun, deschise seiful, scoase amândouă armele lui Dimda, le puse în faţa sa pe birou şi le împinse spre Konrad.

— Tuburile de cartuş, găsite în coridor nu sunt de la armele astea. Igor privi la Konrad cu o curiozitate ironică, aşteptând reacţia acestuia.

— Nu te mai juca cu mine! spuse Konrad şi bătu darabana cu degetele pe arma cu ţevile paralele. Uite asta. Cu asta a tras.

Igor dădu din cap.

— Cu arma asta s-a tras acum un an, ba poate chiar acum doi ani. Asta-i precis.

— Nu fă pe prostul!

— Concluzia tocmai se dactilografiază, o primeşti imediat.

Konrad îşi turnă apă, o bău, se ridică şi începu să umble de colo-colo pe lângă standuri, din timp în timp se uita la ele, ca şi cum în acele clipe l-ar fi interesat mai mult ca orice cartuşele de pistol şi revolver expuse, cu urmele rămase de la percutoare în centru sau mai pe margine, ascuţite şi pilite.

— Le-ai examinat tu însuţi? întrebă el, oprindu-se brusc.

— Da. Eu însumi am demontat închizătorul, deşi nu ar mai fi fost nevoie de asta. Şi-aşa era clar. Uite, cu asta, — Igor arătă spre arma cu ţevile suprapuse, — s-a tras cu o lună în urmă, poate puţin mai înainte. Chiar dacă ar fi stat tot timpul în dulapul închis în poziţie orizontală, aşa cum ai scris în nota de trimitere. Precis nu pot să spun nimic. Însă afirm în mod

categoric că această armă nu are nicio legătură cu tuburile de cartuş pe care le-aţi găsit în coridorul de legătură dintre cele două scări. Şi mai afirm că în mod precis din aceste cartuşe au plecat gloanţele care au nimerit în fotograf.

— Când am intrat, acolo se mai simţea mirosul de praf de puşcă.

— Coincide nu numai timpul. Totul este exact, astea sunt cartuşele.

— Pentru prima oară mă izbesc de aşa ceva! bombăni Ulf şi începu din nou să umble prin birou, de data asta de-a curmezişul lui. Dar nu vrei să-mi spui şi ceva ce nu poţi afirma?

Pe faţa lui Igor apăru un zâmbet de satisfacţie. Se lăsă pe spate uşor în fotoliu, puse picior peste. picior. Îşi sprijini coatele pe braţele fotoliului şi-şi lăsă bărbia pe degetele lungi încrucişate.

— Este o a treia armă, spuse el.

— Asta o înţeleg şi singur acum, i-o reteză Konrad, pentru că întotdeauna îl irita jocul teatral al lui Igor.

— M-am gândit îndelung la cea de-a treia armă, continuă netulburat Igor. Ea a apărut pe lume nu la Tula şi nici la Ijevsk, întrucât mi se pare că diametrul ţevii e altul. E greu să afirmi acest lucru bazat doar pe două cartuşe, însă gloanţele sunt deformate complet. Diametrul canalului poate să oscileze în limitele a trei zecimi de milimetru. La început m-am gândit că e o „Francotte” belgiană sau o „Holland and Holland” englezească. Arme „Francotte” în Letonia sunt câte vrei, însă ele au camera cartuşului mai scurtă, iar „Holland and Holland” e o firmă de mare lux, la noi nu găseşti din astea decât cel mult câte ai putea număra pe degetele de la o mână. Lucru de mână excepţional şi un preţ de nu ne-ar ajunge câştigul nostru pe ani de zile! Şi această armă are ejectoare, cartuşele sunt aruncate automat afară. Concluzia? — Şi Igor tăcu aşteptând.

— Spune, spune! Mă atrag foarte mult lecţiile tale.

— Chiar ejectoarele de la „Holland and Holland” m-au făcut să mă întreb, cum s-a făcut de aţi găsit cartuşele. Pentru că — asta o poţi nota în carneţelul tău, îţi dau voie, — după împuşcături cartuşele ar fi trebuit să rămână pe ţevi, nu să se tăvălească pe jos. Chiar şi la armele cu ejectoare ele rămân pe ţevi dacă nu

frângi puşca. În nota de trimitere scrii că distanţa dintre cartuşe era de şaizeci de centimetri.

Konrad dădu din cap şi se aşeză.

— Şi din pricina asta nu pot admite că cel care a tras a frânt arma din greşeală înainte de demontare, pentru că ejectorul aruncă cartuşele la câţiva metri şi ele ar fi ricoşat obligatoriu lovindu-se de pereţii coridorului, unghiul de ricoşare ar fi diferit şi deci distanţa dintre ele ar fi fost mult mai mare. Chiar dacă nu s-ar fi lovit de perete, asta o spun doar aşa, printre altele. Există o singură, unică posibilitate ca tuburile cartuşelor să ajungă atât de aproape. Când a demontat arma, cartuşele au căzut din ţevi. Concluzia? E o armă veche, cu camerele cartuşelor uzate, poate chiar fabricată pentru tragere cu cartuşe metalice. Caută o asemenea armă!

Azi nu se mai folosesc asemenea arme din cauza proastei lor calităţi. Poate de asta i-au căzut posesorului cartuşele din camere?! Şi pentru micşorarea dimensiunilor nu s-a folosit de cartuşe de carton noi, ci de unele care mai fuseseră folosite o dată? Altă explicaţie nu pot da. Mărcile pot fi cele mai diferite. „Ronger şi fiul”? „Pipers”? „Pirolo”? „A Kuzneţov”? Chiar şi în cele mai vechi cataloage nu se indica de obicei dacă arma este destinată numai pentru a trage cu cartuşe metalice, însă asemenea arme există şi încă destul de des.

— Nu înţeleg, ce sens avea ca acest Valder... Eh, dar asta-i treaba mea. Îţi mulţumesc, Igor!

— Ce sens? Nu te mai recunosc! Sensul este evident, deşi acum şi-a recunoscut fapta, la proces va spune că nu-i vinovat şi că nu ştie nimic, că a vrut doar să glumească, ceva de felul ăsta. Ce face tribunalul? Îmi trimite mie arma pentru expertiză. Iar eu voi putea spune doar ceea ce tocmai ţi-am spus şi ţie, — cu această armă nu s-a tras. Iar el va fi liber din lipsă de probe materiale. Ia aprobare pentru percheziţie, poate n-a apucat încă să îngroape sau să arunce în vreo apă a treia armă.

— Ştii, ăsta-i alt gen de om...

— Eu ştiu una şi bună, există o a treia armă. Ia aprobare pentru percheziţie!

— Asta se face, se înţelege de la sine.

Când Konrad se întoarse în biroul său, Arnis venise deja şi ţăcănea la maşina de scris. Concluzia expertului îl descurajă. După asta o oră întreagă o întoarseră şi pe-o parte şi pe alta şi fură nevoiţi să constate că nu progresaseră deloc. Purtarea lui Karlis Valder rămânea de neînţeles. Logica cerea ca el, dând mărturii mincinoase, să încerce să scape de închisoare, iar el se vâra de-a dreptul în ea. Oameni care căutau să scape de închisoare văzuseră cu zecile şi erau pregătiţi să facă faţă vicleşugurilor lor şi să lupte cu ele. Specialiştii pe care nu-i mirau nici mărturiile mincinoase, nici simularea unor afecţiuni psihice, nici dispariţia misterioasă, a probelor materiale, erau derutaţi de acest tânăr în cărucior de invalid! Până la urmă nu putură găsi altceva de făcut decât să obţină un ordin de percheziţie. Secretara procurorului spuse că vor putea primi ordinul pe la zece, aşa că le mai rămânea o jumătate de ceas.

Sosi Bertulis. Intrând, se miră că vede feţe posomorite şi nu aude râsete. Doar vinovatul recunoscuse! Îi povestiră cele întâmplate.

— Valder încearcă să acopere pe cineva, spuse liniştit Bertulis şi se aşeză.

Konrad şi Arnis zâmbiră cu superioritate: răspunsul nu li se păruse genial.

— De ce râdeţi? Este clar că salvează pe cineva şi că plăteşte cu propria piele pentru asta.

— Ne miră preţul pe care e gata să-l plătească, spuse Konrad.

— Se poate să nu-şi preţuiască prea mult propria piele?

— Cu câţiva ani în urmă, într-un oraş, fusese împuşcat şeful biroului de invenţii şi brevete. Asta o făcuse un maniac, care presupunea că invenţia sa nu-şi poate face drum numai din cauza barierei birocratice. Omul spera că această crimă va atrage atenţia asupra invenţiei sale.

— Valder nu-i un maniac. Nici măcar un tip cu ciudăţenii, deşi uneori ideile sale par puerile, spuse Konrad. Dar nu-i exclus ca. tocmai noi, cu ideile noastre, să fim ciudaţi.

— Noi gândim ca toată lumea, bombăni Bertulis.

— Să gândeşti ca toată lumea încă nu înseamnă să gândeşti bine, mormăi Arnis.

— Trebuie să căutăm femeia, spuse pe neaşteptate Konrad. De dragul unui soţ gelos el n-ar lua asupra sa vina, însă de dragul unei femei ar putea s-o facă. În special dacă are familie, copii. Tânărul e foarte impresionabil, chiar nervos. Altceva mai veridic nu-mi vine în minte acum.

— Nu merge, clătină din cap Arnis. Asta contrazice faptele. Care era situaţia cu un minut înainte de crimă? Dimda iese pe scară, închide după sine uşa. Broasca este automată, se închide singură, iar uşa nu are vizor. Cel care a tras era pe palierul scării lângă apartamentul zece. Ca să-l vadă Valder, era suficient să deschidă uşa. Însă dacă ar fi deschis-o, atunci nu s-ar mai fi tras, întrucât ar fi existat un martor, iar cu martori alături nimeni nu comite o crimă.

— Ia stai! Bertulis sări şi fugi în biroul alăturat. Se întoarse cu declaraţia bătrânului cicălitor de la etajul unu. Bătrânul scrie că imediat după împuşcătură a auzit cum s-a închis a uşă. Noi am presupus că era uşa de la coridor, dar putea tot atât de bine să fie uşa lui Valder.

— De ce am crezut că în apartament au fost doar Valder, Dimda şi Paula? În apartament putea fi şi un al patrulea. Şi chiar ăsta putea fi furios pe Dimda, chiar ăsta putea să-l omoare pe Dimda şi să fugă înapoi în apartament. Iar Valder putea să-l ascundă liniştit la sine în cameră. Noi n-am intrat acolo. Konrad chiar se învioră.

— În fond, nici nu aveam dreptul să intrăm acolo, spuse Arnis. Iar arma? Iar Paula? Credeţi că al patrulea a stat în şifonier?

— Arma mai este şi acum în camera lui Valder, sau criminalul, plecând noaptea, a luat-o cu el. Acum înţeleg de ce Valder a coborât cu noi în curte. Pentru el era foarte important să afle dacă Dimda mai era în viaţă. El era gata chiar de pe atunci să ia vina asupra sa.

— De ce n-a făcut acest lucru? Cu acest prilej putea să ne dea şi arma adevărată? Ca să spun aşa, fumegând încă.

— Spera că al patrulea va izbuti să scape de pedeapsă..

— Iar acum nu mai speră? întrebă Bertulis. În acest caz căutaţi într-adevăr femeia! Păcat că el a reuşit să ardă ceva... Dar ce-a reuşit oare să vâre în sobă? Nu ne rămâne decât să constatăm cu părere de rău că Valder a avut suficient timp ca să ardă

absolut tot ce ne-ar fi putut pune pe urmele acestei femei. Chiar şi îmbrăcămintea, ca să nu mai vorbim de fotografii, carneţelul de notiţe şi alte mărunţişuri. Asta-i lucrul cel mai neplăcut!

— Nu ne rămâne decât să aşteptăm ordinul de percheziţie, spuse Arnis.

Konrad se ridicase şi începuse iar să meargă dintr-un colţ în altul.

— Percheziţia nu ne va dă nimic. N-o să găsim nimic, rosti el cu convingere.

— Întotdeauna rămâne vreun lucruşor, replică Arnis.

— Dar noi nici măcar nu ştim ce să căutăm! Valder a avut la dispoziţie douăzeci şi patru de ore. El a adunat mărturiile nu numai din camera sa, dar şi din a lui Dimda, dacă mai rămăseseră. Povestea cu costumul şi pantofi pentru înmormântare a fost doar un motiv.

Bertulis se foia pe scaun. Se simţea jenat că nu ştie unde să-şi tină picioarele sale lungi şi mâinile. Până la urmă mâinile şi le încrucişă pe piept, dar picioarele oricum rămaseră pe podea, iar Konrad aproape că dădu peste ele. Colonelul umbla ca în somn, aproape fără să vadă nimic în jurul său.

Bertulis se duse cu scaunul chiar lângă perete şi-şi vârî picioarele sub scaun.

— Ar trebui să aflăm mai multe despre corespondenţa lui Karlis Valder, propuse Arnis.

— Da, da, încuviinţă din cap Konrad, continuând să umble. Atât de mult se cufundase în gânduri încât părea că nu-i de faţă.

După un timp începu să vorbească de parcă ar fi vorbit cu sine însuşi, fără să se adreseze cuiva anume. Unsprezece paşi într-o parte, întoarcere, unsprezece paşi în cealaltă parte, întoarcere.

— De ce a luat Valder vina asupra sa? Pentru că e convins că noi suntem aproape de ţinta cercetărilor. E bine că a ars totul... Au fost arse doar mărturiile suplimentare, cele principale sunt în mâinile noastre. Cu această ardere parcă ar fi spus: voi îl ştiţi pe vinovat. A luat vina asupra sa şi a ars tot ceea ce ar fi putut să provoace interes faţă de această femeie, de teamă că la interogatorii ea ar putea recunoaşte.

— Ascultă, magistre, se adresă Konrad lui Bertulis, când încetă să mai umble prin cameră şi se coborî pe pământ. Mai povesteşte-ne o dată amănunţit discuţia ta cu Valder. La urma urmei imediat după plecarea ta s-a apucat el să ardă. Arăta oare a om care-i gata-gata să recunoască o crimă?

— După câte pot să-mi dau seama, nu... Doar... Când l-am întrebat dacă, în afară de fotografiile luate de noi, Dimda mai avea şi altele, a devenit foarte atent...

— Şi când ai pomenit de femeia cu mistreţul pe care o cheamă Mudite...

— A spus că n-a văzut o asemenea fotografie şi că n-a auzit de un asemenea nume.

Povestind asta. Bertulis puse pe masă fotografiile cu femeile căutate. Konrad se aşează mai comod în fotoliu, puse fotografiile una peste alta în teanc, cum se pun cărţile de joc şi i le dădu ceremonios lui Bertulis.

— Ascunde-le în seif şi uită de ele!

Arnis şi Bertulis se uitară nedumeriţi la colonel.

— Nu există artist care să nu arate la început prietenilor şi colegilor o lucrare reuşită. Şi nu există niciun maestru fotograf care să nu facă la fel cu o fotografie care i-a reuşit. Cu atât mai mult cu cât fotograful este într-o situaţie mult mai bună, fotografia o poţi băga în buzunar, în timp ce unele tablouri nu-ţi intră nici măcar într-un camion. Femeia cu mistreţul este considerată de specialişti o lucrare rarisimă, aşa că prietenul şi vecinul Valder desigur a văzut-o. Dar el ascunde acest lucru, înseamnă că trebuie să căutăm această femeie. Noi ştim numele ei, or asta nu-i chiar atât de puţin. Trebuie să căutăm oamenii care i-au văzut împreună. Trebuie să fie. Ca să omori din gelozie, trebuie să existe şi obiectul geloziei. Dar dacă dintr-o dată Rudolf Dimda a început o nouă poveste de dragoste?

— Ce-o să facem cu Valder?

— Ştii, tânărul ăsta îmi este chiar simpatic, dar mai lasă-l să stea pe laviţă, altfel, ajungând în libertate, iar începe să ne pună beţe în roate. În afară de asta avem o bază legală să-l reţinem. Pentru inducerea în eroare a cercetărilor.

Povestire în afara cadrului anchetei

După plecarea Muditei din casă trecuseră două zile. Žirak nu rezistă şi porni prin oraş. Cu puţin înainte de terminarea lucrului îşi duse maşina la parcarea de lângă bază şi începu din nou să aştepte, ca atunci, cu o lună înainte, când începuse să aibă bănuieli.

Aşteptă până se întunecă, însă Mudite nu apăru. Se gândi că nu o observase, pentru că de câteva ori trăseseră la poartă camioane cu remorci. Acestea, încărcate cu containere înalte, în care erau transportate confecţiile, ascundeau pentru un timp ieşirea şi aleea pe care lucrătorii bazei mergeau la staţia de autobuz. Žirak stătu de vorbă cu paznicul şi acesta îi permise să sune la depozit, însă acolo nu mai era nimeni. Şovăind, formă numărul lui Valder, însă nici acolo nu ridică nimeni receptorul. În drum spre casă, Žirak opri de două ori maşina şi sună de la telefoane publice, însă în locuinţa lui Dimda tot nu răspundea nimeni: în timpul acesta Karlis se şi afla în arestul preventiv al Direcţiei Afacerilor Interne.

Ajungând acasă, Žirak se răzgândi, întoarse „Lada” şi se repezi în partea cealaltă a oraşului, la părinţii Muditei, aşa cum promisese în timpul scurtei vizite făcute cu doua zile în urmă. Se hotărî să se intereseze pe ocolite dacă nu se schimbase situaţia şi dacă se pregătesc bătrânii ca de unu mai să se mute la el, dacă a reuşit Mudite să le spună de divorţ şi dacă a luat familia vreo altă hotărâre.

Nu, părinţii nu-şi văzuseră fiica, mama chiar întrebă cum se mai simte Mudite, iar Žirak răspunse că la fel ca înainte. Apoi se apucă să le spună amănunţit ce viaţă frumoasă îi aşteaptă. Aerul este acolo mult mai curat decât în raionul industrial şi omul se simte mai viguros. Zăpada aproape că s-a dus, dar straturile sunt încă umede ca să poţi răsădi ceva, cu toate acestea reventul îşi scosese deja în căldura soarelui măciuliile zbârcite, care aminteau de nişte zbârciogi roşii. Iar ceapa verde proaspătă va fi în curând numai bună de mâncat şi mai rămâne puţin până la măcriş. Şi cu toţii, la unison, spuseră că ciorba de măcriş cu ou şi smântână este o mâncare nu numai gustoasă, ci şi excepţional de folositoare.

— De la mine să nu te aştepţi la niciun ajutor, aproape că dădu în plâns soacra; ea nu se poate apleca, îi vine greu, are ameţeli.

— În ce priveşte munca grea, dumneavoastră, soacră dragă, să vă scoateţi aşa ceva din cap! i-o tăie Žirak. Ajunge cât aţi alergat, cât v-aţi îndoit spinarea!

Ochii bătrânicii se umplură de lacrimile pe care nu le mai putea reţine.

Socrul spuse că deja îşi dăduse demisia, nu avea niciun rost să meargă atâta drum, paznic se poate angaja oriunde. Dar cum stăm cu etajul? Ce materiale are? El are încă dinainte de război scândură pentru duşumea. Vreo douăzeci de metri, poate ajunge pentru o cameră. Are şi toate uneltele necesare, le-a controlat şi le-a pus într-o ladă mare. Arătându-i-o lui Žirak, îşi aminti brusc de ceva şi urlă la Vilnis:

Să-mi aduci de la parşivul ăla rindeaua mea cu lamă pentru ciubucării! A luat-o pentru două zile şi n-o mai aduce de un an! Şi, în general, cu ce drept i-ai dat-o? O ţine ce-o ţine şi pe urmă, la beţie, o mărită — şi n-ai decât să scrii acasă dacă nu-ţi place!

— Lasă, lasă, o aduc, mormăi Vilnis şi se strecură cu dexteritate afară din cameră. Žirak era convins că „rindeaua cu lamă pentru ciubucării” fusese de mult „măritată”.

Discuţia cu bătrânii îl linişti pe Žirak; în sfârşit, are în mână nişte atuuri. Numai să le folosească cu pricepere... Mâine o prinde pe Mudite la bază şi-i spune că a fost pe la bătrâni, că ei şi-au strâns deja lucrurile şi dacă se anulează mutarea ar fi foarte mâhniţi.

„Urmările ar putea fi şi mai triste, îi va spune. Tu doar ştii că mama suferă de inimă, că are nevoie să stea mai mult la aer curat. Iar acolo nici în casă nu are ce respira, nici afară. Peste tot este fum! Şi, făcând o pauză, va încheia: întoarce-te, Mudite! Nu-i nevoie să dormim în acelaşi pat, nici chiar să stăm în aceeaşi cameră. Sau spune-le singură bătrânilor că divorţezi de mine. Eu nu pot, mie mi-e milă de ei, atât de mult aşteptau să fie liniştiţi, acum, la bătrâneţe... Tu doar ştii, eu nu am rubedenii, eu sunt de acord ca bătrânii să locuiască la mine chiar dacă tu nu vrei să te întorci. Singur într-o casă atât de mare, goală, nu-i prea plăcut.”

Iar când se vor despărţi, îi va spune:

„Nu arăţi prea bine. După faţă n-ai spune că eşti în luna de miere. S-a întâmplat ceva?”

În funcţie de răspuns, el ar îndrepta încetişor discuţia pe făgaşul dorit. Variante posibile avea o mulţime, le elaborase în amănunţime pe drumul de întoarcere acasă.

Dar mai întâi trebuie s-o prindă pe Mudite. Îl sună din nou pe Karlis Valder şi din nou se auziră în receptor doar apelurile prelungi. Atunci se gândi ce-ar putea fi, Mudite stă pe la vreo prietenă. Dar unde stă noaptea invalidul? Pesemne că e telefonul deranjat. Mai mult ca sigur.

Nu-i nimic, până dimineaţă mai poate aştepta.

Însă evenimentele care se prăbuşiră peste el dimineaţa îi încurcară toate planurile. Îl smulseră din pat încă de pe la ora şase. Afară de-abia începea să se lumineze şi el nu înţelegea nimic, fiind pe jumătate adormit. Telefonul din coridor suna lung şi insistent.

— Ce? Pe cine să chem? Žirak cu o mână ţinea telefonul, iar cu cealaltă încerca să-şi şteargă ochii ca să-şi alunge somnul, însă la început îşi dădu doar seama că sta cu picioarele goale pe pardoseala rece. Soţia?

Suna şeful Muditei. Vorbea repede, parcă azvârlind cuvintele. Trebuie expediate nişte vagoane, Mudite trebuie să semneze nişte documente, pentru că juridic nimeni nu are împuternicire să facă asta. Da, înţelege, Mudite este bolnavă, îşi exprimă compătimirea, însă împrejurările îl obligă să-i trimită cu cineva documentele, Mudite poate să aştearnă două rânduri.

— Nu-i acasă... Sunt trei zile de când nu-i acasă...

— Şi-mi spuneţi asta atât de liniştit! exclamă uluit şeful.

— Păi ce să mai fac?

— Dar cine-i soţul ei? Eu sau dumneavoastră?

— Credeam că la serviciu merge.

— Credeaţi! Sunaţi şi căutaţi-vă soţia! Poate s-a întâmplat o nenorocire. Telefonaţi la miliţie! Mergeţi pe la spitale! Şi şeful se apucă să turuie la sfaturi şi indicaţii şi, aruncând receptorul în furcă, spuse cuiva de alături: Ce mai cretin!

Lucrătorul de la secţia raională de afaceri interne, căruia i se adresă Žirak, îl rugă ca mai întâi să scrie o declaraţie, apoi începu să-i pună întrebări.

— Când a plecat de acasă soţia dumneavoastră era într-o stare depresivă?

— După mine, nu.

— A avut loc vreun conflict între dumneavoastră?

— Cum să vă spun... Nu ne-am certat, însă... Ea a spus că se duce la altul...

— Îl cunoaşteţi pe acest om?

— Nu. Dar ce importanţă are asta?

— Vedeţi, noi nu putem să vă dăm înapoi soţia...

— Înţeleg foarte bine ce vreţi să spuneţi cu asta. Nu vă caracterizează un tact deosebit. Şi totuşi insist să se dea în urmărire. Ea nu s-a dus la serviciu şi nici măcar nu a sunat acolo. Aşa ceva nu i s-a mai întâmplat niciodată şi, în afară de asta, la depozit are răspundere gestionară.

— Scrieţi amănunţit cum era îmbrăcată! Şi lucrătorul secţiei îi întinse supărat lui Žirak declaraţia. Şi ce lucruri avea cu ea? Bani?

— Cinci-şase sute de ruble în obligaţii de trei la sută, răspunse Žirak apucându-se de scris.

CAPITOLUL PAISPREZECE

Era o grămadă de corespondenţe, plicuri groase sau subţiri. Deasupra secretara pusese o telegramă.

Încruntându-se supărat, Konrad îşi atârnă impermeabilul în dulap. Aproape în fiecare dimineaţă îi strica dispoziţia înghesuiala din troleibuz.

Aşezându-se, citi telegrama.

„Răspuns întrebarea dv. Nr. 643—70 putem informa următoarele două puncte a) concursul fotografic anunţat pentru reclamă deja închis punct virgulă b) la concurs pot participa toţi cetăţenii domiciliaţi pe teritoriul U. R. S. S. punct virgulă c) lucrările se trimit în plicuri închise cu deviză punct virgulă d) la

plic se anexează alt plic cuprinzând date autor domiciliu cod poştal punct virgulă e) lucrările se trimit până la...”

„Stimate tovarăşe, se adresă în gând Konrad autorului telegramei. Nu vreau să particip. Nu sunt un bun fotograf.”

Era greu de citit, întrucât semnele de punctuaţie trebuia să le pui singur. Konrad sări peste condiţiile următoare, care ocupau încă o jumătate de pagină. În sfârşit, găsi răspunsul la întrebarea care-l. interesa.

„Dacă printre lucrările trimise se găseşte fotografia femeii cu mistreţul trimitem cel mai scurt timp copie pct. juriul concursului.”

„Interesant, cât va dura acest scurt timp? se întrebă în gând Konrad. Un an? Un an şi jumătate? Zece ani?”

Se auziră ciocănituri în uşă.

— Intraţi!

Intră Cilda Dimda. În doliu.

— Am venit să clarific problema celor trei sute de ruble, spuse ea aşezându-se şi aruncând picior peste picior. Rochia se ridică destul de mult.

Konrad se uită întrebător la ea, dar nu spuse nimic.

— I-am primit! Şi totuşi cât de meschin a fost!

— Iertaţi-mă, cine?

— Rudolf Dimda. În loc să mi-i dea direct în mână i-a trimis prin poştă. Telegrafic. Şi i-am primit ieri. Cilda găsi în geantă cotorul mandatului şi i-l dădu lui Ulf. Iar acesta ştia ce scrie acolo: „Pensia alimentară pentru lunile V—X 1979” Konrad se uită la ştampila oficiului poştal: se părea că totul e în deplină ordine, însă se gândi că nu e expert şi ar putea greşi. După întâlnirea noastră Rudolf a fugit la casa de economii după bani şi mi i-a trimis. Sunt pur şi simplu jignită de un asemenea procedeu! Nu putea să aibă încredere în mine în ce priveşte câteva ruble, avea neapărată nevoie de o dovadă că suma cutare a fost trimisă în contul pensiei alimentare. Şi asta după discuţia noastră din cafenea! Eram aproape de acord să mă întorc la el. De dragul fiicei, desigur! Mă mir cum de nu aţi găsit chitanţa!? continuă ea în acelaşi ritm, trăgându-şi răsuflarea. Dar în garaj v-aţi uitat? Poate a mers cu maşina şi a aruncat

chitanţa în torpedo, iar apoi a uitat s-o ia. Asta se întâmplă adesea!

— Vă mulţumesc că aţi venit! Se ridică Konrad. Cotorul, cu permisiunea dumneavoastră, îl anexez la dosar.

— Vă rog, vă rog! se ridică Cilda.

Konrad o conduse până la uşă, dar n-o deschise, se uită fix în ochii Cildei.

— Sunteţi în doliu...

— Asta aşa... Pentru Sigita... — zâmbi ea.

— Vă cunoaşteţi slăbiciunile?

— Aş fi cel mai nenorocit om de pe pământ dacă nu le-aş avea.

— Nu-i obligaţia mea, totuşi aş vrea să vă dau un sfat. Scrieţi singură cererea ca fetiţei să i se desemneze. un tutore.

— O să ne descurcăm şi singure cu moştenirea. Ochii Cildei se făcură din nou răi.

— Fiica e mult prea mică ca să se descurce, iar dumneavoastră aveţi unele slăbiciuni. În afară de asta, tribunalul poate desemna un tutore şi fără acordul dumneavoastră. Fetiţa v-ar reproşa pe urmă şi atunci aţi pierde-o şi pe ea. Exemple de acest fel sunt multe. La revedere! Şi Konrad deschise uşa.

— La revedere, mormăi derutată Cilda şi, fără a mai ridica ochii, ieşi în coridor.

Konrad continuă să cerceteze corespondenţa.

Sună Arnis şi întrebă dacă sunt sarcini urgente, fiindcă se pregăteşte să colinde toate apartamentele caselor de pe strada Metra. Nu-i va lua mult timp.. În afară de asta a primit de la serviciul circulaţiei adresele şi telefoanele câtorva posesori de maşini. Câţiva au telefoanele de la serviciu. Dacă nu sunt alte dispoziţii, se va ocupa de asta. Când va termina cu locuinţele va suna.

Konrad deschise plicul următor şi, ascultându-l pe Arnis, citi distrat: ’

„Ca răspuns la scrisoarea Nr. 643—79 vă informăm: a) concursul anunţat pentru fotografii de reclamă s-a închis; b) la concurs pot participa toţi cei ce au domiciliul stabil pe teritoriul U. R. S. S... “

Privirea lui sări peste partea de mijloc şi se opri la următoarele rânduri:

„ ...vă trimitem o copie de pe fotografia solicitată. Juriul.”

Fotografia era cât plicul de mare, dar cu faţa în jos, aşa că nici n-o observase.

La mijloc, scoasă în evidenţă de lumina puternică, o porţiune dintr-un lan de ovăz. În prim plan o femeie goală. Ea stătea pe un mistreţ împuşcat, alături de o armă străveche, cu patul ornamentat iar pe faţa sa frumoasă se putea citi buimăceală şi frică.

Iată arma despre care îmi vorbea Igor la laborator!

— Alo! Vă rog cu locotenentul Bertulis. Magistrul? Imediat la mine!

Scurt timp. după aceea se uitau amândoi la fotografie. Bertulis oftă:

— Femeia e de o frumuseţe rară...

— Din păcate, în Riga sunt multe femei frumoase, spuse Konrad uitându-se cu atenţie la lucrătura armei. Dacă ar fi o singură, unică frumuseţe, atunci fiecare ar şti unde locuieşte... Iar lângă casa ei tot timpul ar fi adunaţi bărbaţii...

— Mă duc s-o dau la multiplicat... Una o fac în mărime naturală, ca s-o atârn la mine pe perete, celelalte de mărimea unei cărţi poştale... Nu vă neliniştiţi, tovarăşe colonel, pe ele va fi doar faţa!

— Revoltător de frumoasă... Bine, ajunge cu gluma! Spune să-l aducă pe Valder.

— O să vedeţi, nu va scoate un cuvânt.

— De spus n-o să spună, dar poate se va da de gol cu câte ceva.

— Atunci am plecat... A, uite ce-am vrut să spun... V-aţi uitat cumva pe buletinul de ieri? Un bărbat oarecare îşi caută soţia, Mudite, care a plecat de acasă de câteva zile şi a dispărut fără urmă.

— Du-te, îl citesc imediat..:

Bertulis luă fotografia şi plecă. Dar chiar mergând pe coridor nu-şi putea desprinde privirea de pe ea.

Pentru lucrătorii din miliţie buletinul e terenul de activitate cotidiană. Dacă, să spunem, noaptea a fost reţinut un individ

suspect cu o roată de maşină, care, după cum afirmă, îi aparţine din copilărie şi dacă inspectorul de la miliţia judiciară, nu se ştie de ce, nu-l crede, atunci dimineaţa primul lucru pe care-l face este să citească buletinul şi, de obicei, găseşte în el următoarele:

„A fost jefuită maşina VAZ-2101. Hoţul a forţat portbagajul, a furat trusa de scule şi roata de rezervă."

„În ziua de 20 a plecat de acasă şi nu s-a mai întors Žirak Mudite Petrovna, născută în 1947. Cererea de căutare a fost depusă de soţul ei."

Colonelul telefonă căpitanului care primise cererea. Acesta li citi la telefon semnalmentele.

— Aveţi cumva fotografia ei? întrebă Konrad.

— O avea soţul la el, însă ne-a promis să aducă o alta.

— Unde lucrează? Parcă mi-aţi spus, dar mi-a trecut pe lângă ureche.

— Merceolog la depozitul de confecţii.

„Iată de unde avea tânărul de la «Fotoreclama» o cămaşă şic, se gândi Konrad. În niciun caz din magazin, ci din depozit."

— Îmi trebuiesc date despre Mudite Žirak, îi ordonă peste câteva minute lui Bertulis. Şi fotografia. S-ar putea să trebuiască să cerem urmărirea ei în toată ţara, răspunzi personal de asta, ca să avem cea mai amănunţită informare. În afară de asta, avem nevoie de date despre soţul ei. Au maşină? Au permis de portarmă?

— Am înţeles, tovarăşe colonel! se îndreptă Bertulis. De obicei sta încovoiat, parcă jenându-se de înălţimea sa, de aceea acum arăta foarte impunător.

— Ei, desigur, murmură Konrad, ţie, de sus, trebuie să-ţi vină mai uşor să vezi şi singur.

De cum ieşi Bertulis din birou, intră ofiţerul de serviciu, aducându-l pe Valder.

Cele două zile petrecute la arestul preventiv îşi lăsaseră amprenta — faţa bine îngrijită căpătase o nuanţă galben-vineţie, iar mustăţile atârnate erau şi mai închise la culoare. Ochii, înfundaţi în orbite, ardeau de ură. Privind cum Ulf completează procesul-verbal de interogatoriu, îşi îndoia atât de tare degetele încât încheieturile trosneau.

— Înainte de a discuta oficial... — colonelul se întrerupse o clipă din scris. Poate aveţi vreo dorinţă?

Valder clătină cu încăpăţânate din cap.

„Deştept mai sunt, nici nu m-am interesat cu cine l-au închis”, se necăji Konrad.

— Poate doriţi să daţi explicaţii suplimentare?

Valder clătină din nou din cap.

— Gesturile dumneavoastră nu le pot aşterne pe hârtie. Konrad lăsă stiloul la o parte, se ridică şi se duse la seif după procesele-verbale anterioare. Observă că Valder îl urmăreşte atent, cu o privire ironică, de învingător, însă se făcu că nu bagă de seamă.

— Tovarăşii de celulă v-au învăţat să tăceţi la anchetă? un mijloc prostesc. Adevărul oricum iese la iveală, zise rar şi monoton Konrad. Asta suna povăţuitor, didactic. Oamenii cu experienţă din celule întotdeauna îi învaţă pe cei care pică acolo pentru prima dată. Le spun mereu: nu vorbi, altfel o păţeşti! Uimitor e însă faptul că niciun recidivist nu urmează acest sfat!

Valder continua să se uite ironic, numai că încetă să-şi mai trosnească degetele.

„Îşi închipuie că e un erou”, se gândi Konrad. Şi schimbă tonul, trecând la unul tăios, nemilos.

— Vă purtaţi cu mine fără demnitate, spuse Ulf, aşezându-se pe fotoliul său. Mă faceţi să-mi pierd timpul. Nu vă ajunge faptul că aţi derutat cercetările, recunoscându-vă vinovat de o crimă pe care n-aţi comis-o! Acum continuaţi să faceţi pe mutul! Deşi eu sunt gata să propun eliberarea dumneavoastră de răspunderea penală pentru inducerea în eroare. Nu mă siliţi să mă răzgândesc. Pe Mudite Žirak o s-o găsim oricum, iar dumneavoastră suferiţi de pomană! Să suferi de pomană nu-i eroism, e o tâmpenie!

— Lăsaţi-o în pace... Vă rog, lăsaţi-o în pace! sări Valder. Ea nu-i vinovată!

— Doar Dimda nu s-a împuşcat singur!

— Rudolf a împins-o la asta? La ea n-a acţionat decât mândria!

— Eu în locul dumneavoastră n-aş risca să iau asupra mea funcţia de judecător. De unde a luat arma?

— Rudolf însuşi i-o dăduse spre păstrare! Dacă aş fi prevăzut toate astea! Dacă aş fi prevăzut că-i capabilă să-l împuşte! Aş fi chemat un taxi şi m-aş fi dus după armă în aceeaşi zi în care a plecat ea. Žirak ar fi dat-o, el credea că arma e a mea. Aş fi luat-o şi aş fi aruncat-o în Daugava! Arma cu siguranţă era la ea în geamantan... Nu ştiu... Cu adevărat nu ştiu nimic...

Ca să clarifice despre ce armă era vorba, Konrad se pregătea să-i arate lui Valder fotografia cu mistreţul, însă imediat se răzgândi. Fotografia ar fi aprins emoţiile şi mai mult, iar Valder tot o mai iubea pe Mudite, renunţând cavalereşte, în numele iubirii faţă de ea, chiar la sine însuşi. Ca în vechile romane. Astăzi o asemenea iubire nu o mai poţi înţelege, astăzi multora le-ar părea chiar caraghioasă, pentru că ea nu cere: „Totul pentru mine!”, ci propune timid „Totul ţie!”

— Ce v-a făcut să luaţi fotografia din arhiva fotografică a lui Dimda?

— Mi-aţi spus în curte: urcaţi-vă la dumneavoastră, venim şi noi imediat. Şi aţi adăugat: vom examina camera răposatului. Ajungând în apartament, am auzit cum plânge Paula pe patul meu. Ea aude greu, ştiu asta. Şi deodată mi-a venit în minte că trebuie luat tot ce este în legătură cu Mudite. Dacă se va dovedi că nu ea a tras, nu are ce pierde. Deşi după despărţirea de Dimda din noaptea anterioară înţelesesem că ea era complet disperată. Că era jignită de moarte, dezonorată... în camera lui Dimda am luat de pe perete două fotografii mari de-ale Muditei, am luat din arhivă negativele şi din birou carneţelul de notiţe. Deşi numele Muditei nu era deloc trecut acolo, numai telefonul directorului adjunct al depozitului, unde putea fi chemată Mudite în timpul serviciului. Dimda avea legături profesionale cu el — cei de acolo comandau cu regularitate prospecte de reclamă. Tot ce am luat am ascuns în camera mea. Când aţi plecat dumneavoastră l-am sunat pe soţul ei, pe Žirak. Era beat şi mi-a spus sincer că Mudite l-a părăsit. Am înţeles că ea a fugit sau... Cu adevărat nu aţi prins-o încă?

— Încă nu.

Valder îşi acoperi faţa cu mâinile.

— Mă tem că o căutaţi în zadar...

— De ce n-aţi ars fotografiile imediat, ci abia după discuţia cu locotenentul Bertulis? întoarse Konrad discuţia pe vechiul făgaş.

— Am vrut... Mă pregătisem... Dar n-am putut! Am înţeles că n-o s-o mai văd niciodată. Apoi a apărut tânărul acesta deşirat şi nu mi-a mai rămas altă ieşire... Am spus tot... Vă rog să nu mă mai întrebaţi despre nimic azi!

— Avea prietene?

— Nu spun! Nu mai spun nimic! Poate are noroc. Se mai întâmplă să nu fie găsit câte cineva...

— Însă nu ştii niciodată ce e mai bine — să fie găsit sau să nu fie găsit. Şi Konrad se apucă să completeze documentele necesare pentru eliberarea lui Valder. Poate să trimită pe cineva după Paula? E foarte important ca, cel puţin câtva timp, să fie cineva pe lângă acest tânăr.

Colindarea caselor nu-i aduse prea multe lui Arnis. După cum îi povesti lui Konrad, în majoritatea caselor nu putea intra şi se pregătea să treacă pe la casele de pe strada Metra pe seară, când oamenii se întorc de la serviciu.

În schimb află că între două şi jumătate şi trei pe alee fuseseră două maşini străine, iar o a treia se aflase pe strada alăturată, destul de departe după colţ.

— Omul care mi-a spus asta se uitase chiar şi la numărul ei, numai că nu şi-a amintit nici cifrele, nici literele. Lucrează la atelierul de rame. Fratele îl rugase să-i dea la rindea nişte piese, iar el le uitase de dimineaţă în portbagaj şi şi-a amintit de ele doar atunci când lua masa de prânz. Şi-a amintit şi a dat fuga după piese de era să-şi frângă gâtul. Portbagajul era închis, iar de deschis nu-l putea deschide nicicum. Oricât s-a învârtit pe lângă ea, nu s-a deschis şi abia atunci şi-a dat seama că nu era maşina lui ci o altă „Lada”, parcată alături. Ambele maşini erau maro deschis, aşa că le-a confundat.

— Când a plecat maşina?

— Asta nu ştia. În ce priveşte timpul, ar putea să ne intereseze „Volga”. În ea ne-au asigurat că la volan era o femeie. La două şi jumătate au văzut-o ieşind din maşină cu un rulou de hârtie lung şi gros, iar la orele trei maşina nu mai era acolo.

— Ce înseamnă lung, gros?

— Când l-au sprijinit pe pământ era de înălţimea maşinii. În ce priveşte grosimea, se pare, că era totuşi destul de subţire ca să conţină o armă de vânătoare. În afară de asta, pe o latură a maşinii scria: „Serviciul pentru securitatea circulaţiei”. A treia maşină au văzut-o exact înainte de ora trei, însă nu au putut observa nici marca, nici modelul. Unicul lucru pe care l-au observat a fost o jucărioară în culori vii, care se bălăngănea lângă oglinda retrovizoare interioară, şi că din aripa din faţă ieşea o antenă îndoită.

— Ce unităţi pot să scrie pe maşini „Serviciul pentru securitatea circulaţiei”?

— Se pare că întreprinderea de taxiuri... Poate şi altele... Arnis ridică din umeri. Trebuie să ne interesăm la serviciul de circulaţie...

— Dar tu ştii cum arată Zigurd Žirak? întrebă deodată, fără nicio legătură, Konrad. Nu ştii? Nici eu nu ştiu. De ce să nu facem cunoştinţă cu el? În aşteptarea magistrului, tot stăm degeaba aici.

— Credeţi că Mudite se ascunde la vreo prietenă sau la rude?

— Noi tot trebuie să stabilim adresa ei...

Când se urcară în maşina operativă, Arnis se întoarse la gândul pe care-l exprimase cu o zi înainte.

— Admit că Mudite Žirak nu a tras în Dimda. În fond, Valder n-a văzut-o că trage, el doar crede că a fost ea. Oamenii de felul lui au o sensibilitate accentuată. Cred că e capabil să sufere profund pentru lucruri pe care şi le sugerează singur. În afară de asta, ştia că Dimda îi lăsase ei arma spre păstrare...

— Păi, se va găsi cineva care să fi văzut cum s-a tras! Mudite Žirak a fugit, iată un argument important!

— Dragă şefule! exclamă Arnis. Nu cunoaşteţi femeile! Mudite putea tot atât de bine să se fi ascuns la vreo prietenă pentru a urmări de pe margine cum o caută Dimda. Iar dacă s-ar fi întâmplat aşa, ea l-ar fi iertat din tot sufletul, pentru ca imediat să-l pună pe fotograf cu umerii la pământ!

— Nu, tu n-ai să te însori niciodată! Mi-am pierdut şi ultima speranţă!

— Aveţi o părere prea bună despre mine. Căsătoria are un mare merit. Te scapă de logodnică!

— Da de unde să apară o logodnică la un burlac bătrân ca tine?

Maşina se opri în faţa unei case particulare cu etaj, cu un gard de sârmă neobişnuit de înalt, prin care se vedeau straturile negre, bine îngrăşate, îmbibate cu apa de la topirea zăpezii, şi şoferul spuse: „Am ajuns!”

Pe alee venea în întâmpinarea lor Zigurd Žirak. Konrad şi Arnis se prezentară. Žirak întrebă cu ce le poate fi de folos. Adresele prietenilor şi rudelor?

— Aici e incomod să stăm de vorbă. Vă rog! Şi Žirak arătă spre uşa casei. Relaxat, cum se cuvine unui om bine educat. Purtarea şi manierele, lui dovedeau anii petrecuţi în învăţământul superior şi în mediul în care se învârtise. Dacă ele arătau acum cumva absurde, se datora numai faptului că tocmai lucrase în seră, şi purta pantaloni de schi flauşaţi, cizme de cauciuc cu carâmbi răsfrânţi, haină ponosită. Cusută pe vremuri la un croitor de primă calitate, haina mai avea încă pieptul şi reverele tari.

Atenţia lui Arnis fu atrasă de uşile garajului; tare ar fi vrut să arunce neobservat o privire pe acolo, însă nu ştia cum să facă. În peretele lateral era o ferestruică îngustă alungită. Dacă săreai te puteai agăţa de pervaz, să te tragi, ca la bara fixă, şi să priveşti.

— Pe aici, la stânga. Şi Žirak făcu loc oaspeţilor nepoftiţi să treacă înainte în camera de zi, iar el, urmându-i, luă de pe măsuţa de telefon din coridor caietul-repertoar, „caietul cu şnur”. Luaţi loc! îi invită arătând fotoliile, iar el îşi trase un scaun obişnuit. Deschise caietul la „A”. Asnate... Aici din păcate este doar telefonul, dar cu ajutorul lui puteţi afla adresa...

— Notează, i se adresă Ulf lui Arnis, care pregătise deja carnetul de notiţe.

Ce culoare are maşina? Poate cere permisiunea gazdei şi dă un telefon lui Bertulis? Dar apucase oare să se întoarcă?

— Ce ai, ai adormit?

— Nu scrie stiloul.

— O clipă... Găsim noi ceva, spuse Žirak, însă nu apucă să se ridice, pentru că Arnis sărise de la locul său şi-l împinse uşor înapoi pe scaun.

— Am în maşină altul... Vin imediat...

Arnis ieşi în coridor, se auzi cum se închise uşa după el.

Žirak se ridică plictisit, se duse la fereastră şi privi fără prea mare interes cum se duce pe alee Arnis spre portiţă.

„Trebuie să salvez situaţia”, se gândi Konrad.

— Aveţi o grădină frumoasă, spuse Konrad.

— Păi, sunt agronom de meserie...

Nu mai putea aştepta. Dacă la portiţă apărea Arnis, ar fi fost târziu: Žirak bănuia că-i o cursă. El doar îşi luase o înfăţişare plictisită, absenţa lui Arnis îl alarmase.

Konrad se duse în partea cealaltă a camerei şi începu să privească o acuarelă mediocră de pe perete.

— Frumoasă, spuse el, pentru ca Žirak să fie nevoit să se întoarcă cu faţa spre el. Numai că semnătura nu poate fi descifrată. „Dracu să-l ia, vine sau nu încoace! Nici măcar nu se gândeşte să vorbească cu mine, s-a întors cu spatele!”

— Semnătura nu vă spune nimic, e o lucrare de amator, aruncă o privire peste umăr Žirak.

— Dar dumneavoastră v-aţi căutat soţia?

— Numai la părinţii ei. Asta Žirak n-o mai putea spune peste umăr, trebui să se întoarcă cu spatele la fereastră. Unde aş mai fi putut s-o caut? Iar dacă aş fi găsit-o, ce i-aş fi spus? Atâta doar că o caută de la serviciu. Însă eu cred că se va întoarce... Plecarea ei a fost un pas negândit, un impuls de moment, iar acum cu siguranţă că-i pare rău de asta. Dacă n-ar fi stăruit directorul depozitului, nu v-aş fi alarmat cu declaraţia mea.

— N-aţi telefonat cunoştinţelor?

— Să buciumi în lumea întreagă că te-a părăsit nevasta?! Nici dumneavoastră n-aţi fi făcut aşa ceva. La camerele de gardă am telefonat, dar degeaba.

La întoarcere Arnis văzu că Žirak stă cu spatele la fereastră. Se strecură cu agilitate după colţ, se ridică până la ferestruica îngustă şi privi înăuntru. Acolo era o „Lada” de culoare maro deschis.

Intrând în cameră, Arnis îi făcu lui Konrad un semn pe care doar acesta îl înţelese, că bănuiala se adeverise, se aşeză la masă şi se apucă să noteze telefoanele şi adresele.

Ce hotărâre va lua Konrad? Va pleca cu informaţiile pe care tocmai le primise, ca să adoarmă atenţia lui Žirak sau, primind întăriri şi ordin, va face o percheziţie?

— Cetăţene Žirak, aş vrea să mă uit la arma pe care a lăsat-o în casa dumneavoastră Karlis Valder, spuse pe neaşteptate Konrad.

Arnis înmărmuri. Aşa direct? Fără nicio pregătire? Ca un începător? Şi asta o face însuşi colonelul Ulf? însă imediat înţelese raţionamentul lui Konrad: el însuşi, prin discuţia despre maşină, îl împinsese la asta.

Konrad se conducea după o logică de fier: ajunsese la concluzia că Žirak se găsea într-o situaţie fără ieşire şi că nu putea să scape de armă. Arma trebuia să fie acolo unde o ascunsese Mudite. Chiar şi să o ascundă în alt loc era imposibil! Mudite se putea întoarce pe neaşteptate acasă şi, negăsind arma, să se adreseze miliţiei şi să informeze despre bănuielile ei. Ea n-ar fi tăcut, pentru că fusese omorât omul cu care se pregătea să se căsătorească. Nu ar fi trăit cu un ucigaş.

Žirak deschise şifonierul şi scoase din lenjerie un pachet învelit în hârtie, legat cu sfoară. Când îl întinse lui Konrad, pachetul îi căzu din mână, hârtia se rupse şi ieşiră la iveală piesele armei acoperite cu ornamente fine de argint.

— N-o să mă credeţi dar la început n-am vrut deloc să-l omor... Am vrut să trag pe alături, pentru ca Mudite să înţeleagă cât de serioasă e situaţia şi să se teamă pentru viaţa fotografului... Ea ar fi fost nevoită să vină la mine pentru explicaţii, iar noi ne-am fi înţeles... Dimda. desigur, ar fi tăcut în privinţa armei sale... Eu eram gata să fac un compromis. Dar când l-am prins în cătare... Până atunci nu-l urâsem... Dar când l-am prins în cătare, totul s-a schimbat în jur... Am simţit ce putere am asupra acestui om, puteam să-i permit să trăiască, dar puteam şi să nu-i permit... Iată-l colo jos, în curte, dar puteam să fac şi să nu mai fie... Este, dar nu va mai fi...

— Cine v-a vândut cartuşele?

Nu ştiu. Nu vă pot spune. La piaţa centrală mi le-a oferit un necunoscut. E mult de-atunci, răspunse Žirak.

— Ar fi mai bine dacă aţi spune adevărul, îl sfătui liniştit Arnis.

Ulf văzu că Žirak stă în cumpănă.

— V-am spus adevărul...

„Cu cartuşele o să se încăpăţâneze mult timp, se gândi Ulf. De ce? Ce sens are să se încăpăţâneze? Pesemne nu vrea să-şi dea de gol prietenul, care, fără să ştie, devine părtaş la crimă.”

Žirak îşi aminti de seara aceea, când plecase Mudite, de discuţia cu avocatul şi de sine însuşi în seră cu lăzile pentru răsaduri goale. Nu, nu putea rupe o singură tulpină! N-au decât s-o facă alţii, el nu putea! Şi deodată îi venise în minte o idee absurdă, care atunci i se păruse logică; când casa va fi luată de rudele Muditei, el va închiria de la ei sera şi grădina. I se păruse că discuţia trebuia să aibă loc imediat, fără întârziere.

Se dusese la viitorii posesori ai casei, într-o stare de halucinaţie. În capul mesei, cu faţa spre uşă, stătea Vilnis. Aplecat asupra farfuriei, sorbea ciorbă cu tăiţei şi privea ironic la musafir. Nevasta lui îngălată dădăcea pruncul. Ca dintr-o mare depărtare auzise Žirak glasul socrului; îi oferea ceai, iar când Žirak refuzase îi spusese să se ducă în cameră şi să se uite la televizor deocamdată.

Pe ecran, câţiva bărbaţi graşi discutau despre semănatul de primăvară. Dincolo de uşă, în bucătărie, zgârma şi lătra basetul cel rău. Strigătele stăpânilor nu-l linişteau. Şi deodată, în colţ, lângă şifonier, Žirak văzuse arma într-o învelitoare de dermatită şi rucsacul. Pesemne că Vilnis se pregătea să meargă la vânătoare. Rucsacul era pe jumătate închis, deasupra lui se vedea cartuşiera din piele maro.

— Cartuşele mi le-a dat fratele mai mic al Muditei. Eu i-am cerut şi el mi le-a dat, minţi fără să ezite Žirak**.** Şi minciuna o acoperi cu un mic surâs răutăcios.

La confruntare, acest surâs se prefăcu într-un zâmbet deschis. Cu cât mai agitat se jura Vilnis că nu-i dăduse nimic lui Žirak, cu atât mai convingător afirma Žirak contrariul. Expertiza stabilise că unele cartuşe din cartuşiera lui Vilnis sunt identice cu cele cu care fusese împuşcat Dimda. Iar fratele mai mic al Muditei îl ruga cu lacrimi în ochi pe Žirak să recunoască deschis că le furase, însă cumnatul rămânea cu încăpăţânare la declaraţiile sale.

Povestire în afara cadrului anchetei

Când sunase scurt soneria la uşă, Paula dădea o adevărată luptă la chiuvetă: apa clocotită îi curgea pe mâinile înroşite pline de detergent, după ce cu peria de sârmă frecase până ce emailul devenise de o albeaţă orbitoare.

La început Paula se gândise să nu deschidă, i se făcuse lehamite de certurile cu îngrijitoarea: „Dumneata n-ai mutaţie aici! Cu ce drept stai aici?”

Suna din nou, Paula îşi clăti mâinile şi, ştergându-le cu şorţul, se duse la uşă.

În pragul uşii stătea o femeie frumoasă, necunoscută.

— Aş vrea să-l văd pe Valder...

— Intraţi în coridor, să mă uit dacă nu doarme cumva...

— Karlis, te caută! îl strigă ea pe Karlis, uitându-se în cameră. Valder se apucă să se îmbrace. Sunteţi de la Asigurările sociale?

Femeia clătină din cap.

— Vine imediat, spuse Paula şi se duse în bucătărie să isprăvească lupta cu chiuveta.

Karlis ieşi în coridor şi o văzu pe Mudite.

— Bună seara, spuse ea jenată.

— Bună seara, răspunse Karlis. De parcă toate durerile ar fi trecut, de parcă nici n-ar fi fost, deşi nu trecuse nicio săptămână măcar. Să mergem în cameră.

— Nu, am trecut doar pentru un minut... Mă grăbesc la tren, locuiesc acum în Ventspils, la fratele mai mare... Am venit să-mi iau actele de la serviciu... La mine totu-i în ordine... Fratele e plecat pe mare, iar eu mă împac cu soţia lui şi copiii... Într-o seară ne jucăm de-a şoarecele şi pisica, în alta de-a baba oarba... Îţi las adresa, scrie-mi cumva...

Mudite scrise pe o filă de bloc-notes adresa, o rupse şi i-o dădu lui Karlis.

— Mulţumesc, Mudite! zâmbi el.

— Gata, am fugit... Ea îşi deschise Singură uşa şi ieşi pe palier. Karlis îşi opri căruciorul în uşa deschisă.

Ajungând la ieşirea de serviciu, Mudite se întoarse şi spuse:

— Dacă ajungi cumva vreodată în Ventspils, nu te jena, vino...

Karlis dădu din cap fără să scoată un cuvânt, cuvintele îi îngheţaseră pe buze. Parcă altcineva, o fiinţă îngrozită, ar fi strigat în el: „Pleacă! Pleacă imediat din locul ăsta, femeie!”

Cu o zi înainte, exact pe locul acela, vizavi de coridor, stătuse Zigurd Žirak şi arătase anchetatorilor cum îl ochise pe Rudolf Dimda. Chiar şi arma era aceeaşi armă demodată cu cizelări.

Mudite se întoarse şi fugi repede pe scară.

Karlis Valder se duse în bucătărie, aprinse hârtia cu adresa şi o azvârli în sobă. Rândurile aşternute în grabă se imprimaseră pentru totdeauna în memoria lui şi nu exista nicio şansă să scape vreodată de ele.

„Mă vor urmări veşnic”, se gândi cu deznădejde Karlis...

CUPRINS
VĂDUVA ÎN IANUARIE
NUD CU ARMA..